د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

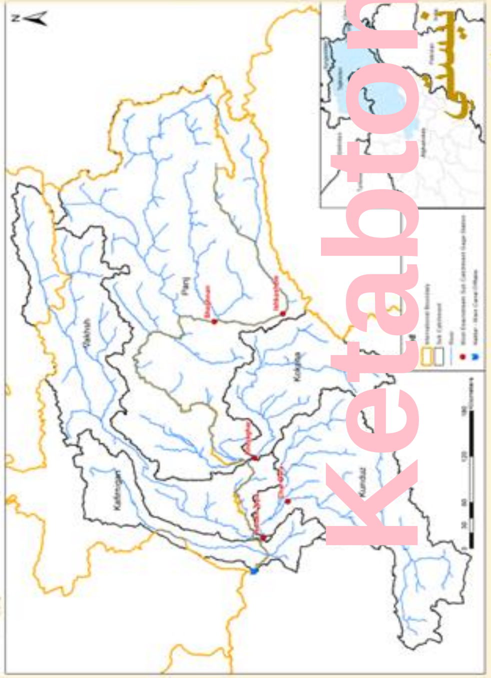

پاک

پلازمېنه کابل، افغانستان

د وري ۱، ۱۴۰۳ لېږدی

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم؛ اللطف لرب السلام؛ الحمد لله رب العلمين و الصلات و السلام على سيدالمرسلين و على اله و اصحابه اجمعين

د الله په نوم پيل کوم چې پوره رحم کوونکی او پوره رحم لرروونکی دی؛ مهرباني د پينې پنځونکي ښتن بر لورينه ده؛
تولې ستاينې د الله دي هغه چې پالونکی د ټولو شيانو دی، څه چې ځمکې، اسمانونو او د دوی په منځ کې دي، رمتيا او سلام دې وي پر رسولانو، د هغه پر کورنی او د هغه پر ټولو ملګرو.

۲. تيسس ځرګندونه

تر روانپېره (اوسمهاله) پورې، د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنه (عکسل العمل) په وړاندې کوم تن ښتکړنه نه ده کړې، د اموسين او کوش تپې لويه وياله لا افغان پښت (نسل) ته ځرګند نه دی.

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو په وړاندې د فردوس ښتکړنې تراڼ (پيل، شروع، بريد)؛
د اموسين او کوش تپې لويې ويالې رښت ترمنځ بېلوالی؛ ځانګړې ځانګېړنې؛ انځورونه؛ د ويالو (کانالونو) تعريفونه (ځرګندونې، ښکارونې، د يوه توري يا سکالو تشريح کول يې)؛ پيخليک (تاريخ)، زموږ د اوبو وار او د اوبو اوږدپېرې (ستراتيژيکه) وېشه؛ کلني اوبو تېرېدنې د کچو مېچه، معاملې، ټاټوبې د پالسی جوړولو برخې، سياسي او رښتي (حقوقي) وسايل؛ وړانديزونه او ستراتيژي؛ د آرال سمندرګي له اوبو پنډونکي سينه؛ د سر سين او امو سين تتی (باسين، ډنډوکی)، ټاټوبې د سينونو ټولواله (سيستم)؛ د کوش تپې لويه وياله، د تخنيکي لوستې او ډيزاين، توپوګرافي او جيوډيتيک لوستې، جيو تخنيکي لوستې، د خاوري پروفايل کول او د ځمکې ډلبندی، د اوبو لګولو او اوبو ايستلو ډيزاين، د هيدروليک جوړښت ډيزاين، وتېزې او مالي ارزونه، د لګښت اټکل، مالي او وتېزې ارزونه، ټولنيز او چاپيريال

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

لوستې (مطالعات)، د چاپېريال او ټولنيزو اغېزو ارزونه، ، هغه وېرې چې د پنډوسې ټول هېوادونه يې زموږ څخه لرې او موږ ورته کره ځوابونه لرو، د واورېږونو او ګليشيرونه چټک رښت، خړې، د خړې ګران کانو او ځوړندې خړې کچې شننه، د کوش تپې لويې ويالې د لوړو کروندو د لفټ اوبولګولو له پاره د لمريزې انرژۍ کارول چې زما څرګندول چې روڼوي کتنه داسې؛ څه ښه لوری سپينې ته را وباسم؛ د اوبو په سر ماتو، ګوډو او شخړو د ټړو ټړلو آړوتی (شرط)، کوش تپې لويې ويالې نه بوړولو په پايله کې ټاټوبې ته د رسيدلې تاوان آر (اصل)، لنډمګې پايلې پېر (وخت) او وړاندېزونو يېبره (حاصل يا ثمره) يې هم ستونځمن کار وو.

د دې هر يوه څېړلو ته زما اوږدپېرى (اوږد پړاوى) او اوږدمنګى (اوږد عمرى) ليد لورى.

۳. غټ ټکي

۱. **پېښتې...** ۱

۲. **تيسس څرګندونه..** ۲

۳. **غټ ټکي...** ۳

۴. **د څټکړنو اوډون (ترتيب)...** ۱۰

۴. ۱ د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو په وړاندې د فردوس څټکړنې تراڼ (پيل، شروع، بريد)... ۱۳

۴. ۲ د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو په وړاندې د فردوس څټکړنې............ ۲۳

۴. ۳ په منځنۍ اسيا کې د امو سين څخه د هر و ګړي په سر اوبو د مېچې کچه... ۲۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤ څپرکی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښکېرنو ته د فردوس ښکېرنې.

٤. ٤ د امو سين لندمنګې تولواله (سيستم)......................... ٢٨

٤. ٥ د ټاتوبي څلېر چې د امو سين سرچينې (زېرمې) دي او امو سين ته اوبه ورکوي...................................... ٣٠

٤. ٦ د تاجيکېستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان او کېرغېزېستان د هېوادونو اسانتياوې (تاسيسات) چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي: ٣٢

٤. ٧ پيلنی:. د تاجيکېستان د هايدرو تخنيکي او د اوبو برېښنا اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي:.................................. ٣٢

٤. ٨ دوېيم:. د اوزبېکېستان د هايدرو ټيکنالوژۍ اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي: ٣٥

٤. ٩ درېيم:. د تورکمېنېستان د اوبو تخنيکي اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي: ٣٨

٤. ١٠ څلورم:. د کېرغېزېستان د اوبو تخنيکي اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي: ٣٩

٤. ١١ پينځم:. افغانستان د اوبو تخنيکي اسانتياوې چې له مرکزي اسيا هېوادونو سره يې مصلحت کړی و، ايجازه يې په ١٨٧٥ زېږدي کې اخستې وه او امو سين باندې اسانتياوې ودانې کړي دي:.. ٣٩

٥. د ويالو (کانالونو) تعريفونه:.................................. ٤٥

٥. ١ پېښليک (تاريخ):... ٤٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې. **٥ څپرکی**

٥. ٢ زمونږ د اوبو وار او د اوبو اوږدمهالي (ستراتيژيکه) وېشه ٤٩

٥. ٣ امو سين کلني اوبو تېرېدنې د کچو مېچه د ځينو ځېړنو پيلو پر بنسټ ٥٣

٥. ٤ امو سين د بنسټيزو اوبو اډو (ستېشنو) کې د اوبو د تېرېدو ماته او ګوډه کچه ٥٥

٥. ٥ له ١٩٩٢ زېږدي ځخه تر روانېږه پورې امو سين ته د لاس رسيدو اوبو کچې او ګټې اخستل شوې اوبو کلنۍ کچه ٥٦

٥. ٦ له روسيې سره د افغانستان معاملې: ٥٧

٥. ٧ له روسيې وروسته معاملې: ٥٨

٥. ٨ تاتوبي د پالسی جوړولو برخې ٥٩

٥. ٩ سياسي او رښتي (حقوقي) وسايل ٦٣

٥. ١٠ وړانديزونه او ستراتيژي: ٦٥

٥. ١١ د آرال سمندرګي له اوبو پنډونکي سيندونه ٧١

٥. ١٢ د سردريا تتی (باسين، ډنډوکی) ٧١

٥. ١٣ د امو سين تتی (باسين يا ډنډوکی) ٧٣

٥. ١٤ تاتوبي د سينونو ټولواله (سيستم) ٨١

.٦ د کوش تپې لويه وياله ١٣١

٦. ١ د کوش تپې لويې ويالې پروژې په اړه ١٤٨

٦. ٢ د جوړونې چمتوکولو پل (فاز، پړاو) ١٤٩

٦. ٣ د جوړولو لومړی پل (فاز، پړاو) ١٥٠

٦. ٤ د جوړولو دوېيم پل (فاز، پړاو) ١٥١

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦ څپرکی
د کوش تېپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر څښتکړنو ته د فردوس څښتکړنې.

۶. ۵ د جوړولو دربېیم پل (فاز، پړاو)............................... ۱۵۱

۶. ٦ کوش تېپې ویالې د ګټې اخستنې وسایلو او توکو لړې کچې مېچه ۱۵۲

۶. ۷ د کوش تېپې لویې ویالې کرنیزو ځمکو ډګر................. ۱٦۳

۶. ۸ د کوش تېپې لویې ویالې ودانیزې برخې..................... ۱٦۳

۶. ۹ د کوش تېپې لویې ویالې په کروندو کې د نباتاتو بنې او له سلو برخه یې چې د کرنې وړ دي. ۱٦٤

۶. ۱۰ یوه کال کې په یوه جریب ځمکه د پیداوار پایله ۱٦٥

۶. ۱۱ امو سین د سیمو د اوبو لښتیلیکه (هایدروګرافي)......... ۱۷٤

۶. ۱۲ افغانستان د ټولو وګړو غوره ورمونه (نصیحتونه) د خپلو اوبو په تړاو ۱۷۷

۶. ۱۳ د اوبو په سر ماتو، ګوډو او شخړو د تړو تړل............ ۱۷۸

۶. ۱٤ وتیز ټولنیز تړ (اقتصادي اجتماعي وضعیت)............... ۱۸۳

۶. ۱۵ د کوش تېپې لویې ویالې پروژې وتیزې ګټې................ ۱۸٤

۶. ۱٦ د وټیزې ارزونې لنډیز... ۱۸٤

۶. ۱۷ کوش تېپې لویې ویالې نه بوړولو په پایله کې تاتوبي ته د رسیدلي تاوان آر (اصل) ۱۸٦

۶. ۱۸ پوله تیرېدونکې سینېزه سیمه................................... ۱۹۰

۶. ۱۹ د پنج آمو خړوب شوې اواره ۱۹٤

۶. ۲۰ د بر پنج سیمه کې له اوبو جوړې بربښنا د پیداوارو کچه ۱۹۵

۶. ۲۱ په آمو سیمه کې له اوبو ګټنې څرنګوالی.................... ۱۹۵

۶. ۲۲ ربښتي حالت (حقوقي وضعیت)................................. ۱۹٦

۶. ۲۳ د کوش تېپې کانال ارزونه..................................... ۱۹٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

۶. ۲٤ لنډمګې پاېلې پېر (وخت)..۱۹۸
۶. ۲٥ د وړاندېزونو ېېبره (حاصل يا ثمره)..........................۲۰۳
۶. ۲٦ مور ته ننګونې: ۲۰٦
۶. ۲۷ غوره چانسونه:...۲۰٦
۶. ۲۸ د کوش تپې لويې وياڵې کيندنې لګښت (مصرف) د وګړو هر تن په سر...۲۰۷
۶. ۲۹ توکي او د څېړنې شننې کړنلاره.................................۲۰۸
۶. ۳۰ د شمېرو او معلوماتو شننه: ۲۰۸
۶. ۳۱ د تن په خپل اند د ځ.ک.ف.ګ شننه ۲۱۰
۶. ۳۲ د ځې.کې.فې.ګې (ځواک. کموزورتيا. فرصتونه. ګواښونه) شننه ۲۱۱
۶. ۳۳ هغه وېرې چې د پنډوسې تول هېوادونه يې زمور څخه لري: په لاندې ډول دي او مور ورته کره ځوابونه لرو. .۲۱۲
۶. ۳٤ له ښکاروندو (ستېنډرډونو) او کوډونو څخه ګټنې........۲۱٤
۶. ۳۴. ۱. د معمارۍ په څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:...۲۱٤
۶. ۳۴. ۲. د جوړښت (سټرکچر) په څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه (شفرونه):.....................۲۱٥
۶. ۳۴. ۳. د برېښنا په څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:...۲۱٦
۶. ۳۴. ٤. د ميخانيک په څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:...۲۱٦
۶. ۳۴. ٥. په بنسټيزه (زيربنا، اېنفراسټراکچر) څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه: ۲۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۳۴. ۶. د اټکلونو (براورد) څانګه کې کارول شوې ښکاروندې او کوډونه:............................... ۲۱۹

۶. ۳۴. ۷. د ټیکنالوژۍ کارول...................................... ۲۱۹

۶. ۳۴. ۸. د پروژو د طرحې (پلان جوړونې) او ډیزاین پراوونو کې د پوستېکالو (سافټویرونو) کارول ... ۲۲۰

۶. ۳۴. ۹. سرته رسولو (اجرايوي) لوی مدیریت............. ۲۲٤

۶. ۳۴. ۱۰. د کاري لارښوونو سرته رسول:..................... ۲۲٤

۶. ۳۴. ۱۱. لویې کړنې او ګرمتیاوې: ۲۲٤

۶. ۳۵ د واورېژونو او ګلیشیرونه چټک ربښت ۲۲٦

۶. ۳٦ خړې (سلاد یا رسوبات) او د خړې ګران کانې (رسوبې قیمتې کانې یا د خړې ارزښتناك کانې).......... ۲٤۷

۶. ۳۷ په کلداره (لویې ویالې سروندې) کې د امو سین د ځوړندې (سویې بشپړې) خړې کچې شننه................ ۲۵۲

۶. ۳۸ په کلداره کې د امو سین جریان اټکل......................... ۲٦۷

۶. ۳۹ سین د جریان د څارنې معلوماتو غوراوی................... ۲٦۷

۶. ٤۰ د اوبو نېولو موډل بوږولو کړنلار (د کیچمینټ ماډلینګ میتودولوژې).. ۲۷٤

۶. ٤۱ په کلدارې کې د اوبو پرتلنې شننه............................ ۲۷۸

۶. ٤۲ د اوبو لګولو غوښتنه.. ۲۷۹

۶. ٤۳ د کورنۍ یو اوبو غوښتنه....................................... ۲۸۰

۶. ٤٤ د څارویو د اوبو غوښتنه....................................... ۲۸۰

۶. ٤۵ د چاپېریال غوښتنې.. ۲۸۰

۶. ٤٦ په کلدار کې د امو سین د اوبو د پرتلنې په اړه پایله....... ۲۸۱

۶. ٤۷ په کلداره کې د امو سین جریان د جریانونو شننه......... ۲۸۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر ځنډېږنو ته د فردوس ځنډېږنې.

۶. ۴۸ د اوبو لګولو او اوبو ايستلو تولوالې.......................... ۲۸۹

۶. ۴۹ په سروندې کې د اوبو کچه.................................. ۲۹۲

۶. ۵۰ د اوبو کچه د ټرونکونکي (مشاور) له خوا په پام کې نيول شوې.. ۲۹۳

۶. ۵۱ په کوش تپې کې د بريښنا کچه د ب د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت له خوا ورکړل شوې..................... ۲۹۴

۶. ۵۲ د اندخوی په پروژه کې د اوبو اوارې تېرېدل ۲۹۹

۶. ۵۳ د پيسو په شرطونو کې د دوو غورواوی يو ترمنځ پرتله کول ۳۰۰

۶. ۵۴ د لګښت او ګټې پرتله کولو لنډيز ۳۰۱

۶. ۵۵ هايډرولوژي يا د اوبو پېژندنه................................ ۳۰۳

۶. ۵۶ د کوش تپې لويې ويالې د لوړو کروندو د لفټ اوبولګولو له پاره د لمريزې انرژۍ کارول:............................ ۳۰۷

۶. ۵۷ د اوبو لګولو د پمپ کولو تولوالو له پاره د بېل غوراوي سپړنه.. ۳۱۳

۶. ۵۸ د پمپونو اندازه کول، د PV لمريزې شيشې اوډنه او انورټرونه ټاکل.. ۳۱۴

۷. د انځورونو، ځېرو، نخښو او لښتيليکو لېست: ۳۴۰

۸. د کره ليکنۍ پښتو په پښتو تشريحي وييکو چوپړي، د پښتو ابېځې په سته، په لاندې لښتيليک کې کښل شوي: ۳۶۰

۹. بيبلو ګراپيBibliography د هغو ليکونو لېست چې په يوه سکالو يا بوړونکي او کښونکي پورې اړه و لري. ۳۷۷

۱۰. ليکي پوهه ۳۸۷

۱۱. د پښتۍ ست ۳۹۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤. د څېړنو اوډون (ترتيب)

د دې څېړنې د چوپړو بڼه يا د دې ريسرچ پاڼې د کالب بڼه د اې في اې (APA) په کالب کې شوی دی. او د نوموړې لاربنود څخه ګټه اخېستل شوې.

,, خپور شوی لاربنود د امريکا اروا پوهنې ملګرتيا، پينځمه ګڼه. ۲۰۰۱،،

(ليونل، ۲۰۰۱م کال، ۱۰۱ چوپړی). چې امريکا د ماچيګن مطبوعاتو له پوهنتون څخه خپرېږي. کټ مټ کړی دی. زه بايد هڅه و کړم چې دا لاندې شيان و وينم او وې منم د خپلې ليکنې له پاره. له خپل ځان نه داسې پوښتنې و کړم چې ايا زه د ګران تاټوبې د کوش تپې لويې وياڼې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو په وړاندې د تاټوبې د لوړ اند تخينکي او علمي څېړنې بېلوالی کوی شم:

:- ايا ما د دوی سوالونو ته ځوابونه برابر مونډلي دي؟
:- ايا دا ټول شيان چې ليکل شوي وړ دي ؟
:- ايا دا اسانه ده چې دا ليکنه دې درکړل، څارل يا تعقيبکړل شي؟
:- ايا ما په ډېره ښه کچه د پښويې، پېيلې او د ويډيوکيو څخه ګټه اخېستې؟

په دې پوهېدل چې څه شي ته اړتيا چې وې ليکې، هغه شي ته چې زه اړتيا لرم چې وې ليکم پرې پوهېږم. دا تر ټولو غوره ورم دی د علمي ليکنې له پاره، ځان ډاډه کړه چې ته پوهېږې په ډاډمنه بڼه کله چې ته يې اړتيا لرې چې وېکړې، هر کله چې ته په رښتنې نړی کې يوه څه کارې په ازموينه کې نه، په دې ځان پوی کړه چې ته پوهېږي چې ته يې په کومه بڼه کارې او موخه د ليکلو مو څه ده.

او همدارنګه تاسو اړتيا لرئ چې د خپلو ليکولو ډول ته مو ځواب ورکړئ. د ليکو ډول مې داسې نه دی لکه يوه خپل ملګري ته چې په برېښناليک کې څه ليکم. دا علمي زيارايستل له هغو څخه ډېر توپير لري. تاسو به و مومئ د علمي پښتو ژبه کې او همدا رنګه چې خلک په کومه بڼه د رېسرچ پاڼې په پوهنتونو کې ليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱ چوپړی

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

د ليکلو فکر مو په دې بڼه کړئ، کله چې څه ليکم، زه اړتيا لرم چې څو جلا شيان د لاندېنو سربېره پام کې نېسم:

:- په اندونو فکر او پردې پرېکړه کوم، د کوم شي زه تکل لرم د ليکلو
:- پلان او برابروم خپلې ليکنې
:- ليکمه يې
:- کنټرول، نيونه، تمبونه يا د سمولو له پاره يې پلټنه کوم د خپلو ليکلو،او ښايې داسې شونې وي چې بدلون او يا و منم همغه.

ما به پردې ځان ډاډه کړه چې له ليکلو نه وړاندې به مې پلان ونيوه، پر دې به مې پام کوه چې کوم شيان په کومو لړونو يا څپرکو کې وي. او وخت به مې پرېښوده چې په پای کې زه خپلې کښلې و منم. او جغات مې کاږه چې کښلې مې په زړه پورې او ښې شي.

د خپلو کښلو د منلو له پاره مې ګړنديتوب او بيړه اسانه نه وه، ګواکې داسې پام مې کوه چې زه به نور هم بريالی وم کله چې وار په وار مې پورتنې شيان د پرمختلو څټکړنو له پاره چارچول، او د خپلې زده کړې له پوهې مې کښل.

ګواکې دا ده چې کنه نو هر هغه څه چې مې ليکل لومړی مې هغې ته ښه فکر کو، بيا مې پلان جوړه وو ورته، بيا مې ليکل پيلول او بيا مې کتل چې څه مې زړه و هغه مې لرېکول او يا پر ځای پرېښودل، د ليکلو پام مې په دې بڼه د بريا له پاره چارچولو. سربېره پر هغو، د ښنتو داسې غونډلې د ريسرچ پانې (د څېړنې چوپړي) کې راسره لا ملا تينګه وي. ترې ګټه مې اخيستې او له ښتو يې اېنګلېسي ته ژباړه په دوې لېندېيو کې اوډون کړې.
لکه:

۱. له هغه سره سم (According to X)
۲. د هغه په اند کې (in the opinion of X)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. د هغه څرګندول چې رونوي کتنه داسې (X eXpressess the view that)

٤. هغه نظریه داسې کوي (X presents the idea that)

٥. لکه څنګه چې دا وایي (as X says)

٦. لکه څنګه چې راپورشوی د هغه په واسطه (ar reported by X)

۷. زده کړه داسې ښایي (the study shows that)

۸. د هغې پلټنه داسې په ډاګه شوي، یا د هغې څېړنه داسې ښودل شوي. (her research reveals that)

۹. دا څېړنه داسې سپېنې ته باسي (this research proves that)

۱۰. د دې پیله ساده برابر وي دا (their results demostrate that)

۱۱. له ټولو نه وړاندې (First of all)

۱۲. بل لورې ته (On the other hand)

۱۳. زما په نظریې (In my opinion)

۱٤. په ټولو کې همداسې (All in all)

۱٥. په دې پوښ (قضیه) کې (In this case)

۱٦. دا به داسې ښکاربرې (It can be seen that)

۱۷. د دې بېلګه داسې ده (An example of this is)

۱۸. دا نو داسې نه ورته نه شو ویلی.(This is not to say that)

د دې څېړنچوپړو (ریسرچ پانو) د بوړولو (جوړولو) موخه د آمو سینیزې سیمې (سیندیزې حوزې) د پولې اوبو پورې اړوند نغښتې توکې، د هغوی د اغېزې، د هایدرومیټرولوژیکې ستېشنونو شننه، د برېښنا د پیداوارو کچې شننه، د کوش تپې لویې ویالې ګټنه، د ټاټوبې اړوندې ویالې سیمې ګڼه ګونې تود بخرو سپینې ته باستنه او همدارنګه د لوستونکو پوهول او پردیو ته رمټ ځوابونه څرګند وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤. ۱ د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو په وړاندې د فردوس ښتکړنې تراڼ (پیل، شروع، برید)

د اوزبېکېستان (ازبکستان) ښاغلی ولسمشر شوکت مرضایوف.
دا چې تاسو یوه ښه ولسمشر په منځنۍ اسیا کې یئ، په ټوله کې د خپلو وګړو سوکالي، ارامي، خوشحالي، سرلوړي، ښداینه او ودنه غواړئ.
افغانستان هم له تاسو ښخه په ورته ښه تمه لري، د دې له پاره چې تاسو که له دې پولې ښخه بېل شوي یئ خو د ټولو دود، کلتور، فرهنګ او د ډېریو ولسونه آن ژبه سره یوه ده.

افغانستان د منځنۍ اسیا د ټولو هېوادنو لوی کور دی؛ دا ټول کوشني کورونو ترې کرار، کرار د پېخلیک په اوړدو کې بېل شوي دي. لکه د یوه لوی کهول (کورنۍ) له نیکه (بابا) ښخه چې زوزان (زوزات یا اولادونه) بېل شوي وي او ځان ته هر یوه بېل کور ودان کړي. په رښت کې افغانستان هم په همدې ښه دی، هېڅ کله نه غواړي چې بېلو شویو کوشنیو کورونو ته زیان و رسوي، په هېڅ ډول نه، اوس هم د افغانستان اسلامي نظام په لویه کې په همدې پام، اند (فکر)، واند(خیال) او ولوله (احساس، عاطفه) کې دی، لکه د یوه مشر وروو په ډول چې د منځنۍ اسیا ټولو هېوادونو سره ښه او غوره چلن، لوړپېرې کړه وړو سلوکو، ګټوره ډیپلماسۍ او په لویه کې د ټولې اسیا زړه دی. د زړه په ډول د ټولې اسیا په تن کې خپل اوړدپېرې کردار سرته رسوي.

د دې له پاره افغانستان د فارسي ژبې، اوزبیکي ژبې، تاجکي ژبې زانګو او د پښتو ژبې ټاټوبی دی. هغه مېړني، سرغندوي (مشهور) سپېڅلې اتلان، غښتلي او ننګیالي یې غېږ کې زېږولي دي، چې د نوموړو ژبو بنسټ یې رغولی دی. لکه امیرکبیر کاشان په بخدي کې زوکړه شوی بیا فارس ته کډوال شوی او د فارسي ژبي بنسټ یې ایښی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي، همداسې علي شير نوايي په هرات کې زوکړه شوي او اوزبيکي ژبې بنست يې ايخښې، همداسې ابوريحان البيروني تاجکي ژبه، اوبو على سينا بلخي، جلال الدين محمد بلخي اوډون کړی او همداسې اخون درويزه چې لغمان کې زوکړه شوی، بيا ننګرهار او له ننګرهار پېښور ته تللی مياروښان ښخه، مياروښان او اخون درويزه د پښتو ژبي اوډوون رغښت کړی دی.

پورتنيو ټولو خپل ټاټوبی افغانستان د زړه په مينه ګڼلی او ګڼلی وو.

تاسو ته کره معلومات شته چې افغانستان په دې غونډوښکه (کوره يا کره) کې يوه غرنی هېواد دی چې له سلو ۸۰٪ يې غرونه دي؛ يا ۱/۳ يوه پر درې برخې يې غرونو نيولې ده. ,, په هېواد کې ۱،۵۹٦ نومول شوي غرونه شتون لري. غرونه د ځمکې له سلو ۸۰٪ پوښي.،، د ليکوال ژباړه او څه غځونه يې (سويتلانا، ۲۰۲۳ زېږدی، ۴ چوپړی)

,, د ټولې ځمکې کچه يې ۶۵۲،۸۶۰.۰۰ مربع کيلو مېتره دی، په اسيا کې يوه له هغه هېوادونو ښخه دی چې په پينۍ (نړۍ) کې ۴۲ لوی هېواد دی، په منځنۍ کچه د سمندر له مخ ښخه ۱،۸۸۵ مېتره لوړ دی، د غورونو تر ټولو هسکه لړۍ د نوشاخ سوکه ده چې د سمندر له مخ ښخه ۷،۴۸۵ مېتره لوړوالی لري، چې په نړۍ کې تر ټولو لوړ هېواد دی، پلازمينه يې کابل دی، له نيوارک ښار د ملګرو ملتونو له دفتر ښخه ۱۰،۸۵۰ کيلو مېتره واټن لري، د ځمکې کارول له سلو ۵۸٪ يې کرنيزې سيمې: ۳۷۹،۱۱۶.۰۰ ځلورښندې (مربع) کيلومېتر دي. له سلو ۲٪ يې ځنګلونه دي: ۱۲،۰۷۸.۰۰ مربع کيلومېتر دي. له سلو ۴۰٪ نور: ۲۶۱،۶۶۶.۰۰ مربع کيلو مېتره نورې سر ګډې دي،، د ليکوال ژباړه او څه غځونه يې (ورډ ډاټا.انفو، ۲۰۲۳، ۵ چوپړی)

۱۲۶ بېليونه درېنګلې (مکعب) مېتر يخ (شا او خوا ۱۱۳ بېليونه درېنګلې مېتر اوبه) د چاپېريال د هواويچې (اقليم) د بدلون له امله رامنځ ته کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

زه خپلې څېړنې د پخوانيو توکو خپرولو (له چاپه سلامتې تېرې کړو کښلو) سره د نوي ليد سره سپينې ته را اوباسم. چې الله العظيم په خپل لويې لوروينې توان څخه د هېند سمندر څخه اوبه را پورته کوي، بيا يې د وريځو په واسطه باندې زموږ په غرونو په يوه کال کې ۲۲ واره پورې سپينې واورې، غرونه مو د ناوو په ډول ښکلې او سينګاروي چې د ۶۳ سينونو له لارې ۶۰,۸۲۱,۱۳۵,۷۲۶.۶۹ درېنګلې مېتره لمده واوره د هواويچې بدلون باندې ويلې کېږي او د نوموړو سينونو له لورې ۳۷,۴۱۴,۰۰۰,۰۰۰.۰۰ درېنګلې مېتره اوبه امو سين ته غورځوي. د اوزبېکستان له پولې څخه وړاندې.

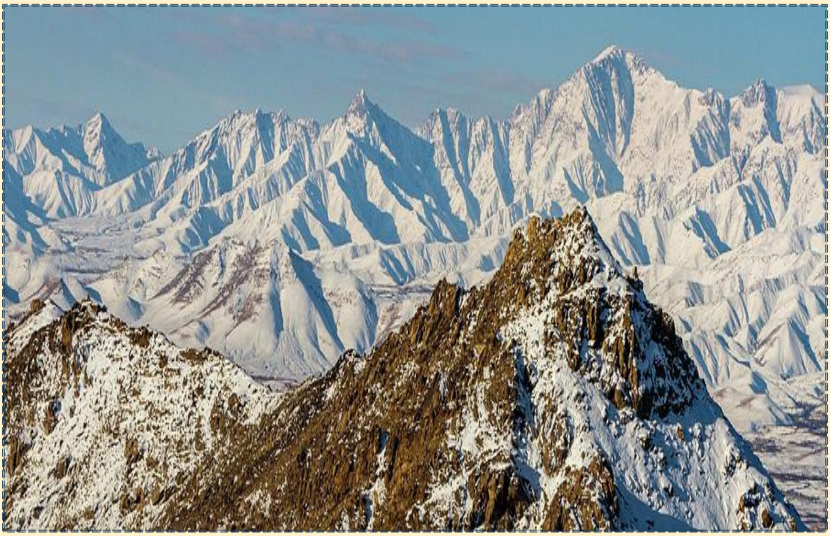

انځور ٤. ۱ واخان، بدخشان افغانستان

ربښتني ربښت د وېشلو اوبو داسې دی، کره بې لورې ربښت په ډاګيپلې بڼه همدا دی او د څېړنو پيله ساده برابر وي دا چې امو(اکسيوس يا جيهون) سين کې د افغانستان ۳۷.۴۱۴ بېليون درېنګلې مېتر منځنۍ کلنۍ ابو ونډه ده او د امو سين کې د تاجکېستان، کېرغېزستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان څلور واړو هېوادونو ۵۹.۴۱۴ بېليون

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

درېنګلې مېتر منځنۍ کلنۍ ابو ونده ده. ټوټال امو(اکسیوس یا جیهون) سین ۹۷.۴ بېلیون درېنګلې مېتر منځنې کلنۍ اوبه غورځونه کچه ده.

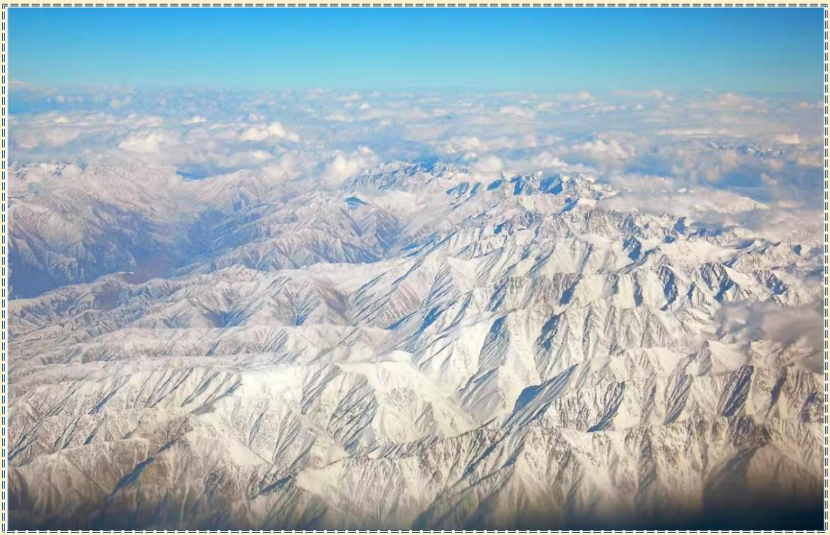

انځور ۴. ۲ هېندوکوش، بدخشان، افغانستان

په منځنۍ اسیا کې د امو سین څخه د کروندو خړوبلو د کرکیلې کروندو د مېچې کچه په ټوله کې ۳۲.۶ مېلیون اېکتاره د خړوب وړ ځمکې په دې سیمه کې شتون لري.

۱) ۲.۳ مېلیون اېکتاره د خړوب وړ ځمکې يې په اوزبېکستان شتون لري.

۲) ۱.۷ مېلیون اېکتاره د خړوب وړ ځمکې يې په تروکمېنېستان شتون لري.

۳) ۱.۲ مېلیون اېکتاره د خړوب وړ ځمکې يې په افغانستان کې شتون لري.

٤) ۰.۱ مېلیون اېکتاره د خړوب وړ ځمکې يې په کرغېزېستان کې شتون لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

٥) ۰.٥ مېليون اېکتاره د خړوب وړ ځمکې يې په تاجيکېستان کې شتون لري.

۱.۲ مېليون اېکتاره (۶ مېليون جريبه) د خړوب وړ ځمکې يې په افغانستان کې شتون لري. چې دا ځمکې د افغانستان د اوبو د کچې پيداورو په مېچه ډېرې لږې دي، ان د ټکي (صفر، هېڅ) سره برابرې دي. نوموړې د خړوب وړ ځمکې ډېرې لږې اوبو ته اړتيا لري، سرباري اوبو ته موږ اړتيا نه لرو، چې بندې او يا و يې ساتو. ستاسو لورې ته يې پرېږ دو. داسې هم نه کوو چې د اندخوی له لارې يې د ترکمانستان په تېرېدو مشهد ښار د ايران ته ٥۱٥.۷۷ کيلومېتره په کچه و لېږده وو. هغه د ايران په زړه که مصارف يې پرې کوي، د افغانستان اسلامي نظام ودانونې ته روزل شوي اېنجينېري يې د سرته روسولو وړتيا لري.

انځور ۴. ۳ هېندوکوش غرونه يا هوماليا غرونو لړۍ، بغلان، افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

په منځني ډول، په يوه فصل کې د وريجو د يوه هکتار فارم خړوبولو له پاره شا او خوا ۳،۰۰۰.۰۰ څخه نيولې تر ۵،۰۰۰.۰۰ مکعب مېتر اوبو ته اړتيا لري. لکه څنګه چې راپور شوی د کرنې او اوبو لګولو او ملداری وزارت په واسطه ۴،۸۰۰.۰۰ څلور زره او اته سوه درېنګلې مېتر اوبو ته اړتيا لري په ډاکه شوې.

د نړۍوالو ربښت په سته له پولې پورته تر اسمانه او له پولې لاندې د ځمکې تر تله د افغانانو ربښت دی، چې له خپلو ټاکلو او يا په منځ دوې ځايه شو اوبو کچې څخه ګټنې د کيڼ (ليفټ ايريګشن) خړوبولو له لارې له امو سين څخه اخلې په هر، هر ځای کې او که په خپل ځاني غځولو د اوبو (په خپل سلوپ) اخلې. کچه يې ډېره لږه ده. تاسو ته خپله برخه در رسېږي.

فصل: غنم، د خړوبولو لاندې ځمکه ۴۵۰،۳۳۰.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۱۳،۷۱۳.۰۰ مکعب مېتر پر اېکتاره؛ وربشې، د خړوبولو لاندې ځمکه ۴،۵۵۴.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۱۳،۵۶۰.۰۰ مکعب مېتر پر اېکتاره؛ د وښو فصلونه، د خړوبولو لاندې ځمکه ۱۵۱،۳۰۱.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۳۹،۰۰۰.۰۰ مکعب مېتر پر اېکتاره؛ خورما، د خړوبولو لاندې ځمکه ۱۵۵،۷۳۴.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۹،۱۰۰.۰۰ مکعب مېتر پر اېکتاره؛ ختکې، د خړوبولو لاندې ځمکه ۱۱،۵۲۸.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۱۳،۵۶۰.۰۰ مکعب مېتر پر اېکتاره؛ هندوانې، د خړوبولو لاندې ځمکه ۱۹،۴۵۵.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۱۳،۵۶۰.۰۰مکعب مېتر پر اېکتاره؛ نورې ميوې، د خړوبولو لاندې ځمکه ۲۲۹،۴۲۳.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۱۰،۱۰۰.۰۰ مکعب مېتر پر اېکتاره؛ او ټول سبزيجات، د خړوبولو لاندې ځمکه ۱۱۲،۱۶۳.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۱۸،۰۰۰.۰۰ مکعب مېتر پر اېکتاره. د کرکيلې کروندو بېلابېلو فصلونو له پاره د ۱ يوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

هکتار ځمکې له پاره د اوبو لګولو اړتیاوې (د FAQ، ۱۹۹۸، SSYB، ۲۰۰۸ وروسته په کې بدلون راوړل شوی)،، د ليکوال ژباړه له څه غځولو سره (محمد اي، ۲۰۰۸ زیږدی، ۱ چوپړی)

تاسو د هر تن خبرو ته ژر سمه ده مه وايئ، چې د اسيا په ګډه ناسته کې همدې خبرې ته متې را بډ وهئ، په لويه کې د ټولې اسيا په سوکالۍ کولو کې قدم پورته کړئ، د اموسين په پورتنۍ برخه کې د ۲۰،۰۰۰.۰۰ شل زره ميګاوات د زرغونې برېښنا له پاره لاس سره يوه کړئ، لګښت ستاسو، توکي د تاجيکيستان او بشري زېرمې د افغانستان، په لګښت له ګاونډي چين څخه نادره او سرغندوي نوم کښونکي نوي او مډرنه له سترو ستر اسباب و پيرئ او د اته کلونو ورسته د ټولې منځۍ اسيا هر وګړي ته وړيا برېښنا چمتو کړئ، دې ټکي له پاره ښه پام ورته و کړئ او بيا ورسته لاس په کار شئ، بل لورې ته مه لاس په کار کيږئ ځکه لوی الله ج په قران پاک ۲۶ سيپاره، ۴۹ سورت د حجرات په ۶ شمېره ايات کې وايي: ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَإٍ فَتَبَيَّنُوا أَنْ تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ ﴾ (القران الكريم، ۲۰۰۳ زیږدی،۵۱۶ چوپړی). د ليکوال ژباړه ,, خدای تعالی امر کوي چې د فاسق د خبر څېړنه و کړئ ترڅو له هغه څخه ځان و ساتئ، داسې نه وي چې د هغه په بيان باندې پرېکړه و شي او په دې قضيه کې دروغ يا غلتي وي او د هغه د خبر (بيان) په اړه پرېکړه (قضاوت) تعقيب شي. الله تعالی د فاسقانو لاره حرامه ګرځولې ده او له دې ځايه د خلکو ډلې د يوه نامعلوم کس د روايت له منلو څخه نته کړی دی، پخپله د هغه د فاسق کېدلو امکان نه شته او نورو يې هم و منله ځکه چې موږ يوازې د غوره فاسق شخص سره د څېړنې (پلټنې او تصديق) کولو امر شوی و او دا د بدکارۍ يقين نه دی ځکه چې حالت نامعلوم دی.،، (ابن کثير، ۷۵۱ ليږدی، ۳۵۵ چوپړی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

ژباړه (ای هغو کسانو چې تاسو ايمان راوړی دی (مسلمانان يئ)، که چېر ته راتگ و کړ تاسو لره فاسق او بد کار! په يوه خبره سره، نو تاسو په ښه تحقيق په کې و کړئ، له جهته د وېرې د دې چې و به رسوي تاسو يوه قوم لره ضرر او تاوان په ناپوهۍ سره نو پس و به گرځئ تاسو په هغه څه سره چې کړي مو دی خفه او پښېمانه)

تفسير: ټولې شخړې او جګړې، بغض او عداوت، انسان ته د دروغو له لارې پېښېږي، نو له دې خاطره الله تعالی ج بندگانو خپلو ته ارشاد فرمايي که چېرې تاسو ته کوم بد کاره انسان په کومه موضع کې خبر در کړ! تاسو په هغې کې ډېر فکر و کړئ، حق او باطل، رښتيا او دروغ يې ښه ځان ته ثابت کړئ، ورسته له هغې څخه په حل د موضوعاتو باندې اقدام و کړئ، له پاره د دې چې په احساساتو او تنگ نظري سره مو که کومه خرابي او ضرر رسولی وي، بيا يې جبيره مشکله او پښيماني يې هم څه په درد نه خوري، چې په دې صورت کې به کړ يا ظلم بر قرار او عدالت به نړيدلی وي، حال دا چې انسان بايد عدالت بر کرار کړي او د کړ رښې له بېخ څخه و باسي. ،، (افغانستان د عالمانو علمي استازي (هيئت). کابل ، ۱۹۴۵ زېږدی، ۱۲۰۷چوپړی)

د پينۍ (پنډوسکي، ځمکي) پر مخ د هر څېز د پيداېښت ماده، د هغوی بنستيزه برخه اوبه دي. دا د الله تعالی له قول سره سم دي:
﴿ وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ ﴾ [الأنبياء سورت: ۳۰ ايت] ,, او موږ هر ژوندی شی له اوبو څخه پيدا کړی دی،، [الانبياء: ۳۰] (ابن کثير، ۷۵۱ لیږدی، ۵۵۴ چوپړی)
له اوبو څخه ژوند زوکړه يا هر څه په اوبو ژوندي پاتې کيږي له اوبو پرته ژوند شتون نه لري، د هر ژوي (انسان او حيوان)، نباتات او هر شی په اوبو پايښت کوي. لوی الله ج د نطفې له ځاځکي څخه يې وېلاړ و کړه چې هر حيوان په اوبو کې پيدا شي لکه آدم عليه السلام چې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

اوبو او ختو څخه پیدا کړه؛ د هرڅه روح يې په اوبو ژوندګړ و ساته. په دې اساس رسول الله صلی الله علیه وسلم هغه شیخ ته و فرمایل چې د بدر په جګړه کې يې ترې و پوښتل: ته له چا څخه يې؟ رسول الله صلی الله علیه وسلم و فرمایل: ,, موږ له اوبو څخه جوړ يو.،،

په همدې ډول احمد او مسلم ویلي دي: عن ابی هریرة ان رسول الله قال: ,, **النيل و سيحان و جيحان و الفرات من انهار الجنة**،، وهذا القول نفسه رواه کعب الاحبار اذ قال: ,, **اربعة انهار من الجنة وضعها الله عز و جل فی الدنیا فالنیل نهر العسل فی الجنة والفرات نهر الخمر و سیحان نهر ماء فی الجنة و جیحان نهر اللبن فی الجنة**،،
احمد او مسلم له ابوهریره رضی الله عنه څخه روایت کوي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم و فرمایل: ,, نیل، سیحان، جیهان او فرات د جنت له سینونو څخه دي.،،

دا خبره کعب الاحبار رضي الله عنه روایت کړې ده کله چې هغه و ویل: ,, د جنت څلور سینونه لوی الله په دې دنیا کې ایښي دي: نیل په جنت کې د شاتو سین دی، فرات په جنت کې د شرابو سین دی او سیهان په جنت کې د اوبو سین دی او جهان په جنت کې د شیدو سین دی.،،
موږ او تاسو ته الله العظیم جنتي سین راکړي دي. لکه د پوښ کړو شېدو چاې په ډول رنګ لري، د وګړو، ژویو (انسانانو او حیواناتو)، نباتاتو، الوتونکو او د هر څېړ د پایښت جوګه دی.

په تېوله کې همداسې د اوزبېکېستان ښاغلي ولسمشر شوکت میرزیایف تاسو چې د دوشنبې په ښار کې د منځنۍ اسیا د هېوادونو د مشرانو په پېنځمه پرلغښتي غونډه کې په افغانستان کې د کوشتپې کانال پر جوړېدو نیوکه وکړه. د تراڼ په بڼه در ته زما په راتلونکې پېر کې زما څېړني د تاتوبي په لویه کې ګټنی ساینسي خلاص پرلغښتی (سیستماتیک) ځواب په ګوته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۲ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

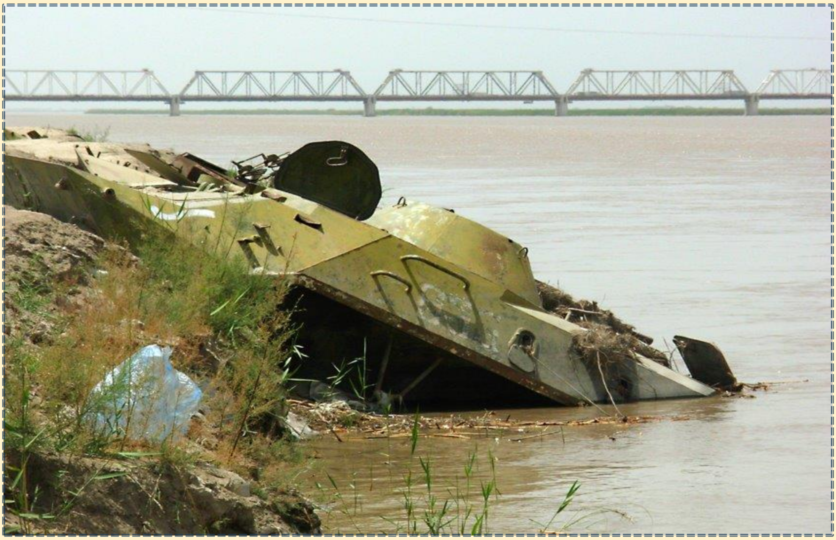

انځور ٤. ٤ د اکسوس يا جيهون يا امو سين انځور، چې د روسيې ځواکونو له لورې امو سين ته غورځول شوی ټانګ دی، اوس د بلخ ولايت، حيرتان ښار، د حرتانو پله سره د امو سين پر ژی کې پروت دی چې د يوه لوی ځواک پاتېشونې څرګندونه کوي.

انځور ٤. ٥ د پنج سين پر سر د خان اباد پول، خان اباد ولسوالی، کوندوز، افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤. ۲ د کوش تېپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو په وړاندې د فردوس څښکړنې.

د کوش تېپې لويې ويالې په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښاغلي ميرزايوف څښکړنو (عکسل العملونه) چې په تاجيکېستان کې د اورال سمندرګي د ژغورنې د نړېوال هړپې (صندوق) بنسټ اېښودونکو هېوادونو په سرمشريزه کې و ويل ,, د کوش تېپې لويې ويالې (کانال) له لارې د اوبو استفاده به په منځنۍ اسيا کې د اوبو د لګښت نظم او انډول ته بدلون ورکړي.،،

[په پيلني ځواب کې دا سپيني ته را اوباسم چې ساده ځواب برابروي دا، د اوزبېکېستان ولسمشر ښاغليه!؛ د کوش تېپې کانال له لارې د اوبو استفادې څخه مخکې تاسو په منځنۍ اسيا کې د اوبو د لګښت نظم او انډول ته بدلون ورکړی دی؛ د امو سين څخه د منځنۍ اسيا هېوادونو په تېرو کلونو کې له خپلې ونډې څخه بې کچې ګټه اخستې!؛ روسانو د امو سين له پنځې (طبيعي) لارې څخه اړولی او بدلون يې د اوبو لګولو په لويو، لويو ويالو (کانالونو) په واسطه په اوزبېکېستان او ترکمېنېستان کې کړی دی، له اورال سمندرګي څخه يې د امو سين مخ اړولی، په ځانګړې توګه ترکمېنېستان د کراکوم لويې ويالې (قره قوم کانال) له لارې يې کسپين سمندرګي ته غځولې. يوازې په ترکمېنېستان کې يې شا او خوا يوه مېليون هکتاره کرنيزه ځمکه تر کرنې لاندې راوسته. د آمو زوړ سين نور پاتې نه دی. د اورال سمندرګی وچ شوی او دواړو د افغانستان په ګډون ټوله سيمه اغېزمنه کړې ده.]

د اوزبېکېستان ولسمشر ښاغلي ميرزايوف دوېيمه څښکړنه په دغې سرمشريزه کې ,, د کوش تېپې لويې ويالې د ټولو اړخونو او د امو سين پر تړ (شرط، وضع، حالت، د يوه شي د پيدا کېدو له پاره په زړه پورې فضا، د حالاتو څرنګوالی، وړ شرايط، کيفيت، د قرار داد يا تړون شرط،

(c) ketabton.com: The Digital Library

حالت، موقف یا وضعیت) يې د اغېزو د څېړلو له پاره د اسلامي امارت په ګډون د يوې ګډې ډلې پر جوړېدو ټينګار و کړ.،،

[دوېيم ځواب داسې سپينې ته را اوباسم چې ساده ځواب برابروي دا، د اوزبېکېستان ولسمشر ښاغليه!؛ دا تر ټول غور ځرک په لاس ور کوي، د منځنۍ اسيا ټول هېوادونه چې د آمو په سين کې ونډه لري ټول سره په ګډه او يوه ځای يوې پرېکړې، يوې تړې ته ور رسېږي او بيا دي په ګډه سره د امو سين پر تړې د اغېزو د څېړلو له پاره د اسلامي امارت ته را وړاندې شي!؛ په روان پېر کې هېڅ د افغانستان اسلامي امارت ته ګټه ور نه برېښې چې ببلا ببل له هره هېواد سره تړه و کړي، د دې له پاره چې تاسو په خپلو منځونو کې سره د امو سين د اوبو په انډول کې سره شخړې و لرئ او هغه دې سره روغي شوي نه وي.

د افغانستان اسلامي امارت ستاسو دغو ځرګندونو په تړاو تر دې وړاندې يې ويلي وو، چې د کوش تېپې لويې ويالې له لارې د امو سين له اوبو ګټه اخيستنه د افغانستان اسلامي امارت خپل ربښت (حق) دی او ټينګار يې کړی چې د افغانستان اسلامي امارت اړتيا نه لري، چې د نورو هېوادونو اوبه واخلي.

د افغانستان اسلامي امارت وياند ذبيح الله مجاهد د ۱۴۰۱ کال د سلواغې په ۳۰مه ويلي و:،، يوه ځاځکی اوبه هم له نورو هېوادونو څخه نه اخلو، اړتيا نه لرو او نه غواړو چې وايې خلو. نو هېڅ ګاونډی هېواد دې انديښنه نه لري او له اوزبېکېستان هېواد سره ډېرې ښې دوستانه اړيکې لرو. زموږ باور دا دی چې تاسو د افغانستان د ابادۍ او په پښو درېدو پلويان يئ. او په دې برخه کې له موږ سره همکار يئ.،،

د اوزبېکېستان ولسمشر ښاغلي ميرزايوف درېيمه ځتکړنه په دغې سرمشريزه کې ،، تاسو ښه پوهېږئ چې افغانستان په فعاله توګه د دغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

لويې ويالې پر جوړولو بوخت دی. د کوش تپې لويه وياله فعالول ښايي په منځنۍ اسيا کې د اوبو د مصرف په نظم او انډول کې بنسټيز بدلون راولي. موږ باور لرو، چې د کوش تپې لويې ويالې د جوړېدو او د امو سين د اوبو پر ګټنې يې د اغېزو د څېړلو له پاره د افغانستان اسلامي امارت په ګډون زموږ د هېوادونو د څېړنيزو انستېټيوټونو په ګډون د يوې ډلې جوړېدل اړين دي.،،

[په درېيم ځواب کې دا سپيني ته را اوباسم چې ساده ځواب برابروي، د اوزبېکېستان ولسمشر ښاغليه!؛ د کوش تپې لويې ويالې جوړولو او ګټنې ته د سپارل د ټولو افغانانو غوښتنه او د بشر لرغونې مينې بخدي (بلخ) اوارې پرتې سيمې چې د اوبو له نه شتون سره لاس او ګريوان دي لوږه غوښتنه او لوږه اړتيا ده، په سرلوړې ښه ګټنې ته د سپارې د رغښت چارې په چار وي.

که تاسو د اوبو د توازن په اړه خبرې و کړئ، نو تاسو بايد د امو سين د اوبو په ونډې او رښت (پيمانه او حق) خبرې و کړئ، نه يوازې د يوه يا دوې ګډون کوونکو هېوادونو (تورکمېنېستان، اوزبېکېستان او تاجکېستان) په کچه. په دې پېر (وخت) کې د ټولو افغانانو په خولې د اوبو پنځې طبيعي توازن ګډوډ کړی و کله چې: تاسو پرته د افغانستان له ايجازې او خبرولو په خپل سر او زړه له امو سين څخه د لويو ويالو (کاناڵونو) تېرېدل د خړوبو اوبو له لارې د خړوبو اوبو د سطحې د لوړېدو لامل شول او ډېرې ځمکې يې په خړو خړو خاورو بدلې کړې. تورکمېنېستان له ۶۰ کلونو وروسته لا هم د خپلو کرنيزو ځمکو د مالګينتوب د له منځه وړلو له پاره مبارزه کوي.

کله چې د منځنۍ اسيا هېوادونو د امو سين په څنډو کې د يوه اړخيزې کلابندۍ په جوړولو پيل و کړ او امو سين د افغانستان په لور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

و خوځېد، هر کال د افغانستان په سواحلو کې سلګونه هکتاره کرنيزه ځمکه د امو سين پر غاړه و غورځېده او دا لړۍ دوام لري. هر کال په دغو لاس په کار کېدو (اقداماتو) او د امو سين له اوبو څخه د يوې اړخيزې ګټنې (استفادې) په اړه ان (حتی) افغانستان هم نه دی خبر شوی. له همدې امله، د افغانستان د ټولو و ګړو حساب د منځنۍ اسيا ډېری هېوادونه سره شتون لري.

د افغانستان ټول علمي وګړي، د اوبو رسولو او خړوبولو اداري او څېړنيزو انستېټيوټونو ډلې د اوبو کره معلوماتو د شريکولو او خړوبلو له پاره غواړي. چې د امو سين د اوبو اندول مېچې ټولواله (سيستم) اوډون وي. په دې بنه نه لکه زموږ ګاونډي هېواد ايران خپل د اټومي بټيو معلومات له نړۍ والو پلټونکو څخه پټوي او له اوږده پېره ناسم معلومات په لاس ور کوي. له تاسو څخه د روغو او سمو معلوماتو په لاس ورکولو سر بېره د ښه کړه وړه او ښه سلوکو تمه لري.

موږ نياو دې ته وايو چې هر هېواد ته خپله، خپله برخه بې لورې پرته له کوم، تاوتريخوالي، بيځايه طرفداري، زيان، تاوان و وېشو(تقسيم) کړو. د دې له پاره د امو سين کره، نوي، څېړنيزې، ربښتې پايله ساده برابروي دا او داسې ده چې امو سين د پامير له لويو سړوبو د پنج لوی سين سر څخه پيل، په لار کې ورسره د تاجکېستان سينونه مل کيږي د تاجکېستان او افغانستان پوله جوړ وي، ور په سې د افغانستان او اوزبېکېستان پوله جوړوي، د تروکمينېستان تر پولې څنډه کې د ننه کيږي د تورکمينېستان او اوزبېکېستان پوله جوړ وي او د اورال بحيرې ته غور ځيږي چې ۹۷.۴ بېليونه درېنګلې مېتر منځني کلنۍ اوبه غورځونه لري چې له سلو ۶۱ ٪ يې د تاجکېستان، کېرغېزستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان ونډه ده او له سلو ۳۹ ٪ يې د افغانستان ونډه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

ربنتني ربنت د وېشلو اوبو داسې دی، کره بې لورې ربنت په ډانګپيلې بڼه همدا دی او د ښېرنو پيله ساده برابر وي دا چې امو(اکسيوس يا جيهون) سين کې د افغانستان ۳۷.۴۱۴ بېليونه درېنګلې مېتر منځنۍ کلنۍ ابو ونده ده او د امو سين کې د تاجکېستان، کېرغېزستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان ځلور واړو هېوادونو ۵۹.۴۱۴ بېليونه درېنګلې مېتر منځنۍ کلنۍ ابو ونده ده. ټوټال امو (اکسيوس يا جيهون) سين۹۷.۴ بېليونه درېنګلې مېتر منځني کلنۍ اوبه غورځونه کچه ده.]

٤. ۳ په منځنۍ اسيا کې د امو سين ښخه د هر و ګړي په سر اوبو د مېچې کچه

د امو سين ښخه افغانستان کې د هر و ګړي په سر ۲۱۶۳ مکعب مېتر ور سېړي خو تر ۴۴۱ مکعب مترو پورې له کوش تپې له بوړېدو سره، سره لړې ورسېړي، تاجيکېستان، کرغېزېستان کې د هر و ګړي په سر ۱۰۰۰-۲۰۰۰ مکعب مېتر پور اوبو برخه ور سېړي او ګټه ترې اخلي، اوزبېکېستان ۲۰۰۰-۳۰۰۰ مکعب مېتر پورې اوبو برخه ور سېړي او ګټه ترې اخلي او تروکمېنېستان کې د هر و ګړي په سر ۳۰۰۰-۶۰۰۰ مکعب مېتر پورې اوبو برخه ور سېړي او ګټه ترې اخلي.

تاجيکيستان پرې د نورک بند ۲۷۰۰ ميګاواټه برېښنا پيداوار زورنه لري، راعون بند ۳۶۰۰ ميګاواټه برېښنا پيداوار زورنه له اوبو رسولو سربېره لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤. ٤ د امو سين لنډمنګي تولواله (سيستم)

د افغانستان له ۶۳ سندونو څخه چې سره ګډېږي زموږ د امو سين ترې بوړېږي (جوړېږي).

لکه: باميانو د تالا برپک سورخ آب سين، فولادي سين، سيغانو سين، پينده سين، د سالنګونو سين، د اندراب سين، خان اباد ورود (لر کوندوز لوی سين ۶۰۰ مېليونه مکعب مېتر کلنۍ منځنۍ اوبو تشيدني کچه، د سېمې کچه يې: ۱۲۵۲۶ مربع کيلومېتره، په هر کال کې منځنی کلنی ورښت: ۳۹۵ ميلي مېتره، ځانګړی د وتلو جريان[l/skm²] RSP : ۱.۵ پر سانيې کيلومېتر مربع دی)؛ بنګی سين، تالکانو (تالقانو) سين، فرخار سين (بر کوندوز لوی سين ۳۶۰۰ مېليونه درېنګلې مېتر کلنۍ منځنۍ اوبو تشيدني کچه، د سېمې کچه يې: ۱۶۵۲۴ مربع کيلومېتره، په هر کال کې منځنی کلنی ورښت: ۵۳۰ ميلي مېتره، ځانګړی د وتلو جريان[l/skm²] RSP : ۶.۹ پر سانيې کيلومېتر مربع دی)؛ (تالقان لوی سين ۲۴۰۰ مېليونه درېنګلې مېتر کلنۍ منځنۍ اوبو تشيدني کچه، د سېمې کچه يې: ۱۰۸۸۸ مربع کيلومېتره ، په هر کال کې منځنی کلنی ورښت: ۷۹۷ ميلي مېتره، ځانګړی د وتلو جريان[l/skm²] RSP : ۷ پر سانيې کيلومېتر مربع دی)؛ کوکچې سين، انجمن سين، زرديو سين، کشم سين، (کوکچه لوی سين ۶۴۰۰ مېليونه درېنګلې مېتر کلنۍ منځنۍ اوبو تشيدني کچه، د سېمې کچه يې: ۲۲۱۹۴ مربع کيلومېتره ، په هر کال کې منځنی کلنی ورښت: ۷۴۸ ميلي مېتره، ځانګړی د وتلو جريان [l/skm²] RSP: ۹.۱ پر سانيې کيلومېتر مربع دی)؛ پنج سين، واخان سين، پامير سين، شيوه سين، جوی سين، شهر سبز سين، کوف آب سين، ايش آب سين، اونجاب سين، ياوان سين، زيرکی سين، راغ سين، بدخشان سين (بر پنج لوی سين ۳۶۰۰۰ مېليونه درېنګلې مېتر کلنۍ منځنۍ اوبو تشيدني کچه، د سېمې کچه يې: ۱۷۱۹۵ مربع کيلومېتره ، په هر کال کې منځنی کلنی ورښت: ۴۳۷ ميلي مېتره، ځانګړی د وتلو جريان[l/skm²] RSP : ۱۹.۷ پر سانيې کيلومېتر مربع دی)، چاه آب سين، آی خانم پنج سين، رستاق سين (لر پنج لوی سين ۶۰۰۰ مېليونه درېنګلې مېتر کلنۍ منځنۍ اوبو تشيدني کچه، د سېمې کچه يې: ۱۱۶۱۱ مربع کيلومېتره ، په هر کال کې منځنی کلنی ورښت: ۶۳۸ ميلي مېتره،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځانګړی د وتلو جريان[l/skm²] RSP : ۱۹.۷ پر سانيې کيلومېټر مربع دی)، (شورتپه ۵۲٤۰۰ مېليونه درېنګلې مېټر کلنی منځنی اوبو تشيدني کچه، د سېمې کچه يې: ۵۰۰۵ مربع کيلومېټره ، په هر کال کې اوسط کلنی ورښت: ۱۷۹ ميلي مېټره، ځانګړی د وتلو جريان RSP [l/skm²]: ۱.۵ پر سانيې کيلومېټر مربع دی).
پامير او بداخشان سين اوبه مو دي يا ۶۳ داني تتي (تتی يې يکی وی ده، تشتونه، کنډولي، تغارې يا ډنډوکي، basin) دي چې امو سين ترې جوړېږي.

امو سين چې زموږ د افغانستان له ۶۳ سينونو (چې ۲۴ د کوندوز سينونه مرستيالان څې د کوندوز سين ترې رغښت نيسې او په همدې بڼه دا نور، ۱۵ د کوکچې سينونه، ۶ د پامير، ۸ د بدخشان او ۳ د لر پنج سينونه) او له ۵۳ د تاجيکيستان سينونو (چې ۱ کوفارنيهان سين، ۱ سورخان سين، ۳۹ د پنج سينونو او ۱۷ د وحش سينونو + ۳ د درې برخو زېرمه يې له کېرغېزستان څخه پيل ده) د اوبو غورځيدو څخه رغښت نيسي.

د امو سين چې د افغانستان پامير له لويو سرو بو د پنج لوی سين سر څخه پيل، په لار کې ورسره د تاجکېستان سينونه مل کيږي د تاجکېستان او افغانستان پوله جوړ وي، ور په سې د افغانستان او اوزبېکېستان پولې جوړوي، د تروکمينېستان تر پولې څنډه کې د ننه کيږي د تورکمېنېستان او اوزبېکېستان پوله جوړ وي او په کېرغېزستان کې د اورال سمندرګي (بحيرې) ته غور ځيږي.

۹۷.۴ بېليونه درېنګلې مېټر منځني کلنی اوبه غورځونه، چې له سلو ۶۱٪ يې د تاجکېستان، کېرغېزستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان ونډه ده او له سلو ۳۹ ٪ يې د افغانستان ونډه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤. ٥ د ټاټوبي ځلېر چې د امو سين سرچينې (زېرمې) دي او امو سين ته اوبه ورکوي

هغه ځلېر (اود، ترېلی، جوور، تالاو، تالاب، جهيل، د بېديا تالاو، د صحرا تالاب، د مېرې ډنډ، د د سارا حوض، د ټيټنګ ډنډ) چې د امو سين سرچينې (زېرمې) دي او امو سين ته اوبه ورکوي؛ الله ج په پنځې ډول پيدا کړي دې چې اوبه ترې لبرېزېږي نو امو سين پنډ وي. چې نومونه يې دا دي لکه:.

١. چکمتين ځلېر، اوږدوالی يې ١٧ کيلومېټر، پېړوالی يې ٢.٥ کيلومېټره، ژوروالی يې تر ٢٠٠ مېتره، د بدخشان ولايت په واخان کې شتون لري.

٢. زرکول (ويکتوريا) ځلېر، اوږدوالی يې ١٠ کيلومېټر، پېړوالی يې ٣.٥ کيلومېټره، ژوروالی يې تر ٢٠٠ مېتره، له سمندر څخه يې لوړوالی ٣١٢٩ مېتره، د بدخشان ولايت په پامير ولسوالۍ، قره بولاخ کلي کې شتون لري چې ١٢ کيلو مېتره پوله له تاجيکېستان سره جوړ وي.

٣. شيوا ځلېر، اوږدوالی يې ٢١ کيلومېټر، پېړوالی يې ١٧ کيلومېټره، ژوروالی يې تر ٢٥٠ مېتره، له سمندر څخه يې لوړوالی ٤٧٠٠ مېتره، د بدخشان ولايت په ياسج ولسوالۍ، آرخت سيمې کې شتون لري چې ١٠ کېلو مېتره له تاجيکېستان له ګرځيوان سېمې سره پوله لري.

٤. انجمن ځلېر، اوږدوالی يې ٢ کيلومېټر، پېړوالی يې ٠.٥ کيلومېټره، ژوروالی يې تر ٣٠٠ مېتره، له سمندر څخه يې لوړوالی ٥٠٠٠ مېتره، د بدخشان ولايت او پنجشير ولايت کې شتون لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. وغنان ځلېر، اوږدوالی یې ۱۶۰۰ کیلومېټر، پېړوالی یې ۰.۶۵۰ کیلومېتره، ژوروالی یې تر ۳۰۰ مېتره، ۱۲۵ کیلو مېتره د تخار ولایت له مرکز تالکانو څخه لري دي، د تخار ولایت کې شتون لري.

۶. کلفګان ځلېر، اوږدوالی یې ۱.۴ کیلومېټر، پېړوالی یې ۰.۶۰۰ کیلومېتره، ژوروالی یې تر ۱۵۰ مېتره، تخار په کلفګان ولسوالۍ کې شتون لري.

۷. کول تاله و برفک ځلېر، اوږدوالی یې ۳ کیلومېټر، پېړوالی یې ۱ کیلومېتره، ژوروالی یې تر ۱۲۰ مېتره، ۴۳۱۰ مېتره له سمندر څخه لوړوالی لري، بغلان ولایت چهار درې سیمې کې شتون لري.

۸. کوندوز ځلېر، اوږدوالی یې ۴۵ کیلومېټر، پېړوالی یې ۷ کیلومېتره، ژوروالی یې تر ۵۰ مېتره، کوندوز کې شتون لري.

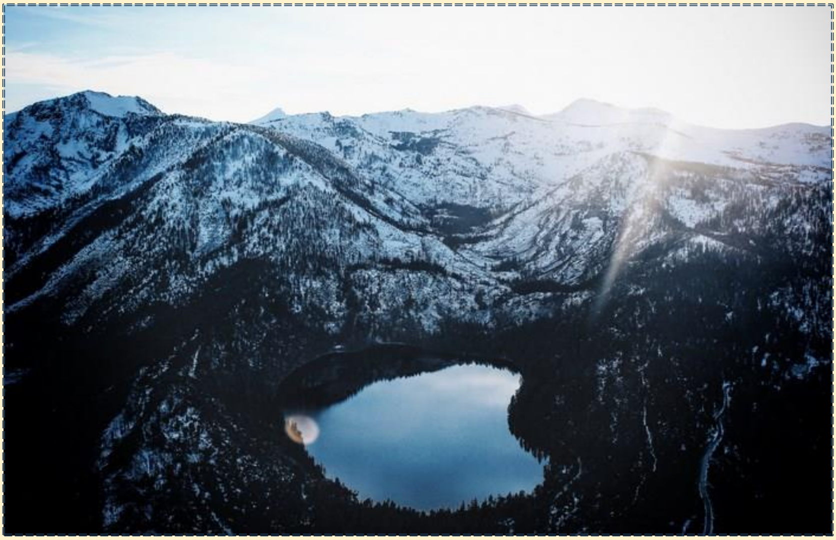

انځور ۶.٤ د انجمن ځلېر، نورستان، پنجشیر، بدخشان یوه ځای کېدو ژی کې، د هېمالیا غرونو لړۍ هندوکوش غرونه، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. ٦ د تاجيکېستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان او کېرغېزېستان د هېوادونو اسانتياوې (تاسيسات) چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي:

هغه اسانتياوې چې نوموړو هېوادونو په امو سين باندې ودان کړي دي، پرته له دې چې افغانستان خبر کړي، دوی د تاريخ په اوږدو کې د امو سين باندې لاندېنۍ اسانتياوې ودانې کړې دي.

د يوه رښتني ښتن او مالک په ډول دا د افغانستان رښت (حق) دی چې د امو سين باندې هرې اسانتياوو په جوړولو سره له افغانستان څخه ايجازه واخلي. خو هېڅ نه د اخستل شوې او په خپل سر ودان شوي دي، په راتلونکې پېر (وخت) کې که افغانستان د اوبو مخه په ټوله کې ډب کړې او ګتنه ترې په خپله واخلي نو دوی ته د اوبو نه رسيدو پړه پر دوی ده، چې ولې يې پرې اسنتياوې د ګتنې له پاره په خپل سر ودانولې. په لاندې لښتيليک سپړنه کې په ګڼه اوډون سره ښودل شوي دي.

۴. ۷ پيلنی:. د تاجيکېستان د هايدرو تخنيکې او د اوبو برېښنا اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي:

۱. د بند نوم: سربند سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: کورغانتيپه، امو سين سر ګډيدونکې يا مرستيالی سين نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۱۹۶۲ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۴ مېليونه درېنګلې مېتر ، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۲۶ مېتره.

۲. د بند نوم: سنټرال يکه سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: کورغانتيپه، امو سين سر ګډيدونکې يا مرستيالی سين نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۱۹۶۲ زېږدی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څټکړنې.

د بند د اوبو زېرمولو کچه: څرګنده نه ده، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی یې: ۲۲ مېتره.

۳. د بند نوم: مومن اباد سروندی، د ډکر ډول یې: اوبونه (پنه، خړوبول یا ایریګیشن)، ښار: کورغانتیپه، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۱۹۵۹ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: څرګنده نه ده، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: ۲.۸۵ مربع کیلومېتره، لوړوالی یې: څرګند نه دی.

٤. د بند نوم: پیرپدنایا سروندی، د ډکر ډول یې: اوبونه (پنه، خړوبول یا ایریګیشن)، ښار: کورغانتیپه، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۱۹۶۲ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۵۳ مېلیونه درېنګلې مېتر، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی یې: ۳۹ مېتره.

٥. د بند نوم: ګلوونایا سروندی، د ډکر ډول یې: اوبونه او برېښنا، ښار: لیوکینټ، سربند ولسوالی، ختلن ولایت؛ امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۱۹۶۲ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۹۶ مېلیونه درېنګلې مېتر، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی یې: ۲۶ مېتره.

٦. د بند نوم: بیګازی سروندی، د ډکر ډول یې: اوبونه (پنه، خړوبول یا ایریګیشن)، ښار: ناورک، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۹ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۲۵ مېلیونه درېنګلې مېتر، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: ۸.۰۴ مربع کیلومېتره، لوړوالی یې: ۵۸ مېتره.

۷. د بند نوم: بیاروزه سروندی، د ډکر ډول یې: برېښنا پیداوار، ښار: ناورک، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: څرګند نه دی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: څرګنده نه ده، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: ۰.۱۳ مربع کیلومېتره ، لوړوالی

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې: ۷۰ مېتره.

۸. د بند نوم: ناورک سروندی، د ډکر ډول يې: اوبو برېښنا پيداوار (هايدرو پاور توليد) ، ښار: ناورک (نورک)، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۰ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۰۵۰۰ مېليونه مکعب مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: ۹۸ مربع کيلومېتره، لوړوالی يې: ۳۰۰ مېتره.

۹. د بند نوم: روغون سروندی، د ډکر ډول يې: اوبو برېښنا پيداوار (هايدرو پاور توليد) او اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: روغن، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۲۰۱۷ څخه تر ۲۰۲۹ پورې اوس له سلو ۹۰٪ بشپړ شوی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۳۳۰۰ مېليونه مکعب مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: ۱۷۰ مربع کيلومېتره، لوړوالی يې: ۳۳۵ مېتره.

۱۰. د بند نوم: سنتودې لومړی سروندی، د ډکر ډول يې: اوبو برېښنا پيداوار (هايدرو پاور توليد)، ښار: نورک، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۲۰۰۹ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۲۵ مېليونه مکعب مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: ۹.۶۰ کيلو مېتر مربع، لوړوالی يې: ۵۸ مېتره.

۱۱. د بند نوم: سنتودې دوهيم سروندی، د ډکر ډول يې: اوبو برېښنا پيداوار (هايدرو پاور توليد)، ښار: ناورک دنګغاره، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۲۰۰۶/۱۲/۲۰ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: څرګند نه دی، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: څرګند نه دی، لوړوالی يې: ۳۱ مېتره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

د امو سين په ښي خوا کې د هېوادونو ترمنځ د ۱۹۸۷ کال د هوکړه ليک له مخې، د تاجيکېستان ونډه نږدې له سلو ۱۵٫٤٪ تاکل شوې وه او د امو سين ته ٤۹ مېليارد مکعب مېتر اوبه بهيږي.

٤. ۸ دوېيم:. د اوزبېکېستان د هايدرو تيکنالوژۍ اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي:

۱. د بند نوم: يوزناسورخان سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: شورچې، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس تکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: سرخندريا سند، د بشپړولو پېر: ۱۹۶۷ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۸۰۰ مېليونه مکعب مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګنه: ۶۴.۴ مربع کيلومېتره، لوړوالی يې: ۳۰ مېتره.

۲. د بند نوم: اوچکزيل سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: زينګ، امو سين څخه اخېستل شوی: تېرميز لويه وياله (ترمذ کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۵۷ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۶۰ مېليونه مکعب مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګنه: ۱۰ مربع کيلومېتره، لوړوالی يې: ۱۱.۵ مېتره.

۳. د بند نوم: توپلانګ سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: شارګن، امو سين په سر په پای ځای کې: توپلانګ لويه وياله (توپلانګ کانال)، د بشپړولو پېر: ۲۰۰۲ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۵۰۰ مېليونه مکعب مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګنه: څرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۱۸۰ مېتره.

٤. د بند نوم: توداکول سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: نوايي، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس تکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: توداکولسکيا لويه وياله (توداکولسکيا کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۳ زېږدی، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۲۰۰ مېليونه مکعب مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: ۱۲۸ مربع کيلومېتره، لوړوالی يې: ۱۲ مېتره.

۵. د بند نوم: تاليمرجان سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: جنګي نيشان، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس ټکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: کرشي لويه وياله (قرشي کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۵ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۵۵۲ مېليونه مکعب مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۱۹۴ مېتره.

۶. د بند نوم: شورکول سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: نوايي، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس ټکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: زرفشان لويه وياله (زرفشان کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۴ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۳۹۴ مېليونه مکعب مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۱۴.۵ مېتره.

۷. د بند نوم: تويمايان سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: پيتنيک، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس ټکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: توی مايان لويه وياله، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۰ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۷۸۰۰ مېليونه مکعب مېتر ، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: ۷۹۰ مربع کيلومېتره، لوړوالی يې: ۳۴ مېتره.

۸. د بند نوم: اکدارين سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: سمرکند، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس ټکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: اکدارين لويه وياله، د بشپړولو پېر: څرګند نه دی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۱۲ مېليونه مکعب مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۲۰ مېتره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

۹. د بند نوم: اکتيپين سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: سورخان دريا، دجارکورغانسکي تومن، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس ټکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: سورخنداريا لويه وياله، د بشپړولو پېر: څرګند نه دی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۲۰ مېليونه درېنګلي مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۱۴ مېتره.

۱۰. د بند نوم: کارتک سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: نمنګان ولايت، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس ټکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: کارتک سين، د بشپړولو پېر: څرګند نه دی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۴۵ مېليونه درېنګلي مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۴۵ مېتره.

۱۱. د بند نوم: کيمکرغن سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن) او له اوبو د برېښنا پيداوار (هايدرو فاور)، ښار: چراجچه ستي، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس ټکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: کشکه دريا، د بشپړولو پېر: ۱۹۶۳ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۵۰۰ مېليونه درېنګلي مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۳۳ مېتره.

۱۲. د بند نوم: ګيس سار سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: شهرسبزسکي تومنان، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس ټکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: اکسو لويه وياله (اکسو کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۹۰ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۷۰ مېليونه درېنګلي مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۱۳۸.۵ مېتره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

۱۳. د بند نوم: کارولتیپین سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريگيشن)، ښار: جيزخ، امو سين سر گډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس ټکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: ايسکيټياتارتر لويه وياله (ايسکيټياتارتر کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۳ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۵۳ مېليونه درېنګلې مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګنه: څرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۵۱ مېتره.

۱٤. د بند نوم: پچکمار سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريگيشن)، ښار: ګوزر، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس ټکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: ګوزر لويه وياله (ګزر کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۶۱ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۵۲۵ مېليونه درېنګلې مېتر ، د نېولې سيمې د کچې ګنه: څرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۷۱ مېتره.

لکه څنګه چې مخکې يادونه و شوه، د آمو سين په ښي خوا کې د هېوادونو ترمنځ د ۱۹۸۷ کال د هوکړيې پر بنسټ (موافقې پراساس)، د اوزبېکېستان ونډه نږدې له سلو ۴۵.۲٪ ټاکل شوې وه، مګر د آمو په حوزه کې د AI پيداوار (توليد) له سلو ۴.۸٪ ده.

٤. ۹ درېيم:. د تورکمېنېستان د اوبو تخنيکي اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازي او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي:

۱. د بند نوم: زيد سروندی (بند)، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريگيشن)، ښار: تورکمېن اباد، امو سين څخه اخېستل شوی: کراکوم لويه وياله (قره قوم کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۶ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۲۲۰۰ مېليونه درېنګلې مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګنه: ۴۶۵ مربع کيلومېتره، لوړوالی يې: ۱۲ مېتره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

لکه څنګه چې مخکې يادونه و شوه، د امو سين په بنې خوا کې د هېوادونو ترمنځ د ۱۹۸۷ کال د هوکړېې پر بنسټ (موافقې پراساس)، د تورکمېنېستان ونډه نږدې له سلو ۴۵٪ ټاکل شوې وه، مګر د امو په ساحه کې د AI پيداوار (توليد) له سلو سلنه ۴.۸٪ ده.

٤. ۱۰ څلورم:. د کېرغېزېستان د اوبو تخنيکي اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازي او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي:

۱. د بند نوم: توګتاګول سروندی (بند)، د ډکر ډول يې: له اوبو د برېښنا پيداوار (هيدرو فاور فلانټ)، ښار: توګتاګول، امو سين څخه اخېستل شوی: توګتاګول سين، د بشپړولو پېر: ۱۹۷۶ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۳۴۱۱۶ مېليونه درېنګلي مېتر، د نېولي سيمې د کچې ګڼه: ۲۸۴.۳ مربع کيلومېتره، لوړوالی يې: ۱۲۰ مېتره.

٤. ۱۱ پېنځم:. افغانستان د اوبو تخنيکي اسانتياوې چې له مرکزي اسيا هېوادونو سره يې مصلحت کړی و، ايجازه يې په ۱۸۷۵ زېږدي کې اخستې وه او امو سين باندې اسانتياوې وداني کړي دي:

۲. د بند نوم: کوش تپې سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: بلخ، کلدارې ولسولی، امو سين څخه اخېستل شوی: کوش تپې لويه وياله (قوش تيپې کانال)، د بشپړولو پېر: لوړی د پېر پيل ۱۹۷۰ زېږدی، دوېيم د پيل پېر ۲۰۲۱ زېږدي څخه تر ۲۰۳۰ زېږدي پورې اوس له سلو ۱۴٪ بشپړه شوې، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۰.۰۵۶ مېليونه درېنګلي مېتر ، د نېولي سيمې د کچې ګڼه: ۱ مربع کيلومېتره، لوړوالی يې: ۷ مېتره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

انځور ٤. ۷ د کوش تپې لويې ويالې د سروندي (اينټيک، ويير يا د پيل ټکي سېمه)، کالدارې ولسوالۍ، بلخ ولايت، افغانستان.

انځور ٤. ۸ د کوش تپې لويې ويالې د کېندنې د پېر شيبې، کالدارې ولسوالۍ، بلخ ولايت، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۱ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ٤. ٩ د لوړ پنج سیند، پامیر، بدخشان ولایت، افغانستان.

انځور ٤. ١٠ د لوړ پنج سیند، پامیر، بدخشان ولایت، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۲ چوپړی

د کوش تپې لويې وپالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

انځور ۴۴. ۱۱ واخان ځغاستی (کوريډور) کې د افغان کېرغېز تبر کېږدی، د لوړ پنج سيند تر ځېرمه، پامير، بدخشان ولايت، افغانستان.

انځور ۴ ۴. ۱۲ د کوز پنج سيند، خيخک، بدخشان ولايت، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۳ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېتکړنو ته د فردوس څېتکړنې.

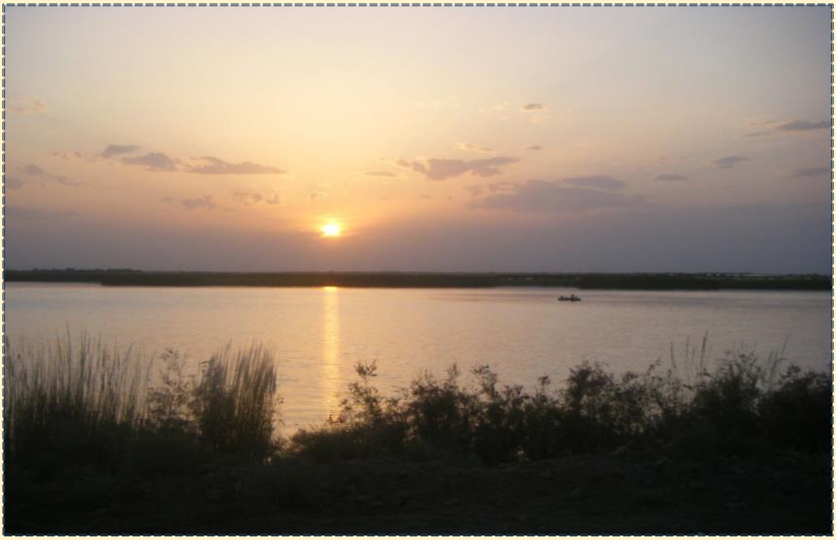

انځور ٤٤. ١٣ د لوړ امو سیند، کلداره ولسوالۍ، بلخ ولایت، افغانستان.

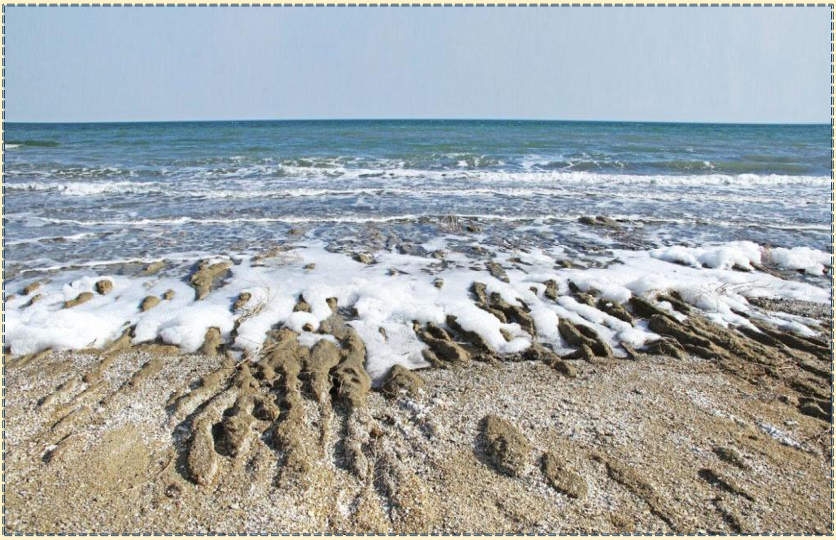

انځور ٤٤. ١٤ د لر یا کوز امو سیند، اورال سمندرګی، کېرغېزېستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤٤ چوپړی

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکبستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ٤. ١٥ د کوز امو سيند، د اوزبېکبستان په مونياق کې د اورال سمندرگي د کب نيولو پخوانۍ بېړۍ زنګ وهونکي گولۍ په شګو کې پرتې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

٥. د ويالو (کانالونو) تعريفونه:

,, د اوبو يوه اوږده، پټلی برخه چې په شلخې (مصنوعي، سويې پنځې، بدل) ډول د کښتی يو د تګ راتګ له پاره يا له يوې سيمې څخه بلې ته د اوبو رسولو له پاره جوړه شوې وي. لکه د پانامې وياله (کانال) چې اتلانتيک او آرام سمندر سره نښلوي يا د سمندرونو ترمنځ د ليږد غوره اړيکه چمتو کوي.،، د ليکوال ژباړه له غځونې سره (ګمبريج وييزېرمه، زيږدی، ١ چوپړی)

ميريم ويبستار بيا د ويلې تعريف په لاندې څلور ډوله سره کوي. ,,

١. يوتيوب لرونکي اناتوميکي لاره يا چينل (DUCT) ته وايي.
٢. چينل يا د اوبو کورس ته وايي.
٣. د سمندري تګ راتګ يا د اوبو ايستلو يا د ځمکې خړوبولو له پاره د اوبو مصنوعي لاره ته وايي.
٤. د مريخ په سيارې کې د بېلابېلو کمزورو تنګ ليکو ته وايي هغه چې د دوربينونو له لارې ليدل کيږي او يوه پېر د ځينو له خوا فکر کيږي چې د مريخ له خوا جوړ شوي کانالونه دي.،، د ليکوال ژباړه له غځونې سره (ميريم ويبستار، زيږدی، ١ چوپړی)

ليکوال د ويالې تعريف (څرګندونه، ښکارونه، ويالې يا کانال د يوه توري يا مو ضوع تشريح کول.) په لاندې ډول کوي.

د وی يا ويکيې له پامه وياله هغه سر لوسي تخينکي الې (پلان، نخښې يا Contrivance) ته وايي چې له يوه ټاکلې ځای څخه بل ټاکلې ځای ته په کې مايع شيان بهيږي.
او په اصطلاح کې د هر يوه پنځې او شلخې ډنډ، تتې، ويالې، ښاخ، بېلې، لښتې، وترې (چې پټې ته اوبه ترې خوشې کوي، د اوبو مخه په بوټو، چمانو ډب کوي د اوبو لوړوالی په لښتې کې ډېريږي او پټې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوبه اوړي.)، پټي (پټ تې)، هدی (اډی)، اګل (د پټي دننه د پولې ترځنګ لښتی چې هرې اډی ته ترې د اوبو لار باسي)، ځرمې (د اګل پای او پاينی اډی چې ورسته خړوبېږي) کروندې (ځوپټيه) د اوبو مرستې غوښتنې (د مرستې منبع، غوښتنې زېرمه، چارې، وسيلې (Recourse, contrivance, expedience ته وياله وايي چې ټول نوموړي په مايعاتو پنډ وي. لکه د کځور وياله، کوکران وياله،

۵. ۱ پېخليک (تاريخ):

۱. له ۴۴۳ مخزېږدي کې کوشنی وياله موږ په مهترلام کې د ارياني استوګنځي ګټوځنګ سېمې اړوند درلودله چې د هغه پير وګړو له لورې د الېنګار سين له سلينګار سروندې ځخه پيل او نېلاوات بېلې پورې بېرته د الېنګار سين سر ګډېده، هغه د کځور کوشنی وياله ۹ کيلو مېتره اوږدوالی درلوده، او ځور يې په سروندې کې ۲.۷۱ مېتره و د اوبو د لوړوالې کچه په کې ۱ مېتره، په پای کې ۰.۴۰ مېتره پېړوالی لري او د اوبو منځنی کچه په کې ۰.۳۰ مېتره ژوروالی لري. د کځور کوشنی وياله د الېنګار سين نخښلېدونکي ټکي کې د يو ټي ايم يا برابروني ټولواله يا پينیوال پرېکوونکی مرکيټر): ختيځ: ۶۱۵۶۸۷، شمال: ۳۸۴۱۲۸۹، د سمندر (بحر) ځخه لوړولي کچه:۷۶۸ مېتره دی او د وياله پای يې ختيځ: ۶۱۳۰۸۶، شمال: ۳۸۳۳۹۹۵، د سمندر (بحر) ځخه لوړولي کچه:۷۱۰ مېتره دی. (په بله وينا کځور کوشنی زړه وياله پيل له پای ځخه ۵۸ مېتره ټيټ دی، يوه له بل ځخه په ۹۰۰۰ مېتره يا ۹ کيلو مېتره واټن لري او ۳.۳۳ کيلومېتره مربع، ۳۳۳ ايکتاره يا ۱۶۶۵ جريبه د کرکېلې کروندې خړوب وي.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

۲. ,, د صفويانو د ګډی په پېر په کندهار کې نيکه حاجي يا اميرخان حاجي صيب (ميرويس نيکه يا ميرويس هوتک د نازو انا او ښالم خان زوی) په ۱۷۰۹زېږدي کې ښاروال (کلانتر) وو ،، (ويکيپېډيا ـ ميرويس هوتک، ۲۰۲۱ زېږدی، ۶ چوپړی) د نوموړې ښار د کوڅو، کشونو، ويالو رغولو او پاکولو او د پښتون ځوان کهول پاسون ته د پورته کولو کړ وو. له دې سره سره يې د چارباغ غرګي بنو شاته د کوکاران کوشنۍ وياله بوړولې (جوړه کړې) ده.

چې د هغه پېر وګړو له لورې د ارغنداب سين له حاجی اغا باغوونو سروندي څخه پيل او کوکران کلي پای د ارغنداب پول پورې بېرته د ارغنداب سين سر ګډېده، هغه د کوکران کوشنۍ وياله ۱۳ کيلو مېتره اوږدوالی درلوده، څور يې په سروندي کې ۳.۵۰ مېتره و د اوبو د لوړوالې کچه په کې ۲ مېتره، په پای کې ۰.۵۰ مېتره پېړوالی لري او د اوبو منځنۍ کچه په کې ۰.۳۵ مېتره ژوروالی لري. د کوکران کوشنۍ وياله د ارغنداب سين نخښلېدونکي ټکي کې د يو تي ايم يا برابروني ټولواله يا پينۍوال پرېکوونکی مرکيتر): ختيځ: ۷۵۱۹۲۸، شمال: ۳۵۰۷۶۴۴، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه: ۹۹۸ مېتره دی او د وياله پای يې ختيځ: ۷۴۴۵۱۸، شمال: ۳۵۰۰۴۰۴، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه: ۹۸۵ مېتره دی. (په بله وينا کوکران کوشنۍ وياله پيل له پای څخه ۱۳ مېتره ټيټ دی، يوه له بل څخه په ۱۳۰۰۰ مېتره يا ۱۳ کيلو مېتره واټن لري او ۸.۹ کيلومېتره مربع، ۸۹۸ ابکتاره يا ۴۴۹۰ جريبه د کرکېلي کروندې خړوب وي.)

۳. په هېندوستان کې نوي ډهلوې ته د اوبو رسولو او کروندو خړوبولو بنسټ احمد شاه ابدالي دراني د ختيځ يامونا لويې ويالې په بوړلو (جوړولو) ابېنی دی. ,, د ختيځ يامونا کانال هم د امپراتور احمد شاه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابدالي (۱۷۱۲- ۱۷۴۸) له خوا جوړ شوی و.،، (سنتوش کمار، ۱۹۷۶، ننه توزې xxxi چوپړی)
چې اوس په ټوله کې ۱۳۷۶ کیلو مېتره اوږدوالی لري، ۴۰ مېتره پېړوالی، چې تتی (تشت، کنډول، تغاره، ډنډوکی یا باسین) یې ۳۶۶۲۲۳ کیلومېتر مربع دی، تشول (ایستل یا ډیسچارج) ۲۹۵۰ درېنګلي مېتر پر ثانیه کې دی.

۴. په ګران ټاټوبي کې موږ د ډېرو لویو ویالو (کانالونو) د رغولو بېلګې لرو لکه: د ننګرهار لویه ویاله (کانال)، هېلمند لویه ویاله، پروان لویه ویاله، شېرخان (کوندوز، خان اباد مرکزي) لویه ویاله، ګوهرګان (بغلان) لویه ویاله، اجمیر (پولخمري) لویه ویاله.

۵. په لغمان ولایت کې لویې ویالې له ۳۷ څخه یې ګڼه اوړې چې ډېری یې زوړ پېخلیک لري، لکه د سالو لویه ویاله، پنجکورې لویه ویاله، سنګره لویه ویاله، نورلام لویه ویاله، وت لویه ویاله، پروایي لویه ویاله، تګ لویه ویاله، خدانو لویه ویاله، زړې کلا لویه ویاله، دړین لویه ویاله، تګ لویه ویاله، شاهي لویه ویاله، بدیع اباد لویه ویاله، کېلمن لویه ویاله، اکین اباد لویه ویاله، کولکان لویه ویاله، سراج لویه ویاله، علیشنګ لویه ویاله، شکرمان لویه ویاله، غازي اباد لویه ویاله، اسلام اباد لویه ویاله، مهترلام لویه ویاله، مهترلامک لویه ویاله، تورکوټې لویه ویاله، تبی کنج لویه ویاله، چهاردي لویه ویاله، بادپېښت لویه ویاله، زېرانیو لویه ویاله، کڅ لویه ویاله، میاعبدالکریم لویه ویاله، ګمبیري لویه ویاله، دهمزنګ لویه ویاله، بولان لویه ویاله، خروټو لویه ویاله، چهارباغ لویه ویاله، وکیل اباد لویه ویاله، وزیراباد لویه ویاله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٥. ٢ زموږ د اوبو وار او د اوبو اوږدپېري (ستراتيژيکه) وېشه

زموږ نيکه پخوا د خپل کلي د اوبو په وېشلو کې په ژمنه ولاړې پرېکړې کولې. د کلي ټول کروندګر به هغه پېر په کروندو کې دې ته پام شو چې کروندې هر پټی يې په روغ بڼه نه خړوب کې ده؛ د پټي يو ځېرمو، اډی او پولې ته اوبه نه رسېدې؛ د پټي هر پټ وچ په سترګو ښکارېده؛ کرل شوی کښت ښه زرغونتيا نه ښرګندوله، د ژېړوالي او تندي نخښې په کې تر سترګو کې دي؛ په سين او ورود کې اوبه په کمتون ورتللې، د وياليې ښاخونو به سروندې کې او وترو کې په چټکۍ کمښت مونده. دوی ټولو به بيا پردې پرېکړه و کړه چې اوس د کروندو خړوبولو له پاره وار و ټړو.

د اوبو وار خبره به په دېره کې د جامع مسجد تر ښنګ ياده شوه، هر کروندهګر به چې له لرغون پېر ښخه په کومه کچه د وار برخه په اوبو کې درلودله په همغه کچه به وار ورته ورکول کې ده؛
که د کومو کروندهګرو اوبو وار به وه چې کروندې به يې کوز يا لر ته پرتې وې بر کروندو والا ربښت نه درلود چې اوبه خپلو کروندو ته واړوي؛ بر کروندې و لرې لر کروندهګر ربښت نه لري چې خپل کروندو ته اوبه واړوي.

پنځې لړې اوبه به تر لوندولې پورې چې اودسونه پرې کېدل تل تر تله بهېدلې چې د چارپېريال چاره پرې ښه کې دله.

په پېنځه کلونو کې ډېرې پېر وار نه ټړل کې ده، د دې له پاره چې د اوبو کمتون کلونه به نه وو، اوبه به په کمتون نه وې، ورښتونه به ډېر وو، د جوارو، پلیيو، ګنیيو او غنمو پټو خاورې به اوبښتې وې؛ اوبه به په ويالو کې پرېمانه بهېدلې او ځان به يې د الپنګار سين ته غورځوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښتکړنو ته د فردوس څښتکړنې.

چې د لغمان سين سره به ګډ شو، په درونټې سره به نږدې د کابل سين سره يوه ځای شوې او ځان به يې په اباسين ګډ او د هېند سمندر ته و رسوو چې د تودوخې او سمندر کې د بخار په ډول سره ورېځو سره ګډ بېرته د نوموړې سيمې غرونو په سر څرخېدل چې د واورې او باران په ډول را و ورېږي.

د کومو کروندهګرو چې د اوبو په وار کې برخه نه وه، هغوی رښت نه درلوده چې خپلو کروندو ته اوبه واړوي.

د کومو کروندهګرو چې د اوبو وار درلوده، چې د وار موده به يې کله پوره شوه او اوبه به يې ډېرې وې، د وار پاتې برخه به يې خپلو ګاونډيانو ته ورکوله او يا هغه وګړو ته ورکوله چې په اوبو کې يې وار نه درلو ده چې خپلې کروندې پرې خړوب کړي.
د کروندو اوارې کې غنمو تخم شيندلو او خړوبولو د يوه من غنم له پامه د لغمان سيمې ټولټال اوبو کچې ميچې پر بنسټ د اوبو واره موده وېشله.
پينځه منه د غنومو تخم به په يوه جريب زمکه يا پينځوس مېټره پر څلوېښت مېټره (۵۰ مېټره * ۴۰ مېټره = ۲۰۰۰ مربع مېټره) يا پينځه ويشت منه تخم به په يوه هېکتار زمکه يا سل مېټره پر سل مېټره (۱۰۰ مېټره * ۱۰۰ مېټره = ۱۰،۰۰۰.۰۰ لس زره مربع مېټره) کې شېندل له څلور وارې اوبو کلو څخه به يې نهه مياشتو کې خپل پيداور ور کول.

که د اوبو مېچې کچه په سين کې ډېره وه ژر به ټاکلې تخم کچه خړوبېده او که په هر کچه په سين کې لږه وه په ځنډ به ټاکلې تخم کچه خړوبېده. فصل: غنم، د خړوبولو لاندې زمکه ۵ جريبه يا (۱ هېکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۳.۴ (سوې مخ کروندې ۴.۸) مکعب مېټره پر جريبه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کرونده خړوب وله يا د اوبو کارولو کچه ۱۷ (سوې مخ کروندې ۲۴) مکعب مېتره پر اېکتاره کرونده خړوب وله.

د وار موده به يې په من، نيم من، چارک، نيم چارک، پاو، نيم پاو (يوه ساعت يا ۶۰ دکېکې، نيم ساعت يا ۳۰ دکېکې ، ۱۵ دکېکې، ۷.۵ د کېکې، ۳.۷۵ دکېکې ۱.۸۷ يا ۲ دکېکې) وه؛ يوه شپه او ورځ به ۲۴ منه وه، ورځ به ۱۲ منه او شپه به هم ۱۲ منه وه؛ د ورځې به چې لمر تر نيم اسمان راته ۶ منه د اوبو وار وو، چې د نيم اسمان د نيم برخه وو ۳ منه د اوبو وار کې ده، د شپې له لورې که سپوږمۍ تر نيم اسمان راته ۶ منه د اوبو وار وو، چې د نيم اسمان د نيم برخه وو ۳ منه د اوبو وار کې ده، د ژرندې د پل ۱۲۰ وارې کرځېدل يې نيم پاو او يوه پاو يې ژرندې د پل ۲۲۵ وارې کرځېدل بله چې يوه من يې د ژرندې د پل ۳۶۰۰ وارې کرځېدل بلل يا د ټکټکۍ (پايکو) ټکهار بله.

د منې په موسم کې به چې اوبه په کمتون شوې نو نيکه به مې د کروندهګرو د وابو وار، د اوبو مېچې او کچې ته په کتو پرېکړه کوله او يا به يې نوې پرې کړه کوله چې د ټولو کروندګرو د ښوخې وړ را تلله د شخړو او خنډونو مخه به يې ډب کولوله. د دې له پاره چې د ځمکو او اوبو وار په تړاو چې ځينې و ګړې شخړې، ماتې او بدې بوږ وې، راتلونکې يوه کال او يا د پينځو کلو له پاره په پورتنۍ بڼه د اوبو وار او وېش پرېکړه کوله.

د کوش تپې وياڼې رښت هم زموږ د نيکه د پرېکړې او د پښتنو دود په بڼه دی:.

۱. **پيلنی رښت:** کوم هېواد چې په کومه کچه اوبه اموسين ته غورځوې يا د امو سين مرستيالان لرې په همغه کچه ونډه په امو سين کې لرې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. **دوېیم ربنت:** کوم هېواد چې د اوبو وار نه لري، ربنت نه لري چې د اموسین ښبنتن ښخه وار په زوره واخلي، د امو سین ښبنتن ټاټوبی افغانستان چې د اوبو سرچېنه یې ده په خپل زړه کولی شي چې له اړتیا سرباري اوبه یا ډېرې شوې اوبه کوزې سیمې ته پرېږدي.

۳. **درېیم ربنت:** د امو سیند ښبنتن ټاټوبی (افغانستان) کولی شي چې یوازې د چارپېریال د چارې کېدلو په کچه له سلو ۱۰٪ کچه (۹،۳۰۴،۰۳۳،۶۸۲.۳ یا ۹.۳۰۴ بېلیون مکعب مېتره په یوه کال کې) د امو سین د ټولو اوبو ښخه کوز یا لر لورې ته اوبه پرېږدي، له پاتې له سلو ۹۰٪ کچې (۸۳،۷۳۶،۳۰۳،۱۴۱.۰ یا ۸۳.۷۳۶ بېلیون مکعب مېتره په یوه کال کې اوبو) ښخه یې خپله اړتیا پوره کړي چې پرې لرلید کروندې (راتلونکي پېر کروندې) سوزېدلې دښتې او سویې مخ اوارې زمکې خړوب کړي.

٤. **ځلورم ربنت:** د امو سیند په منځ کې د پولې کربنه ټېره شوې چې د امو سیند په هر پېر کې په هر کچه چې اوبه وې په دوې برخو وېشل کېږي. (۲/ ۹۳،۰۴۰،۳۳۶،۸۲۳.۰۰ = ۴۶،۵۲۰،۱۶۸،۴۱۱.۶۷) یا ۴۶.۵۲۰ بېلیون مکعب مېتره په یوه کال کې هر یوه ته رسېږي.

٥. **پېنځم ربنت:** د امو سیند ښخه ګته اخستونکي هېوادونه چې له یوه بل سره اوړدې، ګډې سیاسي اړېکې لري، د اوبو د کمتون او کمښت په پېر له درنې اوسلې، پام او زغم ښخه کار واخلي، د دې له پاره چې ښبنتن الله په پنځې ډول د ژمي موسم په مرغومي (جدي یا نومبر) میاشت کې اوبه ټېټې کچې ته رسوي. (۲ / ۱۳،۲۵۳،۹۰۸،۹۲۰.۰۰ = ۶،۶۲۶،۹۵۴،۴۶۰.۰۰) یا ۶.۶۲۶ بېلیون مکعب مېتره په یوه کال کې هر یوه ته رسېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

۶. **شپږم ربښت:** موږ د ډيپلماسۍ له لارې د هوکړه ليک سندونه او غوښتنليکونه دا سپيني ته را وباسي چې څو واري موږ له اوزبېکېستان هېواد څخه زموږ کوش تپې ويالې د اړينې اړتيا اوبو کلنۍ کچه چې (۱۳،۰۱۶،۴۳۰،۰۰۰.۰۰ يا ۱۳.۰۱۶ بېليون مکعب مېتره په يوه کال کې ټولې اوبه کچه کيږي) نه را کوي، د (۱۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰.۰۰ يا ۱۰.۰۰ د لس بېليونو مکعب مېتره کلنۍ کچې اوبو) غوښتنه ترې د افغان لورې هم شوې خو هوکړه ليک يې پرې نه دی کړی.

۷. **اووم ربښت:** زموږ د پښتو ژبې يوه متل دی چې وايي:.

,, د زور ور اوبه په پيچو مې خيږي ،، د اوبو دروهه (توطئه)، نېنګتيا (طمعې)، غرک (حسد)، شخړې، ناګڼلی ټغر غځول، سياسي خولی په سرولو، پنډې ځېرکې ډيپلماسی، د څوکی لپوالو ته څوکی اوړدپيري کولو باندې کولی شي چې له ټولو اوبو څخه ګټنه واخلي او نورو ته د ګټنې واک ور نه کړو لکه په کومه بڼه يې چې نور نړېوال هېوادونه کوي.

(۹۳،۰۴۰،۳۳۶،۸۲۳.۰۰ يا ۹۳.۰۴۰ بېليون مکعب مېتره په يوه کال کې ټولې اوبه د امو سين يوازې په خپله واخلي.)

۵. ۳ امو سين کلني اوبو تېرېدنې د کچو مېچه د ځينو څېړنو پيلو پر بنسټ

په لاندېنۍ څېره کې د امو سين کلني اوبو تېرېدنې د کچو مېچه د ۱۵ څېړنو پيلو پر بنسټ کره ځرګنده شوې ده، چې ټولټال د امو د سين د اوبو پيداوار کچه په بېليون درېنګلې مېتر سره روښانه کوي. د امو سيند په پای کې چې کومې اوبه غړوپ کيږي ۱۶۸،۱۸۵ بېليون درېنګلې مېتر دي، لړ تر لړ کچه يې ۱۳.۲۵۴ ده او کره کچه يې چې ما سپينې ته باستلې د امو د سين د اوبو پيداوار کلنۍ منځنۍ کچه ۹۳،۰۴ بېليون درېنګلې مېتر دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵٤ چوپړی

د کوش تپې لويي ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښګړنو ته د فردوس ځښګړنې.

څېره ۵. ۱ امو سين کلني اوبو تېرېدنې د کچو مېچه د ځينو څېړنو پيلو پر بنسټ

٥. ٤ امو سين د بنستيزو اوبو اډو (سټيشنو) کې د اوبو د تېرېدو ماته او ګوډه کچه

په لاندېنی څېره کې له۲۰۰۰ زېږدي څخه تر ۲۰۲۰ زېږدي پورې د امو سيند د ځينو بنستيزو اوبو اډو کې د اوبو د تېرېدو منځنۍ کلنۍ ماته او ګوډه کچه په بېليون مېتر سره روښانه شوې.

د دې له پاره چې د ټولو اډو په روغه، مډرنه، کره او پرله په سې رمټ څار او خونديږ کوني کچې مېچه نه ده شوې، د اوبو اړوندې برخې د کار کونکو د مديرانو په ځينو ورځو کې د ټاکلشويو اوبو مېچې کره مېچه په کلوخ تپې، خواجه غار، کوف آب، اشکاشم او سست د اوبو مېچې اډې کې ده او کره برابر وي دا، دا نو داسې ورته نه شو ويلی چې څرګند شوې کچې ناسمې دي.

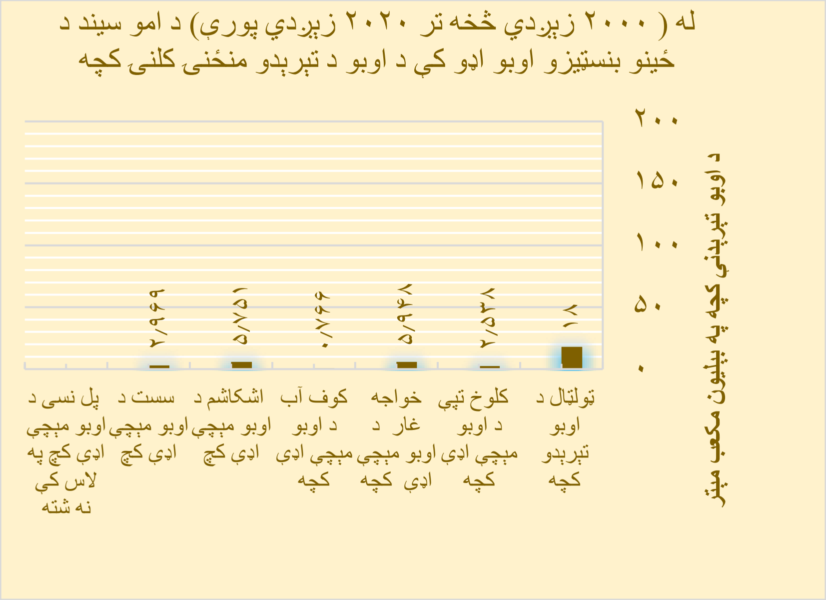

څېره ٥. ٢ امو سين د بنستيزو اوبو اډو (سټيشن) کې د اوبو د تېرېدو کچه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. ۵ له ۱۹۹۲ زېږدي څخه تر روانپېره پوري امو سين ته د لاس رسيدو اوبو کچې او ګټې اخستل شوې اوبو کلنۍ کچه.

په لاندېنۍ ځېره کې د امو د سين د اوبو پيداوار کچه او له دې څخه د ګټنې يا مصرف په بېليون درېنګلې مېتر سره روښانه کوي.

زموږ و ګړو يوازې په پنځې بنه تر روان پېر پوري د اموسين په ټوله سينيزه سېمه کې ۶.۱ بېليون درېنګلې مېتر او د کوش تپي لويي ويالي ټولو کروندو د اړتيا اوبو کلنۍ کچې مصرف ۱۳.۰۱۶ بېليون درېنګلي مېتر اوبو ته لاس ورغځولی دی چې دا د فردوس ځېړنې (د امو سين ټولي سيمي اوبو کلنۍ کچې ۹۳.۰۴ بېليون مکعب مېتر) له سلو ۱۷.۷۸۵٪ نه کيږي. چې دا ډېرې لږې اوبه دي، چې ۸۲ ٪ له سلو دوې اتيا بېليون مکعب مېتر په امو سين کې خوشې تېرېږي.

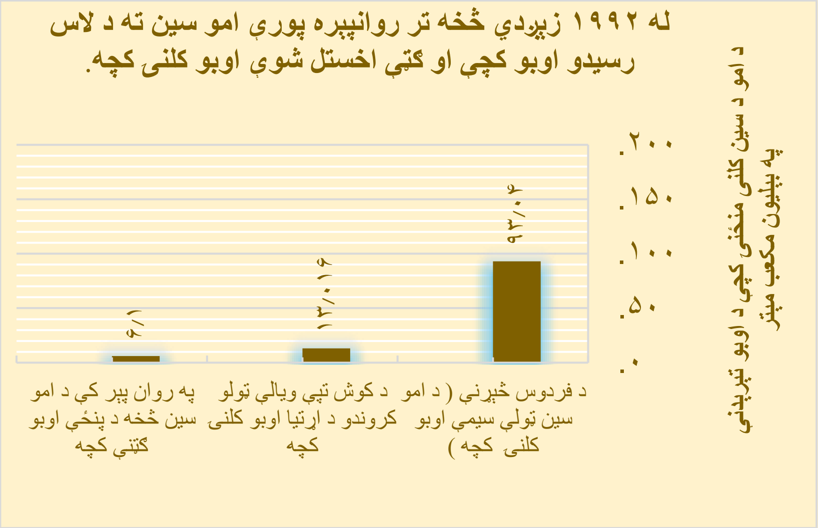

ځېره ۵. ۳ له ۱۹۹۲ زېږدي څخه تر روانپېره پورې امو سين ته د لاس رسيدو اوبو کچې او ګټې اخستل شوې اوبو کلنۍ کچه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. ٦ له روسيې سره د افغانستان معاملې:

يوه له زړو معاملې څخه دا وه چې زموږ. ټاټوبي د منځنۍ اسيا لوی کور افغانستان څخه يې کوشنۍ برخې سمرکند، بخارا، پنجده او نورې سيمې بېلې کړې.

د دې هېواد يوې سيمې تل تر تله د دښمن په وړاندې هر کله، هور او تور، دا دی او هغه دی، خدايږو که ميرځمن (دښن) ته تېر شم، لاس نه ور کوم او نه ور سره مل کېږي. په دا او دا يې شل، شل زره يا لس، لس زره سپېڅلې او غښتلي افغانان وژلي دي. له دې ورسته يې له ميرڅي (دښمن) سره لاس يوه کړی، او يا يې خاوره د پيسو، څه ډالۍ يو، ګډی ساتلو يا چې ته ښه خان يې په خان ويلو هغوی ته سپارلې او ور کړي. دا په ټوله کې د دوی تر ټولو ناوړه او بد عادت دی. نور دې لوی الله ج (الله العظيم) له داسې ناوړو انديښنو څخه لرې و لري او په زړه دې ورته تل در رحم او پوهې اوبه لوی الله ج تېرې کړي، چې پر داسې کړنو کړ نه شي.

۱. د افغانستان او روسيې ترمنځ ۱۳۸۲ سرحدي تړون؛ ۲. د افغانستان او روسيې ترمنځ ۱۹۴۶ تړون؛ ۳. د افغانستان او روسيې ترمنځ ۱۹۴۸ تړون؛ ۴. د افغانستان شاهي دولت او روسيې ترمنځ ۱۹۵۸ تړون؛ ۶. د افغانستان او روسيې ترمنځ ۱۹۶۱ هوکړه ليک تړون او همداراز نور تړونونه.

له پورتنۍ يو څخه يوازې د ۱۹۵۸ تړون چې ۵ څېرکي او ۵۱ مادې لري، د پولې اوبو په اړه سپړنه (تشريح، توضيحات، ډله، ډول يا د غتبوغټو ټکو څرګندونه) لري؛ د سين غاړې کړنو (سواحلو کارونه)؛ د ببړی يو لېږد رالېږ مسلې؛ د ببړی چلولو مسلو همغږي(انسجام) او داسې نور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکرنو ته د فردوس ښتکرنې.

موږ پر دغې پرېکړه ولاړ يو او په ډانګپيلې وينا مو ده. خپل دې تړون ته د زړه په مينه درناوی کوو.

۵. ۷ له روسيې وروسته معاملې:

د الماتا په تړون کې په ۱۹۹۱ زېږدي کې افغانستان ته برخه ور نه کړل شوه، په غونډه کې نه و او نه يې افغانستان ته بلنه ور کړه. IFAS په هغه غونډه کې د ګډون اجازه ور نه کړه اوس کوم حقوقي چوکاټ له دوی سره شتون نه لري.

يوازې د تاجيکېستان سره په ۱۳۹۳ زېږدي کې د هايدرولوژيکي او هايدرومېټرولوژيکي د شمېر او ډول کچې راکړې ورکړې په اړه سند لرو چې MOU يې بولي. دا سند تر ۲۰۲۰ زېږدي پورې يې نيته وه، چې وروسته بيا و غځول شو.

د تورکمېنېستان سره شريکو اوبو پر سر د اوبو همغږي کونکې کمېټه لرو چې تر اوسه پورې يې ۴ غونډې کړي او بېلابېل مسايل يې تر شننې لاندې نيولي دي. لکه د جم دښتې د سين غاړې تنګول په اړه لاس په کار کېدل.

تورکمېنېستان سره په ۱۳۹۶ زېږدي کې د هايدرولوژيکي د شمېر او ډول کچې راکړې ورکړې په اړه يادښت سند اوډون (ترتيب) شوی چې تر اوسه پرې هوکړه نه ده شوې او د دواړو له لورې نه منل کېږي، تړون لېږل کېږي او را لېږل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

له ازبېکېستان سره هم زموږ له اړخه د اوبو همغږۍ کمېټې حواله (مسوده يا ټاکنه، خوښونه، سکيچ نخښه) اومچه اوډون شوې چې تر اوسه د دوی له خوا نه، نه ده راليږل شوې.

په لويه کې د مرکزي آسيا هېوادونو سره د اوبيزو ادلون بدلون په پيلنۍيو مراحلو کې يوه څه او لږې ښې اړيکو ورسره لرو.

۵. ۸ ټاټوبي د پالسۍ جوړولو برخې

له ځلوېښت کلنې جګړې وړاندې چې د اوبورسولو او اوبو خړوبولو په اړه کوم روغ او ګړندی اوږدپېرې ټولوالې (اوږدمهاله سيستم) شتون درلود، د جګړو له اړخه په ټپه و دربېده او په خپل منځې جګړو کې يې سرغنوې پرمختګ نه په سترګو کې ده.

سړې تودې (تجربه) دا په ډاګه کوې، چې اوږدپېرې هر اړخيز پرمختګ وګړې له لوږې (فقر)، بد بختۍ، سويې ودنې او سويې سوکالۍ ځخه په اوږد پيرې بنه ژغورې، او بل لورې يې وګړې ور سره غاړه غړۍ کوي.

په ټاټوبي کې د پالسۍ جوړولو يوه زړه برخه د افغانستان د کرنې او مالدارۍ وزارت دی، چې په ټول هېواد کې د کروندو او کرکيلې د لرغونې سهولتونه په غاړه لرې، د ځمکو د ځانګړو ځانګېرنو، د کرکيلې، کروندو او ژويو، بوټو او ونو ځارې، پلټنې، ازموينې، لويونې او غځونې بشپړې چارې پر غاړه لرې، چې د نوموړې وزارت له تنې ځخه د اوبو او برېښنا وزارت هم زوکړه شوی دی، او د ډېريو وزارتونو مور بلل کيږې. چې د پيځليک په اوږدو کې يې له هرې لويې برخې ځخه يوه وزارت رغښت موندلی دی. د کرنې لومړنی مديريت مو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځښکړنو ته د فردوس ځښکړنې.

۱۹۱۹ زېږدي کې د امان الله خان د واکمنۍ پر پېر رامنځته شو. د حبيب الله خان د واکمنۍ پر مهال او له هغه وروسته د کرنې د ودې له پاره يوه لړ تدبيرونه و نيول شول.

د سوداګرۍ وزارت له خوا له ۱۹۱۸-۱۹۳۷ څخه تر ۱۹۱۸ کال پورې د کرنې، ځنګلونو، د سينونو د جوړولو، د ونو کښت، د سړو تودو (تجربوي) کرنيزو فارمونو د جوړولو، نرسريو او نورو په برخه کې نيول شوي کوټلي ګامونه په لاندې ډول دي. لومړۍ: د بندونو جوړول او د کانالونو استخراج له ۱۹۱۸-۱۹۳۱ څخه؛ دوېيم: په ۱۹۳۷ زېږدي کې د کرنې د لومړي خپلواک رياست بوړول؛ درېيم: په ۱۹۴۸ زېږدي کې د کرنې وزارت بوړول. څلورم: په ۱۹۶۰ کې د کرنې او اوبو لګولو وزارت ته د کرنې وزارت نوم بدلول.

هغه څه چې زموږ د کرنې او مالدارۍ وزارت يې کوي، دوی د عامه پاليسۍ، غوره موجود ساينس، او اغېزمن مديريت پر بنسټ د خوړو، کرنې، پنځي (طبيعي) سرچينو، د کليو پراختيا، تغذيه او اړوندو مسلو رهبري چمتو کوي.

دوی يوه ليد لري چې د نوښت له لارې اقتصادي فرصت چمتو کړي، د کليوالي ټاټوبي په وده کې مرسته و کړي؛ د کرنې پيداوارو ته وده ورکول چې د افغانانو ښه تغذيه کوي په داسې پېر کې چې کاونډيو په تغذيه کولو کې هم ټاکلي مرسته کوي؛ زموږ د وګړو پنځي (ملت طبيعي) زېرمې د ساتنې، بيارغول شوي ځنګلونو، د اوبو د ښه کولو او صحي شخصي کاري ځمکو له لارې ساتل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

دوی ستراتيژيکي موخې د ډيپارتمنټ له پاره د سرک نخښې په توګه کار کوي ترځو ډاډ ترلاسه کړي چې دوی خپل ماموريت ترلاسه کوي او خپل ليد پلي کوي.

د کرنې او مالدارۍ وزارت د وګړو ځانګه ده. د خوړو، کرنې، اقتصادي پراختيا، ساينس، پنځې زېرمو ساتنې او نورو مسلو په اړه د کار له لارې، د کرنې او مالدارۍ وزارت د افغانانو نسلونو ژوند اغېزمن کړی.

تر ډېره پورې د ټاټوبي د ځمکو، کروندو د بېلوژيکي، جيولوژيکي، جيوټکنيکل، د خاورو او اوبو د تېوتو ازموينو، د ځمکې بنسټيز څېړنې (لوستل، کتل، لوستې يا مطالعات)؛ هر اړخېزه سروې؛ توپوګرافي؛ د هيدروليک ماډل څېړنو له پاره د حوالې شرايط برابرول؛ د کرکيلې تولو توکو، اسبابو، لوښو، لرګو ته ځانګړې ځانګړنې، نخښې، اټکلونه، لارښونې، کړنلارې، اوډون او پوړونه بوړول؛

د دې له پاره د افغانستان دولت د څو دانې اوږدپېرې ستراتيژۍ او رښت (قانون) و بوړول (جوړکړل) چې د اوبو په برخه کې پرمختګ و کړي.

په ۲۰۰۶ زېږدي کې نومورې کالب لارښونې اوډون (ترتيب) په چار کول، د اوبو رسولو او اوبو خړوبولو په برخه کې و منل شو. اوږدپېرې ستراتيژۍ دا څرګنده کړه چې ټولنې دا ګرمتيا لري چې اوبو د تتو له پاره پلانونو رغښت، اداره او وړاندې بيونه يې د انرژۍ او اوبو وزارت (MEW) له خوا ملاتړ کېږي؛ دوېيم: د اوبولګولو کوشنۍيو او منځنۍيو نخښو جوړول له پاره د اوبو کارونکو ملګرتيا (WUAs) په کې ځاګړي دنده لري او درېيم: د ګټه اخيستوکو څخه د هاميانيو (پيسو)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

اخيستل يا د (تاديه اصول) د لګښت بېرته راګرځولو توان ورکول چې د دې پاليسي له پاره ملاتړ و کړي.

په ۲۰۰۹ زېږدي کې د اوبو يوه نوی ربنت خپور شو (تعديل شوی قانون نافذ شو)، په کې لاندېني درې ربنته ستر لړونه بوړ وي. لومړی: د سينيزې سيمو اداره کول او د اوبو د زېرمو د پلان کولو کړنلار په ګوته کول چې د سينونو د تتي ادره (RBAs) او کوشنۍ د سينونو د تتي اداره (SBAs) بوړوي هغه به د افغانستان د اوبو او برېښنا وزارت له لورې رهبري کېږي.

دوېيم: د خدماتو چمتو کونکي (له WUAs سره) د اوبو رسولو بيعه پرې کړي او درېيم: ملکيت، خوزيدا او څارنې (اواينډ ايم يا حفظ او مراقبت (O&M پلانونه او نخښې به WUAs ته د اوبو لګولو ملګرتيا له لورې و سپارل شي.

د ملي اوبو او د پنځي زېرمو د پراختيا پروګرام (NWNRDP) په ۲۰۱۰ زېږدي کې و منل شو، د پراختيا پلان برخه د حکومت په توګه کار کوي. له ۲۰۱٦-۲۰۲۵ زېږدي څخه د ټاتوبي د اوبو خړوبولو کړنلار (پروګرام) د ملي اوبو او د پنځي زېرمو د پراختيا پروګرام NWNRDP کې جوړېږي او ۱.۵ بېليون ډالرو سپما (بوديجې) ته اړتيا لري. موخه يې په ځان بسيا کول دي د غنمو کرنې له پاره، اوبولګولو خدمتونه پېدول، د نوي (تمديد) خدمتونو ته وده ورکول او په کرونده کې د اوبو مديريت ښه شي، خوزيدا او څارنې يې و شي.

د اسيا پراختيايي بانک (ADB)، اروپايي ټولنه (EU)، د نړی والو له پاره د متحده اياﻻتو اداري پراختيا (USAID)، نړی وال بانک (WB)، د کاناډا نړی واله پراختيايي اداره (CIDA) او د سويس د پراختيا او همکاری اداره (SDC) د پرمختګ ستر ملګري (شريکان) وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. ۹ سياسي او ربنتي (حقوقي) وسايل

د اوبو په اړه ځينې تاوتريخوالی د ايکولوژيکي ستونزو سره تړاو لري چې د انسان له خوا پرمخ وړل شوي فکتورونو سره تړاو لري. لکه د ځمکې پرمخ اوبه (سطحې اوبو) او د ځمکې لاندې اوبو څخه ډېرې اوبه وېستل (استخراج). د بېلګې په توګه په ايران کې د ارميا ځلېږ (جهيل) وچېدل، د مرکزي ګوخوني دلدل، د ايران-ايراک (عراق) پولې په اوږدو کې د حوثي دلدل، په ختيځ کې د سيستان او هامون دلدلو هر يوه د اوبو د پاليسی او تخصيص په اړه د محلي لاريونونو سره مرسته کړې.

په هند او چين کې ډېری ځلېږ (جهيلونه) او سينونه د اوبو د ډېرې اوبه وېستل، سخت موسم يا د فکتورونو د اوډوون (ترکيب) په پايله کې وچېږي. په دې سره ځما څېړنه دا ځرګندوي او په پوخ کې کوي چې تاجيکېستان هېواد د ۴۰ کلونو له پاره په خپل ښکلي تاتوبي کې د امو سين اوبه زېرمه کړي دي.

په بله وينا زموږ ښکلي ګاونډي هېواد تاجيکېستان په شلخي (سويې پنځې، عدوم طبيعي يا بدل) ډول، د هايدرو تخنيکي او د اوبو برېښنا اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازي او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي، د اموسين څخه د ۴۰ کلونو له پاره اوبه زېرمه کړي دي او سرغوندوي بنه يې د اوبو له غوره مديريت څخه ګټنې اخستې دي لکه ,, متِه (پايه، تنه يا رکن :Pillars): د اوبو کچه (Quantity)، څه رنګوالی(Quality)، ګټنې اخيستل سودمند کېدل يا ګټنه رسول (Benefits)، د اوبو ګټنه اخېستنې تولواله يا ډبليو يو ايس (Water Use System (WUS))،، د ليکوال ژباړه له غځونې سره (نعيم هايي، ۲۰۲۰ لېږدی، ۹ څخه تر ۱۲ چوپړی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

,, ۲. د شلخي (مصنوعي) جزيرو رغولو ربنت، اسانتياوو او ودانۍيو، د برمې کولو پلاتپارمونو د کېندنې له پاره د تولو اسانتياوو څخه ګټه اخستنې په خپل خوښه يې واک او کنټرول لرل. ۳. د ۵۰۰ مېتره مربع په وړانګه يا شعاع سره د ودانۍ يو څخه لرې د خپلو اسانتياوو (تاسيساتو) له پاره د سيمې د امنيت له پاره په دې شرط چې د بېړۍ تګ راتګ مخ ډپ نه کړي ربنت دی (د ۵ مادې د غونډوسکي برخې او د سينونو د ربنت تړوون د ۶۰ او ۸۰ مادې مواد دي) ،، د ليکوال ژباړه (محمد، ۱۴۰۲ليږدی، ۳۴۲ چوپړی)

,, د نړوالو حقوقو نيوتون ديوان اساسي ۳۸ ماده کې راغلې دي چې ,, د عدلانه پرېکړې له پاره سرته رسيدنه،، (۸۳ ماده، ۱ لړ) د نوموړي تړون په پيله کې دواړه لورې خپلواک ګرځول شوي دي، په خپل واک سره چې په خپل منځ کې يې په کومو کړنلارو خوښه راغله پر هغې په خپل منځ کې عادلنه او بې لورې پرې کړې پرېکړه کولی شي. په دې ربنت چې په يوې غوره منلي پيلې ته پرې سره و رسيږي. لکه د ويش منځنۍ کربنه او يا منځنی ليک.،، د ليکوال ژباړه (محمد، ۱۴۰۲ليږدی، ۳۴۱ چوپړی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. ۱۰ وړانديزونه او ستراتيژي:

د پنج امو په پوله تېرېدونکې (ترانزيتي) اوبو د ستونزو د هواري له پاره افغان لوري ته تر اوسه د دې اوبو د کارولو زمينه نه ده برابره شوې او له دې پام غورځول شوې برخې د ژغورلو له پاره بايد زموږ ګران هېواد ته غوڅه پاملرنه و شي.

لاندې سکالو ته بايد پاملرنه و شي.

۱. د سرحدي اوبو له پاره د يوې هر اړخيزې پاليسۍ، ستراتيژۍ بوږول (جوړول)، ښکاروندي (معياري) کولو وروسته د پاليسۍ او ستراتيژۍ له مخې په بنسټېزه بڼه لاس په کار کېدل.

۲. د پنج سين له اوبو څخه په سمه توګه د ګټنې له پاره د جام دښتې اوبو او برېښنا پروژې د ګډې څېړنې په اړه د تاجيکېستان له هېواد سره خبرې اترې بايد پيل شي. د ويلو ده چې دا پروژه د پنج آمو سين په ساحه کې يوه له غوره بندونو څخه دی، د هغې په ګډ بشپړېدو سره به د دواړو هېوادونو شا اوخوا ۶ زره ميګاواته زرغونه برېښنا پيداوار برابر شي او زرګونه هکتاره د کرکيلې کروندې به خړوبه شي. بل لورې ته د پنج خان سين دواړو غاړو ته اوبه ورکول کېږي.

۳. د امو سين يا د پولې سين د اوبو څخه د ګټنې د ترلاسه کولو له پاره زموږ حکومت او په ځانګړې توګه د انرژۍ او اوبو وزارت ته اړينه ده چې د امو سين د پورتنۍ پروژې چارې و څېړې.

د دې پايله ساده برابروي دا چې د اوبو پروژو ته ګړندی والی ورکړل شي، د کوش تېپې د برېښنا چټکتيا سره.

د دې پروژې په بشپړيدو سره به په يوه ثانيه کې ۱۱۰ مکعب مېتره اوبه چې په کال کې ۳.۵ بېليون (ميليارد) مکعب مېتر سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

برابرېږي، د کوندوز د کلا زال په کباد سيمه کې د آمو له سين څخه راتوليږي او د بلخ ولايت، جوزجان ولايت او فارياب ولايت سوځېدونکو ځمکو ته به و لېږدول شي. پرته له ځنډه په کيله ګی، ورساج، مامي کلا او کوزې کوکچې کې د اوبو د زېرمو د جوړولو چارې ترسره شي.

٤. ټول کلنی جريان چې له افغانستان څخه پنج امو اورال ته تېرېږي، د رښتني جريان اندازه يې د ځينو ستيشنونو د معلوماتو د نه شتوالي له امله دکيکه نه دي څرګند، يوازې د کولوخ تپې، خواجه غار، کوف اب، شغنان، اشکاشم او د سيندونو د اډې ټاکلي کچې څرکندي دي. د سست اډې سره. د شغنان اډې سربېره، د پورتنۍ يو اډو څخه د ټولو اوبو کلنی تېرېدلو کچې مېچه لږ تر لږه ۱۸،۰۰۰.۰۰ مېليون مکعب مېتر دی، د کوزپنج يا لر پنج مرستيالې سيمې ای خانم اډې (ستيشن) اوبو کلنی تېرېدلو کچې مېچه څرګنده نه ده، او د کچې د شمېر له نه شتون له امله جمعه شوې نه دي چې ۳۵ ځای سره نږدې شتون لري، د اېنج. ص. ف څېړنې د اوبو د کچې مېچه دې په ډانګ پېيلې بڼه په پام کې و نيسې.

لاندې به د پنج امو سارا سمندر کې د اوبو ساحې د اوبو نقطې وي د امو د کيڼ اړخ د پيداوارو کوټې په دکيکه توګه شمېرلو له پاره بايد په اړينو ځايونو کې بيا اډې ځای پر ځای شي.

٥. د پنج امو د ځېلو په سيمه کې يوه غوره ننګونه د سيلابونو مستو څپو له امله رامنځ کېږي، ټولنيز او وټيز (اقتصادي) زيانونه دي چې کيڼ (ګسټ) اړخ ته (د افغانستان خاورې) ته يې لوی ځاني او مالي زيانونه اړولي دي.

٦. نباتات او د نباتاتو غالۍ د سين په ژۍ کې په پنځي بڼه شتون لري. د ځنګلونو ربېل او ربځول په بې رحمۍ سره د سين غاړو د ړنګېدو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبب شوي دي. د همدې له پاره بايد په دولتي کچه د دې کار مخنيوی وشي او په دې برخه کې بايد د ځنګلونو او بوټو د له منځه تلو د مخنيوي په برخه کې د بيارغونې چارې ترسره شي.

٧. ټولو وګړو ته دي په ټوله کې د ټاټوبي پالنې لوړ حس، غوره پوهاوی، د پښت (نسل) د زوکړې سرچينو ميندو او خويندو ته دې لوړې زده کړې ورکړل شي، چې په لرليد (راتلونکي بنه) کې د پوهې په ګاڼه سمبال او بسيا زوزان ستر کړې.

٨. د اسلامي نظام د پاتېشوني کېدولو له پاره، له امريکا سره سرغندوي، ګنلې، پياوړې، غښتلې سياسي او ډيپلوماسي اړېکې ټينګې شي په ښکاره، غرب د الله العظيم د مسلمانانو او مومنانو بندګانو د خوښې او سوکالۍ سبب شي، له امريکا څخه ايجازه واخستل شي، لېتيمو، د سرو زرو او يورانيمو د کورنۍ اتومي موادو په پيداوارو بوړولو کې په وټېزه او تخنيکي برخه کړ شي، چې څلور کاله ورسته د و ګړي هر تن ته لږ تر لږه ٢ دوې مکعب مېتره سره زر چې بيع يې (١٩٣٢٠ کيلو ګرام پر مکعب مېتر* ٢ * د سرو زرو ورځنۍ بييه ٥٥.٣ ډالره هر يوه ګرامه = ٢،١٣٦،٧٩٢ مېليون ډالره) او يوه کيلو غني شوي يورانيم د اغزي لرونکو د ښتو څخه و باسې لکه ګمبريي، بکوا، هېلمند، فارياب او بادغيس چې د يوه کيلو بيعه يې ٨ څخه تر ١١ مېليون ډالره کېږي. چې په منځنۍ کچه هر افغان وګړي او وګړې ته ١١،٦٣٦،٧٩٢ مېليونه ډالره برخه ورسېږي. زده کړه او پوهه دا سپيني ته را وباسې چې د دې دواړو کاني پيداوارو رغونکي او لاسته راوړنکو پلنټونو باندې ١٠ بېليونه ډالرو ته اړتيا لري. په دې سره به د سيندغاړو کې د شګو له منځ څخه د درندو فلزاتو لکه سره زر، الماس، ياقوت، لعل، او زمورتو له چاڼولو څخه خلاص شي، خبره به يې اصلي زېرمو ته و رسېږي، په لنډيزې وينا د سروزرو کان په کېندنې به بسم الله شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړني.

انځور ۵. ۱٦ افغان کان کيندونکی مراد علي د بغلان ولايت د قره زغان کلي ته څېرمه په يوه غره کې ګرځي، افغانستان.

انځور ۵. ۱۷ افغان شپه ميرى (پوليس)، سروزرو کان ساتنه کوي، د قره زغان کلی، هېماليا غرونه، بغلان ولايت، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

انځور ۵. ۱۸ د افغان زرو کان اپستونکي، سروزرو کان د زرو ډبرې اوباسي، د قره زغان کلی، هېمالیا غرونه، بغلان ولایت، افغانستان.

انځور ۵. ۱۹ د افغان زرو کان اپستونکی ځېک او پانه په لاس له غره ځخه د سرو زرو کوشنۍ ډبرې پرخې کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷۰ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

انځور ۵. ۲۰ د افغان زرو کان اېستونکی غلبېل چاڼ څخه درنې ډبرې سره زر، بېلچې باندې د هېندوکوش (هېماليا) د سروزرو کان څخه د سرو زرو کوشنۍ ډبرې اوباسې او زېرمې ته يې وړي.

انځور ۵. ۲۱ د قره زغان کلی، بغلان ولايت، د افغانستان هېماليا غرونو اوومه سره زر پلور ته چمتو دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. ۱۱ د آرال سمندرګي له اوبو پنډونکي سيندونه

د آرال سمندرګي له اوبو پنډونکي سينه (سيندونه) دوې دي؛ يوه يې د سر سين (دريا) دی چې رڼې سپينې اوبه لري لکه د شرابو په بڼه او بل يې د امو سين دی چې خړې اوبه لري لکه د اېشدلي شېدو چای په بڼه.

انځور ۵. ۲۲ د اورال سمندرګي تتی (باسين) او مرستيالانو (کلنګ ورکونکي، باج، تابع) سردريا تتي سيمه سپينچکي او امو سين تتي سيمه ژېرچکي رنګ سره.

۵. ۱۲ د سردريا تتی (باسين، ډنډوکی)

,, **سر سين چې آرال سمندرګی له اوبو پنډوي**، د کېرغېزستان، اوزبېکېستان، تاجيکېستان، کزاکېستان هېوادونو کې بهېږي، چې د نوموړو هېوادونو له سترو ښارونو څخه تېرېږي لکه:. د خواجند ښار د تاجيکېستان، تاشکينت ښار د ازبېکېستان، تورکېستان ښار د کزاکېستان، کېزيالرده ښار د کزاکېستان او د بيکونر روسي ښار د کېرغېزستان.

سرچينه (زېرمه): د نارين سينونو ګڼه ګونه (هغه ځای چې يوه يا څوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷۲ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

یا ډېر سیندونه سره یوه ځای کېږي، حرای کېدو ځای، ګنه ګونه) او کارا سین. په فرغانه سېمې د اوزبېکپستان کې شتون لري، ٤٠°٥٤′٠٣″N ٧١°٤٥′٢٧″E برابر (کارډینات) دی، له سمندر څخه یې لوړوالی ۴۰۰ مېتره دی.
شمال د اورال سمندرګی، په کزالي د کزاکپستان کې شتون لري، ٤٦°٠٩′١٥″N ٦٠°٥٢′٢٥″E برابر، له سمندر څخه یې لوړوالی ۴۲ مېتره دی.
په خوله کې نیول (خوله): شمال د اورال سمندرګی، په کزالي د کزاکپستان کې شتون لري، ٤٦°٠٩′١٥″N ٦٠°٥٢′٢٥″E برابر، له سمندر څخه یې لوړوالی ۴۲ مېتره دی.
سردریا اوږد والی یې ۲۲۵۶.۲۵ کېلو مېتره (۱۴۰۱.۹۷ مېله) دی. د سردریا تتي اندازه یې ۴۰۲۷۶۰ کیلو مېتر مربع دی.
ډیسچار یې : په لږه کچه ۱۸۰ دربنګلي مېتر پر ثاینه کې، په منځنی کچه ۱۱۸۰ دربنګلي مېتر پر ثاینه کې او په منځنی کچه ۳۹۰۰ دربنګلي مېتر پر ثاینه کې دی.،، د لیکوال ژباړه له غځوني سره (ویکیپیډیا – سردریا سین ، ۲۲۰۲ زېږدی، ۱ چوپړی)

انځور ٥. ۲۳ سر سین (دریا) او امو سیند د کوز برخې اوبو غورځېدونکي سمندرګي د لويديځې غاړې انځور (د اورال سمندرګي لويديځې غاړه).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. ۱۳ د امو سین تتی (باسین یا ډنډوکی)

,, امو سین چې آرال سمندرګی له اوبو پنډوي، د افغانستان، تاجیکېستان، تورکمېنېستان او اوزبېکېستان هېوادونو کې بهېږي، چې د نوموړو هېوادونو له پولو څخه تېرېږي او په مرکزي اسیا کې شتون لري.

سرچینه (زېرمه): پامیر سین، پنج سین، د سرچینې ځای یې د زرکول ځلېر، د پامیر غرونه ,, افغانستان ،، (ویکیپېډیا – افغانستان، ۲۰۲۲ زېږدی، ۴۰ چوپړی). په واخان سېمې د افغانستان کې شتون لري، ۳۷°۲۷′۰٤″N ۷۳°۳٤′۲۱″E برابر (کارډینات) دی، له سمندر څخه یې لوړوالی ۴۱۳۰ مېتره دی.

شمال د اورال سمندرګی، په کزالي د کزاکېستان کې شتون لري، ٤٦°۰۹′۱٥″N ٦۰°٥۲′۲٥″E برابر، له سمندر څخه یې لوړوالی ۴۲ مېتره دی.

په خوله کې نیول (خوله): د اورال دلتا (هغه خړه چې د سیلاب په اثر د سین په شا او خوا کې روغه شوې وي) سمندرګی، په اموسین دلتا کې شتون لري، ٤٤°۰٦′۳۰″N ٥۹°٤۰′٥۲″E برابر، له سمندر څخه یې لوړوالی ۲۸ مېتره دی.

امو سین اوږد والی یې ۲۴۰۰ کیلو مېتره (۱۵۰۰ مېله) دی. د امو سین تتي اندازه یې ۵۳۴۷۳۹ کیلو مېتر مربع دی.

ډیسچار یې : په لږه کچه ۴۲۰ دربنګلې مېتر پر ثانیه کې، په منځنۍ کچه ۲۵۲۵ دربنګلې مېتر پر ثانیه کې او په منځنۍ کچه ۵۹۰۰ دربنګلې مېتر پر ثانیه کې دی.

د امو سین تتي ځبرې یا بېلوونکي نښې یا ښوونې: مرستیال سینونه ګست لورې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

باميانو د تالا برپک، سورخ آب سين، فولادي سين، سيغانو سين، پينده سين، د سالنګونو سين، د اندراب سين، خان اباد ورود (لر کوندوز لوی سين)؛ بنګی سين، تالکانو (تالقانو) سين، فرخار سين (بر کوندوز لوی سين؛ تالقان لوی سين ؛ کوکچې سين، انجمن سين، زرديو سين، کشم سين، (کوکچه لوی سين؛ پنج سين، اکسو سين يا د سپينو اوبو سين، واخان سين، پامير سين، شيوه سين، جوی سين، شهر سبز سين، کوف آب سين، ايش آب سين، اونجاب سين، ياوان سين، زيرکی سين، راغ سين، بدخشان سين (بر پنج لوی سين)؛ چاه آب سين، آی خانم پنج سين، رستاق سين (لر پنج لوی سين) او شور تپې سين دي، ښې لورې ته وخش، سرخن سين، شهر سبز سين او زرفشان.

رسمي نوم يې: امو، جيهون، اکسيوس، د اورال سمندرګی او دالتا د امو سين. ډيزاين شوی کال يې ۲، ۲، ۲۰۱۲ زېږدی. ،، د ليکوال ژباړه له غځوني سره (ويکيپيډيا – امو سين ، ۲۰۲۳ زېږدی، ۱ چوپړی)

انځور ۵. ۲٤ د ټاټوبي شبرغان ولايت، کرګين ولسوالی کې د امو سيند د ژی انځور چې د سيمې اوبو وړې برخه په ګوته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ٥. ۲٥ ازبېکستان په اورغينچ کې د امو سين له پاسه د پله انځور.

,, د امو سين پورتنۍ حوزه د نړۍ يوه له ترټولو لويو حوزو څخه دی، د سر اوبو مهمې سيمې او د هغې لويه برخه د پاميريانو له خوا پوښل شوې. د امو سين ۲,٥٤۰ کيلومېتره (۱,٥۷۸ ميل) اوږدوالی لري ځي او د اوبو رسولو ډنډونه يې پوښلي دي.

ټوله اواره يا مساحت ٥۳٤,۷۳۹ مربع کيلومېتره (۲۰٦,٤٦٤) مربع ميل دی؛ د ۲٥ مېليون څخه د ډېرو وګړو له پاره د ژوند ليک او د سوکالۍ سرچينه ده. د امو سين په ښکته برخه کې مېليونونه وګړي ژوند کوي.

حوزه په افغانستان، تاجيکېستان، اوزبېکېستان او تورکمېنېستان کې شتون لري او د هغې د کچې پورې اړه لري.
اوبه د فصلونو د خړوبولو له پاره کارول کيږي چې له شپږ مېليون هکتاره څخه ډېره ځمکه پوښې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

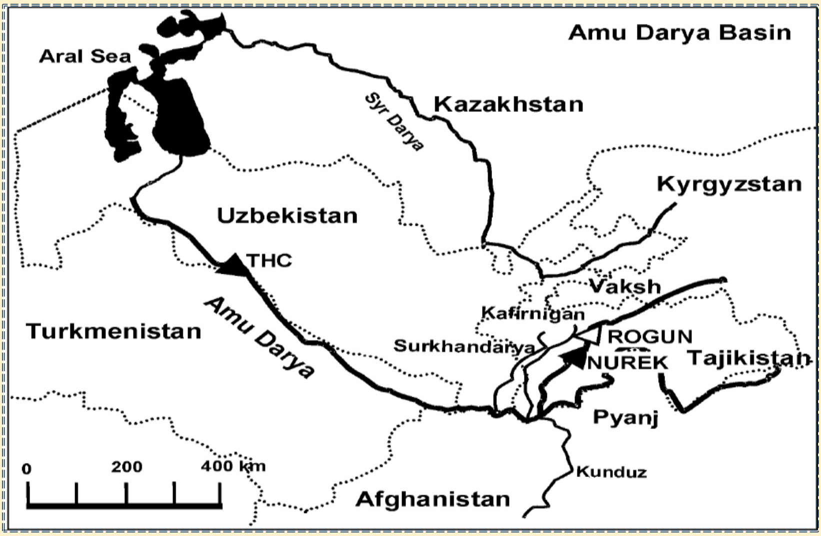

انځور ۵. ۲٦ د امو سين تنۍ، مرستيالانو (کلنګ ورکونکي، باج، تابع) سينو سره چې د راغون بند، ناورک بند او تويمويان اوبو نغښتۍ څېره په ډاګه کوي.

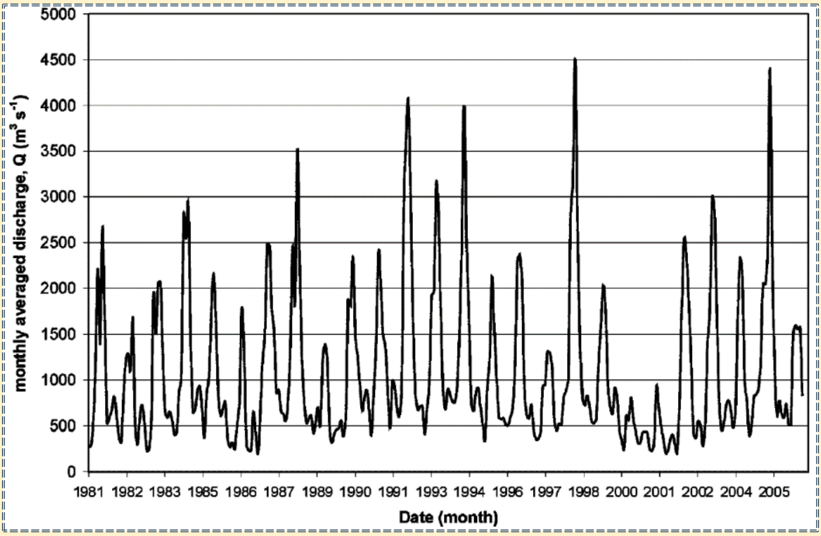

څېره ۵. ٤ په کوز برخه د امو سين کې د ابو تشونه يا غورځوني منځنۍ مياشتنۍ کچه چې په درغناتا ستيشن کې له ۱۹۸۱ څخه تر ۲۰۰٦ زيږدي پورې ثبت شوې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷۷ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

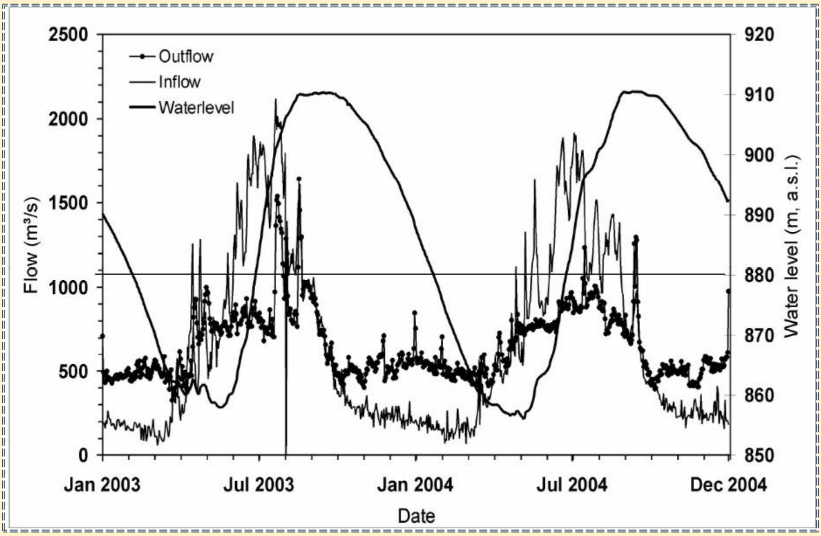

څېره ۵. ۵ د ناورک سيند د اوبو ورځنی کمښت تاثير په ۲۰۰۳ او ۲۰۰۴ زېږدي کې (د تاجيکيستان انرژي وزارت له خولې په ۲۰۰۴ زېږدي کې.)

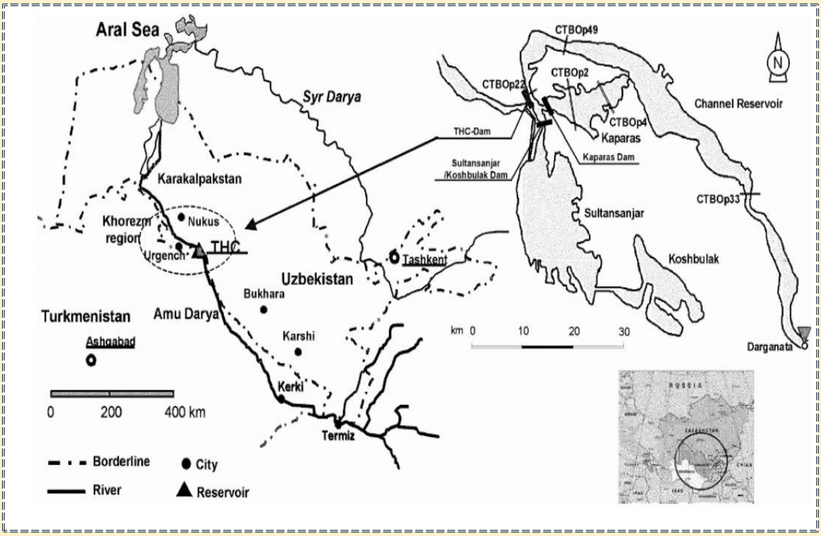

انځور ۵. ۲۸ کوز امو سيند د اوزبېکېستان ستر بند ځای، اړوند بندونو نومونه او ځای پر ځای شوی تتي تويموين د اوبو نغښتی (تويموين هايدرو کامپلکس يا THC)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

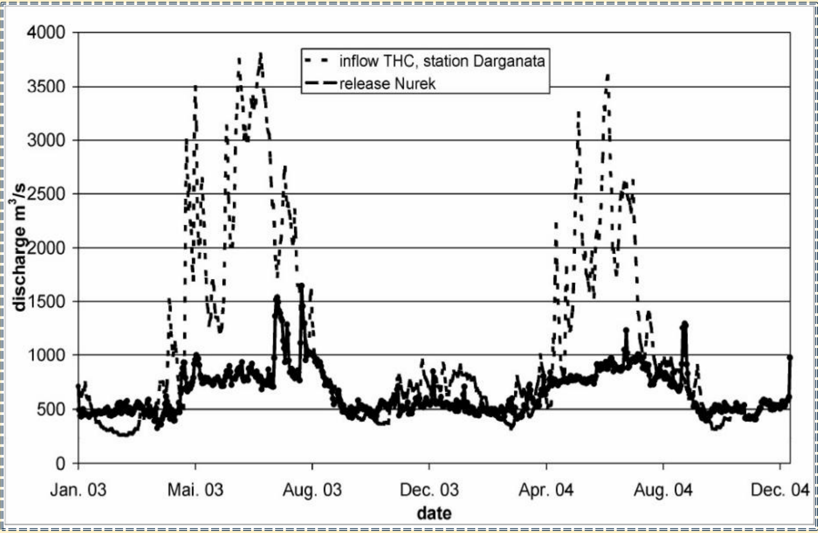

ځېره ۵. ٦ د ناورک سيند بند د اوبو کمښت تاثير په ۲۰۰۳ او ۲۰۰۴ زيږدي کې.

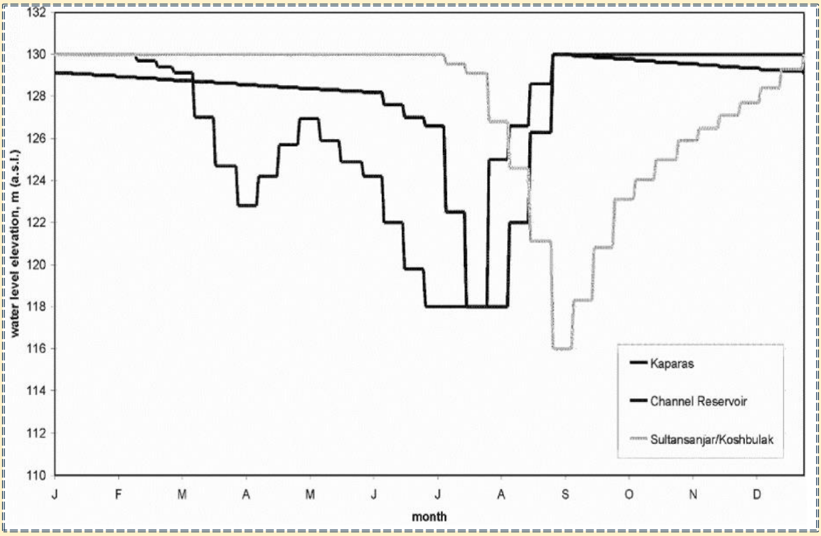

ځېره ۵. ٤ په وچکالۍ پېر کې تويموين د اوبو نغښتې (تويموين هايدرو کامپلکس يا THC) بند کې د کوز امو سيند کې د اوبو لوړالي کچه، د وخش سين په دوې کلونو کې له سلو ۲۵ ٪ کډيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷۹ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

د امو سين د اوبو رسولو تتی (ډنډ) ډېری برخه تاجيکېستان ټوله تنه، د کېرغېزېستان سويل لويديځ کونج، د افغانستان شمال ختيځ کونج، يوه تنګه برخه، د تورکمېنېستان ختيځ او د اوزبېکېستان لويديځ نيمه برخه.

د پامير سين په پامير کې د زورکول جهيل څخه سرچينه اخلي، قلعه پنجه غره ته او لويديځ ته بهيږي، ۵۰ کيلومېتره د واخان سين سره يوځای کيږي (کوم چې سرچينه اخلي د يوه ګليشير څخه) د پنج سين جوړولو له پاره. وروسته د پنج سين په يوه لويه برخه کې بهيږي د افغانستان او تاجيکېستان تر منځ پوله د، د وخش سين سره ګډېږي چې اوبه يې د تاجيکېستان خاوره ته له واخانه سرچېنه اخلي. د چماکتين جهيل چې د اوبو څخه خارجيږي د اکسو سين ختيځ ته، چې په پايله کې بدليږي د مرغاب او بيا د بارتنګ سينونه، په پای کې د پنج آکسس ځانګې سره يوځای کيږي. ۳۵۰ کيلومېتره په تاجيکېستان کې د روښان وومر په څنډه کې. د افغانستان په شمال ختيځه برخه کې د کوکچې سين اوبه کيږي د پنج سين له چپ څخه. سره د يوه ځای کې دو وروسته وخش دغه سيند د امو دريا په نامه ياديږي او په پای کې بهيږي د ۱٤۱۵ کيلومېتره سفر وروسته د اوزبېکېستان په ارال سمندر کې (۸۷۹ ميل).

د پنج او وخش له امو سره سنګم نه لرې د امو سين درې نور سينونه سره يو ځای کيږي. مرستيال سينونه: له جنوب څخه د کندوز سين په واسطه افغانستان او د شمال څخه د کفارنيهان په واسطه په تاجيکېستان کې (کافرنيهان) او سورخان سينونه. وروسته د لوړو حوزو څخه د وتلو سره امو سين ته ځي شمال لويديز د وچ توران ميدان څخه تېريږي، چيرې چې دا رامنځته کيږي. د کراکم دښتې تر منځ سرحد سويل لويديز او شمال ختيځ ته د کيزيلکم صحرا. د امو سين په دې سيمه کې خپلې ډېرې اوبه له لاسه ورکوي اوبولګولو، تبخير، او وريجو له لاسه.

د امو سين په کال کې د ۹۷,٤ مکعب کيلومېتره اوبه په شا او خوا کې د منځني اخراج برابروي، له سلو ٦١٪ د اوبو ويستل د تاجيکېستان،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

اوزبيکستان او افغانستان په خاوره کې پراته دي. او له سلو ۳۹٪ يې توركمېنېستان كې پراته دي.

په داسې حال کې چې له افغانستان څخه په پراخه کچه د امو په دره کې بهېدونکي اوبه تقريبا په بشپړه توګه راځي، د پامير په غرونو او تيان شان کې د ګليشيرونو څخه، چې د شا اوخوا وچې ميدان څخه پورته ولاړ دی، د هوا رطوبت راټول کړی، شوني ده چې بل ډول وي، شايد بل چېرې وتښتي. د هغه د غرونو اوبو پرته د سرچينو په وينا، د امو سين به شتون نه درلود، ځکه چې دا په چټکۍ سره بارانونه په ټېټو سيمو کې چې ډېرى سينونه يې له لارې تېرېږي جريان لري.،، د ليکوال ژباړه پرته له غځونې (۴ څېړونکي يا د ريسرچ ډله ايز ډله، اوليوېر اولسين، مېلاني باوېر، مليکه اکراموا، جوچين فريوبريچ ۲۰۰۸ زيږدی، ۲۷۸ څخه تر ۲۹۰ چوپړی)

,, په ۲۰۰۹ زيږدي کال کې افغانستان په پينځو لويو سينونو و ويشل شو، ډنډونه د پنج امو سين حوزه (PARB) درېيمه برخه ده، په افغانستان کې د سين تر ټولو لوی حوزه چې ټول مساحت لري۹۵۰۰۰ هکتاره PARB اووه فرعي حوزې لري، په دې اووه فرعي حوزو کې پورتنۍ پنج او ښکته شامل دي.

پنج چې د شمال ختيځ څخه د پنج امو سين سره يوه ځای کيږي، د افغانستان يوه برخه، د کوکچې سين ۶,۴۰۰ اوبه کوي Mm³/a د کوکچا سين فرعي حوزې څخه (کوم چې يوه د ۲۲,۰۰۰ کيلومېتره مربع ساحه) او د کوندوز سين ۶,۶۰۰ اوبه کوي Mm³/a. د کوندوز سين حوزه په خپله له دريو څخه جوړه ده، د سين فرعي حوزې: د پورتنۍ کوندوز سين فرعي حوزه (د ۱۶,۵۰۰ کيلومېتره مربع څخه ۳,۶۰۰ Mm³/a اوبه ايستل)، تالقان د سين فرعي حوزه (د ۱۳,۰۰۰ کيلومېتره مربع څخه ۲,۴۰۰ Mm³/a اوبه کوي) او د کوندوز د سين د سين فرعي حوزه (۶۰۰ Mm³/a له ۱۲,۰۰۰ km² څخه). دا دوې مرستيال ډنډونه د ۱۳,۰۰۰ Mm³/ پر ټول اوسط کلنی حجم توليد کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

په کال کې د ٦٣,٥٠٠ کيلومېتره مربع ټول د اوبو ايستلو ساحې څخه، په پايله کې په هر مربع کيلو مېتر کې د ٦,٥ ليټرو په اوسط ډول ځانګړی جريان، په هېواد کې ترټولو لوړ مشخص جريان دی.

د PARB د هېواد ١٥٪ پوښي او له هغه څخه ډېر توليدوي١٩,٠٠٠ Mm^3 يا لږترلږه د هېواد د اوسط ٤٨,٤٪ هر کال د سطحې اوبو سرچينې توليدوي.،، (راجيب چاکرابورتي. ٢٠٢١ زيږدی، ١٥٢چوپړی)

٥. ١٤ ټاټوبي د سينونو ټولواله (سيستم)

ټاټوبی شپږ سينيزه ټولوالې لري.

١. امو تتو سينيزې سيمې ټولواله
٢. د هري سين (هريرود) او مرغاب تتو سينيزې سيمې ټولواله
٣. هېلمند تتو سينيزې سيمې ټولواله
٤. کابل (اېندوس) تتو سينيزې سيمې ټولواله
٥. شمال تتو سينيزې سيمې ټولواله
٦. سويې خړوب شوې سيمې ټولواله.

ټاټوبي د سينيزو سيمو (سينديزو حوزو) نخښې چې د شپږو سينيزو سيمو څرګندونه کوي په لاندې بڼه يې د ګڼې شمېر روښانه شوی دی.:

١. اموسين د تتو سينيزه سيمه؛ ٢. شمال د تتو سينيزه سيمه؛ ٣. کابل (اېندوس) تتو سينيزه سيمه؛ ۴. هربرود او مرغاب تتو سينيزه سيمه؛۵. هېلمند تتو سينيزه سيمه او ۶. سويې خړوب شوې سيمه.

په لاندې انځورونو کې رمټ له څرګند شوي دي له کښلو معلوماتو سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸۲ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر څېګړنو ته د فردوس څېګړنې.

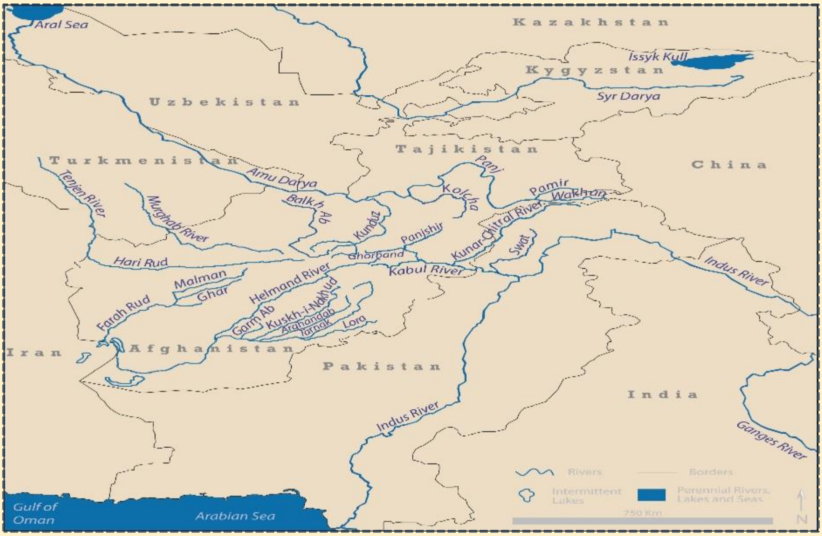

انځور ۵. ۵۲۸ پخواني افغانستان د سيندونو ټولوالې نخښه (نقشه، مپ) چې د سر سين، امو سين او اباسين (اندوز سين) سيمه بين النهرين (د سينو په منځ کې يا خوراسان) له ايسکي کول، اورال او اېند سمندر پورې روښانه کوي.

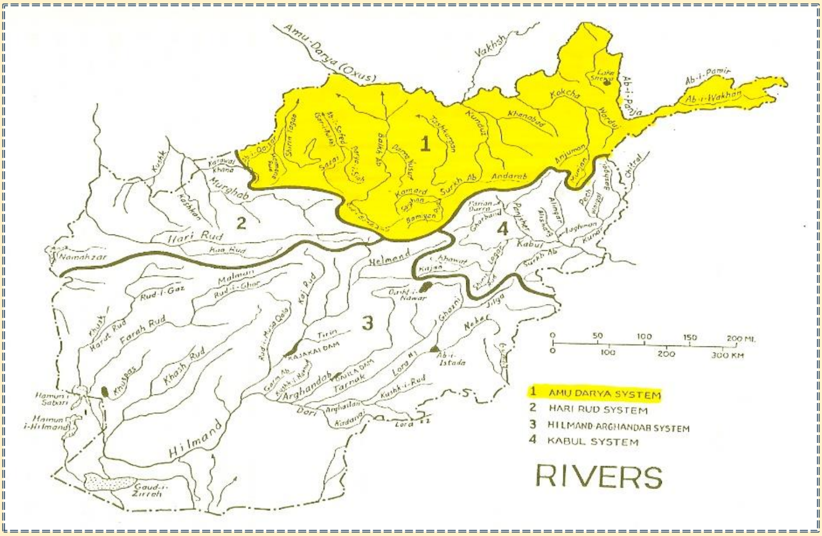

انځور ۵. ۲۹ امو (جيهون، اکسيوس) سين د تتې انځور، د ټاټوبو له څينو سيندونو په ژېړ شوي سيمې کې په تورو کرښو سره ښودل شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

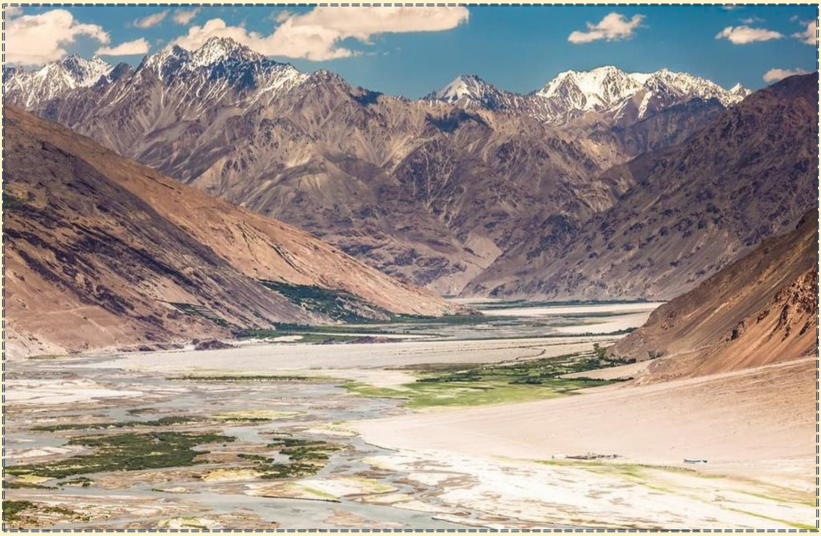

انځور ۵. ۳۰ پامير سين د ژۍ انځور، پامير ولسوالی، بدخشان، افغانستان.

انځور ۵. ۳۱ پنج سين بدخشان ولايت د تاجيکيستان او افغانستان پوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

انځور ۵. ۳۲ واخان ځغاستی، کوز واخان سين انځور، بدخشان، افغانستان.

انځور ۵. ۳۳ امو د مرستيال سين د تتی انځور، چې له وارو ډک غرونه د نوموړې سين د پنډولو څرګندونه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸۵ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښکېرنو ته د فردوس ښکېرنې.

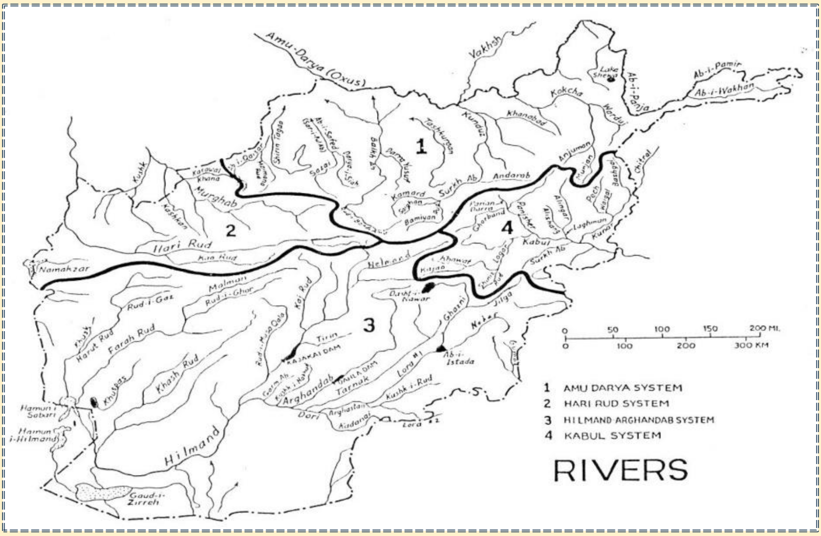

انځور ۵. ۳٤ ټاټوبي نخښه چې له سلو ۸۰٪ سينو اوبو د لېږد سېمې په ټوله کې ځرګندوي. پامير د څوکې سين چې ۵۰ کيلو مېتره په پامير کې بهيږي او بيا تاجکيستان ته دننه کيږي د اوکسو سين يا سپينې اوبو سين چې مرغاب او برتينګ سين ترې بوږيږي او کوز پنج امو ته غور ځيږي نه دي ښودل شوي.

انځور ۵. ۵۳۵ د پخواني افغانستان يوې برخې يا د اوسنې تاجکيستان د سيندونو نخښه چې د امو سين مرستيالانو په ډاکه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

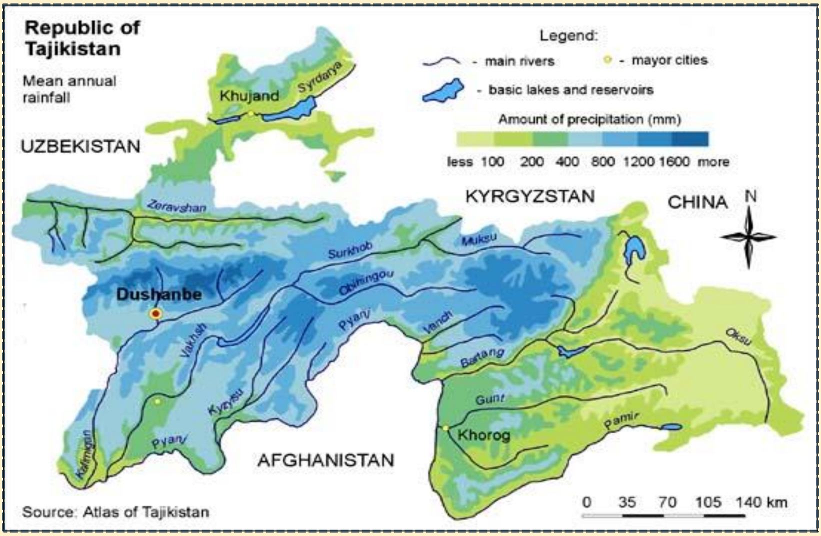

انځور ۵. ٥٣٦٥٥ د پخواني افغانستان يوې برخې يا اوسنې تاجکيستان د سيندونو او وربښت مېچې نخښه.

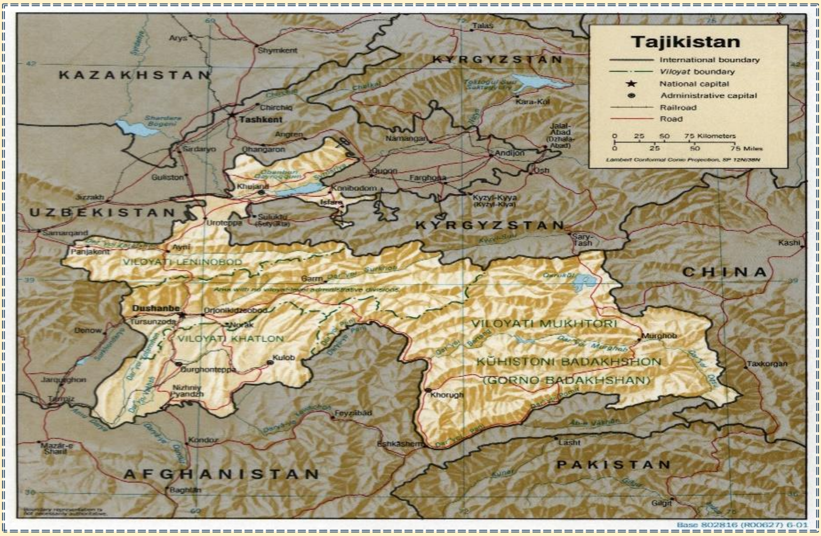

انځور ۵. ٣٤ د پخواني افغانستان د ځينو برخو يا اوسنې تاجکيستان، اوزبېکستان سمرکند او د کېرغيزيستان او کزاکېستان د سيندونو نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸۷ چوپړی

د کوش تپې لويي وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

انځور ۵. ۳۸ پخواني افغانستان يوې برخې يا د تورکمېنېستان د سينو تيولوالې انځور، چې پېنځه يې له افغانستان او يوه يې له اوزبېکېستان څخه پنډيږي.

انځور ۵. ۳۹ د کېرغېزېستان او کزاکېستان د سيندونو نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸۸ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

انځور ۵. ٤٠ د پخواني افغانستان د ځينو برخو يا اوسني اوزبېکېستان سمرکند او د کېرغېزېستان او کزاکېستان د سيندونو نخښه.

انځور ۵. ٤١ د پخواني افغانستان د ځينو برخو يا اوسني اوزبېکېستان سمرکند د سيندونو تولوالې نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸۹ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

http://www.flickr.com/photos/zoienvironment/7525832184/in/photostream

انځور ۵. ۴۲ د افغانستان، تاجیکیستان، اوزبېکېستان، کېرغېزېستان او کزاکېستان د سیندونو نخښه چې د اورال سمندرګی پنډوي.

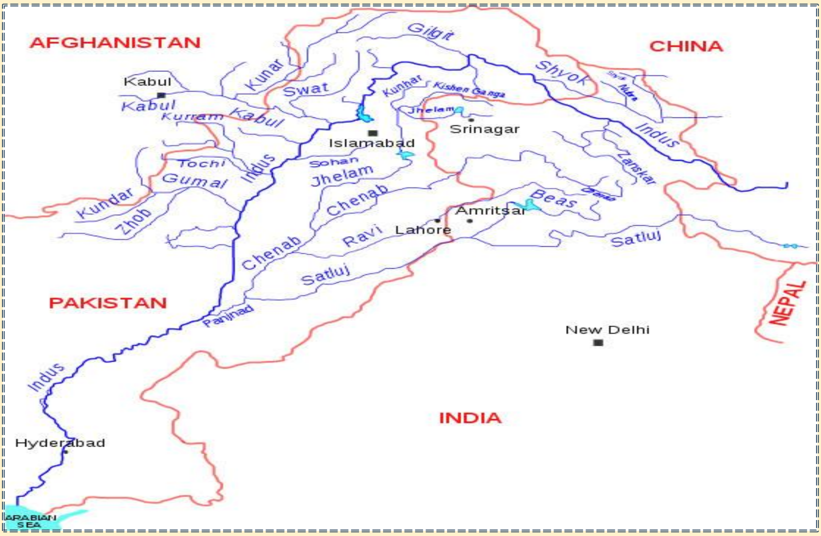

انځور ۵. ۴۳ پخواني افغانستان یوې برخې د سینو ټولواله، د اباسین سین مرستیالان انځور چې په اوبرنګه بانجاني کرښو سره ښودل شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

انځور ۵. ٤٤ د مرکزي اسیا هېوادونو تولواله، چې په راتلونکي کې د غوره پرمختګ، یوه والي د پنډوسکي د وګړو سوکالۍ، بډاینې، ودنې، رمتتیا، بشرې زېرمو زېرمه ده.

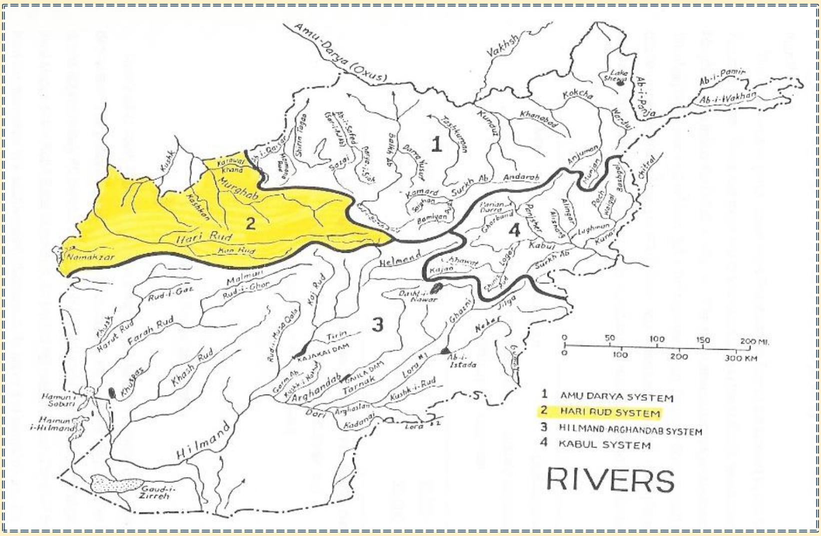

انځور ۵. ٤٥ هریرود ـ مرغاب د سیندونو تولواله چې ۱۳ سینونه لري، تورکمنېستان او ایران ته لوړېږي او الته په کروندو کې وچېږي، چې ستر ښاخونه یې دا دي: د مرغاب سیند ۱۳۵۰ مکعب مېلیون مېتر؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹۱ چوپړی

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

کاشان، کوشاخ ورود سينونه ۱۱۰ مکعب مېليون مېتر؛ هريرود سيند ۱۶۰۰ مکعب مېليون مېتر چې ټول ټال په منځنۍ کچه ۳۰۶۰ مکعب مېليون مېتر اوبه لېږدوي.

انځور ۵. ٤٦ هريرود سيند انځور مرکزي، اسيا، لوديځ افغانستان.

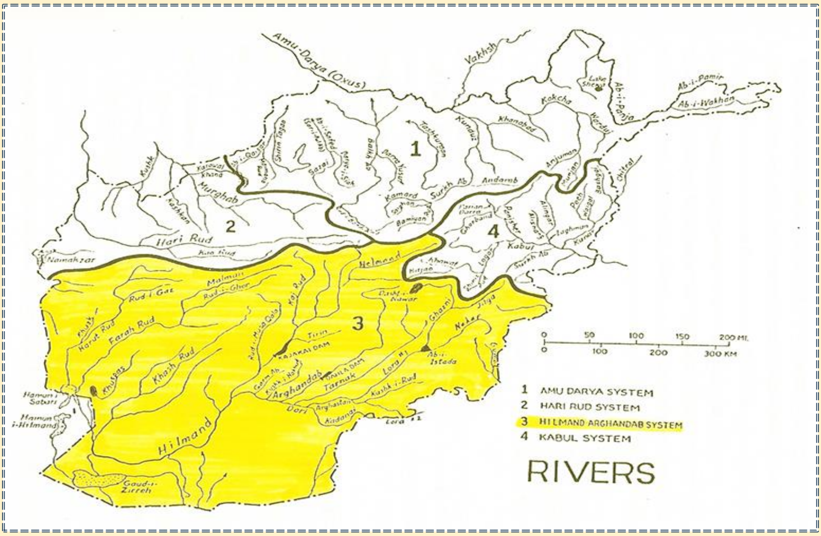

انځور ۵. ٤٧ هېلمند سيندونو ټولواله چې ۱۱ سينونه لري، ايران ته لوېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويي ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

الته په هامون ځلېر او کروندو کې وچېږي، چې ستر ښاخونه يې دا دي: د فراه سيند ۱۲۵۰ مکعب مېليون مېتر؛ هېرات (هرات) سيند يا شينډنډ سين ۲۱۰ مکعب مېليون مېتر؛ خوسپاس سيند ۴۰۰ مکعب مېليون مېتر؛ خاش سين۱۷۰ مکعب مېليون مېتر، کچ سين ۶۰ مکعب مېليون مېتر؛ غزني سين ۳۵۰ مکعب مېليون مېتر؛ کجکی ډنډ هېلمند ۶۰۰۰ مکعب مېليون مېتر؛ موسا (موسی) کلا ۲۲۰ مکعب مېليون مېتر؛ ارغنداب ۸۲۰ مکعب مېليون مېتر؛ کوز هېلمند سين ۱۱۰ مکعب مېليون مېتر؛ د سويل سين تتی (باسين) ۷۰ مکعب مېليون مېتر چې ټول ټال په منځنۍ کچه ۹۳۰۰ ځخه نيولې تر ۱۲۰۰۰ مکعب مېليون مېتر اوبه لېږدوي يا غورځوي او خپل نس تش وي.
د هېلمند سينديزې سيمې د ټاټوبي د ټولې پراختيا لږ تر لږه له سلو ۴۷.۱ ٪ نيسي چې ۳۰۸،۵۱۳.۰۰ مربع کيلو مېتره سيمه ځخه رغښت نيسي.

مکماهون (McMahon) چې په ختّه انګريز و، د افغانستان د لويديځو سرحدونو د ټاکلو په وخت کې يې شتون درلود، د نيمروز ولايت په اړه داسي ويلي و ,, د نيمروز ولايت د کرکيلي د کښت ډېروالی د هېلمند سيند ډېرو اوبو دغه ولايت د کرني پيداوارو له اړخه ترټولو غني کړی دی،،. خو دا د پرديو د دروغو خوښونکي خبرې دي چې په رښت کې نيمزوز د نړی مريخ دی، تشې شګې، بې اوبو اوارې، باغونو او ځنګلونو خالي.

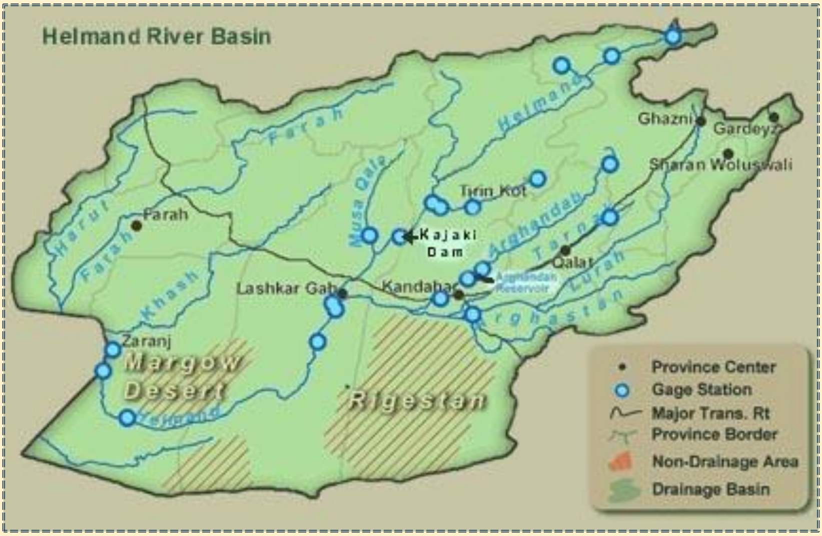

انځور ۵. ۴۸ هېلمند سين د تتي انځور، د سيندونو له اوبرنګه کرښو سره، چې اوبو د مېچه کولو سېمو سره چې اوبو کچه په سويل د ټاټوبي کې ځرګندوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

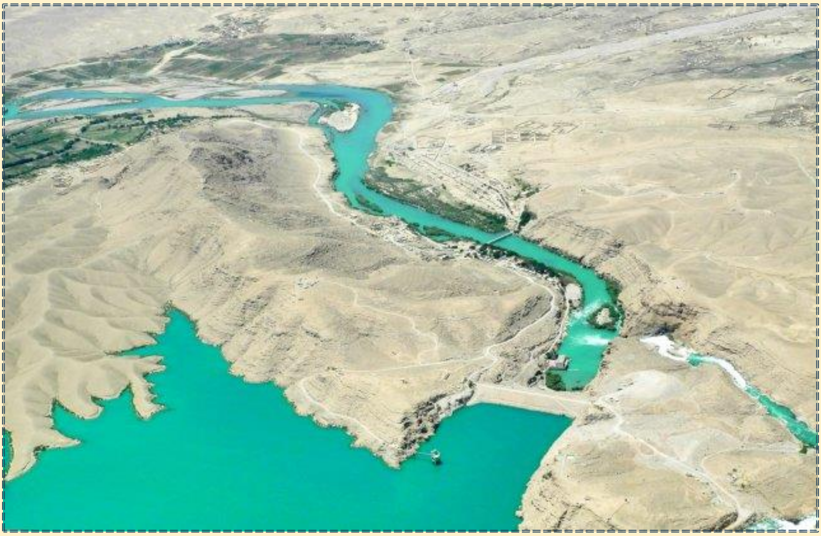

انځور ۵. ۴۹ هېلمند د کجکي ډنډ د يوې څنډې انځور، کجکي ولسوالۍ، هېلمند، افغانستان.

انځور ۵. ۵۰ هېلمند سين ناوې ولسوالۍ کې د يوه شېرل شوي امريکايي انځور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

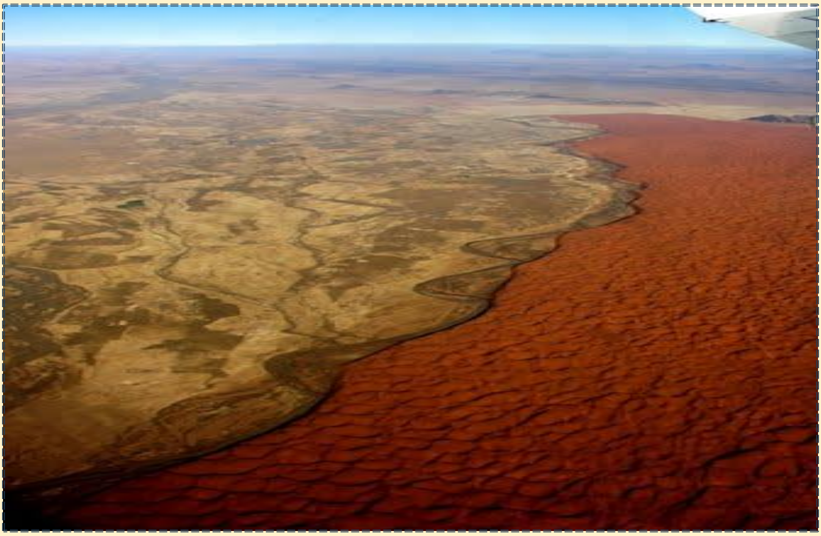

انځور ۵. ۵۱ ارغنداب سين انځور، چې سرې اوبه د هېلمند سيند ته لېږدوي.

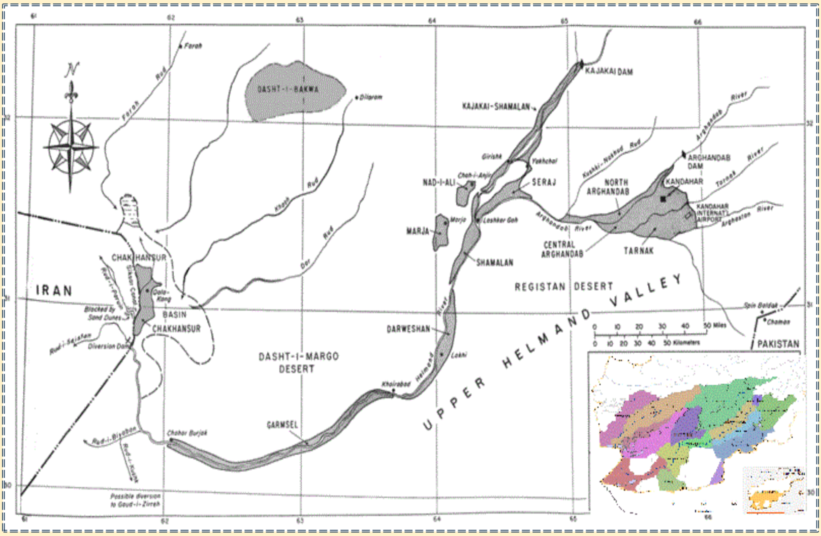

انځور ۵. ۵۲ هېلمند سين د ټټي انځور، د سيندونو له کرښو سره، چې اوبو د لېږد سېمو په منځ او سويل د ټاټوبي او ايران ګاونډي هېواد سره ځرګندوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ۵۳ اوروزګان سیند، ترینکوټ ولسوالی، اوروزګان، افغانستان.

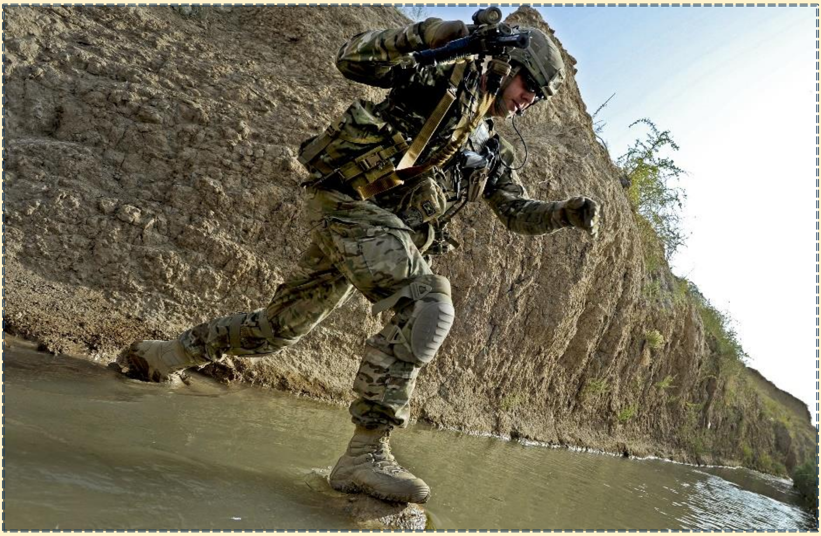

انځور ۵. ٥٤ ترانک سین، د هېلمند سین مرستیال، قلات، زابل ولایت، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹۶ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ۵. ۵۵ ترانک سين، د هېلمند سين مرستيال، پنجوايي ولسوالۍ، کندهار ولايت، افغانستان.

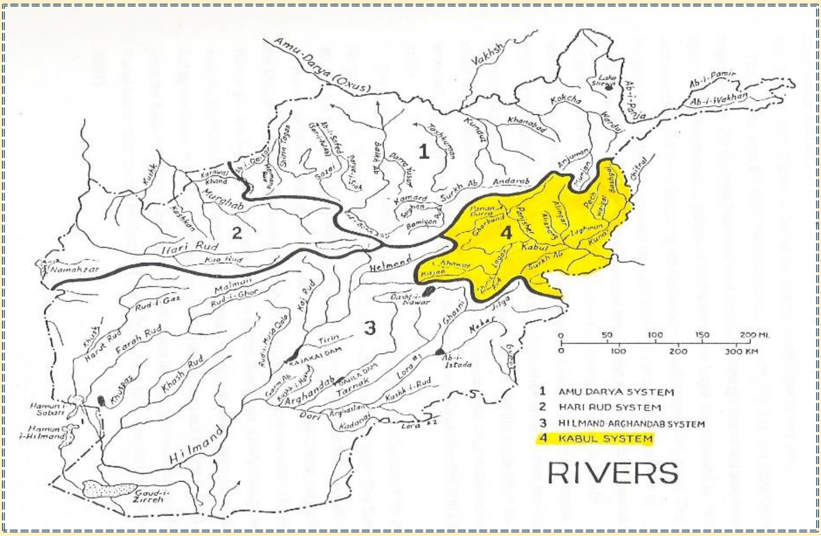

انځور ۵. ۵۶ پلازمينې (کابل) د سيندونو ټولواله چې ۱۹ سيندونه لري، تر ټولو اوږ سيند دی چې د هند سمندر ته لوېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

مرستیالان یې د ګوملې سیند ۳۵ مکعب مېلیون مېتر؛ مارو، شمال، خورم سینونه ۴۰۰ مکعب مېلیون مېتر؛ پنجشېر سیند ۳۱۳۰ مکعب مېلیون مېتر؛ کونړ ۱۵۲۵۰ مکعب مېلیون مېتر (تر روان پېره پاکستان هغه اوبه چې زموږ له پخواني چترال څخه بر کونړ ته د ننه کېږي د اوبو ستیشن یا اوبو مېچې اله نه ده ځای پر ځای کړې او نه یې ښه مدیریت کړی دی، چې لاندې سیمې او کروندې او کورونو ته هر کال تاوانونه اړ وي مخه نه ده نیولې، که چېرې ۱۵۲۵۰ څخه ډېره ، ۲۴۰۰۰ وي نوبیا ۱۰۰۰۰ زموږ د کونړ دي او ۱۴۰۰۰یې له چترال څخه راځي. او که ۱۴۰۰۰ وي نو ۱۰۰۰۰ یې زموږ او ۴۰۰۰ یې له جترال څخه راځي)؛ بر کابل ۲۵۲۰ مکعب مېلیون مېتر چې ټول ټال په منځنۍ کچه ۲۱۶۵۰ مکعب مېلیون مېتر اوبه اباسیند ته غورځوي.

د ټاټوبي کابل سیند د بربېښنا جوړولو لس ځایه ستر پیداوارو جوګه دی، د دې له لوړې سیمي څخه د ټېټې سیمې لورې د بهېدو له امله د پام وړ دي، سره له دې چې د دوی کړنه یوازې د سیند غاړو کوشنۍ یو ځمکنیو بنو په جوړولو کې خورا پیاوړی استازی دی، په داسې حال کې چې د دوی اوبه د افغانانو له پاره د ژوند ژونکړتوب کوټه (حیاتي خونه) ده. خو د لړلې سوسیسۍ او وران کارو له لورې د اوبو خړوبولو او بربېښنا پیداوار چمتو کولو له پاره تل په پیلني پل کې ستونی بغۍ او مخه ډب کول کېږي.

انځور ۵. ۵۷ کونړ سیند، په منځنۍ کچه لږ تر لږه په کال کې کونړ ۱۵۲۵۰ مکعب مېلیون مېتر اوبه د کابل سیند ته غورځوي، کوز کونړ ولسوالۍ، کونړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ۵۸ پلازمينې (کابل) سين تتی، نغلو سر، سروبي ولسوالۍ، کابل افغانستان.

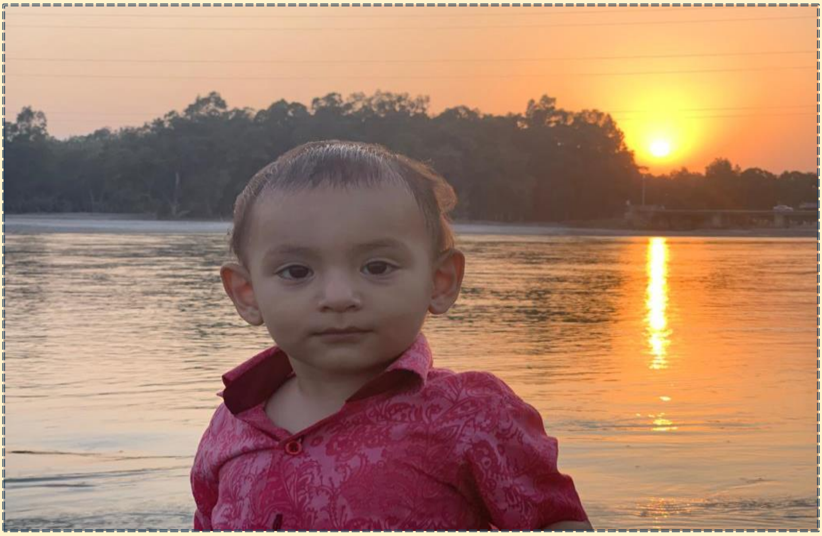

انځور ۵. ۵۹ پلازمينې (کابل) سين، عبدالرحيمزي سيمه، سرخکانو پله سره د مازديګري انځور، قرغه يي ولسوالۍ، لغمان، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ٦٠ د الېنګار سين له دوې سيندونو څخه پنډيږي چې يوه يې رامګيل او کوليم سينونه دي.

د لغمان سين چې عزيز خان کڅ، معروفخيلو کلي سره درنتې بند سرته د کابل سين سره يوه ځای کيږي چې د ايندوس سين تنی يې ښني. د الېنګار نليار پول ابو مېچه کولو تولوالي (ستيشن سيستم) د چې په يوه کال کې په منځنۍ کچه ۲۴۵۰.۷۶۳ مکعب مېليون مېتر اوبه لغمان سين ته جوګي پله څخه کوزې لورې د چاردي ملايانو کلي ته نږدې غورځوي. د الېنګار د ابوغورځونې کچه (ډيسچارچ) په يوه ثانيه پر مکعب مېتره اوبو بهيږي، په لاندې بڼه ده :. په سلواغې مياشت کې ۱۳.۵ مکعب مېتره اوبه پرثانيې، په کب مياشت کې ۱۷.۸ مکعب مېتره، په وري مياشت ۵۴.۷ مکعب مېتره؛ په وري غويي مياشت ۱۲۷ مکعب مېتره؛ غبرګولي مياشت ۲۰۴ مکعب مېتره؛ په چنګاښ مياشت ۲۱۳.۸ مکعب مېتره؛ په زمري مياشت ۱۲۶ مکعب مېتره؛ په وږی مياشت ۶۰.۷ مکعب مېتره؛ په تله مياشت ۳۶.۲ مکعب مېتره؛ لرم مياشت ۳۲.۲ مکعب مېتره؛ په ليندۍ مياشت ۲۹.۱ مکعب مېتره او مرغومي مياشت ۱۶.۹ مکعب مېتره اوبه بهيږي. چې ټېټې کچې مېڅه يې په سلواغې مياشت کې ۱۳.۵ مکعب مېتره پر ثانيه ده او لوړې کچې مېڅه يې په چنګاښ مياشت کې ۲۱۳.۸ مکعب مېتره پر ثانيه ده، چې منځنۍ کچه يې ۷۷.۶۶۱۶۷ مکعب مېتره پر ثانيه ده. نوموړې کره مېچه له ۲۰۱۵ زيږدي څخه تر ۲۰۲۱ زيږدي پورې خونډې شوي مېچه ده؛ الېنګار د سين غاړه، ګلبېله، مهترلام ولسوالۍ، لغمان، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

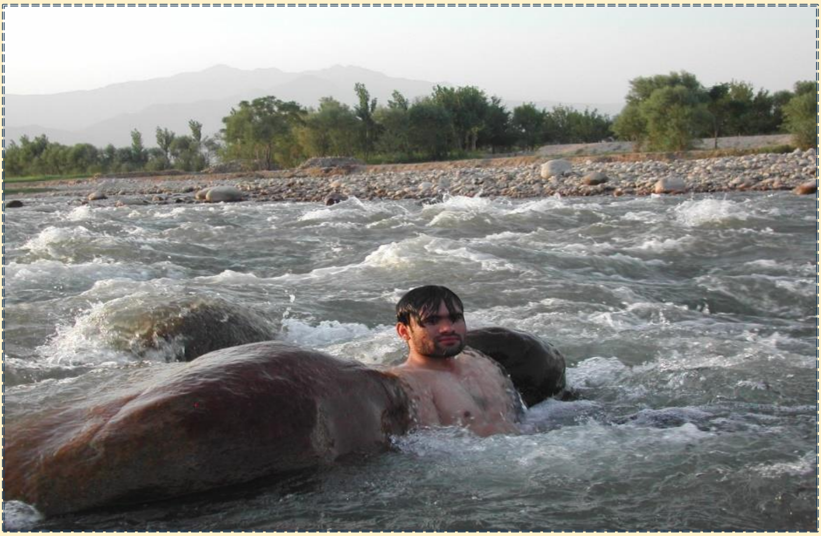

انځور ٥. ٦١ د الیشنګ سین، تیرګړیو سیمه، تیرګړیو پله سره د مازدیګري انځور، مهترلام ولسوالی، لغمان، افغانستان.

الیشنګ سین د کاوون د غرو لوړو سوکو څخه سرچینه اخلي، په سلواغي کې میاشت کې ۲ مکعب مېتره اوبه پرڅانیې کېږي چې په چنګاښ میاشت ۱۰۶ مکعب مېتره رسیږي چې د اوبو چټکتیا یې د الینګار سین څخه ډېره ده. چې منځنی کچه یې ۳۸ درېنګلې (مکعب) مېتره پر ثانیه ده.

چې په یوه کال کې په منځنی کچه ۱۱۹۹.۱۶۳ درېنګلې مېلیون مېتر اوبه لغمان سین ته جوګي پله څخه کوزې لورې د چاردې ملایانو کلي ته نږدې غورځوي.
چې غرونه یې تل په وا ورو پوښلي وي. او لاندېنی لرغوني لندی یې چې د تاتوبې په پوستکالي بڼه په کښلې کې د ګل پاچا الفت له لورې خوندې شوې ده یادونه کوم.

زما زړګی د کاوون غر دی

په نورو ګرد وي پرما واورې و روینه

د لغمان سیند د اوبو مېچه کولو تولوالي په سته، په یوه کال کې په منځنی کچه ۳۶۴۹.۹۲۶ مکعب مېلیون مېتر اوبه کابل سین ته غورځوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰۱ چوپړی

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ۵. ۶۲ د لغمان سیند چې د الېنګار او الېشنګ سیندونو له یوه ځای کېدو څخه جوړېږي. عزیز خان کڅ، معروفخیلو کلي سره درنتې بند سرته د کابل سین سره یوه ځای کېږي چې د ایندوس سین تتی یې څښې.

انځور ۵. ۶۳ وازه خوا، پکتیکا، د ګومل سین پنډولو یوه له واورو ډکه سېمه چې د سړوبو په ډول اوبه ګومل سیند ته غورځوي چې ۳۵۰ مېليونه درېنګلې مېتره اوبه په کلنۍ کچه کابل سیندیزه سیمه کې پیداور زوکړه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويي ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ٦٤ تاتوبي د سړوبو (يخچالونو) او دسيندونو لوېکچې ټولواله.

,, پايښت: په تاتوبي کې د سيندونو د اوبو پايښت د وګړو ژوندي پاتې کېدو له پاره اړين دي، مګر راتلونکی پېر د ډېری وګړو له پاره خورا ناڅرګند دی. په هر پېر، يوه شمېر ښکاروندي (معيارونه) رامنځته شوي ترڅو د تاتوبي وګړو سره مرسته کوي، ترڅو دوی د اوبو رسولو ښه ساتنه و کړي (۳.۳ لښتيليک) په بنسټ. نوموړي منل شوي ښکاروندي (معيارونه) اړينه ده چې هرڅوک زده کړي او د تاتوبي په ښوونځی يو کې ښوونه او روزنه شي ترڅو د ښه راتلونکي له پاره د اوبو رسولو او ساتلو غوره پلان جوړولو وړتيا و لري.

۳.۳ لښتيليک په تاتوبي او شا او خوا کوزو هېوادونو کې د اوبو د پلان کولو له پاره د پايښت معيارونه (له ګليک وروسته، ۱۹۹۸). دا يوه هېله مند لړ دی ځکه چې دا ټول ښکاروندي (معيارونه) په روانپېر کې نه پوره کېږي.

۱. د اوبو بنسټيزه اړتيا دا ده چې د ټولو انسانانو له پاره د انسان روغتيا ساتلو له پاره ډمن ډاډ ورکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۲. د اوبو بنسټیزه اړتیا به د اکوسیستمونو د روغتیا د بیا رغولو او ساتلو ډاډ ور کوي.

۳. د اوبو څه رنګوالي (کیفیت، ښه والي) باید د ټاکلو معیارونو لږ تر لږې کچې سره سم و ساتل شي، چې نوموړې د ځای او د اوبو د کارولو څرنګوالي پورې اړه لري.

٤. د ژويو (انسانانو) کړنې باید د تازه اوبو د زېرمو او بهېدلو (جريانونو) اوږدمهاله نوي کولو ته تاوان (زيان) و نه رسوي ,, اړين ده چې له سلو ۱۰٪ يې د پنځې چارپېريال له پاره ټېټو يا لږو سيمو ته پرېخښودل شي. ،،

٥. د اوبو د سرچینو د شتون، کارونې او څه رنګوالي په اړه معلومات باید راټول او ټولو اړخونو ته د لاس رسي وړ و ګرځول شي.

٦. د اوبو پر سر د شخړو د مخنیوي او حل له پاره باید بنسټیز میکانیزمونه جوړ شي.

۷. د اوبو پلان جوړونه او پرېکړه کول باید دیموکراتیک (خپلواک، ازاد) وي، د ټولو اغېزمنو اړخونو استازیتوب رښتي (یقیني) کړي، د ټولو اغېزمنو اړخونو استازیتوب ته وده ورکړي او د اغېزمنو ګټو نېغ (مستقیم) ګډون ته وده ورکړي.،،
(د اوماها نیبراسکا پوهنتون، ۲۰۲۳ لیږدی، ۲۳ چوپړی)

بل لورې ته په ټول ټاټوبي کې ستر ۳۱۴ سړوبي (يخچالون) دي، له ۲۴۰ ستر سړوبو اوبو ويلېدنې څخه امو سيند سرچېنه اخلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

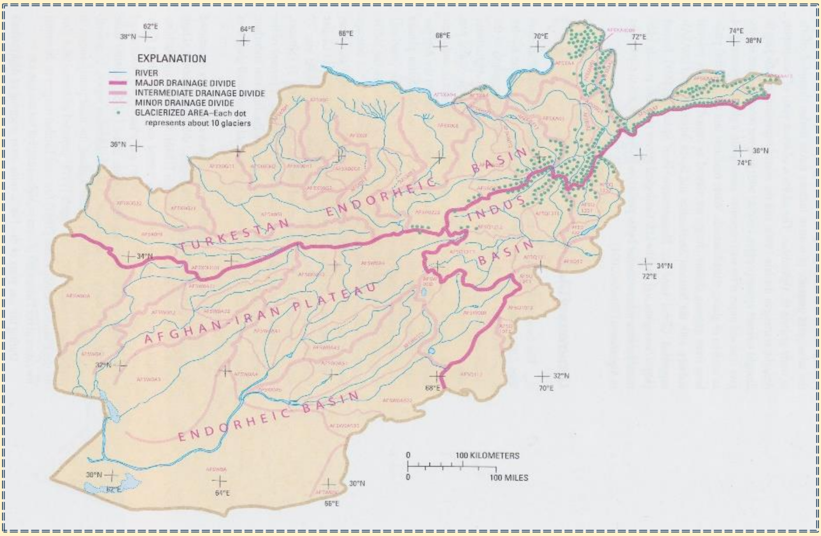

انځور ٥. ٦٥ تاتوبي د سړوبو (يخچالونو) او دسيندونو لويېکچې ټولواله.

,, شکل ۳. ۱ سي. د افغانستان د سيندونو نخښه چې د اوبو ايستلو ماسټر ټولوالي (سيستمونه) څرګندوي او همدارنګه د ګليشير د ويلې اوبو سرچينې ښه يې (شنه ټکي، په دې سړوبو کې هر ټکی د ۱۰ ګليشير يخونو سره مساوي کيږي چې د ټاټوبي په شمال او ختيځ کې منځه شوي (په يوه ځای کې سره ټول دي).،، (د اوماها نيبراسکا پوهنتون، ۲۰۲۳ ليږدی، ۲ چوپړی)

ډېر ستر هېوادونه د اوبو په سر په کوشنۍ يو هېوادونو سياسي لوبې کوي، خپلې ګټنې په کې ګورې چې ښه بېلګه يې د روسي هېواد له موږ سره وه، زموږ ولسمشر يې په دې تېر ويسته چې تاسو ته به د امو په سيند په شمال کې سترې سترې اسانتيا وي جوړې کړم، هغه يې و نه کړل، بخارا او سمرکند يې زموږ له لوی کور څخه بېل کړه، په همدې ښه ډېری پينۍ وال و ګړي په امريکا ګوته نيسي چې په پنډوسکه کې د اوبو په سر شخړې زوکړه کړي او خپلو موخو ته و رسيږي، چې د امريکا ملګرو ولايتونو د سولې ودانولو په نوم يې ستر پوهنتون بوږولی دی، چې نوم يې د سولې دی خو په رښت کې د سولې په نوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

جګړې په نرمۍ زوکړه کوي او له دې زورنې خپلې موخې هسکو سوکو ته رسوي، چې په سلګونو کړنې يې دا کانې سپينې ته را اوباسي، په هر پېر ګواکې دا ده چې کنه نو نه ورته نه شو ويلی چې داسې به نه کوي.
,, هېڅ پرمختللي هېواد د اوبو په سر جګړه نه ده کړې، په تاثر ده پرمختللي هېوادونه د اوبو زېرمو وېش سره کوي چې په دې کې سره ډېر نږدې وي سره، هېڅ کله هم شوي نه ده چې هېوادونه دي د اوبو شخړې په سر فوځي ځواک سره ښکر په ښکر کړي، د ريشو له سرحدي لويې جګړې څخه په لومړۍ يو شپږو جګړو څخه چې د دوېيم نړۍ والې جګړې ورسته شوي دي، دا راپور د اوبو په سر د شخړو زورنه ځرګندوي، د ټکر وېرې او د سولې جوړولو ستاراتيژي په کومه بڼه د اوبو ډيپلوماسي په مخکې وړي چې د وېرو په لړولو (اغېزه، نري کول يا پستول) کې مرسته کوي. ،، د ليکوال ژباړه (ډيوېډ، ۲۰۲۰ زېږدی، ۱ چوپړی)

په همدې د سرچينو نړۍ وال اينستېټوټ چې تر ډاکترۍ کچې پورې په کې غلې څېړنې، شننې، لاسته راوړنې او مندنې سپينې ته را وباسي، هم د خپلو هېواد د ځانګړو خدمتونو ادارو تر چتر او لاربښونې لاندې په کار کړ کېږي، چې تر ټولو لويه ليدي او لرليدي ليد يې په منځنې ختيځ باندې د اند او وند له غورځولو څخه نه دی، چې له ۱۹۳۰ لېږدي يې پيل او تر ۲۰۱۸ لېږدي يې په لومړي پلان او دوېيم او دربيم او روان پېر پلان باندې کړ وو چې تر ټولو پنډه برخه يې له ۱۹۹۸ زېږدي څخه ځرګندېږي او دوې زه او ۲۰۱۷ کې خپلو موخو هسکو ته رسېږي.
د وګړو په وړاندې رښتې څېره د چې تګلار (خوا، مخه، ميلان، تمايل يوې خوا ته مخ کول، تمايل ښوول: پاملرنه کول) پېښېدنه (واقع کېدنه، نابوبره، پرپېښېدنه، پېښه) په زور(قوت، تشدد، اجبار: تېرى، سپکاوی: سختې، توندي، پارېدنه: تاو.) کې د توښه (ذخيره، ځوری، پاسره: چېنه، منبع: تد بير، چاره.) يوه ځای کېدل (نښتل، تړل کېدل، مربوطېدل، شريکېدل، يوه ځاي کول، نښلول، مړل، مربوطول (ذهناً)، ملګريکول، شريکول، ګډول.) د اوبو توښې او د اوبو ټولوالې له پاره له ۱۹۳۰ څخه تر ۲۰۱۸ پورې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰۶ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

,, تګلارې پېښېدنه په زور کې د توښې یوه ځای کېدل د اوبو توښې او د اوبو تولوالې له پاره له ۱۹۳۰ څخه تر ۲۰۱۸ پورې. هېڅ ځېر د ټکر چلولو جوګه نه کیږي، هېڅ یوازي د حل لاره به د اوبو امنیت له منځ وي نه سي، له نیکمرغه په لویه کې د حل لارې زموږ سره شته دي په چمتو شوي راپورکي.

د اوبو په سر ټکر ته د پای ټکی اېښودل، د اوبو او سوکالۍ خنډونو ته د حل لارې چارې، د اوبو، سولې، سوکالۍ ملګرتیا له پاره په ډبلیو ار ای ټاکلي اېنستېټیوټ په درځنونو ستراتیژۍ لري چې د اوبو اړوند ټکرونه او خنډونه ټېټوي په ځلورو ناستو ډلګیو یې وېشي. پنځې زېرمې، ساینس، ډیپلوماسي او د اېنجینېرۍ لاسته راوړنې. چې د اېنجینېرۍ لاسته راوړنې له سلو ۶۸ ٪ عراق (ابراک) کې لاسته راوړې دی چې اوبه له کمتون سره مخ دي.،، (چارلیس، ۲۰۲۰ زېږدی، ۲، ۴ او ۶ چوپړی)

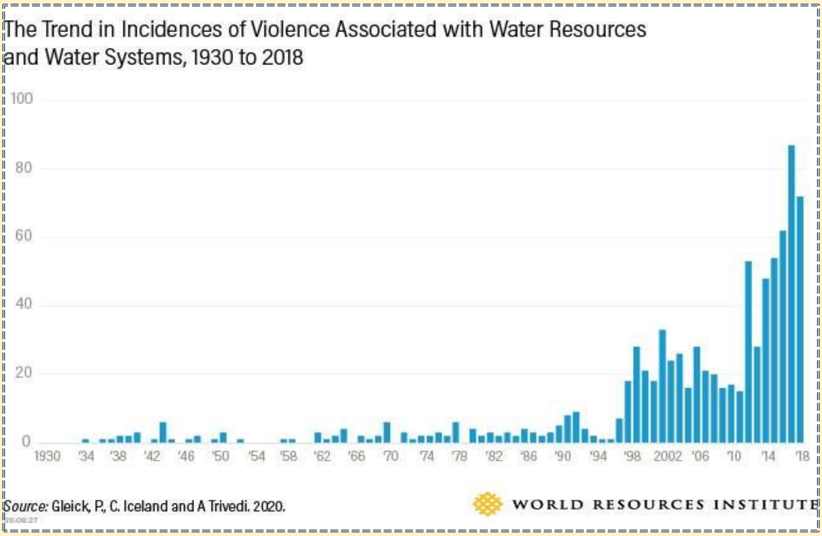

ځېره ۵. ۸ تګلارې پېښېدنه، په زور کې د توښې یوه ځای کېدل د اوبو توښې او د اوبو تولوالې له پاره له ۱۹۳۰ څخه تر ۲۰۱۸ پورې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

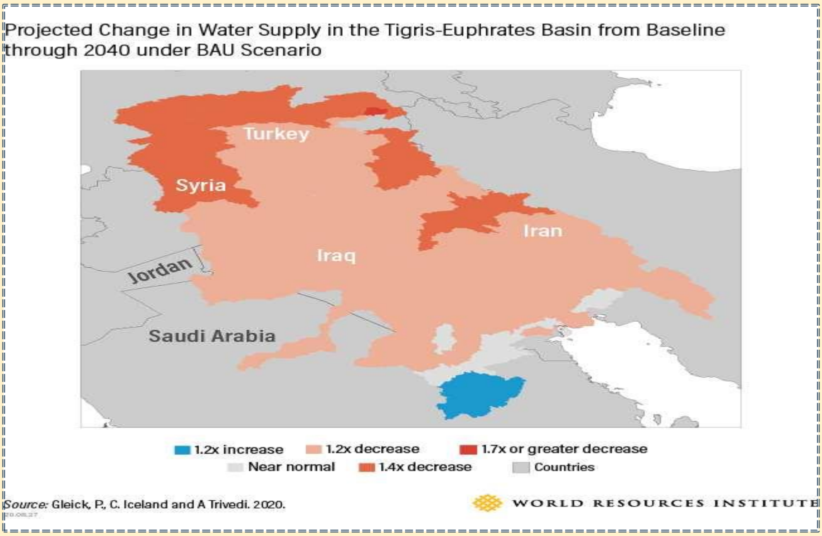

انځور ٥. ٦٦ د ټګريس ايوپورټس تتي ستېليکي ۲۰۴۰ زيږدي کال له پاره په سناريو (د فلم کيسه) د ابورسولو پروژه کې بدلون راغی.

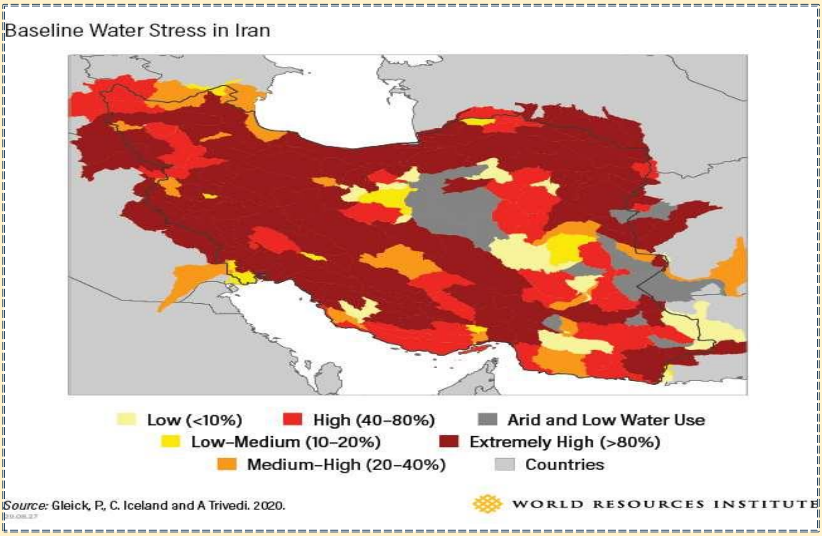

انځور ٥. ٦٤ ايران هېواد د اوبو اندېښنو د ستې ليکه.

,, پيکه ژېړ رنګ شوې سيمه کې د اوبو اندېښنې د ستې ليکه: ټيټ کچه له سلو ۱۰٪ څخه کوشنۍ شمېر يې؛ پيکه سور رنګ شوې سيمه کې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوبو اندېښنې د ستې لیکه: لوړه کچه له سلو (۴۰٪-۸۰٪)؛ خاورین رنګ شوې سیمه کې د اوبو اندېښنې د ستې لیکه: وچه، شاړه (ځکه) وچه میره او له اوبو څخه د لرې ګټه اخېستنې کچه؛ ژېړ رنګ شوې سیمه کې د اوبو اندېښنې د ستې لیکه: په منځنۍ لړه کچه له سلو (۱۰٪-۲۰٪)؛ سور رنګ شوې سیمه کې د اوبو اندېښنې د ستې لیکه: ډېره لوړه کچه له سلو (۸۰٪) پورته د ګټه اخېستنې کچه؛ مالته یي رنګ شوې سیمه کې د اوبو اندېښنې د ستې لیکه: په منځنۍ لوړه کچه له سلو (۲۰٪-۴۰٪)،، د لیکوال ژباړه له غځونې سره (چارلېس، ۲۰۲۰ زیږدی، ۶ چوپیړی). له چارلېس سره سم دا په ډاګه کوم چې د کوش تپې لویې ویالې بشپړه سیمه سور رنګه د اوبو اندېښنې د ستې لیکه ده: چې په بلخ، شبرغان او فاریاب کې شتون لري؛ په کې ډېرې سوزیدونکې تورتیلې کروندې دي چې ډېره لوړه کچه له سلو ۸۰٪ پورته د ګټه اخېستنې کچې ته اړتیا لري، اوبه ورته چمتو شي چې نباتات او ژوي پرې ژوند و کړي.

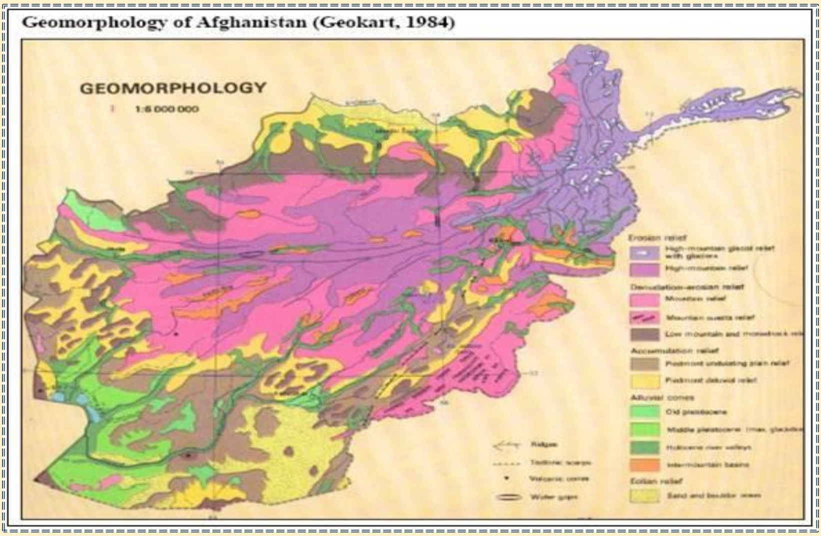

انځور ۵. ٦٨ د تاتوبي جیومورفولوژي (ځمکې پېژندلو نښه ۱۹۸۴ زیږدی.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰۹ چوپری

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

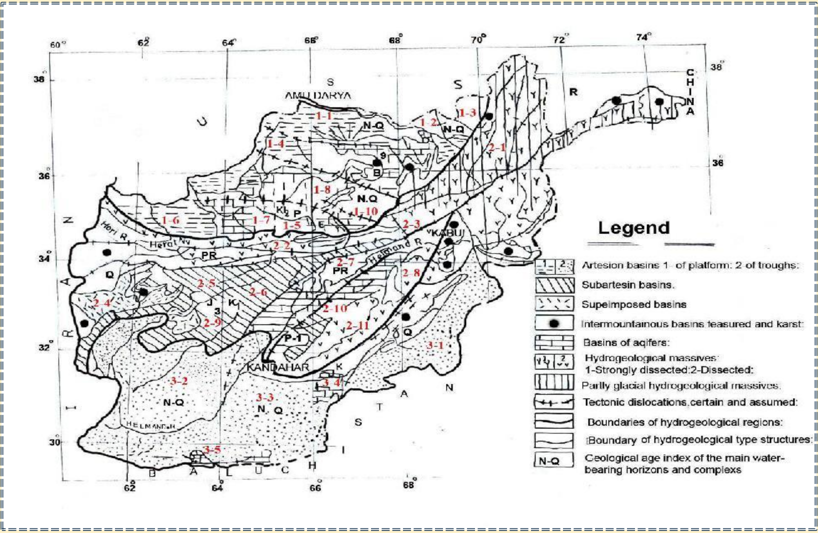

انځور ۵. ٦٩ ټاټوبي ځمکګجونو له پامه په پرتو (۳۰ - ۳۸) او ودرېدو (۶۰ - ۷۸) درجو کې ځای پر ځای شوې نخښه. بل لورې ته له دې اوبو پېژندلو یا هایدرولوژي نخښې څخه د ډاکار موسسه هم ګټنه اخلي.

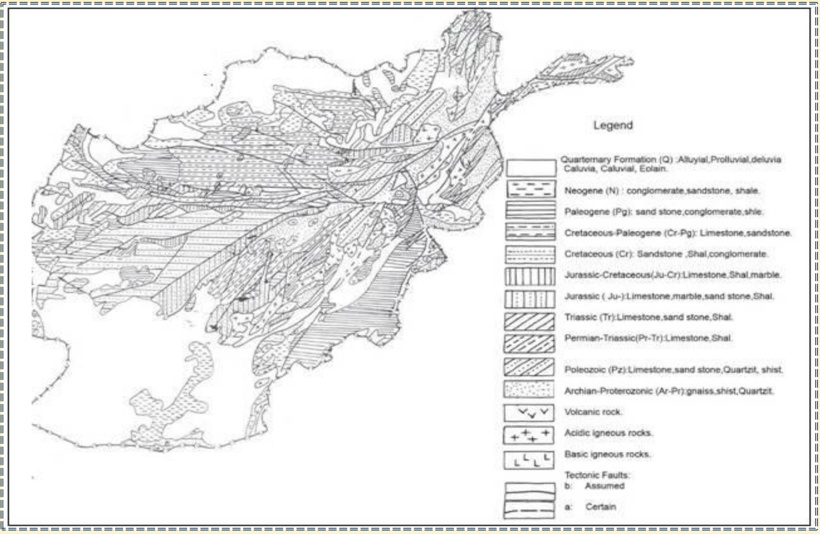

انځور ۵. ۷۰ ټاټوبي د ځمکو پېژندلو یا جیولوژي نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ۴۱ ټاټوبي د سينونو توبولو (بهول، څڅول، خپرول، خورول، شپندل، اچول، غورځول. لکه ورګ او پوستکی) نخښه.

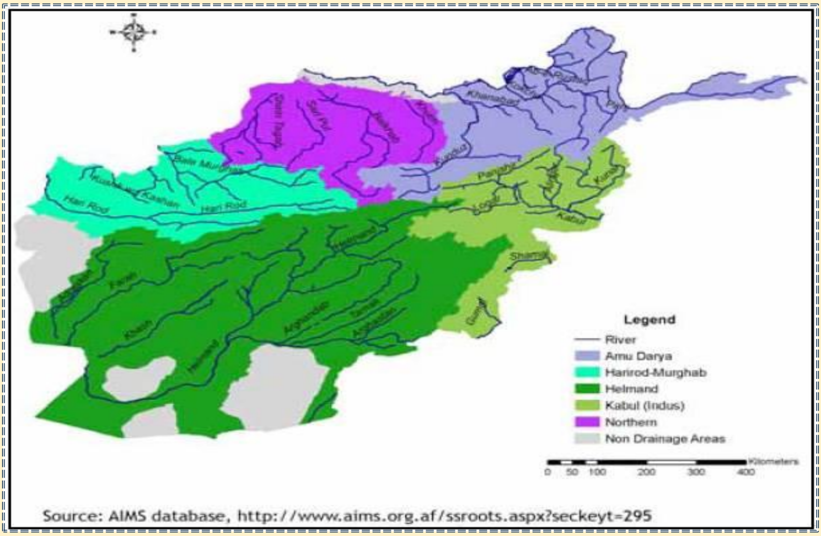

انځور ۵. ۴۲ ټاټوبي د سينيزو سيمو (سينديزو حوزو) نخښه چې د ځينو سينو له پيله تر پايه خودل شوي دي، پرته له ځينو څخه لکه د پامير اکسو سين (سپينو اوبو سين چې ۵۰ کېلومېتره د پامير په څوکه، څوکه کې بهيږي او بيا تاجيکستان ته ننوځي نه دی خودال شوی او داسې نور).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څتکړنو ته د فردوس څتکړنې.

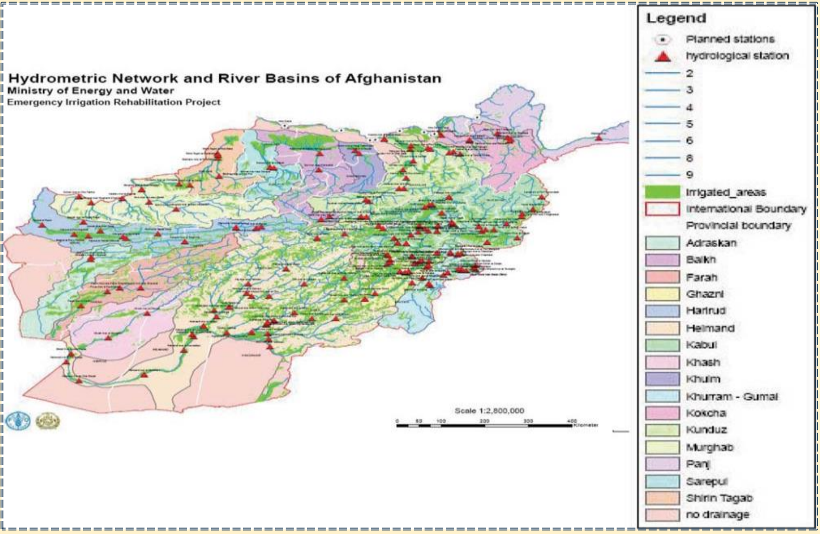

انځور ۵. ۴۳ ټاټوبي د اوبو مېچې ټولوالې جال او د سينو تتو نخښه، د انرژۍ او اوبو وزارت بېړنۍ اوبوخړوبولو بيارغوني پروژو کار ځاي روښانه وي.

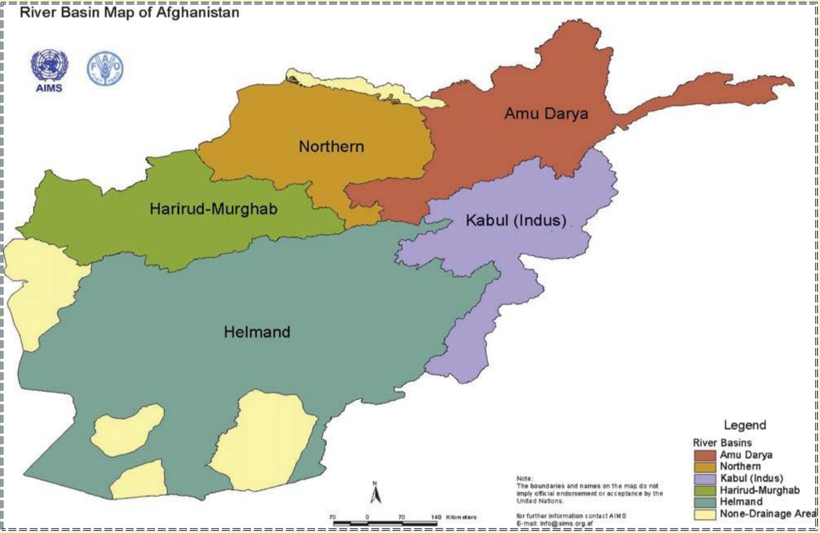

انځور ۵. ۴۴ ټاټوبي د سينيزو سيمو (سينديزو حوزو) نخښه چې د شپږو سينيزو سيمو څرګندونه کوي، ۱. د اموسين تتو سينيزه سيمه؛ ۲. شمال د تتو سينيزه سيمه؛ ۳. کابل (اېندوس) تتو سينيزه سيمه؛ ۴. هرېرود او مرغاب تتو سينيزه سيمه؛۵. هېلمند تتو سينيزه سيمه او ۶. سويې خړوب شوې سيمه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

انځور ۵. ۴۵ هندوکش د غرونو لړۍ واورين غرونو انځور چې اموسين له اوبو پنډوي.

انځور ۵. ۴۶ هندوکش د غرونو لړۍ واورين غرونو انځور چې اموسين له اوبو پنډوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ۴۷ تاتوبي د سړوبو (یخچالونو) او د هندو کوش غرونو لویېکچې تولواله.

انځور ۵. ۴۸ د پامیر غرونو سړوبي چې د تاتوبي ځوان تېرو څوکو لرونکي واورین غرونه دي، په واخان ځغاسته کې، پامیر ولسوالی، بدخشان افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

انځور ۵. ۷۹ تاتوبې د سړوبو (يخچالونو) يا د هندوکوش دوبيمې لړۍ انځور.

انځور ۵. ۸۰ باميان هزاره جاتو واورين غرونو انځور چې امو سين ته اوبه ليږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ۸۱ تاتوبې د سړوبو (يخچالونو) واخان غرونو لويېکچې ټولواله.

انځور ۵. ۸۲ هندوکوش غرونو واورين له واوريژونو (د واورې توپان) څخه ورسته انځور، سالنګونه، بغلان ولايت، افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ۸۳ تاتوبي بدخشان ولايت، پامير ولسوالی، واخان ځغاستي په واورو کې د کرغېز ټبر کېږدۍ انځور.

انځور ۵. ۸٤ واخان ځغاستي په واوره کې د کرغېز ټبر غويانو انځور چې په سوړ ژمي کې د ورځې ۱۲ بجې تودي هوا له پاره پيتاوي ته له کېږدۍ د باندې ودرولي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

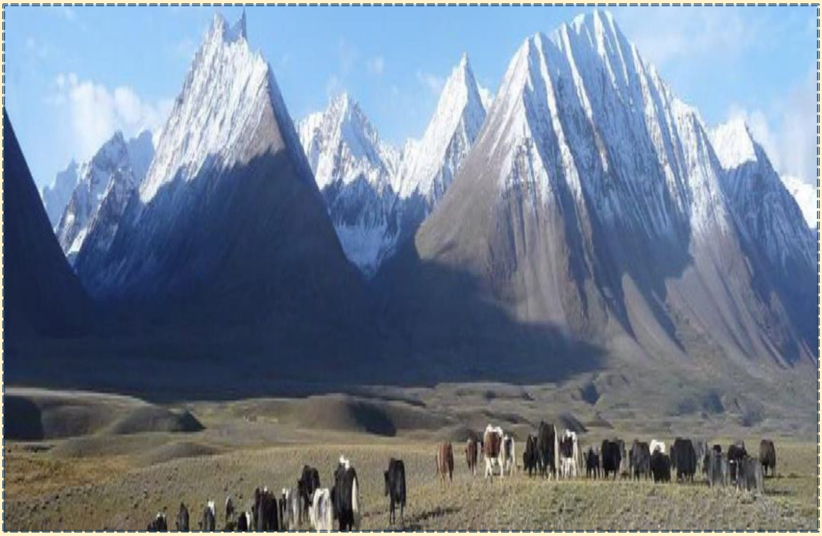

انځور ۵. ۸۵ واخان ځغاستي کې ځوان واورين غرونه (هغه غرونه چې ډېرې تېرې ښوکې لري) مالچر انځور چې د کېرغيز تېر ښارويو ګلي په کې څرېږي.

انځور ۵. ۸٦ امو سيندېزې سيمې کې ځانګړی ډنډ دی چې واورين غرونه په ښوکو کې پنځي ځای پر ځای دی له ځانګړې ښکلا سره چارپېريال هوا ويچه اوبښتی ساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ۵. ۸۷ امو سين د ژۍ دلتا انځور. (هغه خړه چې د سيل په اثر سين په شا او خوا کې ډېر شوې وي يا د امو، جيهون يا اکسوس سيند دلتا)

انځور ۵. ۸۸ امو سين پانوراميک (پانوراما) انځور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱۹ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

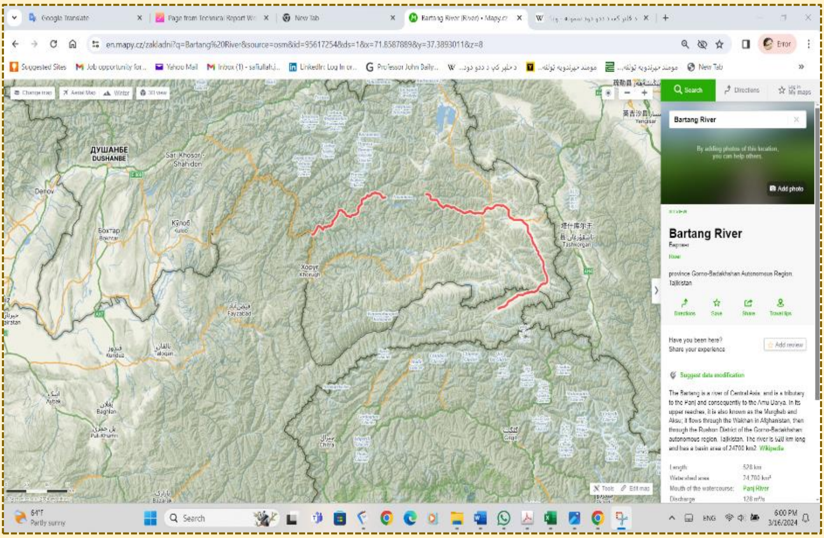

انځور ۵. ۸۹ د اکسو سين (يا د سپينو اوبو سين (Aksu or Bartang) انځور. چې ۵۰ کيلو مېتره په بر واخان کې بهيږي، د تاجيکېستان له پولې اوږې تاشقرغان ته ۴۷۸ کيلو مېتر په کې مزل وهي او ټول اوږد والی يې ۵۲۸ کيلومېتره دی لر پنج سره ګډيږي؛ واټر شيټ سيمه يې ۲۴،۷۰۰ مربع کيلومېتره د اوبو بهېدنې کچه يې ۱۲۸ درېګلي مېتر پر ثانيې دی، کلنۍ کچه يې ۴.۰۳۹ بېليون درېګلي مېتر پر کال کيږي.

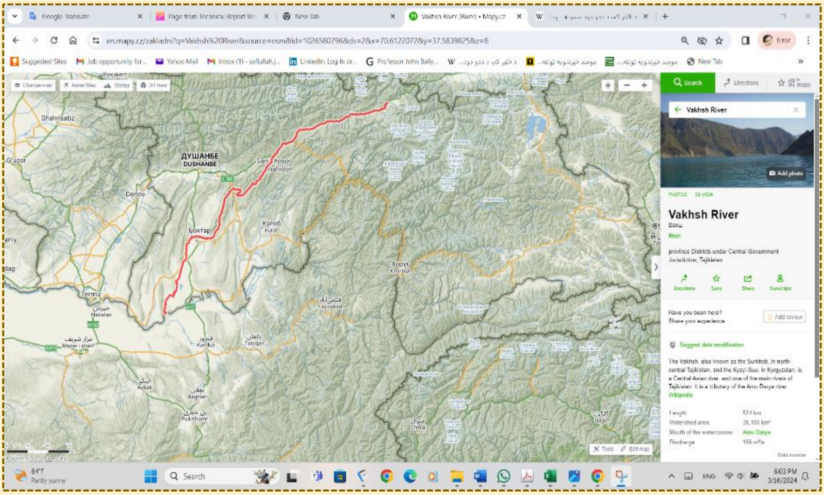

انځور ۵. ۹۰ د وخش (يا وخشي اوبو سين (Vakhsh) چې په تاجيکېستان کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۰ چوپړی

د کوش تپې لويي ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېتکړنو ته د فردوس ځېتکړنې.

مزل وهي او ټول اوږد والى يې ٥٢٤ كيلومېتره دى، لر پنج سره ګډيږي؛ واټر شيټ سيمه يې ٣٩,١٠٠ كيلو مېتره مربع (څلورځندى)، د اوبو بهېدني كچه يې ١٥٦ درېګلي مېتر پر ثانيې دى، چې كلنۍ كچه يې ۴.۹۲۲ بيليون درېګلي مېتر پر كال كيږي.

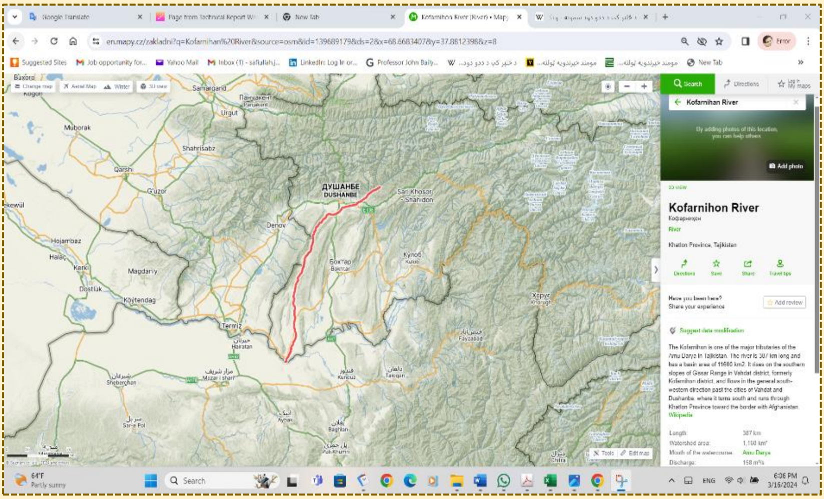

انځور ۵. ۹۱ كوفارنيهان د اوبو بهېدني كچه يې ۱۵۸ درېنګلي مېتر پر ثانيې دى، چې كلنۍ كچه يې ۴.۹۸۵ بيليون درېګلي مېتر پر كال كيږي.

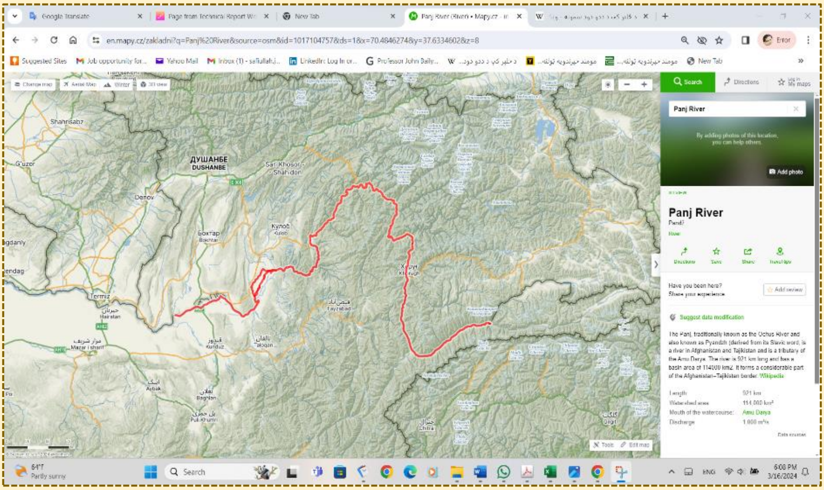

انځور ۵. ۹۲ پنج سين د اوبو بهېدني كچه يې ۱۰۰۰ درېنګلي مېتر پر ثانيې دى، چې كلنۍ كچه يې ۳۱.۵۵۶ بيليون درېګلي مېتر پر كال كيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۱ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

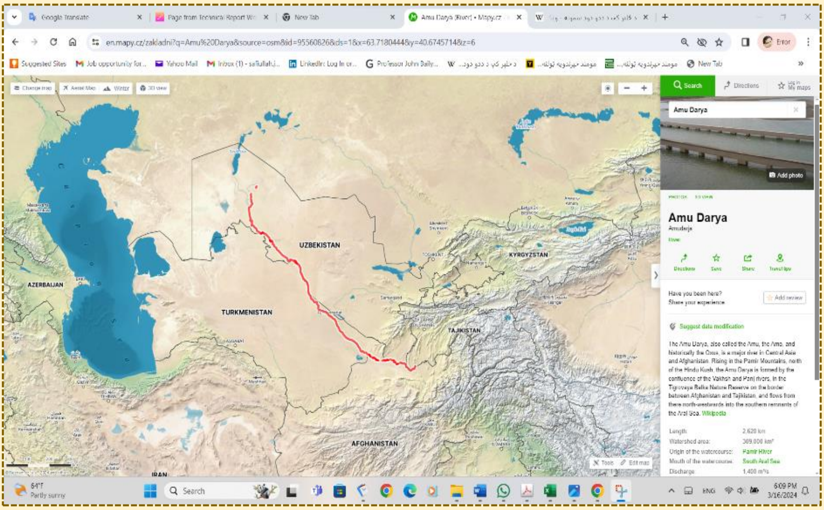

انځور ۵. ۹۳ امو سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۱۴۰۰ درېنګلې مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۴۴.۱۷۹ بېليون درېګلې مېتر پر کال کېږي.

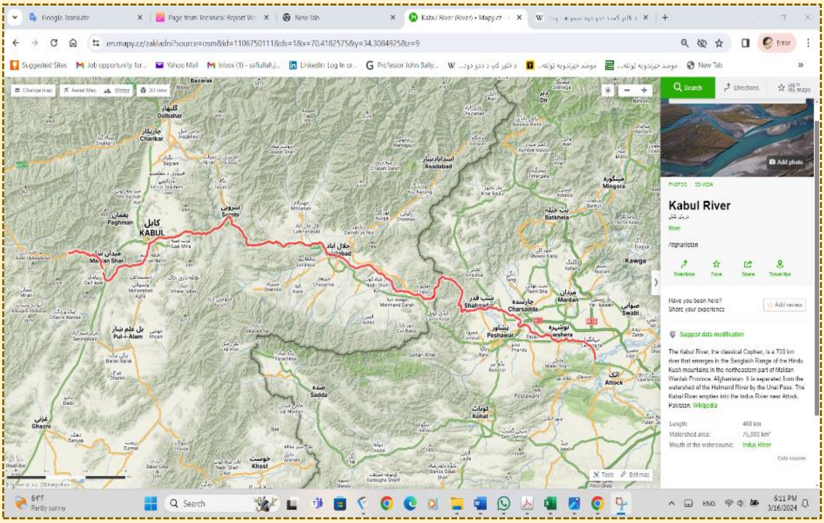

انځور ۵. ۹٤ کابل سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۷۵۶ درېنګلې مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۲۳.۸۵ بېليون درېګلې مېتر پر کال کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۲ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

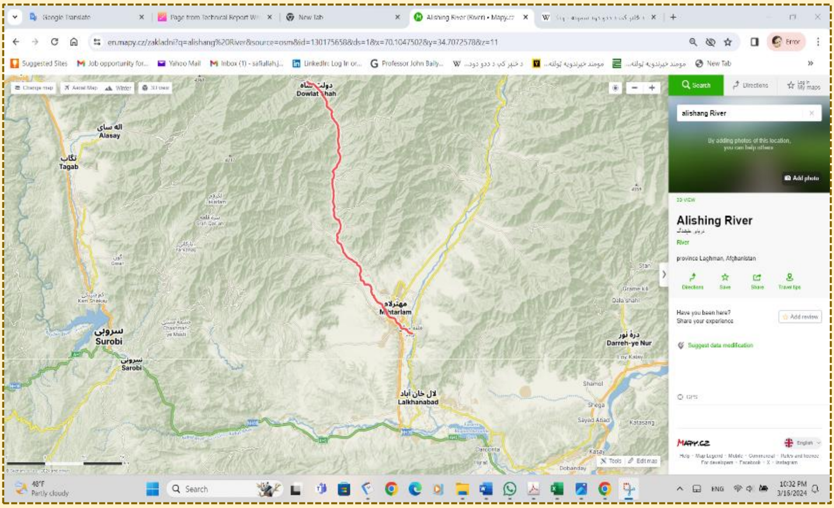

انځور ۵. ۹۵ اليشنګ سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۳۸ دربنکلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۱.۱۹۹ بېليون دربېګلي مېتر پر کال کېږي.

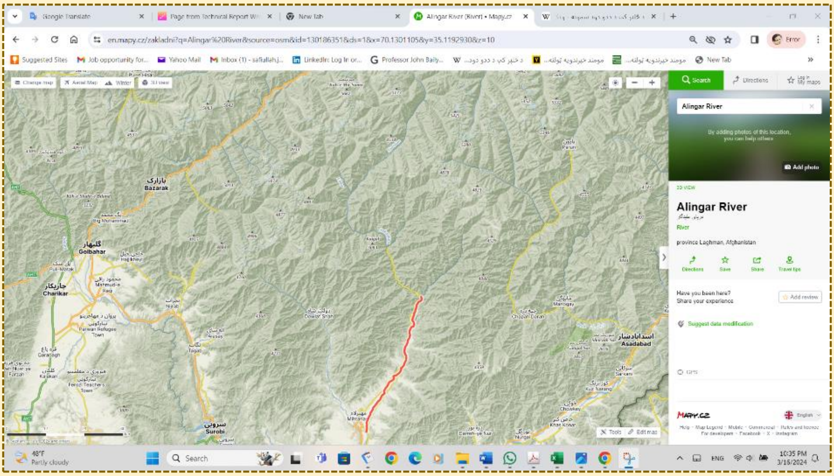

انځور ۵. ۹٦ الينګار سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۷۷.۶۶۲ دربنکلي مېتر پر ثانيي دی، چې کلنۍ کچه يې ۲.۴۵۰ بېليون دربېګلي مېتر پر کال کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۳ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

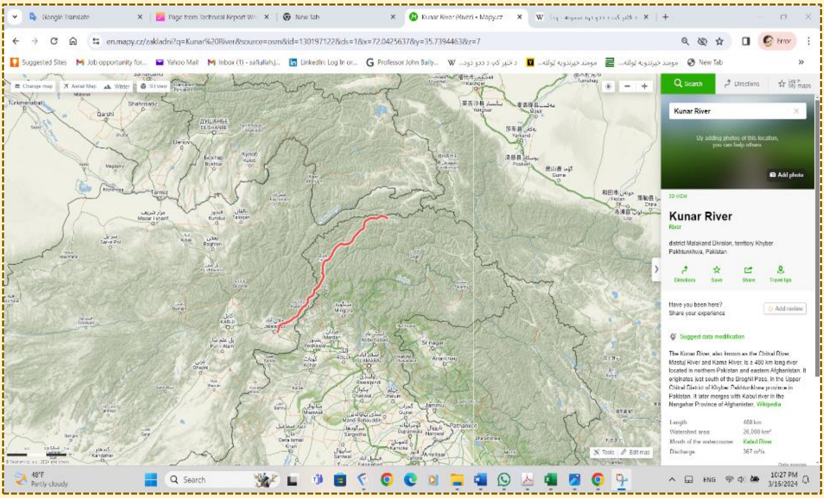

انځور ۵. ۹۷ کونړ سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۳۶۷ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۱۱.۵۸۱ بېليون درېګلي مېتر پر کال کېږي.

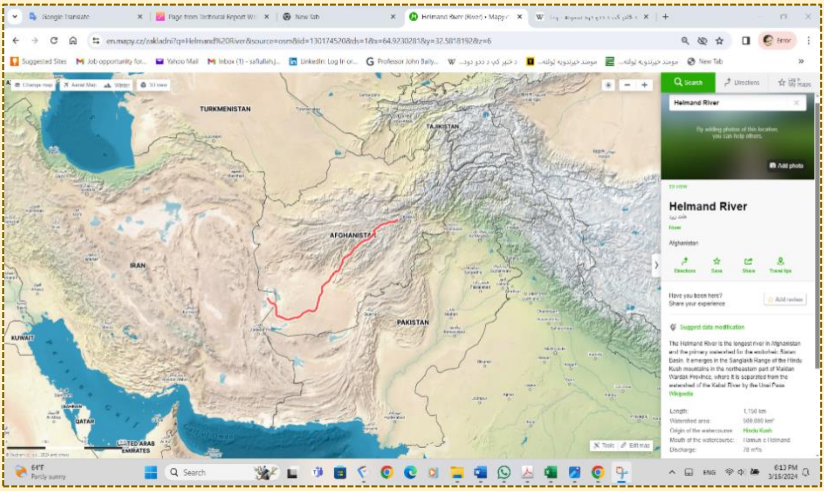

انځور ۵. ۹۸ هېلمند سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۷۸ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۲.۴۶۱ بېليون درېګلي مېتر پر کال کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېڅرنو ته د فردوس ځېکړنې.

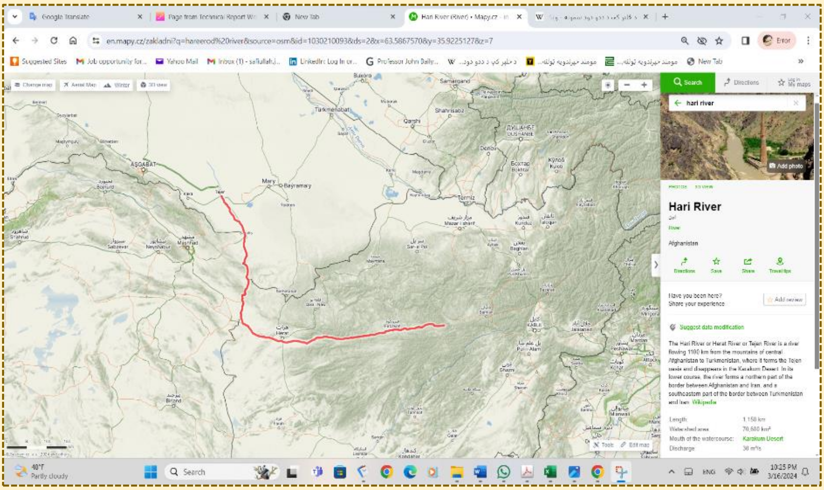

انځور ۰.۵ ۹۹ هرې سين د اوبو بهېدني کچه يې ۳۰ درېنګلې مېتر پر ثانيې دی، چې کلنی کچه يې ۰.۹۴۶ بېليون درېګلې مېتر پر کال کېږي.

زما څرګندول چې روڼوي کتنه داسې افغانستان که خپلې د اکسو سين يا د سيينو اوبو سين، له پنچ سره په خپل لاس کنترول کړي او په خپل واک کې يې و ساتي، که پنچ سين په دوې برخو و وېشو، نو افغانستان د مرکزي اسيا کې لومړی اوبه چمتو کوونکی هېواد ګڼل کيږي.

د دوی نظريه داسې کوي چې پنج سين مو ګډه منځنی پوله ده، او له واخانه راغلي اکسو سين باندې يې څان غلی نېولی او خپل يې شمېرلي.

لکه څنګه چې دوی وايي چې موږ ډېرې اوبه امو سين ته برابر وو. خو رښتيا دا دي چې د دوی ستر سينه چې د امو مرستيالان دي، چې ۹۴۷ پورې ټول کوشني سينو څخه درې مرستيال رغښت مومې چې پنج، وخس او کفرنيهان دی. چې پنج سين لړترلږ په کال کې۳۱.۵۶۵ بېيلون درېنګلې مېتره اوبه پر سانيه امو سين ته غورځوي؛ وخش سين لږترلږ په کال کې ۴.۹۲۲ بېيلون درېنګلې مېتره اوبه پر سانيه امو سين ته غورځوي؛ کوفرنيهان سين لږترلږ په کال کې ۴.۹۸۵ بېيلون درېنګلې مېتره اوبه پر سانيه امو سين ته غورځوي. چې د ټولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

غورځوني کچه يې امو سين ته ۴۵.۵۰۵ بېيلون درېنګلې مېتره اوبه پر سانيه ده. د اين مپ وای سي زې (کرغېزستان اوبپانې) نظريه داسې ده چې لړ تر لړه د امو اوبو غورځوني کچه ۴۴.۱۷۹ بېيلون درېنګلې مېتره اوبه پر سانيه ده.

بل لورې ته افغانستان چې لر پنج سين (بدخشان، پامير، واخان) لړترلړ په کال کې۳۶.۴۲ بېيلون درېنګلې مېتره اوبه پر سانيه امو سين ته غورځوي؛ کوکچې سين لړترلړ په کال کې ۵.۶ بېيلون درېنګلې مېتره اوبه پر سانيه امو سين ته غورځوي؛ کوندوز سين لړترلړ په کال کې ۶.۰ بېيلون درېنګلې مېتره اوبه پر سانيه امو سين ته غورځوي. چې د ټولې غورځوني کچه يې امو سين ته ۴۸.۱۲ بېيلون درېنګلې مېتره اوبه پر سانيه ده.

د دوی پلټنه داسې په ډاګه شوې، يا د دوی څېړنه داسې ښودل شوې. ,,۹۴۷ سيندونه: د تاجکېستان جمهوريت د سيندونو او سيندونو څخه ډک دی. دلته شا او خوا ۹٤۷ سيندونه شتون لري چې له ۱۰ کيلومېترو څخه اوږده دي او ټول اوږدوالی يې له ۲۸۵۰۰ کيلومترو څخه ډېر دی. سينه د مرکزي آسيا د ټولو اوبو د زېرمو له سلو ٪۶۰ جوړوي.،، د نومبر ۲۶ د ۲۰۲۱ زېږدی.

لکه څنګه چې راپور شوی د دوی په واسطه خو افغانستان ترې کم نه بلکې ډېر دی، له ۱۰ کېلومېترو څخه اوږده سندونه شا او خوا ۱۲۰۰ سينه لري.

زما په نظريې امو سين چې زموږ د افغانستان له ۶۳ سينونو (چې ۲۴ د کوندوز سينونه مرستيالان څې د کوندوز سين ترې رغښت نيسي او په همدې بنه دا نور، ۱۵ د کوکچې سينونه، ۶ د پامير، ۸ د بدخشان او ۳ د لر پنج سينونه) او له ۵۳ د تاجيکيستان سينونو (چې ۱ کوفارنيهان سين، ۱ سورخان سين، ۳۹ د پنج سينونو او ۱۷ د وحش

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

سينونو + ۳ د درې برخو زېرمه يې له کېرغېزستان څخه پيل ده) د اوبو غورځيدو څخه رغښت نيسي.

امو سين چې ۹۷.۴ مېليونه درېنګلي مېتر منځني کلنۍ اوبه غورځونه لري چې له سلو ۶۱ ٪ يې د تاجکېستان، کېرغېزستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان ونډه ده او له سلو ۳۹ ٪ يې د افغانستان ونډه ده.

رښتني رښت د وېشلو اوبو داسي دی، کره بې لورې رښت په ډاګيپلې بڼه همدا دی او د څېړنو پيله ساده برابر وي دا چې امو(اکسيوس يا جيهون) سين کې د افغانستان ۳۷.۴۱۴ بېليونه درېنګلي مېتر منځنۍ کلنۍ ابو ونډه ده او د امو سين کې د تاجکېستان، کېرغېزستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان څلور واړو هېوادونو ۵۹.۴۱۴ بېليونه درېنګلي مېتر منځنۍ کلنۍ ابو ونډه ده. ټوټال امو (اکسيوس يا جيهون) سين ۹۷.۴ بېليونه درېنګلي مېتر منځني کلنۍ اوبه غورځونه کچه ده.

لکه څنګه چې راپور شوې وو د نبراسکا پوهنتون او د خوړو نړۍ والې برخې په ۱۹۸۹ زېږدي کې شمېرې داسي په ګوته کولې چې، امو کې له ۳۶.۴۲ بېليون ترېنګلي مېتر څخه يې ۲۹ بېليون ترېنګلي مېتر د تاجيکېستان دي، او د کونړ په سين کې له ۱۵.۲۵ بېليون ترېنګلي مېتر څخه يې ۴ بېليون ترېنګلي مېتر د پاکېستان دي او پاتې ۱۰ (۱۱.۲۵) بېليون ترېنګلي مېتر د افغانستان دي.

دا څېړنه داسي سپيني ته باسي چې د ۲۰۲۳ زېږدي د ټاټوبي کلنۍ د ځمکې پر سر او لاندې د اوبو بهېدنې کچې مچې په لاندې لښتيليک کې ډکوي.

د ټاټوبې ټولې د ځمکې له پاسه، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټيزې کچې مېچه، ۱۰۳.۴۱۶ بېليون درېنګلی يا مکعب مېتر پر ثانيې (Billion M³/s)؛ ټولټال د ځمکې د لاندې اوبو کچه (چې د اوبو د سر کچې له سلو ۲۰ ٪ په کچه دي) ۱۷.۲۳۶ بېليون درېنګلی مېتر؛ ټولټال د ځمکې د سر اوبو کچه ۸۶.۱۸ بېليون درېنګلی يا مکعب مېتر.

چې د هرې بېلابېلې سينيزې سيمې له ۲۸ بېلابېلو لويو سينو له شننې څخه اووډون څخه په پوښ کې شوې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکرنو ته د فردوس څښکرنې.

د امو سين ټولټال کچه:. اوره يې له سلو ۱۳٪ ده، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټيزې کچې مېچه ۴۸.۱۲ بېليون درېنګلی مېتر ده، ٪۵۵,۸۳۷ يې ټولټال له سلو [٪] کچه ده؛ د کابل سين ټولټال کچه:. اوره يې (د ټاټوبې ځای نيونې سطحه) له سلو ۱۲٪ ده، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټيزې کچې مېچه ۲۳.۸۵ بېليون درېنګلی مېتر ده، ٪۲۷,٦٧٥ يې ټولټال له سلو [٪] کچه ده؛ د شمال سين ټولټال کچه:. اوره يې له سلو ۱۲٪ ده، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټيزې کچې مېچه ۱.۸۵ بېليون درېنګلی مېتر ده،٪۲,۱٤۷ يې ټولټال له سلو [٪] کچه ده؛ د هېلمند سين ټولټال کچه:. اوره يې له سلو ۳۵٪ ده، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټيزې کچې مېچه ۹.۳ بېليون درېنګلی مېتر ده، ٪۱۰,۷۹۱ يې ټولټال له سلو [٪] کچه ده؛ د هريرود ـ مرغاب سين ټولټال کچه:. اوره يې له سلو ۱۵٪ ده، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټيزې کچې مېچه ۳.۰۶ بېليون درېنګلی مېتر ده، ٪۳,۵۵۱ يې ټولټال له سلو [٪] کچه ده او د سويې خړوب ځمکې ټولټال کچه:. اوره يې له سلو ۱۳٪ ده، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټيزې کچې مېچه نه لري.

د ۲۰۲۳ زېږدي د ټاټوبې کلنۍ د ځمکې پر سر او لاندې د اوبو بهېدنې کچې مچې لبنټيليک

د سين ټټی (بيسن يا ځای نيونې غولی، تشت، کنډول، تغاره، ډنډوکی)	د سين نوم	د ځمکې له پاسه، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټيزې کچې مېچه، په بېليون درېنګلی يا مکعب مېتر پر ثانيې (Billion M³/s)	ټولټال له سلو [٪]
امو (جيهون، اکسوس) سين	پنج سين	۳۶.۴۲	٪٤۲,۲٦۰
	کوکچې سين	۵.۷	٪٦,٦١٤
	کوندوز سين	۶.	٪٦,۹٦۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۸ چوپړی

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

د امو سين تولټال کچه	اوره يې له سلو ۱۳٪ ده.	**۴۸.۱۲**	**٪۵۵,۸۳۷**
کابل سين	ګومل سين	۰.۳۵	٪۰,٤۰٦
	مارو، شمال، خورم سين	۰.۴	٪۰,٤٦٤
	پنجشېر سين	۳.۱۳	٪۳,٦۳۲
	کونړ سين	۱۵.۲۵	٪۱۷,٦۹٦
	بر کابل سين	۲.۵۲	٪۲,۹۲٤
	لغمان سين (الينګار سين او اليشنګ سين)	۲.۲	٪۲,٥٥۳
د کابل سين تولټال کچه	اوره يې له سلو ۱۲٪ ده.	**۲۳.۸۵**	**٪۲۷,٦۷٥**
شمال سين	تاشکرغان سين (خولم سين)	۰.۰۶	٪۰,۰۷۰
	بلخ سين	۱.۶۵	٪۱,۹۱٥
	سپينو اوبو سين (آب سفيد)	۰.۰۴	٪۰,۰٤٦
	شيرين تګاب سين	۰.۱	٪۰,۱۱٦
د شمال سين تولټال کچه	اوره يې له سلو ۱۲٪ ده.	**۱.۸۵**	**٪۲,۱٤۷**

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۹ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

هېلمند سین	فراه سین	۱.۲۵	٪۱,٤٥۰
	شینډند سین (هېرات سین یا ادرسکن سین)	۰.۲۱	٪۰,۲٤٤
	خوش پاس سین	۰.۰۴	٪۰,۰٤٦
	خاش سین	۰.۱۷	٪۰,۱۹۷
	کج سین	۰.۰۶	٪۰,۰۷۰
	غزني سین	۰.۳۵	٪۰,٤۰٦
	هېلمند کاجکي سین	۶.	٪٦,۹٦۲
	موسا کلا (موسی قلع) سین	۰.۲۲	٪۰,۲٥٥
	ارغنداب سین	۰.۸۲	٪۰,۹٥۱
	لر هېلمند سین	۰.۱۱	٪۰,۱۲۸
	د سویل سین تنی	۰.۰۷	٪۰,۰۸۱
د هېلمند سین ټولټال کچه	اوره يې له سلو ٪۳۵ ده.	**۹.۳**	٪۱۰,۷۹۱
هریرود ـ مرغاب سین	مرغاب سین	۱.۳۵	٪۱,٥٦٦
	کاشان، کوشک سین	۰.۱۱	٪۰,۱۲۸
	هریرود سین	۱.۶	٪۱,۸٥۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۰ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

د هريرود - مرغاب سين تولټال کچه	اوره يې له سلو ۱۵٪ ده.	۳.۰۶	٪۳,۵۵۱
سويې خړوب ځمکه	فراه		-
	نيمرو		-
	کندهار		-
	بلخ		-
د سويې خړوب ځمکې تولټال کچه	اوره يې له سلو ۱۳٪ ده.		
تولټال د ځمکې د سر اوبو کچه		۸۶.۱۸	٪۱۰۰,۰۰
تولټال د ځمکې د لاندې اوبو کچه (چې د اوبو د سر کچې له سلو ۲۰ ٪ په کچه دي)		۱۷.۲۳۶	٪۱۰۰,۰۰
تولټال د تاتوبي د اوبو کچه (د ځمکې د سر او لاندې)		۱۰۳.۴۱۶	٪۱۰۰,۰۰

لښتيليک ۵. ۱ د ۲۰۲۳ زيږدي د ټاتوبي کلنۍ د ځمکې پر سر او لاندې د اوبو بهېدنې کچې مچه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس ځټکړنې.

۶. د کوش تپې لويه ويياله

د کوش تپې لويه وياله د ټاټوبي په شمال کې شتون لري، چې د پينې په اوارة (سطحه) يوه له سترو ويالو څخه ګڼل کېږي چې د اسيا په زړه کې د افغانو اېنجينرانو په لاس په شلخي (ديسي، سويي پنځي، مصنوعي يا عدمې طبيعي) بڼه ودانيږي او د ټاټوبي سويې خړوب ځکمې خړوب وي.

نوموړې وياله درې پله (پړاونه، فازونه يا کدمونه) لري چې د لويې ويالې پيلنی پل (لومړی کدم يا ۱ فاز) ۱۰۷،۷۲۹ يوه سلو اووه زره او اووه سوه او نهه ويشت مېتره اوږد والی لري. په لاندې نخښه (مپ يا نقشه) کې په نيلي رنګ سره روښانه شوی دی او خړ رنګه کروندې لري چې لومړي پل کروندې ګڼل کېږي. امو سين لورې ته يې د لومړي پل پورې کروندې وايو او خلم لورې ته يې د لومړي پل را اورې کروندې وايو، د لومړي پل پورې کروندې په خپل ځوړ خړوبېږي ځکه چې له لويې ويالې څخه په ځوړ يا کوزې دي. په خپل ميل سره خړوبېږي او رااورې کروندې له لويې ويالې څخه پورته دې. په لوړ دي په لېفت خړوبېږي ځکه چې له لويې ويالې څخه په لوړ يا پورته دي (د کرکيلې کروندې پيلنی پل ټولې ۱۷ کروندې دي چې په کې ۴۸،۷۵۵.۲۱ اېکتاره يا ۲۴۳،۷۷۴.۰۵ جريبه د کرکيلې کروندې خړوب وي.)؛
د لويې ويالې منځنی پل (دوېيم کدم يا ۲ فاز) ۵۹،۶۳۶ نهه پينځوس زره او شپږ سوه او شپږ دېرش مېتره اوږد والی لري او په لاندې نخښه (مپ يا نقشه) کې په نيلي رنګ سره روښانه شوی دی. اسماني رنګه کروندې لري چې دوېيم پل کروندې ګڼل کېږي، امو سين لورې ته يا دولت اباد لورې ته يې د دوېيم پل پورې کروندې وايو، بلخ او چاربولک لورې ته يې د دوېيم پل را اورې کروندې وايو، د دوېيم پل پورې کروندې په خپل ځوړ خړوبېږي ځکه چې له لويې ويالې څخه په ځوړ يا کوزې دي، په خپل ميل سره (په خپل ځاني غځولو د اوبو يا خپل سلوپ خړوبولو له لارې) خړوبېږي او رااورې کروندې له لويې ويالې څخه پورته دې، په لوړ دي په کېن (لېفت ايريګشن خړوبولو له لارې)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښتکړنو ته د فردوس څښتکړنې.

خړوبېږي ځکه چې له لويې ويالې څخه په لوړ يا پورته دي (د کرکيلې کرونډې دوېيم پل تولې ۲۰ کرونډې دي چې په کې ۱۳۰،۵۹۷.۶۶ اېکتاره يا ۶۵۲،۹۸۸.۳ جريبه د کرکيلې کرونډې خړوب وي.)؛

د لويې ويالې پاينی پل (درېيم کدم يا ۳ فاز) ۴۵،۰۰۰ پينځه څلوېښت زره مېتره (۴۵ کيلو مېتره) اوږد والې په کچه د لويې ويالې ډډه او ۲۴،۰۰۰ څلورويشت زره مېتره (۲۴ کيلو مېتره) په اوږدوالي غځېدلې وياله لري، په لاندې نخښه (مپ يا نقشه) کې په تت شپېتلې رنګ سره روښانه شوی دی او ژېړ رنګه کرونډې لري چې درېيم پل کرونډې ګڼل کيږي.
امو سين لورې ته يا مندين، منجيک، خواجه دوکو، خانه چهارباغ اندخوی، لورې ته يې د درېيم پل پورې کرونډې وايو، شبرغان او ليلې دښتې لورې ته يې د درېيم پل را اورې کرونډې وايو، د درېيم پل پورې کرونډې په خپل ځوړ خړوبېږي ځکه چې له لويې ويالې څخه په ځوړ يا کوزې دي او په خپل ميل سره (په خپل ځانې غځولو د اوبو يا خپل سلوپ خړوبولو له لارې) خړوبېږي. رااورې کرونډې له لويې ويالې څخه پورته دې په لوړ دي، په کېن (لېفټ ايريګشن خړوبولو له لارې) خړوبيږي ځکه چې له لويې ويالې څخه په لوړ يا پورته دي (د کرکيلې کرونډې درېيم پل تولې ۱۳ کرونډې دي چې په کې ۹۷،۱۴۵.۴۳ اېکتاره يا ۴۸۵،۷۲۷.۱۵ جريبه د کرکيلې کرونډې خړوب وي.)

د کوش تپې لويې ويالې درې واړه پله چې په بلخ ولايت، شبرغان او فارياب ولايتونو کې شتون لري ټول تال ۲۳۶،۳۶۵.۵ دوې سوه او شپږ دېرش زره او درې سوه پينځه شپېته عشاريه پينځه مېتره (۲۳۶.۳۶۵۵ کيلو مېتره) اوږدوالی لري.
او نومړې درې واړه پله ټول تال ۲۷۶،۴۹۸.۳ اېکتاره يا ۱،۳۸۲،۴۹۱.۵ جريبه د کرکيلې کرونډې خړوب وي.
د کوش تپې لويې ويالې کوش تپې خړوبولو ټولوالې او برېښنا پيداوار پروژې غوښتل شوې سيمه، د لويې ويالې درې پلونو (فازونو، پړاونو)، کروندو ګڼې نومونه، کچو څرګندولو نخښې، انځورونه په لاندې انځورو نو کې يوه په بل په سې په ليکه شوې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

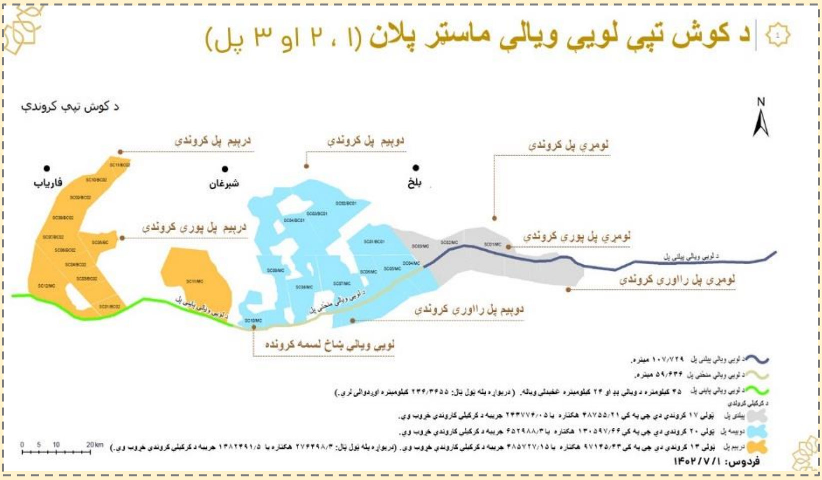

انځور ٦. ۱۰۰ د کوش تېپې لويې ويالې ماستر پلان (۱، ۲، ۳ پل) د کوش تېپې لويې ويالې کوش تېپې خړوبولو تولوالې او برېښنا پيداوار پروژې غوښتل شوې سيمه، د لويې ويالې درې پلونو (فازونو، پړاونو) او کروندو ګنې نومونه او کچو ځرګندولو نخښې انځور.

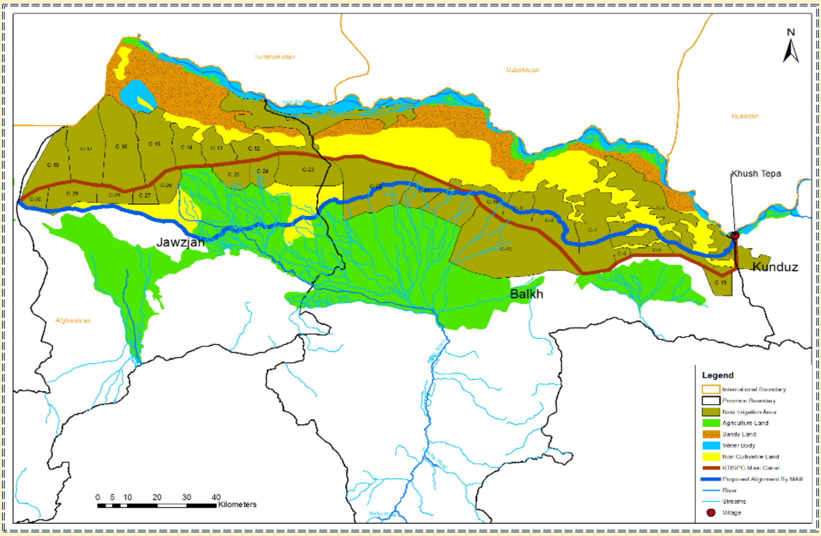

انځور ٦. ۱۰۱ د سويې خړوب شوې سيمې د خړوبولو پيلنې پلان يوې برخې بشپړ انځور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

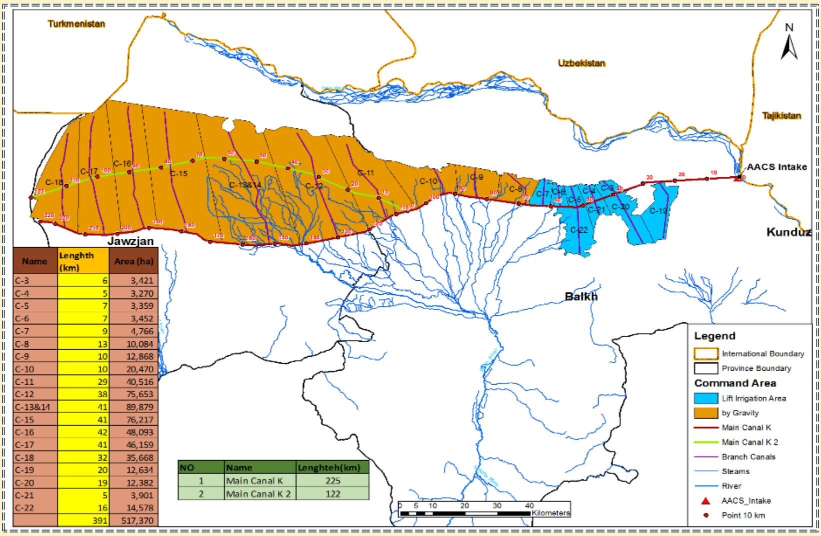

Name	Lenghth (km)	Area (ha)
C-3	6	3,421
C-4	5	3,270
C-5	7	3,359
C-6	7	3,452
C-7	9	4,766
C-8	13	10,084
C-9	10	12,868
C-10	10	20,470
C-11	29	40,516
C-12	38	75,653
C-13&14	41	89,879
C-15	41	76,217
C-16	42	48,093
C-17	41	46,159
C-18	32	35,668
C-19	20	12,634
C-20	19	12,382
C-21	5	3,901
C-22	16	14,578
	391	517,370

NO	Name	Lenghteh(km)
1	Main Canal K	225
2	Main Canal K 2	122

انځور ٦. ۱۰۲ د سویې ځروب شوې سیمې د ځروبولو پیلني پلان یوې برخې (چې د کوش تپې لویې ویالې په نوم دی.) بشپړه انځور.

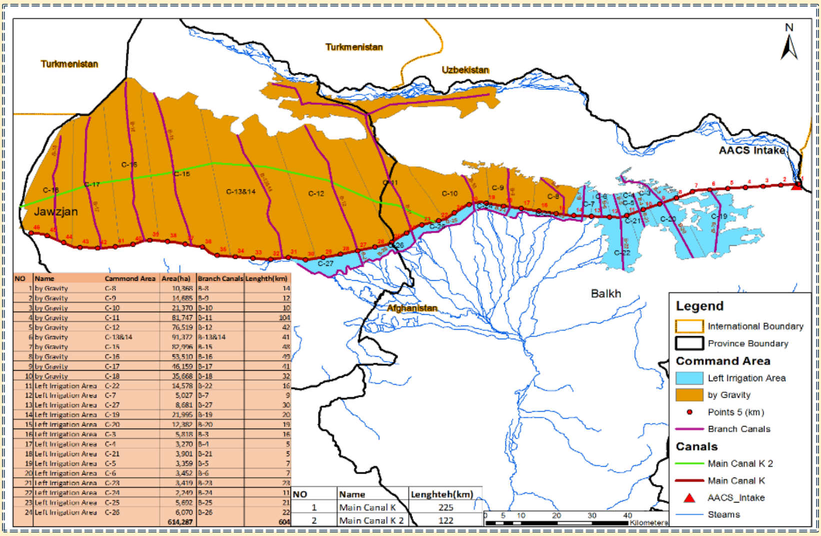

NO	Name	Cammond Area	Area(ha)	Branch Canals	Lenghth(km)
1	by Gravity	C-8	10,368	B-8	14
2	by Gravity	C-9	14,685	B-9	12
3	by Gravity	C-10	21,370	B-10	10
4	by Gravity	C-11	81,747	B-11	104
5	by Gravity	C-12	76,519	B-12	42
6	by Gravity	C-13&14	91,372	B-13&14	41
7	by Gravity	C-15	82,996	B-15	48
8	by Gravity	C-16	53,510	B-16	49
9	by Gravity	C-17	46,159	B-17	41
10	by Gravity	C-18	35,668	B-18	32
11	Left Irrigation Area	C-22	14,578	B-22	16
12	Left Irrigation Area	C-7	5,027	B-7	9
13	Left Irrigation Area	C-27	8,681	B-27	30
14	Left Irrigation Area	C-19	21,996	B-19	20
15	Left Irrigation Area	C-20	12,382	B-20	19
16	Left Irrigation Area	C-3	5,818	B-3	16
17	Left Irrigation Area	C-4	3,270	B-4	5
18	Left Irrigation Area	C-21	3,901	B-21	5
19	Left Irrigation Area	C-5	3,359	B-5	7
20	Left Irrigation Area	C-6	3,452	B-6	7
21	Left Irrigation Area	C-23	3,419	B-23	23
22	Left Irrigation Area	C-24	2,249	B-24	11
23	Left Irrigation Area	C-25	5,692	B-25	21
24	Left Irrigation Area	C-26	6,070	B-26	22
			614,287		604

NO	Name	Lenghteh(km)
1	Main Canal K	225
2	Main Canal K 2	122

انځور ٦. ۱۰۳ د سویې ځروب شوې سیمې د ځروبولو پیلني پلان یوې برخې (چې د کوش تپې لویې ویالې په نوم دی. د کروندو ګنې؛ په خپل ځاني غځولو د اوبو (په خپل سلوپ) او د کین (لیفت ایریګشن) ځروبولو له لارې) بشپړه انځور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۵ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

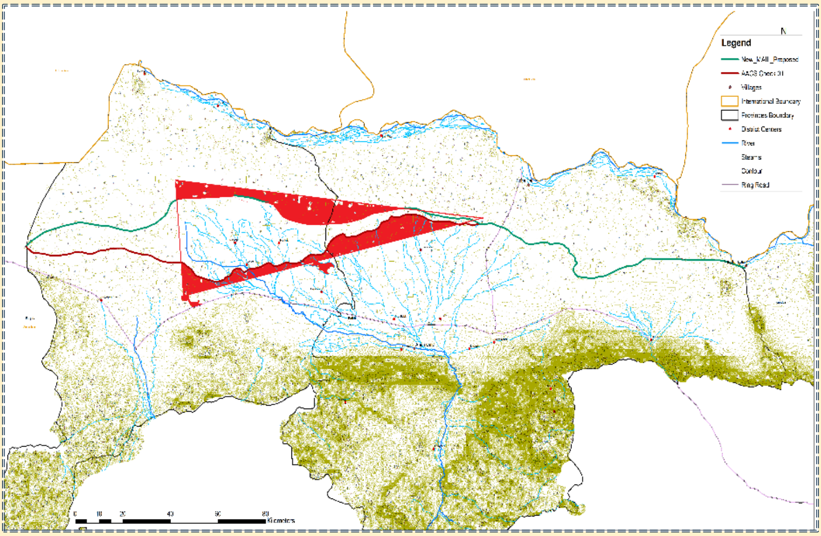

انځور ٦. ۱۰٤ د نوې سیمې مورګه (خاکه: طرح: په لیکو یا کرښو کې ایسار شوې یا احاطه شوې، ځنده، غاړه (لکه د سیند)، کانتور) نخښه.

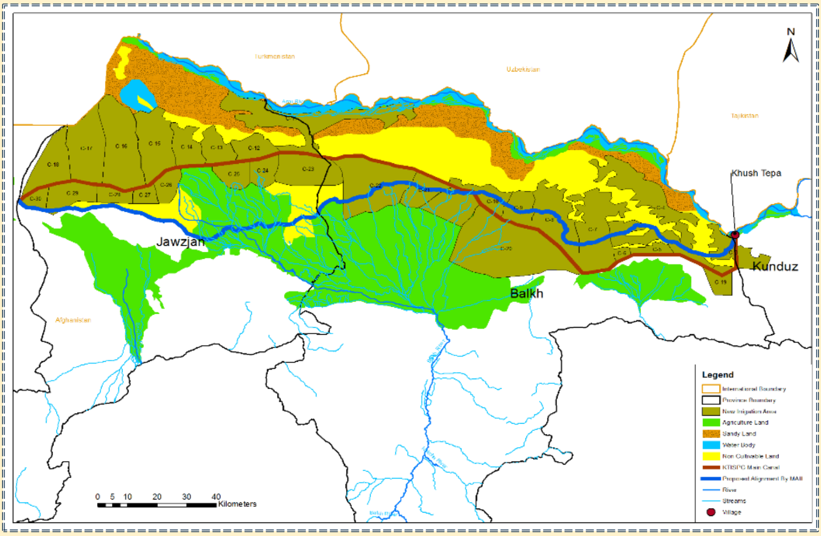

انځور ٦. ۱۰۵ کوش تپې لویې ویالې نوې پر لیکه نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر ښتکرنو ته د فردوس ښتکرنې.

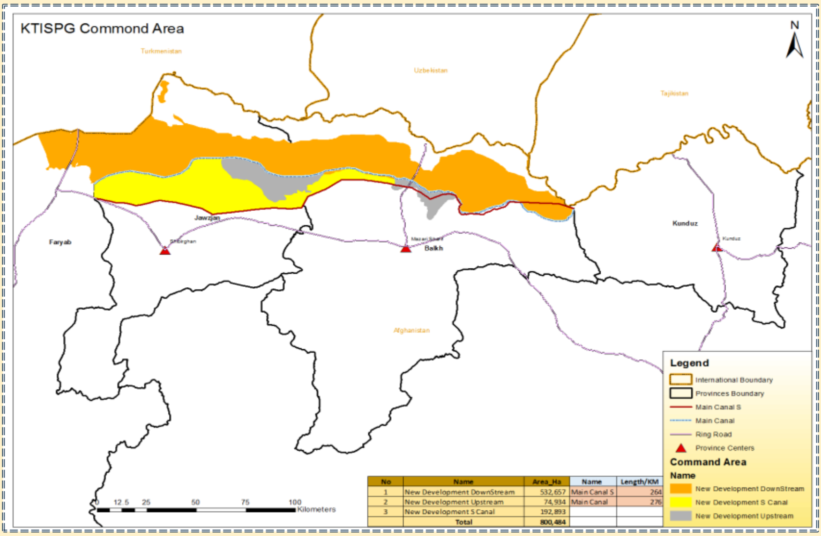

No	Name	Area_Ha	Name	Length/KM
1	New Development DownStream	532,657	Main Canal S	264
2	New Development Upstream	74,934	Main Canal	276
3	New Development S Canal	192,893		
	Total	800,484		

انځور ٦. ۱۰٦ تاتوبي د سويې خړوب شوې سيمې د خړوبولو پيلني پلان اندخوی برخې انځور (کوش تپې خړوبولو تولوالي او برېښنا پيداوار غوښتل شوې سيمه).

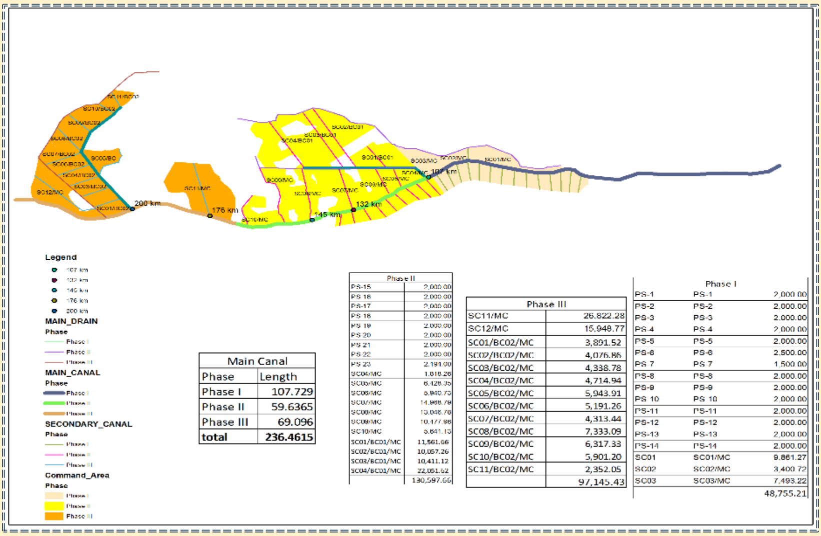

Main Canal	
Phase	Length
Phase I	107.729
Phase II	59.6365
Phase III	69.096
total	236.4615

Phase II	
PS-15	2,000.00
PS-16	2,000.00
PS-17	2,000.00
PS-18	2,000.00
PS 19	2,000.00
PS-20	2,000.00
PS 21	2,000.00
PS-22	2,000.00
PS 23	2,191.00
SC04/MC	1,818.26
SC05/MC	6,428.35
SC06/MC	5,940.73
SC07/MC	14,988.79
SC08/MC	13,048.78
SC09/MC	10,177.96
SC10/MC	5,641.13
SC01/BC01/MC	11,561.66
SC02/BC01/MC	10,057.26
SC03/BC01/MC	10,411.12
SC04/BC01/MC	22,061.62
	130,597.66

Phase III	
SC11/MC	26,822.28
SC12/MC	15,948.77
SC01/BC02/MC	3,891.52
SC02/BC02/MC	4,076.86
SC03/BC02/MC	4,338.78
SC04/BC02/MC	4,714.94
SC05/BC02/MC	5,943.91
SC06/BC02/MC	5,191.26
SC07/BC02/MC	4,313.44
SC08/BC02/MC	7,333.09
SC09/BC02/MC	6,317.33
SC10/BC02/MC	5,901.20
SC11/BC02/MC	2,352.05
	97,145.43

Phase I		
PS-1	PS-1	2,000.00
PS-2	PS-2	2,000.00
PS-3	PS-3	2,000.00
PS-4	PS-4	2,000.00
PS-5	PS-5	2,000.00
PS-6	PS-6	2,500.00
PS 7	PS 7	1,500.00
PS-8	PS-8	2,000.00
PS-9	PS-9	2,000.00
PS 10	PS 10	2,000.00
PS-11	PS-11	2,000.00
PS-12	PS-12	2,000.00
PS-13	PS-13	2,000.00
PS-14	PS-14	2,000.00
SC01	SC01/MC	9,861.27
SC02	SC02/MC	3,400.72
SC03	SC03/MC	7,493.22
		48,755.21

انځور ٦. ۱۰٧ کوش تپې خړوبولو تولوالي او برېښنا پيداوار پروژې غوښتل شوې سيمه، د لويې وياله درې پلونو (فازونو، پړاونو) او کروندو کنې نومونه او کچو ځرګندولو نخښې انځور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

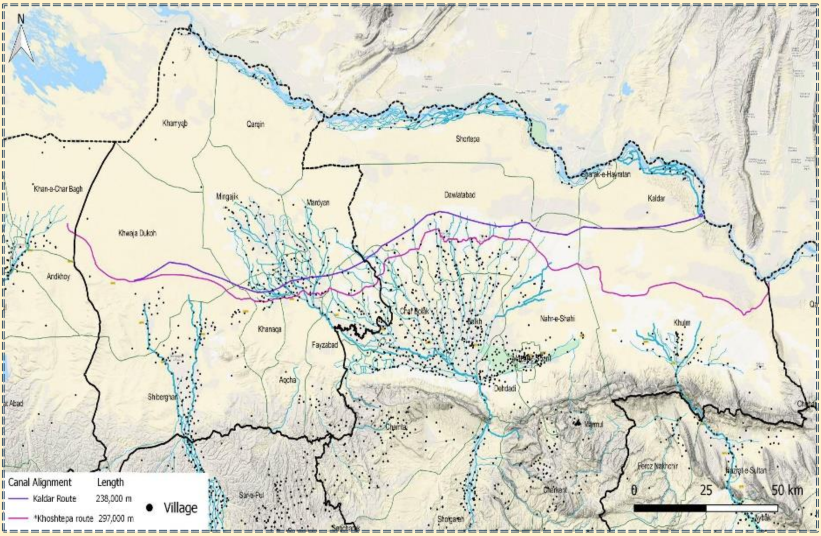

انځور ٦. ۱۰۸ ټاټوبي د سویې خړوب شوې سیمې د خړوبولو کلي او د ویالې پر لیکه کول او اوږدوالی. ۲۳۸ کېلو مېټره بانجاني رنګه د کلدارې او ۲۹۷ کیلو مېټره ګلابرنګه د کوش تپې (خواره واره کول، تیتول، تس نس کول، بشپړه ماتې ورکول، ویاله په لاره برابرول، په لار روانول، لارټاك) نخښې انځور.

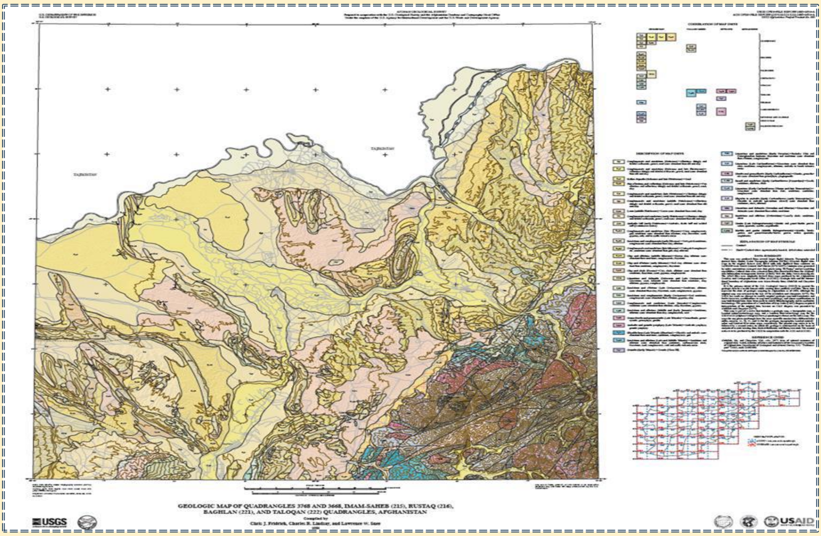

انځور ٦. ۱۰۹ د پروژې جیلوژي برخه، د ټاټوبي جیولوژي سیمه ییزې برخې اړوند نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

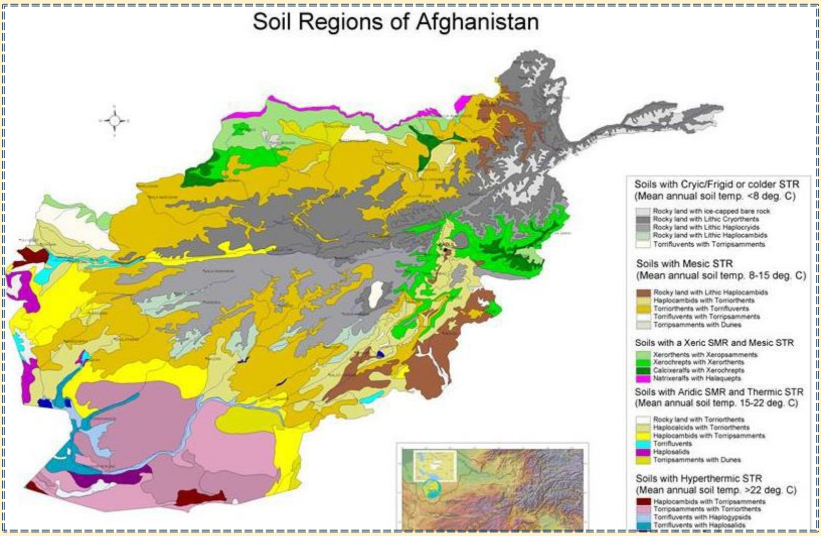

انځور ٦. ۱۱۰ تاتوبي د خاورې سيمه ييزه نخښه.

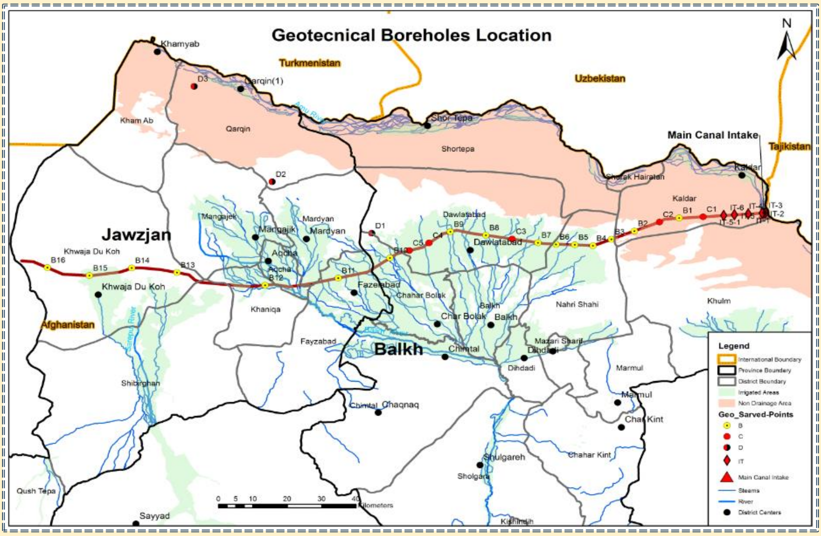

انځور ٦. ۱۱۱ د کلدارې ويلې په غځيدلې لورې د جيلوژيکي ساګانو ځايونو نخښه چې د لويې ويالې د ځمکې خاورو ازموينو څېړلو له پاره ترې ګټنه اخستې او داسې سپينې ته را اوباسي چې ټوله غوښتل شوې سيمې کروندې د کرکيلې او خړوبولو وړ دي او ويالله د اوبو ليږدولو وړ ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۹ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

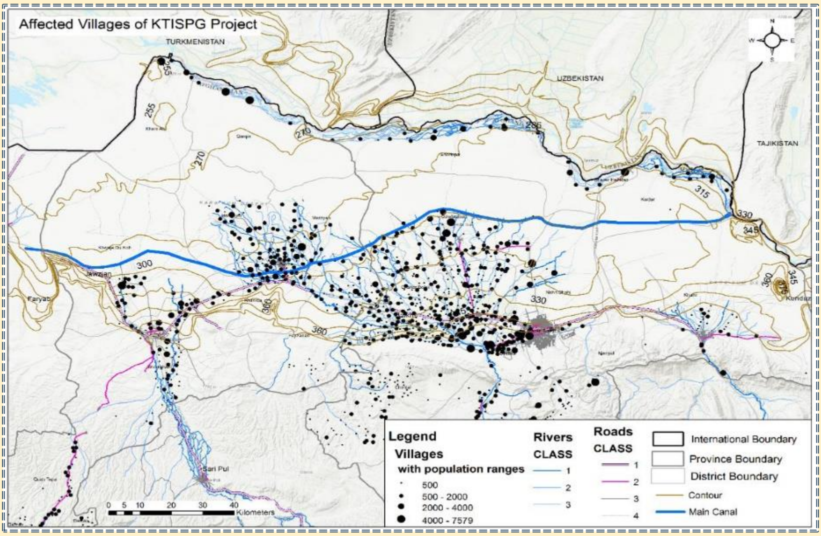

انځور ٦. ۱۱۲ کوش تپې خړوبولو تولوالې او برېښنا پيداوار پروژې د لوستي سيمې ډيموګرافيک نخښه. (چې د چارپېريال ساتنې تولوالې له پامه د څېړنو په پايله کې لاسته راغلې، پر سيمه، باندو، کلو او وګړو ګټوره اغېزه په ګوته کوي.)

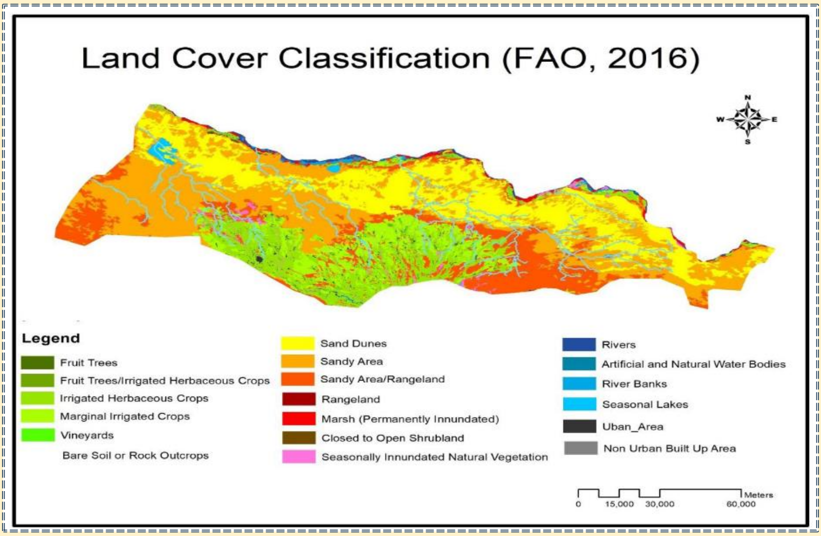

انځور ٦. ۱۱۳ لکه څنګه چې د ملګرو ملتونو د خوړو او کرنې برخې (ايف اې او) په ۲۰۱۶ زېږدي کې ويل په همدې بنه زموږ له پامه د نومړې سيمې د پوښلو تولګی هم دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

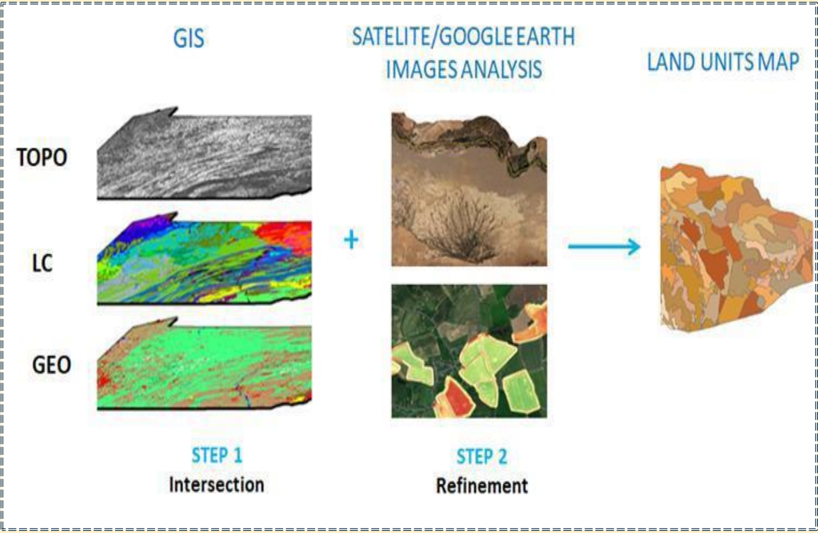

انځور ٦. ۱۱٤ ځمکې د يکړ بشپړ (په پاملرنه تر سره شوی) پوړونه نخښه.

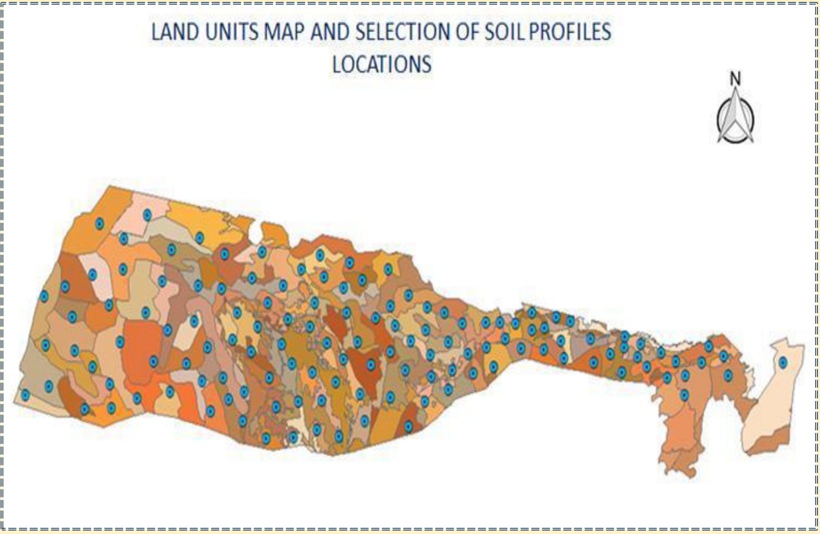

انځور ٦. ۱۱٥ ځمکې د يکړ نخښه او ځمکې د پوړونو په نښه شوي ځايونه. په ټاکلو ۱۳۰ ځايونو کې د خاورو پوړونو کتلو له پاره ساه ګاني کېندل شوي دي چې هره يوه يې لږ تر لږه ۲ مکعب مېتره خاوره اخستل شوې وه، ۱.۲٥ اوږدوالی، ۰.۸ پېړوالی او ۲ ژوروالی وو له سلو ٥۰٪ يې تر ٥ مېتره ژوروالی درلوده چې خاورې يې په لابراتور کې ازمويل شوې دي او پيله يې د کټنې او + ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ ٤ ۱ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

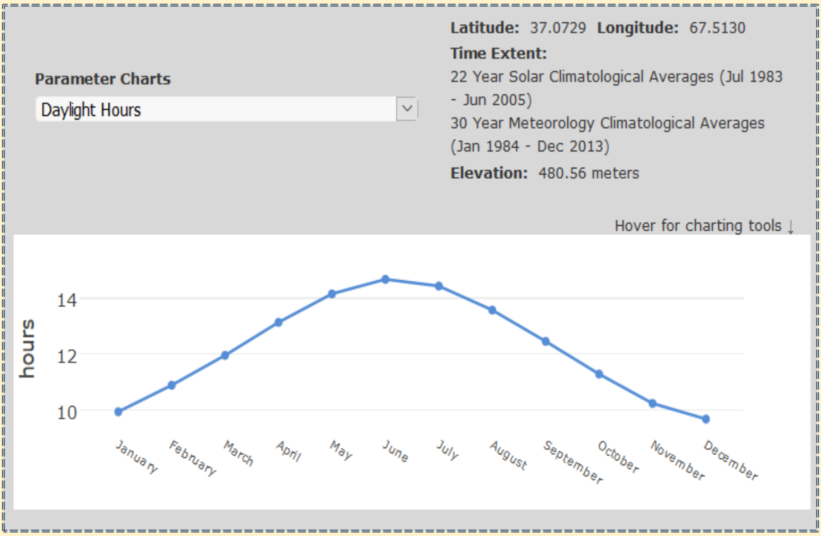

څېره ٦. ۹ د کلدارې اوبو ګوتکولو سرغندوي سینو د اوبو مېچې تولوالي کوز سیمې کې بیلون کچې د اوبو تمځایونو (اډې) نخښه.

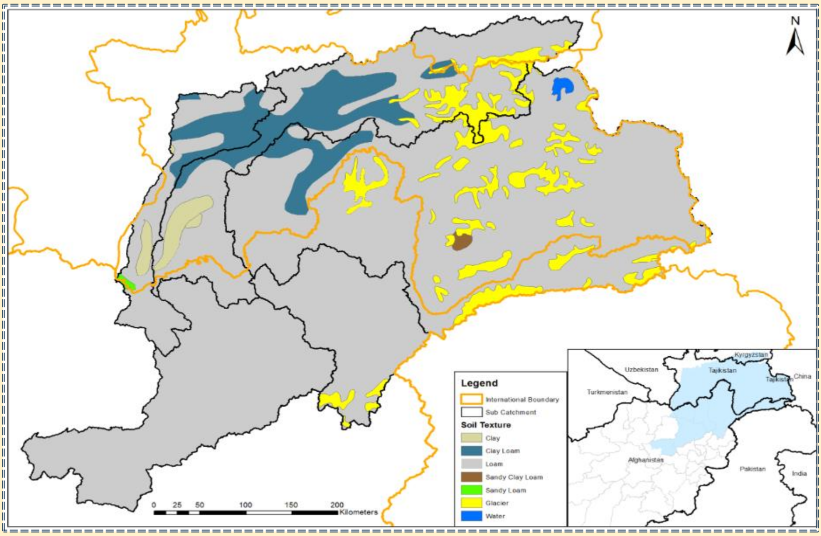

انځور ٦. ۱۱٦ کلدارې اوبو څښلو (ګوتکولو) د خاورې سرچینې نخښه. چې د خاورې؛ ختینه خاورې؛ نرمه خاورې یا د کرنې ښې خاورې چې ورستې پانې ورسره ګډې وي؛ شګلنه نرمې خاورې؛ شګلنې خاورې؛ سړوبې (یخچالونه) او اوبو رنګ شوې نخښو ځایونه په ګوته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

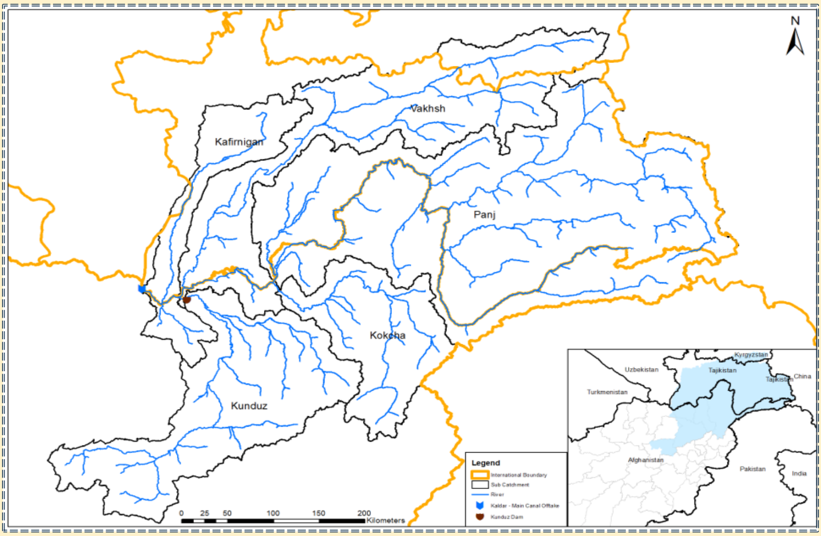

انځور ٦. ۱۱۷ کلدارې اوبو څښلو (ګوټکولو) سروندی (اوفټيک، اينټيک يا بند) چې د کوشنۍ يو او لويو سينو (سيندونو) څېره څرګندوي، د ټولو اوبه په همدې ځای کې سره يوه ځای کېږي.

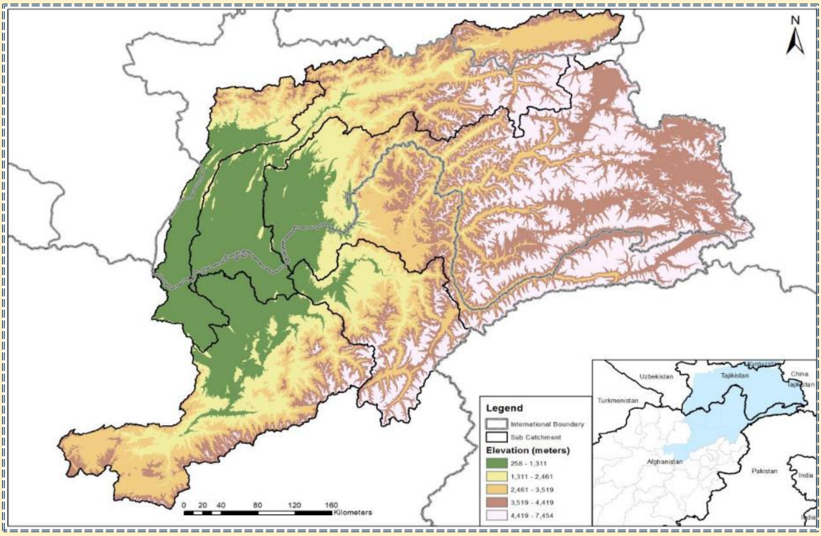

انځور ٦. ۱۱۸ کلدارې لويې وياليې اوبو څښلو (ګوټکولو يا نيولو) خاورې له سمندر څخه د لوړوالي پېژندنې څېرې نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښتکړنو ته د فردوس ځښتکړنې.

کوش تپې لويې ويالې د ځای مېچه په نړۍ واله نخښه کې د يو تي ايم يا برابروني تولواله يا پينۍوال پرېکوونکی مرکيټر پر سته داسې کښم.

۱. د لويې ويالې په سروندي کې د يو تي ايم يا برابروني تولواله يا پينۍوال پرېکوونکی مرکيټر Universal Transverse or coordinate system) Mercator :(UTM ختيځ: ۳۹۰۱۱.۴۴، شمال: ۴۱۰۴۵۷۹.۲۷، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه:۲۹۵.۶، پېړوالی: ۸۵ مېتره، د اوبو د لوړوالي کچه ۸ مېتره دی؛ د امو سين نخښلېدونکي تکي (سروندي) کې د يو تي ايم يا برابروني تولواله يا پينۍوال پرېکوونکی مرکيټر): ختيځ: ۳۹۰۱۱.۴۴، شمال: ۴۱۰۴۵۷۹.۲۷، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه:۲۹۷.۵۷، پېړوالی: ۱۷۵۹ مېتره، د اوبو د لوړوالي کچه ۱۰.۳۷ مېتره دی (په بله وينا د لويې ويالې سر څخه د امو سين ۲.۳۷ مېتره تېټ دی).

۲. د لويې ويالې په منځ ملا کې د يو تي ايم يا برابروني تولواله يا پينۍوال پرېکوونکی مرکيټر؛ ختيځ: ۲۸۷۲۷۵.۴۱۴، شمال: ۴۱۰۴۴۷۳.۷۹۸، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه:۲۹۳.۹۹، پېړوالی: ۶۵ مېتره، د اوبو د لوړوالي کچه ۸ مېتره دی؛ د امو سين نخښلېدونکي تکي کې د يو تي ايم يا برابروني تولواله يا پينۍوال پرېکوونکی مرکيټر): ختيځ: ۲۸۶۳۲۸، شمال: ۴۱۳۸۶۶۷، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه:۲۶۸.۵۷، پېړوالی: ۵۵۸۰ مېتره، د اوبو د لوړوالي کچه ۶ مېتره دی (په بله وينا د لويې ويالې سر څخه د امو سين ۲۵.۴۲ مېتره تېټ دی او يوه له بل څخه په ۳۴،۲۲۵.۳۱۹ مېتره يا ۳۴.۲۲۵ کيلو مېتره واټن لري).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. د لویې ویالې په پای (پای سر، اخیري سر) کې د یو تي ایم یا برابروني ټولواله یا پینیءوال پرېکوونکی مرکیټر ختیځ: ۷۰۲۷۱۳، شمال: ۴۰۸۸۸۴۶، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه:۲۸۶.۷، پیږوالی: ۲ مېتره، د اوبو د لوړوالي کچه ۱ مېتره دی؛ د اکېنې د پولې نخښلېدونکي ټکي کې د یو تي ایم یا برابروني ټولواله یا پینیءوال پرېکوونکی مرکیټر): ختیځ: ۷۰۰۲۴۸، شمال: ۴۱۲۳۶۳۷، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه:۲۵۹، پیږوالی: ۱ مېتره، د پولې دیوال لوړوالي کچه ۵ مېتره دی (په بله وینا د لویې ویالې له پای څخه د تورکمنېستان پوله ۲۷.۷ مېتره ټېټه ده او یوه له بل څخه په ۳۴،۸۲۴.۱۹۲ مېتره یا ۳۴.۸۲۴ کیلو مېتره واټن لري).

په ټوله کې ۲۳۶.۳۶۵۵ کیلو مېتره لویه ویاله د پیل ټکي، یا سروندي څخه د پای ټکي یا د لویې ویالې پای ۱۱.۵۷ مېتره ټېټ دی.

,, د کوش تېپې د خړوبولو د ځمکو د پراختیا پلان؛ نومړې لویه ویاله د کوندوز او فاریاب ولایتونو ترمنځ د امو سین په غاړه پرته ده، چې شا او خوا یوه مېلیون اېکتاره ځمکه د کرنې له پاره چمتو کوي.
یوه سروې چې په ۱۹۵۰ زیږدي کلونو کې د افغانستان دولت له خوا ترسره شوې، د کېنې (لیفټ) خړوبولو له لارې د دې ځمکو د پراختیا وړاندوینه کړې وه، خو د پراختیا له پاره د بودیجې نه شتوالی دومره لوی پلان نه دی موندل شوی. په شمالي افغانستان کې د کوش تېپې لویه ویاله په هېواد کې د ځمکې ترټولو لوی پراختیا استازیتوب کوي. ،،
ژباړه (مسعود او مهوش، ۲۰۰۴ زیږدی، ۴۹ چوپړی)

,, د امو سین د پولې ترېریدونکې اوبو د منځنۍ اسیا د هېوادونو کلنۍ ونډه د اورال سمندر د حوزې د مرستې له پاره کلنۍ جریان دی: تاجیکېستان: ۴۹.۶ بېلیونه درېنګلي مېتر اوبه په منځنۍ کچه پیداوار دی، چې له سلو ۶۶ کېږي؛ افغانستان: ۱۷ بېلیونه درېنګلي مېتر اوبه په منځنۍ کچه پیداوار دی، چې له سلو ۲۳ کېږي؛ اوزبېکېستان: ۵.۱ بېلیونه درېنګلي مېتر اوبه په منځنۍ کچه پیداوار دی، چې له سلو ۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

کېږي؛ کېرګېزېستان: ۱.۶ بېليونه درېنګلي مېتر اوبه په منځنۍ کچه پيداوار دی، چې له سلو ۲ کېږي؛ تورکمېنېستان: ۱.۵ بېليونه درېنګلي مېتر اوبه په منځنۍ کچه پيداوار دی، چې له سلو ۲ کېږي.
ټول ټال د امو سين د اوبو پيداوار د USAID پورتنۍ سرچينې په سټه ۷۴.۸ بېليونه درېنګلي مېتر اوبه په منځنۍ کچه پيداوار دی چې د ټولو هېوادونو له سلو سل ۱۰۰ کېږي.،، (مسعود او مهوش، ۲۰۰۴ زېږدی، ۲۸ چوپړی)

,, طالبان د کوش تپې لوی ويالې (کانال) له لارې د افغانستان وچو سيمو ته اوبه رسوي، کله چې لويه وياله بشپړه شي، په لنډپېره توګه له نن څخه دوې کاله ورسته دا کولی شي ۵۵۰,۰۰۰ پېنځه سوه او پېنځوس زره اېکتاره (له ۲,۱۰۰ مربع ميل څخه ډېرې) دښتې خړوب کړي، په اغيزمنه توګه افغانستان د کرنې وړ ځمکې يوه پر درېيمه برخه ډېروي او حتا (حتی) افغانستان د لومړي ځل له پاره د خوراکي توکو په توليد کې پرې ځان بسيا کوي. د افغان چارواکو او څېړونکو په وينا د ۱۹۸۰ لسيزې راهيسې.
د ملي پرمختيا شرکت (NDC) د پروژې مشر انجنير ذبيح الله ميري وايي، ,, دا کولی شي د هېواد په هره کورنۍ اغېزه و کړي.،، خو په نړۍ واله کچه په رسميت نه پېژندل شويو (منزوي) طالبانو له پاره، لويه وياله د حکومت کولو له پاره د دوی د وړتيا يوې مهمې ازموينې استازيتوب کوي.
د کوش تپې لويې ويالې پروژه په لومړي سر کې د افغانستان لومړي ولسمشر سردار محمد داوود خان په پير کې په ۱۹۷۰ لسيزه کې طرحه شوې وه او په ۲۰۲۱ کال کې يې د وروستي ولسمشر اشرف غني په مشرۍ کار پيل شو. کله چې د ۲۰۲۱ په اګست کې طالبانو واک ترلاسه کړ، دوی دا پروژه په ميراث کې ترلاسه کړه او په چټکۍ سره يې د جوړولو له پاره شا او خوا ۱۰۰ مېليون ډالر و منل (تصويب کړل) چې د افغانستان د کلني ماليې عايد شا او خوا څلورمه برخه جوړوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تېپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

شا او خوا ٦,٠٠٠ کارګران اوس د ساعت په شا او خوا کې د کېندلو او د درنو بار وړونکو لارۍ یو کار کوي، د ١٠٠ مېترو (٣٢٨ فوټ په اوږدو کې د کېندې د جوړولو له پاره کار کوي، د کالیفورنیا د اوبو له ویالې څخه پراخه دی.

طالب مشرانو د خپل انځور د زرغونولو له پاره د یوې وسیلې په توګه کانال نیولی دی.،، له واشینټن پوسټ څخه د لیکوال ژباړه (جیري شیه، ٢٠٢٣زیږی، ٢ چوپړی)

کوش تېپې لویې ویالې پروژه د افغانستان اسلامي امارت یوه ارزښناکه پروژه ده چې وتېزه (اقتصــادي)، ټولنیز، چاپېریالي، ســیاســي، ملي او نړیوال ارزښــت لري. د دې پروژې د ســتر ارزښــت په پام کې نیولو ســـره، اړینه ده چې د پیل څخـه تر پـایـه پورې د هغې ټول بنســـتیز پړاوونه، چې د شـــونتیا لوســـتي، بشـــپړ خور ډیزاین، برابول (تدارک) پړاوونه، ترون، ودانیز، د پروژې مدیریت او د پلي کولو څارنه په کې شامل دي. د واکي او ربښت سره سم، سرغندو ښکاروندو او منل شوي اینجینیري پر بنسټ اړینه ده ترسره شي.

د کرنې، اوبولګولو او مالدارۍ وزارت د امریکا د متحده ایالاتو نړۍ والې پراختیایي اداري (USAID) په مرسته د کوش تېپې ویالې پروژې د سویم پروګرام (SWIM) تر سپرې (چتر) لاندې د شونتیا لوستي ترسره کړي او د دغو لوستي وروستی راپور په ټوټو، ټوټو توګه وړاندې شوی دی او د ٢٠١٩ زیږدي په پای کې بشپړ شوی دی.

د ځینو دلایلو له مخې د پروژې د عملي کړنه د پلي کولو پړاوونه د پروژې د تخنیکي لوستو او ډیزاین له پاینې کېدو او بشپړېدو مخکې پیل شوي دي.

د ودانیزو چارو د طرحې او ډیزاین ریاست چې د چارو اداري لوی ریاست تر سپرې (چتر) لاندې کړنې سرته رسوي، په دې پروژه کې د ترونکونکي (ملي پرمختیا کمپنی یا NDC) د ډیزین کتنې، د تخنیکي اندونو او یادونو د وړاندې کولو دنده په غاړه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

کمپنۍ د پروژې په لومړي پړاو کې د لويې ويالې لومړي پل (فاز) کېندنه له ټکي ښخه پيل او تر ۱۰۸ کيلومېترو پورې د لويې ويالې ترون له نوموړې کمپنۍ سره تړل شوی دی. د (۲۹۴۹) نيټې د ۱۴۴۳/۱۲/۲۹ (۱۴۰۱/۵/۶) ګڼې فرمان له مخې د وزيرانو لوی رياست (رياست الوزرا) درانه مقام لويې ويالې د کېندلو او د طرحې د پلي کول و منل او د پروژې لومړي پل د ودانيزې برخې چارې يې ملي پر مختيا کمپنۍ ته و سپارلې. نوموړې کمپنۍ پرې خپلې کړنې پيل کړې.

بنسټ

دندي دغه رښت چې ګڼه يې (۲۹۴۹) ده او په دې ۱۴۴۳/۲۹/۱۲ نيټې فرمان د دوېيمې بند پر بنسټ د کوش تپې لويې ويالې پيلني پل ودانول او ډيزاين د ترون له لارې د پلي کولو په اړه جوړ شوی دی. د چارو اداري لوی رياست د مالي او اداري مرستيالي (۱۳) ګڼې ۱۴۴۵/۱/۸ نيټې غونډې د پرېکړې پر بنسټ او همداراز د پروژو د انسجام او څارنې رياست د (۶۹) شمېرې ليک چې په دې ۱۴۴۵/۱/۱ نيټه خپور شوی اوډون شوی دی.

يادونې وړ ده، چې د کوش تپې لويې ويالې پروژې د شونتيا لوستي د کرنې، اوبولګولو او مالدارۍ وزارت د سويم پروګرام له خوا د امريکا د متحده ايالاتو د پرمختيايي اداري په مالي مرسته ترسره شوې ده بشپړ شوي دي. د نوموړې وزارت د سويم پروګرام ياد شوو سندونو موندنې او سپارښتنې د پروژې پيلني پلانونه ګڼل کېږي او د پروژې راتلونکي پړاوونه اړين د هغې پر بنسټ سر ته رسول کېږي. له همدې امله، ډېری توکي چې د دندو په رښت کې شتون لري. د شونتيا لوستي (شونې کېدو څېړنې) دا سندونه او وړانديزونه د سويم پر بنسټ په پام کې نيول شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

۶. ۱ د کوش تپې لويې ويالې پروژې په اړه

لکه څنګه چې پورته يادونه و شوه، د SWIM پروګرام د کوش تپې ويالې (کلدارې لويې ويالې) پروژې له پاره د شونتيا لوستې ترسره کړې. که څه هم د دې پروژې وروستى شونتيا راپور چې په رسمې ډول د کرنې، اوبولګولو او مالدارۍ وزارت له خوا منل شوى وې، شتون نه لرې، خو د راپور د هغو برخو پر بنسټ چې په غير رسمې او غير رسمې بڼه شتون لرې، اړوند سرته رسونې ترسره شوې دې.
د شونې وړ لوستې (څېړنو) کې تخنيکې، وټيزې او مالې اړخونه، د اوبو لګولو، د برېښنا پيداور، د چاپېريال او سويېګټې (تاوان) مننې ارزونه، پايښت پراختيا، نخښې، ځانګړې ځانګېرنې، بشپړ د بيې اټکلونه د نورو لارو ملې ملاتړ شننې ګډون لرې.

د کوش تپې لويې ويالې چې سروندى (اينټيک، بند، سر) يې د بلخ ولايت د خوم ولسوالۍ اموسين ژۍ سره د کلدارې ولسولۍ ختيځ لورې ته د کلدارې زړې ويالې سره ځاى پر ځاى شوى دى، د امو سين څخه اوبه څښې يا ترلاسه کوې. د کلدارې ولسوالۍ له ځمکو، د اورګاډې د پټلۍ، حيرتان کابل له لويې لارې، د دولت اباد، بلخ ولسوالۍ له دښتو او اکچې (آقچې) ولسوالۍ له پرتو اوارو سيمو څخه تېرېږې او د فارياب ولايت اندخوى ولسوالۍ ته رسېږې. د دغې ويالې ټول اوږدوالى د بلخ ولايت له کلدار ولسوالۍ څخه د فارياب ولايت اندخوى ولسوالۍ پورې شا او خوا ۲۳۸ کيلومېتره دى.

د کوش تپې لويې ويالې څخه داسې فکر کېږې چې د بلخ، جوزجان او فارياب ولايتونو شمالې وچو او شاړو د اوبو اړمنو ځمکو ته چې د اوبو له نه شتون سره لاس او ګريوان دې، ورته به د کرنيزو ګټنې له پاره اوبه و رسوې.
په لومړې پل (فاز، پړاو) کې د لويې ويالې اوږدوالى د نيولو له ټکې يا سروندې (بند، اينټيک) څخه تر ۱۰۸ کيلومېترو پورې دى. له سروندې څخه تر ٤ کيلومېترۍ کې لويه وياله د شګو غونډيو په منځ کې ځاى پر ځاى ده چې لوړوالى يې د ويالې له غولې څخه ۵۰ مېترو ته رسيږې؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

له ۲ کيلومېترۍ څخه تر ۱۲ کيلومېترۍ پورې، د ويالې لاره ښه اسانه ده؛ له ۱۲ څخه تر ۲۰ کيلومېترۍ پورې د شګو غونډۍ يو څخه نږدې ٦ مېتره د ځمکې څخه پورته غځيدلی دی. له ۲۰ څخه تر ۳۲ کيلومترۍ پورې، د ځمکې چارپېريال (محيط) ښه اوار دی؛ سربېره پردې له ۳۲ څخه تر ۳۵ کيلومېترۍ پورې د شګو کوشنۍ غونډۍ شتون لري. په ټوله کې، د لويې ويالې په اوږدو کې شا او خوا ۱۲ څخه تر ۱۳ کيلومترو پورې د شګو غونډۍ شتون لري.

کوش تپې لويې ويالې د جوړولو بنسټيز پړاوونه د سويم SWIM (د اوبو لګولو او اوبو لګولو مديريت پياوړتيا يا Strengthening Watershed and Irrigation Management) د شونتيا لوستې د کوش تپې ويالې د چمتووالي پله (فازونه، پړاوونه) او پلې کول په څلورو پله يا (فازونه، پړاوونه) وېشلي دي چې په وينا يې هر پل (پړاو) به ۳ کاله پېر و نيسي او په ۱۲ کلونو کې به بشپړ شي.
د شونتيا لوستې (امکاناتو په مطالعاتو) کې د پروژې پله په داسې ډول اوډون او په پام کې نيول شوي چې دا د لويې ويالې له جوړولو وروسته تر وروستۍ کړنې پورې اړه لري؛ د لويې ويالې د جوړولو په پېر (وخت) کې په پام کې نيولو سره به د لويې ويالې جوړولو بريالۍ اصلي کړنې ترسره کيږي.

۶. ۲ د جوړونې چمتوکولو پل (فاز، پړاو)

,, د بشپړ هر اړخيز ډيزاين ترسره کولو او بشپړولو له پاره د بنسټيزو کړنو د جوړونې چمتوکولو پل (فاز، پړاو) پروژې د لويې ويالې غوره څېرې له پاره د چمتو کولو (تدارکاتو) سندونه چمتوالی ټاکې، چې په کې د پروژې د ټولې سيمې هر اړخيز بشپړ توپوګرافيکې څېړنې، د امو سين د اوبو اندازه کول، د اوبو نمونې اخستل او پلټل شتون لري. نورې جيو تخنيکې څېړنې، د چاپيريال څېړنې، ټولنيز- وټيزې (اقتصادي) څېړنې، د چاپيريال برى ليک (جواز) ترلاسه کول، د اصلي ويلې سرونډى او د سرونډي (اېنټيک) د نيولو له پاره د هيدروليک ماډلونو بوږول (جوړول).

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوموړې پل له پاره اړینه ده چې د پروژې د عملي کار پیل کولو څخه مخکې بشپړ شي. د دې پل له پاره د شونتیا وړ څېړنو درې کاله پېر اړتیا لري.

۶. ۳ د جوړولو لومړی پل (فاز، پړاو)

د دې پل ودانیزو کړنو پلې کولو له پاره د شونتیا لوستي پر بنسټ درې کاله اټکل شوی دی. د لويې ويالې بوړول له پیل څخه تر ۱۰۸ کیلومېترۍ پورې؛ سروندی (د اوبو څښلو ځای، سر بند، اېنتیک یا وییر)؛ شاخونه (دوېیمه درجه لويې ويالې) چې تر ۲۰.۷۵ کیلومېتره اوږدوالی لري، څاروندي (ریګولیټورې یا د اوبو چټکتیا برابرونکي) ۳ دانې؛ تېریدوني څاروندي (کراس ریګولیټورې یا د اوبو لیږد چټکتیا په لنډو برابرونکي) ٤ دانې؛ پولونه ۹ دانې (د رېل ګاډي پول، لويې لارې پول، ولسوالۍيو پولونه، د کلیو پولونه)؛ د کروندو سروندي ۲۱٤٥ دانې، د پټۍ یو سروندي (۴ درجه ويالې سروندي) ۵۳٦ دانې؛ د کروندو سروندي له کوشنۍ یو پولونو او کلورټونه (۳ درجې ويالې سروندي له پولچکونو یا سورج او کلورټ بېخې کوشني پولچکونه سره) ۲۹ دانې، لويې ويالې څڅوبی (ډراپ یا لویه وایله له خپل سترې بنې څخه کوشني کیدلې بنې ته غورځیدل) ۱ دانه او شاخونو کې څڅوبې ۳ دانې؛ د پیلني پل له پاره د ابو لګولو شبکې ودانول (له لويې ويالې څخه ۱۱ د اوبو رسولو شاخونه اخستل، له شاخونه یا دوېیمه درجه لويې ويالې څخه ۲ د اوبو رسولو شاخونه اخستل، کروندو یا درېیمه درجه ويالې څخه ۱۵ د اوبو رسولو شاخونه اخستل)؛ پمپ سټیشنونه ١٤ دانې او د لومړي پل (فاز، پړاو) د وېش شبکې.

په دې پل کې ټولټال ۲۷۷۷ بېلابېلې ودانۍ شتون لري. که چیرې په پیلني پل د کوش تپې لويې ويالې له پاره ځینې بشپړې ودانۍ اړینې وګڼل شي، د ډیزاین په پړاوونو کې باید په پام کې و نیول شي. ،، (سویم، ۲۰۱۹ زیږدی، ۱۳۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۶. ٤ د جوړولو دوېيم پل (فاز، پړاو)

د دې پل ودانيزو کړنو د پلي کولو له پاره د شونتيا لوستې پر بنسټ درې کاله اټکل شوی دی. د لويې ويالې جوړول ۶۰ کيلومېتره (له ۱۰۸ کيلومېترۍ څخه تر ۱۶۸ کيلومېترۍ پورې)؛ شاخونه (منځنۍ ويالې) ۷ دانې چې ۵۸ کيلومېتره اوږدوالی لري؛ کروندو ويالې (درېيمه درجه ويالې) ۴ دانې چې ۷۶.۵ کيلومېتره اوږدوالی لري؛ څاروندي (ريګوليټورې يا د اوبو چټکتيا برابرونکي) ۱۲ دانې؛ پولونه (لويې لارو پولو، ولسوالۍيو پولونه، د کليو پولونه) ۲۵ دانې؛ پټۍيو لښتي ۸،۱۰۴.۰۰ دانې؛ د اوبو پورته کولو اډې (د اوبو پمپولو ستېشنونه) ۹ دانې او دوېيم پل وېشنکې شبکې ۱۰۴ دانې شتون لري. د لويې ويالې دوېيم پل کې ټولټال ۸،۳۳۱.۰۰ ودانۍ شاملې دي.

۶. ۵ د جوړولو درېيم پل (فاز، پړاو)

,, د دې پل ودانيزو کړنو د پلي کولو له پاره د شونتيا لوستې پر بنسټ درې کاله اټکل شوی دی. د لويې ويالې جوړول ۶۸ کيلومېتره (له ۱۶۸ کيلومترۍ څخه تر ۲۳۶ کيلومېترۍ پورې (يا دوېيم پل څخه تر پايني پل اندخوی ولسوالۍ پورې)؛ شاخونه (منځنۍ ويالې) ۲ دانې دي چې ۴۲.۷ کيلومېتره اوږدوالی لري؛ کروندو ويالې (درېيمه درجه ويالې) ۱۱ دانې چې ۸۴.۸۸ کيلومېتره اوږدوالی لري؛ څاروندي (ريګوليټورې يا د اوبو چټکتيا برابرونکي) ۱۴ دانې؛ تېريدوني څاروندي (کراس ريګوليټورې يا د اوبو لېږد چټکتيا په لنډو برابرونکي) ۱۹ دانې چې (۱ يې پر لويې ويالې، ۱ يې پر ښاخ، ۱۷ يې په دوېيم درجه ويالې)؛ پولونه (لويې لارو پولو، ولسوالۍيو پولونه، د کليو پولونه) ۲۲ دانې؛ پټۍيو لښتي ۶،۳۳۹.۰۰ دانې؛ د اوبو پورته کولو اډې (د اوبو پمپولو ستېشنونه) ۹ دانې او دوېيم پل وېشنکې شبکې ۹۲ دانې شتون لري. د لويې ويالې دوېيم پل کې ټولټال ۶،۵۳۷.۰۰ ودانۍ شاملې دي.،، (سويم، ۲۰۱۹ زېږدی، ۱۳۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تېپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښتکړنو ته د فردوس ځښتکړنې.

له نيکه مرغه کوش تېپې لويې ويالې د پروژې عملي کړنه (کار) د ملي پرمختيايي کمپنۍ له خوا د جوړونې چمتوکولو پل (فاز، پړاو) پل څخه مخکې پيل کړى دى. دده يې تر دېره د سويوم په د جوړونې چمتوکولو پل (فاز، پړاو) اچولې او د جوړولو لومړى پل (فاز، پړاو) يې بېنا کړې (سترګې پرې اچولي يا پيل کړى دى)، تر ۱۰۸ کيلومېترۍ پورې د لويې ويالې کېندلو له بشپړيدو او د اوبو د سروندي د ودانۍ له پرمختګ وروسته، ټرونکونکي کمپنۍ ورو، ورو د پروژې د جوړونې چمتوکولو پل يادونې حس کړې او پريکړه يې کړه چې د بشپړې سروې، توپوګرافي په ګډون د جوړونې چمتوکولو پل يادونې ټولې په پام کې نيولې، خپلې سرې تودې (تجربې) نوې ساتي، د بشپړولو او لمن ټړلو له پاره يې کوټلې ګامونه پورته کړې دي.

۶. ٦ کوش تېپې ويالې د ګټې اخستنې وسايلو او توکو لړې کچې مېچه

يادونه: د وسايلو او ماشينونو په برخه کې اړينه ده چې لړ تر لړه کچه په پام کې و نيول شي، خو د ټرونکونکي ټرون دا دى چې د ټاکلي ګڼې کچې له مخې د ماشينونو، نورمونو، پېژند او معلوماتو (ډيټا) ډول، ډول کچو څخه کار واخلي.
ټرون کونکى کولى شي په خپلو کړنو کې له هر ډول وسايلو، ماشينونو، توکو څخه دېر يا لړ کار واخلي چې پرې خپل ټاکل شوى کار له ټاکلي پېر مخکې سر ته رسوي او کنه.
د ټرون لګښت يوازې هغه ټرون کونکى اخلې هغه چې ورته په ټرون کې ټاکل شوى وي او په لاندې لښتيليک کې ښودل شوي دي.

ګڼه	د وسايلو او توکو سپړنه	ماډل	کچه
۱.	د توپوګرافي او سروې لوستې وسايل		

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څتکړنو ته د فردوس څتکړنې.

۱ .۱	د نړۍ پرمختللی ځای موندنې اډه يا ډي جي ايس ستيشن (Station DGP) چې لږ تر لږه تر ۱۰ کيلو مېترو پورې سيمه تر پوښ لاندې نيسي.	Topcon (۱۰ km range)	٥
۲ .۱	د ټوټل ستيشن اله (total station) له ازمويل شوې ستاينليک سره (calibration)	Sokkia im ٥٠ series I Z٠٠ ٨٧٥٦	۲٠
۳ .۱	د ثيوډوليټ اډه يا ستيشن (theodolite station) له ازمويل شوې ستاينليک سره (calibration)	Tremble: Digital Theodolite: ٣D Model	۱
۴ .۱	د ليزري ليول الې يا ليزرې ترازو (level) له ازمويل شوې ستاينليک سره (calibration)	GEO MAX Gramin ٦٤s	۲
۵ .۱	لاسي نړۍ پرمختللی ځای موندنې ټولواله يا لاسي جي پي ايس (GPS hand) له ازمويل شوې ستاينليک سره	Garmin GPSMAP ٦٧i	۱٥

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. ۶	د کچي مېچي توکي (لېزري مېترونه، اوسپنيز او توتني مېترونه ... .)	Bosch GLM – ۱۵۰, ۱۰۰, ۵۰ C	٤۰
۱. ۷	د سمي نخښې يا بېنچ مارک بنسټيز توکي (اوسپنيز سيخ، د پولادو مېخونه، سپري يا بوتل کې سپرې رنګونی)	Local	۵۰
۱. ۸	مېټرولا Motorola غږلېږې يا مخابرې	DP۱٤۰۰	٦۰
۱. ۹	د سروي بې پيلوټه الوتکې (د سروې سيوسيوی)	Matrice ۲۱۰ RTK V۲	۳
	۲. د کېندنې ماشينونه		
۲. ۱	پرېکونکې خولې (Cutter Bucket) د بېلابېلو موخو کړنو ماشينونو له پاره چې د لږې کچې او ډېرې کچې بېلابېلو کچو د کېندنې کړنې سرته رسوي.	SCB-٦۰۰ Slot Cutter Bucket	۵۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. ۲	هايدروليکي ځيتکونه يا هايدروليکي جاک هامر Hydrologic Jack) (Hammer	-ton ٤٠Komatsu Excavator Doosan	۱۲
۲. ۳	د کېندنې له پاره اوګر (Auger) له بېلابېلې کچې او ډولونه.	Borehole Hydraulic Drilling Rig Machine KR٥٠, KR٤٠-۱۲m٤٠kN.m	٤
۲. ۴	د کېندنې برمې (روټري) (Rotary)	High Efficient Muliti-Functional Construction Rotary Drilling Hydraulic Pile Drilling Rig With CAT Chassis KR۳۰۰C and DL ۳٦۰, Wheeled rotary drilling rig machine for bridge construction	۲
۲. ۵	کيبل لرونکي اېکسکواتور يا هايدروليکي مزې لرونکي	ton ۲۰D, ۳۲۰	۱۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

	Shovel Hydraulic) شاول (Machin		
۲. ۶	پرېکاشن (Precaution)	NXY۲, Taber Type Abrasion Tester, ۳۰۰KN Tensile Breaking Strength And Elongation Testing Apparatus Universal Tensile Tester	٤
۲. ۷	د کمپرېسور ماشين (Compressor Machin)	SCR۲۰PM۲: ۱۰-۲۰ HP Rotary Screw Air Compressor with ۱۲۰L Tank, ۳۸۰V, Variable Speed,all-in-one machin	۲

۳. د خاورو اړوند ماشينونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. ۱	ويلې کېنونکی (ټرېنچر) يا د کېندنې ماشينونه چې په يوازې ويالې او لښتې بېلابېلو بڼو او کچو کېندونکې. (Trencher)	Agricultural Chain Trencher FOTMA Water Canal Cast Molding and SG۳۸۸F,	٤
۳. ۲	مېخانيکې بېلچه يا اېکسکواتور (Excavator)	SDLG E۷۱۵۰F earthmoving mini wheeled trench digger cheap ۱۵-ton mini size diggers small wheel excavator for sale	۱۵
۳. ۳	باب کت د کېندنې برمه لرونکی (Bobcat Auger Drill)	BME-۱۰, ۱-ton Micro Small Digger Crawler Excavator and YFL٤۵	۲۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. ۴	(Bulldozer) بولډوزر	BULLDOZER SD۲۲ and CMG Official ZL۵۰GN ۵ Ton Front End Wheel Loader	۵۰
۳. ۵	کلامشېل لوډر (Clamshell loader)	Hot Selling Excavator Long Reach Boom Telescopic Robot Arm Excavator Telescopic Arm Clamshell for All Brands; ۲۰۰-٦۰۰ model	٤
۳. ۶	زمکې اوارونکی ماشین یا ګریډر (Grader)	G۹۱٦۵	۲۰
۳. ۷	خاورې وړنکې لاری یا ډامپر (Damper)	SX۳۳۱۵DT۳٦٦: hacman F۳۰۰۰ X۳۰۰۰ L۳۰۰۰۰ Dump Tipper Trucks ۸x٤ ۱۲ wheels	٦۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤	Small Crawler Bulldozers with Ripper; D۱٦M unimax	(Ripper) رپپېر	۳. ۸
۲	EPFC۱۲,۰; Track Spider Crane ۱,۲t ۳t ٥t ۸t ۱۲t Lifting Machinery	مزي لرونکی اېکسکواټور (Cable Type Excavator)	۳. ۹
٤. د سیمټو او کانکریټو اچوني ماشینونه			
٤	cbm ۲,۰; ٥,٥ZC self-loading ٤concrete mixer ٦wheels wheels self-loading concrete truck mixer	د کانکرېټو ګډولی یا کانکرېټ مکسر (Mixer Concrete)	۴. ۱
٤	PUTZMEISTER M٤۷-٥	د کانکرېټو پمپ (Concrete (Pumps)	۴. ۲
۳۰	CNVR	لړځونکی یا وېبراټور (Vibrator)	۴. ۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ .۴	د کانکرېټو وړونکې ګډولی یا کانکریټ لاری (ټرک) مکسر (Concrete Mixer Track)	; Chinese ٤x٦ ٤x٦Beiben cubic ٩hp ٣٤٠ meters mobile concrete mixer truck with pump	۲۰
۵ .۴	کانکریټو تیارولو ماشینونه، کانکریټ پلانټ یا بچنګ پلانټ (Plant Concrete)	/h ٣m١٠٠ Mobile Concrete Ready Mixed Batching Mx Plant	۲
۶ .۴	ويالې پورته کونکی، لويې ويالې لفټ، له لويې ويالې جګونی. (elevator Canal)	T; Mini ١ manned elevator ١٠elevates meters self-moving steering cylinder aluminum alloy manned lifting platform	٤
۷ .۴	کرین، پورته کونی (Crain)	XCMA QAY٢٠٠: High Quality Used All Terrain Crane ٢٠٠ Tons XCMA QAY٢٠٠ Mobile Truck	٤

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸ .۴	کېښ کونی ماشين، کمپتکتور Compactor	ZM-۱٤ and C-۱۰۰	۲۰
۹ .۴	اوارونی يا رولر Roller	YH-JS٦۰۰۰	۱۰
۱۰ .۴	د سيخانو کټ کونی او پرې کونی (Steel Bar Cutter (and Bender Machin	FAST-۸ intelligent F۸	٤
۱۱ .۴	د کانکرېټو تومانچه، يا ګن شوټر يا کانکريټو ويشتونکی (shooter Concrete gun)	Electric/diesel mortar spraying machine	٤
۱۲ .۴	په کانکريټو کې د پربوړکی يو ميچې اله، اير کانټينټ وسايل (Air Content Tools)	CA-۳ ۷L Indicator air content meter/Air Volume Meter Tester/ Concrete Air Content Measuring Instrument	۱۰
۱۳ .۴	د کرنکريټو در نروېدو او ټيګېدو مچې وسايل، سلمپ سيټ (Slump Set)	Slump cone set Sprayed steel Concrete Slump Tester	۲۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴.۴	هواويچې د مېچې الې يا وسايل يا د تودوخې ښودنې ماشين Temperature) (Measurements Machin	Laixin: Embedded wire thermometer for concrete	۳۰

لښتيليک ۲.٦ کوش تپې وياليې د کاري وسايلو او توکو لړې کچې لېست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۷ د کوش تپې لويې ويالې کرنيزو ځمکو ډګر

د افغانستان کرنې او مالدارۍ وزارت د برنامې پاينې راپور په ستّه په درې برخو وېشلې.

,, پيلنۍ کروندې:. هغه کروندې چې لويې ويالې له لورې ګردۍ (کره) کېږي، کرنيزې کروندې او سويې کرنېزې کروندې ځمکمېچه يې ۵۵۰،۰۰۰ پېنځه سوه او پېنځوس زره اېکتاره يا (۲،۷۵۰،۰۰۰) جريبه ده.

دوېيمې کروندې:. هغه کروندې چې د کرکېلې وړ دي، د لويې ويالې، ويالې، کلو، بانډو سره، سره ځمکمېچه يې ۳۳۱،۴۹۸ درې سوه او يوه دېرش زره او ځلور سوه او اته نوي اېکتاره يا (۱،۶۵۷،۴۹۰) جريبه ده.

درېيمې کروندې:. هغه کروندې چې کرنې په کې کېږي، نباتات په کې کښت کوي ځمکمېچه يې [۲۷۶،۴۹۸.۳] يا ۲۹۸،۳۴۸ دوې سوه او اته نوي زره او درې سوه او اته ځلوېښت اېکتاره يا [۱،۳۸۲،۴۹۱.۵] يا (۱،۴۹۱،۷۴۰) جريبه ده. ،، (سويم، ۲۰۱۹ زېږدی، ۱۱۰ چوپړی)

۶. ۸ د کوش تپې لويې ويالې ودانيزې برخې

۱. د لويې ويالې اوږدوالی ۲۳۶.۳۶۵۵ کيلو مېتره دی، پېړوالی يې په منځنۍ کچه ۱۰۰ مېتره، ژوروالی يې له ۲۲ مېتره څخه نيولې تر ۸،۵ مېتره، د اوبو د لوړوالي کچه په کانال کې ۶،۵ مېتره دی اوبه له امو سين څخه د کرکيلې کروندو ته لېږد وي، چې د حيرتان لويې لارې له پله څخه نيولې تر اندخوی تر منځنۍ پولې پورې له ليلې دښتې تېر په کې بېرۍ تګ راتګ کولی شي.

۲. لويه وياله لړ تر لړه په يوه ثانيه کې تر ۷۰۰ درېنګلې مېتر ډېرې اوبه په پنځې بنه لېږدولی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

۳. د لويې ويالې د ښاخونو ګڼه ۳۰ او اوږدوالی يې ۵۴۴ کيلومېترو پورې رسېږي.

٤. سروندی يوه دانه دی چې پېنځه په څلور مېترو کې ۲۴ دانې وره لري.

۵. په لويو لارو او د باندو لارو او کشونو باندې ۳۹ دانې پولونه لري.

٦. د لويې ويالې پر اوږدو د اوبو ۱۰۳ دانې څارونديي لري.

۷. په تولو کې ۶۶ دانې وتري (ورخ) ودانۍ لري.

۸. په سلګونو ۱۰۰ کيلومېتره سړکونه او په زرګونو کيلو مېتره کوشني د اوبو رسولو او غځولو ودانيزي برخې لري.

۶. ۹ د کوش تپې لويې ويالې په کروندو کې د نباتاتو بڼې او له سلو برخه يې چې د کرنې وړ دي.

۱. د نباتاتو ډول: غنم، له سلو ۲۵ يې کرنه؛ ۲. وربشي، له سلو ۵ يې کرنه؛ ۳. پټاتي، له سلو ۱۰ يې کرنه، په ملګنو او ښوره زاره ځايونو کې له سلو ۲۳ يې کرنه؛ ۴. باټنګڼ يا رومي، له سلو ۵ يې کرنه، په ملګنو او ښوره زاره ځايونو کې له سلو ۷ يې کرنه؛ ۵. جوار (ډيسې)، له سلو ۳ يې کرنه؛ ۶. توربانجان، له سلو ۵ يې کرنه؛ ۷. بادرنګ، له سلو ۵ يې کرنه؛ ۸. زرده کې، له سلو ۱ يې کرنه؛ ۹. مرچ، له سلو ۲ يې کرنه؛ ۱۰. ختکي، له سلو ۶۳ يې کرنه؛ ۱۱. هندوانې، له سلو ۶ يې کرنه؛ ۱۲. ممپلي، له سلو ۴ يې کرنه؛ ۱۳. اينګ، له سلو ۸ يې کرنه؛ ۱۴. پنبه، له سلو ۸ يې کرنه؛ ۱۵. کنجت، له سلو ۷ يې کرنه؛ ۱۶. وربېنم يا کتان، له سلو ۵ يې کرنه؛ ۱۷. پيسته، له سلو ۳ يې کرنه؛ ۱۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بادام، له سلو ۲ يې کرنه؛ ۱۹. منې، له سلو ۱ يې کرنه؛ ۲۰. انار، له سلو ۸ يې کرنه؛ ۲۱. د وچې مېوې ونې (ويښکي يا انګور، خورمانۍ، پندوک، ملخنۍ، ببرې، مندتي، خستي، ګستمغزې، غوزان، ګستملګنې او کېشتې)، له سلو ۶ يې کرنه ده. په ټوله کې ټول ټال له سلو ۱۴۵٪ کېږي.

۶. ۱۰ يوه کال کې په يوه جريب ځمکه د پيداوار پايله

۱. **کوکنار (اپين):** په يوه جريب ځمکه چې په کې کوکنار و کرل شي ۸ کيلو ګرامه پيداوار ورکوي، په روانېبر کې د هر کيلو ګرام بېيه ۱۲،۸۵۸.۰۰ افغانۍ چې ټول ټال يې ۱۰۲،۸۶۴.۰۰ افغانۍ کېږي.

۲. **غنم:** دا زموږ د ټاټوبي يوه د کرکيلې لرغونو غلو څخه دي، چې خورا اوږد لرغونی پېخليک لري او د سرغندويتوب پېر يې د بشريت پيل شيبو ته رسېږي، کره موده يې يې معلومه نه ده.

,, د افغانستان په ټولو ولايتونو کې غنم کرل کېږي، په ځينو برخو کې د للمي او په ډېرو سيمو کې د خړوبولو په بڼه کرل کېږي.
په يوه جريب ځمکه کې ۳۵ کيلوګرامه غنم د تخم په بڼه کرل کېږي چې له هغې څخه ۱،۰۵۰.۰۰-۱،۴۰۰.۰۰ کيلوګرامه غنم تر لاسه کې دی شي.
په يوه جريبه ځمکه کې د غنمو د کښت لګښتونه په اوسط ډول په لاندې ډول دي:

۱.۲. د غنمو تخم ۳۵ کيلو ګرامه - په اوسني شرايطو کې د ۱۰۰۰ افغانۍ يو سره سمون لري.
۲.۲. توره کيمياوي سره - نيمه کڅوړه (۲۵ کيلوګرامه) د ۳،۵۰۰ افغانۍ يو سره برابره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳.۲. سپينه کيمياوي سره - يوه کڅوړه (۵۰ کيلوګرامه) د ۲۵۰۰ افغانۍ يو سره برابره ده.

٤.۲. د ۵۰۰ افغانۍ يو د کرکيلي درمل (دارو يا دوا) شيندل.

۵.۲. د اوبو د غنمو د کښت ټول لګښت (سيند، وياڵې اوبه) په هر جريب کې ۷،۵۰۰ افغانۍ دي که چيرې اوبه وړيا وي.

٦.۲. که له دې څخه د خرڅو نرخ راکم (تفريق) کړو، د يوه جريب ځمکې په بدل کې د کروندګر له پاره ۲۸،۰۰۰.۰۰ اته ويشت زره افغانۍ ترلاسه کېږي، که چېرې ځمکه د کرونده ګر خپله کرونده وي.

۷.۲. که ځمکه د بل تن وي او کروندګر يې په نيمايي برخه کرلې وي، په يوه جريب کې د کروندګر کره بچت ۱۴،۰۰۰.۰۰ افغانۍ ده.

۸.۲. که ځمکه د بل تن وي او کروندګر يې په اجاره کري، د هر جريب کره بچت (راګرځيدنه) کروندګر له پاره ۱۸،۰۰۰.۰۰ افغانۍ ده.

۹.۲. که ځمکه للمي (په بيديا کې يوازې له باران څخه خړوبېږي) وي، په يوه جريب کې د کرونده ګر کره بچت (راګرځيدنه) ۱۰،۰۰۰.۰۰ افغانۍ ده.

۱۰.۲. که ځمکه خړوبه او اوبه و پېرودل شي، په يوه جريب کې ۱۰،۰۰۰.۰۰ افغانۍ د کرونده ګر کره بچت (راګرځيدنه) يا ګټه ده.

۱۱.۲. **د غنمو پايله:** په يوه جريب ځمکه چې په کې غنم و کرل شي پيداوار يې په منځني ډول ۱،۰۵۰ کيلوګرامه چې په روانپېر کې د هر کيلوګرام بيبه ۲۵.۷۲ افغانۍ ده، د ټول پيداوار بيبه يې ۲۷،۰۰۰.۰۰ افغانۍ کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٢. ١١. ١. **غنمو د پايلې لومړۍ يادونه:** د ملا امام سره مرسته (حق الله)، لسمه برخه او ماليه د ځمکې د خاوند په غاړه ده.

٢. ١١. ٢. **غنمو د پايله دوېيمه يادونه:** که ځمکه د کرونده ګر پورې اړه ولري، ٣٥ کيلوګرامه + ١٠٥ کيلوګرامه + ٧٠ کيلوګرامه هم د کرونده ګر له برخې څخه کمېږي.

٢. ١١. ٣. **غنمو د پايلې درېيمه يادونه:** د ماشين کار اجوره د غنمو د بوسو له پلور څخه ورکول کېږي.

٣. زعفران:

١.٣. زعفرانو د لومړي کال پيداوار: په افغانستان کې زعفران په لومړي کال کې پيداوار نه ورکوي، خو په دوېيم کال (د پيداواراتو په لومړي کال) کې د هر جريب ځمکې له پاره ٢٠٠ کيلوګرامه د زعفرانو پياز او تر ٢٠٠ ګرامو پورې وچ زعفران د کروندګر له پاره پاتې کېږي.

٢.٣. زعفرانو د دوېيم کال پيداوار: د پيداوارو په دوېيم کال (د کښت درېيم کال) کې، د هر ٢٠٠ کيلو ګرامه زعفرانو پيازو برسېره، د ٢٠٠ څخه تر ٣٠٠ ګرامه وچ زعفران په يوه جريب ځمکه کې کرونده ګر ته پاتې کېږي.

٣.٣. زعفرانو له درېيم څخه تر پېنځم کال پورې: په دې موده کې به د زعفرانو لوړ وزن د کروندګر له پاره د هر جريب ځمکې په هر ٢ تنه پيازو (پيداوار) بر سېره له ٣ څخه تر ٦ کيلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرامو وچو زعفرانو پورې وي او د کرونده ګر د پیازو پانګه به له ٦ څخه تر ١٠ ټنو پورې لوړه شي.

٣.٤. **زعفرانو له شیږم او اووم کال:** په دې کلونو کې د کرل شوي زعفرانو اندازه کمېږي او په هر جریب ځمکه کې له ۳ تر ۴ کیلو ګرامو وچو زعفرانو ته رسیږي، خو د پیازو اندازه له ١٢ څخه تر ١۴ ټنو پورې لوړیږي.

٣.٥. **د زعفرانو د کښت لګښت:** د زعفرانو د کښت له پاره لومړی ګام د مناسبې ځمکې شتون دی چې د هېواد په هره برخه کې توپیر لري.

٣ . ٥ . ١ . د غواګانو او پسونو د سرې چمتو کول: دا سره هم خورا مهم ده او په هر جریب کې تر ٦١٠٠ افغانۍ پورې لګښت لري.

٣ . ٥ . ٢ . د زعفرانو پیاز چمتو کول: د زعفرانو پیاز پېرودل هم د زعفرانو د کښت یوه مهمه برخه ده، د پیازو بیه، د پیازو په کیفیت او ډول پورې اړه او هر کال توپیر کوي.

د زعفرانو د هر کیلوګرامه پیازو بیه ۵۰ افغانۍ ده او په یوه جریب ځمکه کې د کرلو له پاره دوه ټنه یانې دوه زره کیلوګرامو پیازو ته اړتیا ده، چې له سل زره افغانۍ یو سره برابره ده.

٣.٦. د زعفرانو د ساتلو لګښت:

هر کرنیز پیداوار (محصول، تولید) ساتنه یوه لګښت لري، زعفران هم یوه ځانګړی لګښت لري او د هغې دکیکې اندازې معلومول اسانه کار نه دی، دا څو کلونو څېړنو ته اړتیا لري.

٣.٧. **د زعفرانو پایله:** په یوه جریب ځمکه چې په کې زعفران و کرل شي پیداوار یې په منځني ډول ۲۵۰ ګرامه وي. په

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډېدلو ته د فردوس ځنډېدل.

اوسني وخت کې د هر ګرام بيه د امريکا متحده ایالتونو کې ۱۲۹۷.۵ افغانۍ ده، چې د ټول پیداوار بيه يې ۳۲۴۳۷۵ افغانۍ کيږي.

٤. **د پنبې کښت:** د پنبې کښت له ۳۰۰۰ کلونو راهيسې په افغانستان کې مشهور دی او ښې پايلې يې لرلې دي.

له دې پيداوارو څخه د استفادې په موخه د هېواد په بېلابېلو ولايتونو لکه: بلخ، کوندوز، پروان، هېلمند کې د نساجۍ او تېلو د توليد فابريکې جوړې شوې، چې د کورنۍ يو جګړو پر مهال بندې شوې او يا هم پخپله فابريکې خپل فعاليتونه پرې ايښي دي.

۱.۴ **د پنبې کښت:** دا بوټي د ۵ سانتي مترو په ژوروالي کې کرل کيږي، په يوه جريب ځمکه کې ۱۲۰۰۰ بوټي ښه وده کوي او د يوه جريب ځمکې له پاره ۸ کيلو ګرامه پنبې تخمونو ته اړتيا لري.

۲.۴ **د پنبې پيداوار:** په هر جريب ځمکه کې له ۷۰۰ څخه تر ۸۴۰ کيلو ګرامو پورې پيداوار ورکول کيږي.

۳.۴ **د پنبې بيه:** د افغانستان په هر ولايت کې د پنبې بيه توپير لري، خو د ورځنۍ يو معلوماتو له مخې د پنبې بيه يوه شان ده.

۷ کيلوګرامه د افغانستان په شمالي ولايتونو کې له ۷۰۰ تر ۸۰۰ افغانۍ يو پورې رسيږي او په کابل ښار کې له ۱۲۰۰ تر ۱۴۰۰ افغانۍ يو پورې پلورل کيږي.

۴.۴ **د پنبې د تخم بيه:**

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

د پنبې ۷ کیلو ګرامه تخم د کښت بییه ۶۴۰ افغانۍ، خو د پنبې د تخم، غوړۍ یو د تولید بییه ۲۵۰ افغانۍ ده.

۴.۵. **د کونجاړې بییه:** د بېلابېلو ولایتونو په بازارونو کې د موسم او ډول له مخې توپیر لري، خو په منځني ډول د ۷ کیلوګرامو بییه ۶۰۰ افغانۍ ده.

۴.۶. **د پنبې غوړي:** د هر کیلو ګرام بییه په موسمونو کې توپیر لري، خو د هر کیلو ګرام منځنۍ بییه ۱٦۰ افغانۍ ده. په یوه جریب کې د پنبې د کښت لګښت:

۴. ۶. ۱ . د پنبې تخم ۷۳۲ افغانۍ.

۴. ۶. ۲ . توره او سپینه سره ۱۰۰۰۰ افغانۍ.

۴. ۶. ۳ . د ٤۰۰ افغانۍ یو دارو(دوا) پاشل.

۴.۷. **د پنبې د غوړۍ یو پیداوارو تر لاسه کولو ټول لګښتونه:** ۱۱,۱۳۲ افغانۍ.

۴.۸. **د پنبې پایله:** په یوه جریب ځمکه چې په کې مالوچ (پاغنده) و کرل شي پیداوار یې په منځني ډول ۷۵۰ کیلوګرامه پیداوار ورکوي. په اوسني وخت کې د هر کیلو ګرام بییه ۱۴۳ افغانۍ ده، د ټول پیداوار بییه یې ۱۰۷۲۵۰ افغانۍ کېږي.،، د لیکوال ژباړه او غځونه (حشمت الله، ۲۰۲۳ زیږدی، د پیلنۍ برخې ۳ چوپړی او د پاینۍ برخې ۱، ۲ او ۳ چوپړی.)

۵. **پایله:**

۵.۱. په یوه جریب ځمکه چې په کې کوکنار و کرل شي ۸ کیلو ګرامه پیداوار ورکوي، په روانپېر کې د هر کیلو ګرام بییه ۱۲۸۵۸ افغانۍ چې ټول یې ۱۰۲۸٦۴ افغانۍ کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

۲.۵. په يوه جريب ځمکه چې په کې غنم و کرل شي پيداوار يې په منځني ډول ۱۰۵۰ کيلوګرامه چې په اوسني وخت کې د هر کيلوګرام بيه ۲۵.۷۲ افغانۍ ده، د ټول حاصل بيه ۲۷۰۰۰يې افغانۍ کېږي.

۳.۵. په يوه جريب ځمکه چې په کې زعفران و کرل شي پيداوار يې په منځني ډول ۲۵۰ ګرامه حاصل (پېبرور) ورکوي. په اوسني وخت کې د هر ګرام بيه د امريکا متحده ايالتو کې ۱۲۹۷.۵ افغانۍ ده، د ټول حاصل بيه يې ۳۲۴۳۷۵ افغانۍ کېږي.

۴.۵. په يوه جريب ځمکه چې په کې مالوچ (پاغنده) و کرل شي پيداوار يې په منځني ډول ۷۵۰ کيلوګرامه پيداوار ورکوي. په اوسني وخت کې د هر کيلو ګرام بيه ۱۴۳ افغانۍ ده، د ټول پيداوار بيه يې ۱۰۷۲۵۰ افغانۍ کېږي.

د ملګرو ملتونو د خوړو او کرنې اداري راپور پر بنسټ، تاجيکېستان له سلو ۶۲، افغانستان له سلو ۲۷، اوزبېکېستان له سلو شپږ اعشاريه درې، تورکمېنېستان او کېرغيزېستان له سلو دوې، دوې د امو سين اوبه جوړ وي، چې په دې لړ کې افغانستان له اوږدو کلونو راهيسې نه يوازې چې له خپلو اوبو ګټه نه ده اخيستې بلکې د دغه هېواد د خاورې يوه برخه هم د امو سين د اوبو خوراک شوې ده.

بل لورې ته زموږ د کوش تپې لويه وياله له اوزبېکېستان هېواد او پولې لورې خپلې اوبه نه دي اخستې، د تاجکېستان پولې لورې څخه مو اخستې. اوس، اوس مو د اوبو اخستلو ځای زموږ خپله برخه داسې ځای ټاکلی دی، چې د اموسين ډېره برخه يې زموږ لورې ده، او غرنۍ غرګۍ (کوشنۍ غرډوله غونډۍ) يې تاجيکېستان لورې ده. چې په دې ټکي کې هېڅ ډول سره د سين لورې څوک نه شي له ځايه ګرځولی.

زموږ لويه وياله که د اوبو له کمتون سره مخ شوه او داسې يې شونې نه کړه چې د اندخوی کروندې خروب کړو يا لويه وياله تر هغه ځايه (۲۶۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياله جوړولو په وړاندې د اوزبېکبېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

کيلومېترۍ) يا تر ويالې تر پايه و نه رسوي نو له ملاترې لويه وياله ورته د کوش تپې له ټاکلي تکي څخه اخلو چې د کوندوز سين څخه يې سروندی (اينتيک، سربند) په لس کيلو مېترۍ کې د پيلنۍ ويالې له ډډ (کالدارې ويالې) څخه واټن لري. چې د ابو سرچينه يې د باميانو او سلنګونو د هندوکوش له د واورېژونو لوړو غرونو لړۍ څخه سرچينه اخلي، له بغلان څخه تېرېږي او په کوندوز ور ګډيږي.

,, د شوروي اتحاد له ړنګېدو وروسته د لومړي ځل له پاره اوبو ته پاملرنه و شوه، د شريکولو تړونونه او يوازې وروسته پاملرنه د اوبو په توګه لوی بندونو ته واړوله؛ په منځنۍ اسيا کې د زېربنا کنټرول (Wegerich et al.، ۲۰۰۷). سميټ (۱۹۹۵)
د اوبو شريکولو ترتيباتو ته په کتلو سره، استدلال کوي چې ,, په نړۍ کې هيڅ ځای نه شته د زېرمو پر سر د شخړو شونتيا دومره پياوړې دی لکه په منځنۍ اسيا کې. ،، د شوروي اتحاد له ړنګېدو راهيسې په دې اړه بحثونه روان دي.
د اوبو په شتون او تخصيص باندې د لويو بندونو اغېزې
د امو سين حوزه. په هر صورت، تر نن ورځې پورې دواړه سيمه ايز او هم نړۍ وال بحثونه د اټکلونو، انګېرنو او انګېرنو له خوا خورا اغېزمن شوي، معتبر معلومات يوازې لږ شتون لري.
د منځنۍ اسيا جمهوريتونو د خپلواکۍ څخه مخکې، غالب د اوبو کارول د منځني او لاندې اوبو سرچينو په اوږدو کې د اوبو لګولو له پاره وو، د ارال بحيرې برخې. د اوبو لګولو ساحه په ډراماتيک ډول زياته شوې له ۱۹۶۰ څخه تر ۱۹۹٤ پورې کله چې، د TACIS ۱۹۹۵ راپور پر بنسټ، ټولټال د ارال په حوزه کې د اوبو لګولو ساحه اعظمي حد ۷,٤۰۰,۰۰۰ ابکتاره ته رسيدلې (تانتون او جنت، ۱۹۹۹).
د مرکزي سياسي او اقتصادي خپلواکي
د آسيا جمهوريتونو د يوه شمېر بدلونونو پايله درلوده. په داسې حال کې چې ښکته د ازبېکېستان او تورکمېنبستان جمهوريتونو هڅه و کړه چې خپل اوبولګولو ټينګ و ساتي، د تاجيکېستان او کېرغېزېستان جمهوريتونه، لږ څه لري، د انرژۍ رسولو د ښه کولو له پاره نور انتخابونه، نوي بندونه جوړ او ترميم شوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

د اوبو د برېښنا تولید زیاتولو له پاره د موجوده بندونو عملیات.
د یخنۍ او واورې وریدل د ټولو ولایتونو د هوساینې له پاره اړین دي
د منځنۍ اسیا او د دوی د اوبو اړتیا ۹۰٪ له سلو نوي پوره کوي.
هواوېچې (اقلیم) بدلون، د ګلیشیرونو د ګړندی غوځېدلو لامل کېږي،
کوم چې په پوره کولو کې مرسته کوي.
په لنډ پېر کې د دولتونو د اوبو اړتیاوې، مګر په اوږد پېر کې د تودوخې
کمېدل او د بخار لېږد ډېروالی نتیجه به ورکړي. برسېره پر دې د اقلیم
بدلون په فریکونسۍ باندې اغېزه لري، د سختې وچکالۍ بېړه یا شدت،
د استثنایي زیاتوالي په پایله کې د اوبو کمښت لکه څنګه چې د ۲۰۰۰-
۲۰۰۲ په اوږدو کې د امو سین په ښکته برخه کې رامنځ ته شو.
په ځانګړې توګه د وچکالۍ شرایطو له امله، د اوبو ډېر مصرف په
منځنۍ آسیا کې سرچینې او د خاورې مالګین کول د اوبو مهم عوامل
پاتې دي؛
د فشار ستونزې. د اوبو په ټولیز مقدار کې د کمښت په پایله کې د څښاک
د اوبو شتون د زغم وړ مالګینتوب کچه محدوده ده (کیوموف او
اکراموا، ۱۹۹۷) او د اوبو امنیت په جدي توګه له خطر سره مخامخ
دی.
لکه څنګه چې په ډېری نورو وچو او نیمه وچو زونونو کې، په مرکزي
کې سطحي اوبه د آسیا په پراخه کچه سینونو د زېرمو د پراخو سیسټمونو
له خوا تنظیم کېږي، د اوبو په څه رنګوالي او کچې دواړه اغیزه کوي.
د لویو بندونو مدیریت او زېرمې د اوبو د څه رنګوالي (کیفیت) د ښه
کولو له پاره یوه اغېزمن اقدام دی، شتونلرونکي زېربناوې د پخوا څخه
د ترمیم شوي کارولو له لارې د خوندي اوبو رسولو کې مرسته کوي.
له همدې امله د دې مطالعې اصلي ساحه معرفي کول دي، د لویو بندونو
او زېرمو ظرفیت د تطبیق وړ وسیلې په توګه په امو کې د اوبو د دوامدار
مدیریت ستراتیژي پلي کول روښانه کوي.
د اموډنډوکی حوض تر دې مهاله یې یوه شمېر مطالب هم په بېلابېلو
خپرونو کې خپاره شوي دي، انفرادي خپرونې او په مرکزي آسیا او د
اروپا په کنفرانسونو کې. د دې له پاره چې د یوه ډېر جامع انځور وړولو
له پاره دا پانه هم د یوه ځای کولو موخه ده.
د پخوانۍ یو موادو تالیف سره د نوي بصیرت معرفي کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځښکړنو ته د فردوس ځښکړنې.

موږ هيله لرو چې دا ترکيب به ځوان ساينس پوهان چمتو کړي او تاسيس کړي، متخصصين په مرکزي آسيا کې د نوي ليوالتيا سره موضوع ته د لومړي ليد سره وړاندې کوي.

۶. ۱۱ امو سين د سيمو د اوبو لښتيليکه (هايدروګرافي)

د امو سين په ټوليزه توګه د ۷۹٫۳ km³/a په سرعت سره، په منځنۍ اسيا کې تر ټولو لوی سين دی، دا د خپل اصلي سر اوبو د سنګم له خوا رامنځته کيږي، د وخش او پينج سينونه د امو مرستيال سينونه دي. د امو سين ټول اوږدوالی د پنج سين له سر څخه تر ارال سمندرګي پورې شا او خوا ۲٫۵۴۰ کيلومېتره دی، د سين له سنګم څخه اوږدوالی ۱٫۴۱۵ کيلومېتره دی. (فروبريچ او کيوموف، ۲۰۰۴). د امو سين د حوزې د نيول کيدو ساحه (شکل ۱).
۳۰۹٫۰۰۰ کيلو مېتره مربع لري او د افغانستان او څلور مرکزي له خوا شريک شوی.
اسيايي جمهوريتونه: کېرغېزېستان، تاجيکېستان، تورکمېنېستان او اوزبېکېستان.
د امو سين کلنۍ جريان د سين له پورته او پورته څخه تنظيميږي د لويو بندونو په واسطه ښکته. په پورته ساحه کې دا ناورک او دي د روګون بندونه، او د لاندې زېرمې ساحه د نفوذ له خوا مشخص کيږي،
د Tuyamuyun د هايدرو انجينرۍ کمپليکس (THC).
د امو سين مرستيال وخش سين له الپين سيمو څخه سرچينه اخلي، د پورته پامير د کېرغېزېستان په سويل ختيځه سيمه کې، چېرې چې ځينې برخې د ابراموف ګليشير او د فيدچينکو ګليشير د تيښتې په نسل کې مرسته کوي.
دغه سين د کېرغېزېستان له شمال څخه د تاجيکېستان جنوب لوېديځ ته بهيږي.
۲۶ انځور. د امو سين حوزه چې د هغې اصلي برخه او د روګن، ناورک او بندونو سره Tuyamuyun Hydro Complex (THC).
له پنج سره تر سنګم پورې، وخش ۵۲۴ کيلومېتره اوږدوالی لري، او

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷۵ چوپړی **د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.**

په تاجيکېستان کې د ۳۱,۲ زره کيلومېتره مربع ساحه. تر ټولو سترې سينونه د وخش څخه مکسو او اوبيهينګو دي (ملګري ملتونه، ۲۰۰٤).
د ناورک په ساحه کې د وخش سين اوسط کلنی جريان،
بند د ۲۰ km³ سره برابر دی؛ د ۲۳ km³ د ځغاستې ۱۰٪ احتمال شتون لري، او a ۹۰٪ احتمال چې جريان به له ۱٦,٦ km³ څخه زيات نه وي. Giese et al. (۲۰۰۴)
د وخش او وسيلې له پاره د ۲۰,۰ km³/a کلنی اوسط خارج کې دو راپور ورکړئ، د پنج له پاره د ۳٤,۳ km³/a خارج کول. وخش يوازې ۲۵٪ ونډه لري،
د امو سين ټول منځنی جريان (۷۹,۳ km³/a).
پنج په واکججير دره کې د ګليشير څخه سرچينه اخلي او د ګاليشير څخه جوړيږي.
د افغانستان او تاجيکېستان ترمنځ پوله د پنج سينونه دي،
په افغانستان او تاجيکېستان کې شتون لري. د افغانستان مهمې برخې واخان، پامير، بدخشان او کوکچه دي. له لويو څانګو څخه د تاجيکېستان په پنج کې ګونټ، بارتنګ، وانچ او کيزيلسو دي. وروسته د وخش او پنج له سنګم څخه د امو سين اوبه ترلاسه کيږي.
کوندوز (د افغانستان څخه)، کافرنيګان (د تاجيکېستان څخه)، او د شيرآباد او سورخندريا سينونه (د اوزبېکېستان څخه) د افغانستان سينونه خلم، بلخ، سرپل او شيرنتنګ تر ډېره په سيمه ييزه کچه مصرفيږي او امو سين ته په ندرت سره رسيږو (احمد او وثيق، ۲۰۰۴).
د امو دريا د هايدروولوژيک رژيم په واسطه تشريح کې دی شي،
د کلني جريان حجم غير مساوي وختي توزيع ، شا او خوا ۸۰٪ سره د اپريل څخه تر سپتمبر پورې موده کې. ترټولو لوی مقدار په منځ کې رامنځ ته کيږي، اوړي د بر پامير په غرونو کې د واورو او ګليشيرونو د خړوبولو له امله.
د ۱۹۵۷ څخه تر ۱۹۸۰ کلونو په موده کې د سيمې ګليشيرونه له لاسه ورکړل، ۱۲٦ km³ يخ (شاوخوا ۱۱۳ km³ اوبه) د اقليم د بدلون له امله رامنځته کيږي. دا مقدار په ۱۹۵۷ کې د يخ د ټولو زېرمو ۱۹٪ جوړوي (ملي د اقليم د بدلون په اړه د اوزبېکېستان جمهوريت کميسيون، ۱۹۹۹).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عادي جريان رژيم په مياشتني اوسط ډول د تېت څخه خارجيږي امو سين د تویامیون هایدرو کمپلیکس (THC) په ساحه کې دی.
په ۲۷ انځور کې د حوالې سټیشن درګاناتا (۱۹۸۱-۲۰۰٦) له پاره وړاندې شوی.
۲۷ انځور. د امو سين د تېتې امو سين له پاره د مياشتني اوسط اخراج په درګانتا کې ثبت شوی سټیشن، ۱۹۸۱-۲۰۰٦.
دلته، د سين د جريان زياتوالی په اپريل / مې او جريان کې پيل کيږي د هر کال په جولای کې اعظمي حد ته رسيږي. دا په لوړه کچه خارج ته اشاره کوي، اوړي او په ژمي کې تر ټولو ټېټ، د عمومي اوبو څخه خپلواک شتون له پخوانۍ يو وختونو راهيسې دا ځانګړی جريان رژيم د خپل سيلاب سره په اوړي کې اعظمي د اوبو په برابرولو سره د اوبولګولو ملاتړ کوي او وخت ته اړتيا لري.،، (۴ څېړونکي يا د ريسرچ ډله ايز ډله، اوليوېر اولسين، مېلاني باوېر، مليکه اکراموا، جوچين فريوبريچ ۲۰۰۸ زېږدی، ۳ څخه تر ۶ چوپړی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۶. ۱۲ افغانستان د ټولو وګړو غوره ورمونه (نصيحتونه) د خپلو اوبو په تړاو

موږ د ټاټوبي د پولې اوبو څخه هېڅ ګټنه نه ده اخستې، د ګاونډيانو سويې ګونډيتوب له لورې څخه چې د کاله له ور څخه يې بلواګر، تړاکګر، سويې سوکلۍ، نه امنۍ ځواکونو او يرغلګرو ځواکونو ته لار ور کړې، پرې راغلې دي چې زموږ د ټاټوبي انډول (تعادل) يې په ټوله نړۍ کې ګډ وډ کړی دی. په يوه بانه او بله بانه يې هر ډول ډلې ټپلې او غلې موخې پر کار کړې دي چې زموږ د ټاټوبي د نه بريا سبب کېږي. له تېرو څلوېښتو کلنو کې زموږ له پولې اوبو څخه د ګټنې نه اخيستلو له اړخه موږ ته په هر کال کې ۶،۴۵۶.۵۰۰ مېليونه ډالر تاوان را رسيدلی دی. په منځنۍ کچه د کوش تپې لويې ويالې نه بوږولو په پايله کې ټاټوبي ته هر کال (۶،۴۵۶،۵۰۰،۰۰۰.۰۰) شپږ بېليونه، څلور سوه او پېنځه شپېته مېليونه او پېنځه سوه زره ډالره تاوان رسېدلی دی، چې د سردار محمد داوود ګډۍ له پير ۱۹۷۰ زيږدي څخه د پيلنۍ تخنيکي هر اړخيزې پلټنې، څېړنې او سروې د توان کچه په مېچه کړو ټول ټال (۳۴۲،۱۹۴،۵۰۰،۰۰۰.۰۰) درې سوه او دوې څلوېښت بېليونه، يوه سلو او څلور نوي مېليونه او پېنځه سوه زره ډالره تاوان رسېدلی دی.

په پښتو کې دوې متلونه يا (عربان چې ورته مثال وايي) ,, د زور ور اوبه په پېچومې خيږي ،، که موږ زور و درلود په زوره زموږ اوبه را څخه هېڅ زور ور په لوړه لورې نه شي اخستلی، دا خو مو لا خپل رښت (حق) دی؛ ,, په پردۍ اوبو ژرنده نه چلېږي ،، او ,, په ځنګله کې د ګيډړ کواله نه چلېږي.،، که هر څوک زموږ له پاره ځانونو څخه ځناور جوړ وي موږ بيا ځناورو ته د ځواب ور کولو توان زورنه لرو. ټوله منځنۍ اسيا هم يوه باچا لري، موږ د ټولې منځنۍ د اوبو انډون نه دی وران کړی او نه يې ګډوډ وو.

الحمد الله چې موږ مسلمانان يو او د مسلمانو له ډلې څخه يو، تل غوره او پاکې خبرې کوو د ژوند په هرو څارو کې د اوبو په څارو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

هم، نړۍ وال ټولو رښتو (حقوقو)، د چارپېریال رښتو ته د زړه له کومې درناوی کوو، د کوش تپې په سروندي کې له سلو لس ۱۰٪ اوبه در پربېږدو چې د اورال په جهیل کې چارپېریال ګډوډ نه کړي، له سلو دېرش يې ستاسو دوې ګاونډۍیو. نور په هېڅ ډول خپل د اوبو برخه نه در کوو او همدا زموږ د اوبو وار دی. هرګوره چې زموږ له درې لویو کروندو خړوبولو ښخه ورسته په ټوله کې اوبه ډېرې شوې هغه بیا د ټاکلي اوبانې (میرو) په لاس زموږ د ټاټوبي کرنې او مالدارۍ وزارت له لورې د بهرنیو چارو وزارت په خوله در خوشې کېږي.

د کوش تپې لویې ویالې پروژه چې ګټې اخستنې په منځنۍ کچه هر کال کې ۶.۴۵۶ بېلیونه ډالر ګټه لري، د ټاټوبي خوبونو رختیا کولو له پاره نه پرې دې چې دا خوبونه دې پرې شي او د دې خوبونو رښتیا کولو له پاره دې ټاټوبي سپېڅلو او غښتلو مېندو داسې زامن را وړي چې د نوموړې پروژې تر شاه د بریا له پاره د ژور علمي اندونو، وندونو، بوږولو، یادونو او روزنې ور کونو جغات (هڅه یا کوښښ) کوي، لکه: فضل الرحمن، اسدالله، محمد بصیر، حسام الدین، سید هاشم، محمد قاسم، عبدالقادر، عبدالرحمن؛ سید هاشم، محمد بهیر، محمد سیر، حکمتیار؛ سید نجیب، سخیداد، الیاس، اسدالله، محمد رفع، عتیق الله، نعمت الله، عبدالله، حمید الله، صفی الله، نورالهدا، عبدالشکور، محمد مصطفی، همایون، ولي محمد، عبدالروف، محمد صابر، انورالحق، عبدالغني، محمد حسن، هیبت الله.

۶. ۱۳ د اوبو په سر ماتو، ګوډو او شخړو د تړو تړل

د اوبو په سر د ماتو هغه برخو د اوبو د وېش چې ګاونډیان پرې په خپله خبره ولاړ نه وي، ګوډو هغه برخو د اوبو د وېش چې ګاونډیان پرې په خپله خبره په نیمه لار کې پرې ایښې وي او شخړو هغه برخو د اوبو د وېش چې ګاونډیان پرې په جګړو ته سره ولاړ شوي وي، د تړو تړل ته باید موږ په لویه کې په علمي تخنیکي پوهګړي پام لاندې په اوږد پرې بنه په خپل لید کې و لرو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځښکړنو ته د فردوس ځښکړنې.

زموږ د ټاټوبي بېلې شوې برخې تل داسې جغات کوي چې هغه د وتخیلو خبره ،، پر واسکټ یې دعوا و کړه، یوه جیب در ته په خپله په برخه رسېږي.،، که زموږ په اوبو کې ونډه هم نه لري نه د خپلو ګټو او بډایه کېدلو له پاره زموږ په اوبو دعوا کوي چې که هېڅ نه وي نو یوه څخه کچه اوبه خو به په لاس ورشي. دا به داسې ښکارېږي چې نوموړې هېوادونه هېڅ نړیوالو ربنتو ته درناوی نه لري، موږ هم په هېڅ پېر کې دې ته چمتو او چابک په خبره و لاړ و وسو چې هرو ناستو او سترو ناستو کې ور سره ګډون کوو، خو د برخې پرېکړه، تړه په لیکي بڼه نه ور کوو چې دوی په راتلونکې کې پرې دعوه ګیر کېږي او ځان زموږ د برخې ښبتن بولي.

یوه لغمانی نکل دی چې ،، یوه ماشوم ښوونځی نه تږګی کاله ته راغی، مور ته یې ویل چې مورې لږ واټر خو راکړه؟ هغه غلې شوه او هېڅ یې و نه کړل؛ بیا یې ورته و ویل چې مورې لږ ایچ دوې اوو H_2O خو را کړه؟ هغه بیا هم غلې وه او هېڅ یې و نه کړل؛ زوی یې ورته و ویل مورې په انګلیسې ژبه کې خو پرېږده په کیمیا کې خو بېخې کمزورې یې، وایم لږې اوبه راکړه. ،، دا مې د دې له پاره و ویل چې زموږ ډېری لوړ پوړې خاروکي او په ګډی ناست لوړ پوړي، د مور په ډول ټولو وګړو ته د اوبو په چمتو کولو کې بې اکسیره، کیمیاګر یا ګټور نه دي. اړوندې برخې اړینې باید هغه چې زدهکړه سپینې ته را اوباسې ځان پرې بسیا کړي.

په ټوله کې د پښتو هغه متل دی چې ،، اوبه په ډانګ نه بېلېږي،، په زور، ربړ، وېرې، ډار، رټلو، وروسته پاتې کولو، د دښمن پندولو په سره د اوبو ربنتې (قانوني) وېش نه کېږي.

اوبو د چارپېریال نړیوال ربنت له نظریې سره سم نورو هېوادونو ته په بهېدلو وړیا اوبو کې د اوبو د زېرمې هېواد یوازې له سلو ۱۰٪ یې د چارپېریال ساتنې له پار لرو برخو ته وړیا پرېښودلی شي، له پاتې ټولو څخه یې د خپلو اړینو اړتیاوو، پرمختللې کرنې له پاره خرچه کولی او مصرفولی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

د پښتو دغه متل په ښه چې ,, ژرنده که د پلار ده هم په وار ده،، دا چې ژرنده د اوبو په مټه پيداور وړاندې کوي او اوس زموږ د اوبو وار دی، چې د خپلو ټولو وکړو او د اړوندو سيمو د وګړو د اوبو اړتيا په مدرنه او پرمختللي بڼه د تلل له پاره بډايه چمتو کړو.

په پرې کړې خبره داسې پرې کوم چې د بر پرېکړو ته لوموړيتوب ورکړو، ان د هغه د پايني استازي له پرېکړو او تړو ښخه د بر پرېکړه بره وي، هره پيکړه بايد د هغه له پرېکړو سره و تلل شي اړينه ده چې د هغه د پرېکړې ښخه به ټېټه وي، لوړه او بره به نه وي، د پينې بې شمېره ښېزونه او ۱۸۰۰۰ ټول علمونه هغه زوړه کړې د خپلو ژويو د ژونکو پنډولو له پاره، ځمکې او اسمانونه او څه چې د دوی په منځ کې دي يوازې بر زوکړه کړې. اوبه يې له اسمانه را ښځولي، ښځوبی کړي او کوي يې. اوبه يې د ژويو د ژونکو ژوند ګرځولی، له اووم اسمان ښخه بره د يوه ښخه تر بل اسمانه واټنه پورې يا اويا کاله مزل په کچه د اوبو لوړالي په کچه اوبو باندې د بر ښوکی ده او دی پرې د خپل بروالي په بڼه ناست دی. د ټول عالمونو پالنه کوي، د وکړو د هر ښېز ان د اوبو په سر ماتو، ګوډو او شخړو د تړو تړل يې په بشپړ ډول په رالېږلي کښلې قران کې کړې دي. له پامه يې تړې و نه غورځو د وګړو د رښتو په منځ کې د تړو تړلو په پېر تېرى کونکي و نه ګڼل شو.

د امو سين د بندونو او زېرمو رول په راتلونکي کې د اوبو رسولو په برخه کې د امو سين حوزه له پاره داسې سپيني ته را اوباسم چې په لنډه توګه، زما په اند، کوش تپې د امو او سين ترمنځ اړيکه عادلانه کوي.

۱. د اوبو د تعادل په اړه د منځنۍ اسيا هېوادونو اندېښنه او زموږ اندېښنه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر څېګړنو ته د فردوس څېګړنې.

۲. منځنی اسيا هېوادونو او زموږ ټاټوبي د آمو سين څخه ګټه اخيستنه کچې مېچه.

۳. په امو سين کې د يادو هېوادونو د اوبو پيداوارو (توليد) ونډه او زموږ د اوبو پيداوارو ونډه.

٤. په شګلنو دښتو کې د اوبو ضايعات او د ځمکو ملګنېکېدو (ښوره زار کېدلو) انديښنو او دغه ډول پلمو ته د دوی وړتيا او زموږ وړتيا. [۱:. په ستېندرډ ډول يې مخنيوي موږ کړی دی، په پيلنيو سرويګانو راپور کې شتون لري. (مناسب لينګ، د جيومبران ګټنه، او ۴ ميلي ربړي پردې) څخه ګټنه. ۲:. ځمکه دومره تېزابي او ملګنې کوي نه لکه څومره چې د تره خيلو کانال ناولې او تورې اوبو چې د دهسبز ولسوالۍ ټولې کروندو باغونه يې وچ کړل، نومړو چېلو او ملګڼو اوبو موږ ته دا سړې تودې را يادې کړې چې په کروندو کې له باټينګڼو، مرچو، ګندنې او کچالوګانو څخه غوره پيداوار تر لاسه کړو.]

۵. د دوی انديښنه له ناسم مديريت څخه او زموږ روغ او سم مديريت. [موږ په غوره نږۍ واله کچه خپله د کوش تپې لويه وياله په درې پلو وېشلې چې لومړی پل يې ۱۷ کروندې خړوبوي، او دوېيمه پل يې له دې کالدارې ولسوالۍ ځای پيل او په دولت اباد ولسوالۍ ټاکلي ځای پای ده چې ۲۰ کروندې خړوبوي. دريم پل يې له دې بلخ، چاربولک، اقچې ، شبرغان، خواجه دو کو ځای پيل او په خانه چارباغ او اندخوی ټاکلي ځای پای ده چې دومر ۱۳ کروندې خړوبوي. (سروندی يا سربند اينتيک، ښاخونه، بيالې، خاروندې، پولې، هدی، وترې، څرمې په بېلابېلو کچو لري له ودانيزو نغښتو ودانی يو سره.)].

٦. کوش تپې کانال ۱۳ بېليون مکعب مېتر اوبه مذاکره، تماس، آمارو تبادله او ارقام، اعتبار موندنه، ګډ مطالعات، وېش به اړه مذاکرات، سند رامنځته کول، تطبيقي ميکانيزم د سين.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷. د اوبو دروهه (توطئه)، نېنګتيا (طمعې) غږک (حسد) ته اړينه ده چې موږ د ژورې ډيپلوماسۍ او ځيرکتيا اوږ او زوږ ولاړ و وسو.

۸. په منځنۍ اسيا کې د اوبو تاسيساتو او د کرکيلې کروندې په داسې ډول جوړل چې افغانستان په جريان کې نه دی اچول شوی.

۹. د شلخې (مصنوعي) جزيرو رغولو ربنت، کروندو بوږول، اسانتياوو او ودانيو، د برمې کولو پلاټپارمونو د کېندنې له پاره د ټولو اسانتياوو څخه ګټه اخستنې په خپل خوښه يې واک او کنټرول لرل.

۱۰. د دوی له لورې له راغلو اوبو څخه چې کلنۍ تاوانونو موږ ته رسيدلې دي، د وړل شويو وګړو، کروندو او داسې نورو تاوان بايد ترې واخستل شي.

۱۱. د دوی له لورې د اوبو دروهه (توطئه)، نېنګتيا (طمعې) غږک (حسد) له دې لورې را ولاړېږي چې د اوبو په کمتون يې ځينې کروندې شاړېږي، د اوبو په برېښنايي بندونو کې تر لږ تر لږه ۲۰۰ مېګاواټه تاوان په يوه سانيه کې ورسيږي. چې کلنۍ تاوان يې له ۲۰۰۰ مېليونه ډالرو ډېر راځي، خو دوی ده دې له پاره په ټاټوبي کې په سياسي ګډۍ او ګډوډۍ په کال کې ۲۰۰ مېليونه ډالر لږ خرچه او په کار اچوي چې پورتنۍ دوې زره مېليونه ډالره کلنۍ تاوان ورته په اوږېپره بنه په هر کال کې و نه رسيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

۶. ۱٤ وتيز تولنيز تړ (اقتصادي اجتماعي وضعيت)

په منځنۍ اسيا کې د تولنيز وتيز پرمختګ ښاخونه په لاندې بڼه دي.
لومړی:. افغانستان تولنه ګڼه ګونه ۴۰.۹ ميلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۵ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۱۸۸۵ ډالره، د ژوند تمه: ۶۰.۴ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۱۳۵ درېنګلې مېټر دی؛ دوېيم:. ايران تولنه ګڼه ګونه ۸۰ ميلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۷۸ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۱۵۴۳۹ ډالره، د ژوند تمه: ۷۵.۴ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۳۹۶ درېنګلې مېټر دی؛ درېيم:. کزاکېستان تولنه ګڼه ګونه ۱۷.۸ ميلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۷۸ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۲۰۸۶۷ ډالره، د ژوند تمه: ۶۹.۷ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۵۸۹۵ درېنګلې مېټر دی؛ څلورم:. کېرغيزېستان تولنه ګڼه ګونه ۶ ميلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۶۶ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۳۰۴۴ ډالره، د ژوند تمه: ۷۰.۶ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۴۳۵۲ درېنګلې مېټر دی؛ پېنځم:. پاکېستان تولنه ګڼه ګونه ۱۹۲ ميلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۵۲ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۴۸۶۶ ډالره، د ژوند تمه: ۶۶.۲ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۱۵۰ درېنګلې مېټر دی؛ شپږم:. تاجيکېستان تولنه ګڼه ګونه ۸.۶ ميلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۶۲ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۲۵۱۷ ډالره، د ژوند تمه: ۶۹.۴ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۴۲۳۲ درېنګلې مېټر دی؛ اووم:. تورکمېنېستان تولنه ګڼه ګونه ۵.۶ ميلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۶۸ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۱۳۰۶۶ ډالره، د ژوند تمه: ۶۵.۶ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۱۲۴۰ درېنګلې مېټر دی او اتم:. اوزبېکېستان تولنه ګڼه ګونه ۳۰ ميلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۶۷ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۵۵۶۷ ډالره، د ژوند تمه: ۶۸.۸ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۸۰۱ درېنګلې مېټر دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۶. ۱۵ د کوش تپې لويې ويالې پروژې وتيزې ګټې

,, د ټاټوبې په وتيزه طرحه کې د کوش تپې لويې ويالې پروژې د رغولو پېر ۹ کاله دی، چې د ګټنې پېر يې لړ تر لږه ۶۰ کاله دی او د ۱۲۰ کلونو له پاره يې ډيزاين په پام کې نيول شوی.
د ۹ کلونو په موده کې لږتر لږه بيليون د ډالرو سپما ته اړتيا لري، له دې ټول ټال څخه يوازې ۶۰۵ مېليون ډالره د پيلنيو شپږو کلونو له پاره له باندنيو زېرمو څخه تدارک کېږي او پاتې هاميانۍ يې د لويې ويالې له دننه نۍ يو عوايدو څخه تر لاس کېږي. د کوش تپې لويه وياله د وتيزې شننې په سټه ۴ څلور کاله ورسته په ګټنې راځي چې د ۷ اووم کال راټول کړي عوايد به يې ۱۸ ميلينو ډالرو له خرچه کړو هاميانيو ډېر وي. د کوش تپې لويې ويالې له بشپړ ولو څخه ورسته د پيلني کاله ګټه تر ۴۱۳ مېليون ډالرو وي چې کال په کال به يې عوايد لوړېږي، ۳۳ کاله ورسته به که لوی الله کول عوايد تر يوه بېليون ډالرو لوړ شي او ۵۶ کاله ورسته به د کوش تپې لويې ويالې کلني عوايد ۱۱.۵ بېليون ډالرو ته و رسېږي.،، (سويم، ۲۰۱۹ زېږدی، ۱۷ چوپړی)، (محمود، ۲۰۲۳ زېږدی ،۹ چوپړی)

۶. ۱۶ د وتيزې ارزونې لنديز

١. د کوماندې (امرورکول) شوې سيمه: ۲۴۵،۰۰۰ هېکټاره کروندې.
٢. د پام وړ فصلونو شمېر:۱۹ ډوله.
٣. د کښت شدت: له سلو ۱۱۰ ٪.
٤. اي ای آر آر يا (EIRR): له سلو ۱۹.۵۹ ٪
٥. د پروژې خرچه يا سپما، (ENPV): ۴،۶۷۹ مېليون ډالره.
٦. اي بي سي آر يا (EBCR): ۳.۹۵
٧. ايف ای آر آر يا (FIRR): له سلو ۱۶.۷۰ ٪
٨. ايف اين پي وي يا (FNPV): ۱۳،۸۳۷.۰۰ مېليون دالره.
٩. ايف بي سي آر يا (FBCR): ۶.۵۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰. د تيټې بيې (تخفيف) کچه: د ماليې له پاره له سلو ۵.۳۱٪ او وټيزه (اقتصادي) له سلو ۹ ٪

۱۱. د پروژې ژوند: ۶۰ کاله

۱۲. د پلي کولو موده: ۱۲ کاله

۱۳. د انفلاسيون کچه: له سلو ۵٪

۱۴. د چې ډي پي (GDP) د ودې کچه: له سلو ۲.۷٪

۱۵. خوزيدا او څارنې O&M کلنی لګښت: د پروژې ټول لګښت له سلو۲٪

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

۶. ۱۷ کوش تپې لويې ويالې نه بوږولو په پايله کې تاتوبي ته د رسيدلي تاوان آر (اصل)

په منځنۍ کچه د کوش تپې لويې ويالې نه بوږولو په پايله کې تاتوبي ته هر کال (۶،۴۵۶،۵۰۰،۰۰۰.۰۰) شپږ بېليونه، څلور سوه او پينځه شپېته مېليونه او پينځه سوه زره ډالره تاوان رسېدلی دی، چې د سردار محمد داوود ګډی له پېر ۱۹۷۰ زېږدي څخه د پيلنۍ تخنيکي هر اړخيزې پلټنې، څېړنې او سروې د توان کچه په مېچه کړو ټول ټال (۳۴۲،۱۹۴،۵۰۰،۰۰۰.۰۰) درې سوه او دوې څلوېښت بېليونه، يوه سلو او څلور نوي مېليونه او پينځه سوه زره ډالره تاوان رسېدلی دی.

د کوش تپې لويې ويالې پروژې د خرچو او ګټو لښتيليک				
د کلونو ګڼه	د بوږولو او (جوړول) او خرچو کلنۍ خرچې په [مېليون ډالره]	له کرنې کلنۍ بچت (راګرزيدنه) په [مېليون ډالره]	له ژويو کلنۍ بچت، (راګرزيدنه) په [مېليون ډالره]	ټول ټال کلنۍ بچت راګرزيدنه په [مېليون ډالره]
۱	۷۵	۰	۰	-۷۵
۲	۷۵	۰	۰	-۷۵
۳	۱۰۰	۰	۰	-۱۰۰
٤	۲۰۰	۵۰,۳	۵	-۱٤۵
۵	۲۰۰	۷۰,٤	۱۵	-۱۱۵
٦	۲۰۰	۸۵,۵	۱۹,۹	-۹۵
۷	۲۰۰	۲۳۰,۲	۳٤,۷	۱۸
۸	۲۰۰	۲۸۹,۱	۲۹,۸	۷۷
۹	۲۰۰	۳۲۹,۵	۳۷,۲	۱۱۷
۱۰	٤٤,۱	٤۵٦,۷	٤۹,٦	٤۱۳
۱۱	٤٦,٤	۵۱۰,۲	۵۳,۲	٤٦٤
۱۲	٤۸,۷	۵٤۰,۳	۵۷	٤۹۲
۱۳	۵۱,۱	۵٦۰,۳	٦۱,۱	۵۰۹
۱٤	۵۳,۷	٦۰۰,۷	٦۵,٦	۵٤۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٨٧ چوپړی

د کوش تپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکبېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

١٥	٥٦,٣	٦٤٣,٩	٧٠,٣	٥٨٨
١٦	٥٩,٢	٦٩٠,٣	٧٥,٣	٦٣١
١٧	٦٢,١	٧٤٠	٨٠,٨	٦٧٨
١٨	٦٥,٢	٧٩٣,٣	٨٦,٦	٧٢٨
١٩	٦٨,٥	٨٥٠,٤	٩٢,٨	٧٨٢
٢٠	٩٨,٣	٩١١,٦	٩٩,٥	٨١٣
٢١	٧١,٩	٩٧٧,٢	١٠٦,٦	٩٠٥
٢٢	٧٥,٥	١٠٤٧,٦	١١٤,٣	٩٧٢
٢٣	٧٩,٣	١١٢٣	١٢٢,٦	١٠٤٤
٢٤	٨٣,٢	١٢٠٣,٩	١٣١,٤	١١٢١
٢٥	٨٧,٤	١٢٩٠,٥	١٤٠,٨	١٢٠٣
٢٦	٩١,٨	١٣٨٣,٥	١٥١	١٢٩٢
٢٧	٩٦,٤	١٤٨٣,١	١٦١,٨	١٣٨٧
٢٨	١٠١,٢	١٥٨٩,٩	١٧٣,٥	١٤٨٩
٢٩	١٠٦,٢	١٧٠٤,٣	١٨٦	١٥٩٨
٣٠	١١١,٦	١٨٢٧	١٩٩,٤	١٧١٦
٣١	٢٨٦,٣	١٩٥٨,٦	٢١٣,٧	١٦٧٢
٣٢	١١٧,١	٢٠٩٩,٦	٢٢٩,١	١٩٨٣
٣٣	١٢٣	٢٢٥٠,٨	٢٤٥,٦	٢١٢٨
٣٤	١٢٩,١	٢٤١٢,٨	٢٦٣,٣	٢٢٨٤
٣٥	١٣٥,٦	٢٥٨٦,٦	٢٨٢,٣	٢٤٥١
٣٦	١٤٢,٤	٢٧٧٢,٨	٣٠٢,٦	٢٦٣٠
٣٧	١٤٩,٥	٢٩٧٢,٤	٣٢٤,٤	٢٨٢٣
٣٨	١٥٧	٣١٨٦,٤	٣٤٧,٧	٣٠٣٠
٣٩	١٦٤,٨	٣٤١٥,٩	٣٧٢,٨	٣٢٥١
٤٠	١٧٣,١	٣٦٦١,٨	٣٩٩,٦	٣٤٨٩
٤١	١٨١,٧	٣٩٢٥,٥	٤٢٨,٤	٣٧٤٤
٤٢	٢٦٧,٩	٤٢٠٨,١	٤٥٩,٢	٣٩٤٠
٤٣	١٩٠,٨	٤٥١١,١	٤٩٢,٣	٤٣٢٠
٤٤	٢٠٠,٣	٤٨٣٥,٩	٥٢٧,٧	٤٦٣٦
٤٥	٢١٠,٤	٥١٨٤,١	٥٦٥,٧	٤٩٧٤
٤٦	٢٢٠,٩	٥٥٥٧,٣	٦٠٦,٥	٥٣٣٦
٤٧	٢٣١,٩	٥٩٥٧,٤	٦٥٠,١	٥٧٢٦
٤٨	٢٤٣,٥	٦٣٨٦,٤	٦٩٦,٩	٦١٤٣

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

٤٩	٢٥٥,٧	٦٨٤٦,٢	٧٤٧,١	٦٥٩١
٥٠	٢٦٨,٥	٧٣٣٩,١	٨٠٠,٩	٧٠٧١
٥١	٢٨١,٩	٧٨٦٧,٥	٨٥٨,٦	٧٥٨٦
٥٢	٢٩٦	٨٤٣٤	٩٢٠,٤	٨١٣٨
٥٣	٨٠٥,٦	٩٠٤١,٢	٩٨٦,٧	٨٢٣٦
٥٤	٣١٠,٨	٩٦٩٢,٢	١٠٥٧,٧	٩٣٨١
٥٥	٣٢٦,٣	١٠٣٩٠	١١٣٣,٩	١٠٠٦٤
٥٦	٣٤٢,٦	١١١٣٨,١	١٢١٥,٥	١٠٧٩٦
٥٧	٣٥٩,٨	١١٩٤٠,١	١٣٠٣	١١٥٨٠
٥٨	٣٧٢,٧٩	١٢٦١٨,٨٧	١٣٧٧	١١٥٩٢,٩٩
٥٩	٣٨٥,٧٨	١٣٢٩٧,٦٤	١٤٥١	١١٦٠٥,٩٨
٦٠	٣٩٨,٧٧	١٣٩٧٦,٤١	١٥٢٥	١١٦١٨,٩٧
تول ټال	١٠,٧٣٧,٩٤	٢١٢,٤٤٧,٥٢	٢٣,٢٠٥,٥٠	١٩٧,٧٩٩,٩٤

لښتيليک ٦. ٣ د کوش تپې لويې ويالې پروژې د خرچو او ګټو لښتيليک

د کوش تپې لويې ويالې پروژې د خرچو او ګټو لښتيليک څخه د وټيزو (اقتصادي) اټکلونو پر بنسټ کره څرګنديږي او داسې پيله په پوخ کې کوي چې د کوش تپې لويې ويالې له بشپړ ولو په پای کې يا په ١٠ کال د پيلني کاله ګټه يا د ١٠ کال تول ټال کلنی بچت (راګرزيدنه) ٤١٣ مېليون ډالره وي. چې کال په کال به يې تول ټال کلنی بچت (راګرزيدنه) لوړيږي، ٣٠ کاله ورسته به که لوی الله کول تول ټال کلنی بچت (راګرزيدنه) ١،٧١۶ يوه بېليون او اووه سوه او شپاړس مېليون ډالره وي او ۶٠ کاله ورسته به د کوش تپې لويې ويالې تول ټال کلنی بچت (راګرزيدنه) ١١،٦١٨,٩٧ يوه لس بېليونه، شپږ سوه او اته لس عشاريه اووه نومې مېليونه ډالرو ته و رسيږي.

کره بوروم د کوش تپې لويې ويالې پروژه اوږپيره پرتلنې لاسته راغلې کره شمېرې داسې پوخ کې کوم چې د ۶٠ کلونو په اوږدو د کوش تپې لويې ويالې پروژه د بوړول (جوړول) او خرچې په ١٠،٣٧.٩۴] لس بېليونه او اووه سوه او اووه ديرش عشاريه څلور نوي مېليون ډالره] کيږي، او تول ټال کلنی بچت راګرزيدنه په ۶٠ کلونو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

۱۹۷،۷۹۹.۹۴ [یوه سلو او اووه نوي بېلیونه او اووه سوه او نهه نوي عشاریه څلور نوي مېلیون ډالره] کېږي چې (۲۱۲،۴۴۷.۵۲ دوې سوه اودولس بېلیونه او څلور سوه او اووه څلوېښت عشاریه دوې پېنځوس مېلیون ډالره له کرنې بچت یا راګرزیدنه ده او ۲۳،۲۰۵.۵۰ درېوېشت بېلیونه او دوې سوه او پېنځه عشاریه پېنځوس مېلیون ډالره له ژویو بچت یا راګرزیدنه) ده.

په ټوله کې دې پایلې ته رسېږو، چې د کوش تپې لویې ویالې پروژه ټول خندونه سرېې، تاوانو، بوږونې، خرچې له سلو ۵.۳۴ ٪ کېږي او ګټنه یې له سلو ٪۹۴.۵۷ ده.

د منځنی اسیا و ګړو ته د غوره خواړو، لکه غنم، غوړ، بورې، غوښې، پنېر، الوتونکو، کبانو، ستوري ډول کبانو، کډوالو الوتونکو، تورو بازانو، نادره چابک ښکار کوونکو (شاهین، ځرخ)، ګرانو لوړ بیې کانو چې له سلاد (ځرې یا رسوباتو) لاسته راځي، اېندوانو، ختکی یو، انګورو، جغاندرو، بادمو، پستو، مندتو، زردالو، الوچو، منو، ناکو ټغر خور وي، چې د دوی د زورنې، قویتوب (سوی نارو غی)، سلامتی، رمتیتیا، غښتلتیا، ، سوکالی او بډاینې جوګه کرځي. لړ تر لړه په کال کې نړی والو هېوادونو ته د لاندې لښتیلیک په بنسټ ګټنه ور رسیږې.

د کوش تپې لویې ویالې پروژې څخه نړی والو هېوادونو ته لږ تر لږه کلنی ګټو رسیدلو لښتیلیک		
کڼه	د نړی والو هېوادونو نومونه	له کرکیلې، ژویو، نه پیداکېدونکو الوتونکو، لوړې بیې کبانو، له سلاد (رسوباتو) ټول شوي لوړې بیې درنو کانو، اینګ او تور زرو ټول ټال کلنی بچت، (راګرزیدنه) په [مېلیون ډالره]
۱	تاجیکیستان	٤١,٣
۲	افغانستان	٤١٣
۳	ازبېکیستان	١٢٣,٩
٤	تورکمېنیستان	٢٠,٦٥

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

۵	کېرغیزیستان	۱۲,۳۹
٦	کزاکېستان	۱۲
۷	ایران	۱۲,۳۹
۵	پاکېستان	٤۹,٥٦
٦	قطر، اماراتو، سعدی عربستان	۴۰۰
۷	مسکو، اروپا، امریکا او نړیوال پېټ مارکیټ ته	۳۰۰
	ټول ټال نړیوال هېوادونو ته کلنی بچت یا راګرزېدنه په مېلیون ډالره	۱,۳۸۵,۱۹

لښتیلیک ٦. ٤ د کوش تپې لویې ویالې پروژې څخه نړی والو هېوادونو ته لږ تر لږه کلنی ګټو رسیدلو لښتیلیک

۶. ۱۸ پوله تېرېدونکي سینېزه سیمه

په نړۍ کې شاه او خوا ۲۶۷ سینیزې سیمې په پوله تېرېدونکي دي.
افغانستان ۶ سینیزې سیمې لري چې له ډلې يې څلور (کابل، هېلمند، آمو او هري او مرغاب) پوله تېرېدونکې (فرامرزي) دي. ټولټال ۵۳،۸ بېلیون مکعب مېتر اوبو څخه ۴۲،۲ يې پوله تېرېدونکي دي (شا او خوا له سلو ۸۰٪)
ایران، پاکیستان، تاجیکېستان، اوزبېکېستان او تورکمېنېستان شریک اوبیز یا اصلي ګاونډیان دي.
په ټولو سیمو یا حوزو کې بره پروت (upstream) هېواد ټاټوبی دی چې دا ورته یوه د بر رب یوه ځانګړې لوړ لوروینه کړې.
ټاټوبی د تېرو ناامنی یو په وجه نه دی توانیدلی چې خپلې اوبه مدیریت کړي، ګاونډیانو د وضعیت څخه ناوړه ګټه پورته کوي.
افغانستان دمګړی یوازې له ایران سره د اوبو پر سر تړون لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکپستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

کله چې افغانستان له خپلو بنسټیزو او پنځې زېرمو څخه ګټه اخلي، ضرور به خپلې اغېزې په لاندې پرتو هېوادونو لري چې د دوی ستېکړنې (عکس العمل) راپارېږي.
د شمالي ګاونډیانو سره د شوروي دوران او وروسته تعاملات څېړو.
آمو سینیزه حوزه چې یونیان یې آکسوس او اعراب یې جیحون بولي.
د ټاټوبي په داخل کې ۹۰۶۹۲ کیلومېتره مربع ځمکه احتوا کوي او اوبو جریان کلنۍ کچې مېچه له سلو ۱۴٪ وګړي ګټه ترې اخلي او په ټوله کې له سلو ۲۳٪ د افغانستان کرنې ځمکې خړوبوي.
۲۰،۳ بېلیون (ملیارد) مکعب مېتر کلنیز اوبو جریان لري چې ۱۸،۴ یې پوله تېریدونکې دي.
دا سین له پامیر غرونو سرچینه اخلې؛ د تاجیکېستان، اوزبېکپستان او تورکمېنېستان سره د ګډې پولې له جوړولو وروسته آرال سمندرګي ته بهیږي.
۵ مرستیالان لري چې رستاق، خان آباد، کوکچه، کوندوز او پنجاب دي. ټولټال افغانستان د دي حوزې شاه خوا له سلو ۳۰٪ اوبه تولیدوي او په لوړه کچه ترې له سلو ۵٪ تري ګټه اخلو. له سلو ۴۹،۶٪ یې تاجیکېستان تولید وي. تورکمېنېستان یې له سلو ۱٪ تولید او له سلو ۴۹ ٪ ترې ګټه اخلي، د پنبې رغاوه (صنعت)، قره قروم کانال او پاتې نور یې اوزبېکپستان تولید وي.
د آمو سینېزه حوزه د پامیر غرونو څخه سرچینه اخلي او دوې اصلي شاخې لري. د پامیر سین شمالي برخه د زرقول فرعي سین څخه ریښه اخلي چې د افغانستان او تاجیکېستان ترمنځ ګډ دی. د واخان سین جنوبي برخه د چکمتین فرعي سین څخه منشعب کیږي، دغه دوې شاخې په کلای پنج کې سره یوه ځای کیږي او تر ای خانم سیمې پورې د پنج سین نوم اخلي، د دې سیمې وروسته کله چې له کوکچې سره یوه ځای شي د آمو سین په نوم یادیږي. دغه سین د شمال ختیځ په لور له تګ وروسته د خم آب سیمې څخه وروسته بالاخره آرال سین ته بهیږي.

۱. د آمو د سین ټول اوږدوالی ۲۴۰۰ کیلومېتره ده چې د افغانستان، تاجیکېستان، اوزبېکپستان او تورکمېنېستان ترمینځ ۱۲۵۰ کیلومېتره پوله جوړ وی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

۲. د اوبو مېچې ته په کتلو سره آمو سين د ابو لوړې کچې تېرېدل ۲۶۳۰ مکعب مېتر پر ثانيه ريکارډ شوی او د اوبو لوړې کچې تېرېدل يې په ۱۹۵۱ زېږدي کې ۳۹۹ مکعب (ترينګلی) مېتر پر ثانيه ريکارډ شوی.

۳. په پورتنۍ برخه کې د دې سين سرعت د ميل د زياتوالي له وجې ښخه زيات دی خو په نسبتاً اوارو سيمو کې لکه د حيرتان ور په سيمه کې چې د سين ميل کم ده ۳ مېتر پر ثانيه سرعت ثبت شوی. او په کلني ډول ۲۳۰ مېليون ټنه خړه له ځان سره لېږد وي.

٤. د آمو سين د اوبو د تېرېدو (جريان) په اړه بېلابېلې شمېرې شتون لري، اما د ۱۹۸۷ زېږدي د مرکزی اسيا هېوادونو ترمنځ غونډه او ۱۹۹۲ زېږدي د الماتا تړون چې په دواړو تړونونو کې افغانستان ناپامه نيول شوی، د آمو کلنی مجموعی ظرفيت ۸۰.۲ بېليون مکعب مېتر بښودل شوی. په اوزبېکېستان کې يې منځنی جريان ۴.۸ بېليون مکعب مېتر، په تاجيکېستان کې ۴۹ بېليون مکعب مېتر او په تورکمېنېستان کې ۰.۸۲ بېليون مکعب مېتر، کېرغېزېستان ۱.۶ بېليون مکعب مېتر او د افغانستان له پاره ۲۴ بېليون مکعب مېتر اټکل شوي دی. د کافرنهان، قيزل او وخش واړه سينونه د آمو سين لوی حجم تشکيل وي او همداراز د پنج، کوندوز او کوکچې سينونه يې لويه برخه جوړ وي.

د بېلابېلو اداراتو د څېړنو په بنسټ چې ځينې يې اړنګلاندې دي د آمو سين کلنۍ ټوټال کچه د پنج امو سين ته ټول ټال د ابو غورځيدلو کلنۍ کچه په لاندې بڼه ده:

۱. لندل ميلز کمپنۍ د شمېرو په سټه (LANDELL MILLS /AWARD TISC۲۰۱۳) ٤۸ بېليونه مکعب مېتره اوبه.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. د اوبو لګونې، اوبو د زېرمو، چارپېريال ساتنې او د يونيسيف ادارو له خوا (٤٢٫٤٥ بېليونه مکعب مېتره اوبه.)

۳. د اوبو د زېرمو نوی شمېرو په ستېه (۴۰ بېليونه مکعب مېتره اوبه.)

٤. د ۱۹۸۷ او ۱۹۹۲ کلونو د مرکزي اسيا هېوادنو تړون په ستېه (۸۰٫۲ بېليونه مکعب مېتره اوبه.)

د اوبو ونډه او ګټه اخستنه: د ۱۹۸۷ کال او ۱۹۹۲ کلنو د مرکزی اسيا د هېوادنو دغونډي د ارقامو په اساس د مشترکو هېوادونو د ګټی اخيستنه او د اوبو د توليد د ونډې:.

۱. افغانستان د اوبو د پيداوار کلنی ونډه ۲۴ بېليون مکعب مېتر؛ د ونډې له سلو ۳۰ ٪؛ د کروندې خړوبولو وړ کرونده ۱.۲ مېليون هکتاره (۰.۵ مېليون جريبه)؛ د اوبو ونډه څرګنده نه ده بېليون مکعب مېتر؛ د ګټنې سلنه څرګنده نه ده.

۲. تاجيکېستان د اوبو د پيداوار کلنی ونډه ۴۹ بېليون مکعب مېتر؛ د ونډې له سلو ۶۱ ٪؛ د کروندې خړوبولو وړ کرونده ۰.۵ مېليون هکتاره (۲.۵ مېليون جريبه)؛ د اوبو ونډه ۹.۵ بېليون مکعب مېتر؛ د ګټنې سلنه ۱۵.۴.

۳. اوزبېکېستان د اوبو د پيداوار کلنی ونډه ۴.۸ بېليون مکعب مېتر؛ د ونډې له سلو ۶٪؛ د کروندې خړوبولو وړ کرونده ۲.۳ مېليون هېکتاره (۱۱.۵ مېليون جريبه)؛ د اوبو ونډه ۲۹.۶ بېليون مکعب مېتر؛ د ګټنې سلنه ۴۵.۲.

٤. تورکمېنېستان د ابو د پيداوار کلنی ونډه ۰.۸۲ بېليون مکعب مېتر؛ د ونډې له سلو ۱ ٪؛ د کروندې خړوبولو وړ کرونده

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱.۷ مېليون هکتاره (۸.۵ مېليون جريبه)؛ د اوبو ونډه ۲۲ بېليون مکعب مېتر؛ د کټنې سلنه ۳۵.۸.

۵. کېرغېزېستان د ابو د پيداوار کلنۍ ونډه ۱.۶ بېليون مکعب مېتر؛ د ونډې له سلو ۲ ٪؛ د کروندې خړوبولو وړ کرونده ۰.۱ مېليون هېکتاره (۰.۵ مېليون جريبه)؛ د اوبو ونډه ۰.۴ بېليون مکعب مېتر؛ د کټنې سلنه ۰.۶.

٦. د ټول پنج امو د اوبو د پيداوارو کلنۍ ونډه ۸۰.۲ بېليون مکعب مېتر؛ د ونډې له سلو ۱۰۰ ٪؛ د کروندې خړوبولو وړ کرونده ۵.۸ مېليون اېکتاره (۲۹ مېليون جريبه)؛ د اوبو ونډه ۶۱.۵ بېليون مکعب مېتر؛ د کټنې سلنه څرګنده نه ده.

۶. ۱۹ د پنج آمو خړوب شوې اواره

۱. د پنج آمو په حوزه کې خړوبې شوې ساحې مجموعي مساحت شا او خوا ۴۴۸،۲۸۸.۰۰ اېکتاره ته رسېږی.

۲. د اخيرو کلنو په جريان کې د اوبو لګونې په برخه د اوبو او انرژۍ وزارت له خوا په اېنجينيري بڼه يوه څو بنسټيزې پروژې جوړې شوي چې له هغې ډلې څخه د سنګ مهر وياله (کانال) بدخشان کې، شهروان وياله د تخار او د کوندوز خان اباد پروژه د کوندوز د يادونې وړ ده چې په ټولې توګه ۸۵،۰۰۰.۰۰ اېکتاره ځمکه خړوبوي.

۳. سره د دې چې افغانستان ۲۴ بېليون مکعب مېتر اوبه د آمو سين کې توليدوي له دې څخه يوازې ۶.۱ بېليون مکعب مېتر اوبو څخه استفاده شوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

,, د امو پر سين په منځنۍ اسيا هېوادونه هر يوه تاجيکېستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان او کرغيزستان له لورې بوړول شوي اسانتياوې،، د ليکول ژباړه (نعمت الله، ۱۴۰۱ لېږدی، ۸۴ چوپړی)

۶. ۲۰ د بر پنج سېمه کې له اوبو جوړې برېښنا د پيداوارو کچه

د بر پنج سېمه له اوبو جوړې برېښنا د پيداوارو په وړتيا کې لوړ ځای لري. د روسيې ماهرينو څېړنو (متخصصينو د تحقيق) په بنسټ دا حوزه د ۱۴ څخه تر ۱۶ زره ميګاوات برېښنا پيداورو (توليد) وړتيا لري.

د ۱۹۸۰ زېږدي د برېښنا ماسټر پلان په بنسټ په ځينو تاکلو ځاينو کې لومړنۍ سروې تر سره شوي.

سره د دې چې آمو سيمه شا او خوا ۱۹۰۰۰ ميګا واته برېښنا پيداورو وړتيا لري، خو يوازې له دې سيمې څخه ۱۷.۹۵ ميګا واته برېښنا پيداورو څخه ګټنه اخستل شوې.

۶. ۲۱ په آمو سيمه کې له اوبو ګټنې څرنګوالی

۱. ۳۲.۶ مېليون اېکتاره د خړوب وړ ځمکې په دې سيمه کې شتون لري.
۲. ۲.۳ مېليون يې په اوزبېکېستان،
۳. ۱.۷ يې په تورکمېنېستان،
٤. ۱.۲ يې په افغانستان کې،
٥. ۰.۱ يې په کېرغېزېستان کې،
٦. ۰.۵ يې په تاجيکېستان کې شتون لري. (ناورک بند ۲۷۰۰ ميګا واته برېښنا پيداور لري. راعون بل بند ۳۶۰۰ ميګا واته)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې سين څخه افغانستان کې في نفر ۱۰۰۰ مکعب مېتر کمې تاجيکېستان کېرغېزېستان ۲۰۰۰-۱۰۰۰، اوزبېکېستان ۳-۲ زره تورکمېنېستان ۳-۶ زره درېنګلې مېتره ګټه اخلې.

۶. ۲۲ رښتې حالت (حقوقي وضعيت)

۱. د ۱۹۴۷ او ۱۹۸۵ کال تړونونه. يوازې ۱۶، ۱۷، ۷ او ۸ ماده د کښتی يو چلولو سين غاړو تينګولو (تحکمياتو) په اړه مواد لري.

۲. د لويې روسيې وروسته منځنی اسيا هېوادونو (دوی) په ۱۹۹۲ زيږدي کې د آلماتا تړون لاسليک کړی او پخوانی پرېکړې تاکلي برخې (سهميه بندي) يې منلي (تائيد کړې).

۳. افغانستان کوم رښتي (حقوقي) تړون نه لرو يوازې د تاجيکېستان سره MOU– (د اوبو چارو يوه غړي کوونکي) ۴ غونډې شوې دي.

۶. ۲۳ د کوش تپې کانال ارزونه

۱. د هېواد په کچه غوره او لويه پروژه ده چې د کال شاه او خوا ۱۳ بېليون مکعب مېتر اوبه په اخيستلو سره له ۵۰۰،۰۰۰.۰۰ اېکتارو زياته ځمکه په کوندوز، بلخ، جوزجان او فارياب ولايتونو کې خړوبوي.

۲. په رښتي بنه له شمالي ګاونډيو هېوادونو سره کومه بين المللي تړې او تړونونه نه لرو، يوازې د ۱۹۴۷ او ۱۹۵۸ کال تړونونه لرو چې په هغې کې يوازې د کښتی يو تګ او راتګ، د سين غاړو نوي ودانول او تينګول (تحکيمات) په دوې منځنی برخو وېشلي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. د نړۍ وال رښتو له نظره كه چېري په يوه مسله كې د هېوادونو ترمنځ تړون شتون و نه لري نو بيا نړۍ والو دوديز رښت (عرفي قواعدو) په پام كې نېول كيږي چې غوره يې د معقولانه (بولنې) او منصفانه ګټې اخيستنې اصل، د مشاورې اصل، د نه ضرر رسونې اصل د ښه نيت له مخې د همكارۍ اصل دى.

٤. سياسي اړخونه هم د پروژې مهم دي. دا ځكه چې شمالي ګاونډيان هر يوه د خپل وتيز وګړني (اقتصادي او اجتماعي) پرمختګ له پاره په دې اوبو تكيه (متكي) دي. افغانستان چې وتيز وړتيا يې تېټه ده، د خوړو امنيت نه لري، لږه ګټه ځيني اخستې. تاجيكېستان ناورک او سنګ توده بندونه د برېښنا او كروندو خړوبولو له پاره جوړ كړي.

٥. اوزبېكېستان او توركمېنېستان په ډېره كچه په ښه وتيزه وړتيا (اقتصادي وضعيت) كې قرار لري او ډېره استفاده ځيني كوي. له سياسي پلوه دا دوې لاندې پراته هېوادونه غواړې د پورته پرتو هېوادونو ګټه محدوده و ساتي كره كوم لويه وياله هره ثانيه ۵۰۰ مېتره اوبه اخلي چې د كوش تپې لويې ويالې به دا لويه وياله يا كانال اوبه هم زيانمنې كړي.

٦. ټاتوبې نړۍ وال رښت لرې چې له خپلو اوبو څخه په هر بڼه ګټنه واخلي او په راتلونكي پېر كې پرې ځواكمن كنټرول و لري او خپلې سويې خړوب ځمكې پرې خړوب كړي. د امو سين له تكلي كچې څخه له سلو ۵۰٪ څخه نېولې تر له سلو ۹۰٪ برخي پورې رمتې ګټنه پورته كړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

۶. ۲٤ لنډمکې پايلې پېر (وخت)

د دې څېړنې په لنډپېرې پای کې لاندې پايلې لاسته راغلې دي:

۱. د آمو سينيزه حوزه د ټاټوبي په شمال کې له تاجيکېستان، اوزبېکېستان او تورکمېنېستان سره ګډه سېمه ده. د آمو سينيزې سيمې يا حوزې ډېرې اوبه افغانستان توليد وي ورپسې تاجيکېستان دی. د واخان پورتنی ژی اوبو په سته چې ۵۰ کيلو مېتره په ټاټوبي کې بهېږي او بيا تاجيکيستان ته دننه کېږي د سپينې اوبو په نوم يا آقسو سيند چې له پنج امو ته را غورځېږي.

۲. تورکمېنېستان چې د دې حوزې ډېره کمه برخه اوبه توليد وي، د ټولو نورو اوبيزو ګاونډيو په تله ډېرې اوبو څخه ګټنه اخلې.

۳. ټاټوبی له تاريخي پلوه له لويې روسيې سره ربنتي ټرونونه لري چې يوازې د ۱۹۵۸ زيږدي ټرون په ټولي ډول د پنج آمو سين اوبو ته اشاره کړې وه.

٤. د لويې روسيې له ړنګيدو سره سم افغانستان سره له دې چې له شمالي ګاونډيو سره په دې اړه کوم ربنتي (حقوقي) سند نه لري بلکې د افغانستان او ګاونډ هېوادونو ترمنځ د همکاريو ښه پوتنسيل شتون لري.

۵. د ټاټوبي وتيز وګړني وړتيا هم د تاجيکېستان، اوزبېکېستان او تورکمېنېستان په تله ټېټه ده، او د نړی والو ربنتو (حقوقو) او اسلامي شريعت پر بنسټ هم ربنت (حق) لري چې له دې سينيزې سيمې څخه د خپلې ټولنې بډايه کېدو او کرنې پراختيا کې ور څخه ګټه واخلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر څېګړنو ته د فردوس څېګړنې.

٦. د دې له پاره چې د کوش تپې لویه ویاله ملي او بنستیزه پروژه په ګټوره (مؤثره) توګه غوره پایلې و لري، اړینه ده چې په دې برخه کې کره او دکېکې سیاسي، ربنتي (حقوقي) او تخنیکي ارزونې و شي او پرته د خپلو اوبو تاکلي واک هېڅ هېواد د پرېکړې له پاره واک په لاس کې ورنه کړي.

٧. په ځینو ځایونو کې د ستیشنونو د کمښت او نه شتون او د ځینو ستیشنونو د شمېرو (ارقامو) له امله، د افغانستان څخه د AMO سمندري معاونینو د جریان ربنتینې اندازه معلومه نه ده. یوازې په کلیدي ستیشنونو لکه کلوخ تیپ، خاجه غر، اشکاشم، کوف اب او ساسات ستیشن کې، ارقام محاسبه شوي، چې نږدې ١٨ بېلیونه درېنګلې (مکعب) مېتر دي. نیمګړې کچه ده.

٨. د دې سمندر د اوبو د کارولو په برخه کې، زموږ هېواد خورا ټیټ دی. له افغانستان څخه د امو بحیرې ته د بهېدونکو اوبو اندازه ٣٧.٩٨٦ بېلیون درېنګلي مېتر ده، خو افغانستان له دې اوبو څخه شا او خوا ٦،١ بېلیون درېنګلي مېتر څخه ګټنه اخلې، چې د کرنې وړ ځمکې له شتون سره سره ډېره کمه ده.

٩. د پنج امو عامه سیمه د برېښنا پیداوارو ترلاسه کولو په برخه کې غوره بلل کیږي، خو د برېښنا د پیداوار له پاره دغه سیمه (چې تر ١٩٠٠٠ میګاواټو پورې د برېښنا د پیداورو وړتیا لري) تر ډېره حده کار نه دی شوی. په دې برخه کې پر ١١ بندونو کار شوی، چې له دې ډلې څخه د لومړي او دوېیم پلخمري بند پروژې دي، چې د ۴ میګاواټه سرباري برېښنا د پیداورو وړتیا لري او پاتې نور ټول د ٠،١ او ٠.٥ میګاواټو تر منځ دي، چې ګټه ترې اخېستل کې دی شي، د کوشنۍ یو نیلي ډیزاینونو په لیکه کې ډلبندۍ شوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

۱۰. له نړۍ والو رښتو (قوانينو) څخه په سرغړونې سره د افغانستان له خبرولو پرته د شمالي ګاونډيو هېوادونو (تاجيکېستان، اوزبېکېستان او ترکمنېستان) له خوا اسنتياوي (تاسيسات) جوړ شوي، چې د افغانستان له پاره يې جدي ستونزه رامنځته کړې ده.

۱۱. د امو سينيزې حوزې کلنۍ تولې اوبه چې په سټېشنونو کې ثبت دي ۱۸۶.۱۸۵ بېليون درېنګلې مېتر دي او نورې شمېرې چې په دې اړه وړاندې شوي سمې نه دي، خو دغه شمېرې د امو سينيزې حوزې کلني پيداورو وړتيا او کچه په تويموين د اوبو نغښتی (تويموين هايدرو کامپلکس يا THC) د امو سين په لړه برخه کې د اوبو مېچې په اډې (ستيشن) کې ښودل کيږي.

۱۲. په نسبي ډول په روان پېر کې د امو سين د اوبو تړون پلي کېدل د دواړو هېوادونو په ګټه دی او افغانستان هم تل منلې ده چې دغه تړون ته ژمن دی، اما د تړون د پلي کې دو له پاره په افغانستان کې د اوبو د مدېريت ودانۍ يو اړتيا لېدل کې ده او مخکې تر دې چې کوش تپې لويه وياله جوړه شي دا اړتيا نه وه پوره شوې او د خپوريدو (نافذېدو) څخه تر اوسه دا تړون په هر اړخيز ډول نه دی پلی شوی چې د دې تړون نه پلي کې دو له امله افغانستان له بل هر چا زيات ضرر ليدلی دی. اوس چې د کوش تپې لويه وياله جوړيږي او افغانستان د دې وړتيا پيدا کړې چې د امو سين کلدارې ولسوالۍ په پيل کې د کدارې سروندې (اينتيک، سربند) د اوبو کچې منظمې کړي، د امو سين د اوبو تړون د پوره او منظم پلي کې دوی ته لاره اواره شوې ده.

۱۳. د امو سين پخواني تړون نه پلي کېدل په تېر پېر کې تل د ستونزو اصلي لامل نه وو او بل اصلي لامل د ګاونډيانو تر منځ د ښه نيت نه شتون وو چې تل سبب شوی وو، ترڅو د دغه حوزې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

سر د دې سره، سره چې له ډېرون زیاتې اوبه یوه هېواد ترلاسه کړي د ستونزو را ولاړېدو سبب شوی نه وو.

۱۴. د کوش تپې لویه ویاله او دې ته ورته پروژو پلي کېدل د بلخ په سویې خړوب کروندو کې یانی افغانستان کې د شمال سرحدي پولې له ډېرون ځخه سرغړونه نه ده او د اسیایي هېوادونو ستکړنې په دې برخه کې د مشکل را پیدا کولو نه پرته کومه بله ګټه نه لري، په یوه صورت کې ازبېکېستان د ستکړنو رښت لري چې د شمال لرغوني ډېرون د پرېکړو سره سم د دوی ونډه ورنه کړل شي.

۱۵. د اورال سمندرګي د وچېدو اصلي لامل پرته له چرپېریال او سیمې تاثیراتو د تاجکېستان هېواد په واسطه د وحش، راغون او ناورک بندونو، د تورکمنېستان هېواد په واسطه د امو سین د مخې ګرځول د کرمقول لویې ویالې په مرسته او د ازبېکېستان د کرکي، بخارا، اورګیچ، نوکوس، خوارازم او کاراکالپکستین بندونو او ځاه ګانو په طرف د اوبو ګرځول دي، د دوی دا کار د دې لامل کیږي چې اورال سمندرګي ته د امو سین اوبه و نه رسیږي.

۱۶. د یادونې وړ ده چې افغانستان په دې برخه کې دا په دا (په دې خاطر) ګرم نه دی چې په تېرو کلونو کې یې ډېرې زیاتې اوبه اوزبېکېستان، تورکمېنېستان ته او اورال سمندرګي ته ورکړې دي، په مقابل کې دوی له دغو خپله ګټه اخستې او مصرف کړې یې دي وړیا او هغه اوبه چې د دوی له اړخه اورال سمندرګي ته تویېږي ترلې دي، دې ته په پام سره چې د ډېرون سره سم دوی یوازې نیم په نیم کچه حجم اوبه په امو سین کې ونډه لري او نور رښت نه لري، په یوه نوم او بل نوم د امو سین اوبه ټولې بې درېغه وړیا خرچه یا مصرف کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۱۷. د لومړنۍ يو اړتياوو په بنسټ افغانستان په روان پېر کې تر ټولو ډېره اړتيا لري چې د امو د اوبو څخه ګټه واخلي او اوزبېکېستان هم بايد لکه افغانستان اوس له افغانستان سره ښه نيت (حسن نيت) و ښيي، اما دوی تل د افغانستان په اړه له منفي کړنو او ستېکړنو کار اخستی، د دې په ځای چې افغانستان ته په سختو شرايطو کې لاس ورکړي.

۱۸. د کوش تپې لويې ويالې ګټه د منځنۍ اسيا ټولو هېوادونو ته رسيږي ځکه دغه لويه وياله د سويي خړوب ځمکې، د سوزېدونکو دښتو د ګردونو مخنيوي، سېلابونو کنټرول، د پنځي چارپېريال ساتنې، د سويې شتمنو وګړو شتمن کولو له پاره جوړ شوی دی او مخکې له دې سېلابونو د ټولو هېوادونو زياتې ځمکې، سرحد پولې غاړې ويجاړولې او ډېر تاوانونه يې ټولو هېوادونو ته وراړول.

۱۹. د امو سينيزه سيمه د افغانستان په ملي وتيزه برخه کې چې تر ډېره د کرنې په برخه ولاړ دی، بنسټيز رول لري ځکه د افغانستان د ټولټال کرنيزو ځمکو تر ۱۳ ٪ د امو سين په سيمې کې پرتې دې او کرنيز ګټور نوي پيداورو باندې ټاټوبی بسيا کولی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۲۵ د وړاندېزونو ېېبره (حاصل یا ثمره)

۱. د پنج آمو سېنېزې سیمې څخه د ګټه اخستنې له پاره دي ستراتیژیک، چټک او راتېول پلان رامنځته شي چې له مخې یې د ګاونډیو سره د مخ پر مخ درک او ملي ګټو ته په پام کې نېولو سره د پوهېدلو تغر و غړول شي؛

۲. د پنج آمو سېنېزې سیمې له پاره دي د شمېرو او ګڼو ګډه همغږ.ي رامنځته شي چې د پنچ امو سین له پیل څخه تر پایه اورال سمندرګي پورې د ټولو بندونو هایدرو ګراف شل کلن لښتیلک ګډ بې لورې لاس په لاس خوندې شي؛

۳. د پوله تېرېدونکو اوبو په اړه د خبرو اترو (بحث او نهایې مسایلو) د مطرح کولو له پاره عالي مرجع تصویب؛

٤. د ټولي ګڼې ګونې پوهاوي رامنځته کول؛

۵. د نړۍ والو مرستو چمتو کوونکو او برابرونکو سره اړېکې ټینګول؛

٦. د شمالي ګاونډیو سره د پوهاوي، خبرو اترو لار و خارل شي؛

۷. د سیلابونو کنټرول او سین غاړو ټنګولو له پاره ګډ لوستي (مطالعات) و شي؛

۸. د برېښنا پیداوارو برداښت وړتیا په دي سیمه کې ډېر دی، باید ورته ټینګه پاملرنه و شي؛

۹. د ګډواوبیزو پروژو باندې ټینګار وشي، لکه د جم پروژه، د کاسا ۱۰۰۰ او داسې نورې.

۱۰. د چټکې پرېکړې له پاره د حیرتان پله د اوبو سټېشن مسله دې حل شي، څو له ګاونډي هېواد سره په همغږ.ۍ د اوبو د تېرېدلو کلنۍ کچې نا ځرګندو شمېرو په اړه پرېکړه او تړه و تړل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او دا مسله څو څو ځله له اوزبېکېستان هېواد سره هم په ډیپلوماتیکه توګه شریکه شوې، خو تر اوسه دا مسله نه ده حل شوې او دوی د اوبو د تېرېدلو اډې د مېچې کچه موږ ته په لاس نه راکوي.

۱۱. په ۳۵ ځایونو کې چې سینه او جهیلونه پرته له حسابه د امو سین ته تېرېږي، په هغه ځایونو کې چې د اوبومېچې اډې (ستیشن) شتون اړین دی باید یوه، یوه اوبومېچې اډه یا ستیشن ځای پر ځای شي، یا د جریان اندازه باید د سروې له لارې و ټاکل شي.

۱۲. په سیمه کې ځینې د اوبو مېچې اډې یا ستیشنونه (تنګشیو ستیشن، نیسي پل، یالور ستیشن) ځای پر ځای شوي، خو موږ یې شمېرې په لاس کې نه لرو، د شتون لرونکو شمېرو په ترلاسه کولو کې ستونزې باید حل شي.

۱۳. برېښنا د پیداوارو او د اوبولګولو د بندونو په برخه کې اړین ده چې د اوبو مدیریت او د برېښنا پیداوارو د ستونزو د حل له پاره کوټلې ګامونه پورته کړل شي، له پنډورې پاملرنې سره.

۱٤. د افغانستان په دننه هغه مسؤلینو ته چې د اوبو د مدېریت په برخه کې کار کوي، وړاندیز دا دی چې د امو سینیزې سیمې ته ځانګړې پاملرنه و کړي او د دغه حوزې د پلان سره سم د اوبو د مدیریت پروژو ته لومړیتوب ور کړي، ځکه دغه حوزه د کرنې پیداوارو په برخه کې د افغانستان د نیستي پاک حیثیت لري او د هېواد نږدې تر نیمايي له سلو کرنیزه ځمکه په دغه سیمه کې پرته ده.

۱٥. هغه دولتي اداري په ځانګړي ډول د افغانستان د اوبو او انرژي وزارت د اوبو د زېرمو ریاست چې د اوبو اړوند شمېرې راټول وي او چمتو کوي، وړاندیز دا دی چې د دغه شمېرو په راټولولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې له ډېرې پاملرنې او ځېرتیا څخه کار واخلي او د ټولو سیمو موډلونه چمتو کړي تر څو هغه څوک چې څېړنه کوي له ستونزو سره مخ نه شي، همدارنګه د څېړونکو سره د شمېرو او معلوماتو په راټولولو کې تر خپله وسه مرسته و کړي. د بندنیانو څېړونکو په څېړنه تکیه کول روغ کار نه دی، له موږ څخه باندنیان په څېړنو کې سرغندوي نه دي، ځکه زموږ ټاټوبی زموږ خپل دی، له موږ خپله پردی تر موږ ښه نه پوهېږي.

۱۶. د افغانستان دننه هغه څېړونکو ته چې د اوبو په برخه کې کار کوي وړاندیز دا دی، ترڅو د افغانستان د هغو سیمو په اړه چې پوله تېرېدونکې دي زیاته څېړنه ترسره کړي او دغه برخې ته زیاته پاملرنه و کړي ځکه د افغانستان له ټولو سیمو څلور یې پوله تېرېدونکې سیمې دي.

۱۷. د افغانستان دولت مسؤلینو ته وړاندیز دا دی چې د امو سین نوی ټرون دې د لیکوال د کچې سره سم د مرکزي اسیا هېوادونو د ونډې کچه له پېنځه ناستو څخه ورسته و ټړي. تر لاسه کولو ټولو کره ځایونه چې تر اوسه پورې معلوم نه دي له دوی سره په ګډه معلوم او تآسیسات جوړ کړي تر څو ټرون په پوره توګه پلی شي.

۱۸. د افغانستان دولت مسؤلینو ته مې وړاندیز دا دی چې د امو سین د اوبو ټرون د ښه پلي کېدلو په موخه د کوش تپې لویه ویالې سروندې کارونه ژر بشپړ کړي تر څو د اوزبېکېستان د ونډې په منظمه ورکړه کې اغېزمن واقع شي.

۱۹. مخکې یادونه و شوه چې د افغانستان د شپږ سینیزو سیمو [ټاټوبي د سینیزو سیمو (سیندیزو حوزو) نخښې چې د شپږو سینیزو سیمو څرګندونه کوي په لاندې ښه یې د ګڼې شمېرې روښانه شوې دي:. ۱. اموسین د تتو سینیزه سیمه؛ ۲. شمال د تتو سینیزه سیمه؛ ۳. کابل (اېندوس) تتو سینیزه سیمه؛ ۴.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هریرود او مرغاب تتو سينيزه سيمه؛ ۵. هېلمند تتو سينيزه سيمه او ۶. سويې خړوب شوې سيمه.] له دلې څلور يې پوله تېرېدونکې بلل کېږي ياني له سلو ۹۰٪ ډېرې اوبه پوله تېرېدونکي دي، نو دې غوراوي ته په کتو سره د لوړوزده کړو وزارت او د پوهنتون مسؤلينو ته وړانديز دا دی چې د پوله تېرېدونکو (Trans boundary) اوبو په اړه يوه مضمون د اوبو د زېرمو او چاپېريال ساتنې پوهنځی نصاب کې ور ګډ کړي تر څو هغه اينجينيران چې د اوبو په برخه کې کار کوي په دې اړه پوره معلومات و لري.

۲۰. په نوې غونډه او تړون کې افغانستان حال دا چې پيلنی لوی توليدونکی هېواد افغانستان دی، له پامه غورځول شوی، د افغانستان له پاره ۳۷.۹۸۶ بېليون درېنګلې (مکعب) مېتر اوبو ونډه جوړېږي، ولې د دې تړون په ستڼه يوازې ۱۳ بېليون درېنګلې (مکعب) مېتر اوبه د افغانستان له پاره پرېښول شوي.

۶. ۲٦ موږ ته ننګونې:

د چارپېريال بدلون (اقليمي تغيرات)؛ بې باوری (بې اعتمادي)؛ د تاتوبې ناارامي (د افغانستان بې ثباتي)؛ ټاکلی برداښت نه شتون (کافي ظرفيت نه شتون)؛ په ځان تکيې نه شتون (خودکفايی نه شتون)؛ د اړېکو سوړوالی؛ له سلو نوي وو څخه ډېرې اوبه د پولې دي؛ د ګنېګونې ډېر والی؛ ټول پوهاوي نه شتون، په تله نه برابر پرمختګ.

۶. ۲۷ غوره چانسونه:

د روسانو پېر د اوبو تړون؛ سياسي ټينګې ارادې شتون؛ لږ د استعدادونو جوړول؛ ښې اړېکې؛ نړی والو موسيسو او بسپنه ور کوونکو لېوالتيا؛ ګډې ګټې؛ ګډې پروژې او د اوبو چارو اوډون رښت (تنظيم قانون).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۲۸ د کوش تپې لويې ويالې کيندنې لګښت (مصرف) د وګړو هر تن په سر

په ټوله کې ,, د کوش تپې لويه وياله ۱۹۴۲۳۰۱۸۰ يوه سلو څلور نوي مېليونه او دوې سوه او دېرش زره او يوه سلو اتيا درېنګلي مېتر د خاورو کېندنه،، (محمد، ۲۰۱۹ زېږدی، ۱۴۵ چوپړی)
او د ټاټوبي د ټوله ګڼه ګوڼه ,, د ملګرو ملتونو وروستي معلوماتو د ورلډومیټر سپړنې په سته چې د پینځنی په ورځ، د اکتوبر ۲۰ ، ۲۰۲۲ په ډاګه کړه (٤٠,٩٤٠,٠٢٩) څلوېښت مېليونه او نهه سوه او څلوېښت زره او نهه ويشت تنه وګړي دي. ،، (مسعود، ۲۰۲۲، ۱ چوپړی)
چې په ۲۰۲۳ زېږدي د کې د کوش تپې لويې ويالې کيندنې لګښت (مصرف) د و وګړو په هر تن باندې ۴.۷۴۴۳ څلور عشاريه اووه زره څلور سوه او درې څلوېښت درېنګلي مېتر خاوره کېندنه په سر ور رسېږي. يا [The Kush Tepa Canal Excavation consumption in ۲۰۲۳ was ۵ Cubic Meter-Person (CMP)]

زما اند دا دی چې د ټاټوبي په ګډی ناست لوړ پوړي څاروا‌کي، خپل يوه مياشت معاش، د لويې ويالې رغښت ته و بخښې، او زموږ هر افغان وګړی د خپلې برخې کچه ۵ (۴.۷۴۴۳) درېنګلي مېتر خاوره په خپله و کېندي او يا يې هاميانی (پيسې) ور کړي، انشا الله العظيم چې ډېر ژر به يې ګټنې ته چمتو کړو.

,, د کوش تپې لويې ويالې پروژې د بشپړولو پېروېش په سته څلورو برخو وېشل شوی دی چې پيلنی يې د چمتوکولو لړی (صحنه، ستيج: دېيښې ځای، دريځ، رباط، مرحله، د پرمختګ اندازه، لوبول يا د صحنې په مخ راوړل) ده؛ دوېيمه يې د ودانولو لومړی لړی ده؛ درېيمه يې د ودانولو دوېيمه لړی ده؛ څلورمه يې د ودانولو درېيمه لړی ده؛ چې څلور واړه لړی يې د ۱۲ دوې لس کلونو پېر (وخت) کې په بشپړ ډول بشپړه شي.،، (سويم، ۲۰۱۹ زېږدی، ۱۳۱ چوپړی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

۶. ۲۹ توکي او د څېړنې شننې کړنلاره

د دغه څېړنې کړنلاره په لاندې اوډون کړی یو کې لړی په لړی روښانه شوې ده او نورې سپړنې ته اړتیا نه لیدل کیږي.

د سکالو اړوند معلوماتو راټولول؛ لومړی لاس معلومات او شمېرې (Primary data): دوېيم لاس معلومات او شمېرې (Secondary data)؛ له متخصصینو سره خبرې اترې (مصاحبه)؛ اړوند اداري، څېړنې، کښلې یا کتابونه، راپوررونه؛ DEM او د اسمان له لورې انځورونه (فضايي عکسونو) په مرسته، د GIS چارپېریال (محیط) څخه ځینې معلومات، د ګڼو (شمېرو یا ارقامو) او د حوزې اوسنې حالت شننه (تحلیل)؛ د اوبو مېچې شننه او د شته شمېرو سره پرتله؛ د سینیزې حوزې اړوند د اوبو ستونزې؛ د شمېرو شننې په پام کې نیولو سره دشته ستونزو لامل او حل لارې لټول؛ د نورو هېوادونو تجربې؛ اړوند تړونونه؛ داوبو اړوند ملی او نړی وال ربښت (قوانین)؛ موندنې او مناقشه؛ پایلې او وړاندیزونه.

د دغو څېړنو د ترسره کول له پاره موږ توکو(د شمېرو او معلومات) ته اړتیا لرو، چې له بېلابېلو زېرمو څخه یې اړینه ده چې چمتو کړو، دا چې دا ډېټا څه ځانګړنې باید و لرې تر څو د هیلې سره سم د څېړنې پایله لاسته راشي، په دې موخه د ډېټا ځانګړنې په لاندې لښتیلیک کې ځای په ځای شوې دي.

۶. ۳۰ د شمېرو او معلوماتو شننه:

د څېړنې د اړتیا وړ معلوماتو او شمېرو ځانګړنې:

۱. لومړی ګڼه:۱؛ سکالو: د شمېرو او معلوماتو (ډېټا) ډول؛ سپړنه: لومړنی او دوېيم لاس ډېټا چې په ګڼه او لیکلي ډول (له ګڼې او څه رنګوالي) سره پیدا کیږي؛ د کتنې پایله: شتون لري او که نه یې لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. دوبيمه ګنه:۲؛ سکالو: د ډېټا د پېر (وخت) پريود؛ سپړنه: د شتون په صورت کې وروستنی ډېټا او لږ تر لږه ۲۵ کلونو د بېلګې په ډول (۱۹۹۷ - ۲۰۲۳)؛ د کتنې پايله: شتون لري او که نه يې لري.

۳. دربيمه ګنه:۳؛ سکالو: زېرمې يا اخځوک؛ سپړنه: شته لېکنې (مقالې) او راپوروونه، اړوند ادارې، کتابونه ساحوي ګړنلارې لکه پوښتنپاڼه، مرکې، يادونې، ترې، کمپيوټري پروګرامونه لکه لېندی يا ارک جي ای ايس (Arc GIS) او نور؛ د کتنې پايله: شتون لري او که نه يې لري.

٤. ځلورمه ګنه:۴؛ سکالو: د شتون شنتيا؛ سپړنه: د په دغه اړه کومه ډېټا چې شتون لري هغه تر ډېره راټوله شوې ده او په څېړنه کې ورڅخه ګټه اخيستل شوې ده ځينې خنډونه چې په ډېټا کې شتون لري هغه د ډېټا د شمېرو تر منځ توپير دی چې د بېلابېلو برخو تر منځ ډېر دی. ؛ د کتنې پايله: شتون لري او که نه يې لري.

د دغه څېړنې له پاره معلومات او ډېټا له بېلابېلو زېرمو څخه لاسته راغلې ده چې په دغو زېرمو کې د اوبو او انرژۍ وزارت، زرعت، مالدارۍ او اوبورسولو وزارت، د سرغندوو ژورنالونو مقالې، کتابونه، اوبپاڼو، ورځپاڼو، راپرونو او د کمپيوټري پروګرامونو، لکه (GIS، Google earth pro) له چاپېريال څخه ګټه اخيستل شوې ده، وروسته د شننې په برخه کې شننه شوې او هغه پايله چې د دغو څېړنو څخه يې هيله کېږي لاسته راغلې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

۶. ۳۱ د تن په خپل اند د ځ.ک.ف.ګ شننه

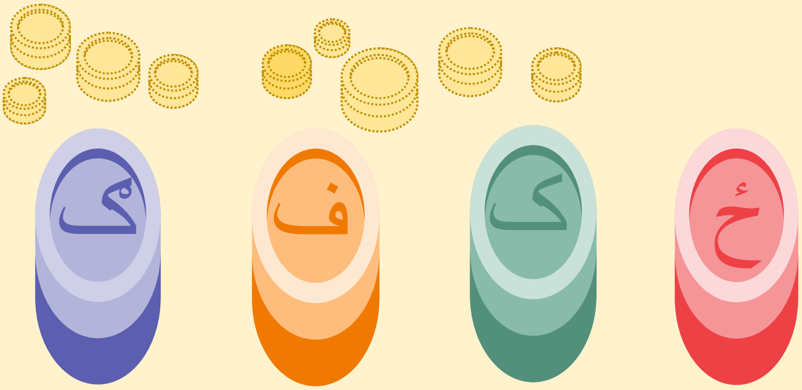

ځواک

- د بل چا په پرتله ښې کړنې کوو.
- موږ شخصي سرچينو ته لاسرسی موندلی دی.
- په بریالیو لاسته راوړنو ډېر وياړو.
- په ارزښتونو باور لرو چې نور يې په ښودلو کې پاتې راغلي.

کمزورتياو

- ډېری پېر د ځينو کړنو څخه ډډه کوو ځکه چې موږ د دوی په ترسره کولو کې د ډاډ احساس نه کوو.
- زموږ شا او خوا خلک به زموږ د ضعف په توګه څه و ګوري.
- موږ په خپله زده کړه او د مهارتونو په روزنه پوره باور لرو او که نه.

فرصتونه

- موږ د صنعت وده کوو، که داسې وي، موږ څنګه کولی شو د اوسني نړۍ وال بازار څخه ګټه پورته کړو.
- موږ په نظام او صنعت کې داسې ارتيا شته چې هېڅوک يې نه پوره کوي.
- کومه نوې ټیکنالوژي موږ سره مرسته کولی شي.

ګواښونه

- موږ د روانپېر په کړنو کې له کومو خنډونو سره مخ يو.
- زموږ کوم همکاران موږ سره د پروژو له پاره سيالي کوي.
- زموږ دنده (يا د هغه شیانو غوښتنه چې موږ يې کوو) بدلېږي؟ او د ټکنالوژۍ بدلول زموږ ځای وېر وي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

۶. ۳۲ د ځې.کې.فې.ګې (ځواک. کموزورتیا. فرصتونه. ګواښونه) شننه

کوش تپې ویاله

ک

و

ځ

- بې توله ګډون
- د رول په اړه د څرګندوالي نه شتوالی
- تل ترتله د روزنې نه شته
- پوره پېژندلو نه شتوالی

ف

- لوړ پام، ژمنې
- په زړه پورې
- د تخصص ژوره
- د سړو تودو (تجربو) ډول، ډول

ک

- د ماهرینو له پاره د سیالی زیاتوالی
- د کرمتیا اندېښنې زیاتې شوې
- له دندې څخه ماهرینو ته لړ پیر
- د لنډ پیر ماهرینو له پاره د زنګ وهلو ډېروالی

ګ

- په لویې ویالې کې خپل سرې پروګرامونه
- په کارځاینو کې خپل سرې پروګرامونه
- د ترون کونکې له خوا خپل سرې کړنه ډېر شوې
- د ترون کونکو زیاتوالی

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۳۳ هغه وېرې چې د پندوسې تول هېوادونه يې زموږ څخه لري: په لاندې ډول دي او موږ ورته کره ځوابونه لرو.

موږ د لويې ويالې ډېريو وېرو مخه ډب کوو، لکه د نورو هېوادنو په ډول؛ له لويې ويالې څخه د اوبو وېستل ,, که چېرې د لويې ويالې په جوړښت کې يا ځينې ودانۍ په ملګښې (تريو يا Saline) او يا د ځمکي تيزابي اوبو کې سرته و رسېږي، ټرونکونکي ټولې اوبه تشه وي او د ازمويني پايلې د کتونکي ډلې ته سپاري،، (سويم، ۲۰۱۹زېږدی، چوپړی ۱۹)

موږ د لويې ويالي ډېريو وېرو مخه ډب کوو، لکه د نورو هېوادنو په ډول؛ د ويلې را اورې کروندې يا له ويلې پورته ځمکي د کېن (ليفټ) خړوبولو له لارې خړوب وو چې تل به ويالې، شاخونه، لښتي، کروندې، پټې اوبخښي وي، که چېرې د لويې ويالې په جوړښت کې يا ځينې کروندې له ويالې لوړې وي، په خپل ځوړ نه خړوب کېږي، د نوموړو کروندو خړوبولو له پاره د لومړي پل (اول فاز) په ستپه ,, د لمريزې برېښنا پر بنسټ په لويو پمپونو، چې لږ ترلږه يې د توکو ګټنې عمر کچه ۱۰کاله وي او ۲۵ کلونو ورينټي (تضمين، ضمانت چې ټرونکونکی يې ماليک ته ورکوي، وعده يا جواز)، ټرونکونکي ټولې ګټنې ته چمتو کروندې د نوموړې ټرون په ستپه ازمويني پايلې سره کتونکي ډلې ته سپاري،، (سويم، ۲۰۱۹زېږدی، چوپړی ۷)

د سيلاب او د سلاد کنټرولولو له پاره له نړۍ والو ښکاروندو څخه ګټنه اخلو چې يوه يې د نيويارک ښکاروندي او ځانګېړنې دي، د سيلاب او د سلاد کنټرولولو له پاره چې نه پرېږدي چې د اوبو د تېرېدو ځايونه وران کړي. ,, لږ تر لږه د ۲.۰۰۲۳۴ اېکتاره کرکيلې اوبخښنتو ساتلو له پاره له وتلي پيپ جال د خړې (کنوبی، رسوبي مواد يا د اوبو يا باد په واسطه، خړه: تل ته کښېناستونکي مواد) نخښو څخه ګټنه اخلو.،، (اين وای ايس ايس اي ايس سي، ۲۰۰۵ زېږدی، ۵ اي.۳۸ چوپړی)

بل لورې ته لويې ويالې ته د غورځېدونکو خوړونو، ويالو، لښتی يو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

ښاخونو او د اوبو کشونو؛ د پټۍ يو، کروندو څخه سړک ته د وتلو، له سړکه تېر شويو دروو، لښتی (وړه واله ، بیاله Rivulet)، سیند (River)، رود (کوشني سین، له لوی خوړ څخه لوی خوړ او له کوشني سین څخه کوشني سين ته رود وايي) راتللو، مسله يې لولې (پيبر رول) خونديتوب، وتلو پيپونو خونديتوب ټوټو نخښو څخه ګټنې اخلو. ،، (اين ډي ډي اوو تې، ۲۰۰۵ زېږدی، ۲۵، ۳۲، ۴۵، ۱۲۰ او ۱۲۷ چوپړی)

هغه وېرې چې د پنډوسې ټول هېوادونه يې زموږ له ناسم مديريت څخه لري، موږ د لويې ويالې د دوی د ډېريو وېرو مخه ډب کوو، لکه د نورو هېوادنو په ډول؛ د روغ مديريت له پاره د کوش تپې وياله په څلورو پله (کدمونو يا فازونو) وېشو چې په بريالي بڼه بشپړه لويه وياله له ټولو اړوندو برخو او له اداري نغښتو يکړو سره ګټنې ته وسپارو. چې پورته مو په ۶. ۱ څخه تر ۶. ۵ سرليک کې نغوته کړې.

هغه وېرې چې د پنډوسې ټول هېوادونه يې زموږ له تخنيکي چوپړ له د ډيزاين چوپړو څخه لري، موږ د لويې ويالې ډېريو وېرو مخه ډب کوو، لکه د نورو هېوادنو په ډول؛ د تخنيکي چوپړ د ډيزاين چوپړو له پاره د کوش تپې وياله د طرحې او ډيزاين ودانيزو چارو برخو له ښکاروندو (ستېندرډونو) او کوډونو څخه ګټنې د هرې پروژې طرح او ډيزاين د ملي او نړی والو ښکاروندو، کوډونو (شفرونه)، رښتو (قانونونو) او واکي (دود، مقرراتو، امر چلولو) سره سم سرته رسول کيږي.

د معماری (ارکېټچر)، جوړښت (ستېرکچر)، بنستيزه (زيربنا، اېنفراستراکچر)، برېښنا، ميخانيک، اټکلونو (براور)، پلان جوړونې ځانګي په مټه له تخنيکي بشري زېرمو، نويو او مډرنه پوستکالو څخه ګټنې پورته کوو چې په لاندې ډول ورته بشپړه نغوته شوي.

ايا همدوره وړتيا وي د پنډوسې ټول هېوادونه انديښنو او وېرو ته پوره نه دي.!!! د کوش تپې ويالې د ګټې اخستنې وسايلو او توکو لړې کچې مېچه وړتيا سره، سره.!!!

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۳٤ له ښکاروندو (ستندرډونو) او کوډونو څخه ګټنې

د هرې پروژې طرح او ډیزاین د ملي او نړۍ والو ښکاروندو، کوډونو (شفرونه)، رښتو (قانونونو) او واګي (دود، مقرراتو، امر چلولو) سره سم سرته رسول کيږي. دا چې زموږ په ټاټوبي کې تر اوسه په ډېرو ځانګو او ښاخونو کې سیمه ییز واګي (معیارونو) ته پرمختګ نه دی ور کړل شوی او غځونه يې نه د بوړولې (جوړه شوې). له نړۍ والو پرمختللو ښکاروندو، کوډونو، رښتو (قانونونو) او واګي ګټنې ترې د ځينو شرطونو په پام کې نیولو څخه اخلو، په پروژو کې د وتيز رښت (اقتصادي اصولو) په پام کې نیولو، د اسلامي او دوديز مسلو (فرهنګي مسايلو) په نظر کې نیولو سره کارول کيږي.

۶.۳۴.۱. د معمارۍ په څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:

- افغانستان د ودانۍ يو (ودانيو) ملي کوډ (Afghanistan Building Code).
- افغانستان د معمارۍ کوډ (Afghanistan Architectural Code, AAC).
- د ودانۍ يو نړۍ وال کوډ (International Building Code).
- د نیوفیرټ معمارۍ ښکاروندي (NEUFERT Architects Data)
- د اور وژنې اتحادیې ښکاروندي او واګي يا اين ايف پي اي يوه سلويوه
(National Fire Protection Association ۱۰۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

۲.۳۴.۶. د جوړښت (ستړکچر) په ځانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه (شفرونه):

- نړۍ وال د ودانۍ کوډ International Building Code (IBC)
- ودانۍ يو د کوډ اړتياوې د جوړښت سيمتو (ستړکچر کانکريټ) له پاره.
  Building Code Requirements for Structural Concrete (ACI ۳۱۸)
- لښې (شرحې، جزيات، ډيتيلونه، توضيحات) او لښول (ډيتيلول، توضيحات) د کانکريتو پياوړتيا له پاره (ACI ۳۱۵-۹۹)
  Details and Detailing of Concrete Reinforcement (ACI ۳۱۵-۹۹)
- د ودانيو او نورو جوړښتونو له پاره لږ تر لږه ډيزاين بار او اړونده معيارونه (ASCE۷) د ازمويني موادو له پاره امريکايی معيار (ASTM)
  Minimum Design Loads and Associated Criteria for Buildings and Other Structures (ASCE ۷)
  American Standard for Testing Materials (ASTM)
- امريکا انستيتيوت د اوسپنو (فولادو) جوړولو له پاره (AISC)
  American Institute for Steel Construction (AISC)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶.۳۴.۳ د برېښنا په څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:

- ملي برېښنا کوډ يا نيک او يا NEC-۷۰ (National Electrical Code)
- نړۍ وال الکترونيکي کمېسيون IEC (International Electrotechnical Commission)
- د ګډو اسانتياوو واګي يا يو ايف سي UFC (Unified Facilities Criteria)
- د بريتانيا ښکاروندی يا بي ايس BS (British Standard)
- د اور وژنې ملي ټولنه NFPA-۷۲(National Fire Protection Association)
- د تالندې (الماسک) ساتنه يا اين ايف پي اې اووه سوه او اتيا NFPA-۷۸۰(Lightning Protection)
- ملي برېښنا د فابريکو ملګرتيا (اتحاديه) يا اين اي ايم اې NEMA (National Electrical Manufacturers Association)
- د ژوند ژغورنې (خونديتوب) کوډ يا اين ايف پي اې يوه سلو يوه NFPA-۱۰۱(Life Safety Code)

۶.۳۴.٤ د ميخانيک په څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- نړی وال ميخانيکي کوډ يا آی ايم سي International Mechanical Code (IMC)
- امريکا د اينجينيرانو ډله (ټولنه) د تودوخې، سړوبو (يخچالونو) او سړېوړمې (اير کنډيشن) له پاره (اشرې) American Society of Heating, Refrigerating and Air-Conditioning Engineers (ASHRAE)
- امريکايي ډله (ټولنه) د ازموينې او موادو له پاره (ايس ټي ايم) American Society for Testing and Materials (ASTM)
- نړی وال د نلغځوني کوډ (آی پي سي) International Plumbing Code (IPC)
- د اور وژنې ملي ټولنه (اين ايف پي اې) National fire Protection Association (NFPA)
- نړی وال د اور کوډ (آی ايف سي) International Fire Code (IFC)
- نړی وال زونبوړلو (زونجوړل) کوډ (آی زي سي) International Zoning Code (IZC)
- نړی وال د تيلو او ګاز کوډ (اي ايف جي سي) International Fuel Gas Code (IFGC)
- د اوسپنيزو پانو او سړېوړمې (اير کنډيشن) تړونکو ملي ډله (سمکنا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

Sheet Metal and Air Conditioning Contractors' National Association (SMACNA)

- د افغانستان اینجینري ولسوالۍ (اې اي ډي) Afghanistan Engineering District (AED)
- سیمه ییز منل شوي او سرغندوي کوډونه (شفرونه)

۵.۳۴.۶. په بنستیزه (زیربنا، اینفراسټراکچر) څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:

- د امارتي لویو لارو او لیږد را لیږد (وړو را وړو، ټرانسپورټ) چاروالو امریکایی ټولنه (آشتو) AASHTO (American Association of State Highway and Transportation Officials)
- ودانۍ یو (ودانیو) د کوډ اړتیاوې د جوړښت سیمټو (سټرکچر کانکریټ) له پاره.

Building Code Requirements for Structural Concrete (ACI ۳۱۸)

- امریکایی ډله (ټولنه) د ازموینې او موادو له پاره (ایس ټي ایم American Society for Testing and Materials (ASTM)
- د متحده ایالاتو د هسکو (بورو) بیارغونې اینجینېرۍ USBR-EM (United Stat Bauru of Reclamation of Engineering)

(c) ketabton.com: The Digital Library

- لويې لارې د وړتيا لارښود (دوې زره ايچ سي ايم Highway Capacity Manual (۲۰۰۰HCM)

۶.۳۴.۶. د اټکلونو (براورد) ځانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:

- افغانستان د ودانۍ يو ملي کوډ (Afghanistan Building Code).
- افغانستان د معمارۍ کوډ (Afghanistan Architectural Code, AAC).
- د ودانۍ يو نړۍ وال کوډ (International Building Code).
- د کارګرو بيلونه (لايحه طاقت کار، Labor bills).

۶.۳۴.۷. د ټيکنالوژۍ کارول

په ټوليزه توګه په ټولو برخو کې د ټيکنالوژۍ کارول د پرمختګ لامل شوی، په دې وروستيو کلونو کې د انجينيرۍ او د ودانيو ډيزاين په برخه کې د ټيکنالوژۍ کارولو له امله لوی پرمختګ شوی دی. نوي وسايل انجينيرانو ته دا توان او مټ ورکوي چې د نخښې په اوډون (ترتيب) کې په لوړ پام (ځير تيا، دقت) او چټکتيا (سرعت) سره انځور (رسم) کړي، همدارنګه ودانيو د ډيزاين پر پير (وخت، مهال) د انجينيرانو له پاره د شميرلو (محاسبې)، شننو (تحليلونو) لړۍ (پروسه) ګړندۍ کړي او ښه ځه رنګوالی (کيفيت) چمتو کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ډیزاین پوړونه باندې د تیکنالوژۍ اغیزو څخه دا یادونه کې دی شي چې د ناڅرګند ډیزاین څه رنګوالی په لږ وخت کې په لږ لګښت او ډېرو اسانتیاوو سره ترلاسه کړو. له همدې امله د پلان یا طرحې جوړونې او ډیزاین کارځایونه (دفترونه) باید په نوې تیکنالوژۍ سمبال شي او د هغې اینجینېران او کاروونکي باید پېر په پېر (وخت په وخت) اړوندې روزنې ترلاسه کړي.

د کار د چټکتیا او ژور پام ته د ډېرې پاملرنې او اړتیاوو په پام کې نیولو سره د طرحې او ډیزاین ریاست د پروژو د سروې، ډیزاین او اټکلونو په برخه کې د ورځنې چارو په پلې کولو کې د امکان تر حده د دې هڅونکې تیکنالوژیو څخه کار اخلي.

د تیکنالوژۍ کارول په لویه توګه په دوې برخو وېشل کېږي:
یوه یې د اسبابو (وسایل) او توکي (تجهیزات) دي او دوېیم یې د کمپیوټري پوستکالي (سافټویرونه، پروګرامونه) دي.
وسایل لکه؛ د معلوماتو راټولولو او د پروژو تخنیکي سروې له پاره GPS، Auto Level او Total Station کارول کېږي. د اینجینېري پوستکالي د شمېرلو (محاسبې، حساب کتاب)، ټاکنې او پروژو ډیزاین له پاره کارول کېږي.

۸.۳۴.۶ د پروژو د طرحې (پلان جوړونې) او ډیزاین پراوونو کې د پوستکالو (سافټویرونو) کارول

هغه پوستکالي چې په ټوله کې د طرحې او ډیزاین ریاست بېلابېلو تخنیکي څانګو کې کارول کېږي په لاندې ډول دي:
د سروې په څانګه کې کارېدونکي پوستکالي:

- مدني درېیم پرمختګ CIVIL ۳D
- لېندۍ جي ای ایس ARC GIS
- اوټو کاډ Auto CAD

(c) ketabton.com: The Digital Library

- اداب پي دي ايف Adobe PDF
- مايکروسافټ افس MS Office

د معمارى (ارکيتيکچر) ډيزاين په څانګه کې کارېدونکي پوستې کالي:

- AutoCAD
- REVIT Architecture
- ۳Ds MAX +V-RAY
- Sketch UP + V-RAY
- ArchiCAD
- LUMION
- Adobe Photoshop
- Adobe Illustrator
- Adobe PDF
- Ms Office

د جوړښت (ستركچر) ډيزاين په څانګه کې کارېدونکي پوستې کالي:

- **CSI Software's:**
  - ETABS Ultimate
  - SAP۲۰۰۰ Ultimate
  - SAFE
- **Trimble & Bently Software's**
  - Tekla Structures
  - Tekla Structural Designer
  - Tekla Tedds
  - RAM Connection

(c) ketabton.com: The Digital Library

- **Autodesk Software's**
  - AutoCAD
  - Advance Steel
  - REVIT Structure
- Adobe PDF
- MS Office

د ميخانيک ډيزاين په څانګه کې کارېدونکي پوستې کالي:

- AutoCAD
- Revit MEP
- Auto CAD MEP
- Water Gems
- Design Builder
- Energy Plus
- Open Studio
- HAPS
- Trace۷۰۰
- Duct Sizer
- VRF
- SolidWorks
- MS Office

د برېښنا ډيزاين په څانګه کې کارېدونکي پوستې کالي:

- Pspice (Electrical Schematic Software)

(c) ketabton.com: The Digital Library

- Dialux (Electrical Enginering Saftwer Program)
- MATLAB (Software for Numerical Computing)
- ETAP (An Electrical Engineering Software for Power Systems)
- LabVIEW (Designing Interfacing and HMIs)
- Keil Vision
- Final Words
- AutoCAD
- MS Office

د بنسټيزه (زيربنا، اینفراسټراکچر) ډيزاين په څانګه کې کارېدونکي پوسټ کالي:

- Civil ۳D
- AutoCAD
- MIDAS Civil
- Staad Pro
- CSI Bridge
- Geo Studio
- Geo۵
- Arc GIS
- HEC-RAS
- HEC-HMS
- MS Office

د اټکلونو (براورد، ایستمیشن) په څانګه کې کارېدونکي پوسټ کالي:

- AutoCAD

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويي ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

- REVIT Architecture
- Civil ۳D
- Prime Avera P٦
- Adobe PDF
- MS Office

۶.۳۴.۹. سرته رسولو (اجرايوي) لوی مديريت

موخې: د اداري اصولو او مقرراتو سره سم د طرحې او ډيزاين رياست د کارکوونکو له پاره د اداري، مالي، لوژستيکي، وړلو را وړلو (وړنه را وړنه يا ټرانسپورټې) او نورو اړوندو اسانتياوو برابرول په غاړه لري.

۶.۳۴.۱۰. د کاري لاربښوونو سرته رسول:

د اجرايوي (د کارونو سرته رسولو) لوی مديريت مسؤل دی چې د څانګو (امريتونو) او کارکونکو کاري اړتياوې په اغېزمنه توګه (مؤثره) او ټاکلي پېر (وخت) سره چمتو کړي. د مالي، اداري، تدارکاتو، لوژستيک، وړل را وړل (وړنه را وړنه يا ټرانسپورت)، بشري سرچينو (منابعو)، ولايتي سفرونو برابرولو اړوندې ټولې چارې د رياست په کچه د پلي شويو رښتو (قوانيونو) او کړنلارو په چوکاټ کې ترسره کوي او د اړوندو رياستونو سره يې پرلټه وي.

۶.۳۴.۱۱. لويې کړنې او ګرمتياوې:

۱. د ورځنيو چارو خدمتونو برابرول او اوډوون.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڼې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

۲. کارځای (دفتر) د کاري پلان سره سم د اداري او اجرايوي چارو پرمختګ.
۳. د کار ځای دوسيو (فايلونو) برابرول او اوډوون.
٤. د کارځای ليکونو (مکتوبونو) په ټاکلي پېر د ليکونو ځوابونه سرته رسول، د اړينو اړتيا وو سرته رسول او د هغه اوډوون.
٥. د ټولو راغلو ليکونو خونديې کول (ثبتول يا راجستر کول) او د رياست اړوندو څانګو سره شريکول.
٦. اړوندو چارواکو ته د پروژو تخنيکي کڅوړو لېږل.
۷. د PMIS په ټولواله (سيستم) کې د ليکونو خونديې کول (ثبتول يا راجستر کول) او د نوموړې ټولوالې اړوندو کړنو لمن ټولول (ترسره کول).
۸. د لوړو چارواکو ژمنو او لارښونو (ODF) څارلو (تعقيبولو) له پاره په بريښنايي ټولوله کې د ليکونو او راپورونو ثبتول.
۹. د رياست دننه نظم او ډيسپلين(سمون، روزنه) برابرول.
۱۰. کارکونکوو د سفرونو اوډوون (ترتيب)، برابرول (تنظيم) او څارل (تعقيبول).
۱۱. د هامينۍ يو (پيسو) وېش راوېش ترل (حساب تصفيه) او د سفر امرونو څارلو کې اسانتيا راوستل.
۱۲. کار ځای د ورځنيو کړنو په اړه د راپورونو چمتو کول، اوډوون او وړاندې کول.
۱۳. د رياست د ټولو غونډو اوډوون، چمتو کول او د نورو ټېټو څانګو سره د اړيکو رغول.

د اداري له خوا د اړتيا سره سم په اونيزو غونډو او نورو غونډو کې ګډون.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډونو ته د فردوس ځنډېدنې.

۶. ۳۵ د واورېژونو او ګليشيرونه چټک رښت

,, سړوبی (ګليشير، يخچال) څه شی دی؟ سړوبی (ګليشير) د يخ او واورو راټولول دي چې ورو، ورو د ځمکې په اوږدو کې تېرېږي.
د سړوبو (ګليشيرونو) دوې کټګورۍ شتون لري: الپين سړوبي او د يخ شيټونه (څادرې، درې، پټونه). د الپين سړوبي (ګليشيرونه) د يخ کندې سينونه دي چې ورو، ورو د خپل وزن لاندې د غرونو لاندې او درو کې بهېږي. د الپين سړوبي برعکس، د يخ پاڼې، چې يوازې په ګرينلينډ او انټارکټيکا کې شتون لري، ټاکلې کچه نه لري؛ دوی په پراخه ګمبدونو کې په څو لورو کې خپرېږي (د واورې او يخ ملي ډېټا مرکز، د امريکا جيولوژيکي سروې
په ټاټوبي کې ستر واوريژونه په ۱۹۵۳ زېږدي کې په پامير کې وو چې په څلورو مياشتو کې ۴۵ کيلومېتره په منځنۍ کچه په ورځ کې ۱۲۱ مېتره وه.

۱. خاوره او واوره

په يوه ځانګړې سيمه کې څومره واوره راټولېږي، د عرض البلد او د کال په ټاکلي پېر پورې اړه لري. په لوړوالي، بوټو(نباتاتو)، سمندر ژۍ يا ساحل ته په نږدې والي، د باد او هوا ډولونه توپيرونه بېلوالی ,, واوره موسم،، رامنځ ته کوي.
په داسې پېر کې چې د يوټا نومې او کولوراډو سکيرونه ډېرې پېر وچه، د ,, شيمپين پوډر،، څخه خوند اخلي، د بېلګې په توګه، د کاليفورنيا سکيرونه تل د ,, سيرا سيمينټ،، سره کار کوي.
مګر د ځمکې او بادونو توپيرونه په ډېر لنډ واټن کې د واورې موسم (اقليم) کې د پام وړ بدلون لامل کېږي. باد کولی شي واوره له يوه غره څخه وغورځوي او په بل اړخ کې واوره زېرمه کړي چې د ورته غره د واورې په ژوروالي کې لس چنده توپير رامنځ ته کوي.،،
سړوبی (ګليشير) د يخ او واورو راټولول دي چې ورو، ورو د ځمکې په اوږدو کې تېرېږي. په لوړو ارتفاعونو کې، ډېره واوره ډېرې پېر د ختکې په پرتله راښکته کېږي، د هغې ډله زياتوي. په پای کې، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

جوړ شوي يخ سرپلس د ښکته لور په جريان کې پيل کيږي. په ټيټو ارتفاعو کې، معمولا د ختيځ يا يخ برګونو د ماتيدو لوړه کچه شتون لري چې د يخ ډله لرې کوي.
د ګليشيرونو دوې پراخه کټګورۍ شتون لري: الپين سړوبي (ګليشيرونه) او د يخ شيټونه.
د الپين ګليشيرونه د يخ کندې سينونه دي چې ورو، ورو د خپل وزن لاندې د غرونو لاندې او دره کې بهيږي. د يخ د پانو په څنده کې ګليشيرونه هم شتون لري. د الپين ګليشيرونو برعکس، د يخ پانې ټول براعظمونه پوښي. د وروستي سړوبي (ګليشيل) لوړ عمر کچه شا او خوا ۲۰,۰۰۰ کاله د مخه، د لارينټاډ يخ دړه (شيټ، تخته) د شمالي امريکا ډېره برخه پوښله، وزن يې هغه ډنډونه رامنځ ته کړل چې اوس لوی څلېرې (جهيلونه) لري.
روان پېر په ځمکه کې يوازې دوې يخ پانې شتون لري: انټارکټيک او د ګرينلينډ يخ شيټونه.

۲. د يخ دړه (شيټ، تخته، پټ، کمپله) څه شی دی؟

د يخ دړه د يخنۍ يخ يوه ډله ده چې په ځمکه کې شتون لري او له ۵۰,۰۰۰ مربع کيلومېترو (۱۹,۳۰۰ مربع ميل) څخه ډېر پراخ وي.
د يخ ځادرې يوه پېر د Pleistocene يخ دورې په لړ کې د شمالي نيمه کره ډېره برخه پوښلې وه.
اوس ځمکه يوازې دوې يخ پانې لري، چې يوه يې د ګرينلينډ ډېری برخه پوښي، د نړۍ ترټولو لوی ټاپو، او بل يې د انټارکټيک په لويديځ کې پراخ شوی. د يخ پانې په دوامداره توګه په حرکت کې دي، په پراخو ګنبدونو کې خپريږي.
په ګډه، د انټارکټيک او ګرينلينډ يخ شيټونه په ځمکه کې د تازه اوبو له سلو ۹۹٪ څخه ډېر يخ لري. په انټارکټيک او ګرينلينډ يخ ځادرو (شيټونو) کې د تازه اوبو ذخيره شوي کچه د ځمکې د تازه اوبو له سلو ۶۸٪ څخه ډېر دي.
د انټارکټيک يخ شيټ شا او خوا ۱۴ مېليون مربع کيلومېتره (۵,٤ مېليون مربع ميله) غزوي، تقريبا د متحده ايالاتو او مکسيکو ګډه ساحه. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرینلینډ یخ شیټ شا او خوا ۱,۷ مېلیون مربع کیلومېتره (۶۵۶,۰۰۰ مربع میل) پراخ شوی، چې د نړۍ ترټولو لوی ټاپو له سلو ۸۰٪ پوښي او د ټیکساس شا او خوا درې چنده مساوي دی.
دواړه یخ پاڼې په منځني ډول شا او خوا ۳,۲ کیلومېتره (۲ میل) ضخامت اندازه کوي. که د انتارکتیک ټوله یخ شیټ وچ شي، د سمندر کچه به شا او خوا ۶۰ مېتره (۱۹۷ فوټ) لوړه شي. که چېرې د ګرینلینډ ټوله یخ شیټ و خوري نو د سمندر کچه به شا او خوا ۷,٤مېتره (۲٤,۳ فوټ) لوړه شي.

۳. د یخ کندې څه شی دی؟

انځور ۶. ۱۱۹ دا حرکت د الاسکا په یوکتات خلیج کې د HUBBARD GLACIER په ټرمینس کې د کالیو کولو پروسه ښیې - .اعتبار :کینیت کول شنایډر / فلکر

د یخ ښادرې (برګونه) د یخ لوی، لوی تلونکي ټوټې دي چې د ګلیشیر څخه بېلې شوي، لکه د الپین ګلیشیر یا یخ شیټ، او سمندر ته ورل کیږي.
د iceberg غونډله په لفظي توګه د یخ غره مانا لري، برګ د آلمان څخه اخستل شوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

يخ برګونه په ټولو شکلونو او اندازو کې راځي، د يخ درېنګلي يا مکعب اندازې ټوټې څخه د يخ ټاپوګانو پورې د کوشني هېواد په اندازه. د ,, آيسبرګ،، اصطلاح د يخ ټوټو ته اشاره کوي چې له ٥ مترو (١٦ فوټ) څخه لوی وي.
کوشني يخ ځادرې (برګونه) چې د برګي بټونو او ګلانو په نوم پېژندل کېږي، په ځانګړي توګه د کښتۍ يو له پاره وېره ونکی (خطرناک) کې دی شي ځکه چې دوی موندل سخت دي. شمالي اتلانتيک او د انټارکټيکا شا او خوا سړې اوبه په ځمکه کې د ډېری يخونو کور دی. د انټارکټيک يخ ځايونه شونې ده د يخ ځادرې و خوري چې له ۸۰ کيلومېترو (۵۰ ميل) څخه ډېر اوږد وي.
د واورو سړوبي (ګليشيرونه) هغه پېر رامنځته کېږي کله چې په ورته سيمه کې کال په اوږدو کې واوره پاتې شي، چېرې چې کافي واوره راټولېږي ترڅو په يخ بدل شي.
هر کال د واورو نوې ورېدل د پخوانۍ واورو پوړ (طبقې) ټوټې کوي او زورنې لاندې رواولې يا فشاروي.

دا له زورنې لاندې تېکې شوې واورې يا کمپريشن واورې دې ته اړ وي چې بيا بنېښې غوندې (کريسټال) شي، په پيل کې د بورې د دانې اندازې او شکل سره ورته دانې جوړ وي.
په ورو، ورو (لږ، لږ يا تدريج سره) دانه لوېږي او د دانې تر منځ د هوا جيبونه کوشني کېږي، چې واوره ورو، ورو (په تدريجي) ډول ترزونې لاندې تېکېږي (کلکه يا کمپيکټ کېږي) او په کثافت کې زياتوالی راځي. شا او خوا يوه کال وروسته، واوره په فيرن بدلېږي.
د واورو او ګليشير يخ ترمنځ منځنی حالت. په دې وخت کې، دا د اوبو په څېر شا او خوا دوې پر درېمه برخه ده.

د پېر په تېرېدو سره، لوی يخ کرسټالونه دومره فشار شوي چې د دوی ترمنځ د هوا جيبونه خورا کوشني کېږي، په ډېر زوړ ګليشير يخ کې، کرسټال کولی شي د بالغې مچۍ اندازې ته ورسيږي. د ډېری ګليشيرونو له پاره دا پروسه له سلو کلونو څخه ډېر پېر (وخت) نيسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

٤. ګليشير چېرته دي؟

د نړۍ واورين سړوبي يا ګليشيرونه دا اټکل شوي، ټول مساحت يې شا او خوا ۷۰۰,۰۰۰ مربع کيلومېتره (۲۷۰,۰۰۰ مربع ميل) لري. د نړۍ ډېری ګليشيرونه په انټارکټيکا کې دي. ګليشيرونه په لويه توګه د قطبونو سره نږدې موندل کېږي، مګر ګليشيرونه د نړۍ په ټولو براعظمونو کې شتون لري، د ټاټوبي له نورستان څخه نيولې باميان تر واخانه پورې د اېندوکوش غرونو کې شتون لري، ان په افريقا کې هم شته. خو آسټراليا هېڅ ګليشير نه لري؛ په هرصورت، دا د اوقيانوس يوه برخه ګڼل کېږي، چېرې چې ګليشيرونه په نيوزيلينډ او د اندونيزيا او پاپوا نيو ګيني لوی ټاپوګانو کې موندل کې دی شي.
ډېری ګليشيرونه په ژمي کې د لوړې واورې او په دوبي کې د ټېټې تودوخې په سيمو کې موندل کېږي.
دا شرطونه ډاډمن کوي چې هغه واوره چې په ژمي کې راټولېږي د اوړي په فصل کې له لاسه نه ورکوي. د دې ډول سيمو بېلګې الاسکا، پيټاګونيا او هماليا دي. د کاناډا په آرکټيک ټاپوګانو کې ډېر لږ واوره کېږي، مګر دا د کال په اوږدو کې دومره سړه وي چې ګليشيرونه جوړ شي. په لنډه توګه، ګليشيرونه په لوړو عرض البلدونو يا لوړو ارتفاعونو کې جوړېږي. استوا ته نږدې، د اړتيا وړ واورې او ټېټې تودوخې له پاره لوړ لوړوالی اړين دی.،، د ليکوال ژباړه او غځونه (NSIDC، د واورې او يخ نړۍوال د شمېرو مرکز، ۲۰۲۰ زيږدی، ۷ چوپړی)

د اګنيسکا ګوتير پلټنه داسې په ډاګه شوې، يا د هغې څېړنه داسې ښودل شوې. له فزيکي علومو څخه تر ټولنيزو علومو پورې، د NSIDC يا د واورې او يخ ملي شمېرو مرکز ساينس پوهان د څېړنېزو پروژو په غوښتل شوې ګډولې (مخلوط) باندې کار کوي چې د کرايسفير بېلابېل اړخونو باندې بنسټيز پام يا تمرکز کوي او دا چې څنګه په ټولنه اغيزه کوي، د واورې، سړوبو، ګليشيرونو، د يخ ټوپونه، د يخ ښادرو يا شيټونه، سمندري يخ، پرمافراست او داسې نورو؛ دا څېړنيزې پروژې د کرايسفير په اوږدو کې ترسره کېږي، د ارکټيک سمندر، انټارکټيکا، الاسکا، کاناډا، سيرا نيواډا، د راکي غرونو، قطبي بحرونو، تبت،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

سويلبارډ، ګرينلينډ، لويه غرنۍ آسيا، انډيز، د لوی صحرا په ګډون، لوېديځ متحده ايالات او نور ځايونه.

د خلاص ساينس او معلوماتو اتلول ,, خلاص ساينس هغه نظر دی چې د هر ډول ساينسي پوهه بايد په ښکاره ډول شريک شي څومره چې د کشف په پروسه کې عملي وي.،، مايکل نيلسن

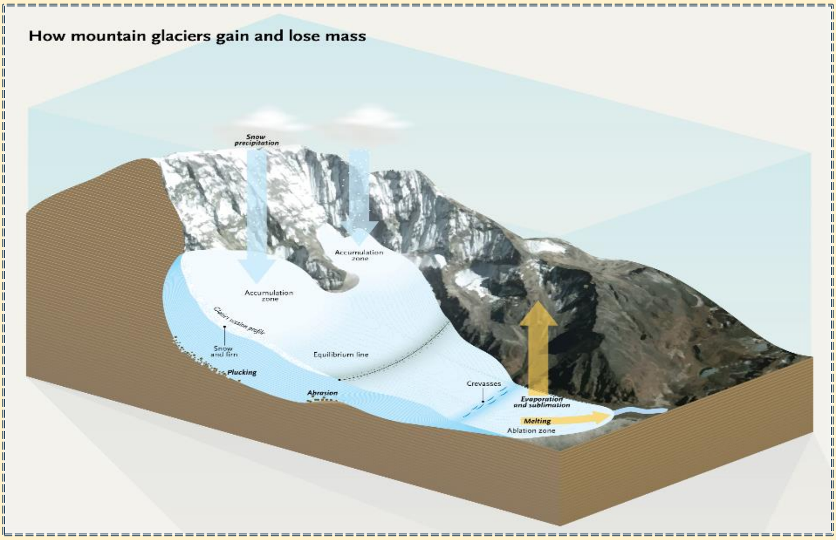

انځور ٦. ۱۲۰ دا ګرافيک ښيي چې څنګه ګليشيرونه د واورې او يخ په شکل ډله ايز لاسته راوړي يا له لاسه ورکوي. دوامداره اقليمي بدلونونه به په پای کې د ګليشير پرمختګ يا شاتګ لامل شي. - اعتبار :ريکارډو پرويټوني /GRID-ARENDAL

د دې له پاره چې زموږ ليدونکو ته غوره خدمت و کړي او زموږ ساينسي څېړنې د امکان تر حده د لاسرسي وړ کړي، د NSIDC اتلان ساينس خلاصوي. دا هغه مفهوم دی چې ساينسي څېړنې بايد د لاسرسي وړ، شفافې او د بيا توليد وړ وي. خلاص ساينس راز، راز والی (تړپير يا تنوع) او لاسرسي هڅوي، ساينس نور نړیوال او همکاري کوي او موندنې ګړندی کوي. په دې کې څلور ستنې شاملې دي: خلاص ډيټا، خلاص کوډ، کاغذونو ته خلاص لاسرسی او خلاصه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(وازه) بیاکتنه. د خلاص ساینس د ودې له پاره د NSIDC څېړونکي او کارمندان:
د معلوماتو ټیوټوریلونه کوربه کړئ، ترڅو وګړو سره مرسته و کړي چې پوه شي چې څنګه د NSIDC ډیټا کارول کیږي.
د وګړو سره د NSIDC ډیټا کارولو او پوهیدو کې د مرستې له پاره وسیلې رامنځته او کوربه کړئ، لکه د چارټیک متقابل سمندر یخ ګراف او کیو ګرینلینډ، د نخښې کولو وړیا وسیله چې د ګرینلینډ متمرکز څېړنو ملاتړ کوي.

د OpenAltimetry پلیټ فارم رامنځته کړئ، ترڅو د NASA د ICESat او ICESat-۲ ماموریتونو څخه ډیټا کشف، لاسرسي او لید ته اجازه ورکړي، د UNAVCO، د سکریپس انستیتیوټ آف اوشینګرافي، د کالیفورنیا، سان ډیاګو پوهنتون کې د سان ډیاګو سوپر کمپیوټر مرکز سره په همغږۍ کې OpenAltimetry د پیچلي معلوماتو د لاسرسي او لید له پاره اسانه کولو سره خلاص ساینس مثال ورکوي، ان د غیر متخصصینو له لوري.
د ساینس ټیم هم په دوامداره توګه د لاسرسي ژورنالونو خلاصولو له پاره ساینسي څېړنې مقالې وړاندې کوي، د NSIDC واورې او یخ نړۍوالو شمېرو مرکز اوبپانه کې on پوستکالی (سافټویر) او کوډ چمتو کوي، په بېله بیا عامه ذخیره لکه GitHub او Bitbucket.

شمېرې (ډاټا یا معلومات) خلاص کړئ، معلوماتو ته د لاسرسي وړ کول
په NSIDC کې د معلوماتو د لاسرسي بریالیتوب زموږ د کار اصلي برخه ده، په ځانګړې توګه زموږ د ډیټا مدیریت او مدیریت پروګرامونو له لارې، چې د NASA ملي واورې او یخ ډیټا مرکز ویشل شوي فعال آرشیف مرکز(NSIDC DAAC) ، NOAA@NSIDC، او د ځایي کتنو تبادله شامل دي. د آرکټیک پوهه NSIDC .(ELOKA) د نړۍ وال ډیټا سیستم د CoreTrustSeal منل (تصدیق) شوی منظم غړی هم دی، د نړۍ وال ساینس شورا یوه اندول ډیسپلینري ارګان NSIDC . کار کوي د غوره کړنو له پاره لاربنود اصول تعقیب کړئ، کله چې دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

د معلوماتو مديريت او لاسرسي ته راځي: د موندلو وړ، د لاسرسي وړ، د ګډون وړ او د بيا کارولو وړ (FAIR) اصول او د ډله ايزې ګټې، واک کنټرول، ګرمتيا (مسؤليت) او ښه سلوکو يا اخلاقي کړو وړو يا اخالاکي اصول (CARE) اصول.

د ساينسي معلوماتو مديريت او سرپرستۍ له پاره د FAIR لارښود اصول د معلوماتو موندلو وړ، د لاسرسي وړ، د مداخلې وړ او بيا کارولو وړ کولو باندې تمرکز کوي. په پای کې د FAIR اصولو اصلي موخه د بيا کارولو له پاره د معلوماتو ناځرګند يا مطلوب کول دي.

يوه لويه لاره چې NSIDC د FAIR اصول عملي کوي، د NASA ملي واورې او يخ ډيټا مرکز د توزيع شوي فعال آرشيف مرکز (NSIDC DAAC) له لارې دي. هغه چې د واورو، سمندري يخونو، ګليشيرونو، يخ شيټونو، يخ شيلفونو، منجمد شوي ماليه ورکونکو تمويل شوي معلومات چمتو کوي. ځمکه، د خاورې رطوبت، د اقليم تعامل او نور. چې هرڅوک يې کارولی شي، وړيا برسېره پردې NSIDC د هغې د ساتلو له پاره بشپړ، ماشين ته د لاسرسي وړ ميټاډاټا او د غوښتنليک پروګرام کولو د ګډون بېيه (APIs) په خپلو معلوماتو کې د خدماتو له پاره تضمينوي.

NSIDC د داخلي معلوماتو حاکميت هم پېژني، د اصلي وګړو د رښتو ملاتړ کوي ترڅو د دوی د معلوماتو او معلوماتو کنټرول وساتي. د داخلي ډيټا حکومتولۍ له پاره د پاملرنې اصول د داخلي نوښت او هوډ په وده کې د ډيټا رول باندې تمرکز کوي.

دا اصول د FAIR اصول بشپړ وي او د ډيټا حاکميت ته د اصلي وګړيو يا خلکو رښت يا حقونه په پام کې نيسي: د خپلو معلوماتو راټولولو، مالکيت او پلي کولو اداره کولو رښت حق. يوه لاره چې NSIDCد CARE اصولو اتلولي د دي له لارې ده ارکټيک (ELOKA)برنامه د سيمه ايزو مشاهدو او پوهې تبادلې له لارې ده، هغه چې د ارکټيک د ځايي ښکارهکولو يا مشاهداتو، پوهې راټولول، ساتنه، تبادله او کارول اسانه کوي. ELOKA د ډيټا مديريت، د کارونکي ملاتړ چمتو کوي او د اوسيدونکي آرکټيک متخصصينو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

ليدنې څېړونکو ترمينځ همکارۍ ته وده ورکوي. زموږ په اړه نور معلومات ترلاسه کړئ د NSIDC ډيټا پاليسي و وينۍ.

د انويټ کورنۍ د پونډ انليټ (Inuktitut: Mittimatalik) کې د واورې موبايل په واسطه سفر کوي، د کاناډا د نوناوت په کيکيقتالوک سيمه کې يوه کوشنۍ، په لويه توګه د انوټ ټولنه چې د بافين ټاپو په سر کې ځای لري. د سيل ښکار د سمندري يخ په شتون پورې اړه لري. اعتبار GRID-Arendal/Flickr:

۵. اړيکه او پوهاوی

NSIDC د کرايسفير په اړه د معلوماتو له پاره يوه باوري سرچينه ده، په لويه برخه کې ځکه چې زموږ ساينس پوهان د ساينس شريکولو په ارزښت پوهيږي ترڅو د هر چا له پاره د لاسرسي وړ وي. دوی ډېری وختونه د ساينسي څېړنو د عادي اړتياو څخه پورته او اخوا ته ځي ترڅو د بېلابېلو ليدونکو له پاره د مخابراتو او پوهاوي پروژو کې برخه واخلي، د ژورناليستانو، ښوونکو، پاليسي جوړونکو او عامو وګړو په ګډون. د بېلګې په توګه د NSIDC ساينس پوهان، د بهرنۍ يو سازمانونو ساينس پوهانو سره په همغږۍ کې، په منظمه توګه د لوستلو له پاره اسانه ساينسي شننې يا تحليلونه پوسټ کوي چې څنګه د کرايسفير بدليږي او څه شی دا بدلونونه پرمخ وړي. په دې شننو کې د ارکټيک سمندر يخ خبرونه او تحليلونه، نن ورځ د يخ شيټونه، نن ورځ واوره شامل دي NSIDC. په روغه بڼه يا منظمه توګه د خلاص لاسرسي Cryosphere سيمينارونو کوربه توب کوي، هغه چې د NSIDC ساينس پوهان، ميلمانه د دوی کريوسفير څېړنې او موندنې شريکوي. برسېره پردې، د NSIDC ساينس ټيم غړي کانګرس ته د ګواهي ورکولو، عامه ليکچرونو ورکولو، د موسم يا اقليم بدلون څنګه د نړۍ په کنګلو برخو اغېزه کوي. د K-۱۲ ښوونځيو څخه ليدنه کولو سره د قطبي سيمو په اړه خپل تخصص وړاندې کوي ترڅو زده کونکي په لومړي سر کې کرايسفير ته ښکاره کړي. ساينس او ساينس پوهان. د NSIDC ساينس پوهان هم په منظم ډول د کريوسفير د بدليدو په اړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

راپورونو کې مرسته کوي، پشمول د ملي سمندري، اتموسفیر اداري (NOAA) آرکټیک راپور کارت او د امریکا د هوا پېژندنې ټولنې د اقلیم راپور ریاست.

٦. همکاری او برابرول یا تمویل

په انټارکټیک ټاپو کې د ارجنټاین الیمیرانت براون سټیشن لید، ښېرونکي سمندر ته ښکته کېږي. اعتبار: ټیډ سکیمبوس، د چاپېریال علومو د څېړنې له پاره کوپراتیف انسټیټیوټ (CIRES)، CU بولډر NSIDC په عامه، خصوصي او غیر انتفاعي سکتورونو کې د مختلفو سازمانونو سره د همکارۍ اوږد تاریخ لري. ساینس پوهان تل دوی د سازمان څخه بهر د کار کولو له پاره نوې لارې لټوي، د نرم پیسو او لومړني مسلک ساینس پوهانو په ګډون. د بېلګې په توګه د NSIDC ډېری ساینس پوهان د لوی کراسفیر متمرکز سازمانونو سره ښکیل دي، لکه د ارکټیک پوهنتون، د انټارکټیک څېړنې ساینسي کمیټه، د آرکټیک ساینس نړۍ واله کمیټه، د امریکا جیو فزیکل اتحادیه، د متحده ایاالتو پیرمافروسټ ټولنه، د امریکا د هوا پېژندنې ټولنه او د ساینس د پرمختګ له پاره امریکایي ټولنه.

دوی د ارکټیک هواوېچې د څېړلو یا اقلیم مطالعې (MOSAiC) سفر له پاره په څو اړخیزه ښندې څارونکي کې هم برخه اخیستې، هغه چې په مرکزي ارکټیک کې د ارکټیک اقلیم سیستم سپړلو له پاره د کال په اوږدو کې لومړی سفر و، همدارنګه د نړۍ وال Thwaites Glacier Collaboration، ګډ د متحده ایالاتو او انګلستان پروژه د Thwaites Glacier پلټنه کوي چې په انټارټیکا کې یوه له خورا بې ثباته ګلیشیرونو څخه دی.

د NSIDC ډېری ساینس پوهان د سمندري یخ وړاندوینې شبکې (SIPN) مشرتابه ټیم کې هم ناست دي، د ساینس پوهانو او برخه اخیستونکو شبکه چې د سمندر یخ وړاندوینې پوهې، وسیلو ته وده ورکولو او خبرو اترو له پاره کار کوي. سرببره پردې د NSIDC

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

CIRES لیدنې فیلو برنامې کې برخه اخلې، دواړه لومړنې مسلک او ډېر لوړ پوړو لیدنې فیلو ته بلنه ورکوي، ترڅو د NSIDC څېړونکو سره په بېلابېلو (مختلف موضوعاتو) کې د تاکل شوي مهال ویش له پاره کار وکړي.
د NSIDC ساینسي څېړنو له پاره تمویل د بېلابېلو سرچینو څخه راځې، دNASA ، د ملي ساینس بنسټ(NSF) ، NOAA او د انرژی څانګه (DOE) په ګډون سره.
زه د دوی غورځاوڼ نه یم.

۷. یخ برګونه ښنګه جوړیږي، او چیرته ځي؟

په جوکولسارلون کې د یخ برګ روښانه کوي، د ګلیشیر لېګون، چې په لومړي ځل په ۱۹۳٤ کې رامنځته شو کله چې بریيډیمر کور جوړول ګلیشیر په شاتک پیل کړ. د یخ ځینې ټوټې د ۱۰۰۰ کلونو په څېر زاړه دي. اعتبار: نیک ټرنر/فلکر
یخ برګونه هغه پېر رامنځته کیږي کله چې د یخ خوسکي ټوټې شي، یا د ګلیشیرونو، یخ له الماریو یا لوی یخ کندې څخه مات شي. یخ برګونه د سمندر د سیندونو سره سفر کوي، ځینې وختونه د ساحل په وړاندې ماتیږي یا په ټیټو اوبو کې نیول کیږي.

کله چې یوه یخ تودو اوبو ته ورسیږي، نوی اقلیم د ټولو خواوو څخه برید کوي. آیسبرګ په اواره (سطحه)، ګرمه هوا، واوره او یخ په حوضونو کې خړوب وي چې د ختکي حوضونو په نوم یادیږي. کولی شي د یخ کندې له لارې تېرېږي او درزونه پراخه کړي. په ورته پېر کې ګرمې اوبه د یخ کندې په ښندو کې تېرېږي، یخ خوري او د یخ ټوټې، ټوټې کیدو لامل کیږي. په لاندې برخه کې، ګرمې اوبه د یخ کندې له لاندې څخه پورته کوي.

۸. ولې یخ کندې مهمې دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

يخ ښادرې يا برګونه د شمالي اتلانتيک او د انټارکټيکا شا او خوا اوبو ښخه تېرېدونکو کښتۍ يو ته خطر رامنځته کوي. وروسته له هغه چې ټيټانيک په ۱۹۱۲ کې نيوفونډليند ته نږدې ډوبه شوه، متحده ايالاتو او دولس نورو هېوادونو د يخ نړۍ وال ګزمه جوړه کړه. ترڅو په شمالي اتلانتيک کې د يخونو کښتۍ يو ته خبرداری ورکړي.

د يخ نړۍ واله ګزمه د يخ برګونو ښارنې له پاره الوتکې او رادارونه کاروي چې د بار وړلو لويو لارو کې تېرېږي. د متحده ايالاتو ملي يخ مرکز انټارکټيکا ته نږدې د يخ برګونو ښارلو له پاره د سپوږمکۍ ډيټا کاروي. په هرصورت، دا يوازې د ۵۰۰ مربع مېتره (۵,۴۰۰ مربع فوټ) ښخه لوی يخ برګونه ښارې. يخ برګونه د ساينس پوهانو له پاره د وسيلو په توګه هم کار کولی شي، ښوک چې دوی لوستې کوي ترڅو د موسم او سمندر لړۍ په اړه نور معلومات زده کړي.
ساينس پوهان ولې د يخونو لوستې کوي؟

د ناروې د ټاپو وزمې د سويلبارډ ختيځ ساحل کې، موهن بکتا ته نږدې د يخ کندې يوه خونړۍ يخنۍ د سمندر په يخ کې ځای پرځای شوې ده. د دې اصل نامعلوم دی ځکه چې دا ممکن د بې شمېره نورو په ښېر له لرې ښخه تېر شوی وي.

د اقليم ساينس پوهان د يخ برګونه لوستې کوي ځکه چې دوی د پروسو د نښو له پاره ماتوي چې د يخ شيلف د سقوط لامل کېږي. ساينس پوهانو ليدلي چې د يخ برګونه د تودوخې اوبو ته د رسيدو په وخت کې د انټارکټيک يخونو د ويجاړېدو ستکړنې (عکس العمل) ښه يې. د هغو فکتورونو په لوستې سره چې د يخ برګونو د ماتيدو لامل کېږي، ښېړونکي هيله لري چې د هغو اغېزو په اړه ښه پوه شي چې د يخ شيلف ماتيدو لامل کېږي، په ښه توګه وړاندوينه و کړي چې د يخ الماری به د تودوخې اقليم ته ښنګه ځواب و وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

سمندر پوهان د يخ برګونه ځاري ځکه چې سرې تازه اوبه چې دوی په سمندر کې برخه اخلي کولی شي د دوی له اصلي ځخه لرې، د سيندونو جريان او د سمندر جريان اغېزه و کړي.

بيولوژيستان د يخ برګ لوستې (مطالعه) کوي، ترڅو معلومه کړي چې دوی څنګه د سمندر په ژوند اغېزه کوي. لکه څنګه چې د يخ برګونه منحل کېږي، دوی شا او خوا سمندر ته غذايي مواد رسوي. روستۍ يو څېړنو ښودلې چې د يخ برګونو شا او خوا اوبه د پلانکټون، کب او نورو سمندري ژوند سره يوه ځای کېږي.

۹. په ځمکه کې څومره يخ، يخ دی؟

روان پېر د ځمکې له سلو ۱۰ برخه د يخونو په مخ پوښل شوې ده، د ګليشيرونو، يخ کيپونو، د ګرينلينډ او انتارتيکا د يخ پاڼو په ګډون، يخ شوې سيمې تر ۱۵ مېليون مربع کيلومېتره (۵,۸ مېليون مربع ميل) پوښلې.

د وروستي يخ عمر د لوړې څوکې په جريان کې، هغه چې شا او خوا ۱۲,۰۰۰ کاله دمخه پای ته رسيدلی، ګليشيرونو د ځمکې د ټولې ساحې شا او خوا له سلو ۳۲٪ پوښلې. د انټارکټيک لويې سرې لړ تر لړه د تېرو ٤۰ مېليون کلونو راهيسې د يخ ځادر له خوا پوښل شوې. د څوارلسمې پېړۍ په پيل کې او د نولسمې پېړۍ تر نيمايي پورې دوام و کړ. نړۍ د ,, کوشني يخ عمر،، سړې تودې په ډاګه کوي (تجربه وکړه)، کله چې د تودوخې درجه په دوامداره توګه د ګليشيرونو له پاره د نړۍ په ډېرۍ سيمو کې د پرمختګ له پاره کافي وه.

په متحده ايالاتو کې، ګليشيرونه روان پېر ۹۰,۰۰۰ مربع کيلومېتره (۳۵,۰۰۰ مربع ميل) پوښلي. ډېری دا ګليشيرونه په الاسکا کې شتون لري، دا چې ۸۷,۰۰۰ مربع کيلومېتره (۳٤,۰۰۰ مربع ميل) د يخ، يخ لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياړلي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

۱۰. د يخنۍ يخ څومره لوی کې دی شي؟

د مساحت له مخې ترټولو لوی ګليشير د انټارکټيک ټاپو کې د پلوروکنې ګليشير دی چې له ۷,۰۰۰ مربع کيلومېترو (۲,۷۰۰ مربع ميل) څخه ډېر اندازه کوي. د يخ ترټولو لوی کرسټالونه چې يوه ګليشير جوړ وي، کې دی شي د منو په څېر لوی وي. په هرصورت، په ځمکه کې ډېری نور يخونه شتون لري چې د لوی ګليشير څخه خورا لوی دي. د بيلګې په توګه، د ګليشير نغښتي (کمپليکسونه) لکه د يخ ميدان او د يخ کيپونه د ۸۰,۰۰۰ مربع کيلومېترو (۳۱,۰۰۰ مربع ميل) په اندازه لوی کې دی شي.

د يخ څادرې (شيټونه) لکه په ګرينلېنډ او انټارکټيکا کې لاهم لوی دي. ګرينلېنډ ۱,۷ مېليون مربع کيلومېتره (۶۵۶,۴۰۰ مربع ميل) دی، او انټارکټيکا ۱,۲۳ مېليون مربع کيلومېتره (۴۷۵,۰۰۰ مربع ميل) دی. له ۲۰۰,۰۰۰ څخه ډېر ګليشيرونه د يخ له شيټونو څخه توپير لري. که دا ټول ګليشيرونه ولړزول شي، نو دوی به د سمندر کچه يوازې نيم متر (۱,۶ فوټ) ته لوړه کړي.

که د انټارکټيک ټوله يخ شيټ وچ شي، د سمندر کچه به شا او خوا ۶۰ مېتره (۱۹۷ فوټ) لوړه شي. که چېرې د ګرينلېنډ ټوله يخ شيټ و خوري نو دسمندر کچه به شا او خوا ۷,۴ مېتره (۲٤,۳ فوټ) لوړه شي.

Lambert -Amery glacial system په ختيځ انټارکټيکا کې د اوبو ايستلو ترټولو لويه ټولواله ده چې د ۱,۵۵۰,۰۰۰ مربع کيلو مېترو (۶۰۰,۰۰۰ مربع ميل) څخه ډېر مساحت لري او د ختيځ انټارتيکا د ټول مساحت نږدې له سلو ۱۶٪ جوړ وي. د انټارکټيک يخ په ځينو سيمو کې تر ٤,۹ کيلومېترو (۳ ميل) پورې پېړوالی (ضخامت) لري. د لويديځ انټارکټيک يخ شيټ د برخو لاندې ځمکه ممکن د سمندر له اوارې څخه ۲,۵ کيلومېتره (۱,۶ ميل) پورې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۴۰ چوپړی

د کوش تپې لويې وياړلي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

په لر پښتونخوا کې د کوټیه ګلیشیر د تېز واورېژونو (واورې توپان) ریکارډ له هندوکش ورسته لري، په ۱۹۵۳ کې، دا په درې میاشتو کې د ۱۲ کیلومېترو (۷,۵ میل) څخه ډېر و، په منځنۍ ډول هره ورځ ۱۱۲ مېتره (۳۶۷ فوټ) وه.
د یخ کرسټال دننه بلبلونه رڼا خپروي، دا اجازه ورکوي چې د بېرته انعکاس کولو دمخه سطح ته ژور ننوځي. دا د یخ تمایل زیاتوي چې یوه څه سور او انفراریډ روښنايي جذبوي ترڅو نیلي رنګ ورکړي.
اعتبار :مارک کوپر / فلکر

۱۱. په ځمکه کې تر ټولو لوی ګلیشیرونه کوم دي؟

مختلف اندازه کولی شي د نړۍ ترټولو لوی ګلیشیرونه وټاکي، لکه د هغې اوږدوالی، مساحت، حجم، یا ډله. اوږدوالی او ساحه په اسانۍ سره د سپوږمکۍ انځورونو څخه ترلاسه کیږي. حجم او ډله ډېر ستونزمن دي، ځکه چې پېړوالی او کثافت (د ډله ایز له پاره) روان پېر د سپوږمکۍ څخه محاسبه نه شي کې دی.

د ساحې له مخې د نړۍ ترټولو لوی ګلیشیرونه په انټارکټیکا کې موندل کیږي، البته چې د لويې لمدې د ټېټې تودوخې او نسبتا فلیټ توپوګرافي له امله د ټېټ کلني ورښت سربیره، د اوږدې مودې په اوږدو کې د یخ لویه کچه راټوله شوې. په نړۍ کې ترټولو لوی ګلیشیر د سیلر ګلیشیر دی، چې د ۷,۰۱۸ مربع کیلومېتره (۲,۷۱۰ مربع میل) مساحت سره د انټارکټیک ټاپو کې ځای لري لري.

دا د ډیلاویر ایالت څخه یوه څه لوی دی، یا د یونان د کریټ ټاپو څخه یوه څه کوشنی دی. Thurston Island Glacier No. ۱ د ۵,۲۶۱ مربع کیلومېتره (۲,۰۳۱ مربع میل) مساحت سره دوهیم لوی دی او درېیم لوی د الکساندر ټاپو ګلیشیر نمبر ۱ دی، چې د ۴,۷۶۶ مربع کیلومېتره (۱,۸۴۰ مربع میل) مساحت سره; دواړه په انټارکټیک ټاپو کې شتون لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياړلي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځښکړنو ته د فردوس ځښکړنې.

د انټارکټيکا څخه باندې، ترټولو لوی ګليشيرونه په الاسکا کې د مالسپينا- سيوارډ ګليشير دي، چې مساحت يې ۳,۳٦۳ مربع کيلومېټره (۱,۲۹۸ مربع ميل) لري. ورپسې د کاناډا په ارکټيک کې د ويکيهام ګليشير سويل دی، چې مساحت يې ۳,۱۷٦ مربع کيلومېټره (۱,۲۲٦ مربع ميل) لري. په الاسکا کې د بيرينګ ګليشير د ۳,۰۲۵ مربع کيلومېټره (۱,۱٦۸ مربع ميل) مساحت سره. که څه هم د بيرينګ ګليشير د ساحې له مخې په نړۍ کې اتم لوی ګليشير دی، دا په نړۍ کې تر ټولو اوږد دی، چې ۱۹٦ کيلومېټره (۱۲۲ ميله) اوږدوالی لري.

د سپتمبر ۱۹٦٦ عکس په الاسکا کې د مالسپينا - سيوارډ ګليشير دی (انځورګر نامعلوم). دا د ۳,۳٦۳ مربع کيلومېټره (۱,۲۹۸ مربع ميل) مساحت سره او د قطبي سيمو څخه باندې لومړی لوی ګليشير دی.
اعتبار :د NSIDC ګليشير عکسونو ټولګه
د نړۍ ترټولو لوی ګليشيرونو په اړه نور معلومات ترلاسه کړئ.

۱۲. يخ يخ څومره اوبه ساتي؟

ګليشيرونه او يخ کيپونه د نړۍ د تازه اوبو شا او خوا له سلو ٦۸,۷ ٪ زېرمه يا ذخيره کوي، د متحده ايالاتو د جيولوژيکي سروې په وينا، که د ځمکې ټولې يخونه و خوړل شي، د سمندر کچه به په ټوله نړۍ کې نږدې ۷۰ مېټره (۲۳۰ فوټ) لوړه شي.

په ګډه، د انټارکټيک او ګرينلينډ يخ شيټونه په ځمکه کې د تازه اوبو له سلو ۹۹ ٪ يخ لري. د انټارکټيک او ګرينلينډ په يخ شيټونو کې د تازه اوبو زېرمه شوي کچه، د ځمکې د ټولو تازه اوبو په له سلو ٦۸ ٪ دی.
له ۲۰۰,۰۰۰ څخه ډېر ګليشيرونه د يخ له شيټونو څخه توپير لري.
که دا ټول ګليشيرونه ولړزول شي، نو دوی به د سمندر کچه يوازې نيم متر (۱,٦ فوټ) ته لوړه کړي. که چېرې د ګرينلينډ يخ شيټ وچ شي نو دا به د سمندر کچه نږدې ۷,٤ مېټره (۲٤,۳ فوټ) لوړه کړي؛
که د انټارکټيک يخ شيټ وچ شي نو دا به د سمندر کچه نږدې ٦۰ مېټره (۱۹۷ فوټ) لوړه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

انځور ٦. ۱۲۱ د آيسلينډ په ساحل کې د نيمې شپې لمر لاندې يوه يخ برګ روښانه نيلي سوځوي - .اعتبار :توماس فالکوسکي، NSIDC يا د واورې او يخ ملي شمېرو مرکز.

انځور ٦. ۱۲۲ يوه سړی د ګرينلينډ يخ شيټ داخلي ته ګوري - .اعتبار :انډريو سول/اميجيو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۶. ۱۲۳ ساينسي وسيلې د الاسکا د لی کانټ ګليشير په څنډه کې ډاټا راټولوي. غورځيدلې واوره د ډېرو کلونو په اوږدو کې د يخ په لويو برخو کې فشار راوړي چې د ګليشير په نوم ياديږي. د يخ په ډله کې د جاذبې ځواک، د هغې د بشپړ وزن سره سره د يخ د ورو سيندونو په څير د ګليشيرونو د جريان لامل کيږي. اعتبار: Twila مون، NSIDC

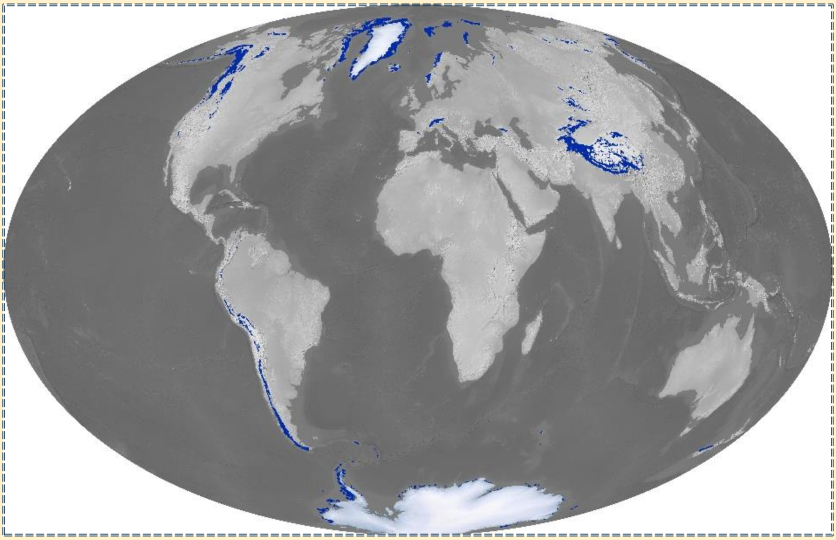

انځور ۶. ۱۲۴ د Randolph Glacier Inventory د نړۍ د تولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

ګليشيرونو مجموعه ده. دا د ګليشيرونو لومړی نړی وال کتلاک دی، او دا د اقليم د بدلون په اړه د بين الحکومتي پينل (IPCC) ساينس پوهانو سره د مرستې له پاره رامنځته شوی ترڅو د بحر د چاپېريال لوړېدو اټکلونه ښه کړي. اتبار: د ناسا د ځمکې څارونکي ډله.

پورتنی انځور دا کره په ډاګه کوي چې ټاټوبی مو په سپين نلې رنګه بڼه د ګليشيرونو لومړي نړی وال کتلاک کې ځای لري، چې دا د اقليم د بدلون په اړه د بين الحکومتي پينل (IPCC) ساينس پوهانو سره د مرستې له پاره رامنځته شوی، ترڅو د بحر د چاپېريال لوړېدو اټکلونه ښه کړي. اعتبار: د ناسا د ځمکې څارونکي.

زده کړه داسې ښايي چې ۱۲۶ مېليونه درېنګلي (مکعب) مېټر يخ (شا او خوا ۱۱۳ مېليونه درېنګلې مېټر اوبه) د چارپېريال د هواويچې (اقليم) د بدلون له امله رامنځ ته کيږي.

زه خپلې څېړنې د پخوانی يو توکو خپرولو (له چاپه سلامتې تېرې کړو کښلو) سره د نوي ليد سره سپينې ته را اوباسم. چې الله العظيم په خپل لوې لورنې توان څخه د هېند سمندر څخه اوبه را پورته کوي، بيا يې د ورېځو په واسطه باندې زموږ په غرونو په يوه کال کې ۲۲ واره پورې سپينې واورې وروي، غرونه مو د ناوو په ډول ښکلي او سينګار وي، چې ټول ټال ټول ټاټوبي کې ستر ۳۱۴ سړوبي (ايسبرګونه، د يخ څادرې، ګلېشيرونه يا يخچالون) بوږوي، چې له ۲۴۰ ستر سړوبو اوبو ويلېدنې څخه امو سيند سرچينه اخلي.

له ټولو نه وړاندې يوازې د امو سينېزه سېمه د ۶۳ سينونو له لارې ۶۰,۸۲۱,۱۳۵,۷۲۶.۶۹ بېليون درېنګلي مېټره لمده واوره د هواويچې بدلون باندې ويلې کيږي او د نوموړو سينونو له لورې ۳۷,۴۱۴,۰۰۰,۰۰۰.۰۰ بېليون درېنګلي مېټره اوبه امو سين ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۴۵ چوېرې

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

غورځوي. د اوزبېکستان په پوله ور دننه کېږي، د نوموړې هېواد او توركېمنېستان دښتې او اورال سمندرګی يې غروپ کوي.

بر (ج) په خپلې داسې لوروينه چې زموږ ټاټوبی يې يوه زر او پېنځه سوه او شپږ نوې غرونه باندې د اسيا د توپانونو مخه ډپ کوي، په لوړو غرو يې واورې پوښې، اسيا پرې تواوزن کوي، كله په ايسبرګونو چې اوبه کنټرول وي، سمندر پرې پنډوي، بيا له سمندره يې زموږ غرونو ته هر کال را ليږي، د اوبو له بخار څخه. په غرونو کې يې ځينې برخه واوره يخ ځادرې كېږي او پاتې يې ورو، ورو ولې كېږي؛ د دوې زرو له ۱۰ كېلو مېتره کوشنيو سينو له لارې په ټاټوبې کې بهيږي او ګاونډيانو ته ورځي.

په دې پوښ (قضيه) کې په ټاټوبي کې د ځېرې او نښتر پانو ډوله واوره چې له هره يوه، يوه مكعب مېتر څخه يې (۰.۸۳۰۲۵۴ او ۰.۴۰۰۰۴۲) مكعب مېتر اوبه بوږېږي.

په ټوله کې ۱۶۸,۱۱۵,۶۴۰,۴۶۳.۷۶ يوه سلو اته شپېته بېليون، يوه سلو پېنځلس مېليونه، شپږ سوه او څلوېښت زره، څلور سوه او درې شپېته عشاريه شپږ. اويا درېنګلې مېتره لمده واوره د هواويچې بدلون باندې ويلې كېږي. د نوموړو سينونو له لورې ۱۰۳,۴۱۶,۰۰۰,۰۰۰.۰۰ يوه سلو درې بېليون، څلور سوه شپاړس مېليونه، درېنګلې مېتره د ځمکې لاندې او باندې کلنۍ منځنۍ كچې اوبه له ټاټوبي باندې بهيږي.

بل لورته د بر رب بل رحمت ګټور بارانونه دي چې د ټاټوبي په هواويچې په ۳۶۰ ورځو يا يوه کال کې يوازې تر ۱۸ پورې بارانونه كېږي، ۱۰۸ ورځې وريځې وي او نورې پاتې ۲۳۴ورځې لمر وي.

له ۷۰ تر ۸۰ ميليمېتره د ټاټوبي منځنۍ كلنۍ د وربښت کچه ده.
که له وربښت څخه په ټاټوبي کې د اوبو کچه په لاس راوړو په لاندې ډول يې پايله په لاس راځي. د ټاټوبې مساحت چې ۶۵،۲۸۶،۰۰۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

اېکتاره کېږي را اخلو او د ټاټوبي منځنۍ کلنۍ د ورښت کچې ۸۰ ميليمېټره سره يې ضرب وو، چې د ټول ټال د ټاټوبي د ورښت اوبو کچه په لاس را کوي. ۵،۲۲۲،۸۸۰،۰۰۰.۰۰ پېنځه بېليونه، دوې سوه او دوې وېشت مېليونه او اته سوه او اتيا زره لېتره اوبه يا ۵،۲۲۲،۸۸۰ پېنځه مېليونه، دوې سوه او دوې وېشت زره او اته سوه او اتيا درېنګلې يا مکعب مېتر اوبه کېږي.

د ګټور ورښت کچه (بارندګی موثر يا Effective rainfall) هغه باران دی چې په ۸۰ ميلېمېټر باران و شي، ۱۰ ميلېمېټر ورښت يې د ځمکې په اوراه سيلاب شی، او پاتې ۷۰ ميلېمېټره يې ځمکه وڅښې او خپل نس پرې لوند کړې. (د هايدرولوژۍ پوهې دا برخه اړينه ده ځکه د خاورې په کومه کچه خړوبېدل، د اوبو څښل، د ورښت بېړه، د باران پېر او وار هم په پام کې وندې کول کېږي.

له ۱۰ تر ۱۵ سانتې ځمکه و څښې دا ګټور ورښت دی چې تر ۱۰ څخه تر ۱۵ سانتې پورې ځمکه اوبه ژورې و څښې يا غړوپ کړې. تر دې کمې ګټورې نه ګڼل کېږي، د کرکېلې، ځنګلو او کروندو څښلو له پاره.):. د ټاټوبي ځمکې په اوراه سيلاب مساوی کېږي، د ټاټوبي مساحت چې ۶۵،۲۸۶،۰۰۰ اېکتاره کېږي را اخلو او د ټاټوبي ځمکې پرمخ تلونکې منځنۍ کلنۍ د ورښت کچې ۱۰ ميليمېټره سره يې ضرب وو، چې د ټول ټال د ټاټوبي د ورښت اوبو کچه په لاس را کوي. ۶۵۲،۸۶۰،۰۰۰ شپږ سوه او دوې پېنځوس مېليونه، اته سوه او شپېته زره لېتره اوبه يا ۶۵۲،۸۶۰ شپږ سوه او دوې پېنځوس زره او اته سوه او شپېته درېنګلې يا مکعب مېتر اوبه کېږي.

۱۰۳،۴۲۱،۲۲۲،۸۸۰ يوه سلو درې بېليون، څلور سوه او يوې وېشت مېليونه، دوې سوه او دوې وېشت زره، اته سوه او اتيا درېنګلې مېتره اوبو دي، د دې پيله ساده برابر وي دا چې د بر (ج) له لورې په يوه کال کې په ټول ټاټوبي کې د اوبو، ږلۍ، يخ له اسمانه راورولو او واوروې واورينولو له لرې دغه ۱۰۳.۴۲۱ بېليون درېنګلې (مکعب مېتر کچه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۶. ۳۶ خړې (سلاد یا رسوبات) او د خړې ګران کاڼي (رسوبي قيمتي کاڼي يا د خړې ارزښتناك کاڼي)

خړې (سلاد یا رسوبات) او د خړې ګران کاڼي (رسوبي قيمتي کاڼي يا د خړې ارزښتناك کاڼي) يا (Sedimental / Sediment of (precious Stones

په نړۍ کې ټولو څېړونکو داسې پام کوه چې سلادونه يوازې د لويو ويالو د غولو ټينګښت له پاره کار کوي، خو په پايله کې دې ټکي ته و رسيدل چې د لويو ويالو د ورانۍ سبب کېږي.

بل لورې ته د جرمني څېړونکي په روانپېر کې په دې باندې کار کوي، خړې يا سلادونه سمندرونو ته غورځوي، چې د تل د لوړېدو سبب ګرځي، ډېر پام د دې له پاره کوي چې نوموړې غورځوني د سمندر چارپېريال د ناوليدو او د سمندري ژويو د ژوند اخيستو جوګه نه شي. بلکې د مړيدلو او خوراک جوګه يې و ګرځي.

خړه (سلاد) په درې ډوله دي:.

۱. **ګټورې خړې (سلادونه):.** هغه سلادونه دي چې ټول د کاربن کورنۍ پورې اړه و لري، چې د ابو د ژويو، کبانو، بناتاتو د مړيدو او خوراک تمکه (غوړه مړۍ) ګرځي.

۲. **تاوني خړې (مغرز سلادونه):.** کلسيم کاربونيتونه، بروميدونه او کلوريدونه چې د اوبو په منځ کې د ژويو او نباتاتو له د ژوند اخيستلو جوګه ګرځي. د تاوني سلادونو يا رسوباتو کچه له سلو ۰.۰۰۱ څخه نيولي تر ۰.۰۰۰۱ پورې ده يا ۱/۱۰۰۰۰ دي، چې نومړې له سلو څخه ډېره کوشنۍ کچه ده، د هېڅ سره برابره ده خو شتون لري.

چې دا موږ ته کره او روغه پيله په لاس را کوي، چې زموږ د اوبو سر چينې يا د امو سيند سرچينې له سترو او پاکو سړوبو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

(یخچالونو)، ځنګلونو څخه تېرېږي، نه له داسې دښتو څخه چې په هغو کې اغځي دېر وي چې البته د یورانیو کورنۍ توکي شتون لري.

۳. **ګډوله خړې (مختلط یا مکس سلادونه):.** هغه سلادونه دي چې نه ګټه لري او نه تاوان، لکه د ځینو ژویو وراستې منځې(هستې) او له ځمکې لاندې اېره شوي ایرې (فوسیلونه).

د لویې ویالې له پاره اسانه کړلاره دا ده چې په یوه لوی ټانکر کې د اموسیند له اوبو څخه ډک کړل شي. سر یې پرې ښه ټینګ و تړل شي، چې د زورنې، خوټیدلو او وچیدلو (تبخیر) څخه خوندي وي. په منځنۍ کچه تودوخې کې ۲۵ سانتي ګرید کې له یوې شپه او ورځ (۲۴ ساعتونو) کې یې پیله په لاس را وړل شي، چې څومره میلي متېره یې د سلادو کچه ده. په هر کچه چې د ازموینو د اوبو زېرمه کولو او یا ساتنې لوښی ستر وي، په همغه کچه یې د ازموینو د پیلو کچه د پنځې حالت سره نږدې وي.

که د روسوباتو ازموینه په ودانیزو توکو ازموینې لابراتور کې تر سره کوو، د هایدرو مېتر په بنسټ نو نوموړې د خړې (سلادو، رسوباتو) اله په اتومات ډول د سلادونو کچه (په اوبو کې د خړې کوشنې زرې) په ۱۰ ثانیې، ۳۰ سانیې، ۱ دکېکې، ۱۰ دکېکې، ۳۰ دکېکې، ۱ ساعت(پار)، ۵ ساعته، ۱۲ ساعته او ۲۴ ساعته کې ټاکلې اندازې ټاکي.

لکه: د یوه ازمایښتي اټکل له پاره یوه کانسپ دی و نیسو چې ۲۴ ساعتونو کې؛ د لابراتوار په ۲۵ سانتیګراد چارپېریال توخه کې؛ په ۵۰۰ سی سي اوبو کې له ټاکلي پیر څخه ورسته ۵ میلي مېتره د سلاتو پېړوالی څرګندېږي او په لاس راځي. اړوندې برخې کولی شي چې په کالدارې ولسوالۍ د سروندي په سر کې ازموینې لاسته را وړي او رښتې کچه یې د راتلونکي له پاره د غځولو له پاره خوندي کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۴۹ چوپړی

د کوش تپې لويي ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

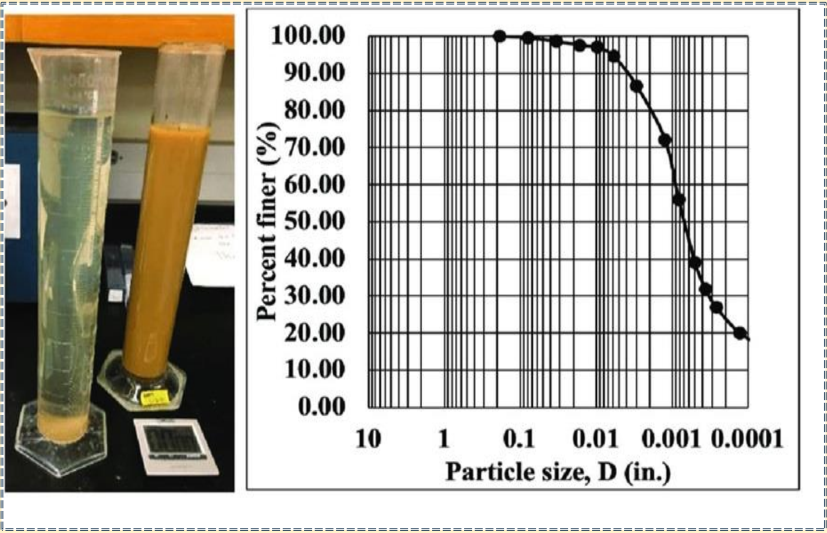

څېره ٦. ١٠ په اوبو کې د کوشنۍ يو بڅرو پړوالی ٢٥۴ ملي مېتر څخه نيولي تر ٠.٠٠٠٢٥۴ تر ميلي مېتر پورې کوشني (١٠ اينچو څخه نولې تر ٠.٠٠٠١ اينچ) له پورې او د بڅرو (زرو) د کچې سلنه له ټکي څخه (٠ تر ١٠٠ له سلو پورې) او د روسوباتو ازموينه اله هايدرو مېتر.

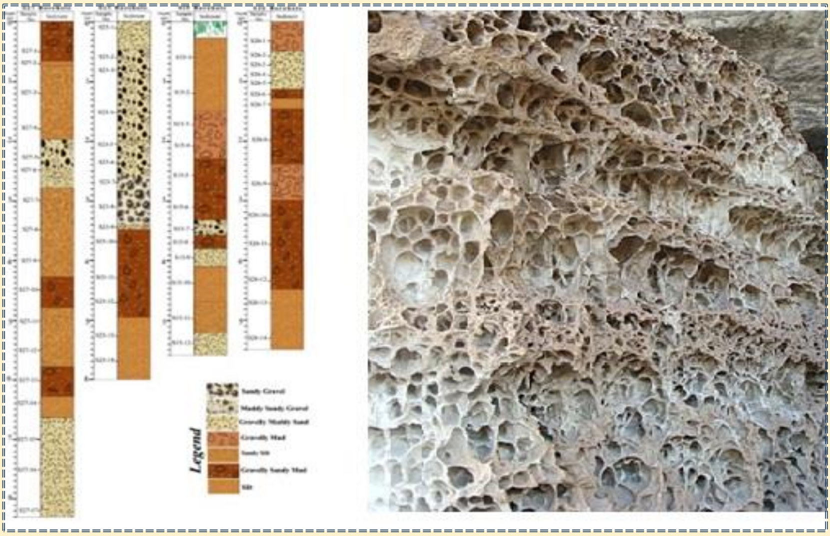

انځور ٦. ١٢٥ د کيميا معدني جوړښت او د ډبرو فزيکي ځانګړتياوو تشريح د ليتوولوژی په نوم يادېږی (شګه، خټه، شګه، خټه) په دوبيم مانا کې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

لیتوولوژی بېلګې د شګو ډبرې، سلیټ، بیسالټ، یا د چونې ډبرې شامل دي.

انځور ٦. ۱۲٦ د کوش تپې لویې ویالې د پیل څخه تر ۴۲ کیلو مېترۍ پورې د خاورو ازمویني او خړې لوستې پایلې له پاره په ستارتا اینجېنرۍ لاربراتور کې په ۲۵ د اکتوبر د ۲۰۲۳ زیږدي کې تر پلټنې لاندې نیولی وو، د ۴، ۸ او ۱۲ مېلې خړې په لاس راوړلو بېلګو انځور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکبېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

انځور ۶. ۱۲۷ د کوش تپې لويې ويالې پر ليکه غځولو نخښه؛ د شونتيا لوستې لوړ مديريت له لوري خپل لوړ پړې سره ځېړل کېږي؛ د کرنې اوبو لګولو او مالداۍ وزارت مرستيال وزير غفوري د ويالې پاۍ په ګوته کوي؛ په پلازمېنه کابل کې د نوموړی وزارت په ۲۳ د ډيسمبر د ۲۰۱۹ زېږدي کې د لويې ويالې د شونتيا لوستې (ځېړنو) پاينۍ راپور لمنه ترې؛ انځور يې پلوشې کاظميار اخستی.

په کانال کې برى مندل (تسخير) په لويه کې په کانالونو کې ورانی (تخريب) د موادو لېږد، بيولوژيکي او کيمياوي رسوباتو په بڼه وېشل کيږي. د موادو د لېږد په شکل کې برى مومي،
د کانال په مرکزي سيمو کې د ځروبولو او ختو په ځېر بڼه دانه شوي سليټونه تعليق شوي او په آرامه چاپيريال کې زېرمه کيږي.
هغه تخمونه چې په کيمياوي او بيولوژيکي ډول رامنځته شوي د تودوخې د بدلونونو له امله په بحرونو کې موندل کيږي.

په منځنيو چارپيريالونو کې ورانی منځنی چاپيريالونه، هغه چاپيريالونه دي چې د سمندري او ځمکې د چاپيريال تر منځ سرحد وي. په دې چاپيريال کې ورانی په بېلابېلو لارو ترسره کيږي. په ساحلي چاپيريال کې برى مندل (تسخير) د کانالونو شا او خوا چاپيريال د کانال هغه برخه ده چې د دوې سينو حدودو تر منځ ځاى لري او په دې سيمو کې ورانی د لېږد برخو په بڼه ترسره کيږي.
لېږدونکي (انتقالي) رسوبات: لکه شګه، سليټ او ختې، چې د سيند په واسطه لويو ويالو (کانالونو) ته ننوځي، چېرته چې د سينديشن جريان د سرعت د کمښت له امله واقع کيږي. کاربونيټ: کاربونيټ د حيواناتو، نباتاتو د فعاليت او د کاربن ډاى اکسايډ د اخراج په پايله کې رامنځته کيږي.
د غير لېږدونکي موادو زېرمه کول دي، د هغه موادو زېرمه کول چې د سين په اوبو کې منحل شوي او لاندې مواد په کې شامل دي.
کيمياوي تسخير: په دې حالت کې، د چاپيريال د کيمياوي شرايطو د بدلون په پايله کې ورانی ترسره کيږي.
په اوسط ډول هر کال د نړۍ د سيندونو له لارې لس بېليونه (ميليارده) ټنه خزلې (شيندل يا کثافات) لېږدول کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

د افغانستان په سينونو کې د ځوړندو (تعليق) شويو تېرو په برخه کې لوستې (مطالعات) د کمپيوټري ستېشنونو د نشتوالي او يا د کوشنۍ يو يا وېشل شويو لوستې (مطالعاتو) د شتون له امله خورا ستونزمن دي او ترسره شوي لوستې نيمګړي، نيمګړي دي او نه کارول کېږي.

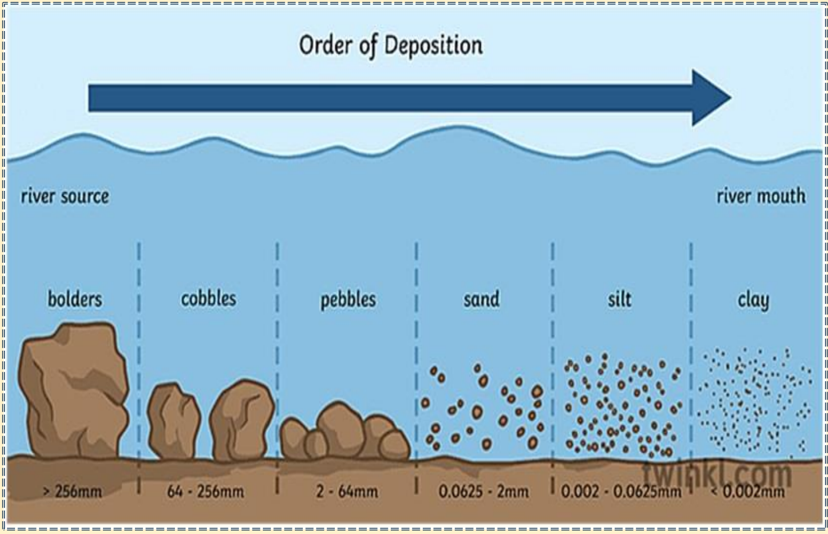

انځور ٦. ١٢٨ د خړې (سلاد يا رسوباتو) سپارلو ډولونه.

د ځوړندې خړې (کنوبي، رسوبي توکي؛ د اوبو يا باد په واسطه)، خړه يا تل ته کېښناستونکي توکي يا سيډمينټ، بارونو شننه (تجزيه، تحليل، برخې برخې کول، د کوشنيو برخو څېړنه)

۶. ۳۷ په کلداره (لويې وياڵې سروندې) کې د امو سين د ځوړندې (سويې بشپيړې) خړې کچې شننه

په کلداره کې د امو سين د خړې بشپيړه کچه شتون نه لري، ځکه چې په سيمه کې د اوبو ميچې اډه (ګيج کولو ستېشن) شتون نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۵۳ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

د لویې ویالې اوبو ځنبلو (غړوپولو یا اخستلو) ځای کې امو سین باندې نږدې د کوکچې سین څخه د خوجه غار اوبو میچې اډه شتون لري، چې پایله یې څه ورته والی لري، د دې له پاره چې د خړو کچې میچه یې ځېرمه سره نږدې ده.

د خړې مېچې معلومات له ۲۰۱۴ زېږدي څخه تر ۲۰۱۷ زېږدي پورې یې د میاشتنۍ خړې د کچې مېچه سپینې ته باستلې ده، په ځینو میاشتو کې تشې لرې، چې په لاندې لښتیلیک کې تر سترګو کېږي.

په کلداره کې د ورانۍ زورنې (بار) اټکل کولو له پاره غوره لاره به د سروندې (کیچمینټ) فزیکي ماډل کارول وي، چې کولی شي په سیندونو او ویالو کې د وراني او وراني زورنې ارزونه و کړي.

په هر ډول، د اوبو لګولو ویالو، بندونو او بندونو له لارې چې د اوبو تل خپل لورې اړوي / ټاکلي کچې د خړو شتون نه لري په پراخه توګه بدلون کېږي. په دې توګه، داسې شوني نه چې د اوبو اخیستلو پر بنسټ د ماډول شننه / انګړ، انګړ په ډول په سروندې کې بېلګې واخستل شي، د خړې زورنې اندول کره کچه په سپینې ته را وېستلی شي.

د لوستې له پاره، د خړې د بارونو د میچې کولو له پاره یوه سړې تودې بنه کړنلاره شتون لري، هغه د رینارډ (۱۹۸۲) د برېښنا کړنه چې د اوبو ایستلو سیمې پورې د خړې وېستلو پورې اړه لري، په دې بنسټ کارول شوې و چې دا په سیندونو او تتو کې د خړې ټاکلي کچې لاسته را وړې (په ۲۰۰۱ زېږدي کې آر. ایچ. ویب او ډاکټر هېرټلي).

د ریاضیاتو له پامه، د رینارډ معادلې د ورته مسلې له پاره په لاندې ډول ده:

$$Su=Sg\ (Au/Ag)^{۰,۸۸}$$

دلته Su د خړې کچې لاسته راوړل پایله په لاس را کوي په سویې مېچه شوي ځای کې؛ Sg د خړې کچې لاسته راوړل پایله مېچه شوي ځای کې؛ Au د اوبو ایستلو سیمه د ناڅاپه ځېلو ځای کې او Ag د اوبو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

ايستلو سيمه د اوبو ايستلو ځای کې. برسېره پر دې، د ريناردو کرنلار د خړې کچه په ۱،۲۰۰ کيلو ګرامه په يوه مکعب مېتر کې د خړې کثافت په غاړه مني.

په ۰۷-۱۲ څېړه کې د خړې سره ورته مفهوم په کار اچول شوی دی. لښتيليک: په کلدار (د کوش تپې لويې ويالې سروندي) کې د امو سين کې د خړې اټکل شوې کچې زورنه (بار) او ۳. *په کلدارې ولسوالی کې د اموسين مياشتنی د خړې بار اټکل شوې بنه* د وچ، نورمال او لندبل کال له پاره ښيي. د خړې وزن لوړ بار وړل د غبرګولي (جون) په مياشت کې پيښېږي، د خړې بار له ۶.۲۷ څخه تر ۹۷.۰۵ کيلو ګرام پر مکعب مېتر پورې توپير لري.

همدار راز د خړې وزن لږ تر لږه د لړم (نومبر) په مياشت کې وي، د خړې بار له ۰.۴۷ څخه تر ۰.۷۳ کيلو ګرام پر مکعب مېتر پورې توپير لري.

په کلدارې (کوش تپې لويې ويالې) کې د کلنی خړې وزن (بار) په منځنی کچه ۱۲.۶۲ کيلو ګرام پر مکعب مېتر دی.

۵-۷ ګڼه لښتيليک او ۴. *په کلدارې ولسوالی کې د کلدارې (کوش تپې لويې ويالې کې د مياشتنې د خړې زورنې (بار)کچې اټکل شوې ګڼه څېړه.*

د کالدارې (کوش تپې) په لويې ويالې کې د مياشتنی اټکل مېچې راټولولو کچه ښيي. د لاسته راوړلو وزن (تسخير بار) په متناسب ډول د کالدارې (کوش تپې) په لويې ويالې د اوبو بهېدل (تګ يا جريان) د امو سين بهېدو او د خړې وزن بارولو سره ورته اټکل شوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

د امو سين د بهېدنه دوره، د تودوخې کال په توګه کارول شوې ده ځکه چې په دې دوره کې د خړې ډېره کچه په لاس راځي. د خړې ترټولو ډېره کچه د غويي (مې) په مياشت کې وي، د لوړې غوښتنې سره سم، د کوش تپې لويې ويالې د خړې وزن کچه ۵۱.۳۲ کيلو ګرام پر مکعب مېتر(۴،۴۳۳.۶۹ ټن پر ورځ) سره برابره ده.

په روان پېر کې لږ تر لږه د خړې وزن (بار) به د مرغومي (جنوري) په مياشت کې وي، د لږې غوښتنې دورې سره سم، د کوش تپې لويې ويالې د خړې وزن کچه ۰.۱ کيلو ګرام پر مکعب مېتر (۰.۵۷ ټن پر ورځ) سره برابره ده.

د کوش تپې لويې ويالې د خړې وزن کچه په يوه کال کې ۹،۹۱۸.۱۷ ټنه اټکل شوې ده. په بله مانا نومورې کچه خړه په کانال کې ځي او کېښني.

لکه څنګه چې پوچينو ايټ ال په ۲۰۰۲ زېږدي کې ويلې دي، په امو سين کې د خاورو ځځلو په لويه کچه له ۰.۰۰۱ ميلي ميتر څخه تر ۱۰ ميلي ميتر پورې اندازه وي، چې ډېرى يې له ۰.۵ ميلې ميتر څخه تر ۱۰ ميلي ميتر پورې وي. په دې لړۍ کې د شګو زړې په لويه کې له وړو شګو (۰.۵ څخه تر ۱ ميلي مېتر)، ډېره غټه شګه (له ۱ څخه تر ۲ ميلي مېتره)، ډېرې ښې ډبرې / دانه (۲ څخه تر ٤ ميلي مېتره)، ښې ډبرې (٤ څخه تر ۸ ميلي مېتره) او منځنۍ کچې ډبرې (له ۸ څخه تر ۱۰ ميلي مېتره) پورې وي، *۵. د وينتورت له پامه سره سم چې په ۱۹۲۲ زېږدي کې د کوندوز په وړانديز شوي اوبو مېچې اډې کې د خړې زورنې (بار) کچې شننې او د خړې دانو مېچې سپړنې لښتيليک په بنسټ ده.*

د نيوين (۱۹٤٦) زېږدي وينا سره سم په امو سين په اوبو کې د شګو کوشنۍ يو ټوټو د منډې يا ارغېدلو کچې له پاره له ۲۸ څخه تر ۴۷ سانتي مېتر پر ثانيه (يا ۰.۲۸ څخه تر ۰.۴۷ مېتر پر ثانيه دی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شګو له پاره له ۴۷ څخه تر ۸۴ سانتي مېتر پر ثانيه (يا ۰.۴۷ څخه تر ۰.۸۴ مېتر پر ثانيه دی) ده په دې توګه، د سروندي هيدروليک جوړښتونو ډيزاين بايد په غوره توګه دا په اوبو کې د شګو کوشنی يو تونو د منډې يا ارغېږلو کچې (جريان سرعت) په پام کې و نيسي چې د خړې وزن (بارونه) مديريت کې.

لښتيليک: په کلداره کې د اصلي لويې ويالې د خړې بارولو اټکل شوی.

مياشتي	پروژې د اوبو غوښتنه (m³/s)	خړې زورنه		
		ګرام پر مکعب مېتر (Kg/m³)	کيلو ګرام پر مکعب مېتر (g/m³)	ټن پر ورځ (Ton/day)
وری	۳۱۴.۴۲	۶,۱۱۰.۵۰	۶.۱۱	۵۲۷.۹۲
غویی	۸۵۸.۰۲	۵۱,۳۱۵.۸۹	۵۱.۳۲	۴,۴۳۳.۶۹
غبرکولی	۱,۱۰۳.۹۶	۲۶,۸۷۳.۴۲	۲۶.۸۷	۲,۳۲۱.۸۶
چنګاښ	۸۹۳.۹	۱۰,۸۷۳.۴۲	۱۰.۸۷	۹۳۹.۲۷
زمری	۷۷۷.۳۳	۹,۷۶۶.۶۸	۹.۷۷	۸۴۳.۸۴
وږی	۵۳۳.۳۵	۵,۹۰۱.۹۸	۵.۹	۵۰۹.۹۳
تله	۲۷۶.۳	۲,۷۷۲.۸۴	۲.۷۷	۲۳۹.۵۷
لړم	۵۹.۳۱	۷۷.۰۹	۰.۰۸	۶.۶۶
ليندۍ	۳.۰۹	۱۸.۸۵	۰.۰۲	۱.۶۳
مرغومی	۲.۷۱	۶.۶۲	۰.۰۱	۰.۵۷
سلواغه	۲۰.۰۱	۳۴۰.۳۶	۰.۳۴	۲۹.۴۱
کب	۱۱۳.۴۲	۷۴۵.۴۲	۰.۷۵	۶۴.۴
منځنۍ کچه				۹,۹۱۸.۷۶

لښتيليک ٦. ۵ په کلداره کې د اصلي لويې ويالې د خړې بارولو اټکل شوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويي ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتګړنو ته د فردوس ښتګړنې.

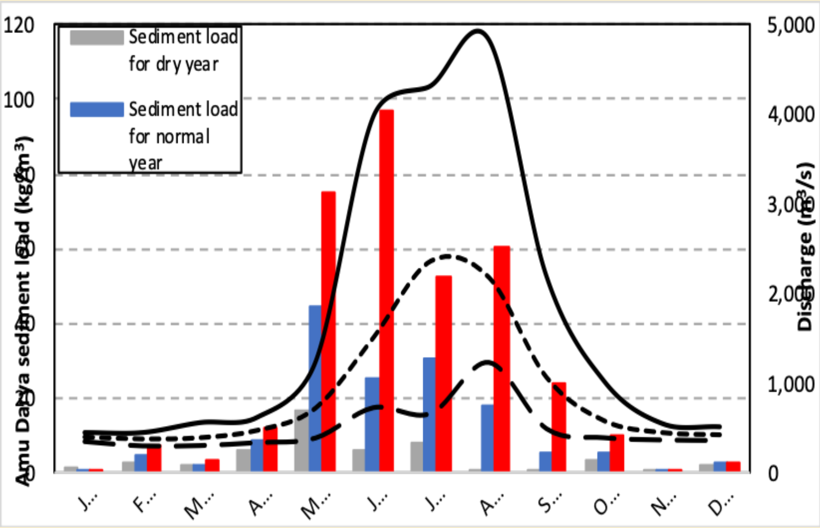

ښېره ٦. ۱۱ په کلدارې ولسوالۍ کې د اموسين مياشتنۍ د خړې بار اټکل شوې بڼه.

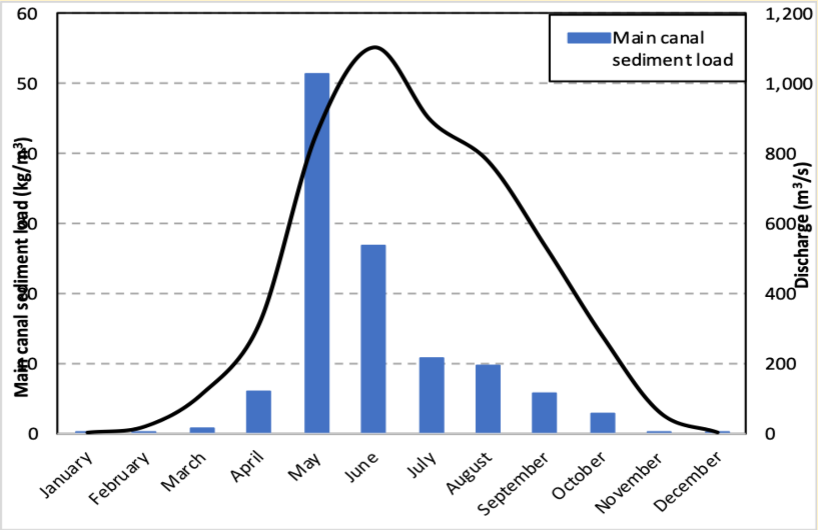

ښېره ٦. ۱۲ په کلدارې ولسوالۍ کې د کلدارې (کوش تپې) لويي ويالې کې د مياشتني د خړې زونې (بار)کچې اټکل شوې ګڼه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

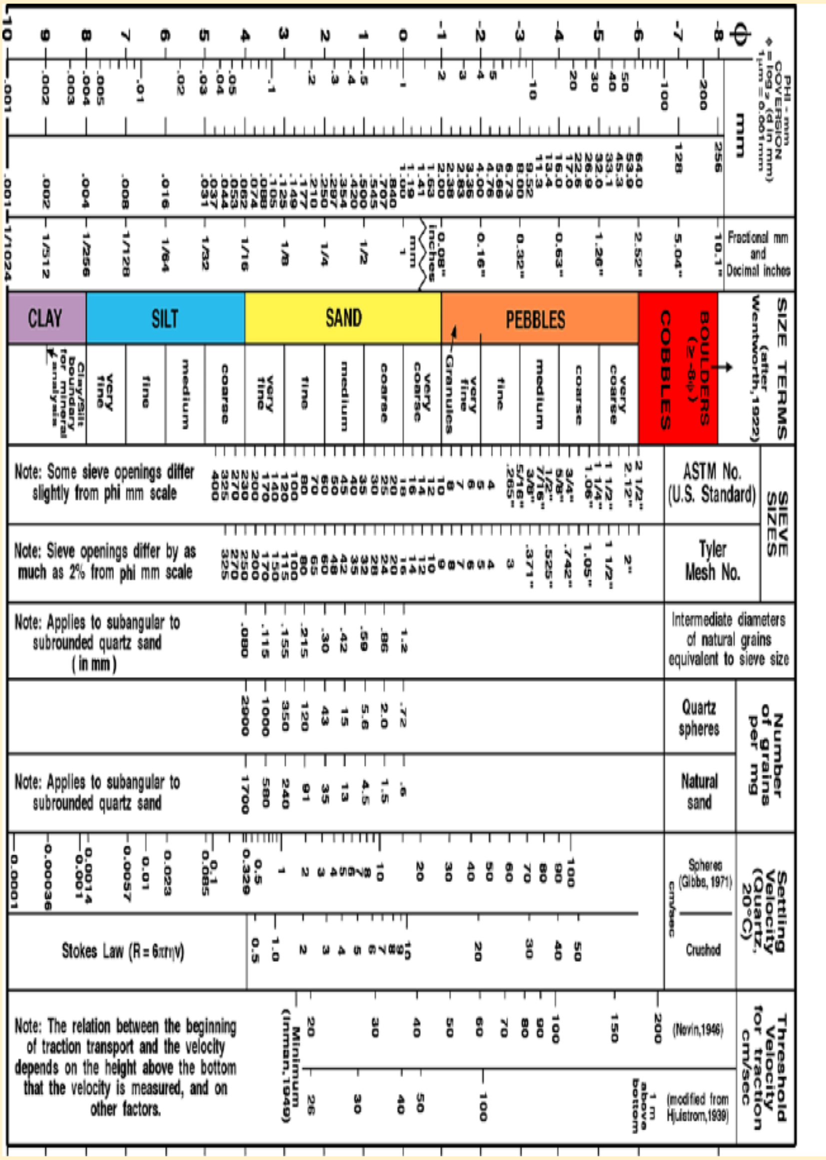

لښتيليک ۶. ۶ د وينتورت له پامه سره سم چې په ۱۹۲۲ زيږدي کې د کوندوز په وړانديز شوي اوبو مېچې ادي کې د خړې زورنې (بار) کچې شننې او د خړې دانو مېچې سيرنې لښتيليک.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

۶ ګنه څېړې او (لښتيليک: د کوندوز ولايت په کلا ذال کې د وړانديز شوي بند له پاره د خړې کچې اټکل) راتلونکی ښيي. دا اټکل د رينارډ په (۱۹۷۲) زېږدي کې د برېښنايي کړنو په کارولو سره د کوکچه مرستيال نيولو ځای کې د خوجه غار اوبو مېچې اډې کې د ازموينو پايلې لاس ته راغلو کچې خړې په کارولو سره، د کوندوز (کوندوز مرستيال سين کولوخ تپې اوبو مېچې اډې (ګيج ستيشن) کې د هغې سره برابرې خړې سره ترسره شوې.

بند منځني ژوند اټکل شوې کچه ۵۰ کاله دی (په ۲۰۱۲ زېږدي کې د MIT په خولې)، په هر صورت د کوش تپې لويې ويالې پروژې له پاره داسې انګېرل کېږي چې په اوږدپېرې بنه د سموونه (اصلاح) او بيارغونه سره به نوموړی سروندی تر ۵۰۰ کلونو پورې کار و کړي.

د لاندې لښتيليک پر بنسټ د لويې ويالې اړونده ټول يوه ځای شوې خړې وزن (بار) کچه ۱.۱۳ بېليونه مکعب مېتره (يا ۱،۱۳۰،۰۰۰،۰۰۰.۰۰ مکعب مېتره) دی. نوموړې د بند مړه زېرمه ګڼل کېږي.
بل لور ته سروندی غولی د امو سيند له غولې څخه لوړ بوړول له سلو ۲۰ ٪ د خړې کچه را ټېټ وي. چې اوس تر ۱.۲ مېترو پورې سروندي غولی د امو سين له غولې څخه لوړ دی، دا د دې جوګه کېږي چې ډېری کچه درندې، سترې خړې په خوله کې کېښني او کوشنی خړې لرونکې خړې له اوبو سره ويې ويالې کې مزل و وهې. سرو رنګه خړې لکه د اېشبدلې او ګرمو شېدو چای بڼه د امو سين اوبو ته ور کړې ده، له يوه اړخه خړه د کرکېلې کروندې ملداره (قوي، بډايه) وي، د بوټو، ونو، کبانو خواړه دي او ورو، ورو د ويالې د ډکېدو جوګه هم ګرځي، چې له ۵ څخه تر ۷ کلونو کې د پاکولو انشر ته اړتيا څرک تر سترګو کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

لښتيليک: د کوندوز ولايت په کلا ذال کې د وړانديز شوي بند له پاره د خړې کچې اټکل.

کلدارې (کوش تپې) لويې ويالې د ګټې اخستنې کلونو موده	د خړې (سلادونو، رسوباتو يا سيډمينټ) جمع کول	
	د خړې کچه بېليون ټنه	د خړې کچه بېليون مکعب مېتره
	Billion) (Tons/Year	(Billion M³/Year)
٥	۰.۰۳	۰.۰۱
۲٥	۰.۱٥	۰.۰۶
٥۰	۰.۳	۰.۱۱
۱۰۰	۰.۶	۰.۲۳
۱٥۰	۰.۹۱	۰.۳۴
۲۰۰	۱.۲۱	۰.۴٥
۳۰۰	۱.۸۱	۰.۶۸
٤۰۰	۲.۴۲	۰.۹
٥۰۰	۳.۰۲	۱.۱۳
۶۰۰	۳.۶۳	۱.۳٥
۸۰۰	۴.۸۳	۱.۸
۱۰۰۰	۶.۰۴	۲.۲٥

لښتيليک ٦. ٤ د کوندوز ولايت په کلا ذال کې د وړانديز شوي بند له پاره د خړې کچې اټکل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تېپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

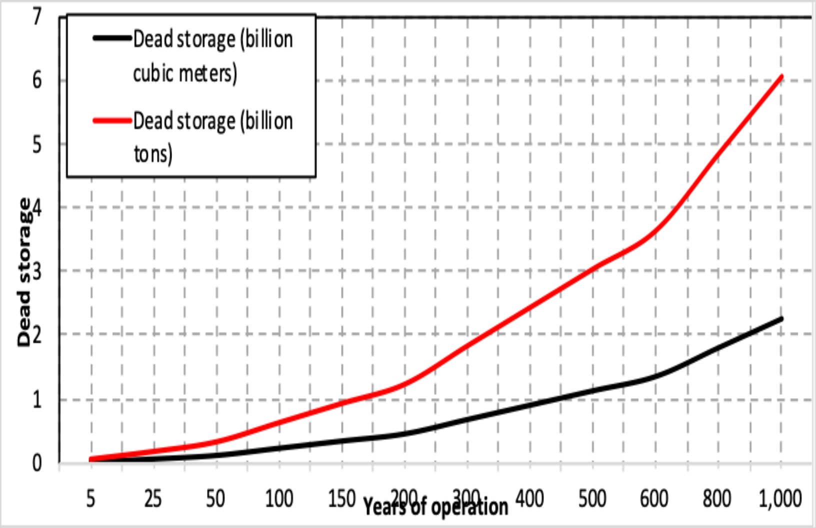

ښېره ٦. ١٣ د کوندوز په وړانديز شوي بند کې د خړې راټوليدلو کچه. د غوښتل شوي بند کچه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډېدو ته د فردوس ځنډېدنې.

د خړې د لېږد پېژند (د سيډيمينټ ټرانسپورټ ډېټا)

لښتيليک: د خوجه غار د اوبو مېچې اډې (ګيج سټېشن)، کوکچې سين فرعي اخستو ځای کې د خړې بار ليدل شوې کچې.

اوبو د مېچې اډه	خواجه غار				
سين	کوکچه				
اوبو د رسولو سيمه (کيلو مېټر مربع)	۳۲,۱۷۳.۴۷				
کال	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۴
مياشتې	بهېدل يا د اوبو تېرېدل (m^3/s)				د خړې
وری	—	۱۲۴.۲	۱۸۰.۸۸	—	—
غويی	۱۴۹.۱	۱۵۰.۶	۲۵۹.۲۳	۱۶۶.۲۵	۷۵۷۲.۲
غبرګولی	—	۴۵۱.۸۵	۵۱۷.۸	—	—
چنګاښ	—	۷۹۶	۳۲۶.۹۴	۳۲۹.۸۷	—
زمری	۲۲۳.۷	۲۱۲.۳	—	—	۷۹.۹۹
وږی	—	۱۸۶.۸۸	۱۶۴.۶	۱۸۵.۳۱	—
تله	—	—	۱۲۷.۰۱	—	—
لړم	—	۱۲۸.۳	—	—	—
ليندۍ	۴۸.۰۶	—	۹۵.۶۹	—	۱۵۶.۹۸
مرغومی	—	۵۲.۳۶	۹۱.۲۹	—	—
سلواغه	—	۷۶.۴۲	—	۷۷.۲۳	—
کب	—	—	۷۹.۶۸	—	—

۲۶۳ چوپړی

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندي د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	بنسټیزه کچه		ټيټه کچه
			د اوبو تېريدل (m³/s)	د خړې وزن (g /m³)	د اوبو تېريدل (m³/s)
۱۸۱۸.۳	۱۱۵۷.۵	_	۱۵۲.۵۴	۱۴۸۷.۹۳	۱۲۴.۲
۳۳۳۷.۶	۴۳۸۴.۹	۸۰۲۰.۱	۱۸۱.۲۵	۵۸۲۸.۷۱	۱۴۹.۱
۲۰۱۵.۹	۶۵۲۰.۳	_	۴۸۴.۸۳	۴۲۶۸.۱۵	۴۵۱.۸۵
۵۰۰۷.۷	۲۰۵۷.۶	۲۷۳۴.۰	۴۸۴.۲۴	۳۲۶۶.۴۷	۳۲۶.۹۴
۲۶۷۹.۷	_	_	۳۱۸	۱۳۷۹.۸۸	۲۲۳.۷
۱۸۶.۸۸	۱۲۴.۴۵	۱۰۶۵.۸	۱۷۸.۶۴	۴۵۹.۰۷	۱۶۴.۴
_	۶۵۹.۳۶	_	۱۲۷.۰۱	۶۵۹.۳۶	۱۲۷.۰۱
۸۶.۲۷	_	_	۱۲۸.۳	۸۶.۲۷	۱۲۸.۳
_	۳۰۱.۹۹	_	۷۱.۸۸	۲۲۹.۴۸	۴۸.۰۶
۱۰۳.۲۵	۱۱۵.۴۳	_	۷۱.۸۳	۱۰۹.۳۴	۵۲.۳۶
۳۴۶.۹۹	_	۶۷۹.۴۵	۷۶.۸۳	۵۱۳.۲۶	۷۶.۴۲
_	۲۷۰.۸۹	_	۷۹.۶۸	۲۷۰.۸۹	۷۹.۶۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

د خړې وزن (g/m³)	لوړه کچه: د اوبو تېریدل (m³/s)	لوړه کچه: د خړې وزن (g/m³)
۱۱۵۷.۵۳	۱۸۰.۸۸	۱۸۱۸.۳۳
۳۳۳۷.۵۳	۲۵۹.۲۳	۸۰۲۰.۱
۲۰۱۵.۹۳	۵۱۷.۸	۶۵۲۰.۳۶
۲۰۵۷.۶۱	۷۹۶	۵۰۰۷.۷۲
۷۹.۹۹	۴۱۲.۳	۲۶۷۹.۷۶
۱۲۴.۴۵	۱۸۶.۲	۱۰۶۵.۸۷
۶۵۹.۳۶	۱۲۷.۰۱	۶۵۹.۳۶
۸۶.۲۷	۱۲۸.۳	۸۵.۲۷
۱۵۶.۹۸	۹۵.۶۹	۳۰۱.۹۹
۱۰۳.۲۵	۹۱.۲۹	۱۱۵.۴۳
۳۳۶.۹۹	۷۷.۲۳	۶۷۹.۵۴
۲۷۰.۸۹	۷۹.۶۸	۲۷۰.۸۹

لښتيليک ٦. ۸ د خوجه غار د اوبو مېچې اډې (ګيج ستيشن)، کوکچې سين فرعي اخستو ځای کې د خړې بار ليدل شوې کچه.

لښتيليک:. په کلدار (د کوش تپې لويې ويالې سروندي) کې د امو سين کې د خړې اټکل شوې کچې زورنه (بار).

مياشتي	د کروندو خړوبولو غوښتنه (مکعب مېتره پر سانيه)	کورنۍ يو غوښتنه (مکعب مېتره پر سانيه)	ښاروی يو غوښتنه (مکعب مېتره پر سانيه)	ټول ټال (مکعب مېتره پر سانيه)	ټول ټال (مکعب مېليون)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

ورى	۳۱۱.۸۹	۰.۹۸	۱.۵۵	۳۱۴.۴۲	۸۱۴.۹۸
غويى	۸۵۵.۴۹	۰.۹۸	۱.۵۵	۸۵۸.۰۲	۲۲۹۸.۱۲
غبرکولى	۱۱۰۱.۴۳	۰.۹۸	۱.۵۵	۱۱۰۳.۹۶	۲۸۶۱.۴۶
چنګاښ	۸۹۱.۳۷	۰.۹۸	۱.۵۵	۸۹۳.۹	۲۳۹۴.۲۲
زمرى	۷۷۴.۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۷۷۷.۳۳	.۲۰۸۲
وږى	۵۳۰.۸۲	۰.۹۸	۱.۵۵	۵۳۳.۳۵	۱۳۸۲.۴۴
تله	۲۷۳.۷۷	۰.۹۸	۱.۵۵	۲۷۶.۳	۷۴۰.۰۴
لړم	۵۶.۷۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۵۹.۳۱	۱۵۳.۷۳
ليندۍ	۰.۵۶	۰.۹۸	۱.۵۵	۳.۰۹	۸.۲۸
مرغومى	۰.۱۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۲.۷۱	۷.۲۶
سلواغه	۱۷.۴۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۲۰.۰۱	۵۰.۱۴
کب	۱۱۰.۸۹	۰.۹۸	۱.۵۵	۱۱۳.۴۲	۳۰۳.۷۸
د کوش تپې لويې ويالې پروژې کلنى غوښتنه					۱۳۰۹۶.۴۶

لښتيليک ٦. ۹ په کلداره (د کوش تپې لويې ويالې د امو سين سروندي) کې د خړې اتکل شوې کچې زورنه (بار).

انځور ٦. ۱۲۹ کلدارې د شګو بڼه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په ورانديې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکېرنو ته د فردوس څېټکېرنې.

انځور ٦. ۱۳۰ کلداريې د شګو غونډۍ بڼه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکرنو ته د فردوس څښکرنې.

۶. ۳۸ په کلداره کې د امو سين جريان اټکل

۶. ۳۹ سين د جريان د څارنې معلوماتو غوراوی

په افغانستان کې د سيندونو غځولو د ۱۹۴۰ لسيزې په منځ کې پيل شو (اولسن او سيتر، ۲۰۱۰). دا د يوه څو سايټونو سره پيل شو، هغه چې په ورو، ورو (تدريجي) ډول د ۱۹۷۰ لسيزې تر وروستيو کلونو پورې ډېر شوی. افغانستان د امو سين په سيمه کې د اوبو مېچې اډې د کوندوز او کوکچې رېوندو (په اړخ، په څنګ، څنګزن، يوه اړخيز، پرېوه خوا، له يوې خوا) کنډکونو کې ځای درلود، د پنج رېوندو (فرعی) سيمې په برخه کې هېڅ نه و. د شوروي يرغل له امله د اموسين د اوبو مېچې (بهېدو کچه يا جريان) څارنه بنده شوه.

په دې توګه، د ۱۹۸۰ زېږدي کال سپتمبر څخه وروسته تر دې وروستۍ يو پورې (ياني د ۲۰۰۵ زېږدي کال څخه) د سيند اوبو مېچې کچه هېڅ معلومات نه دي راټول شوي.
ډېری تاريخي شبکې په ۲۰۱۰ زېږدي کې بيا جوړې شوې او د افغانستان د انرژۍ او اوبو وزارت (MEW) له خوا پر مخ وړل کيږي.

په ټولی توګه، د معلوماتو دوې ځايونه شتون لري. زاړه (۱۹۴۰زېږدي څخه تر ۱۹۷۰زېږدي) او خورا وروستي معلومات دي.

پوښتنه دا ده چې د پروژې له پاره د معلوماتو کوم ځای (سيټ) څخه اړينه ده چې کړنه (کار) واخيستل شي؟ زاړه يا وروستي؟

له چاپه تېر شوي سندونه (ادبيات) ښهيي چې په دې اړه ټولمنلي پرېکړه شتون لري، چې د امو سين د سيندونو جريان اوس هم په کميدو دي (کونووالوف، ۲۰۰۷؛ بيګمورود، ۲۰۰۲؛ بيډفورډ، ۱۹۹۷).

د لاندې فکتورونو د کډولې له امله د اوبو کمښت رامځته کيږي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تېې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

۱. د سړوبو (لويو سړوبو يا ګليشيرونو) کمېدل چې د اوړي په جريان کې د جريان ساتلو له پاره غوره دي؛

۲. د واورې کربنه، چې دا به ځمکه پاکه کړي په دې کې به بوټې او ونې (نباتات) وده و کړي، او د پام وړ په براس بدلېدنې (تبخير) له امله به اوبه خرچه (مصرف) کړي؛

۳. د واورو په ځېر د جريان بدليدونکي بنې، د خولو په پېر (وخت) کې د ورو خوشې کېدو سره، په زياتېدونکي ډول د باران په توګه راوتلی چې د اوربښت چټک جريان هڅوي؛

٤. د اوبولګولو له پاره مخ اړولو (انحراف) زياتوالی ځکه چې زاړه ويجاړ شوي سکيمونه بيارغول کېږي او نوي جوړېږي.

د امو سين په اوږدو کې د جريان کمښت اټکل شوی، چې له سلو ۱۰٪ ښخه تر ۳۰٪ پورې به وي (مسعود او مهوش، ۲۰۰٤).
خو په ربښت کې له سلو ۱۰٪ ښخه تر ۱۳٪ ډېر شوی نه دی.

شکل ۰۷-٤ او ۰۷-۵ شکل د امو سين د جريان د کمېدو تېرېدنه په ګوته کوي (په نيزني کې، ۰۷-٦ شکل کې) او ښکته جريان (په کرکي کې، ۰۷-٦ شکل کې)، په اوډون سره، د وړاندېز شوي ټکي (سفر نقطې) ښخه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

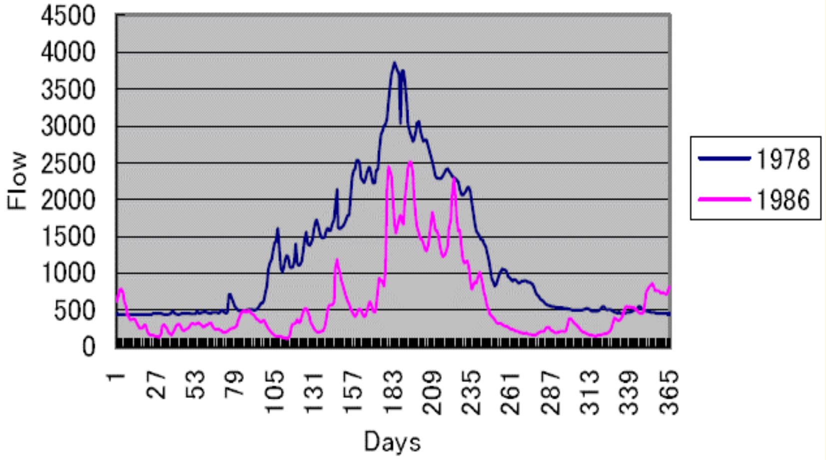

ځېره ٦. ١٤ شکل ۰۷-٤: په نيزني کې د پنج سين د جريان د کميدو رجحان – جريان په M۳/S کې دی (فوچينو، سوکاتاني او توديريچ، ۲۰۰۲).

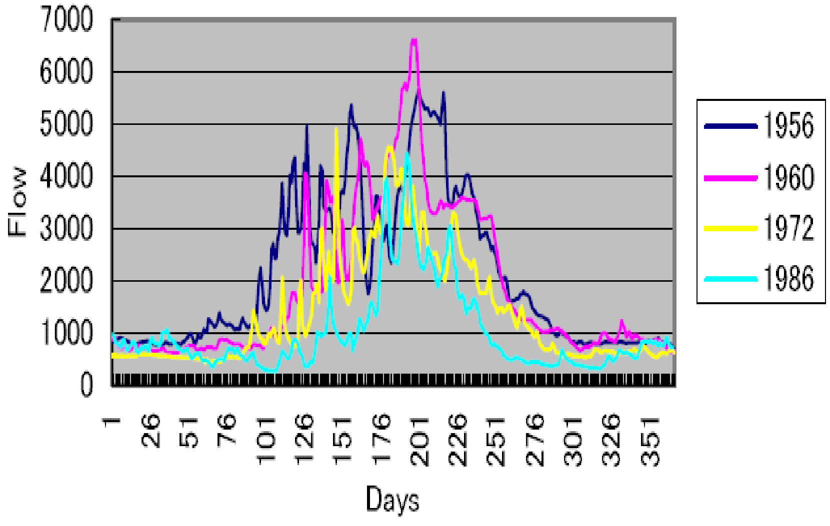

ځېره ٦. ١٥ شکل ۰۷-٥: په کرکي کې د امو سين د جريان د کميدو رجحان، د وړاندېز شوي آفتيک نقطې نور ښکته جريان (بهيدنه په مکعب مېتره پر ثانيه کې ده) (پوچينو، ټاسو کاټاني، تودريچ ۲۰۰۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

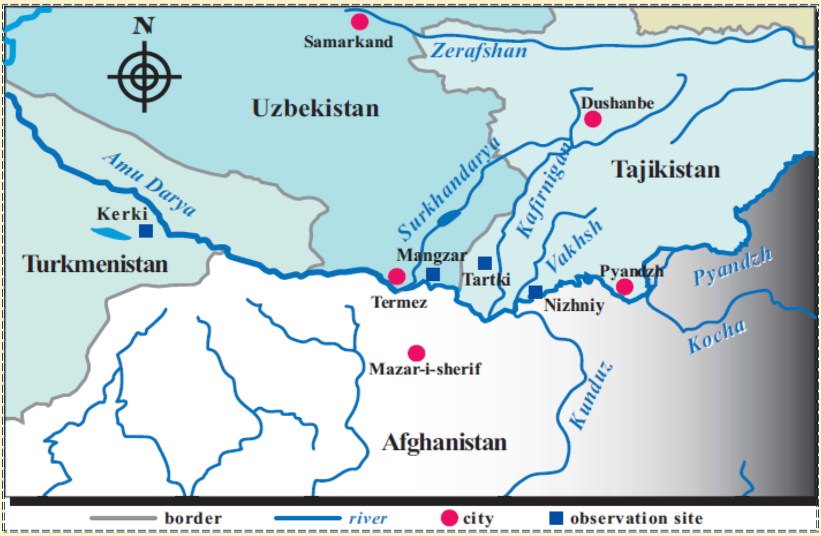

انځور ٦. ۱۳۱ ځېره شکل ۰۷-٦: د امو سین د سینو ولایتونه او مرستیالان (پوچینو، تاسو کاتاني، تودریچ ۲۰۰۲).

د پروژې له پاره د ډېرو مناسبو معلوماتو لړۍ په اړه پرېکړه کولو له پاره، د کلدارې په نیولو کې د پخوانۍیو او وروستي جریان ریکارډونو څخه د اړېکو شننه ترسره شو.

په پخوانۍ دوره کې (له ۱۹٤۰ څخه تر ۱۹۸۰) پورې د افغانستان په سیمه کې د امو سیند د اوبو د جریان څارنه د کوندوز او کوکچې سین په اوږدو کې ترسره شوه، پرته له دې چې د پنج سیند په غاړه وه. په هرصورت، په دې وروستیو کې (د ۲۰۰۵ څخه)، د پنج سیند د جریان څارنه پراخه شوې. په دې توګه، د کلدارې د کښتونو د جریان پخوانۍ او وروستي ریکارډونه یوازې د کوندوز او کوکچه ربوندې ځمکو کې د ریکارډونو پر بنسټ پرتله کې دی شي.

د پرتله کولو له پاره، په کوندوز او کوکچه فرعي کیچمنټونو کې تر ټولو لاندې د ګیج ستیشنونه (د بیلګې په توګه په ترتیب سره د کلوخ تیپې او خوجه غار ګیج ستیشنونه، شکل ۰۷-۱۱) په دې شرط چې د کیچمینټ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

هايدرولوژي کې د پورته جريان بدلونونه / بدلونونه معمولا د دوی په جريان کې نيول کېږي.

شکل ۷۰-۷ او ۷۰-۸ شکل په اوډون (ترتيب) سره د کوندوز او کوکچه سيندونو په اوږدو کې د کولخ تپې او خوجغر اوبو مېچې اډې (ګيج ستېشنونو) کې د زاړه او وروستي مانا مياشتني جريان پلاټ ښيي. دا په داسې حال کې ليدل کيدی شي.

د کلوخ تپې او خوجه غار ګيج ستېشنونو کې، ټيټ جريان کم شوي او لوړ جريان زيات شوي.

برسېره پر دې، شکل ۷۰-۹ او ۷۰-۱۰ شکل په اوډون سره د کولخ تپې او خوجه غار ګيج ستېشنونو کې د زاړه او وروستي مياشتني جريانونو ويشونکي پلاټونه ښيي. پلاټونه ښيي چې د زاړه او وروستي جريان ډيټا (د بيلګې په توګه R۲ د ۰.۰۲ او ۰.۱۶ په اوډون سره) تر منځ خورا خراب اړيکه شتون لري.

د ۱۹٦٥ او ۱۹۸۰ کلونو ترمنځ د کولخ تپې او خوجه غار ګيج ستېشنونو کې د کلنی منځني کلنی جريان په اوډون سره ۳.۳ او ۶.۲۱ بېليون مکعب مېتره و. دا د ۲۰۰۹ او ۲۰۱٤ ترمنځ په اوډون سره ۲.۶۳ او ۵.۹۳ بېليون د مکعب مېتره ته راټيټ شو.

په اوډون سره له سلو ۴.۵۴ ٪ او ۲۰.۵۴٪ کمښت. په دې توګه، وروستي معلومات د پروژې د هايدروولوژيکي تحليل له پاره غوره شوي دي. په دې شرط چې دوی کولی شي په جال کې د اوبو موجوده شتون په ښه توګه انځور کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر ښتکرنو ته د فردوس ښتکرنې.

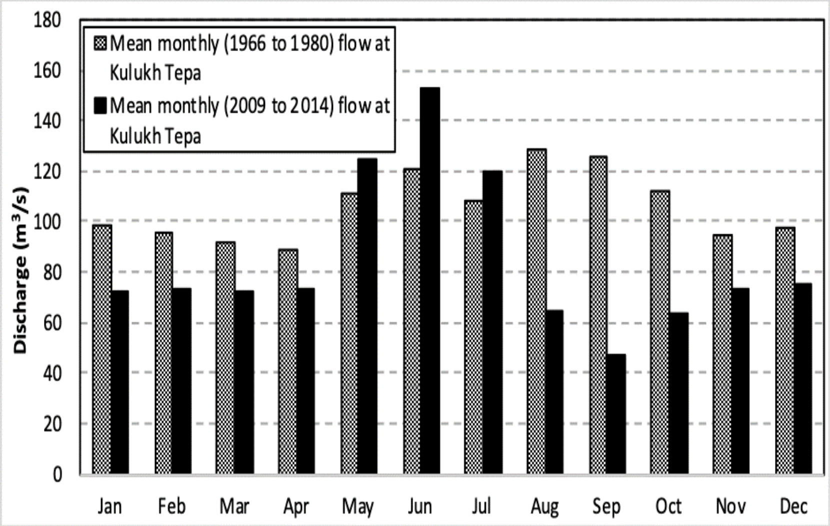

ښېره ٦. ١٦ شکل ۰۷-۷: د کوندوز سین په کلوخ تپې کې د پخوانی یو (۱۹٦٦ ښخه تر ۱۹۸۰) او وروستي (۲۰۰۹ ښخه تر ۲۰۱٤) سیندونو پرتله کول.

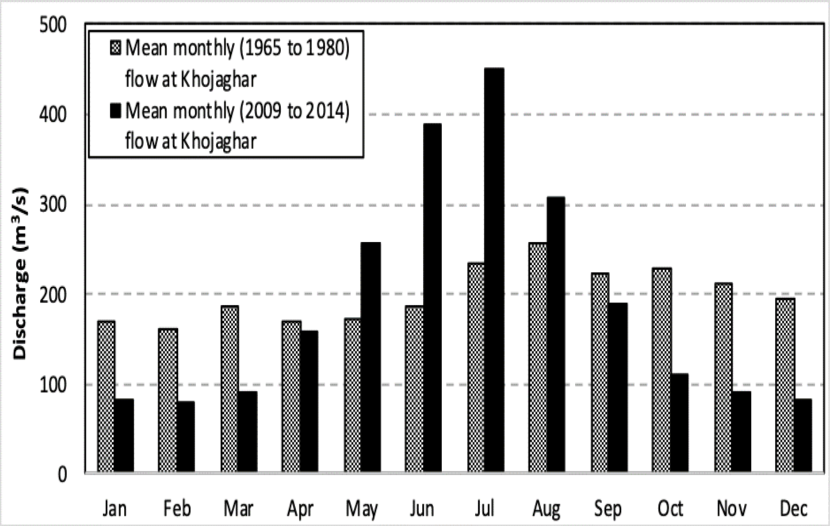

ښېره ٦. ١٧ شکل ۰۷-۸: د کوکچې سیند په خواجغر کې د پخوانی یو (۱۹٦٦ ښخه تر ۱۹۸۰) او وروستي (۲۰۰۹ ښخه تر ۲۰۱٤) سیندونو پرتله کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

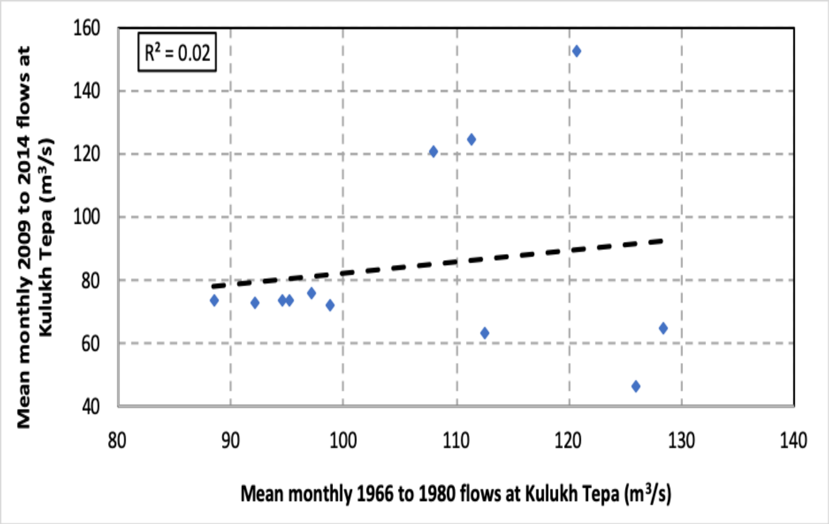

ښېره ۶. ۱۸ شکل ۰۷-۹: د سکريټر پلاټ زوړ (۱۹۶۶ تر ۱۹۸۰) او خورا وروستي (۲۰۰۹ څخه تر ۲۰۱٤) د کوندوز سين په کولخ تپې کې د سيند جريان ډيټا.

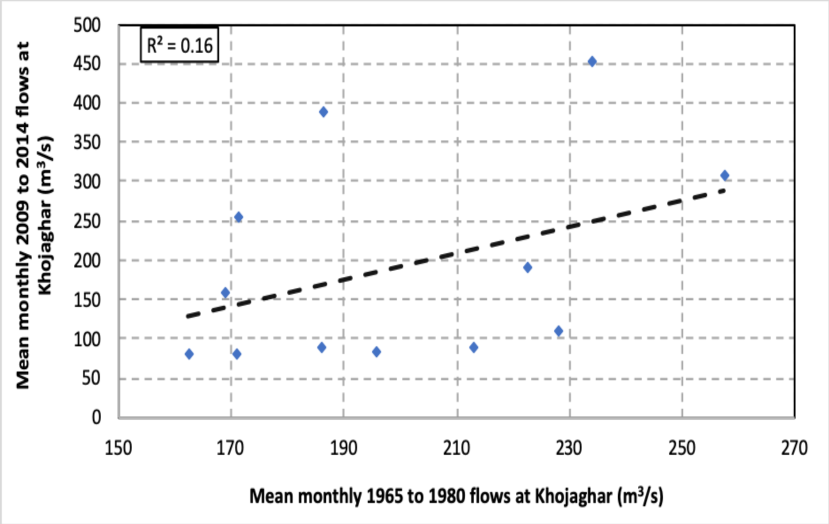

ښېره ۶. ۱۹ شکل ۰۷-۱۰: د کوکچې سين په خوجه غار کې د زاړه (۱۹۶۵ څخه تر ۱۹۸۰) او خورا وروستي (۲۰۰۹ څخه تر ۲۰۱٤) د سين جريان ډيټا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

۶. ٤٠ د اوبو نېولو موډل بوړولو کړنلار (د کيچمينټ ماډلينګ ميتودولوژي)

د امو سين په جريان کې بېلابېل ربونده جايدادونه د اوبو لګولو يوه شمېر عملياتي کانالونه، بندونه او پولونه لري.

دا په مستقيم ډول د سينو په جريان باندې په داسې حال کې اغېزه کوي چې په پنځي ډول د سينو (سيندونو) جريان نه کوي. دا د هايدروولوژيکي ماډل په اوډون او پيراميټر کولو مستقيم تاثير لري چې کولی شي، د کيچمينټ هايدرولوژي تقليد وکړي.

دا ډول ماډل يوازې هغه پېر د امکان وړ دی چې د جريان بدلونونه (انحراف) / کچو مېچو اندازه کول په بېلابېلو اصلي ويالو، بيراجونو او بندونو کې شتون و لري. دا معلومات شتون نه لري؛ د دې مانا دا ده چې دا شونې نه ده چې د کيچمينټ پر بنسټ ماډل کيليبريټ / پيراميټريز کړي، هغه چې کولی شي په مانا سره د کيچمينټ اوسنې حالت انډول کړي.

په دې توګه، په کلداره کې د امو دريا سيند د جريان اټکل کولو له پاره، د هرې فرعي غصب ونډه اندازه / اټکل شوې وه چې په هر فرعي زېرمو کې د ډېرې لاندې د ګيج سټيشن د جريان پر اساس. تر ټولو لاندې د ګيج سټيشن غوره شوی ځکه چې د پورته سين انحراف / مقرراتو اغېزې د مخه په دې کې شتون دي.

شکل ۰۷-۱۱ افغانستان د کلدارې د ځپلو په سيمه کې د ډېرې ښکته ګيج سټيشنونو (د اوبو مېچې اډې) موقعيتونه ښيې، چې په کې د کلوخ تپې ګيج شامل دي.

د کوندوز په فرعي کيچمنټ کې سټيشن، د کوکچې فرعي کيچمينټ کې د خوجه غار ګيج سټيشن او د پنج فرعي کيچمينټ کې د شغنان ګيج سټيشن. د وخش او کافرنيګان د فرعي نيول کيدو له پاره د جريان ډاټا شتون نه لري ځکه چې د ګيج سټيشنونه په افغانستان کې نه دي بلکه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاونډې تاجکستان کې دي. له همدې امله په افغانستان کې د ګيج سټيشنونو څخه د وخش او کافرنيګان سيندونو د وندې اټکل کولو له پاره په دې انګيرنه کې کارول کې ده چې د کلدارې جال يوه شان دي او د سيندونو انحراف او مقررات په بيلابيلو فرعي ځمکو کې يوه شان دي. برسېره پر دې، دا انګېرنه چې د ځړولو د ساحې په زياتوالي سره د کښت جريان زياتېږي.

په دې توګه، د ځغاستې په غېر منظم ځايونو کې د سين د جريان اټکل کولو له پاره د لېږد کړنلار غوره شوه. دا کړنلار د هايدرولوژيکي پلوه ورته، ورته واټرشيډونو (يعنې همجنسي) او د لوړو خارجونو له پاره د تطبيق وړ ده، هغه چې په عمومي ډول د کيچمين جيولوژي څخه خپلواک دي (ميک مهون او ال.، ۲۰۰۲).

برسېره پر دې، د توزيع تناسب د ځينې برېښنا سره د نيول شويو ساحو د تناسب سره مساوي ګڼل کېږي.

ب. په رياضي کې، د لېږد کړنلار په لاندې ډول بيان شوي:

چېرته چې Qu او Qg په اوډون سره په ناګک شوي او ګنډ شوي سايټونو کې خارجيږي (m۳/s)؛ Au او Ag اړوند سيمې دي په پراخه کچه توپير لري او راپور شوي (km۲). exponent b ارزښتونه له ۰.۵ څخه تر ۰.۸۵ پورې دي. د ۰.۶ ارزښت لکه څنګه چې د مک ماهون (۱۹۸۲) لخوا وړانديز شوی و.

په پايله کې، په کلداره کې د امو سين جريان په ۰۷-۱۲ شکل کې د سکيميک په پلي کولو سره اټکل شوی. په هرراز، د سکيميک پلي کولو د مخه، د کولخ تپې او شيغنان ګيج سټيشنونو کې مشاهده شوي جريان د دوه کلن جريان ريکارډونو لومړنې مشاهده شوي (د بيلګې په توګه د اکتوبر ۲۰۱۲ څخه تر سپټمبر ۲۰۱٤) څخه پنځو کلونو (د ۲۰۰۹ کال د نومبر څخه تر سپټمبر ۲۰۱٤) پورې غځول شوي. د خوجه غار ګيج سټيشن کې ليدل شوي جريان مودې غځولو (تمديد) ته اړتيا نه لري ځکه چې دا ټول پنځه کلنه موده پوښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٢٧٦ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

د ٢٠٠٩ کال د نومبر څخه تر سپتمبر ٢٠١٢ پورې د جريان ريکارډونو غځول د کلوخ تپې او شيغنان ګيج ستيشنونو او د دوی د سمدستي بر د اوبو مېچې (اپ ستريم ګيج ستيشنونو) ترمنځ د ارتباط په ټاکلو سره ترسره شوي چې د ٢٠٠٩ کال د نومبر څخه تر سپتمبر ٢٠١٤ پورې د جريان ريکارډونه درلودل. د چار دره او اشکاشم ګيج ستيشنونه ٠٧-١١) په اوږدون سره د کولخ تپې او شيغنان ګيج ستيشنونو کې د ښکاره شوي جريان د اړيکې په جريان کې ګمارل شوي. شکل ٠٧-١٣ او ٠٧-١٤ شکل په اوږدون سره د کلوخ تپې / چار درې او شيغنان / اشکاشم ګيج ستيشنونو کې د جريانونو ترمنځ اړيکې ښيي. په ټوله کې، ګرافونه ښيي چې غوره فټ د ټيټ جريان په جريان کې ترلاسه کيږي.

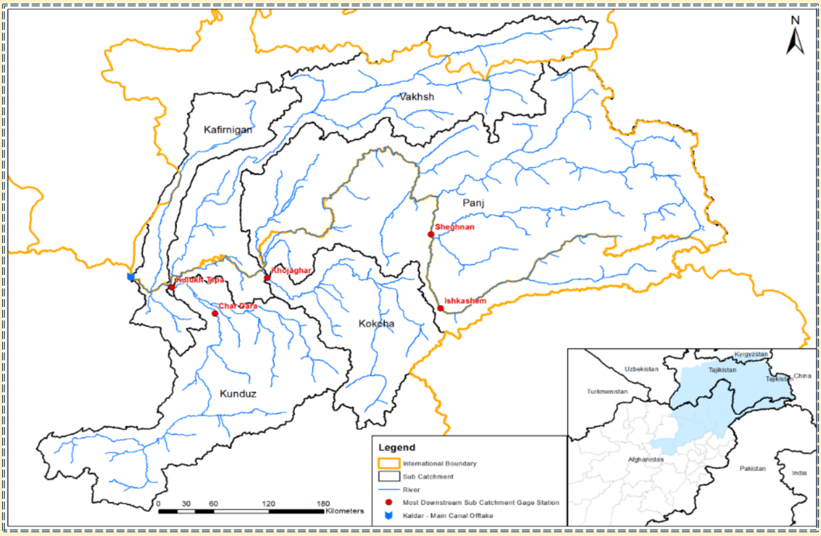

انځور ٦. ١٣٢ شکل ٠٧-١١: د کلدارې په اخستو (کيچمنټ) کې د سيند د ګيج ستيشنونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

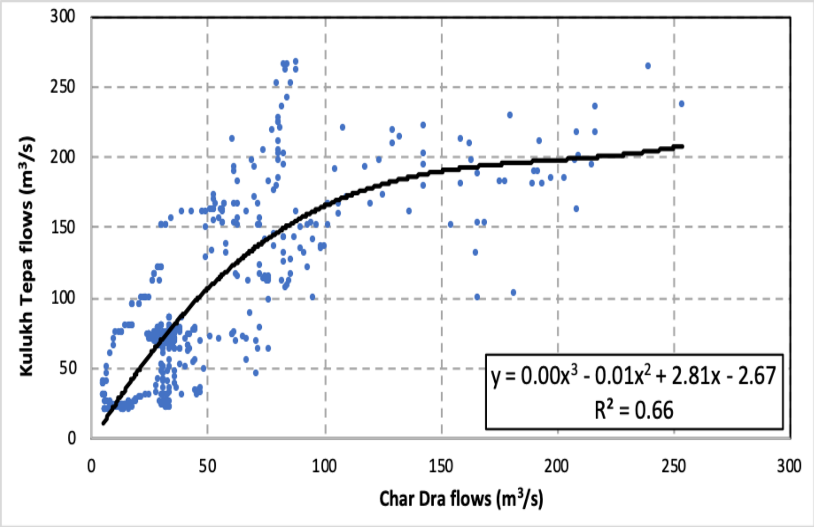

ښېره ٦. ٢٠ شکل ۰۷-۱۳: د کولخ تپې او چار دره اوبو مېچې ادې کې د ليدل شوي جريانونو ترمنځ اړيکه.

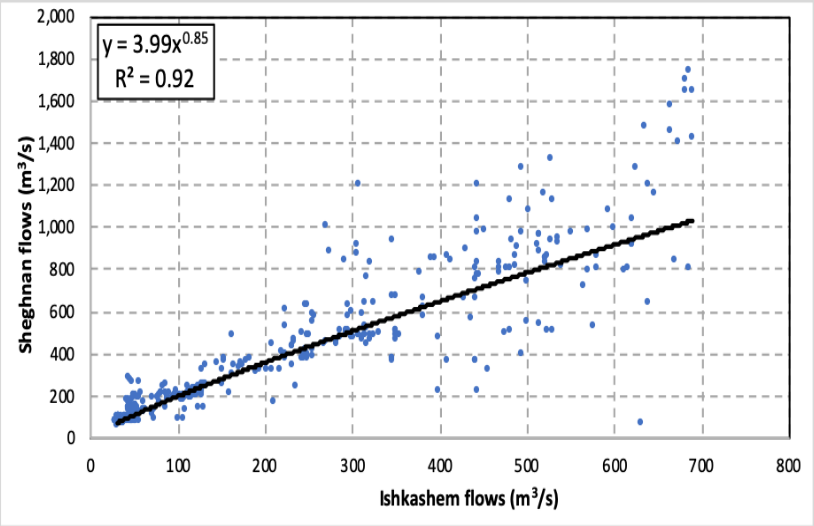

ښېره ٦. ٢١ شکل ۷-۱٤: د شيغنان او اشکاشم اوبو مېچې ادې کې د ليدل شوي جريانونو ترمنځ اړيکه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

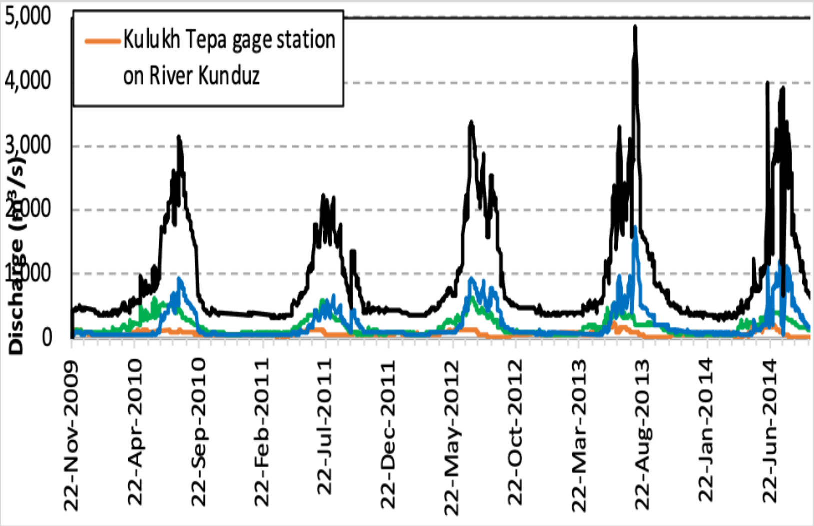

څېره ٦. ۲۲ شکل ۰۷ـ۱۵: د امو سين د سين جريان اټکل د کلدارې په وړانديز شوي لويې وياله کې.

٦. ٤١ په کلدارې کې د اوبو پرتلنې شننه

په هايدرولوژي کې، د اوبو پرتلنې ټولوالې دننه او بهر د اوبو جريان تشريح کولو له پاره کارول کيږي. د غوره تاکلې پايلې سره. په کلداره کې د پروژې د ساحې له پاره يکړ ټولواله وړانديز شوې، لويې وياله څخه د لړ پورته څخه سمدستي لاندې ته غځول کيږي.

په کويه کې د ټولوالې له پاره د اوبو پرتلنې مېچه په لاندې ډول روښانه کې دی شي:

چېرې چې کين = د امو سين د لويې وياله څخه پورته بهيږي؛ زورنه يا قوت = د امو سين د لويې وياله د جريان لاندې جريان او د چاپېريال جريان / غوښتنې شاملې دي؛ Qd = د پروژې د اوبو غوښتنه چې د اوبو لګولو، د کورنی يو او ځارويو عرضه په کې شامله ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

۶. ٤ ۲ د اوبو لګولو غوښتنه

د وړانديز شوي ۶۰۰,۰۰۰ اېکتاره غوښتل شوې سيمې له پاره د پروژې د اوبو لګولو غوښتنې په جدول ۸ کې لنډيز شوي.
د اوبولګولو لوړې کچې غوښتنه ۱،۱۰۱.۴۳ مکعب مېتره پر ثانيه ده او د غبرګولی (جون) په مياشت کې پېښېږي.
په ټوله کې تر ۱۳،۰۱۶.۴۳ مېليون مکعب مېتره (يا ۱۳،۰۱ بېليون درېنګلې مېتره) د امو سين جريان به په کال کې د پروژې د اوبو لګولو غوښتنې پوره کولو له پاره بشپړې شي.

مياشتې	د کروندو خړوبولو غوښتنه	
	مکعب مېتره پر سانيه	مېليون مکعب مېتره
وری	۳۱۱.۸۹	۸۰۸.۴۱
غويې	۸۵۵.۴۹	۲۲۹۱.۴۳
غبرګولی	۱۱۰۱.۴۳	۲۸۵۴.۹۲
چنګاښ	۸۹۱.۳۷	۲۳۸۷.۴۳
زمری	۷۷۴.۸	۲۰۷۵.۲۴
وږی	۵۳۰.۸۲	۱۳۷۵.۸۸
تله	۲۷۳.۷۷	۷۳۳.۲۸
لړم	۵۶.۷۸	۱۴۷.۱۷
ليندۍ	۰.۵۶	۱.۵
مرغومی	۰.۱۸	۰.۴۸
سلواغه	۱۷.۴۸	۴۳.۷۹
کب	۱۱۰.۸۹	.۲۹۷
د کوش تپې لويې ويالې پروژې کلنۍ غوښتنه		۱۳۰۱۶.۴۳

لښتيليک ۶. ۱۰ د ۶۰۰،۰۰۰.۰۰ اېکتاره غوښتل شوې کروندو له پاره د اوبولګولو مياشتنۍ غوښتنه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۴۳ د کورنۍ يو اوبو غوښتنه

د پروژې د کورنۍ يو اوبو کلنۍ اړتيا ۳۱ مېليون دربنګلي مېتره ده، چې د ۰.۹۸ دربنګلي مېترو ته ژباړل کيږي، که اټکل کيږي يوه کال ۳۶۵ ورځې وي. د کورنۍ يو اوبو اړتيا په دې انګېرنه سره اټکل شوي چې د پروژې په ساحه کې به د ولايت د ټولې ګنې ګونې له سلو ۴۰٪ به د کانال څخه ګټه پورته کړي. په دغو ولايتونو کې کوندوز، جوزجان او بلخ شامل دي.

۶. ۴۴ د څارويو د اوبو غوښتنه

د پروژې د څارويو د اوبو کلنۍ غوښتنه ۴۸.۸ مېليون دربنګلي مېتره ده، چې ۱.۵۵ مکعب مېتر پر ثانيې ته ژباړل کيږي يا ده، ګڼل کيږي چې يوه کال ۳۶۵ ورځې وي. په دې اټکل کې د غواګانو بېلابېل څارويو، وزې، پسونه، قره قل، خره، اوښان، اسونه، بيانکو (د اس بچې)، ټټو(کچر)، مرغان، فيل مرغان او مرغان شامل وو.

۶. ۴۵ د چاپېريال غوښتنې

د چاپېريال اوبو بهېدل (جريان) د سين د جريان هغه برخه ده چې په اړين نورمال ډول د سين ټولواله کې د سين ټولوالي د ښکلا او ايکولوژيکي پيداوارو (محصولاتو) له پاره پرېښودل شي. په بله وينا، اړينه ده چې وچې، مخدبې يا خلاص نه شي. د چاپېريال جريان د کلنۍ اوبو بهېدلو منځني کچې له سلو ۱۰٪ ده (۹۲۶.۲۹ مکعب مېتر پر ثانيه څخه له سلو ۱۰٪ اخيستل کيږي)؛ د ۹۶.۲۳ مکعب مېتر پر ثانيه يا په کال کې ۳.۰۴ بېليون مکعب مېتره ارزښت ورکوي. د له سلو ۱۰٪ يکړ کارول شوی وو، ځکه چې د هغې لاندې، د چاپېريال شرطونو د خرابيدو په اړه پرېکړه (قضاوت) کيږي (وولکر، ولف کريستين او ولټر، ۲۰۰۸)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڼې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

۶. ٤٦ په کلدار کې د امو سين د اوبو د پرتلنې په اړه پايله

په کلدار کې ټوله غوښتنه په لنډيز کې ده،

۹ لښتيليک په ياد و لرئ چې د چاپېريال جريان د پروژې غوښتنې برخه نه ده، ځکه چې دا به خلاص نه شي (د بيلګې په توګه دا د اوبو د توازن په معادله کې د لاندې جريان يا Qout برخه جوړ وي.) پروژې لوړ اړتيا ۱،۱۰۳.۹۶ مکعب مېتر پر ثانيه د غبرګولی (جون) په مياشت کې پېښيږي. تر ۱۳،۰۹۶.۴۶ مېليون مکعب مېتر (يا ۱۳.۱۰ مېليارد مکعب مېتر) د امو سيند جريان به په کال کې د پروژې غوښتنې پوره کولو له پاره خلاص شي.

د پروژې غوښتنې په اوږدون سره په کلداره کې د امو سين د ټولو لوړې کچې، منځنۍ او لږ تر لږه اټکل شوي جريان (له سلو ۴۱.۰٪، ۴۵.۳٪ او ۵۶.۹٪) ده. دا په دې مانا ده چې د ۹.۹۳ څخه تر ۱۸.۸۶ بېليون مکعب مېتر) يا په منځنۍ کچه ډول (۱۵.۸۴ بېليون مکعب مېتر) به په کال کې د لاندې کاروونکو له پاره شتون و لري ، د چاپېريال د اړتيا سره چې په کال کې ۳.۰۴ مېليارد مکعب مېتر اټکل شوی.

مياشتې	د کروندو خړوبولو غوښتنه (مکعب مېتره پر ثانيه)	کورنۍ يو غوښتنه (مکعب مېتره پر ثانيه)	ښاروی يو غوښتنه (مکعب مېتره پر ثانيه)	ټول ټال (مکعب مېتره پر ثانيه)	ټول ټال (مکعب مېليون)
وری	۳۱۱.۸۹	۰.۹۸	۱.۵۵	۳۱۴.۴۲	۸۱۴.۹۸
غويي	۸۵۵.۴۹	۰.۹۸	۱.۵۵	۸۵۸.۰۲	۲۲۹۸.۱۲
غبرګولی	۱۱۰۱.۴۳	۰.۹۸	۱.۵۵	۱۱۰۳.۹۶	۲۸۶۱.۴۶
چنګاښ	۸۹۱.۳۷	۰.۹۸	۱.۵۵	۸۹۳.۹	۲۳۹۴.۲۲
زمری	۷۷۴.۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۷۷۷.۳۳	۲۰۸۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

وری	۵۳۰.۸۲	۰.۹۸	۱.۵۵	۵۳۳.۳۵	۱۳۸۲.۴۴
تله	۲۷۳.۷۷	۰.۹۸	۱.۵۵	۲۷۶.۳	۷۴۰.۰۴
لړم	۵۶.۷۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۵۹.۳۱	۱۵۳.۷۳
ليندی	۰.۵۶	۰.۹۸	۱.۵۵	۳.۰۹	۸.۲۸
مرغومی	۰.۱۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۲.۷۱	۷.۲۶
سلواغه	۱۷.۴۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۲۰.۰۱	۵۰.۱۴
کب	۱۱۰.۸۹	۰.۹۸	۱.۵۵	۱۱۳.۴۲	۳۰۳.۷۸
د کوش تپې لويې ويالې پروژې کلنۍ غوښتنه					۱۳۰۹۶.۴۶

لښتيليک ٦. ۱۱ کلداري (کوش تپې لويې ويالي) د ټولو اړتيا کچې اوبو غوښتنې لنډيز

شکل ١٦-٠٧ کلداريې د امو سين له پاره د Weibull د وېشلو (Weibull, ۱۹۳۹) پر بنسټ د جريان دورې وکر (FDC) ښيي . FDC د پېر له سلو ښيي چې د سيند جريان ګونديې د ګټو ارزښت سره برابر يا ډېر وي. دا ليدل کې دی شي چې د پروژې غوښتنې د ډېری موديې له پاره ټل ترتله پوره کړې، پرته له هغه پېر ښخه چې د امو سين جريان له سلو ۳۱ ٪ ښخه تر ۳۵٪ او ٤١ ٪ ښخه تر ٤٣٪ سره برابر يا ډېر شي.

نومورې موده ترډېره د غويي (می) په مياشت کې د عادي کال له پاره وي؛ او په وري، غويی، غبرګولی، چنګاښ، زمری يا (اپريل، می، جون، جولای او سپتمبر) کې د وچ کال له پاره (شکل ١٧-٠٧ او ١٨-٠ شکل). سره له دې، د پروژې غوښتنې به په دوامداره توګه د يوه لنډبل کال په ټولو مياشتو کې پوره شي (شکل ١٧-٠٧).

د پروژې مياشتنۍ غوښتنې کسر په ١٠ جدول کې لنډيز شوي دي. د عادي کال له پاره، ټول کسر ٠.٦٠ بېليون (مېليار) مکعب مېتره دی او د غويي (می) په مياشت کې پېښېږي؛ د وچ کال له پاره ټول کسر ۴.۰۶ بېليون مکعب مېتره دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

۴.۰۶ بېليون مکعب مېتره ترټولو لوړ (اعظمي) کمښت د کوندوز ولايت په قلعه ذال کې د وړانديز شوي، د سروندي (بند) ژوندی زېرمې سره ورته دی.

مياشتې	د پروژې غوښتنه کمښت په (بېليون مکعب مېتر)		
	په وچ کال کې د امو سين د جريان کمښت (بېليون مکعب مېتر پر مياشت Billion) (M³/Month	په نارمل يا عادي کال کې د امو سين د جريان کمښت (بېليون مکعب مېتر پر مياشت) Billion) (M³/Month	په لوند کال کې د امو سين د جريان کمښت (بېليون مکعب مېتر پر مياشت) Billion) (M³/Month
وری	۱.۱۹	۰	۰
غويی	۱.۴۷	۰.۶۰	۰
غبرکولی	۱.۲۲	۰	۰
چنګاښ	۰.۸۴	۰	۰
زمری	۰	۰	۰
وږی	۰.۳۵	۰	۰
تله	۰	۰	۰
لړم	۰	۰	۰
ليندۍ	۰	۰	۰
مرغومی	۰	۰	۰
سلواغه	۰	۰	۰
کب	۰	۰	۰
ټول ټال کالنی (هر کالي يا يوه فصل) کچه	۴.۰۶	۰.۶۰	۰.۰۰

لښتيليک ۶. ۱۲ په کلداره کې د لوند، نورمال او وچ کال له پاره د مياشتنی پروژې د غوښتنې کمښت لنډيز.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتېکړنو ته د فردوس ښتېکړنې.

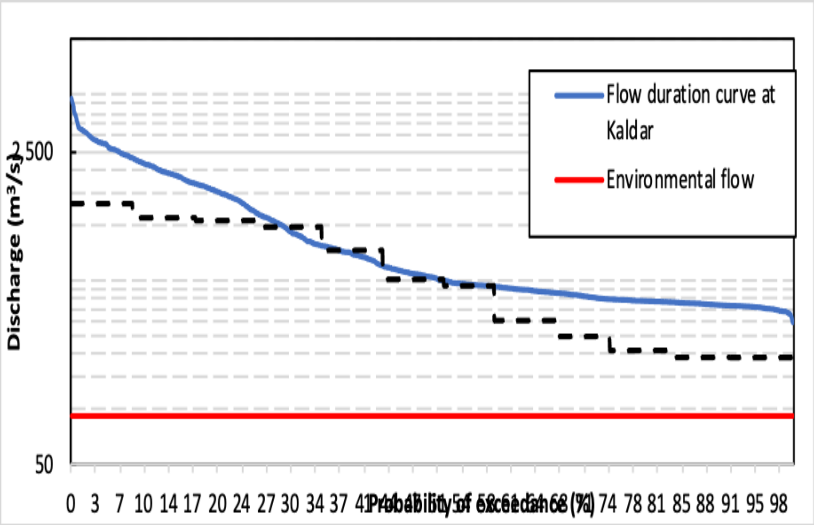

ښېره ٦. ۲۳ شکل ۰۷-۱٦: په کلداره کې د امو سين د جريان دورې وکر، په عمودی محور سره په ټاکلي تلې.

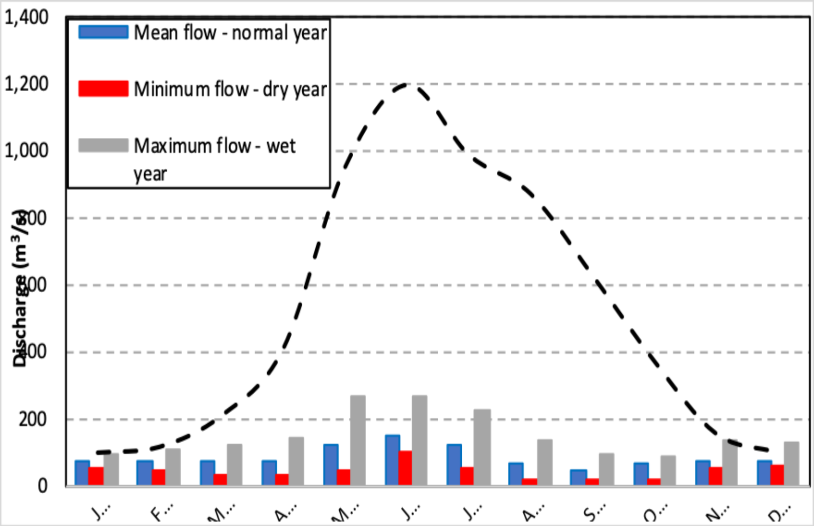

ښېره ٦. ۲٤ شکل ۰۷-۱۷: بنستيز کرښې د لږ تر لږه او ډېرې منځنۍ کچې د مياشتې په کلداره کې د امو سين د جريان دورې وکر، په عمودی محور سره په ټاکلي تلې کې د پروژې غوښتنې او د چارپېريال اوبو بهېدو سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

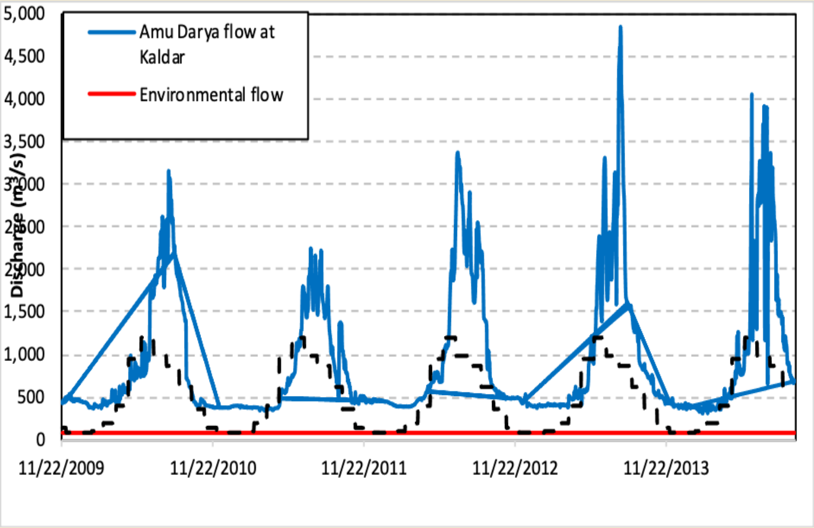

ځېره ٦. ۲۵ شکل ۰-۱۸: د امو سين هايدروګراف پلاټ (د ځمکي توټه، د اوبو تېردو کېسه، ناول يا افساني بنسټيزه خاکه)، د اوبو لګولو غوښتنه او د چاپيريال جريان.

۶. ۴۷ په کلداره کې د امو سين جريان د جريانونو شننه

د سينو (سيندونو) په ټولواله (سيستمونو) کې د سيلابونو دېرېدل د هيدروليک جوړښتونو په ډيزاين کې لومړنی غوراوی لري. له بلې خوا، د سين خورا ټيټ جريان د غوښتنې پوره کولو له پاره ډار (وېره يا خطر) رامنځته کوي. په دې توګه د اوبو ټولوالو د پلان کولو، ډيزاين او مديريت له پاره د دوی د تکرار نرخونو پوهېدلو ته اړتيا ده.

د خورا ارزښت شننه مانا په لويه کې د اوبو وېشلو په ټاکلو کې کارول کېږي چې د خورا لويو پېښو احتمالي تشريح کوي. د هيدرولوژي په اړه، د خورا ارزښت شاخص سره د خورا ارزښت وېش ($y = ۰$) او $y > ۰$ ډېري واري پېښېږي (د بيلګې په توګه په اوډون سره سپړنې او ټوټو وېش). برسېره پر دې، د بېرته راستنېدو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وپالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

موده (T)، چې د تکرار دمه (وقفه) هم ویل کېږي، د یوې ځانګړې سختې پېښې څخه اټکل کې دی شي:

$$T [Year]= n/t *۱/۱-G(x)$$

چې G(x) د xt حد څخه پورته د حدونو احتمالي ویش استازیتوب کوي، په n دوره کې (د بیلګې په توګه کلونو) کې د t کتنو له پاره حساب شوی. په ریاضي کې، G (x) په لاندې ډول څرګند شوی:

$$G (x)= ۱- (۱+ y * x\text{-}x_t / \beta)^\wedge\text{-}۱/y \quad \text{if } y \neq ۰$$

$$G (x)= ۱- exp(- x\text{-}x_t / \beta) \quad \text{if } y =۰$$

β یوه پیرامیټر دی چې د ځانګړي ویش له پاره ځانګړی دی.

ویلیمز (۱۹۹۸) د اوبو ټولوالې هایدرولوژیکي خورا ارزښت شنني وسیله جوړه کړه، ECQ. ECQ، د ایکسل پر بنسټ پروګرام یا برنامه، د وېش بنسټیزو توکو (پیرامیټونو) په ټاکلو پام کولو سره د درځي او ستې وېش اندونه کاروي.

y، β او داسې نورو. د لوړ ټکي (حد) حد (POT) ارزښتونه/ ښکارېدنې، پېر t، په ویټسپرو (WETSPRO) کې د لیدل شوي یا ماډل شوي اوږد مهاله وخت جریان د پېژند شننې (ډیټا تحلیلونو) څخه ترلاسه کېږي (Willems ,۲۰۰۸).

په دې توګه، په کلداره کې د امو سین اټکل شوی جریان په WETSPRO کې د ورکړل شوې پېژند (اېن پټ ډېټا) په توګه ګمارل شوی و. لاسته راغلې WETSPRO POT ارزښتونه بیا په ECQ کې د ورکړل شوې پېژند په توګه ګمارل شوي.

لوړ جریان د شمېرو وېش سره ښه وړ دی، په داسې پېر کې چې ټیټ جریان د وېش له پاره وړ وو.

تېروتنه (ایرور)! د حوالې سرچینه ونه موندل شوه. او تېروتنه (ایرور)! د حوالې سرچینه ونه موندل شوه. په اوډون سره، د بېرته راستنیدو د مودې په ګډون د اخستل شوي لوړ او ټیټ جریان ښودل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويي ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

د ټاکل شوي راستنيدو دورې له پاره سيلاب او ټيټ جريان په ۱۰ لښتيليک کې لنډيز شوي. د سيلاب جريان ته د ۱۰۰ کلونو بېرته راستنيدو دورې په پام کې نيولو سره پاملرنه کېږي. چې دا د ډيزاين جريان دی، چې ډېری وختونه په افغانستان کې د هيدروليک جوړښتونو له پاره وړانديز کېږي (لينډيل ملز لميټډ، ۲۰۱۷؛ لينډيل ملز لميټډ او موټ مکډونالډ، ۲۰۱٤؛). په دې توګه، د ۷،۷۵۷.۸۱ درېنګلې مېتر پر ثانيې جريان بايد په غوره توګه د پروژې د هيدروليک جوړښتونو په ډيزاين کې و کارول شي. ډېری پېر په افغانستان کې د هيدروليک جوړښتونو ډيزاين کولو له پاره د سيلاب تېرېدلو منده (جريان) د ۱۰۰ کلونو بېرته راستنيدو دورې په پام کې نيولو سره پاملرنه کېږي.
د لينډيل ملز لميټډ ۲۰۱۷ زېږدي او د موټ مکډونالډ ۲۰۱۴ زېږدي يادونو سره سم لکه څنګه چې دوی وايي ۷،۷۵۷.۸۱ مکعب مېتر پر ثانيې د اوبو تېرېدلو منده اړينه ده چې په غوره توګه د پروژې د هيدروليک ودانۍيو يا جوړښتونو له پاره په ډيزاين کې و کارول شي.
په بله مانا چې هره هيروليکي ودانۍ د نوموړې کچې اوبو منډې په وړاندې خوندېتوب و لري او ټاکلي کچه ته يې ډيزاين و شي.
او هغه ژۍ چې د امو سيند په دوې برخو وېشې او نبغ په نيغ د امو سيند د بېلولو جوګه ګرځي اړينه ده چې د هيدروليک جوړښتونو ډيزاين کولو له پاره د سيلاب تېرېلو منده (جريان) د ۱۰،۰۰۰ کلونو بېرته راستنيدو دورې په پام کې نيولو سره پاملرنه کېږي. چې د ۱۸،۲۹۲.۰۰مکعب مېتر پر ثانيې د اوبو تېرېدلو منډې ته يې ډيزاين اړين دی.

لښتيليک: د امو سيند سيلاب او د بېرته راستنيدو د ټاکل شوي مودې له پاره ټيټ جريان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

د بېرته ستنيدو موده په (کلونه)	د اوبو تېرېدلو لوړه کچه يا لوړ جريان (m³/s)	د اوبو تېرېدلو ټيټه کچه يا ټيټ جريان(m³/s)
۱	۳،۲۹۰	۳۵۴
۲	۴،۷۴۴	۳۲۰
۵	۴،۴۴۰	۲۸۳
۱۰	۵،۰۵۲	۲۶۰
۱۵	۵،۴۴۹	۲۴۹
۲۵	۵،۷۴۸	۲۳۶
۵۰	۶،۸۱۸	۲۲۰
۱۰۰	۷،۷۵۸	۲۰۶
۲۰۰	۸،۸۲۷	۲۰۶
۵۰۰	۱۰،۴۷۰	۱۸۰
۱،۰۰۰	۱۱،۹۱۳	۱۷۰
۱۰،۰۰۰	۱۸،۲۹۲	۱۴۵

لښتيليک ٦. ۱۳ د امو سيند سيلاب او د بېرته راستنيدو د ټاکل شوې مودې له پاره ټيټ جريان.

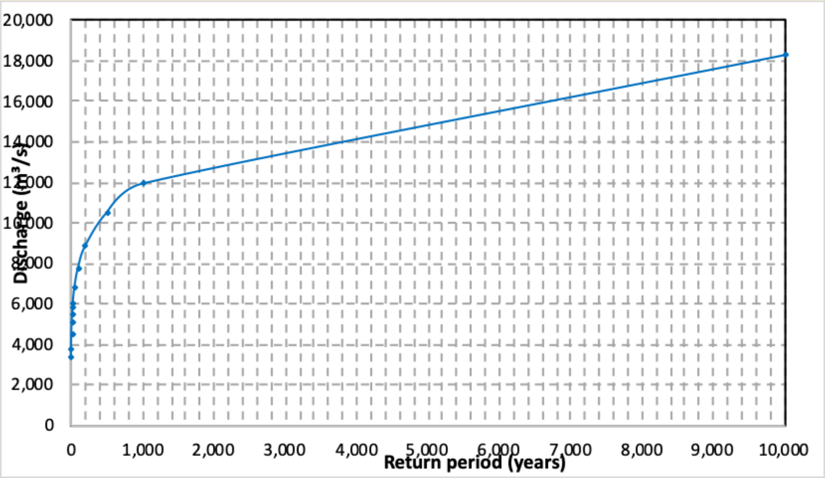

ښېره ٦. ۲٦ په کلداره ولسوالۍ کې د امو سين ډېرو اوبو تېرېدولو د بيرته راګرځيدو موده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۸۹ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتګړنو ته د فردوس ښتګړنې.

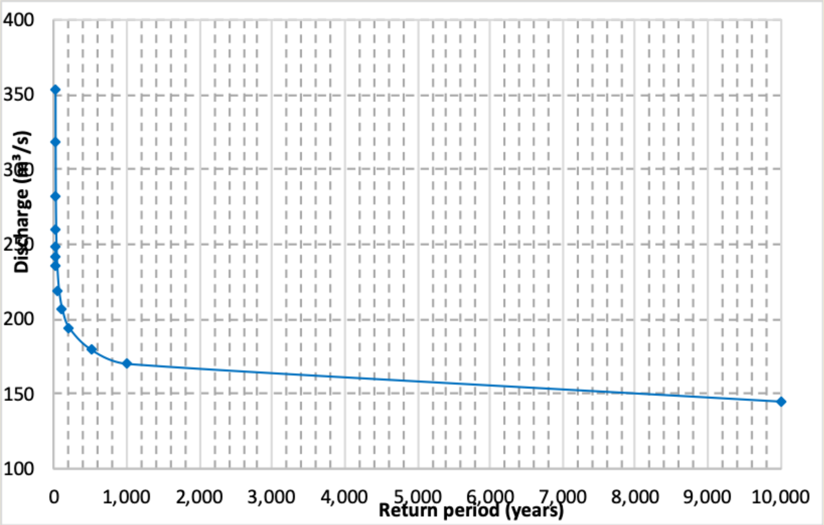

ځېره ٦. ٤٨ په کلداري ولسوالۍ کې د اموسین د تېتو / وچکالۍ اوبو تېرېدلو بیرته راګرځیدل.

٦. ٤٨ د اوبو لګولو او اوبو ایستلو تولوالي

د اوبولګولو تولوالي ډیزاین لومړنۍ موخه د خالص اوبولګولو وړ سیمه کې د ځمکې هر کونج ته اوبه رسول دي. دا د سیمې د ویش په کچې د اکمالاتو او اوبو ایستلو له پاره د ویالو ښاخونو (کانالونو شبکې) د وړ پلان جوړونې او ډیزاین کولو له لارې ترلاسه کې دی شي. د ویالو (کانالونو) کتنې (معاینې)، ساتنې او همدارنګه د کرنیزو کتنو د تګ له پاره اړینه ده چې د ویالو په اوږدو کې د سرک شاخونو (شبکو) له پاره شرطونه هم شتون و لري.

د پروژې سرکونه باید د غوښتل شوي کروندو ځخه بهر له لوی لارو سره و تړل شي.

د دي له پاره غوښتل شوي کروندو کې تولې تولوالې په داسې ډول ډیزاین شي چې په داسې شونتیا سره به وي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- کرونده ته د اوبولګولو، اوبو رسولو او سرباري (اضافي) اوبه په اغېزمنه توګه د ایستلو له پاره ګټور وي؛
- د ساتنې لګښت د ټولوالې ټول لګښت په ساتلو سره، سره له وتېز پامه ګټور وي.
- د اسانه خوځیدا او ساتنې له پاره د منلو وړ.

د پروژې د هر اړخ له پاره د غوره ډیزاین د ټاکلو له پاره د شونتیا لوستې (امکاناتو مطالعې) اړتیاوو سره سم، تړون کونکي د امو سیند څخه د کوش تپې لویې ویالې له پاره د ترلاسه کولو ترټولو وړ ځای غوره کولو له پاره د غوره روغولو لړۍ ترسره کړه.

په هر راز، د کرنې وزارت له خوا چمتو شوي معلومات د تړون کونکي له خوا نیغ په نیغ ډول د امو سین په کوش تپې کې ثبت شوی، د اوبو له کچې سره سمون نه خوري.

د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت (MAIL) له خوا چمتو شوي د اوبو کچه ۳۱۶.۰ مېتر وه، بیا هم کله چې تړون کونکي (مشاور) د مارچ په ۲۰۱۹ زېږدي کې په سیمه کې کچه و کتله (معاینه) کړه، دا ۳۰۷ مېتره وه. د دې په رڼا کې، د کوش تپې لویې ویالې (کدارې یا اصلي کانال) له پاره ټول سمونونه به خورا توپیر و لري که چېرې د اوبو لګولو کړنلاره منځې (ثقل) ته اړتیا و لري.

وروسته، د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت (MAIL) وړاندیز و کړ چې په کوش تپې کې WL د ۳۱۱.۰ مېتره په توګه و ګڼل شي. مشاور د ډېرې سمونونو او ترلاسه کولو نقطو له پاره روغوی (اصلاح) ترسره کړې (د کاري پروګرام فعالیت ۲,۲,٤). په پای کې پرتله کول په دوې اختیارونو پورې و ټاکل شو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

۱. د کوش تپې څخه د لویې ویالې سروندي اوډون له پاره د MAIL له خوا وړاندیز شوی د ۳۱۱.۰ مېتر WL سره؛
۲. د کلدارې څخه د د لویې ویالې سروندي اوډون (د کوش تپې څخه شا او خوا ۳۰ کیلومېتره لاندې) د ۳۰۴.۰ ۰ مېتر WL کچه او د هغې پرلېکه کېدلو سره.

لاندې انځور د دوو سروندو ځایونه او د دوی د لویې ویالې اوډون (اصلي کانال ترتیب) په ګوته کوي.

انځور ٦. ۱۳۳ ژېړ ګل مېخ د کلدارې لویې ویالې سروندی (اېنټیک، سربند) ځای او بانجاني ګل مېخ کوش تپې لویې ویالې سروندی ځای نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۶. ۴۹ په سروندي کې د اوبو کچه

د امو سين يوه پنځي (طبيعي) سين دی چې د سيلابونو په جريان کې د منځني جريان دورې او لږ تر لږه جريان په موده کې په توپير سره تېرېږي.

د دې جريان هره دوره په ټاکلې پېر کې د ورته اوبو کچه لري چې هر کال توپير لري.

د کوش تپې پروژې ډيزاين کولو له پاره لږ تر لږه اړتيا د ۵۰ کلونو په اوږدو کې د جريان او کچې اندازه کول او همدارنګه د سيندونو تېرېدو (کراس) برخې دي.

د مشاور په اټکل کې، د داسې يوې لويې پروژې د خبرولو له پاره د بنسټيزو معلوماتو نشتوالی شتون درلود. مشاور دا مسله د تصور پروژې راپور (مارچ ۲۰۱۹) په مسوده کې راپور کړې، هغه چې د ۲۰۱۹ په می کې پای ته رسيدلی و.

يوه ځل بيا، مشاور د ۲۰۱۹ کال د اګست په ۳۱ نيټه د دې ډول معلوماتو ليست د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت ته وړاندې کړ، مګر بيا هم (MAIL) ادعا و کړه چې ترونکونکي کمپنی (مشاور) نيمګړې چال چلند (بېوسه درو درمل، ناوړه سلوک، کافي درملنه) نه ده کړې.

د سرچينې شننه په پايله کې د ۲۰۱۹ زېږدي د اکتوبر په ۲۱ او د څېړنې له پيل څخه تر ۱۱ مياشتو زيات وخت وروسته، د افغانستان اسلامي جمهوري دولت (GIRoA) د امو سين د اوبو د اوارې (سطحې) او تېرېدو (کراس) برخې معلومات وړاندې کړل.

د ترونکونکي (مشاور) اوبوپېژندونکي (هيدرولوژيسټ) خپله لوستې او ماموريت د اګست په ۲۰۱۹ کې پای ته ورساوه، له همدې امله د دې وروستۍ يو چمتو شوي معلوماتو شننې له پاره کافي پېر (وخت) نه و، سره له دې چې ترونکونکي د دې راپور له پاره ګټور معلومات غوره کړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځټکړنو ته د فردوس ځټکړنې.

د يادولو وړ ده چې دلته د اوبو کچه په پام کې نيول شوې، د امو سين د اوبو لړ تر لړه د اوبو غړوپکولو په ځای کې ده، چې په ټول کال کې په دې اواره (سطحه) يا له هغې پورته اوبه وي. دا غوره ده چې د دې کچې لاندې د لويې ويالې (اصلي کانال) اوارې (سطحې) ډيزاين کړي ترڅو تضمين شي چې اوبه لويې ويالې (اصلي کانال) ته جريان لري.

۶. ۵۰ د اوبو کچه د ټرونکونکي (مشاور) له خوا په پام کې نيول شوې

يوه لوی سند په هر پېر(وخت) او پېر کې د امو سين د اوبو کچه ده. ټرونکونکي (مشاور) يوازې يوه ځل د وړانديز شوي سروندې (اينټک، بند، سربند يا استخراج) ځايونو کې د اوبو کچه مېچه و کړه. ټرونکونکي (مشاور يا کنسلټينټ) د کوش تپې او کلدار په ځايونو کې د امو سيند د اوبو کچه اندازه کړه.
په دې پېر کې، د سين د اوبو کچه په اوډون سره ۳۰۷.۰ مېتر او۳۰۴.۰ مېتر وه. د ډيم – ۳۰ مېتره (DEM-۳۰m) معلومات سروندې سيمې (ډيټا سيټ) پورې اړه لري چې د کرنې، مالداری او اوبولګولو وزارت MAIL او google Earth ګول ايرث ايپ څخه ترلاسه شوي، مشاور و موندل چې دا اندازه کول د اعتبار وړ نه دي.
په هرصورت، مشاور ځان مکلف و موند چې د خپلو ماهرېنو سرې تودې (متخصصينو تجربې) او شته معلوماتو پر بنسټ يوه څه اټکل ترسره کړي، ترڅو د ورک شوي معلوماتو رامنځته کولو له پاره نومورې مېچه کول برابر يا تنظيم کړي.

د پرتله کولو موخو له پاره او د کوش تپې غوره کولو له پاره غوره مسله، د کلدارې غوره کول له پاره ترټولو بد حالت له پاره، دلته د اوبو کچه ۳۱۱.۰ مېتره په کوش تپه کې د MAIL له خوا وړانديز شوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېګړنو ته د فردوس څېګړنې.

او ۳۰۴.۰ په کلداره کې د مشاور له خوا د نېغ (مستقيم) په سيند کې اندازه کول څخه ترلاسه شوي.

۶. ۵۱ په کوش تپې کې د برېښنا کچه د ب د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت له خوا ورکړل شوې

د لوستې د دوېيم پړاو له پاره د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت (MAIL) رسمي لارښوونې د نووړې وزارت له لورې ورکړل شوي رسمي لارښوونې د دې شمېرې له خوا وړاندې کېږي الته چې په کوش تپې کې د اوبو کچه ۳۱۶.۰ مېتر ده (په پورتنۍ بنۍ خوا کې ژېړ سيوري).

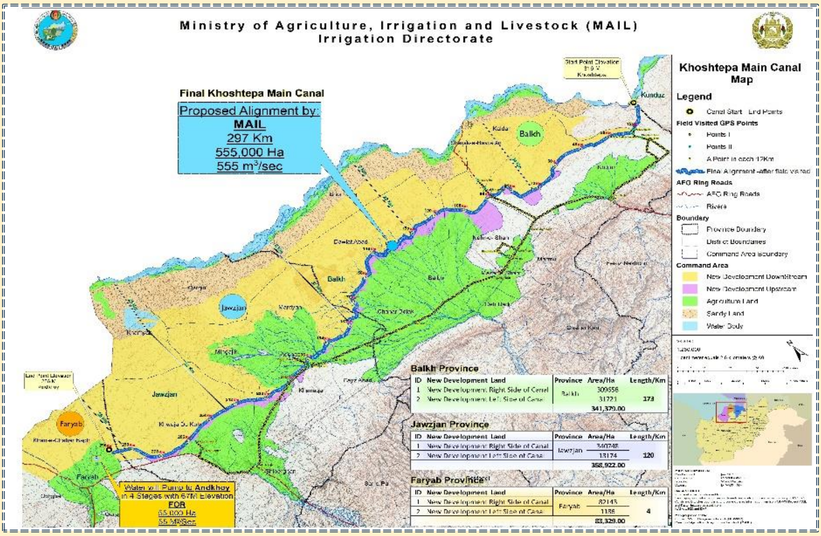

انځور ۶. ۱۳٤ کوش تپې لويې ويالې نخښه.

ټرونکونکي (مشاور يا کنسلټينټ) د دې لارښوونې تر شا سرچينه نه پوهېږي، په هر صورت، د مشاور او MAIL ترمنځ د همغږۍ په غونډو کې، MAIL بيا مختلف لارښوونې وړاندې کړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

په کوش تپې (KT) کې د اوبو د کچې له پاره د MAIL له لورې نوې لارښوونې د MAIL رسمي لارښوونې د مشاور او MAIL ترمنځ د همغږۍ غونډو وروسته بدلې شوې.

په دې غونډو کې، د کرنې او مالدارۍ وزارت مشاور ته لارښوونه و کړه چې په کوش تپې کې د اوبو کچه (WL) د ۳۱۶.۰ مېتر پر ځای ۳۱۱.۰ مېتر په پام کې و نیسي.

دا ارزښت بدل شو ځکه چې د شوروي نخښې (نقشې) چې د ۱۹۷۰ او ۱۹۸۰ کلونو ترمنځ خپرې (صادرې) شوې وې، پخوانۍ ګڼل شوې. له همدې امله، مشاور د شوروي نخښو څېړتیا (نقشو دقت) باندې تکیه نه کوي لکه څنګه چې لاندې سپړل (توضیح) شوي:

۱. الف- هغه معلومات چې د نخښې په واسطه چمتو شوي دي زاړه دي ځکه چې دا ۴۰ کاله دمخه رامنځته شوي او په پنځې توګه د نن ورځې کچه اوس ورته نه ده.
۲. ب- په دې موده کې د سین مورفولوژي په ډراماتیک ډول بدلون موندلی دی. ادبیات ښهیي چې په دې اړه لویې ناسته (عمومي اجماع) شته چې د امو سیند په څنډو کې بهیدنه روانه ده او لا هم په کمېدو ده. د امو سیند په اوږدو کې د جریان کمښت له ۱۰٪ سلو څخه تر ۳۰٪ پورې اټکل شوی. نور بحثونه (د حوالې سره) د شونتیا وړ لوستې راپور کې د هایدرولوژیکي لوستې کې موندل کې دی شي. لاندې شمېرې ښهیي چې د سین جریان څنګه د پیر (وخت) په تېرېدو سره کمېږي، له همدې امله د WL زاړې کچې سره ربښتنې نه برېښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

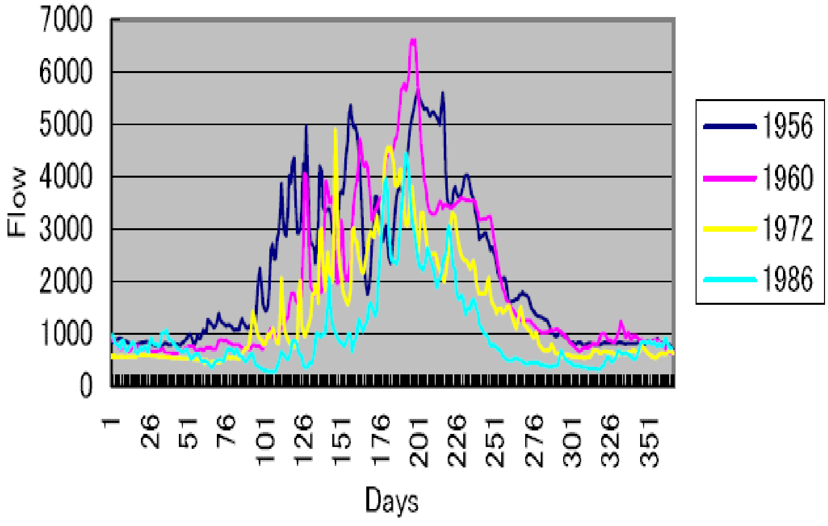

ښېره ٦. ۲۸ شکل ۰۳ ۲۵: د امو سين اوبو تېرېدلو کچه په (۱۹۵۶ – ۱۹۸۶) زيږدي کلونو کې.

۳. ج- په نخښه کې ځرګند شوي د اوبو کچه استدلالي (منطقي) نه دي. لکه څنګه چې لاندې ليدل شوي، لاندې دوې ګڼې چې په نخښه کې ښودل شوي په ۲ ټکي (نقطه) کې د اوبو کچه ۳۱۲.۵ مېتره ښه يي چې د ۱ ټکي (نقطې) څخه شا او خوا ۱.۵ کيلومېتره ښکته ده، په داسې پېر کې چې د ۱ ټکی د اوبو کچه ۳۱۱.۳ مېتره ټيټه ده. د نخښې له مخې د اوبو جريان به د پنځې سين جريان سره مخالف وي، کوم چې منطقي نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۹۷ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

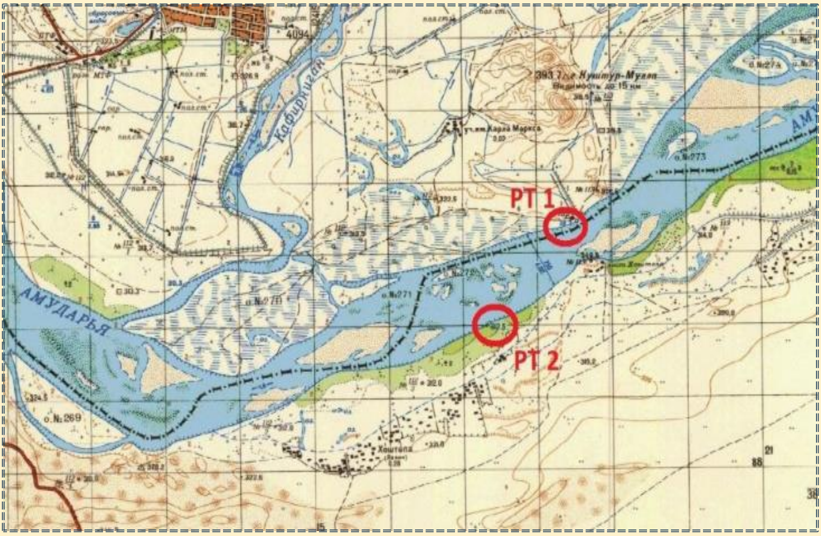

انځور ٦. ۱۳۵ روسيانو د پېر لومړي ټکي او دوېيم ټکي امو سيند د اوبو اوارې (واټر ليول، د اوبو سطحې) نخښنه.

انځور ٦. ۱۳٦ روسيانو د پېر لومړي ټکي او دوېيم ټکي امو سيند د اوبو اوارې (واټر ليول، د اوبو سطحې) نږدې شوې نخښنه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

منطق د دې ځرګند نه شتوالي له پاره يوه سپړنه دا کې دی شي چې د کچې مېچې پېر يوه شان نه وو. د ښکته جريان ټکی (نقطه) د يوې مودې په جريان کې اندازه شوې الته چې د اوبو کچه به د ۱ ټکي ځای جريان ځخه په بل پېر کې اندازه شوې وي.
بيا تيوري د مشاور د اندازه کولو سره ورته راځي کله چې سين د کم جريان په موده کې و، ثبت شوې کچه ۳۰۷.۰ مېتره وه، په داسې پېر کې چې د سيلاب جريان په جريان کې اټکل شوی زياتوالی شاوخوا ۳-۴ مېتره (شا او خوا ۳۱۱.۰ مېتر) و.

د MEW ريکارډونه او د سيند برخې په اکتوبر ۲۰۱۹ کې ترلاسه شوې

مشاور د اکتوبر په ۲۰۱۹ کې د MAIL ځخه د وروستی يو کلونو (۲۰۱۳ ځخه تر ۲۰۱۹) پورې پېژند (ډاټا) ترلاسه کړې. د ګڼو ځخه دا ليدل کې دی شي چې په دې برخه کې د اوبو کچه د ځمکې له اوارې (سطحې) ۳۰۸.۰ مېتر ځخه ښکته ده.
په برخه کې د اوبو لاندې د سين غولي (د لومړي بستر) کچه ۳۰۷.۱۶ مېتره ده. دا په ګوته کوي چې د اوبو کچه د ۳۰۸.۰ او ۳۰۷.۱۶ مېتر ترمنځ ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

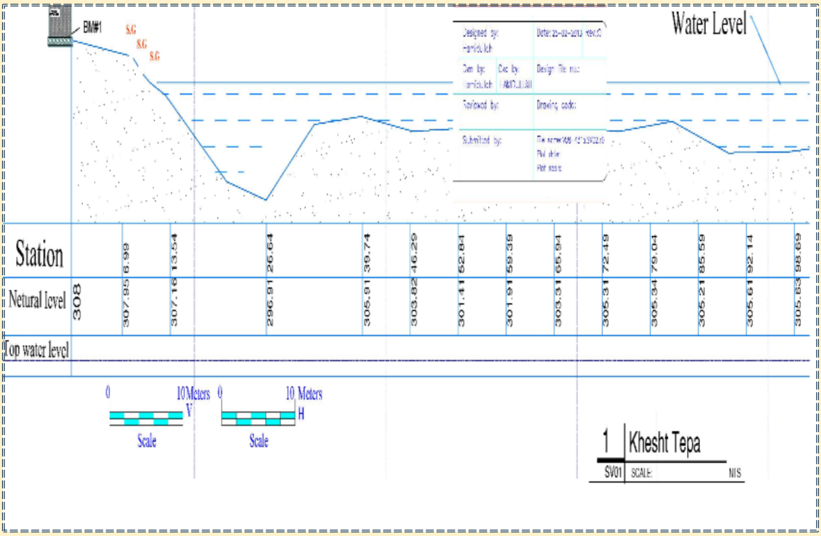

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١ کوش تپې لويې د اوبو اوارې(واټر ليول، د اوبو سطحې).

٦. ٥٢ د اندخوی په پروژه کې د اوبو اوارې تېرېدل

د کرنې او اوبولګولو او مالدارۍ وزارت د دوې دليلونو له پاره د کوش تپې ترلاسه کولو ته د لومړيتوب ورکولو ليوالتيا ښودلې.
لومړی:. دا سکيم به د کلدارې اختيار په پرتله شا او خوا ۱۰,۰۰۰ اېکتاره ځمکه کې د خړوبولو له پاره ډېر کار و کړي.
او دوېيم، اندخوی ته په لوړه سطحه د اوبو رسول چې دا به د پمپ اډو (سټېشنونو) د پورته کولو سر کم کړي چې د اندخوی سيمه خړوبوي.
لکه څنګه چې بحث و شو، د کوش تپې په سروندې (اينټيک يا استخراج) کې د اوبو کچه تر شک لاندې ده او مشاور ډاډمن دی چې د کلدارې په سروندې (اينټيک يا استخراج) کې د اوبو کچه

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوازې ۳ مېتره لوړه ده. په عین حال کې، MAIL باور لري چې توپیر ۸ مېتره دی.

د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت (MAIL) د انګېرنې (WL په لویه ویاله کې ۳۱۱،۰ ده)، د کوش تپې اوبو لګولو او برېښنا تولید پروژې (KTISPG) اوړدوالي کې شا او خوا ۳۷ کیلومېتره زیاتوالی شتون لري، د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت په اوډون سره چې شا او خوا ۲.۵ مېتر د اوبو سر له لاسه ورکوي.
د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت د انګېرنې په څار، د اوبو په سر کې زیاتوالی په پای کې یوازې ۵.۵ مېتره دی. له همدې امله، د کرنې وزارت د غوره توب له مخې، د دې ۵.۵ مېتره سر د ترلاسه کولو له پاره به د ۳۷ کیلومېتره اوږد کانال اوږدوالي له پاره د ودانیز لګښت ډېروالی وي.
له بده مرغه، KTISPG FS MAIL ته خبر ورکړ چې د کلدارې څخه د کوش تپې لویې ویالې په پای کې د اوبو کچه ۲۹۰.۰ مېتره وه او لویې ویالې د غځولو په پای کې د اوبو کچه ۲۷۵.۰ مېتره ده، چې دا به د یوه کمښت سره مخ شي.
شا او خوا ۱۵.۰ مشاور وړاندیز و کړ چې د کلدارې څخه د کوش تپې لویې ویالې پای تکی باید د اندخوی پروژې د پیل نقطه وي ترڅو د ۱۵.۰مېترو په اوږدو کې د اوبو سر له لاسه ورکولو څخه مخنیوی و شي. سره له دې، د کرنې وزارت د مشاور د سپارښتنې له منلو ډډه و کړه.

۶. ۵۳ د پیسو په شرطونو کې د دوو غوراوی یو ترمنځ پرتله کول

د روښانه انځور ترلاسه کولو له پاره، ټول هغه اړخونه چې کې دی شي د بل غوراوي په پرتله د یوه غواروي په غوراوي کې اغېزمن شي په سمې سپړنې سره و څېړل شي. دا برخه د دې پرتله کولو په اړه بحث کوي.
د پرتله کولو بنسټ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

پرتله کول په کوش تپې ۳۱۱،۰۰ مېتره او کلدارې ۳۰۴،۰۰ مېتره کې د اوبو د کچې پر بنسټ ولاړ دی. پرتله کول، يوازې د روغولو (اصلاح) دنده ده او نه ژوره پرتله کول.

په دوې غوراويو کې بېلا بېل اړخونه ګډ شوي نه دي، شامل شوي او د دې لګښتونه له پامه غورځول شوي. لکه څنګه چې د پرتله کولو لښتيليک د پروژې ټول لګښتونه نه وړاندې کوي.

د کوش تپې د غوراوي په پېر کې ګټه د يوه څه زياتې خړوبولو ځمکې چمتو کولو پورې اړه لري. دا زياتوالی به دوې چنده وي.

لومړی هغه لفت چې د کلدارې په کروندو کې د ځمکو د خړوبولو له پاره کارول کېږي، اړينه ده د ثقل په واسطه خړوب شي.

دا توکي د کلدارې په کروندو کې د لګښت په توګه حساب شوي. دوېيم، د دوې برخو تر منځ يوه اضافي تنګ دهليز چې د کوش تپې غوښتل شوې کروندو کې شا او خوا ۱۰,۰۰۰ اېکتاره زياتوالی راولي.

په دې پرتله هېڅ وتيز يا مالي شننه نه کارول کېږي.

که د E&F شننې ترسره شي، دوی به د پرتله کولو څخه خرګند توپير زيات کړي.

۶. ٥٤ د لګښت او ګټې پرتله کولو لنډيز

د دې راپور په ۱ ټومبوني کې د دوې غوراويو ترمنځ د پرتله کولو له پاره يوه بشپړ لښتيليک بنودل شوی، په داسې پېر کې چې لاندې لښتيليک لاندې لنډيز وړاندې کوي.

د پرتلنې ښاخونه (پيراميټرونه)	د کوش تپې وړانديز		د کلدارې وړانديز	
	لګښت (مېليون ډالره)	ګټه (مېليون ډالره)	لګښت (مېليون ډالره)	ګټه (مېليون ډالره)
ټولنيز- اقتصادي	-	۲,۱۸۸.۸۰	-	۲،۱۱۲.۰
د چاپېريال	۵۳.۷	-	۳۷.۶	-

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

بيا ژونګړکېدنه (بيا ميشتېدنه)	۱۷۰.۳۰	-	۱۳۰.۸۸	-
د اوبو لګولو په لېفټ باندې	۰.	-	۱۲۶.۰۴	-
د لويې ويالې جوړول (يوازې لومړی پل يا فاز يا برخه)	۶۷۹.۱۲	-	۲۶۵.۷۹	-
د پرتله کولو ټول توکي	**۹۰۳.۱۲**	**۲۱۸۸.۸**	**۵۶۰.۳۱**	**۲۱۱۲.۰**

لښتيليک ۶. ۱۴ د کوش تپې او کلدرې غوراوي پرتله کولو.

لکه څنګه چې په تېر لښتيليک کې ليدل شوي، د کوش تپې غوراوي د (۹۰۳.۱۲ - ۵۶۰.۳۱ = ۳۴۲.۸۱) مېليون ډالرو سرباري (اضافي يا ډېر) لګښت ته اړتيا لري ترڅو يوازې (۲۱۸۸.۸ - ۲۱۱۲.۰ =) ۷۶.۸ مېليون ډالره په لسو کلونو کې ترلاسه کړي.
د لسو کلونو وروسته، د پروژې نغدي جريان به لاهم منفي وي.

په بل مانا، د کوش تپې غوراوي سره د لګښت زياتوالی ۳۴۳ مېليون ډالره دی چې په کال کې د ۷.۷ مېليون ډالره ګټې سره.

که وتيزې او شنتو (اقتصادي او مالي) شننې ترسره شي، IRR به د ۱.۵٪ له سلو څخه لږ وي. هغه چې ډېر پام وړ نه ګڼل کيږي.

مشاور باور نه کوي چې دا به د پام وړ وي چې د برابرونکي (خرچې کونکي يا تمويل) اداره پيدا کړي چې د دې يا لږه له سلو څخه سره پورونه چمتو کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

میاشتې	خالص سازښ (تونیه کولو) اوبولګولو د اوبو اړتیا (مکعب میټر پر ورځ) (mm/day)	د غوښتل شوې کروندو له پاره خالص سازښ (تونیه کولو)؛ اوبولګولو د اوبو اړتیا (لیټر پر ثانیه پر ایکتاره) (l/s/ha)
وری	۲.۲۱	۰.۲۶
غویی	۵.۷۱	۰.۶۶
غبرګولی	۶.۷۳	۰.۷۸
چنګاښ	۵.۱۸	۰.۶۰
زمری	۳.۹۴	۰.۴۶
وږی	۲.۶۱	۰.۳۰
تله	۱.۹۱	۰.۲۲
لړم	۰.۵۱	۰.۰۶
لیندۍ	۰.۰۲	۰.۰۰
مرغومی	۰.۰۱	۰.۰۰
سلواغه	۰.۱۴	۰.۰۲
کب	۰.۷۳	۰.۰۸

لښتیلیک ۶. ۱۵ کروندو د ټول فصلونه میاشتني خالص اوبولګولو د اوبو اړتیا.

۶. ۵۵ هایډرولوژي یا د اوبو پیژندنه

د دې پروژې له پاره د اوبو سرچینه د امو سین خخه راځي. سین غاړې د سروندي جوړښت هېڅ دایمي جوړښت نه لري، لکه د سین په اوږدو کې د سروندي ستره (بیراج یا وییر)، ځکه چې دا یوه په پوله تېرېدونکی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښتکړنو ته د فردوس څښتکړنې.

سين دى چې موږ له لورې نورو ګاونډيانو ته ورکړل شوې پوله ده او لکه څنګه چې د کرنې وزارت له خوا وړانديز شوى.

د پروژې د اوبو لګولو اړتياو پوره کولو له پاره د اوبو شتون شننه د يوې بېلې لوستې (جلا مطالعې) له لارې ترسره شوى. د امو سيند جريان د کلدارې سره نږدې د سروندې ځاى ته نږدې اټکل شوى و.

د وړانديز شوې کروندو له پاره د پروژې د اوبو لګولو غوښتنې په دې برخه کې تر شننې لاندې نيول شوې، ۷ څېره و ګورئ. د اوبولګولو لوړې کچې غوښتنه ۶۰۱ مکعب مېتره پر ثانيه ده او د غبرکولې (جون) په مياشت کې پېښېږي. په لويه کې، د امو سين جريان به په کال کې تر ٦ بيليون مکعب مېتره پورې د پروژې د اوبو لګولو غوښتنې پوره کولو له پاره خلاص شي.

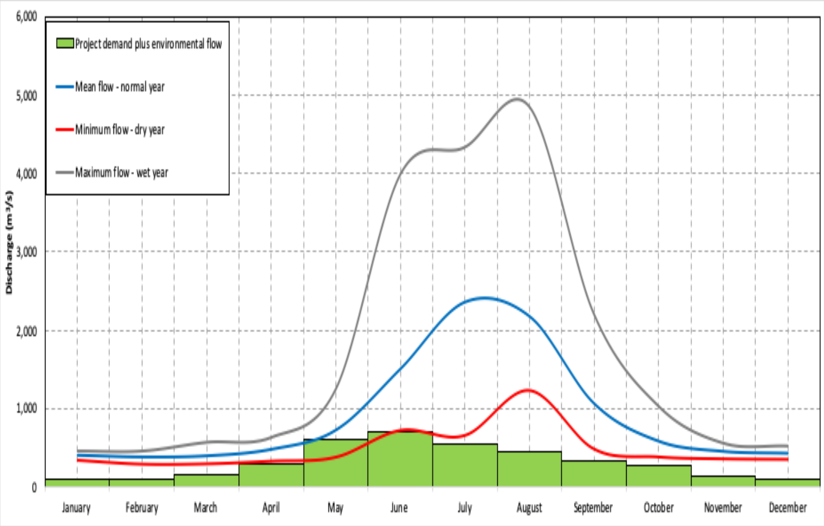

څېره ٦. ۲۹ د پروژې د غوښتنې او د چاپېريال د جريان په تړاو د امو سين د منځنى، لږ تر لږه او ترټولو لوړ مياشتنې جريان پلاټ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڼې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړني.

مياشتې	په وچ کال کې د امو سين د جريان کمښت (بليون مکعب مېټر پر مياشت) Billion) (M³/Month	په نارمل يا عادي کال کې د امو سين د جريان کمښت (بليون مکعب مېټر پر مياشت) Billion) (M³/Month	په لوند کال کې د امو سين د جريان کمښت (بليون مکعب مېټر پر مياشت) Billion) (M³/Month
وری	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
غویی	۰.۵۷	۰.۰۰	۰.۰۰
غبرکولی	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
چنګاښ	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
زمری	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
وږی	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
تله	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
لړم	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
ليندۍ	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
مرغومی	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
سلواغه	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
کب	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
ټول ټال کالنی (هر کالي يا يوه فصل کچه)	۰.۵۷	۰.۰۰	۰.۰۰

لښتيليک ۶. ۱۶ ج ۸-۵: د امو سين د جريان کمښت (ميليارد مکعب مېټر پر مياشت)

لکه ښکه چې د پورتنۍ شمېرې او لښتيليک ښخه ليدل کې دی شي، د پروژو غوښتنه به په دوامداره توګه د عادي او لوند کال په ټولو مياشتو کې پوره شي، په داسې پېر کې چې په وچ کال کې به د ۰.۵۷ ببليون يا (۵۷۰ مېليون) مکعب مېټره ترټولو لوړ غورځيدنه (کمښت يا کسر) شتون و لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکبېستان ولسمشر ځنځکړنو ته د فردوس ځنځکړنې.

دا هم ليدل شوي چې د هايډرولوژي ځېړنې د امو سين د اوبو اوسنی يا راتلونکي برخه او د لاندې (لر) اوبو د کاروونکو له خوا کارول په پام کې نه نيسي. دا نور هم پوهېدلي چې د شننې دا برخه د معلوماتو د کمښت يا هيڅ ډول معلوماتو له امله نه وه ترسره شوې.،، (سويم، ۲۰۱۹ زيږدی، ۸۲ چوپړی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

۶. ۵٦ د کوش تپې لويې ويالې د لوړو کروندو د لفټ اوبولګولو له پاره د لمريزې انرژۍ کارول:

پېژندنه

د اوبولګولو بارونه د ځنډولو وړ دي ځکه چې دوی د ورځې په هر پېر (وخت) کې ورکول کې دی شي. نه په ځانګړي ۳ ساعتونو کې، له همدې امله، د لمريزو شيشو (PV، له لمره د مړې برېښنا پيداوار) پمپ کولو ټولوالي (سيسټم) ورځني منځنی سموليشن به د دې ټولوالو (سيستمونو) بشپړولو ډاډ ترلاسه کولو له پاره پوره وي، د ساعت سموليشن ٤ پرځای. وروسته، په نبغ پورته کولو کې د مياشتني منځني ورځني وړانګو پر ځای د-PV جنراتور په نبغ پورته کولو کې د ټول ورځني وړانګو کارول به د-PV جنريټر په اخېستول (اېنفټ) کې د لمريزې انرژي سمې اندازې پايله و لري.

د اوبو پمپ مارکيټ د جوړښت (تشکيلاتو) لوی ډول وړانديز کوي، چې هر يوه يې ځانګړي غوښتنليکونه او ځانګړتياوې لري. پمپونه د دوی د ډيزاين ډول (ګرم يا مثبت بې ځايه کيدونکي پمپونه)، د دوی موقعيت (سطح يا زېرمو)، يا د هغه موټور ډول چې دوی کار وي (DC يا AC) ۵,٦ له مخې ډلبندۍ کې دی شي.

ښرخيدونکي پمپونه (د مثال په توګه سنټرفيوژال پمپونه) په لويه کې د ژورو ښاګانو يا بورهولونو او لويو اوبو اړتياو له پاره غوره کيږي.

د بې ځايه کولو پمپونو کارول په لويه کې د ټيټ حجم پورې تړاو لري. د مثبت بې ځايه کېدنې پمپونه (د بېلګې په توګه د ډايفراګم پمپونه، د پسټون پمپونه او پرمختللی کيويټ پمپونه) په لويه کې د پورته کولو ښه وړتيا لري مګر د چاپېريال (محيطي) پمپونو په پرتله لږ د لاسرسي وړ دي او په اوبو کې د چټلۍ (ناولی يا کثافاتو) سره ډېر حساس دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پمپ چلولو له پاره د ثابتي یا مړې برېښنا DC او متناویبې یا ژوندۍ برېښنا AC موټړو تر منځ غوراوی به په ډېری فاکتورونو پورې اړه و لري. د بیې سره، باور او تخنیکي ملاتړ شتون لري.

د DC موټورونه په لویه کې خورا اغېزمن دي او د فوټوولټیک سرې سره میچ کول اسانه دي. AC موټورونه، له بل پلوه، ارزانه او په اسانۍ سره شتون لري، مګر دوی یو انورټر ته اړتیا لري ترڅو د صف سره وصل شي.

انورټرونه ارزانه او اغېزمن شوي دي، د ډېری نوي سولر پمپ کولو ټولوالو سره د ځانګړي برېښنایي کنټرول شوي بدلېدونکي فریکونسۍ انورټرونو څخه کار اخلي چې د-PV جنریټر یا سولر تختې او پمپ ترمنځ ورته والی غوره کوي.
د وړو اوبو پمپ ډول غوره کول د اوبو سر او د ورځنې اوبو اړتیاو پراساس دی.
انځور ۱ د نوي PV پمپ کولو اوبولګولو ټولوالې له پاره د لویې نخښې اوډون ښيي. دا اوډون په دې پروژه کې منل شوی.
د سولر PV - ټولوالې اندازه د بېلابېلو فاکتورونو په کره میچې او د پینل تولید فاکتور (PGF) پورې اړه لري.

ټوبونی (ضمیمه) ۱، او ۲:. د سولر شیشې PV- د اوبو لګولو د اوبو پمپ کولو سیستمونو او د PGF ټولیز فاکتور اتکل کولو سپړنې (توضیحات) وړاندې کوي. دا معلومه شوه چې:
په ټولیزه توګه د کمولو فکتور = ۰.۶۲
د هرېپی کورنۍ فاکټور یا (PGF) = ۲.۰۱۵ کیلوواټ ساعت یا کیلوواټ انرژي (kWh/kWp) ورځ د ټول کال له پاره.
د هرېپی کورنۍ فاکټور یا (PGF) ≅ ۴ د ډیزاین میاشت د جون له پاره.

۳:. Dahl، په مصر کې د دوامدار صحرا کرنې له پاره د هایبرېډ برېښنا سیستمونو اقتصاد، انرژي ۳۰ (۲۰۰۵) ۱۲۷۱-۸۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤ .: M. EL-Shimy: د اوبو لګولو د اوبو پمپ کولو سیستمونو له پاره د یوون يا واحد فوټوولټيک جنراتورونو اندازه کول.
د دوامدارې انرژی نړی وال ژورنال ٢٠١٢/٠١; ٣٢(٥):١-١٨،
DOI:١٠,١٠٨٠/١٤٧٨٦٤٥١,٢٠١٢,٦٩٧٤٦٣
٥ .: محمد الشيمى، محمد نور، طه عبدو: د اوبو لګولو د ځنډولو بارونو باندې تمرکز سره د پمپ کولو سیستمونو عمومي کتنه.

د بریښنا د تولید له پاره د متغیر تجدید وړ سرچینو اقتصاد، د محمد له خوا ايډيټ شوی. د پروژې په ساحه کې د اوبو لګولو د پمپ کولو اړتیاوې:.

- د وړاندیز شوي پورته ستیشن ځای: [٣٧,٠٧٢٨٥٢٧٨o N, ٦٧,٥١٢٩٥٠٠٠o E]
- د وړاندیز شوي پمپ ستیشن او غوښتل شوي کروندې (کمانډ ایریا) ترمنځ د لوړوالي توپیر ١٥ میتره دی.
- په هر ایکټار کې د اړتیا وړ میاشتني اخراج په لاندې لښتیلیک کې ښودل شوي.

میاشتې	د خړوبولو کروندو په هر هکتار کې د میاشتني اخراج اړتیاوې Q (/s / ha٣M^)
وری	٠.٠٠١٠٣١
غويی	٠.٠٠٢٩٢٣
غبرکولی	٠.٠٠٣۶۴٠
چنګاښ	٠.٠٠٣٠۴۵
زمری	٠.٠٠٢۶۴٧
وږی	٠.٠٠١٧۵۵
تله	٠.٠٠٠٩٣۵
لړم	٠.٠٠٠١٨٨

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

ليندۍ	۰.۰۰۰۰۰۰۲
مرغومی	۰.۰۰۰۰۰۰۱
سلواغه	۰.۰۰۰۰۰۵۸
کب	۰.۰۰۰۰۳۷۹

لښتيليک ۶. ۱٤ په هر هېکتار کرونديې کې د اوبو لګولو له پاره د مياشتني وېستلو (خارج کولو يا ډيسچارچ) اړتياوې

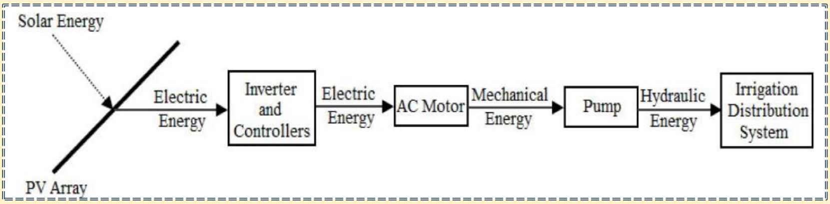

څېره ۶. ۳۰ په توله کې د لمريزې بريښنا پمپ کولو اوبولګولو تولوالي هډ (سکيميک يا جلاکېدنې، بيلتون، ګرځېدنې، اوښتنې) يا د بلاک څېره (ډياګرام).

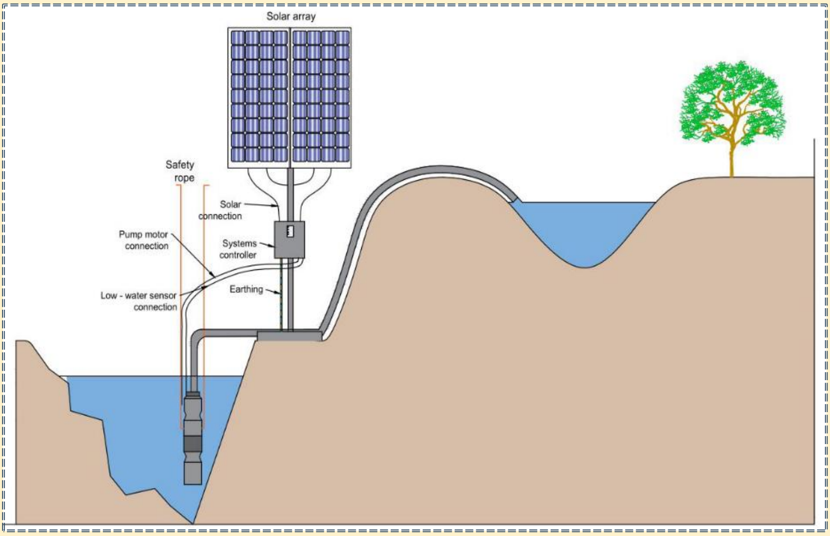

انځور ۶. ۱۳٤ دوې لمريزې بنبښې (لمريزه دره، سولر تختې، عادي سولر PV) د اوبولګولو تولواله د لويو پروژو له پاره د سبمرسيبل پمپ سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

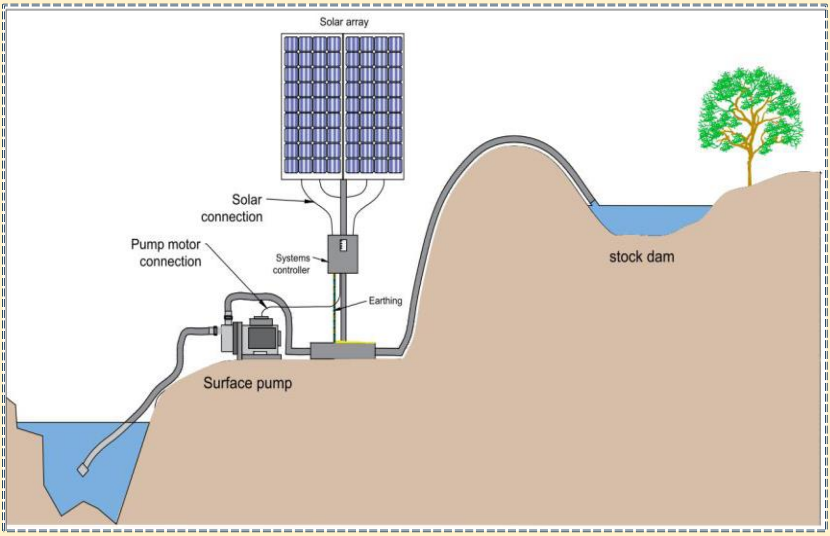

انځور ۶. ۱۳۸ دوې لمرېزې ښېښې (لمريزه دړه، سولر تختې، عادي سولرPV) د مونوسيټ پمپ سره (د بزګرانو له پاره).

- د ورځني کاروني موده = د تولو بديلونو له پاره ۱۲ ساعته، د بېلګې په توګه په ورکړل شوي خارج کې د ځنډولو وړ بار موده، د ګټور برېښنا توليد له پاره د ورځې رڼا شا او خوا ۱۰ ساعته ده. ,, دا په څېره ۶. ۳۱ کې ښودل شوي چېرې چې د مياشتنۍ منځنۍ ورځې د رڼا موده او د په ورېځو ورځو کې د رڼا کچې ښودل شوي،، (https://power.larc.nasa.gov/)

د مېچې پايلې څخه څرګنده ده چې د اوړي لمريزې انرژۍ شتون، د نورو موسمونو په پرتله خورا لوی دی. په خوشبختۍ سره، د اوبو لګولو د پمپ کولو بار د دوبي لوړ بار دی، په داسې حال کې چې د ژمي ارزښت يې نږدې صفر دی. لکه څنګه چې په (په هر اېکتار کروندې کې د اوبو لګولو له پاره د مياشتني وېستلو (خارج کولو يا ډيسچارج) اړتياوې) لښتيليک: کې ښودل شوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

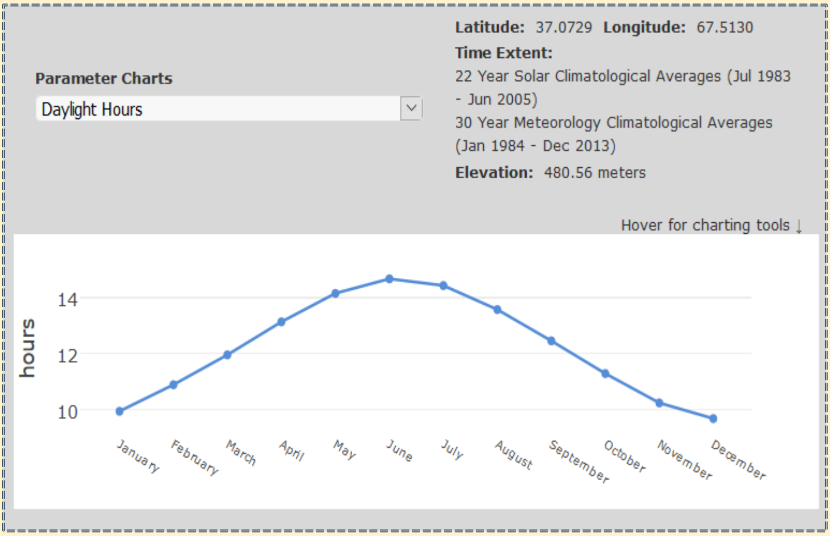

ښېره ٦. ۳۱ د کال هرې میاشتې په اوږدو کې د ورځې د رڼا ساعتونه مېچه.

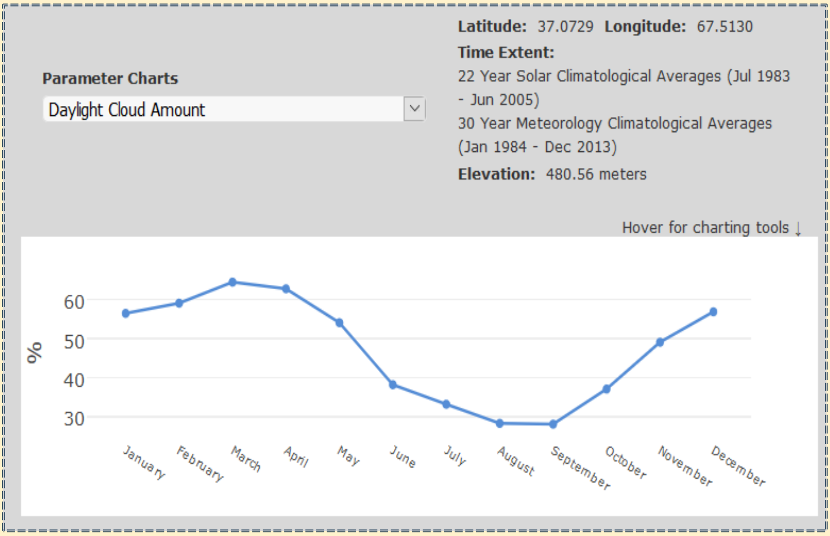

ښېره ٦. ۳۲ د کال هرې میاشتې په اوږدو کې په وریځو ورځو کې د رڼا ساعتونه مېچه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پورته معلوماتو پر بنسټ، دوې بڼې په پام کې نیول شوي دي. نوموړې بڼې په لاندې ډول سره لېست شوي او دا د اوبو لګولو د اوبو پمپ کولو سیسټم ملکیت او د قوماندې ساحې پر بنسټ دي.

۶. ۵۷ د اوبو لګولو د پمپ کولو ټولوالو له پاره د بېل غوراوي سپړنه

بل غوراوی (یا پر ځای يې)	څښتن	غوښتل شوې کروندې (ایکتاره)	لوړوالی (مېتره)	د خړوبولو کروندو په هر هکتار کې د لوستې میاشتنې اخراج یا ډیسچارج (M^۳ / s / ha)
۰	دولت	۲۰۰۰۰	۱۵	۰.۰۰۰۳۶۴۲
۱	دولت	۲۰۰۰	۱۵	
۲	کروندګر	۲۰	۱۵	

لښتیلیک ۶. ۱۸ د اوبو لګولو د پمپ کولو ټولوالو له پاره بېلابېل غوراوي

د ټولو بل غوراوی (پر ځای يې یا ځایناستي) له پاره چې په (انځور د کال هرې میاشتې په اوړدو کې په وربځو ورځو کې د رڼا ساعتونه مېچه) کې بنودل شوي، پمپ ته د پایپ اوږدوالی ۵ مېتره دی.

د پایپ ټوټونی (قطر) د زیانونو کمولو له پاره نا څرګند دی. په ټولو مسلو کې د موټور پمپ اغېزمنتیا په منځنی ډول شا او خوا له سلو ٪۶۰ دی.

د انرژي پیداورو شمېرنه د PV لمریزو ډړو یا سولري برېښنا ټولوالو پوستکالي او PGF میتود په کارولو سره ترسره کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۵۸ د پمپونو اندازه کول، د PV لمريزې شيشې اوډنه او انورټرونه ټاکل.

پايلې په ۱۹,۱۶ لاندې لښتيليک کې ليست شوي دي. د خوځېدونکي (متحرک) سر، پمپ برېښنا (توان) د PV لمريزې برېښنا په کاراچونه (ځيرېدونه، يوه شی په بل شي غوړونه، اپليکيشن) په کارولو سره اټکل کېږي.

په داسې پېر کې چې پاتې حسابونه د پرمختللي PGF ميتود (لاندې ښېرې) په کارولو سره ترسره کېږي.

1 .لمريزې برېښنايي ښېښنو لړ؛ ۲. لمر اخيستونکی؛ ۳. لوړې برېښنا ټکي اخيستونکی تولواله؛ ۴. برېښنا د برابرولو تولواله؛ ۵. د برېښنا زېرمه کولو؛ ۶. خرچه (مصرف).

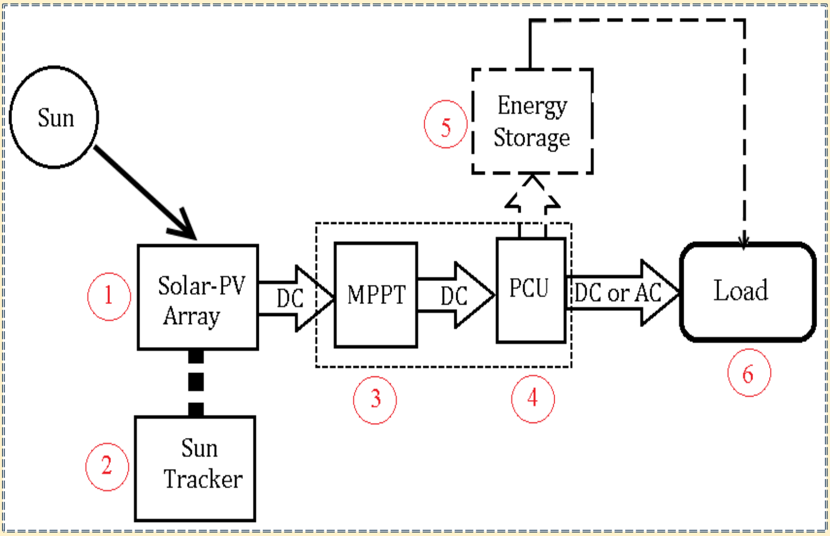

ښېره ٦. ۳۳ د لمريزې برېښنا (سولر-PV) تولوالې اوډون. د شبکې سره تړلې (وصل) د لمريزې برېښنا پيداور ښېره د ستې بلاک پرتلنه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

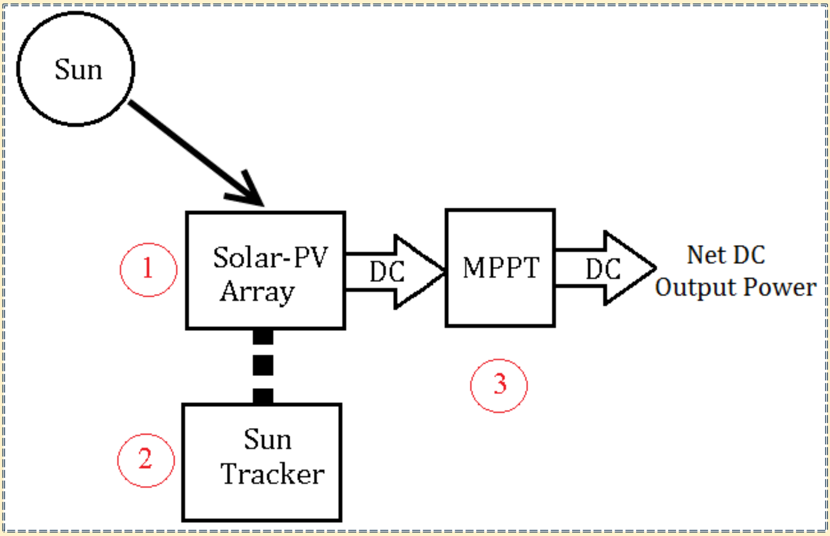

ښېره ٦. ٣٤ د لمريزې برېښنا (سولر-PV) تولوالو اوډون. ډب (بند، له شبکې سره نه ده تړل شوی) د لمريزې برېښنا پيداور ښېره د ستې بلاک پرتلنه.

د پمپ ډول په ۳ ضميمه کې ښودل شوي چارټ سره سم غوره شوی. انورټر بايد د اوبو پمپ (موټرو انرش) جريان په پام کې و نيسي.

د دې ښکاروندې کچه په لاندې ډول ده:

- انورټر يوازې د ژوندی برېښنا AC بارونو رسولو له پاره کارول کېږي، د بېلګې په توګه د اوبو پمپ (موټرو).
- انورټرونه بايد د MPPT سره د انرژي لوړې کچې ترلاس کولو له پاره په کاريږي.
- د انورټر اخيستلو کچه ≤ د وسايلو ژوندی برېښنا تول واټ سره برابر دی.
- که بارونه ښرخي (موټر يا کمپرسور بارونه):
    - د انورټر اندازه ≤ ۰.۳ × د ښرخيدونکي وسايلو ژوندی برېښنا تول سره برابر دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

- دا د موټرو د روښانولو پرمهال د جريان، سرج جريان اداره کول دي.
- اړينه ده چې لمريزو ښېښنو په ليکه کولو کچې سره برابر وي.

بل غوراوی (يا پر ځای يي، ځای ناسته)	۰ (دولت:. ۲۰،۰۰۰ هېکتاره کروندې)	۱(دولت:. ۲،۰۰۰ هېکتاره کروندې)	۲ (کروندګر:. ۲۰ هېکتاره کروندې)
د پمپ کولو ټول ځواک په کيلو واټ (kW).	۱۷,۸٦٤,۰۱	۱,۷۸٦,٤۰۱۰۰	۱۷,۸٦٤۰۱
د برېښنا انرژی د ډيزاين مياشتنی اړتياوې، کيلو واټ ساعت پر ورځ (ورځ / کيلو واټ ساعت)	۱۷۸,٦٤۰,۱۰	۱۷,۸٦٤,۰۱	۱۷۸,٦٤۰۱۰
د لمريزو ښېښنو لړ (اريس) ټول ګنجايش يا ظرفيت کيلو واټ څوکه (kWp)	٤٤,٦٦۰,۰۲	٤,٤٦٦,۰۰۲٥۰	٤٤,٦٦۰۰۳
د لمريزو ښېښنو د ګټنې بڼه	سويل (جنوب)	سويل	سويل
د لمريزو ښېښنو ځای پرځای کولو زاويه درجه	۳۱	۳۱	۳۱
۱۳۰ واټ څوکه (پيک واټ) ښېښنو ګڼه	۳٤۳,٥٤۰,۰۰	۳٤,۳٥٤	۳٤٤
د لمريزې ښېښنو د بلاک ګڼه (د پمپونو له ګڼې سره برابره ده)	٤۰	٤	۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۱۷ چوپړی

د کوش تپې لويې وپالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

په يوه بلاک کې په هر تار کې د لمريزې ښېښنو لړی تړل شوي ګڼه	۴۸	۴۸	۲۴
په هر بلاک کې د موازي تارونو ګڼه (شمېر)	۱۷۹	۱۷۹	۱۵
د هر يوې لمريزې ښېښنې (يکړ يا واحد سولر-PV) بلاک ظرفيت (Kwp).	۱,۱۱۶,۵۰	۱,۱۱۶,۵۰	۴۴,۷۲
د لمريزې ښېښنې بريښنا برابرولو سيمه مربع متېره (۲m)	۶۲۵,۲۴۳,۰۰ (۶۲,۵۲۴۳ ha)	۶۲,۵۲۵,۰۰ (۶,۲۵۲۵ ha)	۶۲۶,۰۰ (۰,۰۶۲۶ ha)
د اېنورټر اډې (سټېشن) خونډي ټوله اندازه په کيلو واټ (kW)	۵۳,۵۹۲,۰۰	۵,۳۶۰,۰۰	۵۴,۰۰
د يوه اېنورټر کچه (اندازه) کيلو واټ (kW)	۱,۳۴۰,۰۰	۱,۳۴۰,۰۰	۵۴,۰۰
د اصلي اېنورټر ګڼه	۴۰,۰۰	۴,۰۰	۱,۰۰
د ملاتړ(سټېنډ بی) اېنورټر ګڼه	۴۰,۰۰	۴,۰۰	۱,۰۰
د اړتيا تولو اېنورټر ونو کچه (اندازه) کيلو واټ (kW)	۸۰,۰۰	۸,۰۰	۲,۰۰
د يوه اېنورټر کچه کيلو واټ (kW)	۱,۳۴۰,۰۰	۱,۳۴۰,۰۰	۵۴,۰۰
د پمپ ډول (بڼه).	سبميرسيبل سينټرپيوژل پمپ		
ساده اوډون		دريمه څېره:. اې او بي	څلورمه څېره:. اې او بي

لښتيليک ۶. ۱۹ د پمپ او PV فوتوولتيک (لمريزې ښېښنې) په ليکه کلولو مېچه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انرژۍ د خونديتوب له پامه (د بېلګې په توګه د بادونو له امله په سيمه ايزه سيمه کې د لمريز وړانګو د ناڅاپي نشتوالي له امله رامينځته شوي، احتمالي پېښو څخه مخنيوي له پاره) او بله پام (۲۰،۰۰۰ اېکتاره دولتي پمپ ستېشن د دې لوستې له پاتې برخې څخه ايستل شوی دی).

دا د پورتنې لښتيليک ۶. ۱۹ څخه روښانه ده چې د لمريزې ښېښنو په ليکه کولو کچې (او نور ارزښتونه يا د کالب ظرفيت) د غوښتل شوې کروندې سره نيغ په نيغه تړاو لري. لاندې اړيکې پلې کېږي:

- د لمريزې ښېښنو په ليکه کولو کچې يا د کالب ظرفيت له ۲.۲۳۳ کيلوات برېښنا پر اېکتاره (kWp/ha) سره برابره ده.
- د انورټر خوندي کچه له ۲.۶۷۹۶ کيلوات پراېکتاره (kW/ha) سره برابره ده.

بل لورې ته د کوشنۍ يو ويالو پر سره، يا شاخونو پر سر شونې د چې د لمريزې ښېښنو په ليکه کولو يا کالب ځای پر ځای کړو. خو د لويې ويالې پر سر چې په منځنۍ کچه ۱۲۰ مېترو پورې دي، د کالبونو لوړې خرچې له اړخه نه شو کولی لمريزې ښېښې ځای پر ځای کړو.

ټولې لمريزې ښېښې اړينه ده چې د برېښنا نړۍوال ښکاروندې IEC ۶۱۷۳۰ پر بنسټ وي، ودانيزې اړتياوې يې د دوېيمې برخې د خونديتوب وړتيا له پاره د ازمويني اړتياوې (testing to identify quality solar modules ۶۱۲۱۵IEC۱۹) پوره کړي او څه رنګوالی يې اړخ په اړخ و ليدل شي چې ټکی درز او ماتوالی، کړوپوالی، کربنه شوې، خنډ، د سست ټنګښت او د ليونو ناسمه څه رنګوالی و نه لري چې بيا تر ۲۵ کلونو پورې ګټور کړنه نه شي ورکولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

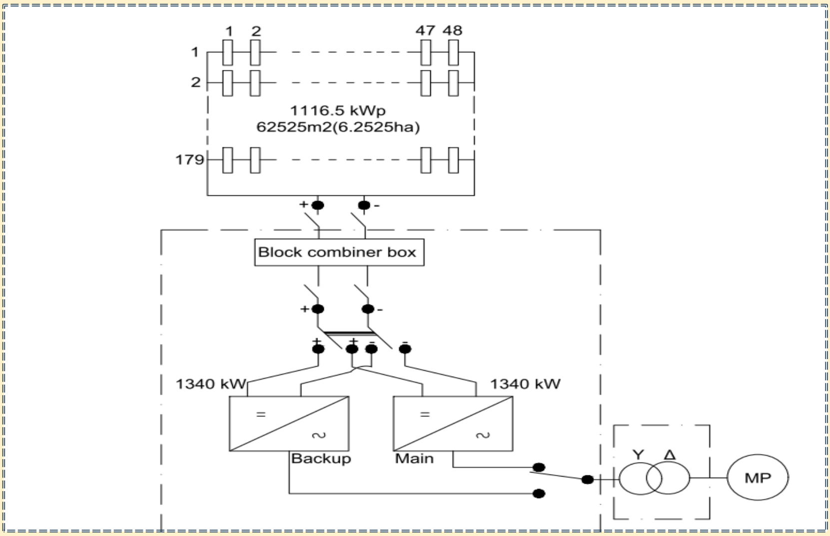

نخښنه (ډراوينګ) ٦. ٢ د دولت د لمريزې برېښنا پيداوارو نارمال اوډون (۲۰۰۰ اېکتاره) کروندې له پاره، د پمپ کولو ستېشن د موټرو پمپ مړول د ټرانسفارمر له لارې.

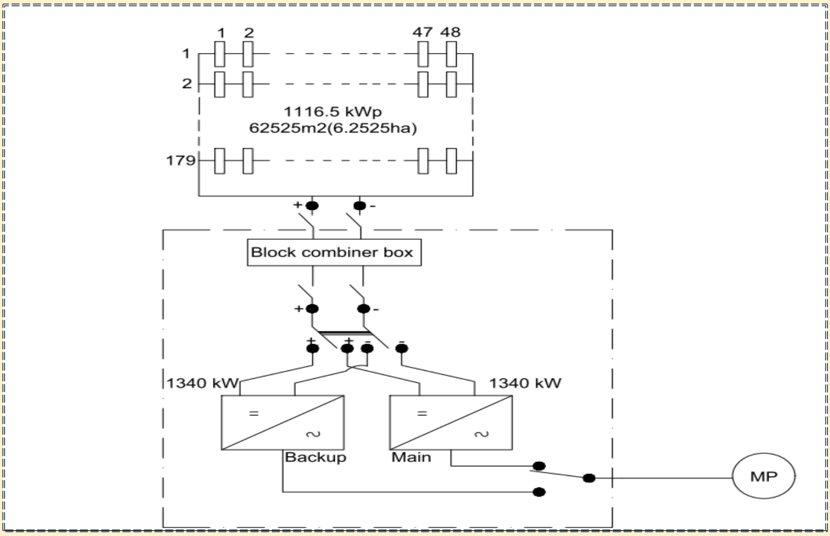

نخښنه (ډراوينګ) ٦. ٣ د دولت د لمريزې برېښنا پيداوارو نارمال اوډون (۲۰۰۰ اېکتاره) کروندې له پاره، د پمپ کولو ستېشن د موټرو پمپ مړول له ټرانسفارمر پرته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتېکړنو ته د فردوس ښتېکړنې.

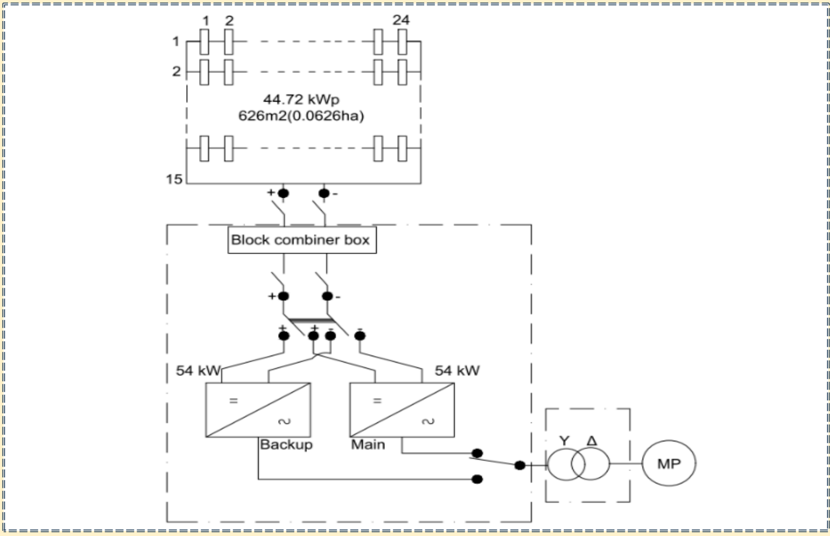

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٤ دولت د لمريزې بريښنا پيداوارو نارمال اوډون (۲۰ اېکتاره) کروندې له پاره، د پمپ کولو ستېشن د موټرو پمپ مړول د ټرانسفارمر له لارې.

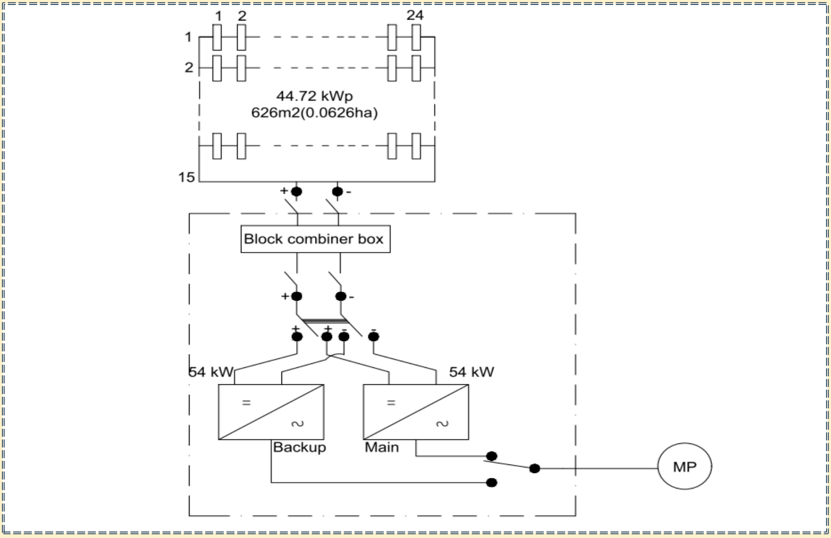

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٥ د دولت د لمريزې بريښنا پيداوارو نارمال اوډون (۲۰ اېکتاره) کروندې له پاره، د پمپ کولو ستېشن د موټرو پمپ مړول له ټرانسفارمر پرته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

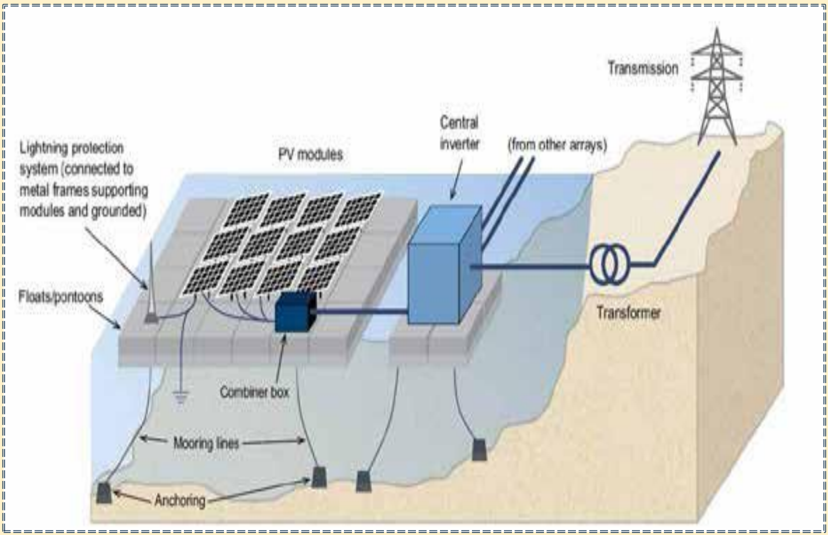

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٦ د يوه عادي لويه پيمانه فلوټينګ PV تولوالي سکيماتيک ښودنه د دې له کليدي برخو سره.

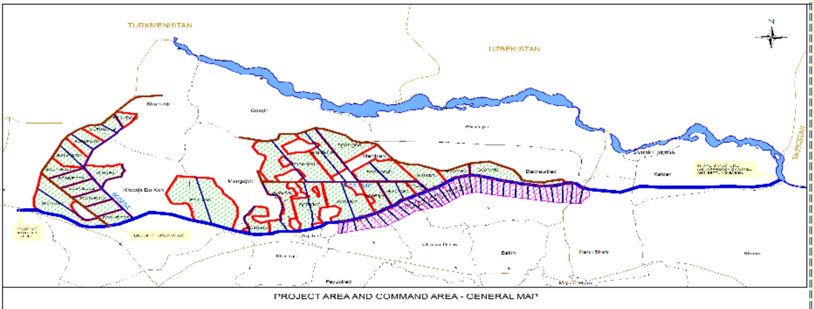

Secondary Block/Lift irrigation block	Canal/Pump station	GCA, ha	Secondary Block/Lift irrigation block	Canal/Pump station	GCA, ha	Secondary Block/Lift irrigation block	Canal	GCA, ha
PS-1	PS-1	2,000.00	Canals offtaking from BC01/MC		54,081.66	Canals offtaking from BC01/MC		
PS-2	PS-2	2,000.00	SC04	SC04/MC	1,818.28	SC01/BC01	SC01/BC01/MC	11,560.66
PS-3	PS-3	2,000.00	PS-20	PS-20	2,000.00	SC02/BC01	SC02/BC01/MC	10,007.26
PS-4	PS-4	2,000.00	PS-21	PS-21	2,000.00	SC03/BC01	SC03/BC01/MC	10,411.12
PS-5	PS-5	2,000.00	SC05	SC05/MC	8,498.05	SC04/BC01	SC04/BC01/MC	22,061.62
PS-6	PS-6	2,500.00	PS-22	PS-22	2,000.00	Sub Total		54,081.66
SC01	SC01/MC	9,991.27	SC06	SC06/MC	6,940.78	Canals offtaking from BC02/MC		
PS-7	PS-7	1,500.00	PS-23	PS-23	2,194.00	SC01/BC02	SC01/BC02/MC	3,891.52
PS-8	PS-8	2,000.00	SC07	SC07/MC	14,968.79	SC02/BC02	SC02/BC02/MC	4,076.56
PS-9	PS-9	2,000.00	SC08	SC08/MC	10,046.70	SC03/BC02	SC03/BC02/MC	4,338.79
PS-10	PS-10	2,000.00	SC09	SC09/MC	10,477.56	SC04/BC02	SC04/BC02/MC	4,714.51
PS-11	PS-11	2,000.00	SC10	SC10/MC	6,641.18	SC05/BC02	SC05/BC02/MC	5,943.51
PS-12	PS-12	2,000.00	SC11	SC11/MC	20,092.90	SC06/BC02	SC06/BC02/MC	5,191.36
PS-13	PS-13	2,000.00	Canals offtaking from BC02/MC		54,374.38	SC07/BC02	SC07/BC02/MC	4,333.41
PS-14	PS-14	2,000.00	SC12	SC12/MC	16,868.77	SC08/BC02	SC08/BC02/MC	7,333.09
PS-15	PS-15	2,000.00	Sub Total		276,490.30	SC09/BC02	SC09/BC02/MC	6,317.01
SC02	SC02/MC	9,400.72	Supply to Ardikhey Project		55,000.00	SC10/BC02	SC10/BC02/MC	5,566.20
PS-16	PS-16	2,000.00	Total		331,490.30	SC11/BC02	SC11/BC02/MC	2,352.05
PS-17	PS-17	2,000.00				Sub Total		54,374.38
PS-18	PS-18	2,000.00						
SC03	SC03/MC	7,493.22						
PS-19	PS-19	2,000.00						

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٤ د پروژې (کوش تپې لويې ويالې) سيمه او د غوښتل شوې سيمې لويه نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

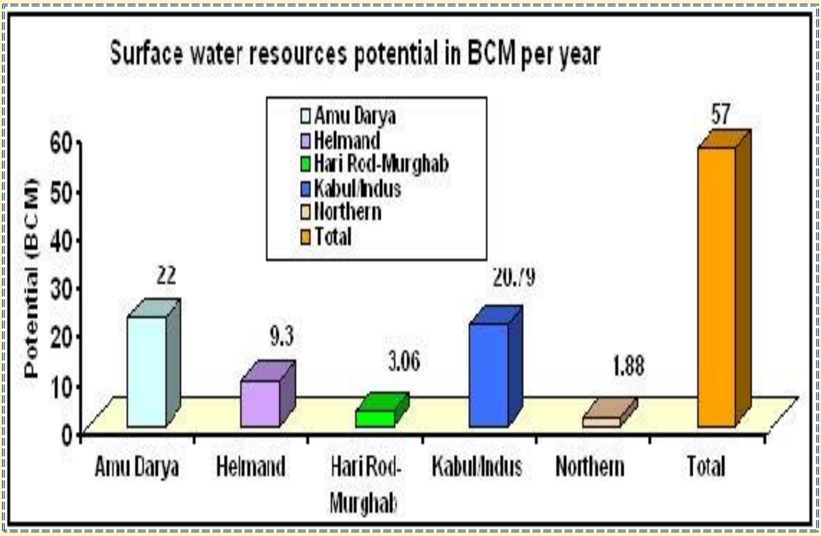

ښېره ٦. ۳۵ د سويم په سته د تاتوبي پر مخ د بهېدلې اوبو لږ تر لږه کلنۍ کچه په مکعب بېليون مېتره.

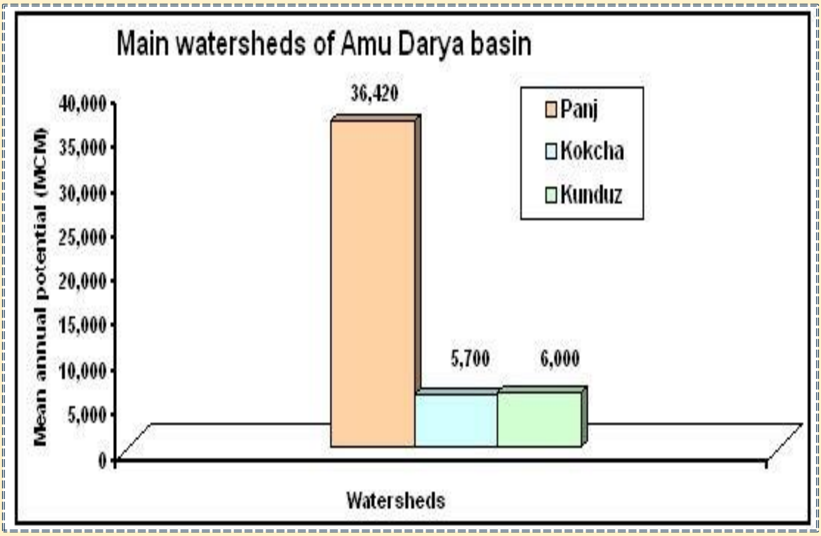

ښېره ٦. ۳٦ د سويم په سته د اموسين تتي پر مخ د بهېدلې اوبو لږ تر لږه کلنۍ کچه په مکعب مېليون مېتره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

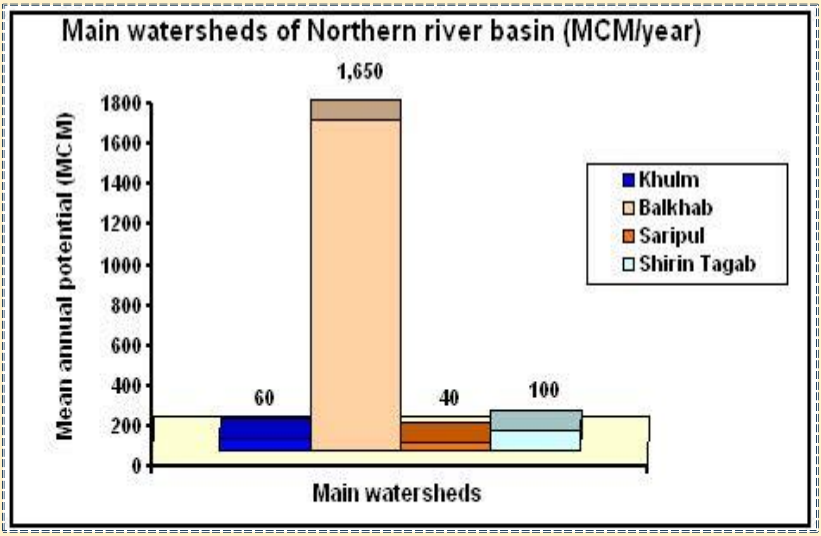

ښېره ٦. ۳٧ د سويم په ستېه د شمال سينيزي سيمې تتي پر مخ د بهېدلې اوبو لړ تر لړه کلنی کچه ۱،۸۵۰ مکعب مېليون مېتره.

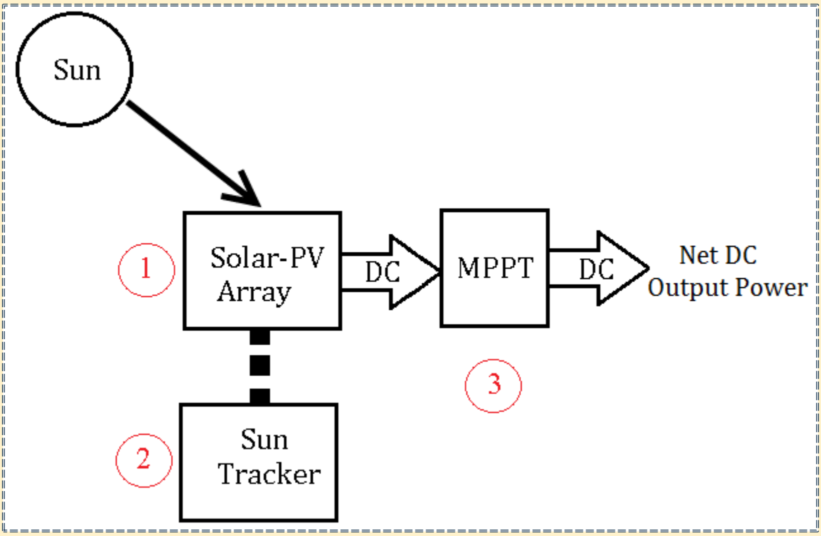

ښېره ٦. ۳۸ د کينې يا ليفتې ابوکولو کروندو له پاره د لمريزي برېښنا ښېره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۲٤ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

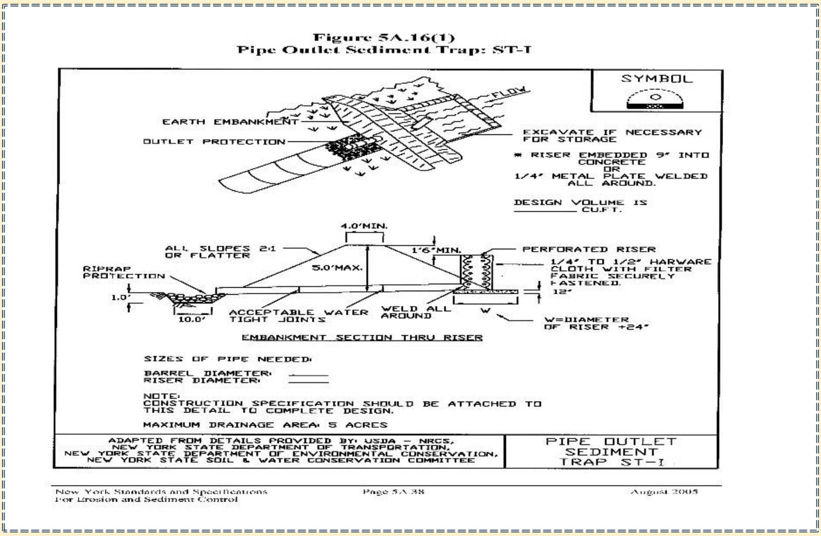

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٨ کنوبی، رسوبي مواد (د اوبو يا باد پواسطه)، خړه يا تل ته کښيناستونکی موادو په پيپ باندې وېستلو نخښه.

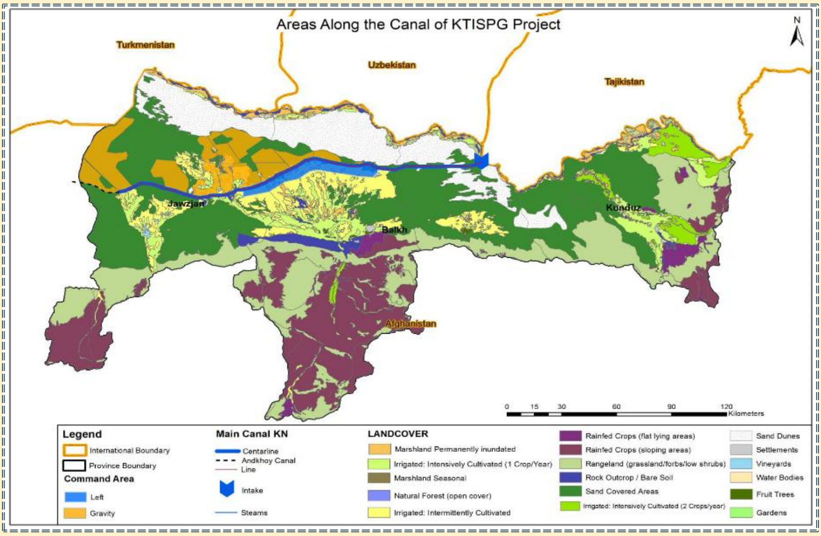

انځور ٦ .١٣٩ د کوش تپې لويې ويالې پروژې په اوږدو د پرتو کروندو نخښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

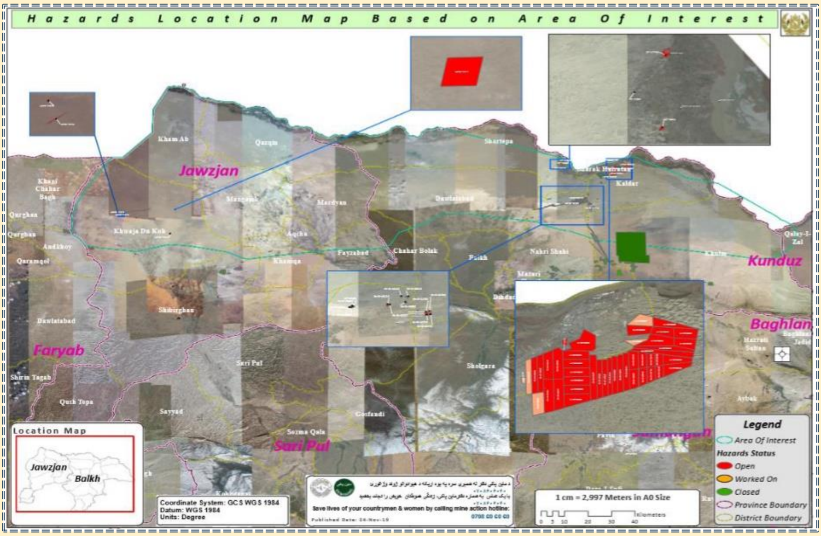

انځور ۶. ۱۴۰ خواجه دوکوه ولسوالۍ کې د ناچودي توکو (ماینونو) د وېرې پاملرنې بشپړه نخښه.

S#	BUFF_DIST	Region	Province	District	Village	Hazard_ID	Hazard Name	Hazard Area Sqm	Status of hazards	Survey Agency	Roads	Agricultur	Grazing	Blockages	Hazard Type	Latitude	Longitude	Hazard Classification
1	0	North	Balkh	Kaldar	Towz Bulaq	Hz-ID-20065	AF/1613/14583/BF0005	707564	Open/active	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.1989	67.47458	CHA
2	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	Hz-ID-21084	B/3121	51511	Closed	HT			Grazing	Grazing	BF	37.20077	67.43697	CHA
3	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	Hz-ID-21601	B/3123	262397	Worked on	HT			Grazing	Grazing	BF	37.19943	67.43375	CHA
4	0	North	Balkh	Nahri Shahi	Nauwarid	Hz-ID-21778	AF/1602/14813/BF0098	291400	Open/active	DDG			Grazing	Grazing	BF	37.02452	67.3288	CHA
5	0	North	Balkh	Nahri Shahi	Nauwarid	Hz-ID-21772	AF/1602/14813/BF0097	246555	Open/active	DDG			Grazing	Grazing	BF	37.02452	67.3288	CHA
6	0	North	Balkh	Nahri Shahi	Nauwarid	Hz-ID-21766	AF/1602/14813/BF0095	219164	Worked on	DDG			Grazing	Grazing	BF	37.02811	67.32797	CHA
7	0	North	Balkh	Nahri Shahi	Nauwarid	Hz-ID-21769	AF/1602/14813/BF0096	259049	Open/active	DDG			Grazing	Grazing	BF	37.02811	67.32797	CHA
8	0	North	Balkh	Khulm	Deh Now	Hz-ID-21898	B/3127	1660	Closed	HT				Housing	BF	36.89921	67.34314	CHA
9	0	North	Jawzjan	Khaniqa	Kafgir	MF-NA-599	17/1706/16053/001	41845	Closed	MCPA				Housing	MineField	36.836111	66.097222	SHA
10	0	North	Balkh	Dawlatabad	Khairabad	MF-NA-1312	AF/1602/14799/MF0045	65160	Closed	MDC	Road			Road	MineField	37.03419	67.18527	SHA
11	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-544	AF/1613/32068/MF0015	46100	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	MineField	37.202167	67.499583	SHA
12	0	North	Balkh	Kaldar	Sarwan Tepa(D	MF-HT-137	H/2612	1600	Closed	HT		Agriculture	Grazing	AgricultureGrazing	MineField	36.94854	67.30839	SHA
13	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-500	H/860	5900	Closed	HT		Agriculture		Agriculture	MineField	37.202011	67.396273	SHA
14	0	North	Balkh	Kaldar	Sarwan Tepa(D	MF-HT-149	H/2607	12000	Closed	HT		Agriculture	Grazing	AgricultureGrazing	MineField	36.93001	67.32287	SHA
15	0	North	Jawzjan	Qargin	Kawk	MF-NA-488	H/842	6000	Closed	HT				Water	MineField	37.347784	66.24893	SHA
16	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-547	AF/1613/32068/BF0016	398600	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.201972	67.434306	CHA
17	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-567	AF/1613/32068/BF0019	374800	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.207222	67.43575	CHA
18	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Jeyretan	MF-NA-393	16/1613/14581/006	332909	Closed	MCPA		Agriculture		Agriculture	BF	37.207617	67.410617	CHA
19	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-559	AF/1613/32068/BF0018	143400	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.2028	67.4416	CHA
20	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Jeyretan	MF-NA-367	16/1613/14581/002	414600	Closed	MCPA				Housing	BF	37.22835	67.438067	CHA
21	0	North	Balkh	Dawlatabad	Khairabad	MF-NA-398	AF/1602/14930/MF0015	195574	Closed	MCPA	Road			Road	MineField	37.033	67.1718	SHA
22	0	North	Balkh	Dawlatabad	Khairabad	MF-NA-281	16/1602/14930/014	35306	Closed	MCPA	Road			Road	MineField	37.052667	67.290167	SHA
23	0	North	Balkh	Kaldar	Sarwan Tepa(D	MF-NA-1200	H/2604	78500	Closed	HT			Grazing	Grazing	MineField	37.05856	67.34583	SHA
24	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-351	16/1613/14581/Res004	223300	Closed	MCPA				Housing	ASP	37.226528	67.436611	CHA
25	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-990	H/4044	1400	Closed	HT			Grazing	Grazing	MineField	37.07639	67.31514	SHA
26	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-344	B/890	380000	Closed	HT				Housing	BF	37.202319	67.40635	CHA
27	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Jeyretan	MF-NA-403	H/669	9154	Closed	HT		Agriculture		Agriculture	MineField	37.175	67.419439	SHA
28	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Jeyretan	MF-NA-795	H/3041	8420	Closed	HT		Agriculture		WaterAgriculture	MineField	37.20298	67.3923	SHA
29	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Jeyretan	MF-NA-352	16/1613/14581/005	147200	Closed	MCPA				Housing	BF	37.22185	67.434083	CHA
30	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-585	AF/1613/32068/BF0021	319500	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.201417	67.434861	CHA
31	0	North	Balkh	Kaldar	Sarwan Tepa(D	MF-HT-1421	H/2602	7000	Closed	HT		Agriculture		Agriculture	MineField	36.97132	67.30907	SHA
32	0	North	Balkh	Kaldar	Sarwan Tepa(D	MF-NA-687	AF/1602/00000/MF0031	28800	Closed	MDC	Road		Grazing	RoadInfrastructureGrazing	MineField	37.028161	67.30927	SHA
33	0	North	Jawzjan	Aqcha	Qara Boien (1)	MF-NA-662	H/1452	1600	Closed	HT		Agriculture		Agriculture	MineField	36.853811	66.210661	SHA
34	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-579	AF/1613/32068/BF0020	394500	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.201722	67.43475	CHA
35	0	North	Balkh	Shortepa	Hazareh Togha	MF-NA-769	H/2605	34585	Closed	HT					MineField	37.1789	67.22419	SHA
36	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-557	16/1613/32068/017	349900	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.208083	67.443361	CHA
37	0	North	Jawzjan	Aqcha	Bati Kot	MF-NA-609	AF/1706/16071/MF0003	18300	Closed	MCPA				Water	MineField	36.87	66.202917	SHA
38	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Taghir Pata	MF-NA-833	H/2610	2000	Closed	HT					MineField	37.134511	67.300661	SHA
39	0	North	Balkh	Shortepa	Bazarak	MF-NA-944	AF/1604/32067/MF0002	500	Closed	DDG		Agriculture		Agriculture	MineField	37.32991	66.82238	SHA
40	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-661	AF/1613/32068/Pk-HnPL/0	14000	Closed	MCPA				Infrastructure	MineField	37.217889	67.432167	SHA
41	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Jeyretan	MF-NA-345	16/1613/14581/003	179800	Closed	MCPA				Housing	BF	37.227367	67.448783	CHA
42	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-545	AF/1613/32068/BF0014	394400	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.207139	67.436722	CHA
43	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-663	AF/1613/32068/Pk-Hn-PL/0	122700	Closed	MCPA			Grazing	InfrastructureGrazing	MineField	37.217139	67.430778	SHA
44	0	North	Balkh	Dawlatabad	Khairabad	MF-NA-1347	AF/1602/14799/MF0047	26000	Closed	MDC	Road			RoadHousing	MineField	37.057444	67.309972	SHA
45	0	North	Balkh	Shortepa	Hazareh Togha	MF-NA-756	H/3042	14500	Closed	HT					MineField	37.160486	67.286672	SHA
46	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-421	16/1613/32068/007	7102	Closed	MCPA				Housing	MineField	37.222583	67.435278	SHA
47	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-531	AF/1613/32068/BF0012	246000	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.22025	67.438306	CHA
48	0	North	Balkh	Shortepa	Tash Guzar	MF-NA-477	16/1604/15227/MF0001	15064	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	MineField	37.159722	67.283167	SHA
49	0	North	Balkh	Kaldar	Sarwan Tepa(D	MF-NA-834	H/2603	6500	Closed	HT					MineField	36.981467	67.310697	SHA
50	0	North	Balkh	Dawlatabad	Khairabad	MF-NA-542	16/1602/14930/MF0017	86970	Closed	MCPA	Road			Road	MineField	37.0257	67.1526	SHA

لښتیلیک ۶. ۲۰ د کوش تپې ویالې په اوږدو د ماین څخه د ځان ژغورنې، ساتنې او پاملرنې اووه ځایونو معلومات.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ٦. ۱٤۱ ځمکي د يکړ نخښه او ځمکي د پوړونو په نښه شوي ځايونه. په تاکلو ۱۳۰ ځايونو کې د خاورو پوړونو کتلو له پاره ساه ګانې کېندل شوي.

انځور ٦. ۱٤۲ په اکچې ولسولی کې ځمکي د يکړ نخښه او ځمکي د پوړونو په نښه شوي ځايونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

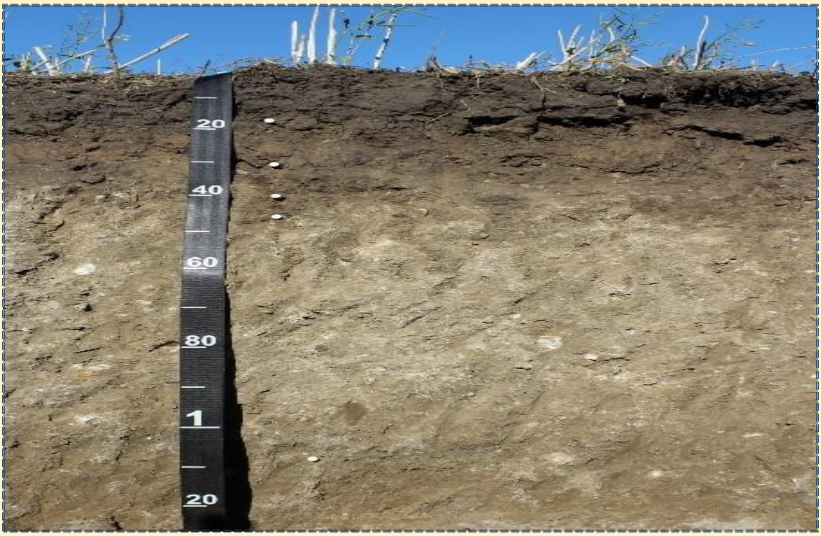

انځور ٦. ۱٤۳ هره يوه ساه يې لږ تر لږه ۲ مکعب مېتره خاوره اخستل شوې وه، ۱.۲۵ اوږدوالی، ۰.۸ پېړوالی او ۲ ژوروالی وو له سلو ۵۰٪ يې تر ۵ مېتره ژوروالی درلوده چې خاورې يې په لابراتور کې ازمويل شوې دي، پيله يې د ګټنې او + ده.

انځور ٦. ۱٤٤ په بلخ کې ځمکې د يکې نخښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ۶. ۱۴۵ په دولت اباد ولسولۍ کې ځمکې د يکړ نخښنه او ځمکې د پوړونو په نښنه شوي ځايونه.

انځور ۶. ۱۴۶ د لويې ويالې په اوږدو لوري د خاورې د ازموينې څاه بېلګې بڼه. لېږد را لېږد غواګۍ په مرسته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځټکړنو ته د فردوس ځټکړنې.

انځور ٦. ١٤٧ د لويې ويالې په اوږدو لوري، خاورې د ازمويني ځاه بېلګې بڼه.
لېږد را لېږد تېتپې يا موټرګاډ په مرسته.

انځور ٦. ١٤٨ د لويې ويالې په اوږدو لوري، خاورې د ازمويني ځاه بېلګې بڼه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ٦. ۱٤۹ ويالې څخه د شګو مخنيوي د کړکو او لښتو ديوالونو ټولواله.

انځور ٦. ۱۵۰ د شګو توپانونو د مخنيوې ټولواله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکرنو ته د فردوس ښتکرنې.

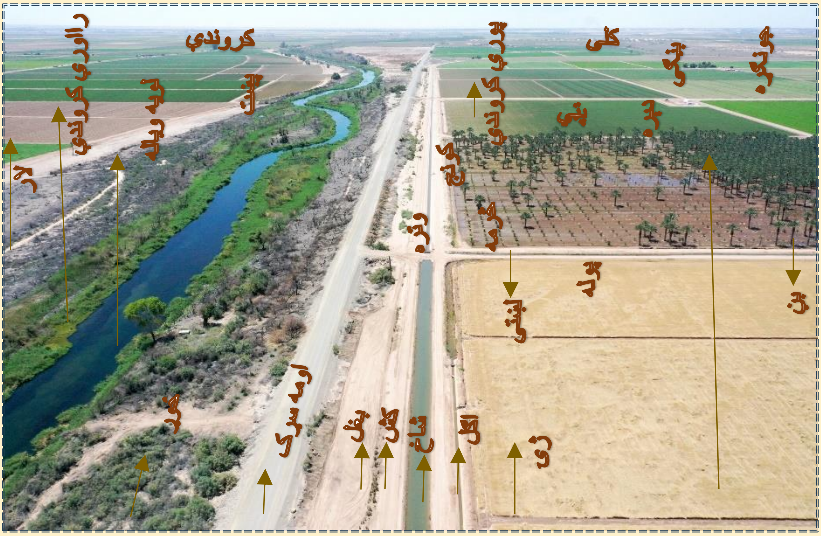

انځور ۶. ۱۵۱ کولو رادو سيند او د کرکيلې کروندو پېژند لېبل. له لار، پورې کروندې، لويه وياله، کروندې، پښت، ځوړ، اومه سړک، بغل، کش، وتره، شاخ، اګل، ژۍ، لښتی، پوله، بڼ، ځرمه، کونج، پورې کروندې، کلی، پټی، دبره، بڼګی او جونګړه په ګوته کوي. د وی يا ويکيي له پامه وياله (کانال) هغه سر لوسې تخينکي الې (پلان، نخښې يا CONTRIVANCE) ته وايي چې له يوه ټاکلي ځای څخه بل ټاکلي ځای ته په کې مايع شيان بهيږي. په اصطلاح کې د هر يوه پنځې او شلځې ډنډ، تتې، ويالې، ښاخ، ښېلې، لښتې، وترې (چې پټې ته اوبه ترې خوشې کوي، د اوبو مخه په بوټو، چمانو ډب کوي د اوبو لوړوالی په لښتې کې ډېرېږي او پټې ته اوبه اوړي.)، پټې (پټ ټې)، هډی (اډی)، اګل (د پټې دننه د پولې ترڅنګ لښتی چې هرې اډی ته ترې د اوبو لار باسي)، ځرمې (د اګل پای او پاينی اډی چې ورسته خړوبېږي)، کروندې (ځوپټيه) د اوبو مرستې غوښتنې (د مرستې منبع، غوښتنې زېرمه، چارې، وسيلې (RECOURSE, CONTRIVANCE, EXPEDIENCE ته وياله وايي چې ټول نوموړي په مايعاتو پنډ وي. لکه د کوش تپې وياله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۳۲ چوپړی

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ۶. ۱۵۲ د يوې نوې کرونده پېژند چې کروندهګر د خپل کوښښ له پاره بوړ وي.

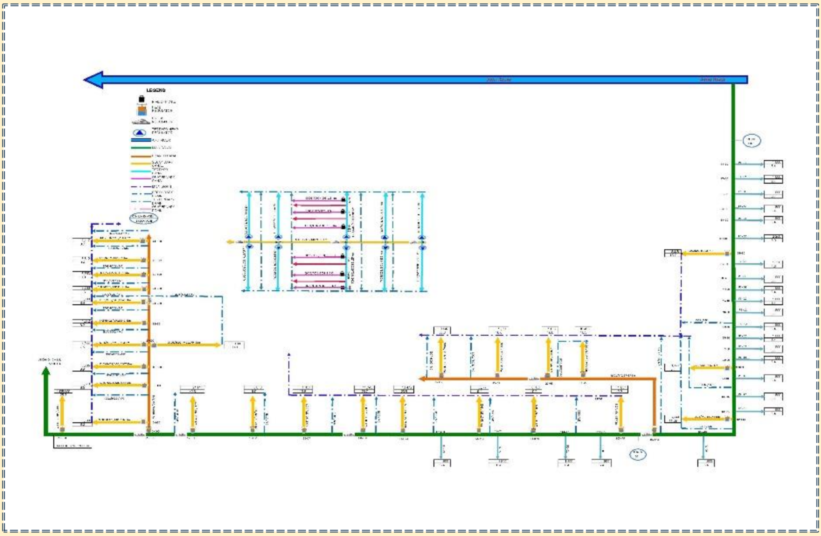

نخښه (ډراوينګ) ۶. ۹ د کوش تپې لويې وياليې پروژې د بشپړې اوبو خړوبولو هډ (سکليټ، شيما) تولواله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۳۳ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېتکړنو ته د فردوس څېتکړنې.

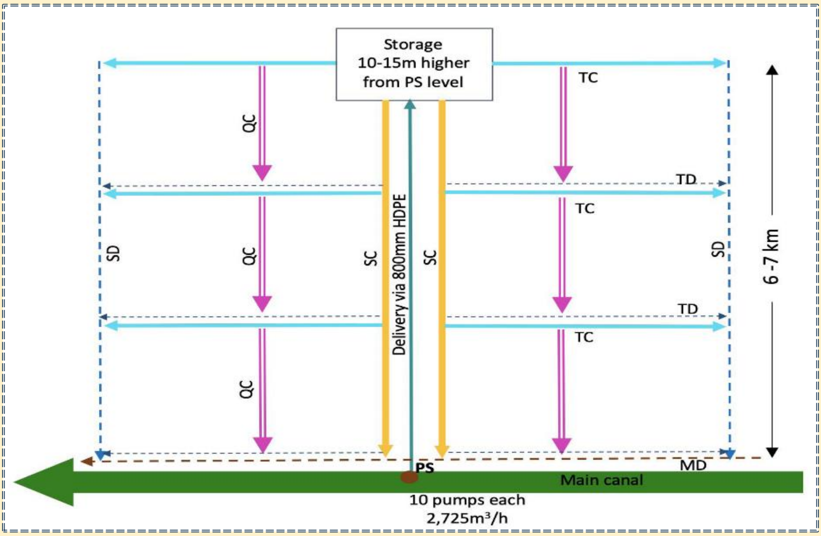

نخښنه (ډراوینګ) ٦. ۱۰ کوش تپې لویې ویالې تندر یا تنې لوري غشی په زرغون رنګ، په کینې خړوبولو لمري ادې او زېرمې لوري غشی په تت اسماني رنګ، کوشنۍ ویالې نخښنه لوری په ژېړ رنګ، ویالې غشی په بانجاني رنګ، شاخ غشی په بانجاني رنګ، بنستېزه خړوبونکې ویالې غشی رنګ په قهوه یې، خړوبونکې کوشنۍ ویالې غشي په ژېړ رنګ روښانه شوي، د کرکېلې کروندو د پټۍ یو خړوبولو او اوبووېستلو کینې یا لیف اېرېګیشن ټولولې بنې نخښنه.

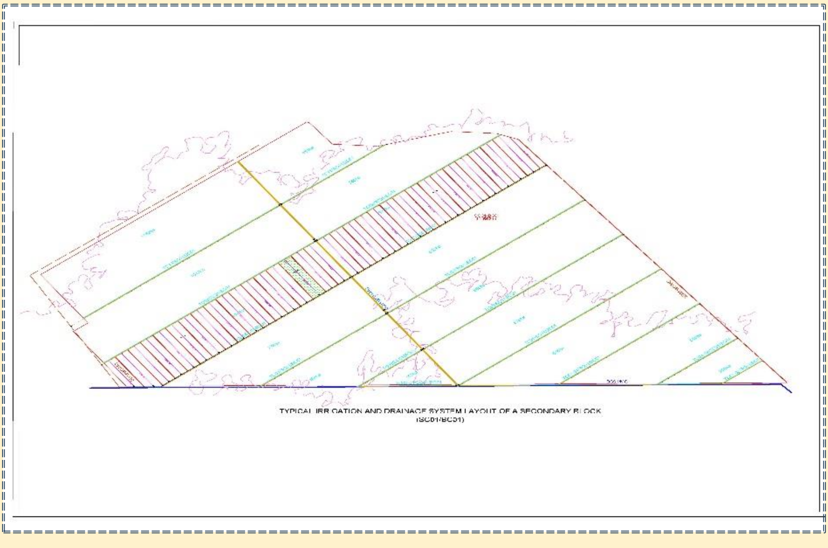

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

نخښه (ډراوینګ) ٦. ١١ کوش تپې لویې ویالې پروژې د کرکېلې کروندو د پټی یو خړوبولو او اوبووېستلو ټولولې بڼې نخښه.

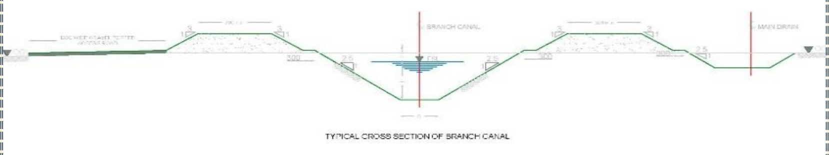

نخښه (ډراوینګ) ٦. ١٢ د ویالې د ټوټې نخښه.

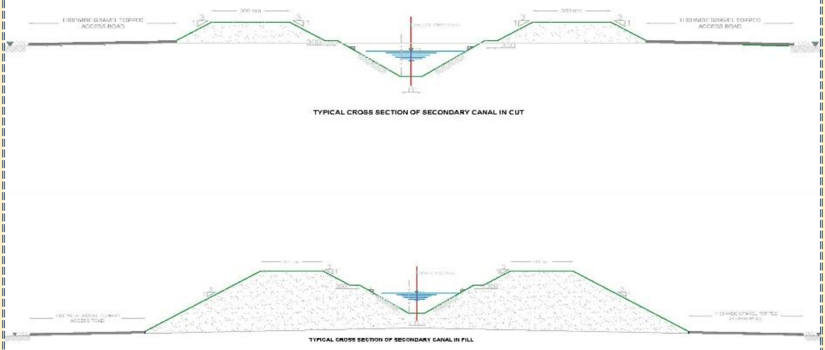

نخښه (ډراوینګ) ٦. ١٣ د کېندني کوشنی ویالې د ټوټې نخښه او د ډککړي کوشنی ویالې د ټوټې نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۳۵ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړکړنو ته د فردوس څېړکړنې.

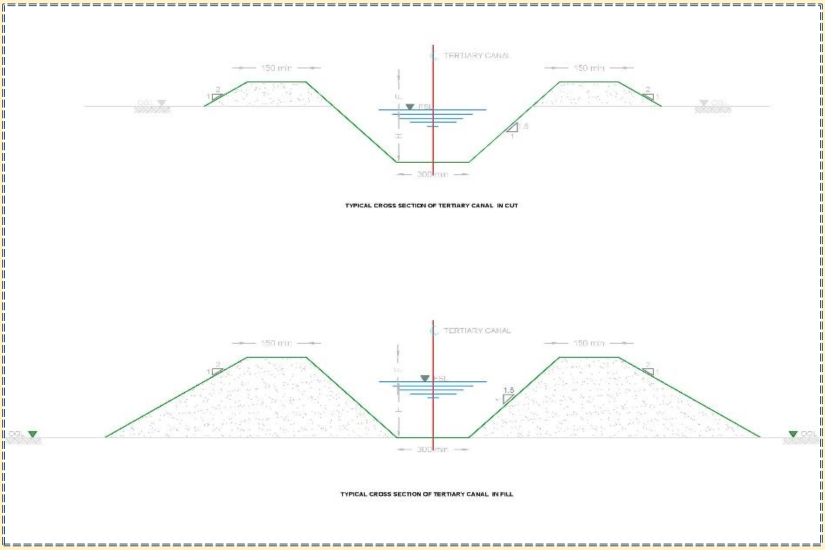

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٤ د کښندني ښاخ د توتې نخښه او د ډککړي ښاخ د توتي نخښه.

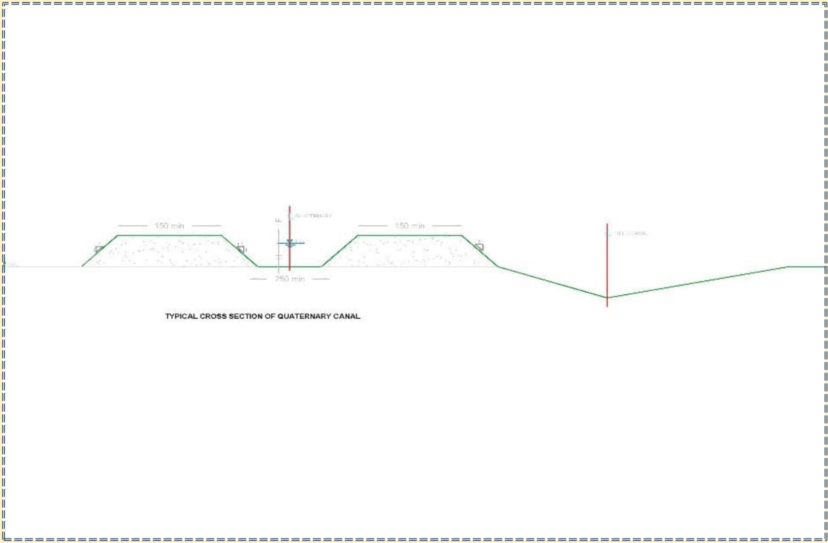

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٥ د لښتي يا د پتۍ يو د خړوب لښتۍ يو د توتې نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

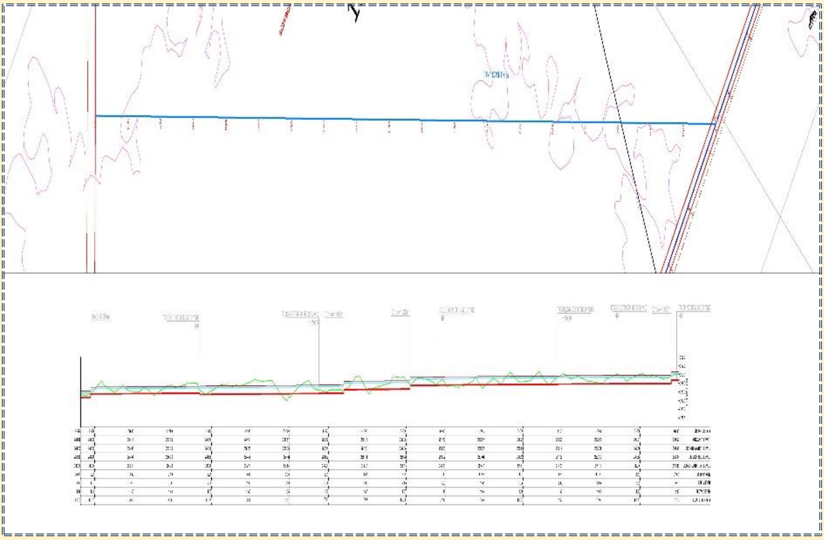

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۱٦ د کوشنۍ ویالې پر لېکه شوی لوری او د نیم مخ نخښه (د یوه اړخ نخښه ایستل، پروفایل یا د پېژندنې ځېره).

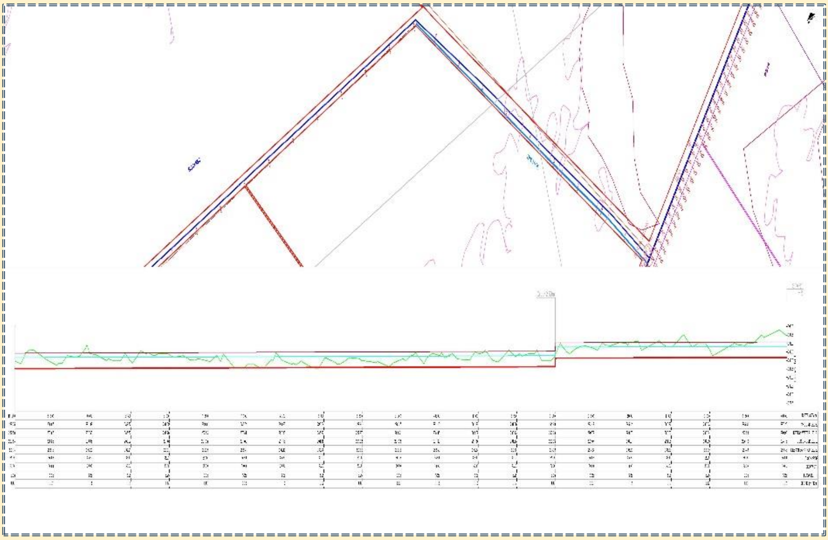

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۱۷ د لویې ویالې د لومړې پل پر لېکه شوی لوری،ویالې، ښاخ او کوشنۍ ویالې پرلېکه کولو پلان او د نیم مخ نخښه (د یوه اړخ نخښه ایستل، پروفایل یا د پېژندنې ځېره).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

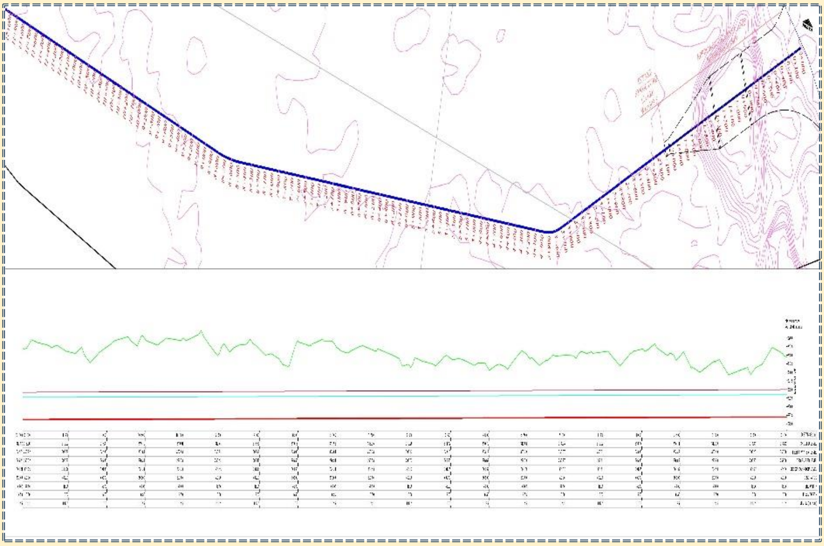

نخښه (ډراوينګ) ٦ .١٨ د لويې ويالې د لومړي پل پر لېکه شوى لورى، د لويې ويالې بوتلې کېدل يا کوشني کېدلو نخښه او د نيم مخ نخښه.

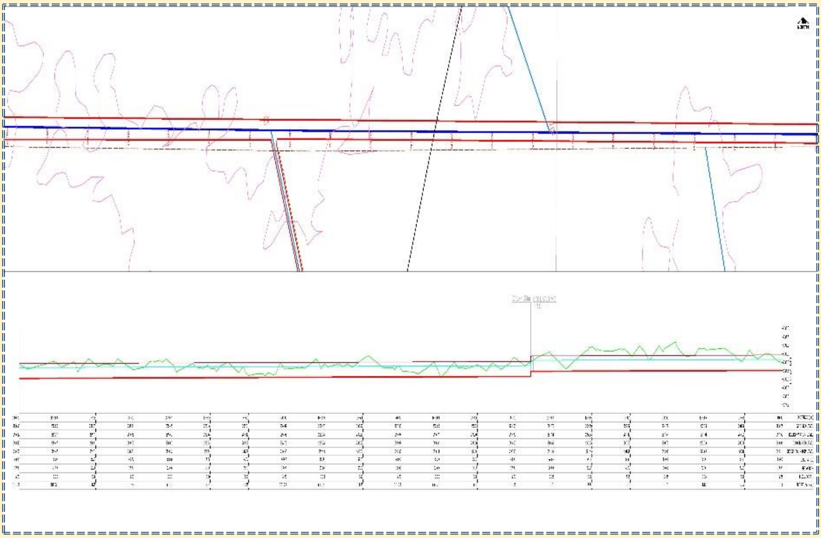

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٩ د لويې ويالې ځخه د کوشنۍ ويالې بناخ، بناخ توتې او د نيم مخ نخښه (د يوه اړخ نخښه ايستل يا د پېژندنې ځېره).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۳۸ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

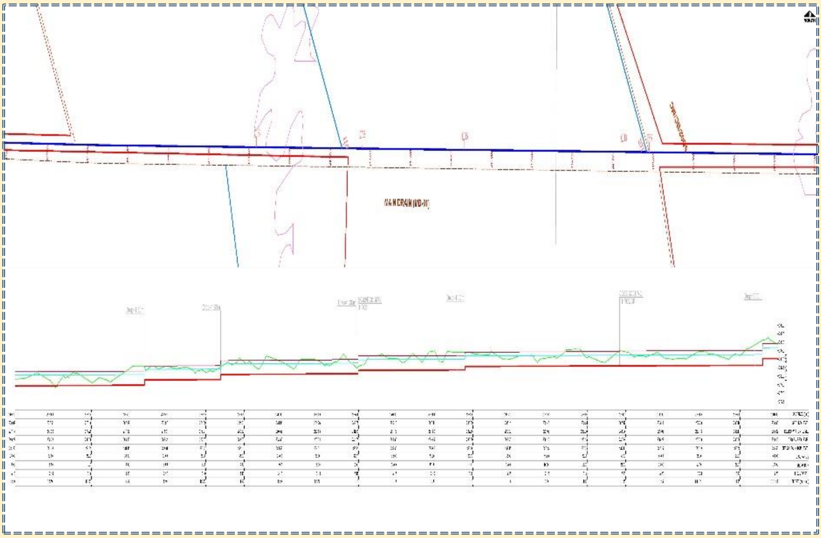

نخښه (ډراوینګ) ۶ . ۲۰ د لویې ویالې څخه د ویالې ښاخ، د ښاخ تیوتې او د نیم مخ نخښه (د یوه اړخ نخښه ایستل یا د پېژندنې څېره).

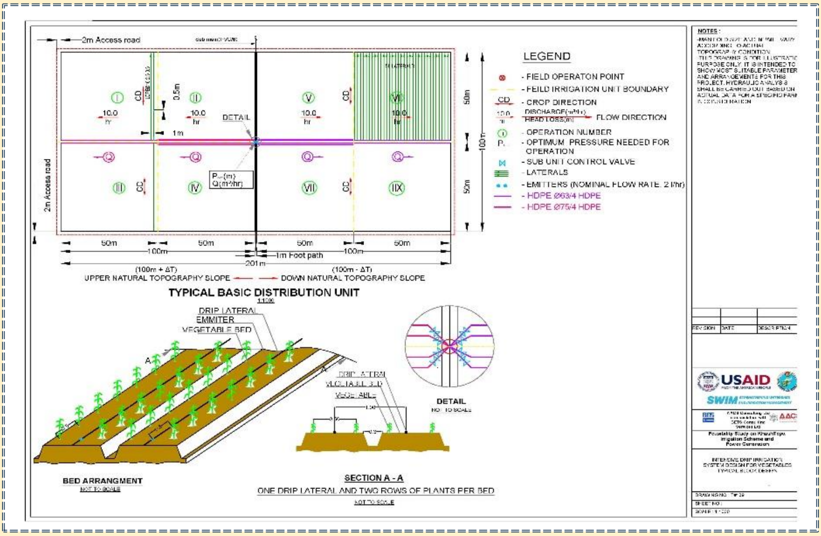

نخښه (ډراوینګ) ۶. ۲۱ د کوش تپې ویالې د کروندو د یوه لښتي او دوې پټی یو غولې نخښې برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېټکړنو ته د فردوس ځېټکړنې.

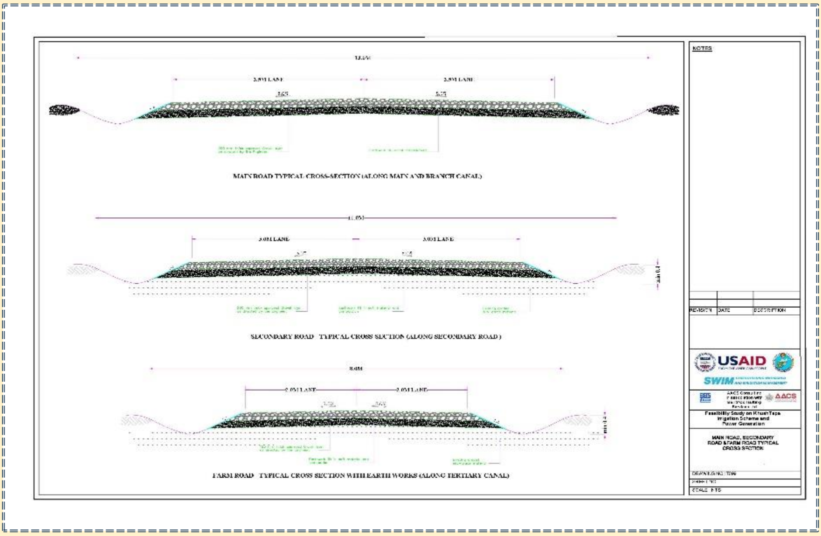

نخښنه (ډراوینګ) ٦. ٢٢ د کوش تپې لویې ویالې د سړکونو پر لنډو پرې شوې توټې.

انځور ٦. ١٥٣ تاتوبي د سترو بنسټیز پروژو تخنیکي پنځي رښت پرېکړو دولس کسیزه مېز.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷. د انځورونو، څېرو، نخښنو او لښتيليکو (جدولونو) لېست:

انځور ۴. ۱ واخان، بدخشان افغانستان ۱۵

انځور ۴. ۲ هېندوکوش، بدخشان، افغانستان ۱۶

انځور ۴. ۳ هېندوکوش غرونه يا هوماليا غرونو لړی، بغلان، افغانستان....... ۱۷

انځور ۴. ٤ د اکسوس يا جيهون يا امو سين انځور، چې د روسيې ځواکونو له لورې امو سين ته غورځول شوی ټانګ دی، اوس د بلخ ولايت، حيرتان ښار، د حرتانو پله سره د امو سين پر ژی کې پروت دی چې د يوه لوی ځواک پاتېشوني څرګندونه کوي...... ۲۲

انځور ٤. ٥ د پنج سين پر سر د خان اباد پول، خان اباد ولسوالی، کوندوز، افغانستان.. ۲۲

انځور ٤. ٦ د انجمن څلېر، نورستان، پنجشير، بدخشان يوه ځای کېدو ژی کې، د هېماليا غرونو لړی هندوکوش غرونه، افغانستان........ ۳۱

انځور ٤. ۷ د کوش تپې لويې ويالې د سروندي (اينتيک، ويير يا د پيل تکي سبمه)، کالدارې ولسوالی، بلخ ولايت، افغانستان. ۴۰

انځور ٤. ٨ د کوش تپې لويې ويالې د کېندنې د پير شيبې، کالدارې ولسوالی، بلخ ولايت، افغانستان. ۴۰

انځور ٤. ۹ د لوړ پنج سيند، پامير، بدخشان ولايت، افغانستان. ۴۱

انځور ٤. ۱۰ د لوړ پنج سيند، پامير، بدخشان ولايت، افغانستان.................. ۴۱

انځور ٤٤. ۱۱ واخان ځغاستی (کوريدور) کې د افغان کېرغېز تېر کېږدی، د لوړ پنج سيند تر څېرمه، پامير، بدخشان ولايت، افغانستان. ... ۴۲

انځور ٤. ٤. ۱۲ د کوز پنج سيند، خيخک، بدخشان ولايت، افغانستان. ۴۲

انځور ٤٤. ۱۳ د لوړ امو سيند، کلداره ولسوالی، بلخ ولايت، افغانستان........ ۴۳

انځور ٤٤. ۱٤ د لر يا کوز امو سيند، اورال سمندرګی، کېرغېزېستان. ۴۳

انځور ٤. ۱۵ د کوز امو سيند، د اوزبېکېستان په مونياق کې د اورال سمندرګي د کب نيولو پخوانی بيړی زنګ وهونکي ګولی په شګو کې پرتې دي... ۴۴

انځور ٥. ۱٦ افغان کان کيندونکی مراد علي د بغلان ولايت د قره زغان کلي ته څېرمه په يوه غره کې ګرځي، افغانستان........................... ٦٨

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويي ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

انځور ۵. ۱۷ افغان شپه ميرى (پوليس)، سروزرو کان ساتنه کوي، د قره زغان کلی، هېماليا غرونه، بغلان ولايت، افغانستان. ٦٨

انځور ۵. ۱۸ د افغان زرو کان اپستونکي، سروزرو کان د زرو ډبرې اوباسي، د قره زغان کلی، هېماليا غرونه، بغلان ولايت، افغانستان. ٦٩

انځور ۵. ۱۹ د افغان زرو کان اپستونکی څټک او پانه په لاس له غره څخه د سرو زرو کوشنۍ ډبرې پرخې کوي. ٦٩

انځور ۵. ۲۰ د افغان زرو کان اپستونکی غلبېل چاڼ څخه درنې ډبرې سره زر، بېلچې باندې د هېندوکوش (هېماليا) د سروزرو کان څخه د سرو زرو کوشنۍ ډبرې اوباسې او زېرمې ته يې وړي. ۷۰

انځور ۵. ۲۱ د قره زغان کلی، بغلان ولايت، د افغانستان هېماليا غرونو اوومه سره زر پلور ته چمتو دي. ۷۰

انځور ۵. ۲۲ د اورال سمندرګي تتی (باسين) او مرستيالانو (کلنګ ورکونکي، باج، تابع) سردريا تتي سيمه سپينچکي او امو سين تتي سيمه ژېړچکي رنګ سره. ۷۱

انځور ۵. ۲۳ سر سين (دريا) او امو سيند د کوز برخې اوبو غورځيدونکي سمندرګي د لويديځې غاړې انځور (د اورال سمندرګي لويديځې غاړه). ۷۲

انځور ۵. ۲٤ د تاتوبي شبرغان ولايت، کرګين ولسوالۍ کې د امو سيند د ژۍ انځور چې د سيمې اوبو وړې برخه په ګوته کوي. ۷٤

انځور ۵. ۲۵ ازبېکستان په اورغينچ کې د امو سين له پاسه د پله انځور. ۷۵

انځور ۵. ۲٦ د امو سين تتی، مرستيالانو (کلنګ ورکونکي، باج، تابع) سينو سره چې د راغون بند، ناورک بند او تويمويان اوبو نغښتی څېره په ډاګه کوي. ۷٦

انځور ۵. ۲۷ کوز امو سيند د اوزبېکېستان ستر بند ځای، اړوند بندونونو نومونه او ځای پر ځای شوی تتي تويموين د اوبو نغښتی (تويموين هايدرو کامپلکس يا THC) ۷۷

انځور ۵. ۵۲۸ پخواني افغانستان د سيندونو تولوالي نخښه (نقشه، مپ) چې د سر سين، امو سين او اباسين (اندوز سين) سيمه بين النهرين (د سينو په منځ کې يا خوراسان) له ايسکي کول، اورال او اېند سمندر پورې روښانه کوي. ۸۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ۲۹ امو (جيهون، اکسيوس) سين د تتی انځور، د ټاټوبو له ځينو سيندونو په ژېړ شوي سيمې کې په تورو کرښو سره ښودل شوي دي. ۸۲

انځور ۵. ۳۰ پامير سين د ژی انځور، پامير ولسوالی، بدخشان، افغانستان. ... ۸۳

انځور ۵. ۳۱ پنج سين بدخشان ولايت د تاجيکيستان او افغانستان پوله. ۸۳

انځور ۵. ۳۲ واخان ځغاستی، کوز واخان سين انځور، بدخشان، افغانستان. ... ۸٤

انځور ۵. ۳۳ امو د مرستيال سين د تتی انځور، چې له وارو ډک غرونه د نوموړې سين د پنډولو ځرګندونه کوي. ۸٤

انځور ۵. ۳٤ ټاټوبي نخښه چې له سلو ۸۰٪ سينو اوبو د ليږد سېمې په تولله کې ځرګندوي. پامير د ځوکې سين چې ۵۰ کيلو مېټره په پامير کې بهېږي او بيا تاجکيستان ته دننه کيږي د اوکسو سين يا سپيني اوبو سين چې مرغاب او برتينګ سين ترې بوږېږي او کوز پنج امو ته غور ځيږي نه دي ښودل شوي. ۸۵

انځور ۵. ۵۳۵ د پخواني افغانستان يوې برخې يا د اوسني تاجکيستان د سيندونو نخښه چې د امو سين مرستيالانو په ډاکه کوي. ۸۵

انځور ۵. ۵۳٦۵۵ د پخواني افغانستان يوې برخې يا اوسني تاجکيستان د سيندونو او وربنت مېچې نخښه. ۸٦

انځور ۵. ۳۷ د پخواني افغانستان د ځينو برخو يا اوسني تاجکيستان، اوزبېکستان سمرکند او د کېرغيزيستان او کزاکېستان د سيندونو نخښه. ۸٦

انځور ۵. ۳۸ پخواني افغانستان يوې برخې يا د تورکمېنېستان د سينو ټولوالي انځور، چې پېنځه يې له افغانستان او يوه يې له اوزبېکېستان ځخه پنديږي. ۸۷

انځور ۵. ۳۹ د کېرغېزېستان او کزاکېستان د سيندونو نخښه...................... ۸۷

انځور ۵. ٤۰ د پخواني افغانستان د ځينو برخو يا اوسني اوزبېکېستان سمرکند او د کېرغېزېستان او کزاکېستان د سيندونو نخښه. ۸۸

انځور ۵. ٤۱ د پخواني افغانستان د ځينو برخو يا اوسني اوزبېکېستان سمرکند د سيندونو ټولوالي نخښه. ۸۸

انځور ۵. ٤۲ د افغانستان، تاجيکيستان، اوزبېکېستان، کېرغېزېستان او کزاکېستان د سيندونو نخښه چې د اورال سمندرګی پنډوي. ۸۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځور ۵. ۴۳ پخواني افغانستان يوې برخې د سينو ټولواله، د اباسين سين مرستيالان انځور چې په اوبرنګه بانجاني کرښو سره ښودل شوي دي. ۸۹

انځور ۵. ۴۴ د مرکزي اسيا هېوادونو ټولواله، چې په راتلونکي کې د غوره پرمختګ، يوه والي د پنډوسکي د وګړو سوکالی، بډاينې، ودنې، رمټتيا، بشرې زېرمو زېرمه ده.............................. ۹۰

انځور ۵. ۴۵ هريرود ـ مرغاب د سيندونو ټولواله چې ۱۳ سينونه لري، تورکمېنېستان او ايران ته لوړېږي او التـه په کروندو کې وچېږي، چې ستر ښاخونه يې دا دي: د مرغاب سيند ۱۳۵۰ مکعب مېليون مېتر؛ کاشان، کوشاخ ورود سينونه ۱۱۰ مکعب مېليون مېتر؛ هريرود سيند ۱۶۰۰ مکعب مېليون مېتر چې ټول ټال په منځنی کچه ۳۰۶۰ مکعب مېليون مېتر اوبه لېږدوي. ۹۰

انځور ۵. ۴۶ هريرود سيند انځور مرکزي، اسيا، لوديځ افغانستان.............. ۹۱

انځور ۵. ٤٧ هېلمند سيندونو ټولواله چې ۱۱ سينونه لري، ايران ته لوېږي... ۹۱

انځور ۵. ۴۸ هېلمند سين د تتي انځور، د سيندونو له اوبرنګه کرښو سره، چې اوبو د مېچه کولو سېمو سره چې اوبو کچه په سويل د ټاټوبي کې څرګندوي. ۹۲

انځور ۵. ۴۹ هېلمند د کجکي ډنډ د يوې څنډې انځور، کجکي ولسوالی، هېلمند، افغانستان. ۹۳

انځور ۵. ۵۰ هېلمند سين ناوې ولسوالی کې د يوه شړل شوي امريکايي انځور. ۹۳

انځور ۵. ۵۱ ارغنداب سين انځور، چې سرې اوبه د هېلمند سيند ته لېږدوي... ۹۴

انځور ۵. ۵۲ هېلمند سين د تتي انځور، د سيندونو له کرښو سره، چې اوبو د لېږد سېمو په منځ او سويل د ټاټوبي او ايران ګاونډي هېواد سره څرګندوي. ۹۴

انځور ۵. ۵۳ اوروزګان سيند، ترينکوټ ولسوالی، اوروزګان، افغانستان. ۹۵

انځور ۵. ۵۴ ترانک سين، د هېلمند سين مرستيال، قلات، زابل ولايت، افغانستان.. ۹۵

انځور ۵. ۵۵ ترانک سين، د هېلمند سين مرستيال، پنجوايي ولسوالی، کندهار ولايت، افغانستان. ۹۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

انځور ٥. ٥٦ پلازمينې (کابل) د سيندونو ټولواله چې ۱۹ سيندونه لري، تر ټولو اوږ سيند دی چې د هند سمندر ته لوېږي. ۹٦

انځور ٥. ٥٧ کونړ سيند، په منځنۍ کچه لږ تر لږه په کال کې کونړ ۱٥۲٥۰ مکعب مېليون مېتر اوبه د کابل سيند ته غورځوي، کوز کونړ ولسوالۍ، کونړ.. ۹٧

انځور ٥. ٥٨ پلازمينې (کابل) سين تتی، نغلو سر، سروبي ولسوالۍ، کابل افغانستان.. ۹۸

انځور ٥. ٥۹ پلازمينې (کابل) سين، عبدالرحيمزي سيمه، سرخکانو پله سره د مازديګري انځور، قرغه يي ولسوالۍ، لغمان، افغانستان..... ۹۸

انځور ٥. ٦۰ د الينګار سين له دوې سيندونو ښخه پنډيري چې يوه يې رامګيل او کوليم سينونه دي. ۹۹

انځور ٥. ٦۱ د اليشنګ سين، تيرګړيو سيمه، تيرګړيو پله سره د مازديګري انځور، مهترلام ولسوالۍ، لغمان، افغانستان. ۱۰۰

انځور ٥. ٦۲ د لغمان سيند چې د الينګار او اليشنګ سيندونو له يوه ځای کېدو ښخه جوړېږي. عزيز خان کڅ، معروفخيلو کلي سره درنتې بند سرته د کابل سين سره يوه ځای کېږي چې د ايندوس سين تتی يې ښنبې.. ۱۰۱

انځور ٥. ٦۳ وازه خوا، پکتيکا، د ګومل سين پنډولو يوه له واورو ډکه سيمه چې ۱۰۱

انځور ٥. ٦٤ ټاټوبي د سړوبو (يخچالونو) او دسيندونو لويېکچې ټولواله. .. ۱۰۲

انځور ٥. ٦٥ ټاټوبي د سړوبو (يخچالونو) او دسيندونو لويېکچې ټولواله. .. ۱۰٤

انځور ٥. ٦٦ د ټکريس ايوپورتس تتي ستېليکي ۲۰٤۰ زېږدي کال له پاره په سناريو (د فلم کيسه) د ابورسولو پروژه کې بدلون راغی. ۱۰٧

انځور ٥. ٦٧ ايران هېواد د اوبو اندېښنو د ستې ليکه. ۱۰٧

انځور ٥. ٦۸ د ټاټوبي جيومورفولوژي (ځمکې پېژندلو نښه ۱۹۸۴ زېږدی). ۱۰۸

انځور ٥. ٦۹ ټاټوبي ځمکګجونو له پامه په پرتو (۳۰ ـ ۳۸) او ودرېدو (٦۰ ـ ٧۸) درجو کې ځای پر ځای شوې نخښه. بل لورې ته له دې اوبو پېژندلو يا هايدرولوژي نخښې ښخه د ډاکار موسسه هم ګټنه اخلي.. ۱۰۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

انځور ۵. ۴۰ ټاټوبي د ځمکو پېژندلو یا جیولوژي نخښه. ۱۰۹

انځور ۵. ۴۱ ټاټوبي د سینونو توبولو (بهول، ځځول، خېرول، خورول، شېندل، اچول، غورځول. لکه ورګ او پوستکی) نخښه. ۱۱۰

انځور ۵. ۴۲ ټاټوبي د سینیزو سیمو (سیندیزو حوزو) نخښه چې د ځینو سینو له پیله تر پایه خودل شوي دي، پرته له ځینو ځخه لکه د پامیر اکسو سین (سپینو اوبو سین چې ۵۰ کېلومېټره د پامیر په ځوکه کې بهېږي او بیا تاجیکستان ته ننوځي نه دی خودال شوی او داسې نور). ۱۱۰

انځور ۵. ۴۳ ټاټوبي د اوبو مېچې تولوالې جال او د سینو تتو نخښه، د انرژۍ او اوبو وزارت بېړنۍ اوبوخړوبولو بیارغوني پروژو کار ځاي روښانه وي. ۱۱۱

انځور ۵. ۴۴ ټاټوبي د سینیزو سیمو (سیندیزو حوزو) نخښه چې د شپږو سینیزو سیمو ځرګندونه کوي، ۱. د اموسین تتو سینیزه سیمه؛ ۲. شمال د تتو سینیزه سیمه؛ ۳. کابل (اپندوس) تتو سینیزه سیمه؛ ۴. هرېرود او مرغاب تتو سینیزه سیمه؛۵. هېلمند تتو سینیزه سیمه او ۶. سویې خړوب شوې سیمه..... ۱۱۱

انځور ۵. ۴۵ هندوکش د غرونو لړۍ واورین غرونو انځور چې اموسین له اوبو پنډوي. ۱۱۲

انځور ۵. ۴۶ هندوکش د غرونو لړۍ واورین غرونو انځور چې اموسین له اوبو پنډوي. ۱۱۲

انځور ۵. ۴۷ ټاټوبي د سړوبو (یخچالونو) او د هندو کوش غرونو لویېکچې تولواله. ۱۱۳

انځور ۵. ۴۸ د پامیر غرونو سړوبي چې د ټاټوبي ځوان تېرو ځوکو لرونکي واورین غرونه دي، په واخان ځغاسته کې، پامیر ولسوالی، بدخشان افغانستان. ۱۱۳

انځور ۵. ۴۹ ټاټوبي د سړوبو (یخچالونو) یا د هندوکوش دوبیمې لړۍ انځور. ۱۱۴

انځور ۵. ۸۰ بامیان هزاره جاتو واورین غرونو انځور چې امو سین ته اوبه لېږي. ۱۱۴

انځور ۵. ۸۱ ټاټوبي د سړوبو (یخچالونو) واخان غرونو لویېکچې تولواله.. ۱۱۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځښکړنو ته د فردوس ځښکړنې.

انځور ٥. ۸۲ هندوکوش غرونو واورين له واوريژونو (د واورې توپان) ځخه ورسته انځور، سالنګونه، بغلان ولايت، افغانستان ۱۱۵

انځور ٥. ۸۳ تاتوبي بدخشان ولايت، پامير ولسوالی، واخان ځغاستي په واورو کې د کرغېز تبر کيږدی انځور. ۱۱٦

انځور ٥. ۸٤ واخان ځغاستي په واوره کې د کرغېز تبر غويانو انځور چې په سوړ ژمي کې د ورځې ۱۲ بجې تودي هوا له پاره پيتاوي ته له کيږدی د باندې ودرولي دي..................................... ۱۱٦

انځور ٥. ۸٥ واخان ځغاستي کې ځوان واورين غرونه (هغه غرونه چې ډېرې تېرې ځوکې لري) مالچر انځور چې د کېرغيز تبر ځارويو ګلي په کې ځرېږي.. ۱۱۷

انځور ٥. ۸٦ امو سينديزې سيمې کې ځانګړی ډنډ دی چې واورين غرونه په ځوکو کې پنځي ځای پر ځای دی له ځانګړې ښکلا سره چارپېريال هوا ويچه اوبښتی ساتي................................ ۱۱۷

انځور ٥. ۸۷ امو سين د ژی دلتا انځور. (هغه خره چې د سيل په اثر سين په شا او خوا کې ډېپ شوې وي يا د امو، جيهون يا اکسوس سيند دلتا) ۱۱۸

انځور ٥. ۸۸ امو سين پانوراميک (پانوراما) انځور............................ ۱۱۸

انځور ٥. ۸۹ د اکسو سين (يا د سپينو اوبو سين (AKSU OR BARTANG) انځور. چې ٥۰ کيلو مېتره په بر واخان کې بهيږي، د تاجيکېستان له پولې اوړې تاشقرغان ته ٤۷۸ کيلو مېتر په کې مزل وهي او تول اوږد والی يې ٥۲۸ کيلومېتره دی لر پنج سره ګډيږي؛ واټر شيټ سيمه يې ۲٤،۷۰۰ مربع کيلومېتره د اوبو بهېدنې کچه يې ۱۲۸ درېګلي مېتر پر ثانيې دی، کلنی کچه يې ٤.۰۳۹ بېليون درېګلي مېتر پر کال کيږي........... ۱۱۹

انځور ٥. ۹۰ د وخش (يا وخشي اوبو سين (VAKHSH) چې په تاجيکېستان کې ۱۱۹

انځور ٥. ۹۱ کوفارنيهان د اوبو بهېدنې کچه يې ۱٥۸ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنی کچه يې ٤.۹۸٥ بېليون درېګلي مېتر پر کال کيږي. ۱۲۰

انځور ٥. ۹۲ پنج سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۱۰۰۰ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنی کچه يې ۳۱.٥٥٦ بېليون درېګلي مېتر پر کال کيږي. ۱۲۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځور ۵. ۹۳ امو سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۱۴۰۰ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۴۴.۱۷۹ بېليون درېګلي مېتر پر کال کيږي. ۱۲۱

انځور ۵. ۹۴ کابل سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۷۵۶ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۲۳.۸۵ بېليون درېګلي مېتر پر کال کيږي. ۱۲۱

انځور ۵. ۹۵ اليشنګ سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۳۸ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۱.۱۹۹ بېليون درېګلي مېتر پر کال کيږي. ۱۲۲

انځور ۵. ۹٦ الېنګار سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۷۷.۶۶۲ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۲.۴۵۰ بېليون درېګلي مېتر پر کال کيږي. ۱۲۲

انځور ۵. ۹۷ کونړ سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۳۶۷ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۱۱.۵۸۱ بېليون درېګلي مېتر پر کال کيږي. ۱۲۳

انځور ۵. ۹۸ هېلمند سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۷۸ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۲.۴۶۱ بېليون درېګلي مېتر پر کال کيږي. ۱۲۳

انځور ۵. ۹۹ هرې سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۳۰ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۰.۹۴۶ بېليون درېګلي مېتر پر کال کيږي. ۱۲۴

انځور ٦. ۱۰۰ د کوش تپې لويې ويالې ماستر پلان (۱، ۲، ۳ پل) د کوش تپې لويې ويالې کوش تپې ځروبولو تولوالې او برېښنا پيداوار پروژې غوښتل شوې سيمه، د لويې ويالې درې پلونو (فازونو، پړاونو) او کروندو ګنې نومونه او کچو ځرګندولو نخښې انځور. ۱۳۳

انځور ٦. ۱۰۱ د سويې ځروب شوې سيمې د ځروبولو پيلنې پلان يوې برخې بشپړ انځور. ۱۳۳

انځور ٦. ۱۰۲ د سويې ځروب شوې سيمې د ځروبولو پيلنې پلان يوې برخې (چې د کوش تپې لويې ويالې په نوم دی.) بشپړه انځور. ۱۳۴

انځور ٦. ۱۰۳ د سويې ځروب شوې سيمې د ځروبولو پيلنې پلان يوې برخې (چې د کوش تپې لويې ويالې په نوم دی. د کروندو ګنې؛ په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل ځاني غځولو د اوبو (په خپل سلوپ) او د کيڼ (ليفټ ايريګشن) خړوبولو له لارې) بشپړه انځور. ۱۳۴

انځور ٦. ۱۰٤ د نوې سيمې مورګه (خاکه: طرح: په ليکو يا کرښو کې ايسار شوې يا احاطه شوې، څنډه، غاړه (لکه د سيند)، کانتور) نخښه. ۱۳۵

انځور ٦. ۱۰۵ کوش تپې لويې ويالې نوې پر ليکه نخښه. ۱۳۵

انځور ٦. ۱۰٦ ټاټوبي د سويې خړوب شوې سيمې د خړوبولو پيلني پلان اندخوی برخې انځور (کوش تپې خړوبولو تولوالې او برېښنا پيداوار غوښتل شوې سيمه). ۱۳٦

انځور ٦. ۱۰۷ کوش تپې خړوبولو تولوالې او برېښنا پيداوار پروژې غوښتل شوې سيمه، د لويې ويالې درې پلونو (فازونو، پړاونو) او کروندو ګنې نومونه او کچو څرګندولو نخښې انځور. ۱۳٦

انځور ٦. ۱۰۸ ټاټوبي د سويې خړوب شوې سيمې د خړوبولو کلي او د ويالې پر ليکه کول او اوږدوالی. ۲۳۸ کېلو مېتره بانجاني رنګه د کلدارې او ۲۹۷ کيلو مېتره ګلابرنګه د کوش تپې (خواره واره کول، تيتول، تس نس کول، بشپړه ماتې ورکول، وياله په لاره برابرول، په لار روانول، لارټاک) نخښې انځور. ۱۳۷

انځور ٦. ۱۰۹ د پروژې جيلوژې برخه، د ټاټوبي جيولوژي سيمه ييزې برخې اړوند نخښه... ۱۳۷

انځور ٦. ۱۱۰ ټاټوبي د خاورې سيمه ييزه نخښه. ۱۳۸

انځور ٦. ۱۱۱ د کلدارې ويلې په غځيدلې لورې د جيلوژيکي ساګانو ځايونو نخښه چې د لويې ويالې د ځمکې خاورو ازموينو څېړلو له پاره ترې ګټنه اخستې او داسې سپينې ته را اوباسي چې ټوله غوښتل شوې سيمې کروندې د کرکيلې او خړوبولو وړ دي او وياله د اوبو ليږدولو وړ ده. ۱۳۸

انځور ٦. ۱۱۲ کوش تپې خړوبولو تولوالې او برېښنا پيداوار پروژې د لوستې سيمې ډيموګرافيک نخښه. (چې د چارپېريال ساتنې تولوالې له پامه د څېړنو په پايله کې لاسته راغلې، پر سيمه، باندو، کلو او وګړو ګټوره اغېزه په ګوته کوي.) ۱۳۹

انځور ٦. ۱۱۳ لکه څنګه چې د ملګرو ملتونو د خوړو او کرنې برخې (ايف اې او) په ۲۰۱٦ زېږدې کې ويل په همدې بنه زموږ له پامه د نومړې سيمې د پوښلو تولګی هم دي........................... ۱۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

انځور ۶. ۱۱۴ ځمکې د یکړ بشپړ (په پاملرنه تر سره شوی) پوړونه نخښه. ۱۴۰

انځور ۶. ۱۱۵ ځمکې د یکړ نخښه او ځمکې د پوړونو په نښه شوي ځایونه. په ټاکلو ۱۳۰ ځایونو کې د خاورو پوړونو کتلو له پاره ساه ګانې کېندل شوي دي چې هره یوه یې لږ تر لږه ۲ مکعب مېتره خاوره اخستل شوې وه، ۱.۲۵ اوږدوالی، ۰.۸ پېړوالی او ۲ ژوروالی وو له سلو ۵۰٪ یې تر ۵ مېتره ژوروالی درلوده چې خاورې یې په لابراتور کې ازمویل شوې دي او پیله یې د ګتنې او + ده. ۱۴۰

انځور ۶. ۱۱۶ کلدارې اوبو ځښلو (ګوتکولو) د خاورې سرچینې نخښه. چې د خاورې؛ ختینه خاورې؛ نرمه خاورې یا د کرنې ښې خاورې چې ورستې پانې ورسره ګډې وې؛ شګلنه نرمې خاورې؛ شګلنې خاورې؛ سړوبې (یخچالونه) او اوبو رنګ شوې نخښو ځایونه په ګوته کوي. ۱۴۱

انځور ۶. ۱۱۷ کلدارې اوبو ځښلو (ګوتکولو) سروندی (اوفتیک، اینتیک یا بند) چې د کوشنۍ یو او لویو سینو (سیندونو) ځېره څرګندوي، د تولو اوبه په همدې ځای کې سره یوه ځای کېږي. ۱۴۲

انځور ۶. ۱۱۸ کلدارې لویې ویالې اوبو ځښلو (ګوتکولو یا نیولو) خاورې له سمندر څخه د لوړوالي پېژندنې ځېرې نخښه. ۱۴۲

انځور ۶. ۱۱۹ دا حرکت د الاسکا په یوکتات خلیج کې د HUBBARD GLACIER په ترمینس کې د کالیو کولو پروسه ښیې - . اعتبار :کینیت کول شنایډر / فلکر ۲۲۸

انځور ۶. ۱۲۰ دا ګرافیک ښیي چې څنګه ګلیشیرونه د واورې او یخ په شکل ډله ایز لاسته راوړي یا له لاسه ورکوي. دوامداره اقلیمي بدلونونه به په پای کې د ګلیشیر پرمختګ یا شاتګ لامل شي. - اعتبار :ریکارډو پرویتوني GRID-ARENDAL/ . ۲۳۱

انځور ۶. ۱۲۱ د آیسلینډ په ساحل کې د نیمې شپې لمر لاندې یوه یخ برګ روښانه نیلي سوځوي - .اعتبار :توماس فالکوسکي، NSIDC یا د واورې او یخ ملي شمېرو مرکز................. ۲۴۲

انځور ۶. ۱۲۲ یوه سړی د ګرینلینډ یخ شیټ داخلي ته ګوري - .اعتبار :انډریو سول/امیجیو. ۲۴۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځور ۶. ۱۲۳ ساينسي وسيلې د الاسکا د لی کانټ ګليشير په څنده کې ډاټا راټولوي. غورځېدلې واوره د ډېرو کلونو په اوږدو کې د يخ په لويو برخو کې فشار راوړي چې د ګليشير په نوم يادېږي. د يخ په ډله کې د جاذبې ځواک، د هغې د بشپړ وزن سره سره د يخ د ورو سيندونو په څېر د ګليشيرونو د جريان لامل کېږي. اعتبار :TWILA مون، NSIDC.............................. ۲۴۳

انځور ۶. ۱۲۴ د RANDOLPH GLACIER INVENTORY د نړی د تولو . ۲۴۳

انځور ۶. ۱۲۵ د کيميا معدني جوړښت او د ډېرو فزيکي ځانګړتياوو تشريح د ليتوولوژی په نوم يادېږی (شګه، ختټه، شګه، ختټه) په دوېيم مانا کې د ليتوولوژی بېلګې د شګو ډبرې، سليټ، بيسالټ، يا د چونې ډبرې شامل دي. ۲۴۹

انځور ۶. ۱۲۶ د کوش تپې لويې ويالې د پيل څخه تر ۴۲ کيلو مېتری پورې د خاورو ازمويني او خړې لوستې پايلې له پاره په ستاټيا اېنجېنری لاربراتور کې په ۲۵ د اکتوبر د ۲۰۲۳ زېږدي کې تر پلټنې لاندې نيولی وو، د ۴، ۸ او ۱۲ مېلې خړې په لاس راوړلو بېلګو انځور.. ۲۵۰

انځور ۶. ۱۲۷ د کوش تپې لويې ويالې پر ليکه غځولو نخښه؛ د شونتيا لوستې لوړ مديريت له لورې خپل لوړ پېرې سره څېړل کېږي؛ د کرنې اوبو لګولو او مالدای وزارت مرستيال وزير غفوري د ويالې پای په ګوته کوي؛ په پلازمېنه کابل کې د نومورې وزارت په ۲۳ د ډيسمبر د ۲۰۱۹ زېږدي کې د لويې ويالې د شونتيا لوستې (څېړنو) پاينی راپور لمنه ترې؛ انځور يې پلوشې کاظميار اخستی. ۲۵۱

انځور ۶. ۱۲۸ د خړې (سلاد يا رسوباتو) سپارلو ډولونه. ۲۵۲

انځور ۶. ۱۲۹ کلدارې د شګو بڼه.. ۲۶۵

انځور ۶. ۱۳۰ کلدارې د شګو غوندی بڼه.. ۲۶۶

انځور ۶. ۱۳۱ څېره شکل ۷۰-۶: د امو سين د سينو ولايتونه او مرستيالان (پوچينو، ټاسو کاټاني، توډريچ ۲۰۰۲). ۲۷۰

انځور ۶. ۱۳۲ شکل ۷۰-۱۱: د کلدارې په اخستو (کيچمنټ) کې د سيند د ګيج ستېشنونه. ۲۷۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

انځور ٦. ۱۳۳ ژېړ ګل مېخ د کلدارې لويې ويالې سروندی (اپنتيک، سربند) ځای او بانجاني ګل مېخ کوش تپې لويې ويالې سروندی ځای نخښنه. ۲۹۱

انځور ٦. ۱۳٤ کوش تپې لويې ويالې نخښنه. ۲۹٤

انځور ٦. ۱۳۵ روسيانو د پېر لومړي ټکي او دوېيم ټکي امو سيند د اوبو اوارې (واټر ليول، د اوبو سطحې) نخښنه. ۲۹۷

انځور ٦. ۱۳٦ روسيانو د پېر لومړي ټکي او دوېيم ټکي امو سيند د اوبو اوارې(واټر ليول، د اوبو سطحې) نږدې شوې نخښنه. ۲۹۷

انځور ٦. ۱۳۷ دوې لمرېزې ښېښنې (لمريزه دړه، سولر تختې، عادي سولر PV) د اوبولګولو ټولواله د لويو پروژو له پاره د سبمرسيبل پمپ سره. ۳۱۰

انځور ٦. ۱۳۸ دوې لمرېزې ښېښنې (لمريزه دړه، سولر تختې، عادي سولر PV) د مونوسيت پمپ سره (د بزګرانو له پاره).............. ۳۱۱

انځور ٦. ۱۳۹ د کوش تپې لويې ويالې پروژې په اوږدو د پرتو کروندو نخښنه ۳۲٤

انځور ٦. ۱٤۰ خواجه دوکوه ولسوالۍ کې د ناچودي توکو (ماينونو) د وېرې پاملرنې بشپړه نخښنه. ۳۲۵

انځور ٦. ۱٤۱ ځمکې د يکړ نخښنه او ځمکې د پوړونو په نښنه شوې ځايونه. په ټاکلو ۱۳۰ ځايونو کې د خاورو پوړونو کټلو له پاره ساه ګانې کېندل شوې. ۳۲٦

انځور ٦. ۱٤۲ په اکچې ولسولۍ کې ځمکې د يکړ نخښنه او ځمکې د پوړونو په نښنه شوې ځايونه. ۳۲٦

انځور ٦. ۱٤۳ هره يوه ساه يې لږ تر لږه ۲ مکعب مېتره خاوره اخستل شوې وه، ۱.۲۵ اوږدوالی، ۰.۸ پېړوالی او ۲ ژوروالی وو له سلو ۵۰٪ يې تر ۵ مېتره ژوروالی درلوده چې خاورې يې په لابراتور کې ازمويل شوې دي، پيله يې د ګټنې او + ده. ۳۲۷

انځور ٦. ۱٤٤ په بلخ کې ځمکې د يکړ نخښنه ۳۲۷

انځور ٦. ۱٤۵ په دولت اباد ولسولۍ کې ځمکې د يکړ نخښنه او ځمکې د پوړونو په نښنه شوې ځايونه. ۳۲۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

انځور ٦. ١٤٦ د لويې ويالې په اوږدو لوري د خاورې د ازمويني ځاه بېلګې بڼه. لېږد را لېږد غواګی په مرسته. ۳۲۸

انځور ٦. ١٤٧ د لويې ويالې په اوږدو لوري، خاورې د ازمويني ځاه بېلګې بڼه. لېږد را لېږد ټيټپی يا موټرګاډ په مرسته..................... ۳۲۹

انځور ٦. ١٤٨ د لويې ويالې په اوږدو لوري، خاورې د ازمويني ځاه بېلګې بڼه. ۳۲۹

انځور ٦. ١٤٩ ويالې ځخه د شګو مخنيوي د کرکو او لښتو ديوالونو ټولواله. ۳۳۰

انځور ٦. ١٥٠ د شګو توپانونو د مخنيوې ټولواله. ۳۳۰

انځور ٦. ١٥١ کولو راډو سيند او د کرکيلې کروندو پېژند لبيل. له لار، پورې کروندې، لويه وياله، کروندې، پېښت، ځوړ، اومه سړک، بغل، کش، وتره، شاخ، اګل، ژی، لښتی، پوله، بڼ، ځرمه، کونج، پورې کروندې، کلی، پتی، دېره، بڼګی او جونګړه په ګوته کوي. د وی يا ويکيي له پامه وياله (کانال) هغه سر لوسي تخينکي الې (پلان، نخښې يا CONTRIVANCE) ته وايي چې له يوه ټاکلي ځای ځخه بل ټاکلي ځای ته په کې مايع شيان بهيږي. په اصطلاح کې د هر يوه پنځي او شلخي ډنډ، تتي، ويالې، ښاخ، بېلې، لښتي، وترې (چې پتي ته اوبه ترې خوشې کوي، د اوبو مخه په بوتو، چمانو دب کوي د اوبو لوړوالی په لښتي کې ډېرېږي او پتي ته اوبه اوړي.)، پتي (پټ تي)، هدی (اډی)، اګل (د پتي دننه د پولې ترځنګ لښتی چې هرې اډی ته ترې د اوبو لار باسي)، ځرمې (د اګل پای او پايني اډی چې ورسته ځروبېږي)، کروندې (ځوپټيه) د اوبو مرستې غوښتنې (د مرستې منبع، غوښتنې زېرمه، چارې، وسيلې RECOURSE, CONTRIVANCE, EXPEDIENCE) ته وياله وايي چې ټول نوموړي په مايعاتو پند وي. لکه د کوش تپې وياله. ۳۳۱

انځور ٦. ١٥٢ د يوې نوې کرونده پېژند چې کروندهګر د خپل کوښښ له پاره بوړ وي. ۳۳۲

انځور ٦. ١٥٣ ټاټوبي د سترو بنستيز پروژو تخنيکي پنځي رښت پرېکړو دولس کسيزه مېز. ۳۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړني.

په دې کښلي کې د څېرو (ګراپونو) لېست

څېره ۵. ۱ امو سين کلني اوبو تېرېدنې د کچو مېچه د ځينو څېرنو پيلو پر بنسټ ۵٤

څېره ۵. ۲ امو سين د بنسټيزو اوبو اډو (سټيشن) کې د اوبو د تېرېدو کچه ۵۵

څېره ۵. ۳ له ۱۹۹۲ زېږدي څخه تر روانپېره پورې امو سين ته د لاس رسيدو اوبو کچې او ګټې اخستل شوې اوبو کلنی کچه...................... ۵٦

څېره ۵. ٤ په کوز برخه د امو سين کې د ابو تشونه يا غورځوني منځنی مياشتنی کچه چې په درغناټا ستيشن کې له ۱۹۸۱ څخه تر ۲۰۰۶ زېږدي پورې ثبت شوې... ٤٦

څېره ۵. ۵ د ناورک سيند د اوبو ورځنی کمښت تاثير په ۲۰۰۳ او ۲۰۰۴ زېږدي کې (د تاجيکيستان انرژي وزارت له خولې په ۲۰۰۴ زېږدي کې.) ٤٤

څېره ۵. ٦ د ناورک سيند بند د اوبو کمښت تاثير په ۲۰۰۳ او ۲۰۰۴ زېږدي کې.. ٤٨

څېره ۵. ٤ په وچکالی پېر کې تويموين د اوبو نغښتی (تويموين هايدرو کامپلکس يا THC) بند کې د کوز امو سيند کې د اوبو لوړالي کچه، د وخش سين په دوې کلونو کې له سلو ۲۵ ٪ ګډېږي. ٤٨

څېره ۵. ۸ تګلارې پېښېدنه، په زور کې د توښې يوه ځای کېدل د اوبو توښې او د اوبو تولوالي له پاره له ۱۹۳۰ څخه تر ۲۰۱۸ پورې. ۱۰٦

څېره ٦. ۹ د کلدارې اوبو ګوټکولو سرغندوي سينو د اوبو مېچې تولوالي کوز سيمې کې بيلون کچې د اوبو تمځايونو (اډې) نخښنه. ۱٤۱

څېره ٦. ۱۰ په اوبو کې د کوشنی يو بځرو پروالی ۲۵۴ ملي مېټر څخه نيولي تر ۰.۰۰۰۲۵۴ تر ميلي مېټر پورې کوشني (۱۰ اېنچو څخه نولې تر ۰.۰۰۰۱ اېنچ) له پورې او د بځرو (زرو) د کچې سلنه له ټکي څخه (۰ تر ۱۰۰ له سلو پورې) او د روسوباتو ازموينه اله هايدرو مېټر.. ۲٤۹

څېره ٦. ۱۱ په کلدارې ولسوالی کې د اموسين مياشتنی د خړې بار اټکل شوې بڼه. ۲۵٤

(c) ketabton.com: The Digital Library

څېره ٦. ١٢ په کلدارې ولسوالی کې د کلدارې (کوش تپې) لويې ويالې کې د مياشتني د خړې زونې (بار)کچې اټکل شوي ګڼه................ ٢٥٤

څېره ٦. ١٣ د کوندوز په وړانديز شوي بند کې د خړې راټوليدلو کچه. د غوښتل شوي بند کچه. ٢٦١

څېره ٦. ١٤ شکل ٠٧-٤: په نيزني کې د پنج سين د جريان د کميدو رجحان – جريان په M٣/S کې دی (فوچينو، سوکاتاني او توديريچ، ٢٠٠٢). ٢٦٩

څېره ٦. ١٥ شکل ٠٧-٥: په کرکي کې د امو سين د جريان د کميدو رجحان، د وړانديز شوي آفتيک نقطي نور ښکته جريان (بهيدنه په مکعب مېتره پر ثانيه کې ده) (پوچينو، ټاسو کاټاني، تودريچ ٢٠٠٢). ٢٦٩

څېره ٦. ١٦ شکل ٠٧-٧: د کوندوز سين په کلوخ تپې کې د پخوانی يو (١٩٦٦ څخه تر ١٩٨٠) او وروستي (٢٠٠٩ څخه تر ٢٠١٤) سيندونو پرتله کول.. ٢٤٢

څېره ٦. ١٧ شکل ٠٧-٨: د کوکچې سيند په خواجغر کې د پخوانی يو (١٩٦٦ څخه تر ١٩٨٠) او وروستي (٢٠٠٩ څخه تر ٢٠١٤) سيندونو پرتله کول. ٢٤٢

څېره ٦. ١٨ شکل ٠٧-٩: د سکريتر پلاټ زوړ (١٩٦٦ تر ١٩٨٠) او خورا وروستي (٢٠٠٩ څخه تر ٢٠١٤) د کوندوز سين په کولخ تپې کې د سيند جريان ډيټا.. ٢٤٣

څېره ٦. ١٩ شکل ٠٧-١٠: د کوکچې سين په خوجه غار کې د زاړه (١٩٦٥ څخه تر ١٩٨٠) او خورا وروستي (٢٠٠٩ څخه تر ٢٠١٤) د سين جريان ډيټا.. ٢٤٣

څېره ٦. ٢٠ شکل ٠٧-١٣: د کولخ تپې او چار دره اوبو مېچې اډې کې د ليدل شوي جريانونو ترمنځ اړيکه. ٢٤٤

څېره ٦. ٢١ شکل ٧-١٤: د شيغنان او اشکاشم اوبو مېچې اډې کې د ليدل شوي جريانونو ترمنځ اړيکه. ٢٤٤

څېره ٦. ٢٢ شکل ٠٧-١٥: د امو سين د سين جريان اټکل د کلدارې په وړانديز شوي لويې ويالې کې. ٢٤٨

څېره ٦. ٢٣ شکل ٠٧-١٦: په کلداره کې د امو سين د جريان دورې وکر، په عمودی محور سره په ټاکلي تلې. ٢٨٤

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويي وپالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

ځېره ٦. ٢٤ شکل ٠٧-١٧: بنستيز کربنې د لږ تر لږه او ډېرې منځنی کچې د مياشتنې په کلداره کې د امو سين د جريان دورې وکر، په عمودی محور سره په ټاکلي تلې کې د پروژې غوښتنې او د چارپېريال اوبو بهېدو سره. ٢٨٤

ځېره ٦. ٢٥ شکل ٠-١٨: د امو سين هايدروګراف پلاټ (د ځمکې تونته، د اوبو تېردو کېسه، ناول يا افساني بنسټيزه خاکه)، د اوبو لګولو غوښتنه او د چاپيريال جريان. ٢٨٥

ځېره ٦. ٢٦ په کلداره ولسوالۍ کې د امو سين ډېرو اوبو تېرېدولو د بيرته راګرځېدو موده. ٢٨٨

ځېره ٦. ٢٧ په کلدارې ولسوالۍ کې د اموسين د ټېټو / وچکالۍ اوبو تېرېدلو بيرته راګرځېدل........ ٢٨٩

ځېره ٦. ٢٨ شکل ٠٣ ٢٥: د امو سين اوبو تېرېدلو کچه په (١٩٥۶ – ١٩٨۶) زېږدي کلونو کې. ٢٩٦

ځېره ٦. ٢٩ د پروژې د غوښتنې او د چاپيريال د جريان په تړاو د امو سين د منځنۍ، لږ تر لږه او ترټولو لوړ مياشتني جريان پلاټ. ٣٠٤

ځېره ٦. ٣٠ په ټوله کې د لمريزې برېښنا پمپ کولو اوبولګولو ټولوالې هډ (سکيميک يا جلاکېدنې، بيلتون، ګرځېدنې، اوښتنې) يا د بلاک ځېره (ډياګرام)........ ٣١٠

ځېره ٦. ٣١ د کال هرې مياشتې په اوږدو کې د ورځې د رڼا ساعتونه مېچه. . ٣١٢

ځېره ٦. ٣٢ د کال هرې مياشتې په اوږدو کې په ورېځو ورځو کې د رڼا ساعتونه مېچه........ ٣١٢

ځېره ٦. ٣٣ د لمريزې برېښنا (سولر-PV) ټولوالې اوډون. د شبکې سره تړلې (وصل) د لمريزې برېښنا پيداور ځېره د ستې بلاک پرتلنه. ٣١٤

ځېره ٦. ٣٤ د لمريزې برېښنا (سولر-PV) ټولوالو اوډون. ډب (بند، له شبکې سره نه ده تړل شوی) د لمريزې برېښنا پيداور ځېره د ستې بلاک پرتلنه. ٣١٥

ځېره ٦. ٣٥ د سويم په ستې د ټاټوبي پر مخ د بهېدلې اوبو لږ تر لږه کلنی کچه په مکعب بېليون مېتره. ٣٢٢

ځېره ٦. ٣٦ د سويم په ستې د اموسين تتي پر مخ د بهېدلې اوبو لږ تر لږه کلنی کچه په مکعب مېليون مېتره........ ٣٢٢

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

ځېره ٦. ۳۷ د سويم په ستنه د شمال سينيزي سيمې تتې پر مخ د بهېدلې اوبو لړ تر لړه کلنۍ کچه ۱،۸۵۰ مکعب مېليون مېتره. ۳۲۳

ځېره ٦. ۳۸ د کينې يا ليفټ ابوکولو کروندو له پاره د لمريزي برېښنا ځېره.... ۳۲۳

په دې کېنلې کې د نخښې (مفس، نخشو يا ډراوينګونو) لېست

نخښه (ډراوينګ) ٦. ۱ کوش تپې لويې د اوبو اوارې(واټر ليول، د اوبو سطحې). ۲۹۹

نخښه (ډراوينګ) ٦. ۲ د دولت د لمريزې برېښنا پيداوارو نارمال اوډون (۲۰۰۰ اېکتاره) کروندې له پاره، د پمپ کولو ستيشن د موټرو پمپ مړول د ټرانسفارمر له لارې. ۳۱۹

نخښه (ډراوينګ) ٦. ۳ د دولت د لمريزې برېښنا پيداوارو نارمال اوډون (۲۰۰۰ اېکتاره) کروندې له پاره، د پمپ کولو ستيشن د موټرو پمپ مړول له ټرانسفارمر پرته. ۳۱۹

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٤ دولت د لمريزې برېښنا پيداوارو نارمال اوډون (۲۰ اېکتاره) کروندې له پاره، د پمپ کولو ستيشن د موټرو پمپ مړول د ټرانسفارمر له لارې.......... ۳۲۰

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٥ د دولت د لمريزې برېښنا پيداوارو نارمال اوډون (۲۰ اېکتاره) کروندې له پاره، د پمپ کولو ستيشن د موټرو پمپ مړول له ټرانسفارمر پرته. ۳۲۰

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٦ د يوه عادي لويه پيمانه فلوټينګ PV ټولوالې سکيماتيک ښودنه د دې له کليدي برخو سره. ۳۲۱

نخښه (ډراوينګ) ٦. ۷ د پروژې (کوش تپې لويې ويالې) سيمه او د غوښتل شوې سيمې لويه نخښه. ۳۲۱

نخښه (ډراوينګ) ٦. ۸ کنوبې، رسوبې مواد (د اوبو يا باد پواسطه)، خړه يا تل ته کښيناستونکې موادو په پيپ باندې وېستلو نخښه. ۳۲٤

نخښه (ډراوينګ) ٦. ۹ د کوش تپې لويې ويالې پروژې د بشپړې اوبو خړوبولو هډ (سکليټ، شيما) ټولواله. ۳۳۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۱۰ کوش تپې لویې ویالې تېدر یا تنې لوري غشی په زرغون رنګ، په کېن خړوبولو لمري ادې او زېرمې لوري غشی په تت اسماني رنګ، کوشنۍ ویالي نخښه لوری په ژېړ رنګ، ویالي غشی په بانجاني رنګ، شاخ غشی په بانجاني رنګ، بنستېزه خړوبونکې ویالي غشی رنګ په قهوه یي، خړوبونکي کوشنۍ ویالي غشي په ژېړ رنګ روښانه شوي، د کرکېلي کروندو د پټی یو خړوبولو او اوبووېستلو کېن یا لیف اېرېګیشن ټولولې بنې نخښه. ۳۳۳

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۱۱ کوش تپې لویې ویالي پروژې د کرکېلې کروندو د پټی یو خړوبولو او اوبووېستلو ټولولې بنې نخښه. ۳۳٤

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۱۲ د ویالې د ټوټې نخښه. ۳۳٤

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۱۳ د کېندني کوشنۍ ویالي د ټوټې نخښه او د ډکګړي کوشنۍ ویالې د ټوټي نخښه. ۳۳٤

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۱٤ د کېندني ښاخ د ټوټې نخښه او د ډکګړي ښاخ د ټوټي نخښه. ۳۳٥

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۱٥ د لښتي یا د پټی یو د خړوب لښتی یو د ټوټې نخښه. ۳۳٥

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۱٦ د کوشنۍ ویالې پر لبکه شوی لوری او د نیم مخ نخښه (د یوه اړخ نخښه ایستل، پروفایل یا د پېژندنې څېره). ۳۳٦

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۱۷ د لویې ویالي د لومړې پل پر لبکه شوی لوری،ویالي، ښاخ او کوشنۍ ویالي پرلبکه کولو پلان او د نیم مخ نخښه (د یوه اړخ نخښه ایستل، پروفایل یا د پېژندنې څېره). ۳۳٦

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۱۸ د لویې ویالي د لومړي پل پر لبکه شوی لوری، د لویې ویالي بوتلي کېدل یا کوشنې کېدلو نخښه او د نیم مخ نخښه. ۳۳۷

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۱۹ د لویې ویالي څخه د کوشنۍ ویالي ښاخ، ښاخ ټوټې او د نیم مخ نخښه (د یوه اړخ نخښه ایستل یا د پېژندنې څېره). ۳۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٢٠ د لويې ويالې ښخه د ويالې ښاخ، د ښاخ توتې او د نيم مخ نخښه (د يوه اړخ نخښه ايستل يا د پېژندنې ښېره).. ۳۳۸

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٢١ د کوش تپې ويالې د کروندو د يوه لښتي او دوې پتۍ يو غولې نخښې برخه.................................. ۳۳۸

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٢٢ د کوش تپې لويې ويالې د سړکونو پر لنډو پرې شوې توتې. ۳۳۹

په دې کېښلې کې د لښتيکيو لېست

لښتيليک ٥. ١ د ٢٠٢٣ زېږدې د تاتوبې کلنۍ د ځمکې پر سر او لاندې د اوبو بهېدنې کچې مچه.. ۱۳۰

لښتيليک ٦. ٢ کوش تپې ويالې د کارې وسايلو او توکو لړې کچې لېست. ۱٦۲

لښتيليک ٦. ٣ د کوش تپې لويې ويالې پروژې د خرچو او ګټو لښتيليک...... ۱۸۸

لښتيليک ٦. ٤ د کوش تپې لويې ويالې پروژې ښخه نړۍ والو هېوادونو ته لږ تر لږه کلنۍ ګټو رسيدلو لښتيليک ۱۹۰

لښتيليک ٦. ٥ په کلداره کې د اصلې لويې ويالې د خړې بارولو اټکل شوی. . ۲۵٦

لښتيليک ٦. ٦ د وينتورت له پامه سره سم چې په ١٩٢٢ زېږدې کې د کوندوز په وړانديز شوې اوبو مېچې اډې کې د خړې زورنې (بار) کچې ښننې او د خړې دانو مېچې سپېرنې لښتيليک. ... ۲۵۸

لښتيليک ٦. ٧ د کوندوز ولايت په کلا ذال کې د وړانديز شوې بند له پاره د خړې کچې اټکل... ۲٦۰

لښتيليک ٦. ٨ د خوجه غار د اوبو مېچې اډې (ګيج ستېشن)، کوکچې سين فرعې اخستو ځای کې د خړې بار ليدل شوې کچه. ۲٦٤

لښتيليک ٦. ٩ په کلداره (د کوش تپې لويې ويالې د امو سين سروندې) کې د خړې اټکل شوې کچې زورنه (بار). ۲٦۵

لښتيليک ٦. ١٠ د ٦٠٠،٠٠٠.٠٠ ايکتاره غوښتل شوې کروندو له پاره د اوبولګولو مياشتنۍ غوښتنه. ۲۷۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

لښتيليک ۶. ۱۱ کلدارې (کوش تپې لويې ويالې) د ټولو اړتيا کچې اوبو غوښتنې لنډيز ۲۸۲

لښتيليک ۶. ۱۲ په کلداره کې د لوند، نورمال او وچ کال له پاره د مياشتنۍ پروژې د غوښتنې کمښت لنډيز................................. ۲۸۳

لښتيليک ۶. ۱۳ د امو سيند سيلاب او د ببرته راستنيدو د ټاکل شوې مودې له پاره تېټ جريان... ۲۸۸

لښتيليک ۶. ۱۴ د کوش تپې او کلدرې غوراوي پرتله کولو..................... ۳۰۲

لښتيليک ۶. ۱۵ کروندو د ټول فصلونه مياشتني خالص اوبولګولو د اوبو اړتيا.. ۳۰۳

لښتيليک ۶. ۱۶ ج ۸-۵: د امو سين د جريان کمښت (ميليارد مکعب مېتر پر مياشت) ۳۰۵

لښتيليک ۶. ۱۷ په هر هېکتار کروندې کې د اوبو لګولو له پاره د مياشتني وېستلو (خارج کولو يا ډيسچارج) اړتياوې..................... ۳۱۰

لښتيليک ۶. ۱۸ د اوبو لګولو د پمپ کولو ټولوالو له پاره بېلابېل غوراوي.. ۳۱۳

لښتيليک ۶. ۱۹ د پمپ او PV فوټوولټيک (لمريزې بښېښنې) په ليکه کلولو مېچه.. ۳۱۷

لښتيليک ۶. ۲۰ د کوش تپې ويالې په اوږدو د ماين ښخه د ځان ژغورنې، ساتنې او پاملرنې اووه ځايونو معلومات...................... ۳۲۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۸. د کره لیکنې پښتو په پښتو تشریحي وییکو چوپړي، د پښتو ابېڅې په ستېه په لاندې لښتیلیک کې کښل شوي:

بېلګې:-	
وی د ابېڅې په ستېه	مانا، د چوپړي ګڼه له ټکی لرونکې کامې او ټکي نه ورسته په شمېر باندې ښودل شوي.
۱. اې (ا، الف)	
اتکلونو	براوردونو، اېستمیشنس. ؛. ۳، ۱۷۲، ۱۸۸، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۳ او ۳۸۵
اړمنو:	اړتیا لرونکو، وچکالۍ ځپلو. ؛. ۱۴۸
اړنګلاندې:	اړنګمن، مشکوک، د اشتباه لاندې، اړنګ بړنګ، شک او تردید. ؛. ۱۹۲
اړیکه:	رابطه. ؛. ۴۵، ۱۸۰، ۲۷۷،۲۷۱ او ۳۵۴
اسبابو:	وسایلو. ؛. ۶۱ او ۲۲۰
اغېزښندنې:	اثرلرونکي، یکړ یې اغېزښندنه کیږي. ؛. ۳۹۱
انځور:	رسم، تصویر، صورت. ؛. ۲، ۳۵۲، ټول ۴۰۵ واري راغلی دی.
الواک:	نظر، تیوري. ؛. ۳۹۰
اواره:	سطحه. ؛. ۶، ۷۵، ۱۳۱، ۱۹۴، ۲۰۰، ۲۳٦ او ۲۹۳
اوباني:	میرو. ؛. ۱۷۸
اوبونه:	پنه، خړوبول یا ایریګیشن. ؛. ۳۲ او ۳۹، ټول ۲۴ واري راغلی دی.
اوبو دروهه:	اوبو توطئه. ؛. ۵۳ او ۱۸۲
اوږدپیړی:	اوږد پړاوی. ؛. ۳، ۱۳ او ۵۹
اوږدمنګی:	اوږد عمری. ؛. ۳
اوډون:	د دري ژبې مانایي ترتیب. ؛. ۳ او ۳۵٦ ، ټول ۵۰ واري راغلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اېنجينېر:	يوه فرانسوي ویۍ ده. هغه څوک چې طبيعت په خبرو راولي، د طبيعت ژبه ده چې زي روح شيان په خبرو راولي،برداښت، طاقت، ظرفيت، څرګند والي او ځانګړنې يې معلوموي. او په اصطلاح کې هغه متخصص ته وايي چې د يو شي په باره کې په زهن کې پلان جوړوي او بيا يې د خطونو په واسطې سره ترسيم او تياره وي. ؛. ۳۶۸، ۱۷۴ او ۱۹۳، ټول ۸ واري راغلی دی.
۲. آ	
آر:	اصل. ؛. ۳، ۶ او ۱۸۶
آړوتی:	شرطی. ؛. ۳
آند:	فکر، نظر ، اند. ؛.۱۱ او ۱۳
۳. بې (ب)	
برابرول:	تنظيم. ؛. ۶۱، ۲۲۵ او ۳۸۴ ، ټول ۱۴ واري راغلی دی.
بلواګر:	شورشي. ؛. ۱۷۷
بنستيزه:	زيربنا، اېنفراستراکچر. ؛. ۷ او ۲۲۳ ټول ۹ واري راغلی دی.
بوړ:	راټول. ؛. ۶۲ او ۳۵۲
بوړولې:	راټول کړې، راټولولې. ؛. ۴۷
بوړول:	راټولول، جوړول. ؛. ۶۰، ۶۱، ۲۵۹، ټول ۱۷ واري راغلی دی.
بوړم:	جوړوم، واروم، تروکوم. ؛.۳۶۱
بوړوم:	راټولوم. ؛. ۱۸۸
بولن:	معقول، بولنې (معقولې). ؛. ۱۹۷
بيديا:	ټټنګ، بيابان، دبنته، صحراء. ؛. ۱۶۶ او ۳۶۴
بېلګه:	نمونه، ورته بنه، مثال. ؛. ۱۲، ۱۰۴ او ۱۹۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېليون:	زر مېليون، امريکايان او بانکي ټولواله کې بېليون کاروي، اېنګليسان ورته مېليارد وايي. ؛. ۱۴ او ۳۵۵، ټول ۱۵۰ واري راغلی دی.
٤. پې (پ)	
پار:	ساعت، وار. ؛. ۲۴۸
پټې يو سروندي	۴ درجه ويالې سروندي. ؛. ۱۵۰
پرلغښتی:	سېستماتيک.؛. ۲۱
پړ:	چپه، نسکور، ژېړمخی، زېړمخی، ملامت. ؛. ۳۶۲
پښت:	نسل . ؛. ۲، او ۳۵۲
پلوه:	اړخه. ؛. ۱۹۷، ۱۸۹، ۲۷۵ او ۳۰۸
پلونو:	فازونو، پړاونو، کدمونو. ؛. ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۶، ۳۴۷ او ۳۴۸
پله:	پړاونه، فازونه يا کدمونه. ؛. ۸۰، ۹۸، ۱۳۲، ۱۴۹، ۲۴۰، ۲۴۱ او ۲۴۴
پوړ:	منزل. ؛. ۲۲۹
پوستکالي:	سافټويرونه، پروګرامونه. ؛. ۱۰۰ او ۲۲۰
پيدايښت:	زوکړه. ؛. ۲۰ او۳۶۵
پيڼی:	کائينات. ؛. ۱۴ او ۱۸۰ ، ټول ۱۵ واري راغلی دی.
٥. تې (ت)	
تتی:	تشت، کنډول، تغاره، ډنډوکی يا باسين. ؛. ۲۹ او ۴۸
تشول:	ايستل يا ډيسچارچ. ؛. ۴۸
توکي:	مواد. ؛. ۷، ۱۲، ۱۹، ۱۴۷، ۱۵۴، ۲۰۸ او ۲۲۰
توکي:	تجهيزات. ؛. ۲۵۲، ۳۰۱ او ۳۰۲
تېريدوني خاروندي:	کراس ريګوليټوري يا د اوبو لېږد چټکتيا په لنډو برابرونکي. ؛.۱۵۰ او ۱۵۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۶. ټې (ټ)	
ټول:	واړه، درست. ؛. ۳ او ۳۶۳ او ۵۵۱ واړې نور.
ټولواله:	سیستم. ؛.۲، ۳۶۲ او ۵۵
ټېټه:	سويي لوړې، کوزې، لاندې. ؛. ۱۴۴، ۱۸۰، ۱۹۷ او ۱۹۸
۷. جې (ج)	
جرګه:	د پښتنو دود مجلس چې هلته فيصله کيږي. ؛. ۳۷۰
جغات:	کوشش، ربړ، زيار، زحمت . ؛. ۱۱، ۱۷۸، ۱۷۹ او ۳۶۸
جګړې:	جمع وی ده جنګونه، مفرده وييکي يې جګړه. ؛. ۲۰، ۵۹، ۱۰۵،
جوړښت:	ستړکچر، ؛۲) اداري تشکيل. ؛. ۲، ۳۷۶ او ۲۴ واړې نور ټول ۲۷ واړي راغلی دی.
۸. چې (چ)	
چټکتیا:	سرعت. ؛. ۶۵، ۳۶۴ او ۱۰ واړې نور ټول تال کښل شوی.
چوپړي:	چوپړی يا مخ، پانه ، ورقه، صفحه يې يکړ وی ده، لکه د کتاب او داسې نورو چوپړی. ؛. ۹، ۱۱، ۳۶۰، ۳۷۱ او ۳۸۸
۹. څې (څ)	
څاڅ:	غصه، قهر. ؛. ۳۶۳
څانګړې:	خاصه. ؛. ۲، ۳۴۶ او ۱۲ واړې نور.
څغاستې:	کوريډور، دهليز. ؛. ۴۲، ۸۴، ۳۴۰ او ۳۴۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰. څې (څ)	
څارل:	تعقیبول . ؛. ۱۰، ۲۰۳ او ۲۲۵
څاروندې:	ریګولیټورې یا د اوبو چټکتیا برابرونکې. ؛. ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۶۴ او ۳۶۲
څڅبېکی:	ګړندی، چټک، تېز، ژر،رټ، بیړه. جمع وی یې څڅبېکې ؛. ۳۶۵
څلېر:	د بېدیا تالاو، د صحرا تالاب، د مېرې ډنډ، د سارا حوض، د صحرا ډنډ، د ټټنګ حوض، د ښتې ډنډ، په دشته کی ډنډ په ټیټنګ کې ډنډ په بیدیا کې تالاو، جوور، ترېلی، اود . ؛. ۴، ۳۴۰ او ۱۷ وارې نور.
څلورڅنډی مېتر:	څلور په څلور مېتر، مربع مېتر یا سکویر مېتر ؛. ۱۲۰
څورلېڅ:	څورلېڅی، چورلېڅ، لټ، محور. ؛. ۳۶۴
څرنګوالی:	په کوم رنګ، په کومه بڼه . ؛. ۶ او ۱۹۵
څه رنګوالی:	کیفیت، کوالټي. ؛. ۶۳، ۲۱۹، ۲۲۰ او ۳۱۸
۱۱. خې (خ)	
خوندې کول:	ثبتول یا راجستر کول. ؛. ۲۲۵
۱۲. دې (د)	
دا په دا:	په دې سبب، په دې وجه، په دې خاطر. ؛. ۲۰۱
دانې:	ګڼه. ؛. ۲۹ او ۳۹۱ (ټول ټال ۳۷ وارې نور.)
درېنګلی مېتر:	درې انګلې مېتره، مکعب مېتر. ؛. ۱۲۷ او ۱۲۷
دلتا:	هغه خړه چې د سیلاب په اثر د سین په شا او خوا کې روغه شوې وې. ؛. ۷۳، ۱۱۸ او ۳۴۶
دود:	دستور، د ژوند تګلاره، رواج . ؛.۱۳، ۳۶۳، او ۹ وارې نور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوسيو:	فايلونو. ؛. ۲۲۵
۱۳. ډې (ډ)	
ډاډ:	مطمعين، باوري . ؛.۶۱، ۳۰۷ او ۹ وارې نور.
۱۴. رې (ر)	
رټ:	تيز، ګرندی، ځځبېکی . زړور، په زړه ببر، تکړه سر تېره: بې باکه: ځرګنکد، بر جسته، وتلی ؛. ۱۷۹ او ۳۵۰ او ۷۰
رغاوه:	صنعت. ؛. ۱۹۱
۱۵. ړې (ړ)	
۱۶. زې (ز)	
زده کړه:	تحصيل. ؛. ۱۲، ۶۷، ۲۱۰، او ۲۴۴
زرغون:	شين ، سمسور، زراع، شنه. ؛. ۳۳۳ او ۳۵۷
زوکړه:	پيداېښت ؛. ۱۳، ۱۶۷ او ۳۶۸
۱۷. ژې (ژ)	
ژمنه:	وعده. ؛. ۴۹
ژی:	غاړه، کناره، جی، پيڅه، څنډه، ۲) ژی: د اوبو مشک، ۳) ژې: د پښتو الفاباء ليکل شوی او کاپي شوی ۲۰ حروف، ۲۰ حوف . ؛. ۲۲، ۳۱، ۲۳۶ او ۲۳۱ او ۴۹ وارې نور.
۱۸. ږې (ږ)	
۱۹. سې (س)	

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپړنه:	تشريح، توضيحات، ډله، ډول يا د غتوغتو ټکو څرګندونه، خلاصونه. ؛. ۹ او ۳۱۳ او ۹ وارې نور.
سروندي:	اينتيک، وبير، سربند يا د پيل ټکي سبمه. ؛. ۴۰، ۴۶، ۳۶۷ او ۴۰ وارې نور راغلی دی.
سړوبی:	ګليشير، يخچال. ؛. ۲۲۶
سړې تودې:	تجربه. ؛. ۵۹، ۱۵۲، ۱۸۱، ۲۳۸، ۲۵۳ او ۲۹۳
سکالو:	موضع، مضمون، مطلب، مسله. ؛. ۲، ۹، ۶۵... ۳۷۷ . (ټول ټال ۶ وارې نور)
۲۰. شې (ش)	
شاخونه:	دوېيمه درجه لويې ويالې. ؛. ۱۵۰، ۱۵۱ او ۲۱۲
شلخي:	ديسي، سويې پنځي، مصنوعي، بدل يا عدمي طبيعي. ؛. ۴۵، ۶۳، ۶۴، ۱۳۱، ۱۸۲، ۳۳۱، ۳۵۲ او ۳۷۰
شمېرلو:	محاسبې، حساب کتاب. ؛. ۶۶، ۲۱۹ او ۲۲۰
شننه:	تحليل. ؛. ۳، ۷، ۸، ۱۲، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۱۱، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۷۰، ۲۷۸، ۲۸۵، ۲۹۲، ۳۰۱ او ۳۰۴
شننو:	تحليلونو. چې شنونکی يې کوي؛. ۲۱۹ او ۲۳۴
شنونکی	تحليګر. ؛. ۳۶۶
۲۱. ښې (ښ)	
۲۲. غې (غ)	
غړک:	حسد. ؛. ۵۳ او ۱۸۲
غورځاوې:	د يوې ډلې غړی. ؛. ۲۳۶
غوندې:	ورته؛. ۲۲۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۳. کې (ک)	
کړنه:	کار. ؛. ۲۴، ۹۷، ۱۴۶، ۱۵۲، ۲۵۳، ۲۶۷، ۲۱۲ او ۳۱۸
کارځايونه:	دفترونه. ؛. ۲۲۰
کټ مټ:	يوه شان، ورته، هم شکل. ؛. ۱۰، ۳۷۲
کروندو سروندي	د پټيو لويو وترو له کوشنۍ يو پولونو او کلوړتونه (۳ درجې ويالې سروندي له پولچکونو يا سورج او کلورټ بېخې کوشنې پولچکونه سره) . ؛. ۱۵۰
کړۍ:	حلقه، دايره . ؛. ۲۰۸
۲۴. ګې (ګ)	
ګر:	ظلم، ستم. ؛. ۱۱ او ۲۰
ګس:	کين، چپ. ؛. ۱۶۵، ۳۶۹
ګسټ:	کينې، چپې. ؛. ۶۶، ۷۳ او ۱۶۵
ګواښونه:	ګواښنه، ګوت څنډنې، خبرداري، اخطارونه. ؛. ۷، ۲۱۰، ۲۱۱ او ۳۷۲
۲۵. لې (ل)	
لښې:	شرحې، جزيات، ډيټيلونه، توضيحات. ؛. ۲۱۵ او ۳۷۳
لښول:	ډيټيلول، توضيحات . ؛. ۲۱۵ او ۳۷۳
لرليد:	دوربين. ؛. ۳۶۹
لرليد:	ورستۍ ګنه، راتلونکې بنه . ؛. ۵۲، ۶۷ او ۱۰۵
لړۍ:	پروسه . ؛. ۱۴، ۱۷، ۲۶، ... . او ۳۴۵ (ټول ۲۳ وارې نور راغلی دی.
لغمانی:	هغه کس چې په لغمان سيمه کې زوکړه شوی وي، هغه تن چې په لغمان سيمه کې پيدا شوی وي، د نومړې سيمې ژوند کړ. ؛. ۱۷۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويي ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکبستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

لنډمنګې:	لنډ عمرې؛. ۴ او ۲۸
لنډون:	مخففات، چې د اصلي کلمو پر ځای يې د سر، پيل ابېڅی يا د پيل پېژند ابېڅي راځي. لکه: ت. و (تخنيکي وی)، ا. غ ,, و. غ ،، (اقتصادي غونډله يا وتيزه غونډله)، اینج (اېنجينېر)، س (ساينسي)، ک (کيميا)، ر (رياضي)، ح (حساب)، ا.ا.ا (افغانستان اسلامي امارت).. . ؛. ۳۷۲
لوستې:	مطالعات. ؛. ۲، ۳، ۶۱ ... . او ۳۵۰ (ټول تال ۳۲ وارې نور)
لوري:	سمتونو، طرفونو، له اړنه، د لوری يې مفرده وی ده. ؛. ۶۵، ۳۲۸، ۳۲۹، ۳۳۳، ۳۵۲ وا ۳۵۷
لوړ پام:	ځير تيا، دقت. ؛. ۲۱۱ او ۲۱۹
لويې ويالې څڅوبی:	ډراپ يا لويه وايله له خپل ستري بنې ښخه کوشني کيډلې بنې ته غورځيدل . ؛. ۱۵۰
لېيل:	هڅول، جغات ورکول، تشويق کول. ؛. ۳۳۱ او ۳۵۲
ليکونو:	مکتوبونو. ؛. ۲۲۵
۲۶. مې (م)	
مسجد:	د لونځ ځای، چې يوازې الله تعالی ته په کې عبادت کيږي. ؛. ۴۹ او ۳۸۴
مل:	بده، ملګری، انډېوال، دوست، اشنا، يار. ؛. ۳۶۸
منځه:	منځی، هسته. ؛. ۲۵، ۶۷ او ۱۰۴
مورګه:	خاکه: طرح: په ليکو يا کرښو کې ايسار شوې يا احاطه شوې، څنډه، غاړه (لکه د سيند)، کانتور. ؛. ۱۳۵ او ۳۴۸
مير:	مشر، سالار، بناغلی. ؛. ۳۴۲
۲۷. نې (ن)	
نغوتنه:	عشاره، تلميح، کنايه. ؛. ۳۶۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڼې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

نګېرني:	حس، مونث جمع وويکی يې نګېرنې ده. ؛. ۳۶۹
نته:	انکار، نه منل. ؛. ۱۹
نوموړې:	مېرنی، سرغندوې، سرلوړې، سرفرازه . ؛. ۱۳۱
نېنګتيا:	طمعې. ؛. ۵۳ او ۱۸۲
نی:	هفته. ؛. ۳۶۹
نياو:	عدل، داد. ؛. ۲۶
۲۸. نې (ڼ)	
۲۹. وې (و)	
واړه:	ټول، درست، ګرسره . ؛. ۱۳۲، ۱۹۲، ۲۰۷، ۲۳۶، ۲۲۸ او ۲۳۶
واند:	تخيل، شېرې خيال، د شعر پيبلی انځور. ؛. ۱۳
وخت:	پېر، زمان، سهولتونه، ګرځيدنه، څرخا، تاويدنه، چورليدنه داعصابو پاريدنه، ګبنی اخيستنه، ترله وتنه: چکروهنه: بدليدنه: کړ ليچ: پيښه: کار، چوپړ، خدمت: وار، روڼ: سينګار: څيره، جوله، بڼه: طرز، چم: ميلان. ګرځول، چورلول: بڼه ورکول: راپه زړه کول: تاوول: اړول: ستنول: په بل مخ اړول: بې ځايه کول: بدلول: تنبول، په شاکول: مخ کول، توجه کول، سپارل: ترجمه کول، ژباړل: جوړول: ګرځيدل، تاويدل، څرخيدل، چورليدل، ستنيدل: اوښتل. لکه: زه به لوبغالې ته په يوه نی ، منځنی (يک شنبه، سه شنبه،) تلم په يکی باندې، لرليد داره بادې ټوپک مې و، په نبنه ويشتو کې ګسمتي يمه ځکه کبڼ لورې سترګه مې عادت د پټېدو نه لري. کلي کې مو ځای نه و، په بيرنيو شيبو کې به يوه بل ته چمتو وو؛ په خپل منځو کې به مو ښې لوبوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

	کولې، لکه دبادب، کيکيشن کای کراتې، کرکټ، خوسی. ځ. ۳، ... . ۳۰۷. (ټول ټال ۴۴ وارې نو)
ولس:	قوم، د سيمې وګړي، د سيمې ژوندګړ، جرګه، د مشررانو ناسته (اجلاس). ځ. ۳۷۰
ولوله:	احساس، عاطفه. ځ. ۱۳، ۵۱ او ۲۲۵
وګړيو:	خلکو، ولس. ځ. ۲۳۳
وپلاړ:	تصميم، عزم، اراده. ځ. ۲۰
وئ:	لغات، وييکی. ځ. ۲۹، ۴۵ او ۳۶۸. (۱۴ وارې نور)
وئ:	د حيرانتيا اوز، بې برکته ناره يا غږ، پارنويکی دی. ځ. ۳۷۰
وياله:	کانال ويالې تعريف (څرګندونه، ښکارونه، ويالې يا کانال د يوه توري يا مو ضوع تشريح کول.) په لاندې ډول کوي. د وئ يا ويکيې له پامه وياله هغه سر لوسې تخينکې الې (پلان، نخښې يا Contrivance) ته وايي چې له يوه ټاکلې ځای څخه بل ټاکلې ځای ته په کې مايع شيان بهيږي. او په اصطلاح کې د هر يوه پنځې او شلخې ډنډ، تتې، ويالې، ښاخ، بيلې، لښتې، وترې (چې پټې ته اوبه ترې خوشې کوي، د اوبو مخه په بوټو، چمانو ډب کوي د اوبو لوړوالی په لښتې کې ډېريږي او پټې ته اوبه اوړي.)، پټې (پټ تې)، هدئ (ادئ)، اګل (د پټې دننه د پولې ترڅنګ لښتی چې هرې ادئ ته ترې د اوبو لار باسي)، څرمې (د اګل پای او پاينی ادئ چې ورسته خړوبيږي) کروندې (څوپټيه) د اوبو مرستې غوښتنې) د مرستې منبع، غوښتنې زېرمه، چارې، وسيلې (Recourse, contrivance, expedience ته وياله وايي چې ټول نوموړي په مايعاتو پند وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

	لکه د کښور وياله، کوکران وياله. ؛. ۲۱۱، ۳۹۲ او (۱۲۴ وارې نور)
ويالو:	کانالونو، ويالې. ؛. ۳ او ۳۹۲ چوپړي کې شتون لري، ټول ټال ۲۲ وارې نور هم راغلی دی.
۳۰. هې (ه يا هـ)	
همغږي:	انسجام. ؛. ۵۷، ۵۸ او ۲۰۳
هامينۍ يو:	پيسو. ؛.۲۲۵
۳۱. يې (ې)	
۳۲. ي	
يخ شيتونه:	ايسبرګونه، د يخ ښادرې، د يخ دړې، يخ پټونه. ؛.۲۲۶، ۲۲۷، ۲۳۴ او ۲۴۱
يکی:	بيسکل. ؛.۳۶۹
يوه نۍ:	يک شنبه. ؛. ۳۶۹
يپبرور:	بارور، حاصلخېزه. ؛. ۱۷۱
يپبره:	ابره، اپبره، حاصل، ثمره. ؛. ۳، ۷ او ۲۰۳
۳۳. ی	
يوون:	يکړ، واحد، يونټ. ؛. ۳۰۹
۳۴. ۍ	
۳۵. ئ	
دا لاندې نې په هغه ويکيو کې ترې ګټنه اخستل کېږي چې کټ مټ د عربي ژبې لغات وي، په پښتو ژبه کې دا توری نه کارول کېږي، خپلې ژبې وی لړو ورته.	
۳۶. ثې (ث)	

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۷. حې (ح)	
۳۸. ذې (ذ)	
۳۹. صې (ص)	
صفی الله: (صفي الله)	زما نوم دی یا د لیکوال نوم دی، د عربي ژبې وی ده، د الله رښتینی ملګری، د الله صادق دوست، ۲:) د حضرت آدم ع تخلص دی. ؛. ۱۷۸
۴۰. ضې (ض)	
۴۱. طې (ط)	
۴۲. ظې (ظ)	
۴۳. عې (ع)	
۴۴. فې (ف)	
۴۵.ق	
لنډون	
په دې ټولګه کې مخففات د اصلي کلمو پر ځای یوازې دغه لاندېنی راغلی دی.	
اېنج. ص. ف:	اېنجینیر صفي الله ,, فردوس ،،. ؛. ۶۶ چوپړی
ځې.کې.فې.ګې:	ځواک. کموزورتیا. فرصتونه. ګواښونه. ؛. ۷، ۲۱۰ او ۲۰۱۱
اي بي سي:	افغانستان د ودانی یو (ودانیو) ملي کوډ (Afghanistan Building Code). ؛. ۲۱۴ او ۲۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

اي اي سي:	افغانستان د معمارۍ کوډ (Afghanistan Architectural Code, AAC). ؛. ۲۱۴ او ۲۱۹
ای بي سي:	د ودانۍ يو نړۍ وال کوډ (International Building Code). ؛. ۲۱۴، ۲۱۵ او ۲۱۹
نيوفيرټ:	د نيوفيرټ معمارۍ ښکاروندي (NEUFERT Architects Data). ؛. ۲۱۴
اين ايف پي اې يوه سلويوه:	د اور وژنې اتحاديې ښکاروندي او واګي National Fire Protection Association) (۱۰۱). ؛. ۲۱۴
اي سي ای ۳۱۸:	ودانۍ يو د کوډ اړتياوې د جوړښت سيمټو (ستركچر كانكريټ) له پاره. ؛. ۲۱۵ او ۲۱۸ Building Code Requirements for Structural Concrete (ACI ۳۱۸).
اي سي ای ۹۹-۳۱۵:	لښې (شرحې، جزيات، ډيټيلونه، توضيحات) او لښول (ډيټيلول، توضيحات) د كانكريټو پياوړتيا له پاره (ACI۹۹-۳۱۵). ؛. ۲۱۵ چوپړی Details and Detailing of Concrete Reinforcement (ACI ۳۱۵-۹۹).
اي ايس ټي ايم:	د ودانيو او نورو جوړښتونو له پاره لږ تر لږه ډيزاين بار او اړونده معيارونه (ASCE۷) د ازموينې موادو له پاره امريکايی معيار (ASTM). ؛. ۲۱۵ چوپړی Minimum Design Loads and Associated Criteria for Buildings and Other Structures (ASCE ۷) American Standard for Testing Materials (ASTM)
اي ای ايس سي:	امريکا انستيټيوټ د اوسپنو (فولادو) جوړولو له پاره (AISC). ؛. ۲۱۵ چوپړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

	American Institute for Steel Construction (AISC)
این ای سي:	ملي برېښنا کوډ یا نیک او یا NEC-۴۰ (National Electrical Code)؛. ۲۱۶ چوپړی
ای اي سي:	نړۍ وال الکترونیکي کمېسیون ؛. ۲۱۶ چوپړی IEC (International Electrotechnical Commission)
یو ایف سي:	د ګډو اسانتیاوو واګي.؛. ۲۱۶ چوپړی UFC (Unified Facilities Criteria)
بي ایس:	د بریتانیا ښکاروندی. ؛. ۲۱۶ چوپړی BS (British Standard)
این ایف پي اي اووه سوه او اتیا:	د تالندې (الماسک) ساتنه. ؛. ۲۱۶ چوپړی (Lightning Protection)۷۸۰NFPA-
این اي ایم اې:	ملي برېښنا د فابریکو ملګرتیا (اتحادیه) . ؛. ۲۱۶ چوپړی NEMA (National Electrical Manufacturers Association)
این ایف پي اې یوه سلو یوه:	د ژوند ژغورنې (خوندیتوب) کوډ. ؛. ۲۱۶ چوپړی (Life Safety Code) NFPA- ۱۰۱
آی ایم سي:	نړۍ وال میخانیکي کوډ. ؛. ۲۱۷ چوپړی International Mechanical Code (IMC)
اشرې:	امریکا د اېنجینېرانو ډله (ټولنه) د تودوخې، سړوبو (یخچالونو) او سړېوړمې (ایر کندیشن) له پاره. ؛. ۲۱۷ چوپړی American Society of Heating, Refrigerating and Air-Conditioning Engineers (ASHRAE)
این ایف پي اې:	د اور وژنې ملي ټولنه. ؛. ۲۱۴، ۲۱۶، ۲۱۷ او ۲۷۳ چوپړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

	National fire Protection Association (NFPA)
ای ایف سي:	نړۍ وال د اور کوډ. ؛. ۲۱۷ چوپړی International Fire Code (IFC)
آی زي سي:	نړۍ وال زونبوړلو (زونجوړل) کوډ. ؛. ۲۱۷ چوپړی International Zoning Code (IZC)
اي ایف جي سي:	نړۍ وال د تیلو او ګاز کوډ. ؛. ۲۱۷ چوپړی International Fuel Gas Code (IFGC)
سمکنا:	د اوسپنيزو پاڼو او سرېوړمي (ایر کندیشن ټړونکو ملي ډله. ؛. ۲۱۸ چوپړی Sheet Metal and Air Conditioning Contractors' National Association (SMACNA)
اې اي ډي:	د افغانستان اینجینېري ولسوالۍ. ؛. ۲۱۸ چوپړی Afghanistan Engineering District (AED)
آشتو:	د امارتي لويو لارو او لېږد را لېږد (وړو را وړو، ټرانسپورټ) چارواکو امریکایی ټولنه . ؛. ۲۱۸ چوپړی AASHTO (American Association of State Highway and Transportation Officials)
ای سي ای ۳۱۸:	ودانۍ یو (ودانیو) د کوډ اړتیاوې د جوړښت سیمټو (سترکچر کانکریټ) له پاره. ؛. ۲۱۸ چوپړی Building Code Requirements for Structural Concrete (ACI ۳۱۸)

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو ایس بي ار – اي ایم:	د متحده ایالاتو د هسکو (بورو) بيارغونې اېنجينېرۍ. ؛. ۲۱۸ چوپړی USBR-EM (United Stat Bauru of Reclamation of Engineering)
دوې زره ایچ سي ایم:	لويې لارې د وړتیا لارښود. ؛. ۲۱۹ چوپړی Highway Capacity Manual (۲۰۰۰HCM)
ایل بي:	د کارګرو بیلونه یا لایحه طاقت کار. ؛. ۲۱۹ چوپړی Labor bills

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹. بیبلو ګراپي Bibliography د هغو لیکونو لېست چې په یوه سکالو یا بوړونکي او کېښونکي پورې اړه و لري.

۱. ٤ **Authers (Group Reasearch): OLIVER OLSSON* AND MELANIE BAUER** (Water Management Center – WMC, Bauer-Olsson GbR-Engineers, Am Kleinen Felde ۳۰, D-۳۰۱٦۷ Hannover, Germany, Leuphana University Lüneburg), **Malika Ikramova** (Central Asian Scientific Research Institute of Irrigation (SANIIRI), h. ۱۱, Karasu-٤, Tashkent, Uzbekistan, ۷۰۰۱۸۷ or Scientific-Research Institute of Irrigation and Water Problems)**, and Jochen Froebrich** (Centre for Water and Climate (CWK), Wageningen UR, Droevendaalsesteeg ٤, P.O. Box ٤۷, ٦۷۰۰ AA, Wageningen, Netherlands, Wageningen University & Research)**,** *The Role Of The Amu Darya Dams And Reservoirs In Future Water Supply In The Amu Darya Basin,ResearchGate website*, Chapter in NATO Security through Science Series C: Environmental Security · January ۲۰۰۸, DOI: ۱۰,۱۰۰۷/۹۷۸-۱-٤۰۲۰-۸۹٦۰-۲_۲۰ , *PAGE # ۲۷۸ up to 290*
[https://www.researchgate.net/publication/۲۲۷۲۰۷٤٦۱], *see on 11:43 AM, 30,9, 2023.*

۲. **David Michel,** (August ۱۹, ۲۰۲۰), *Water Conflict Pathways and Peacbuilding Strategies*, United

(c) ketabton.com: The Digital Library

States Institute of Peace, *Page # 1*, [https://www.usip.org/publication/۲۰۲۰/۰۸/water-conflict-pathways-and-peacbuilding-strategies], *see on 3:33 AM, 18,9, 2023.*

۳. **Joe Sexton,** (*2013*), *Snow Water Equivalent Calculator – Convert Snow to Water Volume,* Calculate the equivalent water volume for snow pack for an area by entering the dimensions of the area and depth of the snow, *Page # 1* [https://www.inchcalculator.com/snow-water-equivalent-calculator/], *see on 11:43 AM, 30,9, 2023.*

٤. **WorldData.info,** (*2023*), *Afghanistan, presidential Islamic republic, webside, Page # 5* [https://www.worlddata.info/asia/afghanistan/index.php], *see on ٤:٠٥ PM, ٢٥,٩, ٢٠٢٣.*

٥. **Svetlana.Shele. SAS,** (*2023*), *Afghanistan, article on Peakvisor.com webside, Page # 4,* [https://peakvisor.com/adm/afghanistan.html], *see on 4:07 PM, 25,9, 2023.*

٦. **Gerry Shih,** (*August 20, 2023 at 2:00 a.m. EDT*), *Taliban bringing water to Afghanistan's parched plains via massive canal, Page # 2* [https://www.washingtonpost.com/world/۲۰۲۳/۰۸/۲۰/afghanistan-taliban-canal-amu-darya]

(c) ketabton.com: The Digital Library

٧. **Masood Ahmad and Mahwash Wasiq,** (*2004), Water Resource Development in Northern Afghanistan and Its Implications for Amu Darya Basin, world Bank working paper No. 36, Page # ٤٩ and Page # 28.*

٨. **Muhammad A. Al-Zahrani,** *(August ٢٠٠٨), Characterizing water resources and trends of sector wise water consumptions in Saudi Arabia, Page # ١*, Irrigation water requirements for ١ ha of land for different types of crops (modified after FAO, ١٩٩٨; SSYB, ٢٠٠٨). [https://www.researchgate.net/figure/rrigation-water-requirements-for-١-ha-of-land-for-different-types-of-crops-modified_tbl٢_٢٥٩١٤٠٦٩١], seen on ٣:١٩ PM, ٣٠/٩/٢٠٢٣

٩. **Rajib Chakraborty,** (*06, 06, 2021), Panj Amu River Basin Sector Project – a step towards self-reliance for Afghanistan*, Technical Director- Water Resources Dept., Eptisa India Private Limited, in International Research Journal of Engineering and Technology (IRJET), Volume: ٠٨, page # ١٥٢.

١٠. **Santosh Kumar. Garg,** *(August 1976 and 27th revised edition, July 2014), Irrigation Engineering and Hydraulic Structures*, Water Resources Engineering (Vol. II), *Page # xxxi.*

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱. **SWIM Strengthening of Watershed and Irrigation Management,** (Irrigation and Livestock program of Ministry of Agriculture Kabul Afghanistan) *(25, 12, 2019),* Table-۳: Benefit cost stream analysis of KTISPG project - Economic, Annex G - Financial and Economic Evaluation (Volume-۳), Page # ۵ & ۱۷.

۱۲. **SWIM Strengthening of Watershed and Irrigation Management,** (Irrigation and Livestock program of Ministry of Agriculture Kabul Afghanistan) *(25, 12, 2019), Dewatring*, Annex M - Technical Specifications, easibility study Project Volume-۵, *page# 19*

۱۳. **SWIM Strengthening of Watershed and Irrigation Management,** (Irrigation and Livestock program of Ministry of Agriculture Kabul Afghanistan) *(25, 12, 2019),* BOQ of Pump Station (Electromechanical Part) BOQ of Solar Powered Pump Station (Electro Mechanical Part), Annex O - Bill of Quantities, easibility study Project BOQ of Electro Mechanicals (Volume-۸), *page# 7*

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱٤. **Naim. Haie,** *(April 2020), Transparent Water Management Theo Sefficiency in Sequity*, Water Resources Development and Management, University of Minho, Guimarães, Portugal, *Page # 9-12*, [http://www.springer.com/series/۷۰۰۹]

۱۵. **NSIDC (**National Snow and Ice Data Center**),** *(September 2th, 2020), glacier-quick-facts, What is a glacier?*, National Snow and Ice Data Center, a part of CIRES at the University of Colorado Boulder, *Page # 7*, [https://nsidc-org.translate.goog/learn/parts-cryosphere/glaciers/glacier-quick-facts?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=ps&_x_tr_hl=ps&_x_tr_pto=sc], seen on ۱۰:۰۲PM, ۲۸/۹/۲۰۲۳

۱٦. **Charles. Iceland,** *(September 2th, 2020), how to Solve water-Related Conflicts*, world Resources Institute, *Page # 5*, [http://www.wri.org/insights/how-water-related-conflicts]

۱۷. **Charles. Iceland,** *(September 2th, 2020), Water Resources Research-Wiley Online Library, Page # 5*, [http://agupubs.onlinelibrary.wiley.com/journal/۱۹٤٤۷۹۷۳], seen on ۳:۳٦PM, ۹/۱۸/۲۰۲۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸. **Mohammad. Abdul.Jalil,** *(2019), Report on Procurement and Contract Management Practices, Ministry of Agriculture, Irrigation and Livestock, Kabul Afghanistan.* KTISPG Project under Strengthening of Watershed and Irrigation Management (SWIM); Contract and Procurement Specialist, KTIPSG feasibility study project under SWIM. Final Report, *page 145*.

۱۹. **NDDOT (North Dakota Department of Transportation),** (August ۲۰۰۲), *Module 3: Temporary & Permanent Erosion & Sediment Control Measures*, Standard Drawing D-۷۰۸-٦, D-۲٥٦-۱ & D-۲٦۱-۱, *Page # ۲٥, ۳۲, ٤٥, ۱۲۰ and ۱۲۷*

۲۰. **NYSSESC (New York Standards and Specifications For Erosion and Sediment Control),** (August ۲۰۰٥), *standard and specifications for turbidity curtain*, Figure ٥A.۱٦(۱), Pipe Outlet Sediment Trap: ST-I, Page ٥A.۳۸

۲۱. **University of Nebraska Omaha,** (*2023*), Center for Afghanistan Studies, *Distance learning Module 3 – Rivers of the Hindu Kush, Pamir and Hindu Raj, , Page # 2,4,8, and 28*

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

[https://www.unomaha.edu/international-studies-and programs/center-for-afghanistan-studies/academics/transboundary-water-research/DLM۳/DLM۳.php], *see on 9:49 AM, 28,9, 2023.*

۲۲. **ابن کثير عماد الدين ابوالفداء اسماعيل بن عمر قرشی دمشقی شافعی. شيخ القران و الحديث** (۷۵۱ ښخه تر ۶۸۰ لیږدي یا ۱۳۰۲-۱۳۷۳زیږدي)، عمدة التفسير عن الحافظ ابن كثير، د احمد محمد شاكر له لوري په ۵ ټوكه كې له چاپه تېر كړی، د ابن کسیر له مرګ ښخه ورسته قاهره کې، ۱۳۵۳ لیږدي (۱۹۷۵ زیږدی) له چاپ ښخه تېر کړی دی. د لیکوال له مرګه ۶۰۲ کاله ورسته د احمد محمد شاكر له چاپه سلامت تېر کړی دی، ۳ برخه، د حجرات سورت، ۶ ایت له ابن کثیر ښخه، ۳۵۵ چوپړی. (د ګډ برخې۲۰۸۳چوپړی). او [۲ برخه، د انبیا سورت، ۳۰ ایت له ابن کثیر ښخه، ۵۵۴ چوپړی. (د ګډ برخې۱۴۲۳چوپړی).] [https://quranpedia.net/book/١٤٦٤٤]

۲۳. **افغانستان د عالمانو علمي استازي (هیئت). کابل.** (۱۳۲۳ لیږدی یا ۱۹۴۵ زیږدی)، کابلی تفسير، د افغانستان غوره علمانو هيئت تر نظر لاندې د شيخ الهند مولانا محمود حسن ديوبندي او شيخ الهند مولانا شبير احمد ديوبندي په ګډه د ,, فوائد موضع الفرقان ,, اردو ترجمه او تفسير، له اردو ژبې په پښتو ژبې او درې ژبې ته په بنه روانه ژبه و ژباړه او په دې نېټه يې ۱۰/۵/ ۱۳۲۷ بشپړ کړه، ۱۳۳۳ لیږدی کې لومړی ځل له چاپه سلامت تېر شوی. دوېيم ځل چاپ ۱۳۶۰ /۲/۲ لیږدي کې په شپږ ټوکو کې شوی دی، درېيم ځل چاپه يې د مکي مکرمې اسلامي اړېکو عالم د پښتو ژبې ماهر مولانا عبيد الله شاه له پلټنې ورسته ترې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځینې زاړه او پېچلو لغاتونو سره نږدې په دوې لیندیو کې یې ورته خوا په خوا نوي ماناوې ولیکي. د لوی الله په مرسته او توفیق سره لومړی او دوېیم ټوک قرآن کریم سره له ترجمې او تفسیر (کابلی تفسیر) چاپ د بیت الله او محمد رسوالله مسجدونو خدومتګار باچا فهد د قرآن کریم په چاپځای کې د سعودي عرب د حج او اوقافو د وزارت د اشراف او مشرئ تر څار لاندې چاپ ته په ۱۳۷۲ لیږدي (۱۴۱۴ سپوږمیز لیږدی - ۱۹۹۳ زیږدی) ورسېده. ګڼه: (۴۰۰۰/ د ۲۲) (۴) (۰۱)، (ص ب ۳۵۶۱) مدینه منوره. ۱۲۰۷ چوپړی.

۲٤. **القران الکریم.** (۲۰۰۳ م کال)، د الله ج کتاب، یا کتاب الله، زما قران چې وایم یې (بعون الله وحمده تمرطبع هذا المصحف الشریف فی مجمع الملک فهد لطباعة المصحف الشریف بالمدینة المنورة باءشراف وزارة الحج والاوقاف المملکة العربیة السعودیة عام ۱۴۰۶ق ، مجمع الملک فهد لطباعة المصحف الشریف المراقبة البائیة رقم ۱۰۹۰۱، ج - ۰۱۷-۳۰۰۴)، (قران کریم، ۲۶ سیپاره، ۴۹ سورت یا حجرات سورت ، ۶ ایت، چوپړی ۵۱۶).

۲۵. **حشمت الله. اتمر. ډاکتر. ماستر. معمار.** (۲۰۲۳ زیږدی لمریزکال)، بدیل کشت کوکنار در افغانستان، افغان جرمن آنلاین اوبیانې له پاره لیکنه، پېخلیک ۰۵. ۰۷. ۲۰۲۳، ګڼه ۱۵۷، ګوډ ګڼه ۳۷۳۱۷، د پیلنی برخې ۲ چوپړی او د پاینی برخې ۱، ۲ او ۳ چوپړی.[https://www.afghan-german.net/upload/Tahlilha_PDF/Atmar_h_badel_koknar_dar_afg۲.pdf]

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۶. **نعمت الله. مطمعین. انجینر.** (۱۴۰۱)، تحلیل و بررسي وضعیت پنج آمو، وزارت انرژي و آب، معینیت آب، ریاست عمومی تنظیم امور آب، ریاست آبهای فرامرزی، آمریت تخنیکی، ۸۴ صفحه.

۲۷. **عتیق الله ساپی. انجینر.** (مخکې له وخته ۹:۰۷:۱۰، منځنۍ یا درېنۍ، ۱۹ د سیپټمبر ۲۰۲۳ زیږدی)، د اټکلونو څانګې (براورد ډیفارټمنټ) فریزنټیشن، سلاد (رسوبات) Sedimental / Sediment of precious stones,] Estimation Department, Page#۱٦, Atiqullah Safi [son of Brigade General Baloth khan ، ۱۶چوپړی.

۲۸. **محمد. رضا. ضیائی. بیکدلی. داکتر.** (۱۴۰۲ شمسی ویرایش جدید چاپ اول این کتاب به سال ۱۳۵۷)، حقوق بین الملل عمومی، ناشر گنج دانش ، ۳٤۲ صفحه.

۲۹. **محمود. سالار. ډیپلوم. انجینر.** (مخکې له وخته ۹:۰۷:۱۳، منځنۍ یا درېنۍ، ۱۹ د سیپټمبر ۲۰۲۳ زیږدی)، د کوش تپې د کرنیزو ځمکو د ابیارۍ پروژه، افغان آلان اوبپانه کې لیکنه، ۱۷ چوپړی.

۳۰. **مسعود.** (۲۱ د اکټوبر ۲۰۲۲ زیږدی)، د افغانستان تازه نفوس څومره دی؟، افغان آلان اوبپانه کې لیکنه، ۱ چوپړی.
[/د افغانستان تازه نفوس څومره دی؟
https://afghannow.net/]، [۲۱,۹,۲۰۲۳]، ۸:٤۰ ورځې مخکې له وخته د لیدنې پېر.

۳۱. **ویکیپیډیا – افغانستان.** (دا مخ وروستی ځل په ۰۹:۴۰ ، ۱۱ اګست ۲۰۲۲ بدلون موندلی)، افغانستان، امو سین تتی، وړیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهنغونډ ويکيپېډيا کې ليکنه، ٤٠ چوپړی.
[https://en.wikipedia.org/wiki/Afghanistan]،
[٢٨,٩,٢٠٢٣]، ١٢:٤٩ ورځې مخکې له وخته د ليدنې پېر.

٣٢. **ويکيپيډيا – سردريا (سرسين).** (دا مخ وروستی ځل په ٠٩:٤٠ ، ١١ اګست ٢٠٢٢ بدلون موندلی)، د امو سين، امو سين تتی، وړيا پوهنغونډ ويکيپيډيا کې ليکنه، ١ چوپړی.
[https://en.wikipedia.org/wiki/Syr_Darya]، [٢٨,٩,٢٠٢٣]،
١١:٥٩ ورځې مخکې له وخته د ليدنې پېر.

٣٣. **ويکيپيډيا – امو سين.** (دا مخ وروستی ځل په ٠٩:٤٠ ، ١١ اګست ٢٠٢٢ بدلون موندلی)، د امو سين، امو سين تتی، وړيا پوهنغونډ ويکيپيډيا کې ليکنه، ١ چوپړی.
[https://en.wikipedia.org/wiki/Amu_Darya]،
[١٧,٩,٢٠٢٣]، ١١:٥٩ ورځې مخکې له وخته د ليدنې پېر.

٣٤. **ويکيپيډيا - ميرويس هوتک.** (دا مخ وروستی ځل په ١٤:١٩، ٢ نومبر ٢٠٢١ بدلون موندل)، د ميرويس هوتک، ميرويس نيکه يا حاجي اميرخان ميرويس هوتک، وړيا پوهنغونډ ويکيپيډيا کې ليکنه، ۶ چوپړی.
[https://ps.wikipedia.org/wiki/ميرويس_هوتک]،
[١٧,٩,٢٠٢٣]، ٢:٣٧ ورځې ورسته له وخته د ليدنې پېر.

٣٥. **ويکيپيډيا – لغمان ولايت.** (دا مخ وروستی ځل په ٠٩:٥٦، ٢٩ جنوري ٢٠٢٢ بدلون موندلی)، د لامپاکا، لغمان، مهترلام، الينګار، وړيا پوهنغونډ ويکيپيډيا کې ليکنه، ٢ چوپړی.
[https://ps.wikipedia.org/wiki/لغمان_ولايت]،
[١٧,٩,٢٠٢٣]، ٢:٢٦ ورځې ورسته له وخته د ليدنې پېر.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰. ليکي پوهه

سرليک:.	د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.
ليکوال:.	ماستر اینجینیر صفي الله فردوس
د محصول اوړدوالی، سوروالی او پيړوالی:.	۲۹۰ * ۲۱۵ * ۲۳.۵ میلي میتر.
د کښلې غټ ټکي:.	۱۱ ځپرکي
کښلې د چوپړو ګڼه:.	۲۹۲ چوپړي (مخه)
وړلو وزن:.	۹۵۲ ګرام
وت نه يا پرته له وته د ابېښو ځای نيونه لري ,, منشور: د رسمي سند ور کونه مستعمراتو ته د حقوقو ور کونه: دربست نيونه (د ابېښو او نورو) پرانت.،، .:	۲۸۱،۴۰۲ دانې
منشوره يې له وت سره:.	۳۵۶،۴۷۹ دانې
پراګرافه:.	۳،۹۶۵
لينونه (خطه، کرښې له ليکي هرپې، لاندنۍ يادونې او پاينۍ يادونې سره، سره) ګڼه:.	۱۳،۰۸۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

ويپژپرمه (پښتو په پښتو وی یا ويويکي یا لغاتونه، ويکي) ګڼه:.	۷۳،۹۷۶
د کبنلې د ابېښې پيل او پای:.	د دې کبنلې پيل په دې ,, د ،، سره شوی او پای يې په هې ,, ه ،، سره شوی دی.
ګڼه:.	ځلورم کتاب
ليکوال استوګنځای:.	بغل، تره خيل، کچور شمتی، مهترلام، لغمان، افغانستان
خپرندوی:.	مومند خپرندويه ټولنه
اېډېټور:.	ماستر اینجینیر صفي الله فردوس
طراح او ډیزان:.	ماستر اینجینیر صفي الله فردوس
کبنلې د پيل پېر:.	پيلنی وار: ودانيزو چارو د طرحې او ډيزاين رياست، د وېزې او کنټرولو ځانګه، د چارو اداره، ارګ، کابل افغانستان؛ وری ۵۲، ۱٤۰۲ لېږدی (زيږدی ۲۰۲۳ September ۱٦)، دوېيم وار: د چارو اداره، ارګ، کابل؛ تلې ٥، ۱٤۰۲ لېږدی (زيږدی ۲۰۲۳ September ۲۸)، درېيم وار: جوهريزاده سړک، ميدګاردوک، دوشنبې، تاجيکېستان؛ کب ۲۰، ۱۴۰۲ لېږدی (زيږدی ۲۰۲٤ March ۱۰)،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښتګړنو ته د فردوس څښتګړنې.

کښلې د پای پېر.:	جو هریزاده سړک، میدګاردوک، دوشنبې، تاجیکېستان؛ وری ۱، ۱۴۰۳ لېږدی (زېږدی ۲۰۲٤ March ۲۰)
خپرېدو نېټه.:	وری ۱، ۱۴۰۳ لېږدی (زېږدی ۲۰۲٤ March ۲۰)
چاپ نېټه.:	پسرلی، وری ۱، ۱۴۰۳ لېږدی
چاپشمېر.:	۱۰۰۰ ټوکه
چاپ وار.:	لومړی
ډول.:	اېنجینېري
ژبه.:	پښتو
ژباړونکی.:	هېڅ یوه
پوخ بڼه.:	اساسي
تړ.:	تازه
رپ ځای.:	A٤
یادونه.:	د ګډون کولو بېلګه
بیيه.:	۵۰۰ افغانۍ
له پاره.:	د ټول پښتون پښت (نسل) له پاره دی چې لر او بر ټول پښتنو له پاره کښل شوی، یانې د ۷۰۰۰۰۰۰۰ اویا میلونو وګړو له پاره دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکرنو ته د فردوس ښتکړنې.

کېنلې د ګټنې ګور:. زر تولګي دی، تول پښتون پښت به ترې ګټه پورته کړي چې د یوه تود بخري (پرتون) په اندازه هم د یوه پښتون د پرمختګ سبب شي؛ نو اویا میلونه تنه پښتون پښت ته یې ګټه ور رسیږي.

یادونه: د پښتون پښته! زما ګټه په کې نه شته؛ په ۵۰۰ افغانۍ یې له مالیې سره را وباسم، ۵۰۰ داني یې وړیا وېشم او پاتې نور پلورم.
په ۵۰۰ افغانۍ چې له یوه کرډیټ کارټ سره برابرېږي ببیه یې ده.
ګټه خو یې نه شته که دا لړ پیسې په لاس راغلې نو بل کتاب به پرې چاپ کړم.
د پښتو ورم دی چې د لیکوال ګټه د شپانه ګټه ده.
که مو ډېره ورته روغه وه د خپرولو له پاره یې و درېږئ. (له چاپ روغ تېر شوی نه دی.)

د اي في اي (APA) کالب په بڼه د اخځوک یا ریفریس له پاره ترې ګټنې اجازه شته.

زما د الواک اغېزبنندني په خپرنه کې ځلور ستنې شاملې دي: خلاص ډیټا، خلاص کوډ، کاغذونو ته خلاص

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسرسی او خلاصه (وازه) بیاکتنه. د خلاص ساینس د ودې له پاره د ټاټوبي ټولو پوګړو وګړو، د بنستیزې اینجینری، د ویالو، اوبو، چاپېریال ځېړونکو او کارمندانو:

د معلوماتو ټیوټوریلونه کوربه کړئ، ترڅو و ګړو سره مرسته و کړي چې پوه شي چې څنګه د د ټاټوبي ټولو پوګړو وګړو، د نبستیزې اینجینری، د ویالو، اوبو ، چاپېریال ځېړونکو او کارمندانو ډیټا کارول کیږي.

د وګړو سره د د ټاټوبي ټولو پوګړو وګړو، د نبستیزې اینجینری، د ویالو، اوبو ، چاپېریال ځېړونکو او کارمندانو ډیټا کارولو او پوهیدو کې د مرستې له پاره وسیلې رامنځته او کوربه کړئ، لکه د کوش تپې لويې وياله، د نخښې کولو وړیا وسیلې چې د چارو ادره متمرکز (متمرکزکولو، را غونډولو، په یوه ځای کی سره ټولولو: خنډولو، ټینګولو یا غلیظولو) ځېړنې ملاتړ کوي.

د چاپ ربنت له لیکوال او خپرندوی سره خوندي دي، بې اخځ ښوونې ترې د ګټې اخیستنې اجازه نه شته!

(c) ketabton.com: The Digital Library

FIRDOWS' REACTION TO THE PRESIDENT OF UZBEKISTAN'S RESPONSE TO THE CONSTRUCTION OF THE KHOSH TEPA CANAL

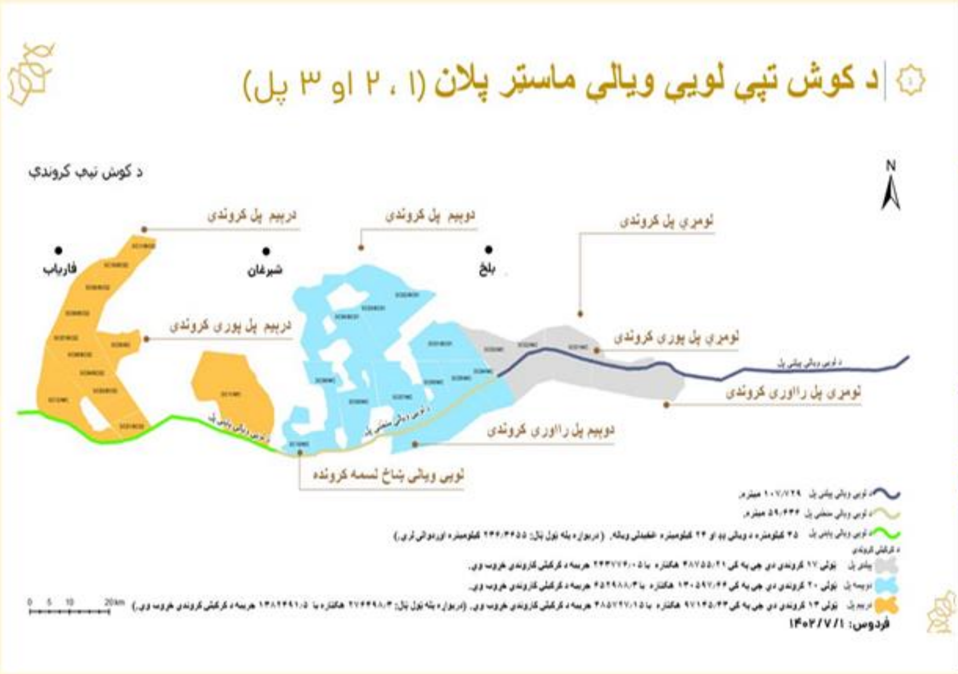

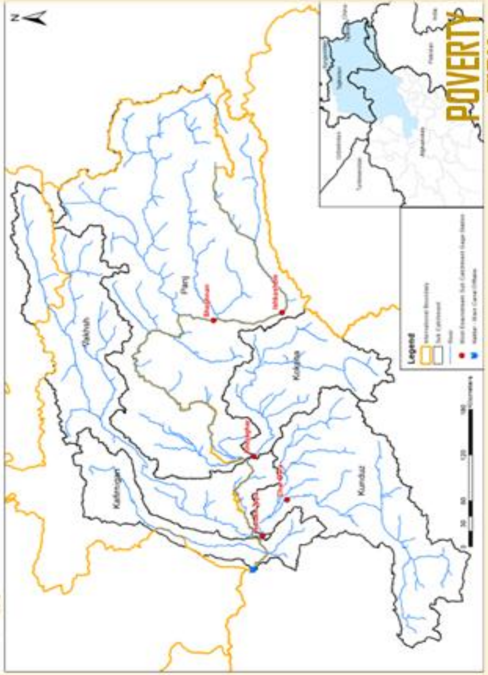

POVERTY TIDY

CAPITAL KABUL, AFGHANISTAN

MARCH 20, 2024

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library